ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΚΒ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 4 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1902 ΑΡΙΘ. 40

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 8
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25

Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται ἀποστελλομένη πρὸς τὸν ταμίαν.

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Μητροπολ. Βοδενῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ (πρόεδρος
† Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ (ταμίας)
† Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

Ἐπίτιμος διευθυντὴς καὶ συντάκτης ὁ Μ. χαρτοφύλαξ καὶ χρονογράφος τῆς τοῦ Χρ. Μ. Ἐκκλησίας Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τὰ περὶ τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς ἐπίσημα γράμματα — Καρόλου-Ἐδουάρδου Ζαχαρίου τοῦ Λίγγενταλ· Ἱστορία τοῦ ἑλληνο-ρωμαϊκοῦ δικαίου — Ἔθιμα ἐν Ζακύνθῳ κατὰ τὴν ἑβδομάδα τῶν Παθῶν καὶ τῆς Διακαινησίμου — Βιβλιολογία — Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Κοινοπαήσεις — Παράρτημα — «Εὐαγγελικὰ διδάγματα».

ΤΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ Μ. ΤΟΥ Γ. ΣΧΟΛΗΣ ΕΠΙΣΗΜΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ὑπότροφοι δὲ τῆς σχολῆς πτωχοὶ μαθηταὶ διετηροῦντο διὰ τῶν τόκων ἰδίων κεφαλαίων ἢ κληροδοτημάτων ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ καταλειπομένων· ἄγνωστον πόθεν ἔλκει τὴν ἀρχὴν τὸ τοιοῦτον ἔθος· ἀρχαιότερον κληροδότημα γνωστὸν μοι ἐστὶ τὸ τοῦ ἐξ ἀπορρήτων Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου, ἀπὸ τοῦ 1709, ἐκ γροσίων 2,500, ὧν ὁ κατ' ἔτος τόκος (15 %) συνετήρει, κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἐπιτηδες ἀπολυθέντος πατριαρχικοῦ σιγιλλίου, δεκαοκτὼ μαθητὰς ἀπόρους[20]. Ἐν τῷ γράμματι τοῦ πατριάρχου Μελετίου τῷ ὑπ' ἀριθμὸν 8 ὁρίζεται σαφῶς ἡ χορηγία τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων τοῖς ἐστερημένοις τούτων, κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ τρίτου ἄρθρου τοῦ ἐροθετηρίου γράμματος, ἀλλ' οἱ ὅροι οὗτοι μετὰ μικρὸν ἠλλοιώθησαν, διότι οἱ τῆς σχολῆς ὑπότροφοι οὗτοι ἐλάμβανον τὸ αὐτὸ χρηματικὸν ποσὸν ἕκαστος· χρυσόβουλλον τοῦ τῆς Μολδαυίας ἡγεμόνος Κωνσταντίνου Μουρούζη, τῷ 1782 ἀπολυθὲν[21] ὁρίζει, χορηγίαν τῇ σχολῇ 1200 γροσίων κατ' ἔτος, ἤτοι δισχιλίων καὶ τετρακοσίων φράγκων, λαμβανομένων ἐκ τοῦ εἰσοδήματος τοῦ ἰδίου αὐτοῦ κτήματος Χοταρνιτσάνι, ὅπως δίδωνται *δυοκαίδεκα τοῖς εὐδοκιμωτέροις τῶν μαθητευομένων ἐκ τῆς ἀσφαλοῦς προσόδου*. Ἀλλ' ἀναφέρεται καὶ ἀρχαιότερον τοῦ αὐτοῦ Μουρούζη γράμμα πρὸς τὸν μητροπολίτην Μολδοβλαχίας Γαβριὴλ, διατάττον ὅπως οὗτος παρέχῃ κατ' ἔτος τῇ πατριαρχικῇ ταύτῃ σχολῇ 1200 γρόσια «διὰ βοήθειαν τῶν ἐκεῖ φιλομαθῶν», ἀθροιζόμενα ἐκ τῆς χορηγίας τῶν ἱερέων καὶ διακόνων πρὸς τὴν ἱερὰν μητρόπολιν Μολδοβλαχίας, ἀνὰ 60 ἄσπρα κατ' ἔτος, ὥστε χορηγεῖσθαι κατ' ἔτος τοῖς ἀπόροις μαθηταῖς γρόσια δισχίλια καὶ ἑξακόσια, ἀνὰ ἑκατὸν ἑκάστῳ τῶν δώδεκα, καὶ σὺν τούτοις 1200 πρὸς διατροφὴν αὐτῶν.

Ὅτι ἡ σχολὴ συνετήρει τοιουτοτρόπως δώδεκα μαθητὰς ἀπόρους δείκνυσιν ὁ κώδηξ 28· καὶ κατὰ μὲν τῷ 1782 ἕκαστος τῶν ὑποτρόφων ἐλάμβανεν 100 γρόσια κατ' ἔτος ἤτοι 200 φράγκα περίπου, ἀπὸ δὲ τοῦ 1793 μέχρι τοῦ 1797 σημειοῦται ὅτι ἐχορηγοῦντο εἰς ἕκαστον τῶν δώδεκα ἀνὰ 200 γρόσια· παραδόξως δὲ κατὰ τὸ 1797 ὁ τρίτος τῶν διδασκάλων τῆς σχολῆς ἐλάμβανε τὸν αὐτὸν μισθὸν

συνέχεια ἀπὸ τῆς σελ. 386—393 καὶ 413—415 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

20. Χρονικὰ πατριαρχ. ἀκαδημίας· σελ. 150—151.

21. μὴν ἐκδόσεως οὐ σημειοῦται.

κατ' ἔτος, δηλαδὴ 200 γρόσια, ἤτοι, κατὰ τὴν τότε διατίμησιν, φράγκα 300 καὶ τι πλέον. Κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1794—95 ἐδόθησαν εἰς τοὺς δώδεκα τούτους ὑποτρόφους ἑνδεκα μηνιαῖοι μισθοί, κατὰ τὸν 28 κώδηκα, «καὶ ἕνας μῆνας δὲν τοὺς ἐδόθη διὰ παιδείαν τῆς ἀταξίας των». Ἡ μνεία αὕτη τῆς τιμωρίας τῶν ἀτάκτων ἐξηγεῖ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 13 γράμματος, ὅπερ ὁ ἀναγνώστης βλέπει κατωτέρω· καὶ ἐν τούτοις τόσον ἀκριβῶς καὶ σαφῶς καθωρίσθησαν ἐν τῷ γράμματι τοῦ πατριάρχου Μελετίου τῆς 1 μαρτίου 1769 τὰ περὶ τῆς ὑποτροφίας τῶν δώδεκα μαθητῶν! ὅτι δῆλον οὖν ἔδει εἰς μὲν τοὺς ἐπιμελεῖς καὶ εὐφυεῖς ἵνα χορηγῆται ποσὸν περισσότερον, εἰς δὲ τοὺς μὴ εὐφυεῖς, ἀλλ' ἐπιμελεῖς καὶ συνεπῶς δευτερεύοντας τὸν βαθμὸν ὀλιγώτερα· διὰ δὲ τοῦ χρυσοβούλλου τοῦ Μουρούζη διεταχθησαν τὰ κατὰ τὴν ὑποτροφίαν ἀκριβέστερον· δῆλαδή, συνερχομένων ἐν τῇ σχολῇ τῶν ἐφόρων, τῶν διδασκάλων καὶ τῶν μαθητῶν, «ἔτι δὲ καὶ τῶν ὅσοι τῶν πανιερωτάτων ἀρχιερέων καὶ εὐγενεστάτων ἀρχόντων βούλοιντο . . . . . ἢ καὶ ἄλλων πεπαιδευμένων ἀνδρῶν», ἐξέτασις ἐξ ἀπίνης ἐγίνετο τῶν διαγωνιζομένων ἀπόρων ἐνόρκως ὑπισχνουμένων ἤδη δεκαετίαν ὅλην ἐν τῇ σχολῇ διαμένειν ἐπὶ μαθήσει, μήτε ἀποχωρεῖν ἐν μέσῳ τῆς σπουδῆς πρὸς θήραν θέσεως ἱεροψάλτου, διδασκάλου, ἐφημερίου, ἢ διακόνου.

*

Τὰ περὶ προσόδων τῆς σχολῆς ἐν τῷ γράμματι τοῦ πατριάρχου Μελετίου (ὑπ' ἀριθμὸν 8) καθοριζόμενα φαίνεται ὅτι δυσχερῶς ἐτηροῦντο, ἡ δὲ φροντὶς τῆς συντηρήσεως τῆς πατριαρχικῆς ἀκαδημίας, ἧς οἱ δώδεκα ὑπότροφοι μαθηταὶ ὑπομιμνήσκουσιν ἡμῖν τοὺς δώδεκα βοηθοὺς τοῦ παρὰ βυζαντινοῖς οἰκουμενικοῦ διδασκάλου, ἐπεβάρυνε τοὺς ἀρχιερεῖς τοῦ πατριαρχικοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου· ὁ Κομνηνὸς Ὑψηλάντης, σχολιάζων τῷ 1768 τὸ περὶ τῆς πατριαρχικῆς ἀκαδημίας σιγίλλιον τοῦ πατριάρχου Καλλινίκου Β' τοῦ Ἀκαρνᾶνος, παρατηρεῖ ὅτι ἡ σχολὴ συντηρεῖται ἀπὸ τῶν χορηγιῶν τῶν ἡγεμόνων Βλαχίας καὶ Μολδαυίας καὶ ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων, προστιθεὶς ὅτι ἡγεμόνες «πολλοὶ δὲν τὰ ἔστειλαν ἀγνωμονοῦντες τῇ τε μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ πατρίδι· οἱ δὲ ἀρχιερεῖς δίδουσιν ἀνὰ ἔτος ἕκαστος κατὰ τὸν βαθμόν τους καὶ κατὰ τὴν κατάστασιν τῶν ἐπαρχιῶν . . . . . οἱ δὲ ἄρχοντες τῆς πολιτείας οὐδὲ ὀβολόν».[22]

22. Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου σελ. 209.

*

Χωρεῖ λοιπὸν ἐνταῦθα ψιλὴ τις **ἀναγραφὴ τῶν χρυσοβούλλων**, ἅτινα ἡ σχολὴ ἐκέκτητο κατὰ τὴν ΙΗ' ἑκατονταετηρίδα, ὡς ἐν τῷ κώδηκι 28 βλέπομεν· ἡ ἀναγραφὴ γίνεται πρὸς γνῶσιν τῆς χορηγίας τῶν παρὰ τῶν Δούναβιν ἡγεμονιῶν·

α'] χρυσόβουλλον Ματθαίου Γκίκα, Μολδαυίας ἡγεμόνος, 1784, οὗτινος ἁπλῆ κεῖται μνεία χωρὶς σημειώσεως τοῦ χορηγουμένου ποσοῦ·

β'] Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου, Βλαχίας, ἡγεμόνος, ὁρίζοντος τῷ 1756 κατὰ φεβρουάριον, ἐτησίαν τῇ σχολῇ χορηγίαν χιλίων γροσίων·

γ'] Σκαρλάτου Γκίκα, Βλαχίας, ὁρίζοντος ἴσην ποσότητα κατ' ἔτος ἀπολυθὲν κατὰ μῆνα μάρτιον τοῦ 1759·

δ'] Στεφάνου Ῥακοβίτσα, Βλαχίας, χορηγοῦντος ἐτησίως ἴσην ποσότητα ἀπολυθὲν τῇ 5 ἀπριλίου τοῦ 1761·

ε'] Γρηγορίου Γκίκα, Μολδαυίας, τοῦ 1776 (ἄνευ σημειώσεως τοῦ μηνός), χορηγοῦντος 500 γρόσια κατ' ἔτος·

στ'] Κωνσταντίνου Μουρούζη, τῷ 1782 (ἄνευ σημειώσεως τοῦ μηνὸς) χορηγοῦντος 1200 κατ' ἔτος ὑπὲρ τῶν δώδεκα ὑποτρόφων καὶ τὰ τῆς τροφῆς αὐτῶν, ὡς ἐμνήσθημεν ἄνω[23]·

ζ'] Ἀλεξάνδρου Μουρούζη, Βλαχίας, καθορίζοντος τῇ 1 μαΐου τοῦ 1793 χρηματικήν τινα ποσότητα συναγομένην ἔκ τινων εἰδῶν φορολογίας·

η'] τοῦ αὐτοῦ Ἀλεξάνδρου Μουρούζη, χορηγοῦντος ἐφ' ἅπαξ, τῇ 17 μαΐου 1793, ποσὸν 3000 γροσίων.

Σημειωτέον ὅτι ὁ Μολδαυίας ἡγεμὼν Γρηγόριος Ἀλεξάνδρου Γκίκας ὥρισε τῇ 27 αὐγούστου 1764 χορηγίαν 500 γροσίων κατ' ἔτος, ταύτης δὲ καὶ τῆς τοῦ Στεφάνου Ῥακοβίτσα ποιοῦμαι μνείαν ἐν «Χρονικοῖς πατριαρχικῆς ἀκαδημίας», τούτων δὲ τὸ σχετικὸν κεφάλαιον μόλις συμπληρῶ σήμερον.

*

Ἡ διδασκαλία τῶν μαθημάτων παρετείνετο, κατὰ τὸ χρυσόβουλλον τοῦ Μουρούζη, μίαν δεκαετίαν· πρόγραμμα μαθημάτων, ἀτυχῶς, οὐδεὶς ἡμῖν χορηγεῖ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην· ἀλλὰ δύναταί τις εἰπεῖν ὅτι καὶ ἡ πατριαρχικὴ τῆς Κωνσταντινουπόλεως αὕτη ἠκολούθει τῷ προγράμματι τῶν αὐθεντικῶν ἀκαδημιῶν τῶν ἐν ταῖς παραδου-

23. βλέπε τὸ χρυσόβουλλον ἐν «Ἐκκλ. Ἀληθείᾳ» τόμ. Α' (ὑπὸ τίτλον «Ἀλήθεια», σελ. 305—309.

ναβίοις ἡγεμονίαις, ἐξ ὧν γινώσκω τὸ πρόγραμμα τῆς ἐν Βουκουρεστίῳ, κατὰ τὸ χρυσόβουλλον τοῦ τῆς Βλαχίας ἡγεμόνος Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου ἀπολυθὲν[24] ἰανουαρίῳ τοῦ 1776. Κατ' αὐτό, ἡ πρώτη τάξις, ἧς τὰ μαθήματα διήρκουν τρία ἔτη, ἐδιδάσκετο τὰ γραμματικὰ καὶ στοιχεῖα λατινικῆς· ἡ δευτέρα, ἐν τρισὶν ἐπίσης ἔτεσιν, ἐδιδάσκετο τοὺς ἀρίστους Ἕλληνας καὶ λατίνους συγγραφεῖς· ἡ τρίτη, ἐν τρισὶν ἔτεσι καὶ αὕτη, ἠκροᾶτο πρὸ μεσημβρίας ποιητικῶν καὶ ρητορικῶν μετὰ γυμνασμάτων (ἑλληνιστὶ καὶ λατινιστὶ) καὶ τῶν Ἀριστοτέλους ἠθικῶν, μετὰ τὴν μεσημβρίαν δὲ ἐδιδάσκετο τὴν ἰταλικὴν καὶ γαλλικὴν γλῶσσαν· ἡ τετάρτη ἠκροᾶτο ἀπὸ πρωΐας μὲν ἀριθμητικῆς καὶ γεωμετρίας, μετὰ δὲ τὸ ἄριστον ἱστορίας στοιχείων καὶ γεωγραφίας ἱστορικῆς, ἑλληνιστί, ἰταλιστί, ἢ γαλλιστί, ὡς ἂν ἤθελον· καὶ ἡ πέμπτη ἐδιδάσκετο ἀπὸ πρωΐας μὲν τὴν ἀριστοτελικὴν φιλοσοφίαν, μετὰ δὲ τὸ ἄριστον τὴν ἀστρονομίαν· ἐν ταῖς δυσὶν ἀνωτέραις τάξεσιν ἡ διδασκαλία συνεπληροῦτο εἰς τρία ἔτη· — τὸ πρόγραμμα τῶν μαθημάτων τῆς ἡμετέρας πατριαρχικῆς σχολῆς, ὡς εἶχε κατ' ἀρχὰς τῆς ΙΘ' ἑκατονταετηρίδος, ἐκτεθησόμενον ἐν οἰκείῳ χώρῳ, διαφωτίσει πιθανῶς ἡμᾶς περὶ τῶν προγενεστέρων αὐτοῦ προγραμμάτων. Ἔδει δὲ ἵνα διδάσκωνται τῆς μεγάλης ταύτης ἐθνικῆς σχολῆς οἱ μαθηταὶ τὸ τότε σύστημα τῶν ἐπιστημῶν πλῆρες, ἵνα καλοὶ πολῖται γενόμενοι προσελκύωσι τὴν εὐμένειαν τῆς ἐπ' αὐτοὺς θεόθεν τεταγμένης ἀρχῆς· «ὅσῳ πλείω λόγου καὶ παιδείας μετέχοντες, τοσούτῳ μᾶλλον εὐγνώμονες καὶ πιστοὶ δοῦλοι τοῖς αὐθένταις ἀναδεικνύμενοι», κατὰ τὸ χρυσόβουλλον τοῦ Μουρούζη.

*

Οὕτω **προστάται τῆς σχολῆς** καὶ τῆς ἐθνικῆς ἐν γένει παιδεύσεως ἀναδείκνυνται μετὰ τὰ μέσα τῆς ΙΗ' ἑκατονταετηρίδος οἱ Μουροῦζαι, διότι, μετὰ τὸν ἡγεμόνα Κωνσταντῖνον, μέλλομεν ἰδεῖν τὸν Δημήτριον ἱδρυτὴν ἀληθῆ καὶ εὐεργέτην τῆς σχολῆς· ὁ ἡγεμὼν Κωνσταντῖνος ἐστὶν ὁ μαρτυρῶν ὅτι ὁ πατὴρ αὐτοῦ Δημήτριος Μουρούζης καὶ τοὺς ἐπιστήμονας περιέθαλπε καὶ πολλὰ χρήματα ὑπὲρ τῆς συστάσεως τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει σχολῆς ἐξ ἰδίων ἔδωκε καίπερ οὐ κεκτημένος περιουσίαν μεγάλην.

Καὶ νῦν ἐξακολουθῶ τὴν τῶν ἐπισήμων πατριαρχικῶν γραμμάτων ἀρίθμησιν.

*

11] Ἐνδέκατον ταχθήτω τὸ σιγίλλιον τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Σωφρονίου τοῦ ἀπὸ Ἱεροσολύμων, ἀναφερόμενον ὡς ἔοικεν, εἰς ἐξασφάλισιν τῆς ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων ἐτησίας ὑπερ τῆς σχολῆς χορηγίας. Ἀπελύθη τῷ ἔτει 1778, κατὰ Σέργιον τὸν Μακραῖον[25], ὃς ἐστιν ὁ τοῦ σιγιλλίου μιμνησκόμενος.

12] Δωδέκατόν ἐστι τὸ τοῦ πατριάρχου Νεοφύτου τοῦ ἀπὸ Μαρωνείας, ἀπολυθὲν τῷ 1793, σιγιλλιῶδες συνοδικὸν γράμμα μᾶλλον ἀφορῶν εἰς τὴν χρηματικὴν τῆς σχολῆς εὐεξίαν· τοῦ σιγιλλίου μιμνήσκεται ὁ πατριάρχης Καλλίνικος Ε' ὁ ἀπὸ Νικαίας, ἀλλὰ καὶ ὁ Μακραῖος περὶ τῆς ἐκδόσεως τοῦ σιγιλλίου τοῦ Νεοφύτου γράφων οὐδένα σκοπὸν ἕτερον τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ τίθησιν[26], ἀλλὰ κατηγορεῖ τοῦ Νεοφύτου κιβηλείαν γνώμης καὶ ζήλου καὶ ἀφιλομουσίαν, ὧν ἕνεκα φιλοσοφία τῆς σχολῆς ἀπέπτη, καθ' ἃ γράφει, καὶ Μουσῶν χορὸς σεσίγηκεν ἐν τῇ σχολῇ ταύτῃ, ἧς τὴν εὐδόκιμον λειτουργίαν ὁ Μακραῖος ὁρίζει ἀπὸ τοῦ 1555. Ἀπὸ γὰρ τούτου τοῦ ἔτους «ἀρξαμένη *παρὰ τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην* δημοσίως ἀμφιέπειν φιλοσοφίαν καὶ ἐπιστήμας καὶ πᾶσαν εὐμουσίαν λόγων, πλείστους ἤνεγκεν ἐν πάσῃ ἰδέᾳ λόγου ἀρίστους μαθητὰς καὶ διδασκάλους σοφοὺς καὶ ἐπιστήμονας»· ἀριθμεῖ δὲ καὶ γινώσκει διδασκάλους ὁ Μακραῖος, διακρίνων δι' ἐξόχων λέξεων, τοὺς Ζυγομαλάδες, καὶ Συρίγον καὶ Κορυδαλλέα «τοὺς περιωνύμους», Καρυοφύλλην καὶ Μαυροκορδᾶτον «τοὺς εὐκλεεστάτους», Σεβαστὸν καὶ Σπαντωνῆν «τοὺς πολυμαθεστάτους», Ἰάκωβον καὶ Δωρόθεον καὶ τὸν μέγαν Εὐγένιον, «τοὺς φιλοσόφους», Ἀντώνιον, Χουρμούζιον καὶ Ἀνανίαν «τοὺς ἐν γραμματικῇ ἐπισήμους».

*

13] Δέκατον καὶ τρίτον πρέπει νὰ τάξωμεν σιγίλλιον πατριαρχικὸν καὶ συνοδικόν, ἀπολυθὲν μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1793—1797, δι' οὗ καθίστανται διαρκεῖς ἔφοροι τῆς σχολῆς ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης καὶ ὁ μέγας διερμηνεὺς τῆς Ὑψηλῆς Πύλης Κωνσταντῖνος Ὑψηλάντης· τοῦ γράμματος τούτου μνείαν βλέπομεν ποιούμενον τὸν πατριάρχην Γεράσιμον ἐν τῷ μετὰ ταῦτα ταττομένῳ γράμματι, ὃ ἀριθμεῖται

14] Δέκατον καὶ τέταρτον· ἀπελύθη κατὰ φεβρουάριον τοῦ 1797, γνωστὴν καθιστῶν τὴν περὶ

24. διέσωσε τὸ χρυσόβουλλον ὁ Κομνηνός, σελ. 584—590.

25. Ὑπομνήματα Ἐκκλησ. Ἱστορίας παρὰ Κ. Ν. Σάθᾳ Μεσαιων. βιβλιοθ. τόμ. Γ', σελ. 316.

26. Ὑπομν. Ἐκκλ. Ἱστορ. σελ. 383.

τῆς σχολῆς ἀπόφασιν γενικῆς συνελεύσεως, ἧς τὰ μέλη ὑπογράφονται ἐν τῷ συνοδικῷ γράμματι· ἐκδίδωμι τοῦτο ἐνταῦθα, μεταγράψας ἐκ τοῦ 28 κώδηκος τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς, ἐπιτάττων ἅμα αὐτῷ βραχείας τινὰς παρατηρήσεις, αἵτινές εἰσιν ἀναγκαιόταται μεθ' ὅσα ἐν ἀξιολογιωτάτῳ βιβλίῳ περὶ τῆς σχολῆς ἐγράφησαν οὐ μετ' εὐμενείας·

τὸ γράμμα ἔστι τοῦτο

Γεράσιμος ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, νέας Ρώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

† Ἕκαστον τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων, ὅταν εὐθὺ φέρηται, οὐδένα ἡμῖν ἐντίκτει θόρυβον, ἀπαλλάττει δὲ καὶ τῆς παρά τινων δυσφημίας, μᾶλλον δὲ καὶ τὰς παρὰ τῶν εὖ φρονούντων εὐφημίας ἡμῖν προξενεῖ· τίς γὰρ ἂν οὐκ ἀποδέξαιτο ψῆφον, οἰκονομίας χάριν καὶ διορθώσεως; ἢ πῶς τὸ κρίνειν ὀρθῶς οὐκ ἂν ἀνεπίληπτον ἔσται; Ἐπειδὴ οὖν ἐνταῦθα ἐν τῇ τῆς Κωνσταντινουπόλεως σχολῇ τῶν ἑλληνικῶν μαθημάτων τὰ τῆς ἐπιδόσεως καὶ εὐκοσμίας αὐτῆς παρημελημένα πως ἀνεφάνησαν, καὶ ἐν τοῖς πολλοῖς συνέπεσε λόγος, τῇ συναινέσει τῆς ἡμῶν μετριότητος, ὁ ἐκλαμπρότατος καὶ περίβλεπτος πεγιζαδὲς καὶ μέγας διερμηνευτὴς τῆς κραταιᾶς βασιλείας, ἡμέτερος κατὰ πνεῦμα υἱὸς ἀγαπητὸς καὶ περιπόθητος κύριος κύριος Κωνσταντῖνος Ὑψηλάντης, μετὰ πάσης τῆς πανευγενεστάτης χορείας τῆς βασιλευούσης ταύτης τῶν πόλεων, οὐκ ἔγνωσαν ταυτηνὶ τὴν σχολὴν οὕτω φαύλως ἔχειν, μὴ εὐθὺ προβαίνουσαν, καὶ ταῦτα οὐκ εὐαρίθμων γενομένων τῶν περὶ αὐτὴν δαπανημάτων, ὡς μηδόλως προσῆκον, μήτε πρέπον τῷ ἡμετέρῳ Γένει τοῦτο ἡγούμενοι, ἀλλὰ σκέψεως γενομένης εἴ πως τὰ τῆς διοικήσεως αὐτῆς πρὸς ἐπίδοσιν ἔχοιεν διατεθῆναι, ἔδοξε δύο τινὰς ἐκλέξασθαι εἰδήμονας ἐπιτρόπους πληρεξουσίους, ἄνδρας δεδοκιμασμένους ἐφ' ὧν κοινῶν προστατεύουσι πραγμάτων, καὶ μεγίστην τὴν προθυμίαν, χριστιανικώτατον δὲ τὸν ζῆλον, ἐπιδεδειγμένους, καὶ ἐπιτρέψαι αὐτοῖς τὰ τῆς σχολῆς, οὓς ἔχειν συναγωνιζομένους καὶ ἐφορεύοντας τήν τε ἡμῶν μετριότητα καὶ τὸν ἐκλαμπρότατον καὶ περίβλεπτον πεγιζαδὲ καὶ μέγαν διερμηνευτὴν, κατὰ τὸ προεκδοθὲν ἱερὸν σιγιλλιῶδες γράμμα, ἐκ δὲ τῆς ἱερᾶς τῶν ἁγίων ἀρχιερέων ὁμηγύρεως δύο βοηθοὺς καὶ συναντιλήπτορας. Καὶ δὴ ἐξελέχθησαν οἱ δύο τιμιώτατοι καὶ ἡμέτεροι κατὰ πνεῦμα υἱοὶ ἀγαπητοὶ, ὅ τε κυρίτζη Μιχαλάκης κζουρτζί πασης καὶ κυρίτζη Ἰορδανάκης Καπλάνογλους, οἵτινες καὶ προσκληθέντες, καὶ ἐπὶ πολὺ πρὸς τὰς προτροπὰς καὶ συμβουλὰς ἀτέγκτους σφᾶς αὐτοὺς παρεχόμενοι, δέει τῆς δυσχερείας τοῦ ἔργου, τελευταῖον, μόλις πεισθέντες, ἀπεδύσαντο πρὸς τὸν ἀγῶνα τοῦτον, ἐπὶ κοιναῖς μέντοι πάντων ὑποσχέσεσι τοῖς δε*, ὅπως οἱ δύο οὗτοι ἐπιτροπεύωσι τῆς σχολῆς ἐν τελείᾳ πληρεξουσιότητι πρός τε τὰς συναγωγὰς τῶν προσόδων, καὶ πρὸς τὰς δαπάνας, καὶ πρὸς τὰς ἀποκαταστάσεις καὶ ἐναλλαγὰς διδασκάλου καὶ ὑποδιδασκάλων, καὶ ἀποβολὰς μαθητῶν, ἐπικαλούμενοι ἐκ παντὸς τρόπου τῆς ἐν μαθήμασιν αὐτοῖς ἐπιδόσεως καὶ τῆς τῶν ἠθῶν κοσμιότητος, καὶ διδόντες καθ' ἕκαστον ἔτος ἐπὶ συνόδου λογαριασμὸν, μηδενὸς μέντοι ποτὲ μήτε ἐμμέσως μήτε ἀμέσως, μήτε λόγῳ μήτε ἔργῳ, μήτε τὸ σμικρότατον αὐτοῖς πρὸς ταῦτα ἐναντιουμένου, μήτε συμμετασχεῖν ἐπιχειροῦντος τοῦ ἔργου τῆς διοικήσεως ταύτης, ἀλλὰ μάλιστα καὶ τῶν ἐφόρων προχείρως συναντιλαμβανομένων πρὸς ταχεῖαν ἐκτέλεσιν ὧν ἂν εἰς αὐτοὺς περὶ τῆς σχολῆς ἀνενέγκωσι. Ταῦτα μὲν οὖν πρὸς ἐπίδοσιν καὶ εὐταξίαν τῆς ῥηθείσης σχολῆς κοινῇ γνώμῃ ὑποσχόμεθα, κατὰ συναίνεσιν τῆς τε ἡμῶν μετριότητος μετὰ πάσης τῆς ἱερᾶς ἀδελφότητος, καὶ τοῦ ἐκλαμπροτάτου καὶ περιβλέπτου πεγιζαδὲ καὶ μεγάλου διερμηνευτοῦ κυρίου κυρίου Κωνσταντίνου Ὑψηλάντη, μετὰ πάσης τῆς πανευγενοῦς χορείας, ἐφ' οἷς καὶ δύο τῶν ἀρχιερέων, τόν τε ἱερώτατον μητροπολίτην Λαρίσσης κὺρ Διονύσιον, καὶ τὸν ἱερώτατον μητροπολίτην Εὐρίπου κὺρ Ἱερόθεον, συναδελφοὺς ἀγαπητοὺς τῆς ἡμῶν μετριότητος, ὡς παιδείας τε μετέχοντας καὶ πολὺν τὸν περὶ τὰ καλὰ καὶ κοινωφελῆ ἔχοντας ζῆλον, ἐπανέλαβον συνοδικῶς συναντιλαμβάνεσθαι προθύμως τοῖς γνησίοις πληρεξουσίοις ἐπιτρόποις, καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς, ὡς οἷόν τε, πρὸς τὰς τῆς σχολῆς προσκαλούμενοι χρείας, καὶ ἐπὶ τούτοις ἅπασι μόλις ἐπείσθησαν οἱ ῥηθέντες τὴν τῆς σχολῆς ἐπαναλαβεῖν διοίκησιν, ἅπερ οὐ μόνον συμφέροντα, ἀλλὰ καὶ συνῳδὰ τῷ ῥηθέντι σιγιλλιώδει ἔδο-

* διόρθου ταῖς δε.

ξεν. Ἐπεὶ οὖν οἱ εἰρημένοι πληρεξούσιοι ἐπίτροποι ἐξητήσαντο ἐπικυρωθῆναι αὐτοῖς τὰ εἰρημένα διὰ πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ ἡμῶν γράμματος, τούτου χάριν γράφοντες ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα οἱ ἀνωτέρω εἰρημένοι ἡμέτεροι κατὰ πνεῦμα υἱοὶ ἀγαπητοὶ ὅ τε κυρίτζη Μιχαλάκης καὶ ὁ κυρίτζη Ἰορδανάκης, ἔχοντες συναντιλαμβανομένους πρὸς ἃς ἂν βούλωνται τῆς σχολῆς χρείας τοὺς ῥηθέντας δύο μητροπολίτας, ἐπιτροπεύωσι καὶ προστατεύωσι ταύτης ἐν τελείᾳ πληρεξουσιότητι πρός τε τὰς συναγωγὰς τῶν προσόδων καὶ πρὸς τὰς δαπάνας, καὶ ἀποκαταστάσεις καὶ ἐναλλαγὰς διδασκάλου, καὶ ἀποβολὰς μαθητῶν, ἐπιμελούμενοι ἐκ παντὸς τρόπου τῆς ἐν τοῖς μαθήμασιν αὐτοῖς ἐπιδόσεως, καὶ τῆς τῶν ἠθῶν κοσμιότητος, καὶ δίδοντες καθ' ἕκαστον ἔτος ἐπὶ συνόδου λογαριασμόν· καὶ μηδείς ποτε τολμήσῃ, μήτε ἐμμέσως, μήτε ἀμέσως, μήτε λόγῳ, μήτε ἔργῳ, μήτε τὸ σμικρότατον αὐτοῖς περὶ τούτων ἐναντιωθῆναι, μήτε συμμετασχεῖν αὐτοῖς τοῦ ἔργου τῆς διοικήσεως ταύτης, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὅσαπερ ἂν εἰς τὴν ἡμῶν μετριότητα καὶ εἰς τὸν ἐκλαμπρότατον καὶ περίβλεπτον πεγιζαδὲ καὶ μέγαν διερμηνευτὴν, ὡς πρὸς ἐφόρους δεηθῶσιν, ἀνήνεγκον, καὶ πρὸς ταῦτα πάντα τὴν δυνατὴν ὑπισχνούμεθα βοήθειαν. Ὅθεν εἰς ἔνδειξιν ἐγένετο τὸ παρὸν πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν καὶ ἐδόθη αὐτοῖς.

Ἐν μηνὶ φεβρουαρίῳ. Ἰνδικτιῶνος ιε' (ὅηλ. 1797).

† Ὁ Καισαρείας Λεόντιος — † ὁ Ἐφέσου Σαμονὴλ — † ὁ Ἡρακλείας Μελέτιος — † ὁ Νικομηδείας Ἀθανάσιος — † ὁ Χαλκηδόνος Ἱερεμίας — † ὁ Δέρκων Μακάριος — † ὁ Θεσσαλονίκης Γεράσιμος — † ὁ Τορνόβου Φιλόθεος — † ὁ Ἀμασείας Παΐσιος — † ὁ Προύσης Ἄνθιμος — † ὁ Νεοκαισαρείας Ἡσαΐας — † ὁ Λαρίσσης Διονύσιος — † ὁ Σμύρνης Γρηγόριος — † ὁ Ἰωαννίνων Μακάριος — † ὁ Διδυμοτείχου Παΐσιος — † ὁ Ἀγκύρας Ἰωαννίκιος — † ὁ Εὐρίπου Ἱερόθεος.

Κωνσταντῖνος Ὑψηλάντης — ὁ μέγας λογοθέτης Ἀλέξανδρος Μάνος — Κωστάκης Χατζερῆς — Ἀλέξανδρος Χατζερῆς — Κωστάκης Σοῦτζος — Ἀλέξανδρος Σοῦτζος — Σκαρλᾶτος Μαυροκορδᾶτος — Νικόλαος Μαυροκορδᾶτος — Χουρμούζης Πλαγινός.

ΚΑΡΟΛΟΥ-ΕΔΟΥΑΡΔΟΥ ΖΑΧΑΡΙΟΥ
ΤΟΥ ΔΙΓΕΝΤΑΑ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΟ-ΡΩΜΑΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Κεφάλαιον α'. Φύσις, τέλεσις καὶ λύσις τοῦ γάμου.

§ 7. Διαζύγιον.

Ὅσην ἐπίδρασιν ἔσχον αἱ θρησκευτικαὶ ἰδέαι ἐπὶ τῆς σχετικῆς νομοθεσίας περὶ συνάψεως τοῦ γάμου, ὡς δύναταί τις νὰ ἴδῃ ἐκ τῶν προεκτεθέντων, ἔτι περισσοτέραν ἔδει ν' ἀναμένῃ τις ἐν τῇ θεωρίᾳ περὶ λύσεως αὐτοῦ. Ἀλλ' ἐνῷ αἱ αὐστηραὶ χριστιανικαὶ δοξασίαι περὶ τοῦ ἀδιαλύτου τοῦ γάμου εὗρον τὴν πλήρη αὐτῶν ἐκδήλωσιν ἐν τῷ Κανονικῷ Δικαίῳ, ἐν τούτοις βραδέως τὸ πρῶτον ἐξήσκησαν ἐπιρροήν τινα ἐπὶ τοῦ Ἀστυκοῦ Δικαίου καὶ δὴ διαβατικῶς ἐπὶ τῶν εἰκονοκλαστῶν μόνον· μᾶλλον δὲ ἡ ἀντίθεσις αὕτη μεταξὺ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ καὶ κοσμικοῦ δικαίου ἐν τῇ θεωρίᾳ ταύτῃ παρέμεινεν ἀδιάλλακτος μέχρι τῶν νεωτάτων χρόνων.

Οἱ Κανόνες ἔχουσιν ὡς ἀφετηρίαν τὸ ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ κατὰ τοῦ διαζυγίου λεγόμενον, (Ματθ. V 32. XIX 9. Μάρκ. X 4. πρὸς Κορινθ. I Ἐπιστολὴ 7). Δὲν βασίζονται κυρίως ἐπὶ τῆς ἀπαγορεύσεως τοῦ διαζυγίου (παρεκτὸς λόγου πορνείας)(1), ἀλλὰ μᾶλλον ἐπὶ τῆς διαταγῆς τοῦ Σωτῆρος καὶ τοῦ παραγγέλματος τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, καθ' ὃ ὁ διαζευγνύμενος δέον νὰ μὴ νυμφεύηται ἐκ δευτέρου, ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιπτώσει νὰ θεωρῆται ὡς μοιχός. Τοῦτο διατάσσει ἤδη ὁ 48 ἀποστολικὸς Κανών. Ἡ ἐν Καρθαγένῃ σύνοδος διὰ τοῦ Κανόνος ρδ' (ριγ') ἀπεφάσισε νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος νόμον περὶ τούτου. Οἱ Κανόνες 48 καὶ 77 Ἁγίου Βασιλείου ἐπιβάλλουσιν εἰς τὸν διαζευχθέντα σύζυγον, τὸν ἐκ δευτέρου νυμφευόμενον, ποινὰς θρησκευτικὰς(2) καὶ ὁ Κανὼν 87 τῆς συνόδου Κωνσταντινουπόλεως ἐπαναλαμβάνει τὰ παραγγέλματα ταῦτα.

Ὅσον αἱ διατάξεις τῆς Ἐκκλησίας ἦσαν αὐστηραί, τοσοῦτον αἱ τοῦ ἀστυκοῦ δικαίου ἦσαν ἤπιαι. Ὁ Ἰουστινιανὸς (Νεαρ. 48 (22) κ. 3) θέτει ὡς ἀνωτάτην θεμελιώδη ἀρχὴν ἐν τῇ

---

* συνέχεια ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 38 φύλλου τῆς α' Ἐκκλησ. «Ἀληθείας».

θεωρίᾳ ταύτῃ, ὅτι πᾶς δεσμὸς μεταξὺ ἀνθρώπων διαλυτός ἐστι, («τῶν ἐν ἀνθρώποις παρακολουθούντων τὸ δοθὲν ἅπαν λυτόν»). Αἱ συμφωνίαι «μὴ ἐξέστω διαζεύγνυσθαι» (ne liceat divertere) ἦσαν ἁπλῶς ἄνευ κύρους, (Νόμ. 138 πρ. in fine Πανδ. de V. O. — N. 2 Κώδ. de inutil stipulat.). Ἡ διάζευξις ἐγίνετο δι' ἰδιωτικῆς πράξεως (διαίσιον(;),ἀποστάσιον), ἄνευ δικαστικῆς ἀποφάσεως. Μόνον ἐκ λόγου ἐπιτηρήσεως τῶν ἠθῶν ἐπιβάλλουσι ζημίας τινὰς εἰς τὸν δίδοντα ἀφορμὴν πρὸς διαζύγιον σύζυγον, ὡς ἐπίσης ἀπειλοῦσι διὰ ποινῶν τοὺς ἄνευ αἰτίας διαζευγνυμένους(1). Ἐν τούτοις ἀνέκαθεν ἦν ἐπαρκὴς λόγος διαζεύξεως ἡ πρὸς τοῦτο ἀμοιβαία συμφωνία τῶν συζύγων· καὶ μολονότι ὁ Ἰουστινιανὸς τὸν λόγον τοῦτον ἀπέρριψεν, ὁ διάδοχος αὐτοῦ Ἰουστῖνος διέταξε τοῦτο ἐκ νέου κατὰ τὸ 566, «**ἐξεῖναι κατὰ τὸ παλαιὸν** τὰς ἐκ συναινέσεως διαλύσεις ποιεῖσθαι», (τεῦχ. I. Νεαρ. 2). Τέλος ὁ δεύτερος γάμος τῶν διεζευγμένων ἦν κατ' ἀρχὴν ἐπιτετραμμένος. Μόνον ὁ Ἰουστινιανὸς ἐπλησίασε πρὸς τὰς διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἐθέσπισεν ὅτι, ὁ πέμψας εἰς τὴν σύζυγον αὐτοῦ ἐπιστολὴν διαζυγίου ἄνευ αἰτίας καὶ οἱ διαζευγνύμενοι κοινῇ συναινέσει (consensu), ἔδει νὰ κλείωνται ἰσοβίως εἰς Μοναστήριον, καὶ κατὰ συνέπειαν νὰ μὴ δύνανται πλέον νὰ νυμφεύωνται, (Νεαρ. 141 (117) κ. 13, Νεαρ. 146 (138) κ. 11)· ἐπίσης ἡ διαζευχθεῖσα σύζυγος ἐξ ἰδίου παραπτώματος δὲν ἠδύνατο νὰ συνάψῃ δεύτερον γάμον μετὰ πάροδον ἐνὸς ἔτους, ἀλλὰ μόνον μετὰ παρέλευσιν πέντε ἐτῶν, (Νεαρ. 48 (22) κ. 15).

Χριστιανικωτέρα νομοθεσία ὑπῆρξεν ἡ τῶν αὐτοκρατόρων Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου(;). Οὗτοι ἐθέσπισαν κατὰ τὸ 740 ἐν τῇ Ἐκλογῇ II § 12 (ἔκδ. Ζαχαρίου 1852) ἢ § 13 (ἔκδ. Μομφεράτου 1889) τὰ ἑπόμενα:

«Τῆς ἀδιαλύτου τῶν γαμικῶς ἐν Κυρίῳ συμβιούντων ἑνώσεως ἡ τοῦ κτίστου καὶ δημιουργοῦ τῶν ἁπάντων Θεοῦ σοφία διδάσκαλος· αὐτὸς γὰρ εἷς τὸ εἶναι παραγαγὼν ἐξ οὐκ ὄντων τὸν ἄνθρωπον, οὐ τὸν αὐτὸν καὶ τὴν γυναῖκα πλάσαι τρόπον ἐκέλευσε, καίπερ δυνάμενος, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἀνδρὸς ταύτην ἐδημιούργησεν, ἵνα τῆς ἡνωμένης σοφῶς (ἔκδ. Ζαχ. σαφῶς) μιᾶς ἐν δυάδι προσώπων σαρκὸς, τῆς συζυγίας νομοθετήσῃ τὸ ἀδιάζευκτον· ὅθεν, οὐδὲ τὴν γυναῖκα τῇ ὑποθέσει τοῦ ὄφεως τῆς πικρᾶς τῷ ἀνδρὶ κατάρξασαν γεύσεως ἀπὸ τούτου ἐχώρισεν, οὐδ' αὖ τὸν ἄνδρα τῆς δεσποτικῆς ἐντολῆς τὴν παράβασιν τῇ ὁμοζύγῳ συνεργασάμενον ταύτης διέζευξεν, ἀλλὰ τὴν μὲν ἁμαρτίαν ἐκόλασε, τὴν δὲ συζυγίαν οὐκ ἔλυσε. Ταύτῃ τοίνυν τῇ ἐναργεῖ νομοθεσίᾳ, αὖθις καὶ λόγῳ κυρωθείσῃ παρὰ τοῦ κτίσαντος κατὰ τὸν καιρὸν τῆς τῶν Φαρισαίων πρὸς αὐτὸν ἐρωτήσεως, εἰ ἔξεστιν ἀνθρώπῳ κατὰ πᾶσαν αἰτίαν ἀπολύειν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἀποκριθέντας, τοὺς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ζευχθέντας **μὴ δύνασθαι ὑπὸ** (ἔκδ. Ζαχ. μηδαμῶς παρὰ) ἀνθρώπου παρεκτὸς λόγου πορνείας χωρίζεσθαι, ἐξακολουθοῦντες καὶ πειθόμενοι οὐδὲ ἡμεῖς ἕτερόν τι νομοθετεῖν ὑπὲρ τοῦτο (ἔκδ. Ζαχ. τούτων) βουλόμεθα· ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ τῆς κακίας εἶδος ἐπιμελῶς τοῖς πολλοῖς τῶν ἀνθρώπων ἐμπολιτεύεται, κἀντεῦθεν ἀγαπητικῶς πρὸς ἀλλήλους μὴ διακείμενοι κατὰ πολλὰς αἰτίας, καίπερ μὴ οὔσας τοιαύτας, ποιοῦντες (ἔκδ. Ζαχ. ποιοῦνται) τῆς ἑαυτῶν συμβιώσεως τὴν διάζευξιν, ῥητῶς ἐνθεῖναι τῇ παρούσῃ νομοθεσίᾳ τὰς αἰτίας (ἐν τῇ ἔκδ. Ζαχ. **τὰς αἰτίας** ἐλλείπει), δι' ὧν τὰ συνοικέσια λύονται τῶν δεόντων ἐκρίναμεν».

Μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν ταύτην, ἀπαριθμοῦνται οἱ λόγοι τοῦ διαζυγίου ὡς ἑξῆς: 1ον μοιχεία τῆς συζύγου (παράδ. περὶ τούτου καὶ Ἐκλογῆς XVII 27),—2ον ἀνικανότης τοῦ συζύγου,—3ον ἐπιβουλὴ τοῦ ἑνὸς τῶν συζύγων κατὰ τῆς ζωῆς τοῦ ἑτέρου,—4ον λώβη(6). Πάντες οἱ ἄλλοι λόγοι διαζυγίου, ἰδίως ἡ παραφροσύνη τοῦ ἑνὸς τῶν συζύγων, ἀπερρίφθησαν (κατὰ τὸν κ. 15 Τιμοθέου).

Πρὸς καταστρατήγησιν τοῦ αὐστηροῦ τούτου νόμου, πολλοὶ σύζυγοι μετεχειρίσθησαν μέσον πλάγιον, γινόμενοι ἀνάδοχοι τῶν ἰδίων ἑαυτῶν τέκνων· οὕτως ἐγεννᾶτο μεταξὺ αὐτῶν πνευματικὴ συγγένεια εἰς βαθμὸν ἀπηγορευμένον, (κατὰ τὸν Καν. νγ' τῆς ἐν Τρούλλῳ συνόδου, παράδ. ἀνωτέρω § 4. IV), καὶ ὁ γάμος αὐτῶν καθίστατο ἄκυρος· ἀλλ' ὑπὸ τοὺς αὐτοκράτορας Λέοντα καὶ Κωνσταντῖνον, κατὰ τὸ ἔτος 780, τὸ πλάγιον τοῦτο μέσον ἐτιμωρεῖτο αὐστηρῶς, (τεῦχ. I Νεαρ. 26)(7). καὶ ἐνταυτῷ ἐπανειλημμένως δείκνυται, «μὴ χρῆναι ἄνδρα γυναικὸς διαζεύγνυσθαι παρεκτὸς λόγου πορνείας».

Ἐν τούτοις αὐτὴ αὕτη ἡ διάταξις μνημονεύει, ὅτι συνεχῶς ἐγένοντο διαζεύξεις ἄνευ νομίμου λόγου διὰ συμφωνίας ἀποβλήτου, («κακῇ συμφωνίᾳ») εἶναι ἀληθὲς, ὅτι ἡ διάταξις τοιαῦ-

τα διαζύγια θεωρεῖ μὴ ἐπιτρεπόμενα, ἐκτὸς ὅταν γίνωνται «εὐσεβείας σκοπῷ», (ὅπερ συμφωνεῖ ὀλίγον πρὸς τὸν ἀποστολικὸν 5 Κανόνα), ἀλλ' ὁ θεσμὸς οὗτος, ὡς καὶ τὸ Ἰουστινιάνειον δίκαιον· καταλείπει ἔγκυρον τὸ διαζύγιον καὶ ἀπαγορεύει μόνον, κατὰ τὰς παραγγελίας τῆς Ἐκκλησίας, πᾶσαν σύναψιν δευτέρου γάμου εἰς τοὺς οὑτωσὶ διαζευγνυμένους συζύγους(8), ἐπὶ ἀπειλῇ ἀκυρώσεως καὶ σπουδαίας χρηματικῆς ποινῆς.

Ἐὰν τὸ περὶ διαζυγίου αὐστηρὸν τοῦτο δίκαιον βραδύτερον συγκατελέγη εἰς «τὰς ἐκτεθείσας παρὰ τῶν Ἰσαύρων φληναφίας», ὅπως λέγει ἡ Ἐπαναγωγὴ (Προοίμ. § 2), ἢ οὐχί, τοῦτο ὀλίγον ἐνδιαφέρει, ἀρκεῖ νὰ γνωρίζωμεν, ὅτι ἡ νεωτέρα νομοθεσία τοῦ Ἰουστινιανοῦ( ) ἐπανευρίσκεται μετά τινων ἐλαφρῶν τροποποιήσεων εἰς τὸ Πρόχειρον (τίτλ. XI) καὶ τὰ Βασιλικὰ (XXVIII. 7), μάλιστα καθόσον ἀφορᾷ τὴν ἐπανάληψιν τοῦ γάμου τῶν διεζευγμένων συζύγων· ἐν συνόλῳ δὲ τὸ Βυζαντινὸν κοσμικὸν δίκαιον ἔμεινεν ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ(10)· μόνον δέον νὰ παρατηρήσωμεν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, ὅτι, κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους νομοδιδασκάλους, τὸ ἄνευ νομίμου λόγου διαζύγιον ἔδει νὰ θεωρῆται ἄκυρον κατ' ἀκριβῆ ἑρμηνείαν τῆς Νεαρᾶς 117 κ. 11. προοίμ.(11).

Πανταχοῦ δὲ ἔνθα ἐκτείνεται ἡ δικαιοδοσία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ὑφίσταται εἰσέτι καὶ σήμερον ὡς πρὸς τὴν θεωρίαν ταύτην ἡ ἀντίθεσις μεταξὺ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ καὶ κοσμικοῦ δικαίου. Τὸ Πηδάλιον τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ἀναγνωρίζει, εἶναι ἀληθὲς, τὴν μοιχείαν ὡς λόγον διαζυγίου, ἀλλὰ συνιστᾷ κατ' αὐτὴν τὴν συνδιαλλαγὴν μᾶλλον, καὶ ἀπαγορεύει ἐν πάσῃ περιπτώσει εἰς τὸν ἔνοχον σύζυγον νὰ νυμφευθῇ ἐκ νέου μετ' ἄλλου προσώπου· ὁ διαζευγνύμενος δι' ἄλλον λόγον, δέον νὰ θεωρῆται ὡς μοιχὸς καὶ δὲν δύναται νὰ συνάψῃ νέον γάμον. Τοὐναντίον οἱ Κώδικες Βλαχικὸς (τόμ. 3 κ. 16 § 6) καὶ Μολδαβικὸς (§ 120 καὶ ἑπ.) καὶ ἐν γένει τὰ κοσμικὰ ἔθιμα βαίνουσιν ἔτι ποῤῥωτέρω τοῦ Ἰουστινιανείου δικαίου. (Εἰς τὸ Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος ἀκολουθοῦσι τὸν Ἀρμενόπουλον IV. 15).

---

1. Οἱ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἀποφαίνονται τοὐναντίον αὐστηρῶς κατὰ τοῦ διαζυγίου· οὕτω, π. χ. Γρηγόριος ὁ Ναζιανζοῦ λέγει· (ἐπ. 176 al. 211) «τὸ ἀποστάσιον τοῖς ἡμετέροις ἀπαρέσκει πάντως νόμοις, κἂν οἱ Ρωμαίων ἑτέρως κρίνωσιν. Ἐὰν οἱ Κανόνες δὲν ἐκφράζωνται ἀκριβέστερον καὶ προσκολλῶνται μᾶλλον εἰς τὴν ἀπαγόρευσιν δευτέρου γάμου, τοῦτο προέρχεται, διότι αὐτὸς μόνος κατ' ἀρχὰς προεβλήθη εἰς τὴν πνευματικὴν διάγνωσιν (cognitio).

2. Ὁ Κανὼν 9 Ἁγ. Βασιλείου ποιεῖ τὸν περιορισμὸν, ὅτι, κατὰ τὸ πολιτικὸν δίκαιον καὶ τὸ ἔθος τοῦλάχιστον, ὁ σύζυγος, εἰς ὃν ἀπεστάλη τὸ ἀποστάσιον ὑπὸ τῆς συζύγου, δύναται νὰ συνομολογήσῃ δεύτερον γάμον, χωρὶς τοῦτο νὰ θεωρηθῇ μοιχεία διὰ τοῦτο.

3. Βασιλ. Ἀτμπὰχ III σελ. 225 σχ. 2. «Διαίσιον μὲν ἐπὶ τῶν παρόντων, ρεπούδιον δὲ ἐπὶ τῶν ἀπόντων . . . κυρίως δὲ, ἡ διαφορὰ αὕτη ἐστὶν, ὅτι τὸ μὲν divortium, ἦτοι διαίσιον, κυρίως καὶ μόνον ἐπὶ γαμετῆς λέγεται, τὸ δὲ repudium καὶ ἐπὶ γαμετῆς καὶ μνηστῆς.

4. Ἐν τούτοις τὸ ἄνευ αἰτίας διαζύγιον μένει ἰσχύον, «κακῶς μὲν γίνεται πλὴν ἔρρωται», ὡς λέγει Theodor. Brev. Novell. Νεαρὰ 134 § 26.

5. Ἡ Ἐκλογὴ, ὡς εἰς τινα ἕτερα σημεῖα, οὕτω καὶ εἰς τοῦτο συντάσσεται πρὸς τὰ τῆς ἐν Τρούλλῳ συνόδου.

6. Μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν ταύτην ἀνέμενί τις τὴν ἀπόῤῥιψιν τῶν τριῶν τελευταίων λόγων τοῦ διαζυγίου· ἡ λύσις ἐλήφθη ἐκ τοῦ πέμπτου βιβλίου τοῦ Μωσέως XXIV 1, ἣν οἱ Ἑβδομήκοντα μετέφρασαν διὰ τῆς λέξεως «ἀσχημοσύνη» καὶ ὁ Λούθηρος διὰ τῆς λέξεως Unlust. Παράδ. περὶ λύσης ὡς λόγου διαζυγίου τὸ Consil. Compendiense κ. 16 (Coteler Patr. Apostol. I σελ. 88). Τὸ Πηδάλιον σελ. 39 ἐστὶν ὅλως διατεθειμένον ν' ἀναγνωρίσῃ ἐν πάσῃ περιπτώσει τοὺς λόγους τοῦ διαζυγίου τῆς Ἐκλογῆς.

7. Ἐν μεταγενεστέροις ὅμως χρόνοις ἐγένετο πάλιν ἀποδεκτὸν, ὅτι ὁ τὸ ἴδιον αὐτοῦ τέκνον ἀναδεχόμενος διαζεύγνυται ἕνεκα τούτου ἀπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ· ἴδε π. χ. Βλάστ. εἰς Συντ. Καν. P. καὶ Π. VI σελ. 138, καὶ Μαλαξὸν ἐν Θέμιδι Σγούτα τόμ. VII σελ. 205. Πηδάλιον σελ. 523.

8. Καὶ τοῦτο κατ' εὐθεῖαν καὶ οὐχὶ ὡς συνέπειαν τοῦ ἐν μοναστηρίῳ περιορισμοῦ, ὅπερ δὲν ἐγίνετο πλέον.

9. Ἡ Ἐπαναγ. Τίτλ. XXIV ἀναῤῥέει μάλιστα τοὺς λόγους τοῦ διαζυγίου, οὓς ὁ Ἰουστινιανὸς ἐπεδοκίμασεν ἐν Νεαρᾷ 48 (22), ἀλλ' ἐν τῇ 117 δὲν συμπεριέλαβε καὶ πάλιν, ἢ μᾶλλον κατήργησε.

10. Παράδ. ἐν τούτοις: 1ον Περὶ τοῦ καινῇ συναινέσει διαζυγίου, τεῦχ. I Νεαρὰ 30. Πρόχ. XI 4. Ἐπαναγ. XXI 4. Βασ. XXVIII. 7. 6. σχ. 1 εἰς τὸ τέλος καὶ 7, 8 σχ. 2. Ἐναντιορ. Σύν. Γ' 4. σχ. t. LXVIII. 6. Ἐκλ. ἰδιωτ. ἐπηυξ. II. 18. (μένει ἀπηγορευμένον) —2ον Περὶ παραφροσύνης, Τεῦχος II. 111,112. Τεῦχ. IV Νεαρ. 14 Μιχ. Ἀτταλ. Ἱστορ. σελ. 312. Μαλαξὸς κ. 113, (ἐν Θέμιδι Σγούτα τόμ. VII).—3ον Περὶ διαζυγίου διὰ σωφροσύνην καὶ δι' ἄσκησιν. Πρόχ. XI. 4. Ἐπαναγ. XXI. 1. αὐτόθι σχ. α-ε. Βασ. XXVIII. 7. 4. Τεῦχ. II. Νεαρ. 117. Πέτρα XXV 4.38. Ἐκλ. ἐπηυξ. Ἰδιωτ. II. 16-19.—4ον Περὶ τοῦ «γυνὴ διαλέγουσα ἄλλῳ περὶ γάμου», Τεῦχ. II. Νεαρ. 30.—5ον Περὶ ἐκτρώσεως, Τεῦχ. II. Νεαρ. 31.—6ον Περὶ διαζυγίου «ἀπὸ ληστὴν καὶ κλέπτην», Μαλαξοῦ κεφ. 170.—7ον Περὶ ἀδυναμίας τοῦ ἀνδρὸς, Νεαρ. 48 (22) κ. 6. Νομοκ. XIV τίτλ. 13. 4. καὶ Ἐκλογὴ Η 13. Πρόχ. Η 23.—8ον Περὶ ἀπουσίας ἢ αἰχμαλωσίας τοῦ συζύγου. Καν. 31. 35. 36. Βασιλείου. Καν. 93 τῆς ἐν Τρούλλῳ συν. Τεῦχ. II. Νεαρ. 33. Μανουὴλ Μαλαξοῦ Νομοκ. κ. 184. «Ὅμως ἡ παροῦσα ὑπόθεσις ἐγένετο οὕτως συνοδικῶς καὶ ἀποφασιστικῶς παρὰ τοῦ Παναγιωτάτου καὶ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κυροῦ Διονυσίου ἐν ἔτει ,ζξδ', ὅτι, ὅταν ὁ ἀνὴρ ὑπά-

γῆ εἰς ἄλλον τόπον καὶ λείψῃ χρόνους ε'. (Παράβ. τὸν ἐν τοῖς Βασιλικοῖς μὴ συμπεριληφθέντα Νόμον 6 Παδν. de divort.) ἀπὸ τὸ σπίτι του καὶ δὲν ἐνθυμηθῇ τελείως τῆς γυναικὸς αὐτοῦ νὰ τῆς στείλῃ ἔξοδον ἡ γράμμα, ἀλλὰ ἀφήσῃ αὐτὴν παντελῶς χωρὶς τινος βοηθείας, νὰ χωρίζηται ἀνεμποδίστως τὸ τοιοῦτον συνοικέσιον καὶ νὰ ἔχῃ ἄδειαν ἡ γυνὴ νὰ πάρῃ ἄλλον νόμιμον· καὶ ἀπὸ τότε οὕτω κρίνεται αὕτη ἡ ὑπόθεσις παρὰ τῆς Καθολικῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ὡς δικαία καὶ νόμιμος. Ἴδε ἐπίσης Σύν. Καν. Ρ. καὶ Πτλῆ V σελ. 159. Παράβ. κυρίως Ἐπαναγ. XXI. 5. σχ. χ.—"Οταν ἡ νυμφευθεῖσα δὲν εὑρεθῇ παρθένος, ὁ γάμος ἐστὶν ἄκυρος λόγῳ ὑποσιώδους πλάνης. Πέτρα XLIX 5. Ἀρμεν. IV. 15. 10.

11. Τὸ διαζύγιον δύναται ἐπίσης κατὰ τὸ νεώτερον δίκαιον νὰ γίνῃ δι' ἰδιωτικῆς πράξεως; Παράβ. Βαλσ. εἰς Ἀποστ. Καν. μη' καὶ εἰς Κ. πζ' τῆς ἐν Τρούλλῳ συνόδου.

(Ἕπεται συνέχεια)

ΘΑΛΗΣ ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ
Καθηγητὴς τῶν Νομικῶν ἐν τῇ Θεολογ. Σχολῇ Χάλκης καὶ Δικηγόρος

ΕΘΙΜΑ ΕΝ ΖΑΚΥΝΘΩι
κατὰ τὴν ἑβδομάδα τῶν ἁγίων παθῶν καὶ τῆς Διακαινησίμου*.

Ἡ Μ. παρασκευὴ εἶνε ἡμέρα γενικοῦ πένθους. Τὰ καταστήματα μένουσι κεκλεισμένα καὶ μόνον ἀνὰ τὰς ὁδοὺς πλανῶνται παῖδες, πωλοῦντες ἐντὸς καλαθρίων τὰ κοινῶς καλούμενα *ψράζυμια*, ἐνῷ ἀρχαιότερον οἱ παῖδες ἐπίσης ἐπώλουν σταυροὺς ἐκ μολύβδου, κοινῶς *σταυροὺς τῆς περιπτοπαρασκευῆς*, καὶ σφραγῖδας ἐκ ξύλου, φερούσας σταυρὸν καὶ ἄλλα χριστιανικὰ ἐμβλήματα. Κατὰ τὴν 2 μ. μ. πλῆθος πιστῶν συνέρχεται εἰς τὴν πλατεῖαν Γεωργίου Α', ὁπόθεν ἐκκινεῖ ἡ λιτανεία τοῦ Ἐσταυρωμένου τοῦ Μώλου, ἐκ τοῦ ἐκεῖ ναοῦ τοῦ ἁγίου Νικολάου τοῦ Μώλου, ἥτις χωρεῖ κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπον: Προηγοῦνται ἐπ' ὤμων αἱ σημαῖαι τῶν ναῶν τετυλιγμέναι καὶ κεκλιμέναι εἰς ἔνδειξιν πένθους, ἕπονται ἡ μουσική, τὸ *λάβαρον*, κοινῶς *καπίτο(υ)λο*, δύο στίχοι ἱερέων μελανειμονούντων, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὁποίων περιφέρεται ὁ *ἐπὶ τῆς τάξεως*, κοινῶς *τσεριμονίστας*, ἱερεύς, κάτω δὲ τῆς οὐρανίας, ἕτερος ἱερεὺς κρατῶν τὴν εἰκόνα τῆς ἐν θλίψει Θεοτόκου, Mater dolorosa, ἔργον τοῦ ἁγιογράφου Καντούνη. Ἀκολούθως ἕπεται ὁ Ἐσταυρωμένος κρατούμενος ὑπὸ ἱερέως καὶ εἶτα ἔρχονται ὁ ἀρχιεπίσκοπος μετὰ τῶν ὀφφικίων, ὁ χορὸς τῶν ψαλτῶν, οἱ ἐπίτροποι τοῦ ναοῦ, αἱ ἀρχαὶ τῆς πόλεως καὶ οἱ πιστοί. Δυστυχῶς ὁ λιτανευόμενος Ἐσταυρωμένος συνδέεται μετὰ λυπηροῦ ἐπεισοδίου, ἐπισυμβάντος τῇ 19 ἀπριλίου 1891, τῆς κατὰ τῶν ἰουδαίων δῆλον ὅτι ὀργῆς τοῦ ὄχλου, ἕνεκα τῶν τότε γενομένων ἐν Κερκύρᾳ. Ἐπὶ ἐνετοκρατίας οἱ χριστιανοὶ μετήρχοντο τοιαύτην πολιτείαν χριστιανοῖς ἀκοίκειον, κατὰ τὴν Μ. παρασκευὴν ἰδίως, ὅτε ἡ λιτανεία τοῦ Ἐσταυρωμένου διήρχετο πλησίον τῆς ἑβραϊκῆς συνοικίας, ἥτις καὶ ἐφρουρεῖτο ὑπὸ στρατιωτικῆς δυνάμεως. Τὸ σύστημα τοῦτο τῆς φρουρήσεως ἐπεκράτησε καὶ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Ἐνετῶν ἐκ Ζακύνθου (1797)[1]. Συγκινητικωτάτη εἶνε ἡ στιγμὴ πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ Ἐσταυρωμένου ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Νικολάου, ὅτε ὁ ἀρχιερεὺς εἰς χεῖρας αὐτὸν λαμβάνει καὶ εὐλογεῖ τρὶς τοὺς πιστοὺς εἰς χιλιάδας ἀνερχομένους καὶ ἀσκεπεῖς· λέγομεν δὲ συγκινητικωτάτη, καθότι ἡ μουσική, ἀνακρούουσα πένθιμον ἐμβατήριον, φέρει τὴν ψυχὴν εἰς οὐρανίας ἐκτάσεις, καθότι ζῶσα ἀναπαρίσταται ἐν τῷ νῷ ἡ θεία σκηνὴ τοῦ Γολγοθᾶ, ἐνῷ ὁ ἥλιος βαίνων εἰς τὴν δύσιν του ῥίπτει ἐπὶ τοῦ Ἐσταυρωμένου τὰς τελευταίας αὐτοῦ ἀκτῖνας[2].

Ἄλλοτε, ὀλίγον μετὰ τὴν λιτανείαν τοῦ Ἐσταυρωμένου τοῦ Μώλου, ἐξήρχετο εἰς δευτέραν λιτανείαν ὁ τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Διονυσίου Ἐσταυρωμένος μετὰ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἁγίου λειψάνου, ὅπερ καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἔμενεν ἐκτεθειμένον ἐν τῷ ναῷ πρὸς προσκύνησιν τῶν πιστῶν· ἀλλὰ τὴν δευτέραν ταύτην λιτανείαν κατήργησεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος Δ. Λάτας. Ἐπίσης ἄλλοτε, μετὰ τὴν δευτέραν λιτανείαν, ἐν τῷ ναῷ τῆς δυτικῆς Μητροπόλεως ἐλιτανεύετο ὁ Ἐσταυρωμένος, παρίστατο δέ τις ὡς Κυρηναῖος Σίμων, λευκὰ ἐνδεδυμένος, ἔχων κεκαλυμμένον τὸ πρόσωπον καὶ φέρων ἐπ' ὤμου τὸν Σταυρόν.

Τῇ ἑσπέρᾳ τῆς Μ. παρασκευῆς ψάλλεται ἐν τοῖς ναοῖς, πλὴν τοῦ τῆς Μητροπόλεως, ἡ ἀκολουθία τοῦ Ἐπιταφίου, κοινῶς *Νηπιτάφιος*. Σημειωτέον, ὅτι μέρος μὲν τῆς ἀκολουθίας ψάλλεται κατὰ τὸ *πολίτικον* ὕφος, μέρος δὲ κατὰ τὸ *κρητικόν*, λίαν ἁρμονικὸν καὶ συγκινητικόν, ἁρμόζον δὲ εἰς τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Μετὰ τὸ τέλος τῆς

---

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 415—417.

1. Ὅρα διατριβὴν «Οἱ Ἑβραῖοι ἐν Ζακύνθῳ», ὑπὸ Δ. Χ. Ζώη, ἐν τῷ περιοδικῷ «Ὁ Ἰσραηλίτης Χρονογράφος». Κέρκυρᾳ, 1900.

2. τὴν λιτανείαν ταύτην προσεπάθησε νὰ καταργήσῃ ὁ ἀοίδιμος ἀρχιεπίσκοπος Ζακύνθου Διονύσιος Λάτας, ἀλλ' ἀπέτυχε.

ἀκολουθίας, περιφέρεται ἐντὸς τῶν ναῶν ὁ Ἐπιτάφιος, ὅστις ἐναποτίθεται πρὸ τῆς ὡραίας πύλης καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Εὐαγγελίου εἰσάγεται εἰς τὸ ἱερὸν βῆμα. Οἱ πιστοὶ συνωστίζονται τότε ἵνα ἐγγίσωσι καὶ ὠθήσωσι πρὸς τὰ ἐμπρὸς τὸν Ἐπιτάφιον, ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ, ὅτι οἱ μὴ τοῦτο κατορθώσαντες δὲν θὰ ἐπιζήσωσι κατὰ τὸ ἑπόμενον ἔτος. Δεῖγμα πένθους, κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην, θεωρεῖται νὰ μὴ σαρῶσι τὴν οἰκίαν, νὰ μὴ στρώνωσι τὴν τράπεζαν τοῦ φαγητοῦ, νὰ τρώγωσι θρίδακας, κοινῶς *μαρούλια*, μετ' ὄξους, καὶ ἐπὶ ποδός, ὅπως πάραυτα ἐξέλθωσι τῆς οἰκίας, ἀναμιμνησκόμενοι τὸ τῆς Π. Διαθήκης: «Οὕτω δὲ φάγεσθε αὐτό. . . . Καὶ ἔδεσθε αὐτὸ μετὰ σπουδῆς».

Ἐν ἅπασι τοῖς ναοῖς κατανυκτικώτατα ψάλλεται ἡ ἀκολουθία τῶν τεσσάρων Ὡρῶν. Μεγαλοπρεπέστερον δὲ ψάλλεται ἐν τῇ Μητροπόλει, ἔνθα ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἢ ὁ ἱεροκήρυξ ἐκφωνοῦσι τὸν κατάλληλον τῇ ἡμέρᾳ λόγον. Ἀκολούθως γίνεται ἡ τελετὴ τῆς ἀποκαθηλώσεως τοῦ Ἐσταυρωμένου ἐν τῷ Ἐπιταφίῳ, ὃν ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τῇ ῥήσει «Ἔρρανον τὸν τάφον: . . . » ραίνει δι' ἀνθέων πορτοκαλλέας, κοινῶς *νερατζάνθια*, καὶ λεμονέας, κ. *λεμονάνθια*, καὶ πετάλων ῥόδου, ἅτινα ὁμοῦ πάντα καλοῦνται *ἀμνός*. Ὁ λαὸς διαγκωνιζόμενος λαμβάνει ἐκ τοῦ *ἀμνοῦ*, ὃν φέρει εὐλαβῶς οἰκαδε καὶ εἴτε φυλάττουσιν ἐν τῷ εἰκονοστασίῳ, εἴτε δι' ἐγχύματος ἀμνοῦ πλύνουσι τοὺς ὀφθαλμούς, ἀποδίδοντες αὐτῷ ἰαματικὴν δύναμιν. Ἕκαστον τῆς οἰκογενείας μέλος τρώγει πέταλα ἀμνοῦ, ὁ δὲ ἐφημέριος ῥαντίζει καὶ φέρει τοιοῦτον πρὸς τὰς μᾶλλον σεβαστὰς οἰκογενείας τῶν ἐνοριτῶν. Ἄλλοτε πρὸ τῆς ἀποκαθηλώσεως οἱ πιστοί, χάριν εὐλαβείας ἢ ὑπὲρ ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν, ἔτυπτον ἑαυτοὺς διὰ δυσθραύστων ῥάβδων ἢ λύγων, οἱ οὕτωσὶ δὲ τυπτόμενοι ἐκαλοῦντο *μπατοῦδοι* (ἐκ τῆς Ἰταλικῆς battuti). Ὁμοίως ἔθιμον παλαιὸν ἦτο καὶ νὰ κείρωσι τὴν κόμην, κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην μόνον, ὅπως ἀποφεύγωσι τὸν πονοκέφαλον.

Περὶ τὴν 3 πρὸ μεσημβρίας ὥραν τοῦ Μ. σαββάτου ἄρχεται ἐν τῇ Μητροπόλει ἡ ἀκολουθία τοῦ Ἐπιταφίου, προεξάρχοντος τοῦ ἀρχιερέως, μεθ' ὃ ἐξάγουσι πρὸς λιτάνευσιν τὸν Ἐπιτάφιον ἐν τῇ πόλει μετὰ πάσης ἐπισημότητος παρευρισκομένων καὶ τῶν ἐπιτοπίων ἀρχῶν, συμφώνως τῷ ἐκδιδομένῳ προγράμματι. Ἡ ὄντως μεγαλοπρεπὴς αὕτη λιτανεία περατοῦται περὶ τὸ λυκαυγές, ὅτε, κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ Ἐπιταφίου εἰς τὴν Μητρόπολιν, ἀναγινώσκεται μεγαλοφώνως τὸ Εὐαγγέλιον ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος καὶ μετὰ τὸ πέρας τούτου αἴρουσιν οἱ ἱερεῖς τὸν Ἐπιτάφιον, εἰσάγουσιν αὐτὸν διὰ τοῦ ἁγίου βήματος εἰς τὸ σκευοφυλάκειον καὶ ἄρχεται ἡ λειτουργία.

Λαμπρὰ εἶνε ἡ στιγμή, καθ' ἣν, ὅτε ἀρχιερεὺς καὶ οἱ ἱερεῖς ψάλλουσι τὸν θούριον τοῦ Μ. σαββάτου, ἤτοι: «Τὸν Κύριον ὑμνεῖτε . . . » Αἱ θύραι τοῦ ἁγίου βήματος κλείονται, ὁ ἀρχιερεὺς καὶ οἱ ἱερεῖς ἐνδύονται τὰς χαρμοσύνους αὐτῶν στολὰς καὶ εἶτα ἐξέρχεται πρὸ τῆς ὡραίας πύλης ὁ ἀρχιερεὺς καὶ ὑψῶν τὴν εἰκόνα τῆς Ἀναστάσεως ψάλλει τό: «Ἀνάστα ὁ Θεὸς κρίνων τὴν γῆν». Πάραυτα δίδεται τὸ σημεῖον, ἡ μουσικὴ ἀνακρούει τὸν ὕμνον, οἱ κώδωνες κρούουσι χαρμοσύνως, κοινῶς *ξεχηρεύουν*, πυροβολισμοὶ ἄπειροι ἀντηχοῦσιν ἀνὰ τὸν ἀέρα. Ἡ κατήφεια μεταβάλλεται εἰς χαράν, ἐκ τῶν παραθύρων ῥίπτονται ἀγγεῖα πήλινα ἄχρηστα, *γιὰ τὴ χαρὰ τῶν χριστιανῶν*, δάκνουσι δὲ συγχρόνως κλεῖδα (ἀρσενικὴν) ἵνα διατηρήσωσιν ἰσχυροὺς τοὺς ὀδόντας καὶ γείνωσι δυνατοί, ὡς ὁ σίδηρος. Πολλαὶ τῶν μητέρων φροντίζουσι νὰ θέτωσιν ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον τῶν τέκνων των τὴν κλεῖδα ταύτην, ἵνα ἔχωσι πρόχειρον αὐτήν, κατὰ τὴν πρωΐαν. Ἡ συντριβὴ ἐκ τῶν παραθύρων τῶν πηλίνων ἀγγείων ὑπενθυμίζει τὸ τῆς Γραφῆς «ὡς σκεύη κεραμέως συντρίψει αὐτούς». Ἡ ὄψις τῆς πόλεως ἐν ἀκαρεῖ μεταβάλλεται. Οἱ γαλακτοπῶλαι ἀναρτῶσιν ἀπὸ τὸν λαιμὸν τῶν αἰγῶν κωδωνίσκον, πωλοῦσιν ἀνὰ τὰς ὁδοὺς ἄνθη καὶ *δροσεραὶς μερτοῦλαις*, πασχάσιμα δὲ ῥαγητὰ συσσωρεύονται πρὸς πώλησιν ἐν τοῖς ἐπὶ τούτῳ καταστήμασιν.

Εἶτα ἡ μουσικὴ περιέρχεται τὴν πόλιν ἀνακρούουσα χαρμόσυνα ἐμβατήρια. Ἅμα τῷ ἀκούσματι τῶν κωδώνων, πάραυτα τελεῖται καὶ ἡ θυσία τῶν βοῶν, ἢ ὡς κοινῶς λέγεται *πέφτει τὸ κομμάτι*. Ἀμιλλα μεταξὺ τῶν σφαγέων ἐνεργεῖται περὶ τοῦ τίς πρῶτος θέλει κομίσει ἕτοιμον πρὸς πώλησιν κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν φονευθέντα ἐν τοῖς σφαγείοις βοῦν εἰς τὰ κρεωπωλεῖα. Μετ' εὐφημιῶν καὶ ἀλλαλαγμῶν χαρᾶς γίνεται δεκτὸς ὁ οὕτω δεξιώτερος σφαγεὺς ὑπὸ τοῦ πλήθους. Τὸ ἔθιμον τοῦτο τοῦ *κομματιοῦ*, ὅπερ καὶ *Γκλόρια* (Gloria) καλεῖται, ἔχει τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ἀπὸ ἐνετοκρατίας, ὅτε ἡ ἐπίσημος αὕτη τελετὴ ἐγίνετο ἐν τῇ δυτικῇ Μητροπόλει, καὶ ὅτε ὁ ἀρχιερεὺς ἀνεφώνει τὸ Gloria in excelsis Dei (Δόξα ἐν Ὑψίστοις Θεῷ), ἐκρούοντο οἱ κώδωνες καὶ ἐκρότουν τὰ τηλεβόλα τοῦ φρουρίου. Καλεῖται δὲ *κομμάτι* (πέ-

φτει ἡ βαρεῖ τὸ κομμάτι) καθότι, γνωστῆς γενομένης τῆς ἐκφωνήσεως τοῦ Gloria, ἐσφάζοντο οἱ βόες, ὁ δὲ πρῶτος τῶν σφαγέων, ὁ κομίζων τεμάχιον (κομμάτι) ἐκ τοῦ σφαγέντος βοὸς πρὸς τὸν ἐνετὸν προκλεπτὴν τῆς νήσου ἐλάμβανε δῶρον παρ' αὐτοῦ ἓν χρυσοῦν δουκάτον. Σημειωτέον ὅτι ὁ προβλεπτὴς καὶ αἱ λοιπαὶ ἐνετικαὶ τῆς νήσου ἀρχαὶ προσήρχοντο πενθηφοροῦντες εἰς τὸν ναόν, πρὸ τῆς ἐκφωνήσεως δὲ τοῦ Gloria, ἀφήρουν τὰς μελαίνας στολὰς καὶ ἐνεδύοντο τὰς ἐρυθράς. Πρὸ τῆς Ἀναστάσεως τῆς δυτικῆς Μητροπόλεως, ἐν οὐδεμιᾷ τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν ἐπετρέπετο ἡ κωδωνοκρουσία, ὁ δὲ παραβάτης ἐτιμωρεῖτο διὰ προστίμου. Νῦν ἡ δυτικὴ Ἐκκλησία τελεῖ τὸ Gloria περὶ τὴν 10 τῆς πρωΐας ὥραν. Ἔθιμον ὑπῆρχεν ἄλλοτε εἰς ὅλους τοὺς ναοὺς νὰ σχηματίζωσι σωροὺς ἐκ δάφνης, ὑπὸ τοὺς ὁποίους ἔκρυπτον *σουσουράγιαις* (σεισούρας, Motacilla) καὶ κατὰ τὰ προμιστέλια, ἤτοι μετὰ τὸν στίχον «Τὸν Κύριον ὑμνεῖτε . . .» ὁ ἱερεὺς ἐξερχόμενος τῆς ὡραίας πύλης διὰ τοῦ ποδὸς διαλύων τοὺς σωροὺς παρεῖχε τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὰ κεκρυμμένα πτηνά, ἅτινα οἱ παῖδες προσεπάθουν νὰ συλλάβωσιν. Αἱ δάφναι ἐγρησίμευον καὶ χρησιμεύουσιν εἰς στρῶσιν τοῦ ἐδάφους τῶν ναῶν κατὰ τὸ Πάσχα. Κατὰ τὸ Μ. σάββατον οἱ πλεῖστοι βάπτουσι τὰ κόκκινα αὐγά. Ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτέρων χρόνων ἐπικρατεῖ ἡ πρόληψις ὅτι ὅσῳ ζωηρότερος ὁ χρωματισμὸς τῶν ὠῶν, τόσῳ καὶ μεγαλητέρα ἡ εὐτυχία ἐν τῇ οἰκογενείᾳ, ἂν δὲ ἡ βάφις ἔκλεινεμεῖς τὸ μελανὸν χρῶμα, ἐθεωρεῖτο τοῦτο προσεχὲς τῆς οἰκογενείας πένθος. Καὶ τὴν σήμερον ἐπικρατεῖ τὸ ἔθος νὰ μὴ βάπτωσιν ὡὰ αἱ πενθοῦσαι οἰκογένειαι.

Οἱ πλεῖστοι βάπτουσι τὰ ὡὰ δι' ἐρυθρᾶς ἀνιλίνης. Ἄλλοι δέ, ὡς ἄλλοτε, δι' ἀφεψήματος ξύλου βραζιλιανοῦ περναμβούκου καὶ στυπτηρίας· βάπτουσι δὲ ταῦτα μέχρι τῆς Ἀναλήψεως, πάντοτε ὅμως πρὸ τῆς τρίτης μαΐου, ἑορτῆς τῆς ἁγίας Μαύρας. Πολλαὶ γραῖαι, κατ' ἀρχαίαν πρόληψιν, φυλάττουσι τὸ κέλυφος τοῦ ὠοῦ τῆς κυριακῆς τῆς τυροφάγου, ὅπερ θέτουσι κατὰ τὴν νύκτα τοῦ Μ. σαββάτου ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον παρθένου, ὅπως αὕτη ὀνειρευθῇ τὴν μέλλουσαν τύχην αὐτῆς.

Πρὸ τῆς 12 νυκτερινῆς ὥρας τοῦ Μ. σαββάτου, κόσμος πολὺς συγκεντροῦται ἐν τῇ πλατείᾳ Ποιητοῦ, ἐπὶ δ' ἐξέδρας δαρνομυρσινοστολίστου καὶ ὑπὸ τοὺς ἤχους τῆς μουσικῆς, ἀνακρουούσης τὸ «Χριστὸς ἀνέστη» τονισθὲν ὑπὸ τοῦ μουσουργοῦ Π. Καρρέρ, τελεῖται ἡ Ἀνάστασις. Τὸ λαμπρὸν τοῦτο ἔθιμον τῆς Ἀναστάσεως ἐν τῇ πλατείᾳ καθιέρωσεν ὁ ἀοίδιμος Διονύσιος Λάτας, καίτοι τετράκις ἐπεχείρησε τοῦτο καὶ ὁ πρὸ αὐτοῦ Νικόλαος Κατραμῆς, ὅστις καὶ ἀπέτυχε. Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ὄρθρου τῆς Ἀναστάσεως παύει πλέον ἐν τοῖς ναοῖς τὸ ὅρος τῆς *πολίτικης*, ψαλμῳδίας ἄρχεται δὲ ἡ *κρητική*, ἢ μᾶλλον ἡ ζακυνθία.

(Ἕπεται τὸ τέλος).

Α. Χ. ΖΩΗΣ

ΒΙΒΛΙΟΛΟΓΙΑ

Φιλαρέτου Βαφείδου μητροπολίτου Διδυμοτείχου Ἐπίτομος Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία. Μικρὸν βιβλίον εὔχρηστον, καλῶς γεγραμμένον, ἀπελύθη πρὸ διμηνίας σχεδὸν ἐκ τοῦ πατριαρχικοῦ τυπογραφείου. Προωρισμένον ἐν τῇ πρώτῃ αὐτοῦ καὶ δευτέρᾳ ἐκδόσει εἰς τὴν ἐν τοῖς παρ' ἡμῖν ἀνωτέρους ἐκπαιδευτηρίοις διδασκαλίαν, ἤδη προωρισμένον ἐστὶν εἴς τε τοῦτο καὶ τὴν κατ' ἰδίαν ἀνάγνωσιν παντὸς εἰς Χριστὸν πιστεύοντος φιλομαθοῦς, ὡς πληρέστερον τῶν δύο προτέρων ἐκδόσεων· περιέχει δῆλα δὴ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ κατὰ τὰ τετρακόσια πεντήκοντα τελευταῖα ἔτη· καὶ διὰ τοῦτο δικαίως ὁ συγγραφεὺς ἀπέφυγε νὰ ὀνομάσῃ αὐτὸ τρίτην ἔκδοσιν. Πλήρης Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τῆς θείας αὐτῆς συστάσεως μέχρι τοῦ ἔτους 1900, καθίσταται βιβλίον ἀξιοσπούδαστον· τοσοῦτῳ μᾶλλον, ὅσῳ ἐν δυνατῇ συντομίᾳ λέγει πᾶν ὅπερ ἀπαιτεῖται νὰ γινώσκῃ ἕκαστος ἔλλην λόγιος καὶ μαθητής.

Ὁ πανιερ. μητροπολίτης, ὁ τὴν Ἐπίτομον ταύτην Ἱστορίαν γράψας, ἐστὶ γνωστὸς ἀπὸ πολλοῦ παρ' ἡμῖν ὡς συγγραφεὺς σπουδαίων διατριβῶν, ὧν τινες ἐξεδόθησαν ἐν τῇ «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ». Καθηγητὴς ἐν τῇ ἱερᾷ Θεολογικῇ Σχολῇ ἐπὶ δέκα καὶ τρία ἔτη μέχρι τοῦ 1888, ποιμαίνων ἔκτοτε τρεῖς πολυτύρβους μητροπόλεις, ἐξακολουθεῖ μελετῶν καὶ γράφων, διατιθεὶς τὸν ἐκ τῶν ποιμαντικῶν καθηκόντων περισσεύοντα καιρὸν—ἐὰν καὶ ὅλως περισσεύῃ—εἰς συγγραφὰς ἀξιολόγων διατριβῶν καὶ βιβλίων, ἐκδοὺς τὴν ἐπιτομον ταύτην Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν καὶ συγγράφων μάλιστα καὶ ἐκτενῆ, κατὰ σχέδιον καὶ σύστημα, ὅπερ ἐπίτομον προτίθησιν ἐν τῷ νῦν ἀγγελλομένῳ βιβλίῳ.

Τοιαύτης Ἱστορίας ἐστερούμεθα μέχρι σήμερον. Ἡ ὑπὸ Κομμητᾶ Ἐπιτομὴ τῆς Ἱστορίας τοῦ θαυμασίου διὰ τὴν φιλοπονίαν Μελετίου Ἀθηνῶν ἀπηρχαιώθη, οὐδ' ἠδυνήθη νὰ χρησιμοποιηθῇ εἰς διδασκαλίαν ἐν τοῖς γυμνασίοις μεθ' ὅλην τὴν διασκευὴν καὶ τὰς προσθήκας τοῦ μακαρίτου Παναγιώτου Χιώτου, καθηγητοῦ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας ἐ

Ζακύνθῳ. Μικρότεραι δέ τινες, ὑφ' οἱονδήποτε σύστημα καὶ ἂν ὦσι γεγραμμέναι, μόλις δι' ἀτελεῖς τινας ἀπτυκὰς σχολὰς χρήσιμοι γίνονται. Εἰς τὰς πλήρεις τοιαύτας ἐχρησιμοποιεῖτο τὸ βιβλίον αὐτὸ τοῦ ἡμετέρου συγγραφέως, ἐννοεῖται κατὰ τὰς δύο πρώτας ἐκδόσεις. Εἰ δ' ὑπῆρχον ἐν ἐκείναις κεφάλαιά τινα ἐκτενῶς ἐκτιθέμενα, ταῦτα συνετμήθησαν νῦν, ἐγράφη δὲ πᾶν ὅπερ πρέπει 'να γινώσκωμεν ἐκ τοῦ βίου τῆς Ἐκκλησίας. Εὐχῆς ἔργον μάλιστα ἐὰν ὁ κατ' ἰδίαν μελετῶν καὶ ὁ διδασκόμενος ἐκ τοῦ βιβλίου τούτου ἀπομνημονεύῃ ὅσα γράφει ὁ πανιερώτατος συγγραφεύς, διότι οὐδὲν περιττόν, ὡς φρονοῦμεν, ἐν τῷ μικρῷ συγγράμματι γράφεται. Ὁ μὴ μελετήσας Ἱστορίαν Ἐκκλησιαστικὴν εὑρίσκει τὸ χρήσιμον· ὁ γινώσκων ὑπομιμνήσκεται μὲν ὅσα γινώσκει· πιθανῶς ἔν τισιν ἀναγκάζεται 'να σκεφθῇ διαφόρως περὶ προσώπων τινῶν καὶ γεγονότων, ἀλλ' ἐὰν ἐρωτηθῇ παρά τινος περὶ τοῦ συγγράμματος, ὡς ὁ ἐκ Κορίνθου σοφὸς «Τί μέγιστον ἐν ἐλαχίστῳ», εὐρυῶς καὶ πρεπόντως δικαιοῦται 'ν' ἀποκριθῇ ὅτι τοῦτο ἔστι νῦν ὕλη χρήσιμος καὶ πολλὴ ἐν μικρῷ τεύχει. Τὸ βιβλίον καταλαμβάνει σελίδας 247 μικροῦ ὀγδόου, καλῶς ἐκτετυπωμένον.

Βεβαίως θέματά τινα ἠδύνατο 'ν' ἀποφύγῃ καὶ νῦν ὁ φιλόπονος συγγραφεύς, εἴπερ ἔβλεπε χώρου μὲν λεῖψιν, ἀναγκαίαν δὲ μακρὰν ἀνάπτυξιν αὐτῶν καὶ διακρίβωσιν· οἷον τὰ περὶ σάκκου καὶ μίτρας ἀορίστως ἐκτίθενται ἐν § 39, ἐν δὲ τῷ 40 τὴν **τάξιν** τῶν μετανοούντων ἔδει 'ν' ἀναπτύξῃ, διότι παραπέμπει εἰς τὸν ἐπὶ τῆς **μετανοίας πρεσβύτερον**, καίτοι ἐκτίθεται ἡ ἀπὸ τοῦ 323—700 Ἐκκλησιαστ. Ἱστορία. Ἠδύνατό τις ἀκριβειαν 'ν' ἀπαιτήσῃ καὶ ἔν τισιν εἰσέτι μέρεσι· προκειμένου λόγου περὶ τῶν ἀπὸ τοῦ 1054—1453 σχισμάτων καὶ αἱρέσεων, ἡ κατάταξις τῶν βογομίλων ἐν τοῖς αἱρετικοῖς ἔχει λόγον, ἐν δὲ ταῖς **εἰδωλολατρικαῖς τάσεσι** τοῦ ΙΒ' καὶ ΙΕ' αἰῶνος ὁπωσδήποτε εἰσέρχονται οἱ Ἰταλοὶ καὶ οἱ Γεμιστοί, ἀλλ' ἡ συναρίθμησις ἐν § 60 τῶν ἀρσενιατῶν ἐν τοῖς αἱρετικοῖς καὶ σχισματικοῖς ἔχει πολὺν λόγον 'να μὴ ἐξηγῆται· ἁπλῶς ἐστιν ἔρις προσωπική, ἐν ᾗ δυσκόλως ἠθελέ τις ἀναζητήσει στοιχεῖα σχίσματος καὶ αἱρέσεως, ἂν δὲ κατατεχθῶσιν ἐν τοῖς σχισματικοῖς οἱ ἀρσενιᾶται, πολλῷ μᾶλλον οἱ νικολαΐται καὶ εὐθυμιᾶται, οἱ φωτιανοὶ καὶ ἰγνατιανοί, καὶ οἱ ξυλοκερκῖται. Ἀπῃτεῖτο δέ τις ἀνάπτυξις, ἐὰν μὴ παράλειψις, τοιούτων θεμάτων, ἵνα δεχθῇ τίνες οἱ ἐκ πεποιθήσεως ἑτεροδοξοῦντες καὶ τίνες οἱ κατ' ἐπιπολαιότητα, τίνες οἱ καταδικαζόμενοι δικαίως καὶ τίνες οἱ πίπτοντες θύματα μανίας χυδαίας καὶ φθόνου σχολαστικῶν· ὀρθῶς ὁ συγγραφεὺς γράφει περὶ Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως, μὴ θελων, ὡς ἔοικε, 'να καταδικάσῃ τὸν πολύτλα πατριάρχην· ἀλλ' ὁ Κερκυρφύλλης καὶ ὁ 'Ανθρακίτης, καίτοι θύματα τοιαῦτα, καταριθμοῦνται ἐν τοῖς κακοδόξοις, ἴσα τῷ Καρτάνῳ καὶ Κορυδαλλεῖ (§. 77 καὶ 97). Ἐπίσης ὁ Αὐξέντιος ἦν ὀρθόδοξος ἀγύρτης. ἀλλ' οὐχὶ κακόδοξος, οἱ κολυβάδες μοναχοὶ πείσμονες ἀνυπότακτοι, ἀλλ' οὔτ' αὐτοὶ κακοδοξοῦντες, οὔτ' ἐκεῖνος, οὔτε οἱ περιώνυμοι διδάσκαλοι τῶν Ἰωαννίνων Βησσαρίων ὁ Μακρῆς καὶ Γεώργιος ὁ Σουγδουρῆς.

Ἐὰν δὲ οἱ καὶ ἄκρῳ δακτύλῳ τῆς ἱστορίας ἁψάμενοι ζητῶσι πλείονα ἀνάπτυξιν ἐν ἑτέροις θέμασι, συγγνωστοὶ· θέλει κρίνει τούτους ὁ πανιερώτ. τῆς Ἐπιτόμου Ἐκκλησιαστ. Ἱστορίας συγγραφεύς· τὰ ἐν § 78 περὶ τοῦ Ἁγίου Ὄρους γραφόμενα φαίνονται ἡμῖν παράξενα κυρίως ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐξαιρετὴν ἐπιστασίαν καὶ εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ οἰκουμεν. πατριάρχου ἀποστολὴν δύο ἀρχιερέων εἰς Ἄθω, χάριν ἐκκλησιαστικῶν ἀναγκῶν. Πιθανῶς ἔχει 'να παρατηρήσῃ τις καὶ ἕτερά τινα, ἀλλὰ πάντα συμπληρωθήσονται ἢ ἐπανορθωθήσονται ἐν ἐκδόσει ἑτέρᾳ τοῦ συγγράμματος, ὅπερ ὡς ἐστὶ συντεταγμένον πρέπει 'να κατασταθῇ ἀληθὲς ἐγκόλπιον πάντων τῶν δυναμένων 'να μελετῶσι τοιαῦτα βιβλία. Διότι τῆς διὰ τοῦ βιβλίου τούτου διδασκαλίας ἐν σχολείοις καὶ τῆς δι' αὐτοῦ κτήσεως γνώσεων διὰ τῆς ἰδίας μελέτης τὸ συμπέρασμα λίαν ἐστὶν ἐποικοδομητικόν· βοηθῶν δὲ τῇ κρίσει καὶ τῇ εὐσεβείᾳ τοῦ ἀναγνώστου ὁ πολυμαθὴς συγγραφεὺς χειραγωγεῖ αὐτὸν εἰς τοῦτο, διδάσκων ὅπερ ἐδίδαξε διὰ τῆς Ἱστορίας, ὅτι θαυμαστή ἐστιν ἡ ἀνακαινιστικὴ τοῦ χριστιανισμοῦ δύναμις ἐν τῇ ἀνθρωπότητι, καὶ ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ ἡ τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ ἐπιβλέπουσα.

Ταῦτα διδάσκεται πᾶς ἀναγινώσκων καὶ μελετῶν τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας, ἀνάγκη δὲ 'ν' ἀναγνῷ καὶ μελετήσῃ συντόμως ἀλλ' εὐληπτως ἐκτιθέμενον τὸν βίον τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ ἀγγελλομένῳ βιβλίῳ, ὅπερ διὰ τὸ εὔωνον πρωτεῖόν ἐστιν εἰς ἕκαστον. Ἔσται δὲ λίαν λυπηρὸν ἂν μὴ ἐξαντληθῶσι πάντα τὰ ἀντίτυπα τοῦ συγγράμματος. Ἡ μὴ ἐξάντλησις σημαίνει λαμπρῶς ὅτι ἥκιστα φροντίζομεν 'να σπουδάζωμεν ἐν εὐώνοις καὶ χρησίμοις βιβλίοις τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας ἐν γένει, ἐν ᾗ πλατύτερον ὁ πανιερώτατος Διδυμοτείχου κ. Φιλάρετος, κάλλιστα ποιῶν, ἐξέθηκε τὴν τῆς ἡμετέρας. **Γ.**

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

—*Ἔκφρασις εὐαρεσκείας.* — Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Τραπεζοῦντος κ. Κωνστάντιος διὰ γράμματος αὐτοῦ, ἀναγνωσθέντος ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς τρίτης, ἤγγειλε τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι ὁ ἐν Αἰκατερινουπόλει ἐγκατεστημένος φιλόπολις καὶ φιλογενὴς κ. Παναγιώτης Ἀκρίτας ἀνέλαβεν ἰδίαις αὐτοῦ δαπάναις τὴν ἵδρυσιν νοσοκομείου ἐν τῇ πόλει τῆς Τραπεζοῦντος, γενετείρας αὐτοῦ, καὶ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς λειτουρ-

γίας τοῦ φιλανθρωπικοῦ καθιδρύματος διὰ προσοδοφόρου κτήματος ἀποφέροντος ἐτησίως πεντακοσίας λίρας. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος εὐαρέστως πάνυ ἐνωτισθεῖσα τὰς φιλανθρώπους ταύτας διαθέσεις, καὶ τὰ φιλογενῆ αἰσθήματα τοῦ ἀνδρὸς ἐκτιμῶσα, ἐπεδαψιλεύσατο τὰς εὐχὰς τῆς μητρὸς Ἐκκλησίας τῷ φιλανθρώπῳ ὁμογενεῖ ἐγχρίνασα ἅμα ὅπως τὸ μὲν ἐκφρασθῇ αὐτῷ ἡ πλήρης εὐαρέσκεια αὐτῆς, τὸ δὲ ἀπονεμηθῇ καί τι τῶν τῆς πατριαρχικῆς αὐλῆς ἀξιωμάτων.

— *Πατριαρχικαὶ προσρήσεις.* — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης διὰ τοῦ πανοσιολογιωτάτου Μ. πρωτοσυγκέλλου κ. Καλλινίκου διεβίβασε τῇ δευτέρᾳ τὰς εὐχετηρίους Αὐτοῦ προσρήσεις τῷ ἐριτίμῳ ὁμογενεῖ τραπεζίτῃ κ. Εὐσταθίῳ Εὐγενίδῃ, ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ ἐξ Ἀθηνῶν ἐπανόδῳ αὐτοῦ.

— *Μονὴ Προδρόμου Σερρῶν.* — Ὁ πανοσιολ. ἡγούμενος τῆς παρὰ τὰς Σέρρας ἱερᾶς μονῆς τοῦ Προδρόμου κ. Χριστοφόρος, συγγράψας ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐν αὐτῇ σωζομένων ἀρχαίων γραμμάτων τὴν ἱστορίαν τῆς ἀρχαίας ταύτης μονῆς ἐκδίδωσιν αὐτὴν ἐν ἰδίῳ βιβλίῳ. Μετὰ τὰ γραφέντα περὶ τοῦ μοναστηρίου τούτου ἐν τῷ «Βυζαντινῷ Δελτίῳ» τοῦ Κρουμπάχερ ὑπὸ τοῦ δοκιμωτάτου φιλολόγου κ. Πέτρου Ν. Παπαγεωργίου, τὸ ἔργον τοῦ γηραιοῦ ἱεροδιδασκάλου κ. Χριστοφόρου βεβαίως ἔσται πληρέστερον· οὕτω δὲ γνωσθήσεται πᾶσι τοῖς φιλίστορσιν ὁ βίος ἀρχαίου μοναστηρίου, ὅπερ ἐξελέξατο κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ βίου αὐτοῦ τόπον μελέτης καὶ κατὰ Θεὸν φιλοσοφίας ὁ πρῶτος μετὰ τὴν ἅλωσιν πατριάρχης Γεννάδιος ὁ Σχολάριος.

— *Ἐπισκέψεις.* — Τὴν Α. Θ. Π. τὸν οἰκουμεν. πατριάρχην ἐπεσκέψαντο τῇ ἑβδομάδι ταύτῃ ὁ διευθυντὴς τοῦ ἐν Ἀθήναις χριστιανικοῦ ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου καὶ ἰδιαίτερος γραμματεὺς τῆς βασιλίσσης τῶν Ἑλλήνων Ὄλγας κ. Γ. Λαμπάκης, ἀποχαιρετίσας ἐπὶ τῇ ἐκ τῆς πόλεως ἡμῶν ἀναχωρήσει αὐτοῦ, ὁ ἐρίτιμος ὁμογενὴς κ. Πέτρος Κουρτζῆς, διευθυντὴς τῆς τραπέζης Μιτυλήνης καὶ ἄλλοι.

— *Μητροπολίτης Καστορίας.* — Τῷ πανιερωτάτῳ μητροπολίτῃ Καστορίας κ. Γερμανῷ ἐχορηγήθη ἡ ἄδεια τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως μεταβῇ εἰς Θεσσαλονίκην χάριν ἰδιωτικῶν αὐτοῦ ὑποθέσεων.

— *Ἱεραὶ τελεταὶ παρ' ἐνορίαν.* — Ἐν τῇ τοῦ παρελθόντος σαββάτου συνεδρίᾳ ἡ ἱερὰ σύνοδος, μαθοῦσα ὅτι τελοῦνται παρ' ἐνορίαν ἱεροπραξίαι ἐν τῷ ἐν Χαλκῃ κελλίῳ τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος, ἀπηγόρευσε ρητῶς εἰς τὸν ἐν αὐτῷ μονάζοντα ὅσιώτ. κ. Ἀρσένιον πᾶσαν τελετὴν χάριν ἰδιωτῶν γενομένην, ἂν μὴ ἐκδοθῇ ὑπὸ τῆς οἰκείας ἐνοριακῆς ἀρχῆς ἀπόδειξις βεβαιοῦσα ὅτι κατεβλήθησαν ὑπὸ τοῦ ζητοῦντος τὴν ἱεροπραξίαν πάντα τὰ δικαιώματα τοῦ ναοῦ τῆς ἐνορίας, ὑφ' ἣν ὑπάγεται.

— *Ἐπισκευαὶ τοῦ πατριαρχικοῦ οἴκου.* — Χάριν τῶν ἐπισκευῶν τοῦ πατριαρχικοῦ οἴκου ἀπέστειλαν τῇ Α. Θ. Παναγιότητι ὁ ἐκ Πάτμου ἀξιότιμος κ. Ἀντώνιος Μ. Κρητικοῦ εἰκοσάρρ. πέντε· ὁ πανιερ. μητροπολίτης Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κ. Δωρόθεος εἰκοσάρρ. πέντε· καὶ ἀνώνυμος διὰ τοῦ κ. Θ. Τζούνη ὁμοίως εἰκοσάρρ. πέντε.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Διὰ ταῦτα

Δικάζον ἐρήμην τῆς ἐναγομένης καὶ ἀποφασίζον παμψηφεὶ, Δέχεται τὴν ὑπ' ἀριθ. πρωτ. 2009 καὶ ἡμερομηνίαν 25 Φεβρουαρίου 1902 περὶ διαζυγίου ἀγωγὴν τοῦ ἐναγόντος Κωνσταντίνου Ἀθανασίου, ἄνευ ἔργου, κατοίκου Ταταούλων, ὡς νόμιμον καὶ ἀποδειξιγμένην,

Κηρύττει τὸν μεταξὺ τῶν διαδίκων γάμον διαλελυμένον ἐξ ὑπαιτιότητος τῆς ἐναγομένης Περσεφόνης Κωνσταντίνου, τὸ γένος Δ. Βίτου,

Παρέχει τῇ ἐναγομένῃ τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου πρὸς χρῆσιν τῶν ἐνδίκων μέσων ὁριζομένας προθεσμίας, ἤτοι τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως ἀντιγράφου τοῦ διατακτικοῦ τῆς παρούσης ἀποφάσεως πρὸς ὑποβολὴν ἀνακοπῆς, καὶ ἑτέρων ἑξήκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἐπὶ ἐρέσει,

Διατάσσει τὴν ἐν τρισὶν ἀλλεπαλλήλοις φύλλοις τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδομένων ἐφημερίδων α' Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Κωνσταντινουπόλεως» δημοσίευσιν τοῦ διατακτικοῦ τῆς ἀποφάσεως ταύτης, καὶ

Ἐπιτίθησι τῇ ἐναγομένῃ, ὡς ὑπαιτίῳ τῆς διαζεύξεως, τὰ δικαστικὰ ἔξοδα καὶ τέλη τῆς παρούσης ἀποφάσεως καὶ τῶν σχετικῶν πρακτικῶν καὶ δικογράφων συμποσούμενα μὲν εἰς γρόσια πεντακόσια ἐννενήκοντα καὶ τρία (ἀρ. 593), προκαταβαλλόμενα δὲ ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 4 Ἰουλίου 1902.

Ὁ πρόεδρος

† ὁ πρώην Δρυϊνουπόλεως ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ὁ γραμματεύων 3

Ἱεροδ. ΙΕΡΟΘΕΟΣ ΑΝΘΟΓΛΙΔΗΣ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ὁ Γεώργιος Θεοδώρου Κωμοπολίτης, Χῖος, ὑπήκοος ὀθωμανὸς, τέως μὲν κουρεὺς ἐν Γαλατᾷ παρὰ τὰ Κιουρεκτσῆδικα, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 8 π. μ. μετὰ τὴν παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς δὲ τῆς κλήσεως ἐμφανισθῇ, εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε διὰ νομίμου ἀντιπροσώπου, ἐνώπιον τοῦ ἐν τοῖς πατριαρχείοις Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ὡς ἐπὶ διαζεύξει ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς Μαριάνθης Ἀντωνίου Βερώνη, τοὐπίκλην Χοίρου. Προσεπιδηλοῦται δ' αὐτῷ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὁριζομένην δικάσιμον, ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ ἐκδικασθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ.

Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων φύλλων α' Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Κωνσταντινουπόλεως».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 17 Αὐγούστου 1902.

Ὁ Πρόεδρος

† ὁ πρώην Δρυϊνουπόλεως ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς

Διάκ. ΑΝΘΙΜΟΣ Π. ΟΡΦΑΝΙΔΗΣ 2

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΚΒ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 11 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1902 ΑΡΙΘ. 41

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 85
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25

Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται ἀποστελλομένη πρὸς τὸν ταμίαν.

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Μητροπολ. Βοδενῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ (πρόεδρος
† Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ (ταμίας)
† Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

Ἐπίτιμος διευθυντὴς καὶ συντάκτης ὁ Μ. χαρτοφύλαξ καὶ χρονογράφος τῆς τοῦ Χρ. Μ. Ἐκκλησίας Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εὐχὴ ὑπὲρ τῆς τῆς Α. Α. Μ. τοῦ Σουλτάνου — Ἐθνικὰ φιλανθρωπικὰ Καταστήματα — Ἡ διδασκαλία τῆς Μουσικῆς ἐν τοῖς ἡμετέραις σχολείαις — Καρόλου-Ἐδουάρδου Ζαχαρίου τοῦ Λίγγενταλ· Ἱστορία τοῦ ἑλληνο-ρωμαϊκοῦ δικαίου — Ἔθιμα ἐν Ζακύνθῳ κατὰ τὴν ἑβδομάδα τῶν Παθῶν καὶ τῆς Διακαινησίμου — Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά—Παράρτημα—«Εὐαγγελικὰ διδάγματα».

ΕΥΧΗ

ΥΠΕΡ ΤΗΣ Α. Α. Μ. ΤΟΥ ΑΝΑΚΤΟΣ

Μετὰ θλίψεως οὐ τῆς τυχούσης ἐλαμβάνοντο συνεχέστερον κατὰ καιροὺς, καὶ νῦν ἐνίοτε λαμβάνονται, πληροφορίαι λίαν θλιβεραὶ ἐκ τινων ἐπαρχιῶν τῶν βιλαετίων Θεσσαλονίκης καὶ Βιτωλίων περὶ πράξεων ἀξιοποίνων ἐπιδρομέων, ἔξωθεν ἐπερχομένων, ἐπιτιθεμένων κατὰ ἀθώων ὀρθοδόξων χριστιανῶν, πιστῶν τῇ Μητρὶ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ πίστει τῶν πατέρων αὐτῶν, καὶ, τούτου καὶ μόνου ἕνεκα, μέχρι δολοφονιῶν καὶ ἄλλων πολυειδῶν κακοποιήσεων κατ' αὐτῶν προβαινόντων, ἀλλὰ τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι ἐλπίδες χρηστὰι ὑπάρχουσιν ὅτι τὸ κακὸν θέλει παύσει καὶ οἱ εἰρηνόφιλοι καὶ πιστοὶ ὑπήκοοι τοῦ Μεγαλειοτάτου Ἄνακτος ἡμῶν θέλουσιν ἀπαλλαγῇ τῶν δεινῶν καὶ κακώσεων τούτων, τῇ συντόνῳ προνοίᾳ Αὐτοῦ καὶ τῆς Κυβερνήσεως Αὐτοῦ. Ἐπὶ τῇ χρηστῇ δὲ ταύτῃ ἐλπίδι ἐπεδόθη διὰ τοῦ Ἐξ. ἀρχιγραμματέως τῶν Ἀνακτόρων Ταχσὶν πασᾶ ἡ ἑξῆς εὐχετήριος δήλωσις ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος·

«Ὑποβάλλων εὐπειθῶς μετὰ πάντων τῶν περὶ ἐμὲ τὴν ἔκφρασιν πίστεως καὶ ἀφοσιώσεως, δέομαι νυχθημερὸν πρὸς τὸν Ὕψιστον ὑπὲρ τῆς πολυτίμου ὑγείας καὶ δόξης τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος τοῦ τρισεβάστου Ἄνακτος Σουλτὰν Ἀβδοὺλ Χαμὶτ Χὰν Αὐθέντου ἡμῶν, καὶ ὑπὲρ εἰρήνης καὶ εὐκλείας τοῦ Ὑψηλοῦ Αὐτοῦ Κράτους».

ΕΘΝΙΚΑ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

Μαυρογορδάτειον ἀσηπτικὸν Ἐγχειρητήριον καὶ Ζαφειροπούλειον μολυσματικῶν νόσων τμῆμα.

Ἐκ τῆς πλειάδος τῶν ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς κοινωνικῷ στερεώματι ἐπὶ φιλογενέσι καὶ φιλοπτώχοις αἰσθήμασιν ἀπὸ πολλοῦ διακριθέντων καὶ διακρινομένων οἴκων, δύο ἄρτι ἀρίζηλα τεκμήρια τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης ἐπεδείχθησαν, ἀπαθανατίζοντα τὴν μνήμην τῶν εὐσεβῶς κεκοιμημένων προγόνων, περιρρανῶς δὲ καταδηλοῦντα ὅτι οἱ ἔκγονοι τούτων, κάρρονες ἐκείνων ποθοῦντες ἀποδῆναι, τηροῦσιν ἀμείωτον πρὸς τῇ ὑλικῇ καὶ τὴν τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς εὐποιΐας κληροδοτηθεῖσαν αὐτοῖς ἱερὰν περιουσίαν ἐξόχων αἰσθημάτων καὶ χριστιανικῶν ἀρετῶν.

Ἡ τοῦ περικλεοῦς Ἱπποκράτους ῥῆσις «ἦν παρῇ φιλανθρωπίη, πάρεστι καὶ φιλοτεχνίη» ἐφημόσθη

πληρέστατα ἐπὶ τῶν τῇ παρελθούσῃ κυριακῇ ἐγκαινισθέντων ἀρτιδμήτων τμημάτων τῶν ἡμετέρων Ἐθν. Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων, ὧν ὁ συνοφθὰ τῇ προσόψῳ τῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμης ὁσημέραι τελειότερον καθιστάμενος διοργανισμὸς περίοπτον μὲν καθίστησι τὴν θέσιν τῶν εὐκτηρίων καθιδρυμάτων, πολλὴν δὲ τιμὴν τῷ Γένει καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἅμα δὲ καὶ τοῖς κεδνῶς ἀείποτε περὶ τούτων βουλευομένοις, ἐφορείᾳ καὶ ἰατρικῷ σώματι, περιάπτει.

Οἱ μὲν πατρώζοντες υἱοὶ τοῦ ἀειμνήστου Ἀμβροσίου Μαυρογορδάτου ἐρίτιμοι κκ. Παντελὴς καὶ Θεόδωρος Μαυρογορδάτοι ἱδρυσαν εἰς μνήμην τοῦ ἀοιδίμου πατρὸς αὐτῶν Ἀμβροσίου προστάτως τμῆμα **Ἀσηπτικοῦ ἐγχειρητηρίου**, ἡ δὲ εὐγενεστάτη χήρα Χαρίκλεια Στεφάνου Ζαφειροπούλου εἰς μνήμην τοῦ ἀοιδίμου συζύγου αὐτῆς Στ. Ζαφειροπούλου τμῆμα **μολυσματικῶν νόσων.**

Τῶν τμημάτων τούτων τὰ ἐγκαίνια ἐτελέσθησαν ἄρτι, μετὰ τὴν ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς λειτουργίαν, ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κκ. Ἰωακείμ, ἐν μέσῳ φιλανθρώπου, φιλογενοῦς καὶ ἐπιστήμονος ὁμηγύρεως, ἐν ᾗ παρῆσαν ἥ τε Α. Ε. ὁ ἐνταῦθα πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος κ. Ν. Μαυροκορδάτος καὶ ὁ Γενικὸς πρόξενος κ. Ἐπ. Φίλων.

Τοῦ εἰθισμένου ἁγιασμοῦ καὶ τῆς ἐπιμνημοσύνου ἀκολουθίας, καθ' ἣν ἡ Α. Θ. Π. ἐδεήθη ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν κεκοιμημένων συγγενῶν τοῦ κ. Θεοδώρου Μαυρογορδάτου, παρισταμένου σὺν τῷ υἱῷ αὐτοῦ, περατωθείσης, ὁ παναγιώτατος οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἀπήγγειλε τὴν ἑπομένην προσλαλιάν·

Εὐχαριστία, εὐγνωμοσύνη, καὶ αἶνος παντὶ ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθόν. Εὐχή, εὐλογία καὶ δόξα πᾶσι τοῖς εὐεργετοῦσι τὰ Ἐθνικὰ ταῦτα καταστήματα, ἐν οἷς χιλιάδες ἀπόρων ὁμογενῶν πασχόντων καὶ μὴ ἐχόντων ποῦ τὴν κεφαλὴν κλῖναι νοσηλεύονται καὶ εὑρίσκουσιν ἄσυλον.

Αἰωνία ἡ μνήμη τοῦ μακαρίᾳ τῇ λήξει γενομένου Ἀμβροσίου, τοῦ ὁποίου οἱ ἄξιοι ἀπόγονοι, οἱ προστρίλεζ ἡμῶν συμπολῖται ἀδελφοὶ Μαυρογορδᾶτοι, τὰ ἀγαθὰ καὶ πολύτιμα μέλη τῆς ἡμετέρας κοινωνίας, εὑρηεστήθησαν ἐπὶ τὰ ἴχνη τοῦ πατρὸς αὐτῶν βαίνοντες ἵνα θεμελιώσωσι τὸ καθίδρυμα τοῦτο, ὅπερ εἶναι ἐκ τῶν σπανιζόντων παρ' ἡμῖν, εἰς μνήμην τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου, τοῦ καταλιπόντος ἀνταξια αὐτοῦ τέκνα. Εὔχομαι ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. Τοῖς δ' ἀπογόνοις αὐτοῦ ἐκφράζω ὡς ἀρχηγὸς τῆς Ἐκκλησίας τὴν ἄβιον αὐτῆς εὐγνωμοσύνην· εὐχόμεθα δὲ πάντες ἵνα καὶ ἄλλοι εὑρεθῶσι μιμηταὶ τοιούτων φιλανθρωπικῶν ἔργων.

Ἀλλ' ἐπειδὴ πάντα ταῦτα γίνονται ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ φιλτάτου ἡμῶν Ἄνακτος Σουλτὰν Ἀβδοὺλ Χαμὴτ Χάν, τῇ ἀδείᾳ Αὐτοῦ καὶ τῇ συνδρομῇ τῆς αὐτοκρατορ. κυβερνήσεως —καθόσον παρέχεται ἡμῖν τοιαύτη συνδρομὴ καὶ ἐλπίζω ἀκραδάντως νὰ ἴδωμεν αὐτὴν εἰς τὸ μέλλον αὐξανομένην—εὐχόμεθα εἰς τὸν Ὕψιστον ὅπως διατηρῇ αὐτὸν ἐπὶ τοῦ Θρόνου, ἔτη πολλὰ, μακροημερεύοντα καὶ εὐδαιμονοῦντα.

Εἶτα δὲ ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Προύσης κ. Νικηφόρος, ὡς πρόεδρος τῆς ἐφορείας τῶν Ἐθν. Φιλ. Καταστημάτων, προσεῖπε τὰ ἑξῆς:

Καὶ ἕτερον παράρτημα συνετελέσθη, Παναγιώτατε Δέσποτα, καὶ ἑτέρα οἰκοδομὴ προσετέθη εἰς τὸν πολυδαίδαλον τοῦτον οἶκον τῆς εὐποιΐας καὶ τῆς ἀνακουφίσεως ἀπὸ τῶν λυγρῶν νόσων καὶ τῶν πολυωνύμων δεινῶν, τὰ ὁποῖα μαστίζουσι τὸν ἀνθρώπινον βίον.

Ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Ὑμετέρας σεπτοτάτης ἡμῖν Παναγιότητος, τοῦ πνευματικοῦ ἡμῶν πατρὸς καὶ πατριάρχου συνήλθομεν ἐνταῦθα σήμερον, ἵνα ἐγκαινίσωμεν τὸ νέον τοῦτο παράρτημα τῶν ἡμετέρων Ἐθν. Φιλανθρ. Καταστημάτων καὶ παραδώσωμεν ἐπισήμως τὴν παρῦσαν αἴθουσαν τῶν ἐγχειρήσεων εἰς τὴν χειρουργικὴν μάχαιραν, τὴν τέμνουσαν καὶ ἰωμένην.

Ὁπόση καὶ ὁποία ἡ χρησιμότης τοῦ ἐγκαινιζομένου σήμερον ἐγχειρητηρίου τούτου δὲν δεῖται μακρᾶς καὶ λεπτομεροῦς διαζωγραφήσεως καὶ ἐκθέσεως. Ἡ προσθήκη αὐτοῦ ἀπετέλει ἀνάγκην ἐπείγουσαν διὰ τὴν ἐπὶ τὸ τελειότερον φιλάνθρωπον λειτουργίαν τῶν ἱερῶν τούτων τῆς εὐποιΐας Καταστημάτων. Εἰς θεραπείαν δὲ τῆς ἀνάγκης ταύτης καὶ ὑπὲρ μακαρίας μνήμης τοῦ ἀειμνήστου αὐτῶν πατρὸς, προσέδραμον ἐπίκουροι οἱ ἐν εὐποιΐαις ἀείποτε πρόθυμοι ἀξιότιμοι κύριοι Θεόδωρος Μαυρογορδάτος καὶ ἀδελφοὶ, ἤτοι οἱ υἱοὶ καὶ κληρονόμοι τοῦ ἀοιδίμου Ἀμβροσίου Μαυρογορδάτου· ἀναγείραντες ἐκ θεμελίων τὸ ἀσηπτικὸν τοῦτο ἐγχειρητήριον καὶ ἐπιπλώσαντες αὐτό, προιμηθεύσαντο καὶ πάντα τ' ἀναγκαιοῦντα αὐτῷ διὰ τὰς ἐγχειρήσεις ἐργαλεῖα, προσυποσχόμενοι ἅμα πάνυ εὐγενῶς καὶ τὴν ἐπὶ τριετίαν μισθοδοσίαν ἑνὸς χειρουργοῦ ἰατροῦ.

Ἐπ' εὐλογίαις λοιπὸν σπείραντες οἱ φιλάνθρωποι οὗτοι καὶ εὐεργετικοὶ ἄνδρες, θερίσουσι τὰς εὐλογίας καὶ τὰς εὐχὰς τῶν πασχόντων, οἵτινες προστρέχουσιν ἐνταῦθα πρὸς ἴασιν καὶ θὰ εὑρίσκωσι τὴν προσήκουσαν χειρουργικὴν ἐπέμβασιν καὶ ἀντίληψιν διὰ τὴν ἐλάρρυνσιν καὶ θεραπείαν τῶν κατατρυχόντων αὐτοὺς δεινῶν, συμφώνως πρὸς τὰς ὑποδείξεις καὶ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἐπιστήμης.

Εὐλογητὰ λοιπὸν θὰ παραμείνωσι τὰ φιλάνθρωπα ὀνόματα τῶν ἱδρυτῶν τοῦ ἐγχειρητηρίου τούτου κκ. Θεοδώρου Μαυρογορδάτου καὶ ἀδελφῶν, οἷς ἐξ ὀνόματος τῆς ἐφορείας τῶν Ἐθν. Φιλανθρ. Καταστημάτων καὶ ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης ἀπονέμω θερμὰς εὐχαριστίας. Κύριος δ' ὁ Θεὸς χαρίζοιτο αὐτοῖς ἀμεταπτώτων ὑγείαν καὶ ἐπιδαψιλεύοιτο πᾶσαν εὐδαιμονίαν.

Εἴθε δὲ ὁ εἰπών· «ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε». νὰ ἐγείρῃ πάντοτε μεταξὺ τοῦ ἡμετέρου ἔθνους τοιούτους εὐεργέτας, οἵτινες ἐλεοῦντες τοὺς πάσχοντας ἀδελφοὺς αὐτῶν καὶ συντελοῦντες, δι' οὗ ὁ Ὕψιστος ἐχαρίσατο αὐτοῖς εὐρυσθενοῦς πλούτου, εἰς ἀνακούφισιν τῶν δεινῶν τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ κατὰ τὸν παρόντα βίον μακαριστοὶ ἀποβαίνουσι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι θ' ἀξιωθῶσι ν' ἀκούσωσιν ἐκ τοῦ ἀψευδοῦς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν στόματος τὸ ὑπεσχημένον ἐκεῖνο «Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου».

Τὸν δὲ Μεγαλειότατον, κραταιότατον καὶ εὐσπλαγχνικώτατον ἡμῶν Ἄνακτα, Σουλτὰν Ἀβδοὺλ Χαμὶτ Χὰν αὐθέντην ἡμῶν—ὑπὸ τὴν κραταιὰν αἰγίδα τοῦ ὁποίου τοιαῦτα ἔργα ἐπιτελοῦνται—στηρίζοι ὁ Ὕψιστος ἐπὶ τοῦ ἐνδόξου θρόνου τῶν

προγόνων Αὐτοῦ, διαφυλάττων Αὐτὸν ὑγιᾶ καὶ μακρὰν παντὸς ἀναροῦ συναντήματος, ἀγαθὰ δ' ἀείποτε Αὐτῷ ἐμπνέοι βουλεύματα ὑπὲρ τῶν Αὐτοῦ ὑπηκόων. Ἀμήν.

Μετὰ τὸν σεβασμ. μητροπολίτην Προύσης ὁ ἐκ τῶν ἐφόρων ἀξιότιμος ἰατρὸς κ. Μιχαὴλ Ψαλίδας ἀπήγγειλε κατάλληλον πανηγυρικόν. Τοῦ ἐγκαινισμοῦ περατωθέντος παρετέθη ὑπὸ τῆς ἐφορείας τῇ Α. Θ. Π. γεῦμα, εἰς ὃ μέρος ἔλαβον καὶ οἱ ἐπίλεκτοι ὁμογενεῖς μετὰ τοῦ γενναιόφρονος ἱδρυτοῦ κ. Θεοδώρου Μαυρογορδάτου.

Ὁ θεμέλιος λίθος τῶν ἱδρυθέντων κτιρίων εἶχε κατατεθῆ κατ' αὔγουστον τοῦ 1900 ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου ἀρχιτέκτονος Ἰλίᾳ Κιουπετζόγλου ἐκπονηθέντων ἀρχιτεκτονικῶν σχεδίων· θανόντος ἐκείνου, τὰ κτίρια ἐπερατώθησαν τῇ ἐπιμελείᾳ τοῦ ἐγκρίτου ἀρχιτέκτονος κ. Λέοντος Καζανόβα καὶ τῇ ἐποπτείᾳ τοῦ τῶν Ἐθν. Φιλανθρ. Καταστημάτων ἀρχιτέκτονος κ. Βλασιάδου.

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ
ΕΝ ΤΟΙΣ ΗΜΕΤΕΡΟΙΣ ΣΧΟΛΕΙΟΙΣ·

Παναγιώτατε,

Ἐκθέντες ἐν τῷ ὑποβληθέντι τῇ Ὑμ. Θ. Παναγιότητι ὑπομνήματι ἡμῶν, δημοσιευθέντι δὲ ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 31 καὶ ἡμερομ. 2 αὐγούστου ἐ. ἔ. φύλλῳ τοῦ ἐπιστήμου δημοσιογραφικοῦ ὀργάνου τῶν Σ. Πατριαρχείων, τὰ περὶ τοῦ σκοποῦ τοῦ μαθήματος τῆς μουσικῆς, μετὰ γενικῶν τινῶν παρατηρήσεων ἐπὶ τῶν στοιχείων τῶν συντελούντων ἢ μὴ πρὸς πλήρωσιν αὐτοῦ, ὡς καὶ περὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν καταλληλοτέρων ᾀσμάτων, ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην, ὧν ἐν εὐθέτῳ χρόνῳ θέλομεν ὑποβάλει καί τινα ὑφ' ἡμῶν μελοποιηθέντα, κατελήξαμεν εἰς τὸ σημεῖον, καθ' ὃ **γλυκεῖς καὶ εὔχυμοι καρποὶ τοῦ προκειμένου μαθήματος, ὡς καὶ παντὸς ἄλλου, πρὸς εὐρεῖαν αὐτοῦ προαγωγήν, ἤρτηνται τὰ μάλα ἐκ τῆς εὐστόχου διδασκαλίας, ἀποτελούσης ταύτης τὴν βάσιν, ἐφ' ἧς θέλομεν ἐποικοδομήσῃ, δι' ἁπάντων τῶν λοιπῶν ὑποβοηθητικῶν στοιχείων**—ὧν ἑνίων μνείαν ἐποιησάμεθα ἐν ἐκείνῳ, ἑτέρων δὲ ποιούμεθα ἐν τῷ παρόντι, **ἄνευ δὲ τῆς ὁποίας ἀδύνατον νὰ λάβωσι πραγματικὴν σάρκα οἱ θεωρητικοὶ μόνον κανόνες, μένοντες ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει νεκροί, καθ' ὅσον ἡ ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν παιδαγωγικὴ διδασκαλία καὶ μόνη ἐστὶν ἡ ζωηφόρος δύναμις ἢ ἄλλως ἡ ψυχή, οὕτως εἰπεῖν, ἡ προσδίδουσα ἐνεργὸν δύναμιν καὶ εἰς κίνησιν θέτουσα τὸ μηχάνημα, ὅπερ θὰ ὁδηγήσῃ καὶ θ' ἀγάγῃ ἡμᾶς εἰς ἃ ἠγνοοῦμεν πρότερον σπουδαῖα καὶ ἅπερ ἄλλως, ἄνευ αὐτοῦ, οὐδέποτε θέλομεν ἴδει, διατελοῦντες ἐν προφανεῖ στασιμότητι.**

Ὅθεν συμπληροῦντες τὰς ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου σκέψεις ἡμῶν, ὡς ὑπεσχόμεθα, πλήρεις δ' ἄλλως τε δικαίας χαρᾶς, διότι σὺν τῇ πρώτῃ ἡμῶν ἐμφανίσει ἐν τῷ δημοσίῳ ἐδώκαμεν ἀμέσως ἀφορμὴν εἰς ἀνταλλαγὴν σκέψεων ἐπὶ τοῦ προκειμένου περὶ *ἀνορθώσεως καὶ ἐμψυχώσεως τῆς πατρῴας ἡμῶν ἑλληνικῆς μουσικῆς θέματος*, ὧν αἱ φαινότεραι καὶ αἱ προσφορώτεραι ἀναντιρρήτως ὁδηγήσουσιν ἡμᾶς πρὸς τὰ πρόσω, αἰσθανόμενοι δ' ὁσημέραι αὐξανόμενον τὸν ἱερὸν ζῆλον, μεθ' οὗ τοῦ ἔργου ἐπελήφθημεν, τὴν δὲ πρὸς τοῦτο προθυμίαν ἡμῶν, ἐν ᾗ συναντιλήπτορα εὑρομεν **τὴν σθεναρὰν χεῖρα τοῦ σεπτοῦ πρωθιεράρχου τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν,** προσλαμβάνουσαν καὶ ἀρυομένην ἐξ αὐτῆς ἀκατάσχετον δύναμιν, πρὸς ὑπερπήδησιν τῶν ἐν παντὶ ἀνορθωτικῷ ἔργῳ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἀναφυομένων, ὡς δυσυπερβλήτων δ' ὑπὸ μόνον τῶν ἀεὶ ἀδιασείστως ἐν παντὶ περὶ τοῦ ἀδυνάτου ἀπορρινομένων θεωρουμένων κωλυμάτων, ὑπερακοντιζομένων, καθ' ἡμᾶς, διὰ τῆς **ἐπιμονῆς** καὶ **ὑπομονῆς,** αἵτινες ἀεὶ θριαμβεύουσαι ἐπιβεβαιοῦσι τὸ τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος, λέγοντος ὅτι οὐδαμοῦ ἔβλεπεν ἀναγεγραμμένην τὴν λέξιν *ἀδύνατον* (impossible), ἀναγκαιότατον ἡγούμεθα ὅπως δι' ὀλίγων ἀναπτύξωμεν καὶ τὰ *περὶ τοῦ προσφορωτέρου τρόπου, καθ' ὃν δέον νὰ διδάσκηται ἡ μουσικὴ τῇ σπουδαζούσῃ ἡμῶν νεολαίᾳ, ἀπὸ τῆς πρώτης ἐν τοῖς ἐκπαιδευτηρίοις ἡμῶν φοιτήσεως, ὡς ἑξῆς.*

Α΄

Τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς μουσικῆς, ἐν τοῖς νηπιαγωγείοις.

Ἔχοντες ὑπ' ὄψιν ὅτι τὰ νήπια, ἄρρενά τε καὶ θήλεα, φοιτῶντα ἀναγκαίως ἐν τοῖς νηπιαγωγείοις, ἀναλόγως βεβαίως τῆς ἰδιορυθμίας αὐτῶν, ἕκαστον ὅμως, ὑπεῖκον τῷ φυσικῷ νόμῳ, κατὰ τὴν ἡλικίαν ταύτην πειρᾶται ὅπως ἐν παντὶ ἐπακριβῶς μιμηθῇ τὴν διδάσκουσαν νηπιαγωγὸν κατά τε ἁπάσας τὰς κινήσεις, τὴν φωνὴν καὶ τοὺς τρόπους αὐτῆς, πρὸς δὲ καὶ τὸ ἀσθενὲς τῆς μόλις ἀρχομένης διανοητικῆς αὐτῶν ἀναπτύξεως, οὗ ἕνεκεν ἀποφεύγοντες πᾶν τὸ κουραζον τὴν διάνοιαν αὐτῶν περιοριζόμεθα εἰς τὴν διὰ παντὸς διασκεδαστικοῦ μᾶλλον τρόπου μετάδοσιν τῶν ὠφελίμων αὐτοῖς καὶ ἀναλόγων ταῖς δυνάμεσιν αὐτῶν γνώσεων, προσομοιάζοντες τῷ μετὰ συνέσεως σπείροντι σπορεῖ, οὐχὶ δὲ ἀσκόπως πετῶντι τοὺς σπόρους, οἵτινες ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει οὐδαμῶς καρποφορηθέντες θεωροῦνται ὡς ματαίως ἀπολεσθέντες, δὲν δυνάμεθα ἄλλως κάλλιον ἢ, καὶ τὰ πρῶτα τῆς μουσικῆς στοιχεῖα, **διὰ τῆς τῶν διδασκομένων νηπίων ἀσκήσεως πρὸς ἀπομίμησιν τῆς διδασκά-**

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 317—320.

λου ᾠδοῦσης διδαχθησόμενόν τι τῶν καταλλήλων παιδαγωγικῶν ᾀσμάτων, νὰ μεταδίδωμεν τοῖς νηπίοις, κατὰ τὸ ἐνὸν μετὰ παρατηρήσεών τινων ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ διδασκομένου ἑκάστοτε ᾄσματος, διὰ τρόπου ζωηροτέραν προξενοῦντος τὴν ἐντύπωσιν ἐπὶ τὰς ἀγνὰς καὶ ἁπλᾶς αὐτῶν καρδίας, ἐν αἷς αἱ πρῶται τοιαῦται βαθέως ἐγχαράσσονται.

Βεβαίως δὲν ὑπονοοῦμεν ἐνταῦθα μεγάλα πράγματα, ἀλλ' ὁπωσδήποτε φρονοῦμεν, ὅτι δέον ποίαν τινα συναίσθησιν νὰ ἔχωσι τὰ νήπια, ἄδοντα ἐπὶ παραδείγματι προσευχήν τινα ἢ ἀλλοίας φύσεως ᾆσμα.

Ἡ τοιουτοτρόπως δὲ ἐν τοῖς νηπιαγωγείοις γιγνομένη διδασκαλία θέλει ἐνθαρρύνει ἡμᾶς ἐπὶ τοσοῦτον διὰ τὴν περαιτέρω αὐτῆς πορείαν, ὥστε νὰ παράσχῃ ἡμῖν ἐχέγγυα μελλούσης προόδου.

Β'

Ἡ μουσικὴ ἐν ταῖς ἀστικαῖς σχολαῖς.

α'

Διδασκαλία ταύτης ἐν τῇ α' β' καὶ γ' τάξει.

Ἐν μὲν τῇ α' καὶ β' τάξει τῶν ἀστικῶν σχολῶν, δυνάμεθα ν' ἀκολουθῶμεν τὴν αὐτὴν ὡς ἀνωτέρω *δι' ἀπομιμήσεως τῆς φωνῆς τοῦ διδάσκοντος ὑπὸ τῶν διδασκομένων* μέθοδον, λαμβανομένης ὅμως ὑπ' ὄψιν καὶ τῆς ἐν μέτρῳ τινὶ ἀναπτυχθείσης διανοίας τῶν ἐν αὐταῖς φοιτώντων μαθητῶν, κατὰ τὴν διαρκῆ ἐν τοῖς νηπιαγωγείοις αὐτῶν φοίτησιν, καὶ τῆς αὐξανούσης ὁλοέν ἡλικίας, *νὰ ἐφιστῶμεν ἐπὶ πλέον τὴν προσοχὴν ἐπὶ τῶν ἐννοιῶν τῶν ᾀδομένων ᾀσμάτων, διεγειρόντων ζωηρότερον οὕτως, ὡς προέφημεν, τ' ἀπάλογα καὶ παρ' αὐτῶν ἀναμενόμενα ἐν ταῖς τρυφεραῖς τῶν παίδων καρδίαις συναισθήματα*, ἐν δὲ τῇ γ' τάξει οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλ' ἀρχόμενοι προσέτι **νὰ ὑποδεικνύωμεν τοῖς διδασκομένοις, ὅτι δέον ἀναλόγως καὶ ἐν τοῖς ὑποδεικνυομένοις ὑπὸ τοῦ διδάσκοντος μέρεσι τοῦ ᾄσματος, νὰ ποιῶσι καί τινας ἀπαιτουμένους ὡς πρὸς τὴν ἔντασιν τῆς φωνῆς περιορισμούς, ἀσκούμενοι προσέτι εἰς τὴν κανονικὴν πως προφορὰν τῶν φθόγγων συμπιπτόντων μετὰ συλλαβῶν, ἐν αἷς τὰ διάφορα φωνήεντα προσδίδουσιν ἐνί καὶ τῷ αὐτῷ ὡρισμένης ὀξύτητος ἦχῳ ἰδιάζουσαν χροιάν, πρὸς ἀποφυγὴν ἀνομοίου καὶ διαφόρου τοιαύτης ἐκ πολλῶν ὀνομάτων πλημμελοῦς· δυσαρέστως τὰ ὦτα τοῦ ἀκούοντος, μειούσης δὲ ἐπαισθήτως καὶ τὴν ὡραιότητα τῆς ᾀδομένης μελῳδίας, ὡς τοῦτο εὐχερέστατα πᾶς τις ἀντιλαμβάνεται, τοῦ αὐτοῦ ᾄσματος τὴν μολπὴν ἀκούων παρὰ διαφόρων προσώπων.**

Ἤδη βλέπομεν ὅτι καὶ κατ' αὐτὸ ἀκόμη τὸ σύστημα τῆς *δι' ἀπομιμήσεως τῆς φωνῆς τοῦ διδάσκοντος ὑπὸ τῶν διδασκομένων διδασκαλίας*, ἀνεπαρκοῦς βεβαίως κρινομένου, προϊούσης τῆς ἡλικίας τῶν μαθητῶν, ἐν ἀνωτέραις τάξεσι, ὡς παρακατιόντες θέλομεν παρατηρήσει, ἀρκετὰ ἔχομεν σημεῖα, ἐφ' ὧν νὰ ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν τῶν μαθητῶν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ καὶ ἅπερ παραλείποντες **ἄτεχνον ὅλως καὶ ἄχαρι παρασκευάζομεν οἰκοδόμημα.**

β'

Ἀπαραίτητος ἡ διδασκαλία τῶν προκαταρκτικῶν γνώσεων τῆς στοιχειώδους θεωρίας τῆς μουσικῆς ἐν τῇ δ' καὶ ε' τάξει.

Ἐν τῇ δ' καὶ ε' τάξει τῶν ἀστικῶν σχολῶν, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς ἀρκούντως ἀναπτυχθείσης διανοίας τῶν ἐν αὐταῖς κατατασσομένων μαθητῶν, οὐδαμῶς ἄκαιρον κρίνομεν ὅπως πρωτίστως ἄρχηται *ἡ διδασκαλία τῆς στοιχειώδους θεωρίας τῆς μουσικῆς*, καὶ τῆς ἡλικίας ἐπιτρεπούσης τοῦτο, ἀφοῦ μάλιστα, ἐὰν ῥίψωμεν βλέμμα εἰς τοὺς κανονισμοὺς τῶν Ὠδείων π. χ. τῶν Ἀθηνῶν, θέλομεν ἀναγνώσει ὅτι: *μαθηταὶ ἀκούοντες τὸ εἰδικὸν μάθημα τοῦ κλειδοκυμβάλου μὲ προσὸν ἐνεστοῦς ἡλικίας, ἵνα ὦσι δεκτοί, νὰ γνωρίζωσι τὸν γνώμονα τοῦ sol καὶ la καὶ ἀρχὰς στοιχειώδους θεωρίας.*

Πῶς λοιπὸν ἐξηγεῖται τὸ τοιοῦτον; Οἱ θεσπίσαντες τοὺς τοιούτους κανονισμοὺς μήπως ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἡλικίαν τῶν μαθητῶν δὲν ὡδηγοῦντο ὑπὸ παιδαγωγικῶν παραγγελμάτων; Τὰ πρακτικὰ τοὐλάχιστον ἀποτελέσματα διαψεύδουσι τοὺς φρονοῦντας ὅτι ἀδύνατον ν' ἀντιληφθῶσι θεωρητικὰς γνώσεις παῖδες τοιαύτης ἡλικίας. Ἄλλως τε ἡ μεγάλην αἴτησιν ἐμποιοῦσα ἐνίοις ἐπὶ τῷ ἀκούσματι μόνον διδασκαλία τῆς στοιχειωδους θεωρίας, παρὰ τισι δὲ ἀντιπαιδαγωγικὴ θεωρουμένη, ἂν δὲν ἀπατώμεθα, καθ' ἡμᾶς, οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ τὸ ἐπιτυχέστερον καὶ εὐκολώτερον μέσον, δι' οὗ ἐπιτυγχάνεται ἐνεῖνο, ὅπερ ματαίως ἄλλως ἐπιδιώκομεν, ἡ ἀληθὴς δηλονότι ἐντροφὴ ἐν τῇ ὡραίᾳ τέχνῃ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ δι' οὗ μόνον εὐτόλμως καὶ εὐπαρρησιάστως δυνάμεθα νὰ καυχηθῶμεν ὅτι ἐσμὲν ἀληθεῖς μύσται τῆς μουσικῆς.

Ὥστε νομίζομεν ὅτι οἱ τῆς δ' καὶ ε' τάξεως μαθηταί, ἄνευ οὐδεμιᾶς δυσκολίας, βαθμιαίως καὶ προϊόντος τοῦ χρόνου ἐκ τῶν μικρῶν πρὸς τὰ μεγάλα καὶ ἐκ τῶν εὐκολωτέρων πρὸς τὰ δυσκολώτερα χωροῦντες, εἶνε δυνατὸν **νὰ κατανοήσωσι τοὺς φθόγγους μετὰ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν καὶ τῆς διαφόρου ὀξύτητος καὶ διαρκείας, ποιούμενοι δὲ διάκρισιν τῶν διμερῶν, τριμερῶν καὶ τετραμερῶν μέτρων, μετὰ τῆς διαιρέσεως τοῦ μέτρου εἰς μέρη κύρια**

καὶ δευτερεύοντα καὶ τῶν ρυθμικῶν τονισμῶν, εὐκολώτατα δὲ ἀντιλαμβανόμενοι καὶ τὰ περὶ παύσεων, στιγμῆς διαρκείας καὶ συζεύξεως καὶ τὰ περὶ ἁπλῶν σημείων ἀλλοιώσεως, μεσαίων ᾠδόγγων τοῦ τόνου, διατονικῶν καὶ χρωματικῶν ἡμιτονίων καὶ ἐναρμονίων ᾠδόγγων, καὶ ἀσκούμενοι εἰς εὕρεσιν τῶν διαστημάτων διὰ τῶν ὡς ἀνωτέρω προκαταρκτικῶν θεωρητικῶν γνώσεων, θὰ ὦσιν ἀναμφηρίστως εἰς θέσιν ἵνα ὡς τάχιον καὶ ἀποτελεσματικώτερον ἐκμανθάνωσι τὰ διδασκόμενα ᾄσματα, οὐδαμῶς ἀπολλυμένου τοσούτου πολυτίμου χρόνου ὅσον ἡ δι' ἀπομιμήσεως τῆς φωνῆς τοῦ διδάσκοντος, ἢ τοῦ ὡς ὀργάνου, ὑπὸ τῶν διδασκομένων μηχανικὴ μάθησις ἀπορροφᾷ, ἐφαρμοζομένη μόνον ἐν ταῖς προμνησθείσαις, κατ' ἀνάγκην, τάξεσιν, ἐλλείψει ἄλλως τε ἑτέρου μέσου προσφορωτέρου, περιορίζουσα, ἐν περιπτώσει διαρκοῦς ἐφαρμογῆς καὶ ἀποκωλύουσα τὴν περαιτέρω πρόοδον τοῖς διδασκομένοις, ἅτε τὴν ἀνάγκην ἔχουσιν ἐδαφὶ διὰ τῆς ἀκοῆς παρὰ τρίτων ᾀδόντων ἢ τῆς φωνῆς ὀργάνου νέον τι νὰ μάθωσι, προσομοιάζοντες οὕτω ἀγραμμάτους, ἐν σχέσει παιδείας εὐμοιροῦσι, ὧν ἡ ὑπεροχὴ ἀδιαγκρίτως καταφανὴς, ἢ τοῖς ἐν σκότει πορευομένοις, φυσικῶς δ' ἀεὶ παραπαίουσι καὶ τῆς εὐθείας ὁδοῦ ἀφιστάμενοις καὶ παραπλανωμένοις.

γ'

Εὐχερεστάτη ἡ συμπλήρωσις τῶν θεωρητικῶν γνώσεων ἐν τῇ στ' καὶ ζ' τάξει.

Ἐν δὲ τῇ στ' καὶ ζ' τάξει, διὰ τῆς ὡς ἀνωτέρω διδασκαλίας πρὸς τοὺς ἐν αὐταῖς φοιτῶντας μαθητὰς, οὕτω ὡς εἴρηται προπαρεσκευασμένους, θὰ ἦ ἱκανὴ ἡ μετὰ τὴν ἐπανάληψιν τῶν προδιδαχθέντων συμπλήρωσις τῶν θεωρητικῶν γνώσεων, διὰ τῆς ὡσαύτως καταλλήλου διδασκαλίας πρὸς κατανόησιν ὑπὸ τῶν διδασκομένων τῶν περὶ ἀναστροφῆς τῶν διαστημάτων καὶ τῆς διὰ τῶν σημείων ἀλλοιώσεως αὐξομειώσεως αὐτῶν, ὄντων εἰς θέσιν νὰ ποιῶνται καὶ διάκρισιν μείζονος καὶ ἐλάσσονος κλίμακος, χρωματικῆς καὶ ἐναρμονίου μετὰ τῶν λοιπῶν δὲ ἀναγκαιούντων στοιχείων δυνησομένων ἄριστα ν' ἀσκηθῶσιν εὐκόλως εἰς τὴν καθαρὰν καὶ εὔηχον τῶν φθόγγων προφορὰν καὶ εἰς χορικὰς παραλλαγὰς ἢ διαψηλαφήματα (solfeges) κανονικοῦ τε καὶ ἐλευθέρου ῥυθμοῦ καὶ εἰς τὴν μελέτην πολυφώνων παιδαγωγικῶν ᾀσμάτων, μετὰ κειμένου, δι' ὧν σκοπεῖται ἡ μόρφωσις καλῆς προφορᾶς καὶ ὀρθοτονισμοῦ.

Γ'

Ἀναγκαία ἡ περαιτέρω ἐν τοῖς γυμνασίοις ἐξακολούθησις τῆς διδασκαλίας τοῦ μαθήματος τῆς μουσικῆς. Προσοχὴ εἰς τὰ ὄργανα, ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐπιτυχῆ διδασκαλίαν.

Εἰδικοὶ διδάσκαλοι καὶ ἀναγκαιότατα αὐτῶν συστατικὰ στοιχεῖα.

Ἵνα μὴ εὑρεθῶμεν εἰς ἀντίφασιν πρὸς τὰς ἐκτεθείσας ἡμῶν σκέψεις περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς μουσικῆς, ἐξ ἴσου ταύτης, φρονοῦντες, μετὰ τῶν λοιπῶν μαθημάτων ἐχούσης μορφωτικὴν δύναμιν, δὲν δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν περιττὴν τὴν περαιτέρω διδασκαλίαν αὐτῆς ἐν ἀνωτέραις τάξεσι δηλ. ἐν τοῖς γυμνασίοις, τοὐναντίον δὲ μάλιστα νομίζομεν ὅτι ἐν τούτοις, ἔχοντες μαθητὰς διανοητικῶς τε ἀνεπτυγμένους ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἄριστα νὰ κατανοῶσι τὰς ἐννοίας τῶν διδαχθησομένων ᾀσμάτων, καὶ ἐφωδιασμένους, ὡς προειζεθέσαμεν, δι' ὅλων τῶν θεωρητικῶν ἐκείνων γνώσεων, αἵτινες ἀνωτέραν πλέον θὰ καθιστῶσι τὴν διδασκαλίαν ὡς πρός τε τὸν διδάσκοντα καὶ τοὺς διδασκομένους, θὰ δυνάμεθα εὐκολώτατα πλέον ν' ἀσκῶμεν αὐτοὺς εἰς *τὴν ἐκμάθησιν δυσκολωτέρων χορικῶν παραλλαγῶν καὶ ποικίλων χορικῶν, καταλλήλων, ἐννοεῖται, καὶ παιδαγωγικῶν ᾀσμάτων, λαμβανομένης ὑπ' ὄψει τῆς τε ἐννοίας καὶ τοῦ ἤθους.*

Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει, ἂς μὴ ἀμφιβάλλωμεν ὅτι οἱ μαθηταί, **μεθυόμενοι ἐκ τῆς ἡδονῆς ἣν ἡ ποικιλία τῶν μουσικῶν ἑκάστοτε νέων συνθεμάτων ἤθελε προξενεῖ αὐτοῖς καθηδύνουσα καὶ κατακηλοῦσα διὰ τῆς αἰσθήσεως τῆς ἀκοῆς τὰς ψυχὰς αὐτῶν, θὰ αἰσθάνωνται ἔνθερμον ζῆλον καὶ πρὸς τὸ μάθημα τοῦτο, ὄντες εἰς θέσιν καὶ κατ' ἰδίαν πλέον ἐν ὥραις ἀνέσεως, ἀντὶ πάσης ἄλλης ματαίας ἀπολείπης χρόνου, νὰ καλλιεργῶσι τὴν τερπνοτάτην ταύτην μοῦσαν, οἱ δὲ διδάσκοντες — οἱ εἰδικῶς βεβαίως τούτων ἀσχοληθέντες πρὸς διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος τούτου — γευόμενοι τῶν ἡδέων αὐτῶν καρπῶν δὲν ἤθελον αἰσθάνεσθαι τὴν οἰκτρὰν ἐκείνην ἀπογοήτευσιν, ἥτις καταλαμβάνει αὐτοὺς πολλάκις ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ μαθήματος διὰ πλείστους μὲν λόγους, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν σπουδαιότατον πάντων ὅτι διδάσκοντες πρὸς μαθητὰς οὐδαμῶς κεκτημένους ἀρχῆθεν τὰς ἀναγκαιοτάτας προαπαιτουμένας θεωρητικὰς γνώσεις καὶ ὧν τινες μόνον μηχανικῶς δύνανται νὰ ψελλίζωσι τὰ ὀνόματα τῶν φθόγγων, προσκόπτουσιν εἰς τὸ ἔργον αὐτῶν, δυσκόλως δυνάμενον οὐτωσὶ νὰ εὐδοκιμήσῃ καὶ ἐπι-**

φέρη τοὺς προσδοκωμένους γλυκεῖς καὶ εὐχύμους καρποὺς, διὰ τῶν ἀρίστων ἀποτελεσμάτων, ἅτινα παρὰ τοῦ μαθήματος τούτου τῆς μουσικῆς ὑπὸ μορφωτικὴν ἔποψιν ἀναμένομεν.

Προκειμένου δὲ περί τινος ὡς συνηθοῦς συνήθως ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, χειρισμῷ τοῦ διδάσκοντος, ὀργάνου, οἷον τετραχόρδου, κλειδοκυμβάλου ἢ ὀργάνου (orgue), νομίζομεν ὅτι τοῦτο, διευκολῦνον πως τὴν διδασκαλίαν καὶ καθεστῶν αὐτὴν ἀνωτέραν ὡς πρὸς τὸν διδάσκοντα, προσδίδον δὲ καὶ πλείονα τοῖς ἀδομένοις ἄσμασι χάριν, δὲν δύναται ὅμως, ἂν δὲν ἀπατώμεθα, νὰ θεωρῆται καὶ ὡς ἀπαραίτητον καὶ ἀναγκαιότατον στοιχεῖον τοῦτο καὶ μόνον πρὸς διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος τῆς ᾠδικῆς ἐν τοῖς σχολείοις, εἰς τὸν κάτοχον τῆς φωνητικῆς μουσικῆς, προκειμένου νὰ διδάξῃ ἐπίσης τοιαύτην ἐν τῇ σχολῇ οὐχὶ δὲ ἐνόργανον, ἔνθα ἀπαραίτητος ἡ χρῆσις ὀργάνου, λαμβανομένου καὶ τούτου ὑπ' ὄψιν, ὅτι δυνατὸν νὰ εἶναί τις λαμπρὸς ἐκτελεστὴς τεμαχίων ἐπὶ ὀργάνου, ν' ἀμοιρῇ δὲ μεταδοτικῆς μεθόδου, ταύτης ἀποτελούσης τὸ ἀναγκαιότατον προσὸν τῶν εἰδικῶς ἀναλαμβανόντων τὴν διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος τούτου, τὰ μάλιστα ἀναφυομένης τῆς ἀνάγκης πρὸς μετάδοσιν τῶν ὡς προέφημεν, ἀπολύτως ἀναγκαιοτάτων τοῖς μαθηταῖς πρὸς εὐχερῆ πρόοδον, στοιχειωδῶν θεωρητικῶν γνώσεων τῆς μουσικῆς, πρὸς δὲ καὶ τοῦ ὅτι καὶ ἡ Ἐκκλησιαστικὴ μουσική, φωνητικὴ καὶ αὕτη, ἀνέκαθεν ἐπιτυχῶς διδάσκεται ἀνοργάνως οὐδαμῶς αἰσθητῆς γενομένης τῆς προσληψέως, ὡς συνοδοῦ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ταύτης ὀργάνου, διὰ τὸν ἀπολύστατον λόγον ὅτι, ὁ πάνσοφος δημιουργός, ἐκόσμησε τὸ τελειότατον τῶν δημιουργημάτων αὐτοῦ, τὸν ἄνθρωπον, καὶ μὲ τὸ τελειότατον τῶν διὰ τῆς ἐπινοίας αὐτοῦ κατασκευασθέντων ἀψύχων ὀργάνων, μὲ τὴν ζῶσαν φωνήν, δι' ἧς φρονοῦμεν ὅτι ἐπιτυχῶς καὶ ἀπροσκόπτως δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ καὶ ἡ διδασκαλία τῆς φωνητικῆς μουσικῆς, τῶν συνοδῶν τῇ φωνῇ ὀργάνων τὴν ποικιλίαν μᾶλλον καὶ πλείονα τέρψιν τῇ αἰσθήσει τῆς ἀκοῆς, θεαματικὴν δὲ μᾶλλον ἐπίδειξιν προσδιδόντων, οὐχὶ δὲ τῇ ἐν τῇ σχολῇ τοῦ λάχιστον διδασκαλίᾳ τῆς ᾠδικῆς, ἀπαραιτήτων στοιχείων θεωρουμένην.

Τονίζομεν δὲ τοῦτο πολύ, διὰ τὸν σπουδαιότατον λόγον ὅτι, πρὸς ἐπιτυχῆ διδασκαλίαν, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, τοῦ μαθήματος τῆς μουσικῆς, ἡ ἐπισθητὴ καθίσταται ἡ ἀνάγκη εἰδικῶν πρὸς τοῦτο διδασκάλων[1], ἐκ δὲ τῶν νῦν προσλαμβανομένων ἐν ταῖς σχολαῖς ὡς τοιούτων, δέον, κατὰ τὴν ἡμετέραν ἀντίληψιν, νὰ ἐφιστῶμεν τὴν προσοχὴν ἐπ' ἐκείνων, οἵτινες κέκτηνται τὰ προσόντα, δι' ὧν εὐμοιροῦσι πρωτίστως τῶν ἀναγκαιοτάτων θεωρητικῶν γνώσεων καὶ μεταδοτικῆς τούτων μεθόδου, κατὰ δεύτερον δὲ λόγον χειρισμοῦ ὀργάνου, ἥττον συντελεστικοῦ τῶν πρώτων, τῇ ἐπιτυχεῖ διδασκαλίᾳ.

1. περὶ οὗ βαιτέρως ἐπιφυλασσόμεθα νὰ διαπραγματευθῶμεν.

Δ'

Ἀποτελέσματα.

Τ' ἀνάλογα τῷ σκοπῷ, δι' ὃν ἡ μουσικὴ ἐν ταῖς σχολαῖς διδάσκεται, κεκτημένη ἐξ ἴσου μετὰ τῶν λοιπῶν μαθημάτων σπουδαίαν μορφωτικὴν δύναμιν, προσδοκώμενα ἀποτελέσματα, τολμῶμεν εὐπαρρησιάστως καὶ μετὰ πεποιθήσεως νὰ εἴπωμεν ὅτι θεωροῦμεν βέβαια καὶ πραγματικά, κατὰ φυσικὴν δὲ συνέπειαν ἀναμενόμενα, ἐκ τῆς ὡς δεῖ λογικῆς καὶ κανονικῆς, οἵῳ τρόπῳ προεξεθέσαμεν διδασκαλίας, παρ' εἰδικῶς ἀσχοληθέντων, ἐπαξίως δὲ μετὰ τῶν ἀναγκαιοτάτων προσόντων πεπροικισμένων, ἐν ᾗ σπουδαιοτάτην θέσιν κατέχει, τῇ εὐρείᾳ προαγωγῇ ἡ τῶν ἀπαραιτήτων στοιχειωδῶν θεωρητικῶν γνώσεων μετάδοσις τοῖς διδασκομένοις, θεμελίου βάσεως ἀποτελούσης τῆς ἐκμαθήσεως τῶν φθογγοσήμων, ἅτε ἐπεχόντων τούτων ἐν τῇ μουσικῇ θέσιν οἵαν τὰ τοῦ ἀλφαβήτου γράμματα ἐν τῇ ἀναγνώσει, καὶ δι' ὧν βαθμιαίως θὰ δυνηθῶσι ν' ἀποκτήσωσιν οὗτοι τὴν ταχεῖαν ἕξιν τοῦ προφέρειν πάντα τυχαίον ἐπὶ τοῦ πενταγράμμου φθόγγον πρῶτον, εἶτα δὲ, διὰ τῆς ἀσκήσεως πρὸς ρυθμικὴν ἀνάγνωσιν καὶ εὕρεσιν τῶν διαστημάτων, τοῦ ᾄδειν εὐχερῶς κατὰ συνέπειαν πάντα τὰ κατάλληλα παιδαγωγικὰ ᾄσματα, ἅτινα συνενοῦντα μελῳδίαν καὶ ποίησιν τοιαύτας, οἷαι ὁμοειδῶς καὶ ἁρμονικῶς συνδεδεμέναι καὶ ἀναποκρινόμεναι ἀλλήλαις ἐπιτυχῶς, διὰ τῆς τελείας ἁπαγγελίας, ὡς τὰ πολλὰ ἐξαρτωμένης ἐκ τοῦ διεγειρομένου τῷ ᾄδοντι αἰσθήματος, ἤθελον συγκινεῖ οὐ μόνον τὰς καρδίας τῶν μαθητῶν, ἀλλὰ καὶ ἁπάσας τὰς ψυχικὰς αὐτῶν δυνάμεις, ἐνεργοῦσαι ἰσχυρῶς διὰ τῆς αἰσθήσεως τῆς ἀκοῆς καὶ παράγουσαι τὸ ἰδιάζον ἐκεῖνο ψυχαγωγικὸν αἴσθημα τῆς ἐκ τῆς μουσικῆς προκαλουμένης ἡδονῆς, ἥτις καὶ ἐν ἀπωτέρῳ χρόνῳ πᾶσι μὲν, ἰδίᾳ δὲ τοῖς μύσταις αὐτῆς μεγάλην πολλάκις τῷ βίῳ περιποιεῖ χαράν. ἐλαττοῦσα, μετριάζουσα ἢ καταπαύουσα τυχαίας ὀδύνας, ἐν γένει δὲ ποικίλλουσα τὰς ἀναμνήσεις ἀλγηδόνος, αἵτινες συχνάκις εἰσὶ τὸ ἀντικείμενον ὀδυνηρᾶς μελαγχολίας, ἐπιτυγχανομένου οὐτωσὶν ἐκείνου, ὅπερ ἄλλως ματαίως διὰ τῆς νῦν πανθομολογουμένης ὡς πλημμελεστάτης διδασκαλίας ἐπιδιώκομεν, τοῦ τῆς καρδίας ἐξευγενισμοῦ, ὅστις συγκεντρῶν τὸ εὐάγωγον καὶ εὐτειθὲς, ζωηρὸν καὶ εὔθυμον, προσεκτικὸν καὶ εἰρηνικὸν, τυγχάνει καὶ τὸ πρώτιστον στοιχεῖον παντὸς πεπολιτισμένου λαοῦ, καὶ τῆς ἀνακαλύψεως, πρὸς τὴν ἀπὸ καιροῦ τοῦ δέον

τος καλλιέργειαν, *πολλῶν ἀπαρατηρήτ παρερχομέ-ων μουσικῶς ταλάντων ἐκ φυσικῆς ἰδιοφυΐας ἐμ-φαινομένης ἀπὸ τῆς νεαρᾶς εἰσέτι ἡλικίας, ἀφ' ἧς καταλλήλως καλλιεργούμενα,* **δὲν ἤθελον ἀποστε-ρεῖ ἡμᾶς τῶν ἀγαθῶν ἐλπίδων περὶ ὑπάρξεως καὶ** *ἐλλήνων μελοποιῶν τοὐλάχιστον ἐν μέλλοντι.*

Ε'

Γενικὸν συμπέρασμα.

'Ανακεφαλαιοῦντες καὶ συμπτύσσοντες ἅπαντα τ' ἀνωτέρω λεχθέντα ἀναφορικῶς τῆς μᾶλλον ἐπιτυ-χοῦς, προσφορωτέρου δὲ συνεπῶς, διδασκαλίας τοῦ μα-θήματος τῆς μουσικῆς, καταλήγομεν εἰς τὰ ἑξῆς:

Συμφώνως τῷ σκοπῷ, ὃν ἐπιτελεῖ ἡ τῆς μουσι-κῆς ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς ἐκπαιδευτηρίοις καλλιέργεια, ὑπισχνουμένη ἡμῖν σὺν τῇ ἠθικῇ τῆς σπουδαζούσης ἡμῶν νεολαίας διαμορφώσει καὶ **τὴν ἐθνικὴν ταύτης διαπαιδαγώγησιν,** *εὐγενεῖ μάλιστα τῆς ψυχῆς καὶ τερπνοτάτῃ ἀπολαύσει, δέον ἡ διδασκαλία ταύτης κατα-λλήλως ἀρχομένη διὰ τῆς τῶν πρώτων στοι-χείων μεταδόσεως τοῖς νηπίοις ἐν τοῖς νηπιαγω-γείοις, διὰ καταλλήλων δηλονότι παιδαγωγικῶν ᾀσμάτων ἀπομιμητικῆ τῆς φωνῆς μεθόδῳ, ὁλοὲν καὶ προϊόντος τοῦ χρόνου, σὺν τῇ ὡσαύτως προϊούσῃ τῶν διδασκομένων ἡλικίᾳ, νὰ ἐνδυναμοῦται αὕτη ἐπεκ-τεινομένη, τῇ ἐκμαθήσει τῶν ἀπολύτως ἐν ταῖς ἀστυκαῖς σχολαῖς στοιχειωδῶν θεωρητικῶν γνώσεων, διευκολυνόντων τὰ μάλα τὴν τῶν ὁμοίως παιδαγω-γικῶν ᾀσμάτων διδασκαλίαν, τὴν δὲ περαιτέρω ἐν τοῖς γυμνασίοις ἐξακολούθησιν τοῦ μαθήματος ἄκρε-τον ὅλως προπαρασκευαζόντων, ἐξυπακουομένης πάν-τοτε τῆς δι' εἰδικῶν, εὐμοιρούντων θεωρητικῶν γνώ-σεων καὶ μεταδοτικῆς μεθόδου, διδασκαλίας, ὁπότε καὶ μόνον καθοριζομένης οὕτω τῆς τοῦ μαθήματος τούτου ἐν ταῖς σχολαῖς ἡμῶν θέσεως, εὐλόγως καὶ μετὰ πεποιθήσεως διὰ τῶν ἀρίστων ἀποτελεσμάτων τοὺς ἀξιαγάστους ἤδέως ἠδέλομεν θρέπει καρποὺς,* **προάγοντες τὸ στάδιον καὶ τῆς παρ' ἡμῖν τοῖς Ἕλ-λησι,** *ὅπως ἐν παντὶ πεπολιτισμένῳ ἔθνει,* **εὐρείας προαγωγῆς τῆς τερψιθύμου μουσικῆς.**

Διατελῶ κατασπαζόμενος τὴν ἁγίαν Αὐτῆς δε-ξιὰν μετὰ τοῦ ἀπείρου σεβασμοῦ μου

'Εν Κωνσταντινουπόλει τῇ 22 αὐγούστου 1902

τέκνον εὐπειθὲς καὶ ἀφωσιωμένον

Ξ. Γ. ΑΣΤΕΡΙΑΔΗΣ

ΚΑΡΟΛΟΥ-ΕΔΟΥΑΡΔΟΥ ΖΑΧΑΡΙΟΥ
ΤΟΥ ΛΙΓΓΕΝΤΑΔ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΟ-ΡΩΜΑΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Κεφάλαιον α'. Φύσις, τέλεσις καὶ λύσις τοῦ γάμου*.

§ 8. Δεύτερος γάμος.

Ὅπως ἡ 'Εκκλησία τὸν δεύτερον γάμον διε-ζευγμένων προσώπων ἀπηγόρευσεν, οὕτω καὶ δι' ἄλλους λόγους ἐθεώρησε κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον κατακριτέαν τὴν συνομολόγησιν νέου γά-μου τοῦ ἐπιζῶντος συζύγου, μετὰ τὴν συνεπείᾳ θανάτου τοῦ ἑτέρου τῶν συζύγων λύσιν τοῦ πρώτου γάμου. 'Εστηρίχθη δὲ μᾶλλον ἐπὶ τῶν ρητῶν διατάξεων τῆς πρώτης πρὸς Κορινθίους 'Επιστολῆς 7, 8, 27, 39, 40, ἡ ἐπὶ τῆς φύσεως τοῦ γάμου. Κατὰ τὰ κείμενα ταῦτα, ἐθεωρεῖτο, εἶναι ἀληθὲς, ὁ δεύτερος γάμος (δευτερογαμία) ὡς ἐπιτετραμμένος, (συν. Λαοδ. Κ. 1. 'Αγ. Βασ. Κ. 41), καίτοι ἡ χηρεία καὶ ἡ ἀγαμία ἐνομίζετο ἐν γένει ὡς μᾶλλον ἀξιέπαινος· ἀλλ' ἦδη εἰς τὸν τρίτον γάμον (τριτογαμίαν) οἱ Κανόνες ἐπέβαλ-λον ἐξιλασμοὺς, (συν. Νεοκ. Κ. 3. 'Αγ. Βασ. Κ. 4. 50. 80. Γρηγ. Ναζιανζ. «τὸ πρῶτον συνοικέ-σιον νόμος, τὸ δεύτερον συγχώρησις, τὸ τρίτον παρανομία, τὸ τέταρτον χοιρώδης βίος»), ὡς κατάκριτον διαδοχικὴν πολυγαμίαν, καὶ ἐγένετο ἀποδεκτόν, ὅτι κατὰ τὸν 'Ιωάννην IV. 18, ὁ Κύ-ριος αὐτὸς τὴν πέμπτην ἕνωσιν ἐκήρυξεν ὡς μὴ γάμον.

Τὸ 'Ιουστινιάνειον δίκαιον οὐδόλως ἀντα-πεκρίνετο πρὸς τὰ παραγγέλματα ταῦτα, (παράδ. τὸ κείμενον Νομοκ. XIV. τίτλ. XIII. 2).

Δευτέρα, τρίτη καὶ ἑπομένη ἕνωσις ἐπετρέ-πετο ἀπολύτως. Αἱ ποιναὶ τῶν δευτερογαμούν-των, (poenæ secundarum nuptiarum), δὲν προε-κλήθησαν ὑπὸ τῶν ἀποφάσεων τῆς 'Εκκλησίας, ἀλλ' ἐδικαιολογοῦντο ἐκ τῆς προνοίας ὑπὲρ τῶν ἐκ τοῦ πρώτου γάμου τέκνων. Ὡσαύτως ἡ ἀπα-γόρευσις διὰ τὴν ἐπιζῶσαν σύζυγον, νὰ συνάψῃ γάμον πρὸ τῆς λήξεως ὁλοκλήρου ἔτους, εἶχεν ἑτέραν βάσιν.

'Αλλὰ βαθμηδὸν αἱ δοξασίαι τῶν Κανόνων ἐπεκράτησαν. Ἡ 'Εκλογὴ διὰ τῆς σιωπῆς αὐτῆς

---

* συνέχεια ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 40 φύλλου τῆς «'Εκκλησ. 'Αληθείας».

φαίνεται ὑπονοοῦσα τρίτον γάμον ὡς ἀκατάληπτόν τι. (Παράδ. Ἐκλ. ἐκδ. Ζαχ. σελ. 21. σημ. 156). Ἡ αὐτοκράτειρα Εἰρήνη περὶ τὸ 800 ἀπηγόρευσεν ἁπλῶς πάντα τρίτον, ἢ περαιτέρω γάμον, (Τεῦχ. I. Νεαρ. 28). Βασίλειος ὁ Μακεδὼν (Πρόχ. IV. 25) διέταξεν, ἵνα πᾶς τέταρτος γάμος ᾖ ἀπολύτως ἄκυρος καὶ ὁ τρίτος, ἵνα ὑποβάλληται εἰς ποινὰς ἐκκλησιαστικάς· καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Λέων (τεῦχ. II. Νεαρ. 90), ἐπιτείνων τὴν αὐστηρότητα, ἐπανέλαβεν, ὅτι ἔδει οὐχ ἧττον νὰ μὴ παύσωσιν ἐφαρμόζοντες τὰς ἐκκλησιαστικὰς ποινὰς ἐπὶ τοῦ τρίτου γάμου, καθόσον ἦδη ἡ δευτερογαμία οὐκ ἦν ἐπιδοκιμαστέα. Ἀλλ' αὐτὸς οὗτος ὁ Λέων παρέβη τὸν ἴδιον αὐτοῦ νόμον, ὡς καὶ τὸν Κανονικὸν, ὀλίγον μετὰ ταῦτα, συνομολογήσας τέταρτον γάμον, ὅπερ ἔφερε μεγάλην διάστασιν μεταξὺ τοῦ κλήρου. Μερίς τις συνετάχθη τῷ Πατριάρχῃ Νικολάῳ, (παυθέντι διὰ τὸν λόγον τοῦτον ὑπὸ τοῦ Λέοντος), ὅστις ἀφώρισε τὸν Αὐτοκράτορα· ἡ ἑτέρα μερὶς ἠνώθη πρὸς τὸν νέον Πατριάρχην Εὐθύμιον, ὅστις συνεχώρησεν Αὐτὸν, (παράδ. Beek περὶ Νεαρῶν Λέοντος ἐκδ. Zepernick. σελ. 52. 212. 220. 254). Μόνον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Λέοντος ἡ ἔρις ἔληξε διὰ τοῦ **τόμου τῆς ἑνώσεως,** ὅστις ἐψηφίσθη, κατὰ τὴν βασιλείαν Κωνσταντίνου καὶ Ρωμανοῦ, τὸ ἔτος 920, ὑπὸ συνόδου καὶ ἔλαβε τὴν αὐτοκρατορικὴν κύρωσιν, ἀλλ' ὅστις ἐγένετο γενικῶς ἀπέδεκτὸς μόνον ἐπὶ βασιλείου καὶ Κωνσταντίνου (975), καὶ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἐτησίως ἐν μηνὶ Ἰουλίῳ ἐπ' ἄμβωνος ἀνεγινώσκετο, (τεῦχ. III Νεαρ. 1. Βαλσαμ. εἰς Κ. 4. Ἁγίου Βασιλείου).

Ὁ τόμος οὗτος τῆς ἑνώσεως ἐπαναλαμβάνει ὅ,τι τὸ Πρόχειρον εἶχεν ἤδη νομοθετήσει· δηλαδὴ, ὅτι ὁ τέταρτος γάμος ἐστὶν ἄκυρος καὶ ὅτι ὁ τρίτος τιμωρεῖται ὑπὸ τῶν Κανόνων· προσθέτει μόνον, ἵνα ὁ τρίτος γάμος τελείως ἀπαγορεύηται, ὅταν ὁ συνομολογῶν αὐτὸν ἐστὶ τεσσαρακοντούτης καὶ ἔχῃ τέκνα, (παράδ. Σύντ. Καν. Ρ. καὶ Π. IV. σελ. 481. Ματθ. Βλάσταρ. αὐτόθι VI. σελ. 159. Ἀρμ. IV. 9. 32. Μαλαξοῦ κ. 152 ἐν Θέμδι. Acta et Diplomata I. σελ. 416. II. σελ. 176. Πηδάλ. σελ. 266.—Ὁ Βλαχικὸς Κώδιξ θίγει τὸ ζήτημα τόσον ὀλίγον, ὅσον καὶ ὁ Μολδαβικός).

Κεφάλαιον 6'. Δίκαιον τῆς περιουσίας τῶν συζύγων.

§ 9. Πηγαί.

Ἡ ἱστορία τοῦ δικαίου τῆς περιουσίας τῶν συζύγων δυσχερές ἐστι νὰ διευκρινισθῇ(1)· τὸ μὲν, διότι ἡ ἀφετηρία αὐτῆς — τὸ Ἰουστινιάνειον δίκαιον—ἐν τῇ θεωρίᾳ τῶν ἕνεκα γάμου (propter nuptias) δωρεῶν ἐστὶν αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ὀλίγον ἀσαφὴς, τὸ δὲ, διότι, ἀκριβῶς εἰς τὰ ἀφορῶντα τὰς συζυγικὰς σχέσεις ὡς πρὸς τὴν περιουσίαν, φαίνεται, ὅτι ἐν τῇ πορείᾳ τοῦ χρόνου αἱ μεταβολαὶ ἐτελέσθησαν μᾶλλον διὰ τῆς συνηθείας καὶ διὰ τῆς χρήσεως συμφωνιῶν τινων, ἢ διὰ τοῦ γραπτοῦ νόμου. Τέλος, διότι, ἐκ τῶν νόμων τῶν ἐξασκούντων ἐπίδρασίν τινα εἰς τὴν βαθμιαίαν ἀνάπτυξιν τοῦ συστήματος τῆς περιουσίας τῶν συζύγων, πλεῖστοι ἐντελῶς ἀπωλέσθησαν, ἢ ὑφίστανται μόνον εἰς τεμάχια(2).

Μεταξὺ τῶν πηγῶν τῆς ἱστορίας τοῦ δικαίου τῆς περιουσίας τῶν συζύγων, ἡ Ἐκλογὴ (τίτλος II) καὶ ἡ Ἐπαναγωγὴ (τίτλ. XIX) εἰσὶν αἱ σπουδαιότατα. Ἡ τελευταία ἀναφέρει πρὸ παντὸς (κ. 5—9) τὸ ὅλως ἴδιον δίκαιον τῆς Ἐκλογῆς· εἶτα προστίθενται (κ. 12—17) τὰ χωρία τὰ ἀνταποκρινόμενα πρὸς τὸ Πρόχειρον, ὅπερ ἐν τῇ θεωρίᾳ ταύτῃ συνίσταται ἐκ στοιχείων ἐξηγμένων ἐξ αὐτῶν τῶν καθηρῶν Ἰουστινιανείων πηγῶν, οὕτως ὥστε ταῦτα (τὰ κεφ. 12—17) εἰσὶν ἐν ἀντιφάσει πρὸς τὰ κεφάλαια 5—9. Τέλος ὁ σχολιαστὴς τῆς Ἐπαναγωγῆς παρατηρεῖ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τῶν κεφαλαίων 12—17, (τοῦ δικαίου τοῦ Προχείρου), ὅτι δὲν παραθέτει τὰ κεφάλαια ταῦτα ὡς **ἐγκριθέντα,** τουτέστιν ὡς ἀνήκοντα εἰς τὸ κείμενον (τῆς Ἐπαναγωγῆς), ἀλλὰ μόνον ἕνεκα τῆς ἀντιθέσεως αὐτῶν πρὸς τὰ κεφάλαια 5—9. Ὁ σχολιαστὴς συγχρόνως ἐκτείνεται λεπτομερῶς ἐπὶ τῆς ἀσυμφωνίας τῶν δύο συστημάτων καὶ ἐπὶ τοῦ ὅτι, τὸ πρῶτον ἀπομακρύνεται οὐσιωδῶς τοῦ δικαίου τῶν Νεαρῶν τοῦ Ἰουστινιανοῦ, τοῦ μόνου ἀληθῶς ἰσχύοντος, τὸ δὲ δεύτερον, ἐξηγμένον κατὰ μέρος ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων Νεαρῶν, τροποποιηθεισῶν βραδύτερον ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, δὲν ἐκθέτει ἀκριβῶς τὸ δίκαιον, ὅπερ ἔδει νὰ ἐφαρμόζηται ἐν τῇ πράξει.

Ἐὰν λάβῃ τις ἦδη ὡς ἀφετηρίαν τὴν μέχρι τοῦδε κρατοῦσαν γνώμην, ὅτι τό τε Πρόχειρον καὶ ἡ Ἐπαναγωγὴ, τὸ μὲν πρότερον, τὸ δὲ βρα-

δύτερον ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Βασιλείου ὡς Ἐπιτομὴ τοῦ νόμου, ἐστὶν ἀκατανόητον, πῶς ὁ ἡγεμὼν οὗτος, ἀφοῦ ἐπανέφερεν ἐν ἰσχύϊ τὸ δίκαιον τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐν τῷ Προχείρῳ καὶ ἐν τοῖς Βασιλικοῖς, κατέληξεν εἰς τὴν ἀπόπειραν νὰ ἐπαναφέρῃ ἐν τῇ Ἐπαναγωγῇ τὸ παρεκκλίνον ἐκείνου δίκαιον τῆς Ἐκλογῆς. Ἔτι μᾶλλον δὲ ἀκατάληπτον ἐστί, πῶς ὁ ἀρχαῖος σχολιαστὴς ἠδυνήθη νὰ εἴπῃ, ὅτι τὰ περὶ οὗ ὁ λόγος χωρία τοῦ Προχείρου δὲν ἀνήκουσιν εἰς τὸ κείμενον· τέλος δύναταί τις μόλις νὰ ἐξηγήσῃ, πῶς ὁ αὐτοκράτωρ Λέων ὁ σοφὸς, ὅστις ὀλίγον χρόνον μετὰ ταῦτα εἰσήγαγεν εἰς τὰς Νεαράς του παραλλαγάς τινας τοῦ Ἰουστινιανείου δικαίου ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς Ἐκλογῆς καὶ τῆς Ἐπαναγωγῆς, ἠδύνατο νὰ ἐπιλάθηται ἐντελῶς τὴν ὕπαρξιν τῆς τελευταίας ταύτης.

Δὲν θὰ δυνηθῇ τις νὰ ἄρῃ τὰς ἀμφιβολίας ταύτας ἄλλως, ἢ διὰ τῆς ἐκδοχῆς, ὅτι ἡ Ἐπαναγωγὴ ἔμεινεν ὡς ἁπλοῦν σχέδιον καὶ δὲν ἐδημοσιεύθη ὡς νόμος, (καὶ φαίνεται κυκλοφορήσασα ὡς τοιαύτη μετὰ τῶν παρατηρήσεων τοῦ σχολιαστοῦ, ἤτοι προσώπου ἀναθεωροῦντος τὸ σχέδιον), καὶ ὅτι ἐν τῇ πράξει οὐδόλως ἀνεπλήρωσε τὸ Πρόχειρον, (παράβαλε τὴν ἔκδοσιν Ζαχαρίου τῆς Ἐπαναγωγῆς σελ. 56 καὶ ἑπ.). Οὕτως ἐξηγεῖται ἐπίσης πῶς, ὁ αὐτοκράτωρ Λέων, ἐκ τῶν σημειώσεων (monitis) τοῦ ἀναθεωρητοῦ ἐκείνου, ἐπανειλημμένως ἀφορμὴν ἔλαβε πρὸς σύνταξιν Νεαρῶν (αὐτόθι σελ. 57 σημ. 19), ἐνῷ αὗται βεβαίως ἤθελον ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἐν αὐτῇ τῇ Ἐπαναγωγῇ, ἐὰν αὕτη ἐδημοσιεύετο ἐπισήμως.

Ὅπως καὶ ἂν ᾖ, ἡ Ἐπαναγωγὴ (τίτλος XIX) παρέχει πιστὴν εἰκόνα τῆς συγχύσεως, ἣν ἡ παλινόρθωσις τοῦ Ἰουστινιανείου δικαίου εἰσήγαγεν εἰς τὸ μέρος τοῦτο τῆς νομοθεσίας, καθ' ἣν ἐποχὴν τὸ σύστημα τῆς Ἐκλογῆς βαθέως εἶχεν εἰσδύσει εἰς τὰ ἤθη. Κατωτέρω φαίνεται, πῶς ἡ σύγχυσις αὕτη διεσκεδάσθη μόνον διὰ τῶν συμβιβαστικῶν Νεαρῶν τοῦ αὐτοκράτορος Λέοντος.

1. Ἡ πραγματεία περὶ ὑποβόλου (de hypobolo) τοῦ Sammet ἐν Hoerman thesse τόμ. VIII ἐστὶν ὀλίγον ὠφέλιμος.

2. Ἴχνη ἀπολεσθέντων νόμων τοῦ εἴδους τούτου συνέλεξεν ὁ Ζαχαρίας ἐν τεύχει I. N. 30. 31. (τὰ HSS, ἐξ ὧν τὰ χωρία ταῦτα ἐλήφθησαν ἀνήκουσιν εἰς τὴν Μεσημβρινὴν Ἰταλίαν, μεταδίδουσι δὲ ἐπίσης Λογγοβαρδικὸν καὶ τῶν ἀρκτικῶν χωρῶν δίκαιον.—) Ἕτερα εὑρίσκονται ἐν τεύχει II. N. 20. Εἰς τὴν Ἐκλογὴν II. 3. οἱ αὐτοκράτορες Λέων καὶ Κωνσταντῖνος ἀναπολοῦσι ἃ παρ' Ἡμῶν ἀρτίως εὐσεβῶς νομοθετούμενα. (παράβ. ἐν τῷ ἀνωτέρω § 5 τὴν σημ. 1).

(ἕπεται συνέχεια)

ΘΑΛΗΣ ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ
Καθηγητὴς τῶν Νομικῶν ἐν τῇ Θεολογ. Σχολῇ Χάλκης καὶ Δικηγόρος

ΕΘΙΜΑ ΕΝ ΖΑΚΥΝΘΩι
κατὰ τὴν ἑβδομάδα τῶν ἁγίων παθῶν καὶ τῆς Διακαινησίμου*.

Ἡ ἡμέρα τοῦ Πάσχα ἦτο ἄλλοτε καὶ ἐξακολουθεῖ εἰσέτι ἡ μᾶλλον ταραχώδης τῶν ἡμερῶν. Πανταχοῦ πυροβολισμοί, γενικὴ κωδωνοκρουσία, φωναὶ παίδων ἐνδεδυμένων τὰ λαμπριάτικα φορέματα καὶ πανταχοῦ ἀντηχεῖ ἡ φράσις «Χριστὸς ἀνέστη». Ἐν μεγάλῃ ἐνεργείᾳ, κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην καὶ καθ' ὅλην τὴν ἑβδομάδα, εἶνε τὸ κοινῶς *φιρίρισμα*[1], ἤτοι σύγκρουσις τῶν ἄκρων τῶν κοκκίνων ὠῶν, ὁ δ' ἐπιτυγχάνων τὴν θραῦσιν τοῦ ὠοῦ τοῦ ἄλλου θεωρεῖται *καλορροίζικος*. Ἐπίσης ἀρχαῖον ἔθιμον ἐπικρατεῖ εἰσέτι νὰ τρώγωσι τῇ πρωΐᾳ τοῦ Πάσχα *χοιρομήριον* διὰ τὸ *λαμιό*. Βροχὴ ἐν ἡμέρᾳ Πάσχα θεωρεῖται ὡς ἄριστος οἰωνός· ἐντεῦθεν καὶ τὸ κοινὸν λόγιον:

Χαρὰ 'ς Γέννα τὰ στεγνά,
Τὰ φῶτα χιονισμένα
Κι' ἂν ἡ Λαμπρὴ βρεχούμενη
Τ' ἀμπάρια[2] *γεμισμένα.*

Μεγίστη σημασία δίδεται εἰς τὸ νηὸ φῶς, ὅπερ μεταδιδόμενον τοῖς πιστοῖς ὑπὸ τοῦ ἱερέως ἐν τοῖς ναοῖς φέρεται εἰς τὰς οἰκίας, ὑπὸ τὸ ὑπέρθυρον τῶν ὁποίων σχηματίζουσι τρεῖς σταυροὺς διὰ τῆς καπνιᾶς, ἀνάπτουσι τὰς κανδύλας τῶν εἰκονοστασίων καὶ διὰ τοῦ κηροῦ τῆς λαμπάδος σχηματίζουσιν ἕνα ἢ τρεῖς σταυρούς, οὓς ἐπικολλῶσιν εἰς τὸ ἐσώτερον τῆς θύρας τῆς οἰκίας, καταβάλλεται δὲ προσπάθεια, ὅπως μὴ σβεσθῇ τοῦτο ἐκ τῆς κανδύλας μέχρι τῆς Ἀναλήψεως. Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Εὐαγγελίου τῆς Ἀναστάσεως, ἐξήρχετο ἄλλοτε ὁ ἱερεὺς ἐκ τοῦ ναοῦ, κλειομένης ὄπισθεν αὐτοῦ τῆς θύρας· ὅτε δ' ἐφώνει ὁ ἱερεύς «Ἄρατε πύλας»

* συνέχεια ἀπὸ σελ. καὶ τέλος 426—428.

1. συνήθης φράσις εἶνε, ὅταν τις ζητῇ τὴν σύγκρουσιν ὠῶν «*Πόσος φιρίρει, ποῖος κατσίρει*».

2. τὰς ἀποθήκας.

ὁ ὄπισθεν τῆς θύρας τὸν σατανᾶν ὑποκρινόμενος ἠρώτα «Ποῖος εἶναι»; ὁ δὲ ἱερεὺς ἐξηκολούθει «ἄρχων ἰσχυρός . . . » ὅτε καὶ διὰ λακτίσματος ἠνοίγετο ἡ θύρα, εἰσήρχετο ὁ ἱερεὺς προτεταμένην ἔχων τὴν λαμπάδα καὶ παρακολουθούμενος ὑπὸ τῶν πιστῶν. Προσέρχον εἰσερχόμενοι μὴ ἴδωσι τὸν ὑποκρινόμενον τῶν σατανᾶν, κρυπτόμενον ἐγκαίρως, διότι τοῦτο ἐθεωρεῖτο κακόν.

Τὰ Εὐαγγέλια τοῦ ἑσπερινοῦ τῆς κυριακῆς τῆς Ἀναστάσεως ἀναγινώσκονται κατ' ἰδιάζοντα τρόπον. Ἐν ἑκάστῃ αὐτῶν παραγράφῳ σταματᾷ ὁ ἱερεὺς ἐπ' ὀλίγον, οἱ δὲ κώδωνες τοῦ ναοῦ καὶ κωδωνίσκοι κρούουσιν ἐπ' ὀλίγον χαρμοσύνως καὶ κροτοῦσι κρόταλα. Τὸ ἔθιμον τοῦτο σημέραι ἐκλείπει. Μετὰ τὴν λειτουργίαν τοῦ Πάσχα, ὁ ἐφημέριος φροντίζει, ὅπως οἱ ἐνορῖται λάβωσι, καθ' ὃν τρόπον καὶ τὸ βάϊον, τὸ *αὐγοκούλουρον*, λαμβάνων χρηματικόν τι ποσὸν ἀπ' αὐτῶν, ἢ τὸ *πασχάτικο*[3]. Τὸ ἔθιμον τοῦτο δὲν τηρεῖται ἐν τῇ ἐξοχῇ, μόνον δέ, ὅταν ὁ ἱερεύς, κατὰ τὴν κυριακὴν τῶν Βαΐων, κομίσῃ πρὸς τοὺς ἐνορίτας τὸ *βαγί*, λαμβάνει ὡς ἀμοιβὴν λευκὰ ὠά. Εἰς τινας κώμας τὰ ὠὰ ταῦτα τίθενται εἰς λαχεῖον, μάλιστα δὲ ὁ τρόπος τῆς κληρώσεως ἔν τισι κώμαις, συνίσταται εἰς τὴν ἀναγραφὴν ὀνομάτων διαφόρων, τιθεμένων μετὰ δελτίων φερόντων τὴν λέξιν *γκράτσια* (ἰταλ. Gracia=χάρις) ἐν τῇ κληρωτίδι. Εἶτα ἐξάγουσι τὰ ὀνόματα, κερδίζουσι δὲ τὰ ὀνόματα ἐκεῖνα μετὰ τὰ ὁποῖα εὐθὺς ἀμέσως ἐξαχθῇ τὸ φέρον τὴν λέξιν *γκράτσια* δελτίον. Ἕκαστος χωρικὸς λαμβάνει πολλοὺς ἀριθμοὺς λαχείων, οὕτω δὲ τὰ εἰσπραττόμενα χρήματα ἀνέρχονται εἰς ἱκανὸν ποσόν. Τὸ ἔθιμον τοῦτο ἐπεκράτησεν ἀπὸ Ἐνετοκρατίας, ὅτε ἡ Ἐνετικὴ κυβέρνησις παρεχώρησε τοῖς ἐπισκόποις, πρωθιερεῦσιν, ἐπιτρόποις τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Φραγκίσκου, τοῦ ναοῦ τοῦ προφήτου Ἠλιοῦ, τῷ διοικητῇ τῆς Στρατίας καὶ τῷ εἰσαγγελεῖ Ζακύνθου τὸ δικαίωμα τοῦ ἀπελευθεροῦν κατὰ τὰ Χριστούγεννα, τὸ Πάσχα καὶ ἄλλας ἐπισήμους ἡμέρας διαφόρους ἐξορίστους, δικαίωμα, ὅπερ ἤρθη, διαταγῇ τοῦ προβλεπτοῦ Ζακύνθου Ἀλεξίου Μινώτου ἀπὸ 27 μηνὸς Ἰουλίου 1556, ἕνεκα καταχρήσεων, δι' ὧν ἠνοίχθη ὁδὸς εἰς τοὺς διεφθαρμένους καὶ κακούργους. Ἐν ἄλλαις κώμαις οἱ ἐνορῖται ἱερεῖς προσφέρουσιν ὠὰ καὶ ἄρτον κατὰ τὸ Πάσχα, ἢ *κουλούραν* ἐστολισμένην δι' ὠῶν κοκκίνων, ἐνῷ ἐν ἄλλαις κώμαις ὁμοίαν *κουλούραν* μεγάλην, ἐστολισμένην δι' ὠῶν κοκκίνων καὶ σταυροῦ, κοινῶς *δοξάρι* καλουμένην.

Ἡ Ἀνάστασις ἐτελεῖτο ἄλλοτε εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ ναοῦ, ἐξέθετον δ' ἐκεῖ τὴν εἰκόνα τῆς Ἀναστάσεως μέχρι τῆς μεταμεσημβρίας, ἣν ἐλιτάνευον μετὰ τῆς εἰκόνος τῆς Θεοτόκου, ὅσοι τῶν ναῶν εἶχον τοιαύτην ἐπὶ καθέδρας, πλὴν τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Διονυσίου, ὅστις ἐλιτάνευε τὴν χεῖρα τοῦ ἁγίου. Τὴν πληθώραν ταύτην τῶν λιτανειῶν κατήργησεν ὁ ἀείμνηστος ἀρχιεπίσκοπος Ζακύνθου Νικόλαος Κατραμῆς. Ἐξ ὅλων τῶν λιτανειῶν τῆς μεταμεσημβρίας τοῦ Πάσχα παρέμεινε μόνον ἡ τῆς εἰκόνος τῆς Θεοτόκου τοῦ ἐν τῷ νοτίῳ ἄκρῳ τῆς πόλεως ναοῦ τοῦ ἁγίου Λαζάρου. Τῆς πανδήμου ταύτης λιτανείας δὲν συμμετέχουσιν αἱ Ἀρχαί. Ὅλος ὁ κόσμος συγκεντροῦται ἐν τῇ συνοικίᾳ τοῦ Ἁγίου Λαζάρου, ἐν ἀπτώτῳ εὐθυμίᾳ καὶ τάξει παραδειγματικῇ.

Τῇ δευτέρᾳ τῆς Διακαινησίμου ἡμέρᾳ τελεῖται πανήγυρις ἐν τῇ ρωμαντικῇ τοποθεσίᾳ *Ψηλωμα*. Περὶ τὴν 6 ὥρ. μ. μ. ὅτε ὁ λαὸς ἀρκούντως ἔχει διασκεδάσει τελεῖται ἡ λιτανεία τῆς Θεοτόκου, κοινῶς καλουμένη *Κόνισμα* ἢ Βόϊδι[4], μεταφερομένη τῆς εἰκόνος τῆς Θεομήτορος ἔκ τινος ναοῦ ἐν τῷ Ἀκρωτηρίῳ εἰς τὴν πόλιν καὶ τοποθετουμένης ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἁγίας Τριάδος. Γραφικώτατον θέαμα παρίστησιν ἡ λιτανεία αὕτη· διότι ὁ ὅλος ἐκεῖ κόσμος παρακολουθεῖ αὐτὴν μέχρι τῆς πόλεως.

Τῇ ἑπομένῃ τρίτῃ, τελεῖται μετὰ μεσημβρίαν πανήγυρις εἰς τὸν ἐν τῷ προαστείῳ Κήπων ναὸν τοῦ ἁγίου Γερασίμου. Ὁ κόσμος συγκεντροῦται καὶ πάλιν ἐκεῖσε ἡσυχίᾳ, καὶ τάξει, ὑπὸ τοὺς ἤχους τοῦ ἀγροτικοῦ *ταμπουρλοκάρου* (αὐλοῦ μετὰ κυμβάλου).

Τῇ παρασκευῇ τῆς Διακαινησίμου, τῇ μὲν πρωΐᾳ τελεῖται ἐν τῷ προαστείῳ Πόχαλη ἡ λιτανεία τῆς ἀρχαίας βυζαντινῆς εἰκόνος τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, ἢ κοινῶς *Χρυσοπηγῆς*, μετὰ μεσημβρίαν δὲ τελεῖται ἐν τῷ ρωμαντικῷ ἐκείνῳ μέρει λαμπρὰ κοσμικὴ πανήγυρις,

Μεγαλοπρεπεστέρα πασῶν τῶν ἀγροτικῶν πα-

3. τὸ πρῶτον *αὐγοκούλουρον*, ὅπερ φέρεται εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἐνορίτου ἢ φίλου ὑπὸ τοῦ ἐφημερίου, τίθεται εἰς τὸ εἰκονοστάσιον. Τὰ κελύφη τῶν πρώτων κοκκίνων ὠῶν, τὰ ὁποῖα ἕκαστος τρώγει, φυλάττουσι, τῇ δὲ πρώτῃ μαΐου, λίαν πρωΐ, ἀναμιγνύοντες μετὰ ἀνθέων ῥίπτουσι πρὸ τῆς εἰσόδου τῆς θύρας τῆς οἰκίας.

3. ἐκ τινος νησίδος παρὰ τῇ Ζακύνθῳ *Βοΐδι* καλουμένης, ἔνθα ἄλλοτε ναός.

νηγύρεων εἶνε ἡ τελουμένη τῇ μεταμεσημβρίᾳ τῆς κυριακῆς τοῦ Θωμᾶ, τοῦ ἁγίου Ἀλυπίου καλουμένη, ἐν τῷ προαστείῳ Καλητέρου, ἥτις καὶ θεωρεῖται ὡς ἡ κατακλεὶς τῶν πανηγύρεων τοῦ Πάσχα. Ὑπὸ τοὺς καταφύτους λειμῶνας, ὑπὸ τοὺς ἐλαιῶνας τοὺς κάτωθεν τοῦ λοφίσκου, ὅπου ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Ἀλυπίου, ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ παῖδες ἐν οἰκογενειακοῖς ἢ φιλικοῖς κύκλοις συνευθυμοῦσιν.

Τοιαῦτα: ἐν συντομίᾳ καὶ μικρογραφίᾳ αἱ ἑορταὶ τῆς ἑβδομάδος τῶν Παθῶν καὶ τῆς Διακαινησίμου ἐν Ζακύνθῳ.

Α. Χ. ΖΩΗΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

— *Συνεδρία δύο Σωμάτων.*—Τὰ δύο Σώματα συνεκλήθησαν τῇ δευτέρᾳ εἰς κοινὴν συνεδρίαν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου καὶ εἰσήχθησαν ἐπὶ διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἐθνικῶν ζητημάτων. — Ἡ ἱερὰ Σύνοδος καὶ τὸ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβούλιον ἐν τῇ συνεδριάσει ταύτῃ ἐψηφίσαντο εὐχαριστήρια τοῖς ἁβραῖς δαπάναις ἀνεγείρασι τὰ νέα τμήματα τῶν Ἐθν. Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων.

— *Ἱερὰ Σύνοδος.* — Ἀπῆλθεν ἐπ' ἀδείᾳ προσωρινῶς εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ προχθὲς, πρὸς διευθέτησιν ἐπαρχιακῶν αὐτοῦ ὑποθέσεων, ὁ ἐκ τῶν συνοδικῶν σεβασμ. μητροπολίτης Ἰκονίου κ. Ἀθανάσιος.

— *Μητροπολίτης Ἀμασείας.* — Ὁ σεβ. μητροπολίτης Ἀμασείας κ. Ἄνθιμος διὰ γράμματος αὐτοῦ ἐγνώρισε τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν αἰσίαν εἰς τὴν ἕδραν τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ ἄφιξιν καὶ τὴν ἐκ μέρους τοῦ ποιμνίου γενομένην αὐτῷ ὑποδοχήν.

—*Ἐπιτροπὴ ἐπὶ τοῦ Ἁγίου Μύρου* —Πρόεδρος τῆς ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ Ἁγίου Μύρου διωρίσθη, κατὰ τὴν χθεσινὴν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου συνεδρίαν, ὁ ἐκ τῶν σεβασμ. συνοδικῶν μητροπολίτης Ξάνθης κ. Ἰωακείμ. Μέλη τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης εἰσὶν οἱ πανοσιολ. Μ. ἐκκλησιάρχης κ. Καλλίνικος καὶ δευτερεύων κ. Παρθένιος καὶ ὁ μυρεψὸς τῆς τοῦ Χ. Μ. Ἐκκλησίας κ. Κωνστ. Ν. Θωμάδης.

—*Ἐπισκοπὴ Κρήνης.*— Εἰς τὸν σεβασμ. γέροντα μητροπολίτην Ἐφέσου κ. Ἰωακείμ, ᾧ ὑπάγεται ἡ ἐπισκοπὴ Κρήνης, παρεπέμφθη ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου ἀναφορὰ κατοίκων τινῶν τῆς ὑπὸ τὴν ἐπισκοπὴν ταύτην κοινότητος Ἀλατζάτων κατὰ τοῦ ἀπὸ εἰκοσαετίας καὶ πλέον ποιμαίνοντος αὐτὴν θεοφ. ἐπισκόπου Κρήνης κ. Θεοκλήτου, ὅστις διὰ τῆς αὐτῆς κανονικῆς ὁδοῦ θέλει ὑποβάλει τὴν ἀπαιτουμένην ἀπολογίαν.

— *Ἔκφρασις εὐαρεσκείας.* — Ἐπὶ ταῖς μέχρι τοῦδε γενομέναις ἐν Σμύρνῃ, προνοίᾳ τῆς ἀξιοτίμου δημογεροντίας καὶ τῆς κεντρικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ὀρθοδόξου κοινότητος συνεισφοραῖς ὑπὲρ τῶν ἐπισκευῶν τοῦ πατριαρχικοῦ οἴκου, ἀπελύθη σεπτὴ πατριαρχικὴ ἐπιστολὴ πρὸς τὰ δύο ταῦτα κεντρικὰ σωματεῖα, τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας ἐκφράζουσα τῆς μητρὸς Ἐκκλησίας πρὸς τοὺς συνεισενεγκόντας. Ἡ φιλόπατρις καὶ φιλόκαλος ἑλληνικὴ κοινωνία τῆς Σμύρνης, ἡ μετ' εὐσεβείας καὶ φιλογενείας ὑποστηρίζουσα καὶ διατηροῦσα τὰ κανωφελῆ καὶ ἐκπαιδευτικὰ καθιδρύματα, τὰ ἀπὸ δύο σχεδὸν αἰώνων τιμῶντα αὐτὴν, ἐφάνη πρόθυμος εἰς ὑλικὴν ὑποστήριξιν ἔργου, ὅπερ ἐπέβλλεν ἡμῖν ἡ συναίσθησις τῆς ἐθνικῆς ἀξιοπρεπείας, καὶ ὅπερ, σὺν ἀρωγῷ τῷ Θεῷ, συμπληρωθήσεται διὰ τῶν ἐκουσίων προσφορῶν τῶν ἀφωσιωμένων τῇ μητρὶ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ καὶ φιλοστόργων αὐτῆς τέκνων.

— *Ἱεροποιεῖον Ἀποκαλύψεως.* — Διῆλθεν ἐντεῦθεν καὶ μετέβη εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ ὁ ἱερολογ. διάκονος κ. Πολύκαρπος Θωμᾶ. ἐκ Πρεμετῆς, πρόλυτης τῆς θεολογίας, ἀναλαβὼν τὴν διεύθυνσιν τῆς ἐν Πάτμῳ ἀρτισυστάτου Ἱερατικῆς Σχολῆς, ἥτις, πατριαρχικῇ κελεύσει, ὠνομάσθη «Ἱεροποιεῖον τῆς Ἀποκαλύψεως». Ἡ ἵδρυσις καὶ διατήρησις τοιαύτης σχολῆς ἀπαραιτήτου καὶ, σὺν Θεῷ, καινωφελοῦς θέλει τιμήσει τὴν ἱερὰν μονὴν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου τὴν ἐν Πάτμῳ καὶ τοὺς τὴν πρωτοβουλίαν λαβόντας τῆς συστάσεως εὐσεβεῖς ὁμογενεῖς, ὧν ἔσται καθήκον ἡ συντήρησις ἱδρυμάτων εὐαγῶν ἐπὶ μορφώσει κληρικῶν ἀξίων τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν, ἐκπληρούντων τοὺς εὐσεβεῖς πόθους Ἐκκλησίας ποιμαινούσης καὶ ποιμαινομένης.

— *Κλῆρος Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως* — Γνωστὸν ὅτι μετὰ τὰς περὶ τῆς βελτιώσεως τῆς θέσεως τοῦ ἐνοριακοῦ ἡμῶν κλήρου εἰσηγήσεις τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου καὶ τὴν ὑποβολὴν σχετικῶν ὑπομνημάτων, εἶχε καταρτισθῇ ἐπιτροπὴ ἐκ τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Παμφίλου κ. Μελισσηνοῦ, τῶν αἰδεσιμωτάτων Νέστορος Σουσλίδου, Στεφάνου Ἀθανασιάδου καὶ τοῦ ἀρχιμ. Αἰμιλιανοῦ Δάγγουλα πρὸς ἐκπόνησιν εἰδικοῦ Κανονισμοῦ. Τούτου δὲ μετὰ τὴν περάτωσιν παραπεμφθέντος ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. εἰς τὴν Πατρ. Κεντρικὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἐπιτροπὴν, αὕτη συνελθοῦσα τῇ π. τρίτῃ ἀνεθεώρησεν ἀλάκληρον καὶ μετὰ προσηκούσης τροποποιήσεως ὑπέβαλε τῇ Α. Θ. Παναγιότητι διὰ τὰ περαιτέρω.

—*Ἐθνικὰ Φιλανθρωπικὰ Καταστήματα.*—Ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῶν δύο Σωμάτων διωρίσθη μέλος τῆς ἐφορείας τῶν Ἐθν. Φιλανθρ. Καταστημάτων ὁ κ. Ζαχαρίας Φυτίλης, ἀντικαταστήσας τὸν παραιτηθέντα κ. Δημ. Βλασταρῆν.

—*Ἐπιτροπὴ προϋπολογισμοῦ.* — Κατὰ τὴν σημερινὴν τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου συνεδρίαν ἐξελέγη ἐπιτροπὴ πρὸς σύνταξιν σχεδίου προϋπολογισμοῦ διὰ τὸ ἔτος 1903, συγκειμένη ἐκ τοῦ προέδρου τοῦ Συμβουλίου σεβασμ. μητροπολίτου Νεοκαισαρείας κ. Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν ἀξιοτίμων συμβούλων κκ. Ἀλεξ. Γάγκου, Σόλωνος Καζανόβα καὶ Μιχ. Σιρναίου.

— *Μετόχιον ἁγίου Σεργίου ἐν Μόσχᾳ* —Ἐν τῇ σημερινῇ ἐπίσης συνεδρίᾳ ἐξελέγη ἐπιτροπεία, συγκειμένη μὲν ἐκ τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Λιτίτζης κ. Νικηφόρου καὶ τοῦ ἐκ τῶν συμβούλων ἐνδ. Ἀλ. Γάγκου ἐρένδη, μετὰ καὶ τοῦ ταμίου τῶν Πατριαρχείων κ. Συμ. Παπαδάκη, λαβοῦσα δ' ἐντολὴν νὰ ἐξετάσῃ τὰ κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ νῦν ἡγουμένου ἐνοικίασιν καὶ διαχείρισιν τοῦ ἐν Μόσχᾳ Μετοχίου τοῦ ἁγιωτάτου πατριαρχικοῦ ἀποστολικοῦ οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν τε ἐνοικιαστηρίων συμβολαίων, τῶν ἐπιστολῶν τοῦ πανοσιολ. ἡγουμένου αὐτοῦ, καὶ παντὸς σχετικοῦ ἐγγράφου.

— *Ἐπαρχεῖα σχολείων Ἀρχιεπισκοπῆς.* — Ἐν τῇ σημερινῇ ἐπίσης συνεδρίᾳ, ληφθείσης ὑπ' ὄψιν ἐκθέσεως τῆς Πατριαρχ. Κεντρ. Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς, καθοριζούσης ἀκριβῶς τὰ καθήκοντα τοῦ γενικοῦ καὶ τοῦ εἰδικοῦ ἐπόπτου τῶν

ἐν τῇ ἀρχιεπισκοπῇ Κωνσταντινουπόλεως σχολείων, τὸ Συμβούλιον παρεδέξατο κατ' ἀρχὴν αὐτήν, προσθὲν μόνον ὅτι ἀμφότεροι οἱ ἐπόπται ὀφείλουσιν ἐκτελεῖν τὰ καθορισθέντα ἤδη καθήκοντα αὐτῶν, τῇ γνώσει καὶ ἐγκρίσει τῆς Κεντρ. Ἐπαιδ. Ἐπιτροπῆς, ἀποφαινομένης ὁριστικῶς ἐπὶ πάσης αὐτῶν ἐνεργείας.

— *Μ. τοῦ Γ. Σχολή.* — Ὑποβληθέντες ἁρμοδίως ἐπεκυρώθησαν ὑπὸ τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ἐν τῇ τακτικῇ αὐτοῦ συνεδρίᾳ τῆς π. τετάρτης οἱ διορισμοὶ τῶν προσληφθέντων καθηγητῶν ἐν τῇ Μ. τοῦ Γ. Σχολῇ κκ. Προδρόμου Ἀναστασιάδου, β' καθηγητοῦ τῆς τουρκικῆς, καὶ τῶν διδακτόρων Ἀλεξάνδρου Ζαμαρίου καὶ Ἀνθίμου Μαζαράκη ὡς καθηγητῶν τοῦ ἄρτι καθιδρυθέντος παρὰ τῇ Σχολῇ Διδασκαλείου.

— *Ἐπισκευαὶ τοῦ Πατριαρχικοῦ Οἴκου.* — Εὐαρέστως σημειοῦμεν ὅτι τὸ ὀρθόδοξον πλήρωμα πάνυ προθύμως ἐπέρχεται ὁλονὲν ἀρωγὸν εἰς τὴν ὑπὲρ τῆς ὅσον ἔνεστιν εὐπρεπεστέρας διασκευῆς τοῦ πατριαρχικοῦ οἴκου φιλόκαλον μέριμναν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου. Οὕτω διὰ τοῦ ἐν Σμύρνῃ ἤδη παρεπιδημοῦντος ἡμετέρου περιοδεύοντος ἀνταποκριτοῦ κ. Β. Ἀσμανίδου, φιλότιμα τέκνα ἐν Σμύρνῃ καὶ φιλογενεῖς ἐκ τῶν πέριξ κοινοτήτων συνεισήνεγκαν ἐσχάτως 59 λ. ὀθωμ. καὶ 49 1)2 εἰκοσάφραγκα, ἅτινα καὶ ἀπεστάλησαν τῇ Α. Θ. Π. Ὡσαύτως ὁ πανιερ. μητροπολίτης Ἐλευθερουπόλεως κ. Παναρέτος ἀπέστειλε τῇ Α. Θ. Π. λίρ. ὀθωμ. 3 τὰ δὲ ταμεῖα τῶν ναῶν τῶν κωμοπόλεων Πραβίου, Νικήσχανης, Κρομμύστας, Παλαιοχωρίου, Μουσθένης, Δρέσνας καὶ Αὐλῆς τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ λίρ. ὀθωμ. 6.

— *Ληξιαρχικὸς νόμος.* — Ἐν τῇ συνεδρίᾳ ταύτῃ τῶν Δύο Σωμάτων, ληφθείσης ὑπ' ὄψιν ἐκθέσεως τοῦ διευθυντοῦ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ὀθωμαν. γραφείου κ. Ἰωάννου Χλωροῦ, ἀναγνωσθείσης ἐπὶ Συνόδου καὶ παραπεμφθείσης εἰς τὰ δύο Σώματα, ἀφορώσης δ' εἰς τὸν νέον ληξιαρχικὸν νόμον τοῦ κράτους, ἐξελέγη ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν σεβασμιωτάτων μητροπολιτῶν Ἐφέσου κ. Ἰωακεὶμ καὶ Ξάνθης κ. Ἰωακεὶμ, τῶν ἐντίμων συμβούλων κκ. Ζήση Θ. Ζήση καὶ Σόλωνος Καζανόβα καὶ τοῦ κ. Ἰ. Χλωροῦ, ἵνα μελετήσῃ τὴν ἔκθεσιν ταύτην.

— *Ἰφροστασία.* — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἐχροστάτησε τῇ κυριακῇ ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν, καθ' ἣν παρέστησαν οἱ σεβασμιώτατοι μητροπολῖται Προύσης κ. Ναθαναὴλ καὶ Ἡλιουπόλεως καὶ Θυατείρων κ. Ταρασίου, ὁ ἐκ τῶν συμβούλων κ. Σόλων Καζανόβας, τὰ μέλη τῆς ἐφορείας τῶν Ἐθν. Φιλανθρ. Καταστημάτων, ὁ ἐρίτιμος ὁμογενὴς κ. Θεόδωρος Μαυρογορδᾶτος, πολλοὶ ἱερεῖς καὶ ἱκανὸν ἐκκλησίασμα. Μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν, ἐψάλη ἐπιμνημόσυνος ἀκολουθία, καθ' ἣν ἡ Α. Θ. Π. ἐβεήθη ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν ἀοιδίμων εὐεργετῶν τῶν εὐαγῶν καθιδρυμάτων Ἀμβροσίου Μαυρογορδάτου καὶ Στεράνου Ζαφειροπούλου, εἰς μνήμην ἀΐδιον τῶν ὁποίων ἱδρύθησαν ὑπὸ τῶν φιλανθρώπων καὶ εὐσεβῶν ἀπογόνων αὐτῶν τὰ νέα φερώνυμα τμήματα τῶν Ἐθν. Φιλανθρ. Καταστημάτων, ἤτοι τὸ Μαυρογορδάτιον ἀσηπτικὸν ἐγχειρητήριον καὶ τὸ Ζαφειροπούλειον τῶν μολυσματικῶν νόσων, ὧν τμημάτων τὰ ἐγκαίνια ἐτελοῦντο αὔθημερόν.

— *Πατριαρχικὰ συλλυπητήρια.* — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἅμα μὲν διεβίβασε χθὲς θερμὰ συλλυπητήρια τῷ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ἀξιοτίμῳ κ. Ζήσῃ Θ. Ζήσῃ ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ Ἑλένης, ἅμα δὲ ἐνετείλατο τῷ ἱερολ. δευτερεύοντι κ. Παρθενίῳ ἵνα ἀντιπροσωπεύσῃ αὐτὸν ἐν τῇ κηδείᾳ τῆς μεταστάσης γενομένῃ ἐν μέσῳ πολλῆς συρροῆς κόσμου.

— *Ἐπισκέψεις.* — Προχθὲς ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π. τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην ἡ σύζυγος τοῦ ἐνταῦθα προξένου τῆς Ρουμανίας κ. Βενζέσκου συνοδευομένη καὶ ὑπὸ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ· χθὲς δὲ ὁ ἐρίτιμος ὁμογενὴς κ. Εὐστάθιος Εὐγενίδης.

— *Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου.* — Ὁ πανοσιολ. ἀρχιμανδρίτης κ. Γεννάδιος Ἀλεξιάδης, ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου, ὃς ἠσθένει ἀπό τινος, εἰσῆλθεν ἤδη εἰς τὸ στάδιον τῆς ἀναρρώσεως αὐτοῦ καὶ ἀδείᾳ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, εὐδοκησάσης ἵνα κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀσθενείας αὐτοῦ ἐπιδείξῃ πατρικὸν ἐνδιαφέρον διατυνθανομένη περὶ τῆς ὑγείας αὐτοῦ, μεταβαίνει χάριν ἀλλαγῆς ἀέρος εἰς τὴν νῆσον Πρίγκηπον, ἔνθα θὰ μείνῃ ἐπί τινας ἡμέρας

— *Τιμωρία δικηγόρου.* — Πρὸ δεκαπενθημερίας τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον, βεβαιωθὲν ὅτι ὁ ἐκ τῶν ἐνταῦθα δικηγόρων ἀξιότιμος κ. Ἰωάννης Μ. Καμπαλούρης, προσελθὼν εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Συμβουλίου δι' ὑπόθεσιν ἰδίαν, προσηνέχθη οὐχὶ μετὰ τοῦ ἀπαιτουμένου σεβασμοῦ καὶ λεπτότητος πρὸς δημόσιον γραφεῖον καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ ἐργαζομένους, ἐπέβαλεν αὐτῷ πειθαρχικὴν ποινὴν ἀποκλεισμοῦ διμήνου ἀπὸ τοῦ δικηγορεῖν ἐνώπιον αὐτοῦ. Ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης τετάρτης, ἀναγνωσθείσης αἰτήσεως τοῦ εἰρημένου, βεβαιοῦντος ἐντίμως καὶ ἐνόρκως ὅτι οὔτε λόγῳ, οὔτε κατὰ διάνοιαν ἐξερράσθη εἴτε κατὰ τοῦ σεβ. προέδρου, εἴτε κατὰ τοῦ Συμβουλίου, εἴτε κατὰ τῶν γραφείων αὐτοῦ, τὸ Συμβούλιον, θεωρῆσαν τὴν γραπτὴν ταύτην ἀναφορὰν πρὸς τὸν σεβασμ. πρόεδρον ὡς ἐξαίτησίν τινα συγγνώμης δι' ὅσα εἶπε, καὶ κρίνον ἐπιεικῶς ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης, ἐπέτρεψεν αὐτῷ τὴν ἐν ταῖς συνεδριάσεσιν αὐτοῦ παράστασιν ὡς δικηγόρου.

— *Ληξιαρχικαὶ πράξεις.* — Δημοσιεύσαντες πρὸ μηνῶν τὸν σχετικὸν ὑπουργικὸν τεσκερὲν τὸν διαβιβασθέντα εἰς τὰ Πατριαρχεῖα καὶ γνωστοποιοῦντα τὴν νέαν παραχωρουμένην ὑπὸ τῆς σεβαστῆς κυβερνήσεως πεντάμηνον προθεσμίαν περὶ ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τοῦ προστίμου τῶν ληξιαρχικῶν πράξεων, ἐπεστήσαμεν σύντονον τὴν προσοχὴν τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος ὅπως σπεύσῃ νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὴν ἐντολήν, ἐπ' ἀγαθῷ αὐτοῦ τούτου. Ἤδη νέαν παράτασιν τῆς εἰρημένης προθεσμίας ἀγγέλλοντες προσθέτομεν ἵνα πάντες οἱ ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ ὑπήκοοι τῆς Α. Α. Μ. ἐπισπεύσωσι τὴν ἐν τοῖς ληξιαρχείοις ἐγγραφὴν αὐτῶν. — Ἡ Ἐκκλησία τὴν γενίκευσιν τοῦ καθεστῶτος τούτου μέτρου περὶ πολλοῦ ποιουμένη ἀπολύει κατ' αὐτὰς σχετικὴν πατριαρχικὴν ἐγκύκλιον πρὸς τοὺς μητροπολίτας, ἐπισκόπους καὶ ἡγουμένους τοῦ κλίματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου συνιστῶσα τὰ δέοντα.

— *Βραδέματα* — σήμερον μόλις — ἐλάβομεν τὰ ἀπὸ 15 (δηλαδὴ 2) ὀκτωβρίου φύλλα τῆς Terre Sainte τῶν Παρισίων καὶ τῆς «Καθολικῆς Ἐπιθεωρήσεως» τῆς Σύρου, καὶ μόλις ἀνέγνωμεν τὰ γραφόμενα ἐν αὐταῖς περὶ τῆς πατριαρχικῆς καὶ συνοδικῆς ἐγκυκλίου, τῆς συνιστώσης πᾶσι τοῖς ὀρθοδόξοις τὴν παῦσιν τῆς εἰς ξένας σχολὰς ἀποστολῆς τῶν τέκνων αὐτῶν. Τὰ γραφόμενα ταῦτα κριθήσονται δεόντως.

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΚΒ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 18 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1902 ΑΡΙΘ. 42

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 8
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 28

Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται
ἀποστελλομένη πρὸς τὸν ταμίαν.

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Μητροπολ. Βοδενῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ (πρόεδρος
† Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ (ταμίας)
† Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ.Συνόδου ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

Ἐπίτιμος διευθυντὴς καὶ συντάκτης ὁ Μ. χαρτοφύλαξ καὶ χρονογράφος τῆς τοῦ Χρ. Μ. Ἐκκλησίας Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐκκλησίαι ἐν τῇ διασπορᾷ — τὰ περὶ τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς ἐπίσημα γράμματα — Νέα ἐπίσημά τε καὶ ἄλλα διδόμενα πρὸς κρίσιν περὶ τῆς πίστεως τῶν Παλαιοκαθολικῶν — Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Κοινοποήσεις — Παράρτημα — «Εὐαγγελικὰ διδάγματα».

ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ ΕΝ ΤΗ ΔΙΑΣΠΟΡΑ

Ἐν σελίδι 16 τῶν «Ἱστορικῶν Σελίδων» τοῦ κ. Κ. Π. Σπανούδη καὶ ὑπὸ τὴν εἰκόνα τοῦ πρωτσταμένου τοῦ ἐν Βιέννῃ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, φέρεται τὸ ὄνομα τοῦ ἀρχιμ. Κοσμᾶ Λιβεροπούλου. Ἐπειδὴ ἡ σύγχυσις ἢ ἡ παράλειψις τοῦ ὀνόματος ἐν συγγράματι οὕτωσὶ σπουδαίῳ πραγματευομένῳ τὸν βίον τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, δι' ἕνα ἐπιστήμονα ἱερέα χρηματίσαντα ἐν τῇ ὡς εἰρηται ἱερᾷ ἐκκλησίᾳ τῆς Βιέννης καὶ ἐπὶ 18 ὁλόκληρα ἔτη ἐκεῖσε ὑπηρετήσαντα τυγχάνει οὐ θεμιτόν, ἐθεώρησα καλὸν καὶ πρέπον χάριν τῆς ἱστορίας τῶν νεωτέρων ἐκκλησιαστικῶν χρόνων νὰ πέμψω ὑμῖν τάδε· ἄλλως τε δὲ ὁ κ. Σπανούδης δι' ἄρθρου ἐκτενοῦς [Ταχυδρ. 20 σεπτεμβρίου 1902 καὶ ἀριθμ. 1286] ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «*Ἀτοκον κεφάλαιον*» καλεῖ τὴν σημερινὴν μαρασμώδη κατάστασιν, ἐν ᾗ ὡς μὴ ὤφειλεν εὑρηνται αἱ ὀρθόδοξοι ἐκκλησίαι ἐν τῇ διασπορᾷ, καὶ φρονοῦμεν ὅτι ἔδει αὐτὸς παντὸς ἄλλου κρεῖττον ἵνα γινώσκῃ τὰ ἑλατήρια, ἅτινα ἐπήνεγκον τὴν ὀλεθρίαν ταύτην περίοδον· ἐν ᾧ ἀκριβῶς πρὸ ἡμίσεως ἔτι αἰῶνος τὰ πράγματα εἶχον ὅλως ἀλλοίαν ὄψιν.

Δὲν ἀναφέρομεν τοὺς πρὸ αἰῶνος ἀκμάσαντας σοφοὺς καὶ δεινοὺς διδασκάλους τοῦ Γένους καὶ ἱερεῖς ἅμα, τοὺς ἐν εὐρωπαϊκαῖς κοινότησι διατελέσαντας, ὧν ἡμεῖς σήμερον οὐδὲ τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτῶν λῦσαι δυνάμεθα, Εὐγένιον, λέγω, τὸν Βούλγαριν, Νεόφυτον Δούκαν καὶ ἄλλους, ἀλλ' ὑπομιμνήσκομεν εὐσεβάστως τὰ ὀνόματα τῶν πρὸ τριακονταετίας ἀκμασάντων Ἀνδρονίκου Δημητρακοπούλου, ἐφημερίου ἐν Λειψίᾳ, Ἀγαθαγγέλου Λοντοπούλου, ἱερέως ἐν Βιέννῃ, συγγραφέων ἐμβριθεστάτων καὶ ἀνδρῶν κατὰ πάντα τιμησάντων τὸ ὄνομα τοῦ ὀρθοδόξου λευίτου ἐν ταῖς τῆς ἑσπερίας λήξεως ἐπιστημονικαῖς θεολογικαῖς Σχολαῖς. Καὶ ταῦτα μὲν ἔστωσαν ὡς τὰ ἐφ' ὕσπληγος εἰρημένα, νῦν δὲ εἰς τὰ ἐπὶ τάδε.

Ὡς γνωστόν, ἐν Βιέννῃ ὑπάρχουσι δύο ἐκκλησίαι ὀρθοδόξων· ἡ μία τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἡ δὲ ἑτέρα τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Ἡ πρώτη καὶ ἐπισήμως γνωστὴ καὶ ἀνεγνωρισμένη παρὰ τῆς σεβ. Αὐστρο-Οὐγγρικῆς καισαροβασιλικῆς κυβερνήσεως ὡς ἐκκλησία = Kirche, ἡ δὲ δευτέρα ἀνεκτὴ ὡς παρεκκλήσιον=Kapelle. Ἡ τῆς Ἁγίας Τριάδος ἐστὶν ἡ τῶν ὑπηκόων τῆς Α. Α. Μ. τοῦ καισαροβασιλέως, διευθύνουσα τὰ κατ' αὐτὴν διὰ τῆς ὀρθοδόξου ἐπιτροπείας τῆς κοινότητος, καὶ ἧς τὸ περικαλλὲς κτίριον ἀνήγειρεν ὁ βαρῶνος Σίνας ὁ ἐκ Μοσχοπόλεως τῆς Μακεδονίας καταγόμενος. Ἡ ἐκκλησία τῆς Ἁγίας Τριάδος κεῖται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ

Alter-Fleischmarkt, ἐν ᾗ καὶ περὶ ἣν ἦσαν συγκεντρωμένοι οἱ πλεῖστοι τῶν ὁμογενῶν καὶ ἣν ἐκτισμένη ὄπισθεν τῆς Σχολῆς, ἥτις ἐπιπροσθοῦσα ἀπέκρυπτε σχεδὸν αὐτὴν ἀπὸ τῶν ὀμμάτων τῶν διαβατῶν, ἀλλ' ὁ βαρῶνος Σίνας κατεδαφίσας αὐτὴν ἀνῳκοδόμησεν ἰδίοις ἀναλώμασιν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ χώρου τὸν νῦν λαμπρὸν ναὸν προσεπωνυμούμενον ἐντεῦθεν Ἐκκλησία τοῦ Σίνα.

Ἡ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἐστὶν ἡ καταρτισθεῖσα ὑπὸ τῶν ξένων ἢ μὴ ὑπηκόων αὐστριακῶν, τουτέστιν ὑπὸ τῶν παρεπιδημούντων Μακεδόνων, Ἠπειρωτῶν, Νησιωτῶν καὶ ἄλλων ἐν Βιέννῃ ἐμπορευομένων καὶ πιεσθέντων ἵνα ἴδιον πήξωσι θυσιαστήριον διὰ τὰς θρησκευτικὰς αὐτῶν ἀνάγκας· κεῖται δὲ ἐπὶ τοῦ τρίτου πατώματος οἰκίας εὑρισκομένης ἐν τῇ ὁδῷ Haffnersteig καὶ ἔχει μίαν εἴσοδον ἐκ τοῦ ὀπισθίου λόφου, ἐφ' οὗ ἔκτισται ἡ ὅλη οἰκοδομὴ ἡ περιλαμβάνουσα ἐν τῷ τρίτῳ αὐτῆς ὀρόφῳ τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἑτέραν κλιμακωτὴν ἄνοδον ἐκ τῆς κυρίας εἰσόδου, ἰσοπέδου οὔσης τῆς δημοσίας ὁδοῦ, ἅτε τῆς οἰκίας ἐκτισμένης ἐπὶ ἐδάφους ἀνωφεροῦς καὶ κατεχούσης τὴν γωνίαν ἀμφοτέρων τῶν κλάδων τῆς ἐνταῦθα διχαζομένης ὁδοῦ.

Τὴν ἐποχὴν τῆς ἱδρύσεως τῶν ναῶν τούτων ἀγνοοῦντες φρονοῦμεν ὅτι δὲν χρονολογοῦνται πέραν τοῦ ΙΗ' αἰῶνος, καὶ ὅτι πρεσβυτέρα ἐστὶν ἡ τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ἥτις φέρει καὶ νῦν τὸ ὄνομα Kapelle = παρεκκλήσιον, διότι τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἀκμαζούσης τῆς μισαλλοδοξίας ἐν τῇ ἄγαν καθολικῇ Αὐστρίᾳ, ἡ ἐν τῷ φανερῷ ἀνέγερσις ἀλλοδόξων ναῶν ἦν ἀπηγορευμένη, μόνη δ' ἐπετρέπετο ἡ ἐντὸς οἰκιῶν διασκευὴ μέρους τινος εἰς ἐκκλησίαν.

Ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ταύταις ὑπηρέτησαν ὡς οἰκονόμοι τῶν μυστηρίων τῶν πνευματικῶν καὶ λειτουργοὶ τῆς ἱερᾶς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως ἄνδρες κατὰ πάντα εὐσεβεῖς καὶ ἐνάρετοι. Καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ κ. Κ. Σπανούδης ἱστορεῖ τὰ κατὰ τὴν νεανικὴν ἡλικίαν τῆς Α. Θ. Π. Ἰωακεὶμ τοῦ Γ', ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Ἁγίας Τριάδος διετέλει ἀρχιμανδρίτης Κοσμᾶς ὁ Λιβερόπουλος βοηθὸν ἔχων καὶ τὸν Προκόπιον Γεωργιάδην, τὸν μετὰ ταῦτα ἀρχιεπίσκοπον Μεσσηνίας καὶ κατὰ τὸ 1874 ἀναδειχθέντα μητροπολίτην Ἀθηνῶν καὶ πρόεδρον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος· ἀμφοτέροις δὲ τούτοις διηκόνει ὁ νεαρὸς Ἰωακεὶμ Δημητριάδης ὁ ἐκ Βαρεοχωρίου Κων]πόλεως. Εἰς τοὺς μὴ γευσαμένους τὸ πικρὸν ποτήριον τῆς ξενητείας καὶ μὴ σχόντας τὴν τύχην νὰ ἔχωσι προστάτας καὶ βοηθοὺς τοὺς ἰσχυροὺς τῆς ἡμέρας ἡ πρόσληψις καὶ διακονία τοῦ νεαροῦ λευΐτου ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Ἁγίας Τριάδος εἶναι κατ' ἐμὲ τοὐλάχιστον θαῦμα· μόνον τὰ ἐκ τῶν ὑστέρων γενόμενα μετριάζουσι κἄπως τὸν θαυμασμόν μου ἀναλογιζομένου ὅτι ἥ τε μόρφωσις, ἡ λεπτότης καὶ ἡ χρηστότης ἐν γένει τοῦ χαρακτῆρος τοῦ νεαροῦ Ἰωακεὶμ διεκάθαιρον τὰ ἐπιπροσθοῦντα ζιζάνια, καὶ οὕτω κατέλαβε τὴν θέσιν ταύτην, ἣν ἄπειροι μὲν ἐμείρονται καὶ ἐπιδιώκουσι, παῦροι δὲ ἀπολαμβάνουσιν.

Τούτων δ' οὕτως ἐχόντων ἐν τῇ ἑτέρᾳ τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησίᾳ ἤτοι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου διετέλει ἱερεὺς ὁ σεβάσμιος Ζαχαρίας Χατζόπουλος ὁ Ξηροποταμηνὸς ἀρχιμανδρίτης (γενν. 1786)· ὁ ἐν λόγῳ λευΐτης, ἐκ Γαλατίστης τῆς Χαλκιδικῆς ὁρμώμενος, καὶ ἐξάδελφος τοῦ διδασκάλου τοῦ Γένους Ἀστερίου, τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ Σέρραις ἐπὶ ὁλόκληρον ἡμιόλιον αἰῶνος διδάξαντος, ἐστὶν εἷς ἐκ τῶν ὑπὸ τὴν τέρραν τῆς ἀγνωσίας διατελούντων λογίων ἀνδρῶν τῆς παριππευσάσης ἑκατονταετηρίδος. Ἀνήκων εἰς τὴν γενεὰν τῶν λογίων κληρικῶν τοῦ ΙΗ' αἰῶνος μᾶλλον, καὶ παρ' ἐκείνης λαβὼν τὰ ἐναύσματα τῆς παιδεύσεως τῆς στερεμνίου καὶ θεὶς τὰς ἑδραίας βάσεις λογιότητος καὶ ἠθικῆς ἐν τῇ Ἀθωνίτιδι Ἀκαδημίᾳ, ἀνεδείχθη λόγῳ τε καὶ ἔργῳ «τύπος τῶν πιστῶν ἐν λόγῳ, ἐν ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πνεύματι, ἐν πίστει, ἐν ἁγνείᾳ» [Τιμόθ. Α', κεφ. IV, 11—13.] Εἰς μέτρον ἡλικίας γενόμενος ἀπεστάλη ὑπὸ τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει μονῆς τοῦ Ξηροποτάμου (1800—20) ἤτοι τῆς μετανοίας αὐτοῦ εἰς Βουκουρέστιον διὰ τὴν διαχείρησιν τῶν ἐκεῖσε μοναστηριακῶν κτημάτων, ὡς ἐθίζετο ἐν Ἁγίῳ Ὄρει, μετὰ συνοδείας μοναχῶν, (1820). Μόλις ὅμως ἐκεῖ ἐγκαταστὰς καὶ τὸν πνευματικὸν μᾶλλον ἀμητὸν προκρίνας τοῦ ὑλικοῦ, βουλόμενος δὲ ἵνα καὶ τὸ ὠρηθὲν αὐτῷ τάλαντον μεταθῷ τοῖς χρείαν ἔχουσι, κατόπιν πολλῆς ἐπιμονῆς, ἣν ἐπελείξαντο οἱ ἐν Στεφανοπόλει [Kronstadt, Braschovo] τῆς Τρανσυλβανίας ἐγκατεστημένοι ὁμογενεῖς, διότι ἡ φήμη αὐτοῦ ὡς λογίου ἀνδρὸς ἦν εἰς εὐρὺν κύκλον διαδεδομένη, ἦλθεν ἐνταῦθα (1822) καὶ ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τῆς ἐκεῖ λειτουργούσης ἑλληνικῆς σχολῆς. Μετὰ διετῆ ἐνταῦθα διδασκαλίαν ἐπανῆλθεν (1824) εἰς Βουκουρέστιον καὶ διετέλεσε διδάσκαλος διαφόρων ἡγεμονοπαίδων καὶ ἄλλων εὐγενῶν νέων τῶν μεγιστάνων τῆς τότε ἀρνειᾶς ἐποχῆς τῆς πόλεως ἐκείνης. Δὶς τῷ 1826 καὶ 1830 μετέβη εἰς Πίσαν τῆς Ἰταλίας συνοδεύων ἐμπεπιστευμένους εἰς τὴν κηδεμονίαν καὶ ἐπίβλεψιν αὐτοῦ νέους τῆς ἡγεμονικῆς οἰκογενείας Γκίκα καὶ διέμεινεν ἑκάστοτε ἐπὶ τετρα-

τίαν παρακολουθῶν καὶ αὐτὸς ὡς ἀκροατὴς τὰς νομικὰς ἐκείνων σπουδάς. Τρίτην (1834) δὲ φορὰν διέτριψεν ἐκεῖ ἔχων ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν καὶ ἐπίβλεψιν αὐτοῦ ἕτερον μαθητὴν εὐπατρίδην τὸν Φερεκύδην καὶ παρηκολούθησεν ὡς ἀκροατὴς καὶ τὰς παραδόσεις τῶν θεωρητικῶν μαθημάτων τῆς Ἰατρικῆς.

Ὅτε τὸ τρίτον (1838) ἐπανήρχετο διὰ Βιέννης εἰς Βουκουρέστιον, ἡ ἐν Βιέννῃ κοινότης τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἤτοι τῶν ἀλλοδαπῶν, ἐκράτησεν αὐτὸν ὡς προεστῶτα τῆς ἐκκλησίας ταύτης ἢ μᾶλλον ὡς ἐφημέριον, διότι δὶς μὲν ἔσχε δεύτερον ἱερέα ὡς βοηθόν, ἀλλ' ἐπ' ὀλίγους ἑκάστοτε μῆνας. Ἐπὶ ὁλόκληρον δωδεκαετίαν ἐν Πίσῃ τῆς Ἰταλίας γενόμενος, τῇ τότε περιδόξῳ ἐκείνῃ καθέδρᾳ τῶν ἐπιστημῶν καὶ ἐν πνευματικῇ ἐπικοινωνίᾳ μετὰ τῶν ἀκαδημαϊκῶν πολιτῶν εὑρισκόμενος, ἐξέμαθεν ὡς ἄριστα τήν τε λατινικὴν καὶ τὴν ἐμμελεστάτην τοῦ Δάντου καὶ Πετράρχου γλῶσσαν καὶ εἰς ἣν οὐ μόνον διαλεγόμενος ἐνησμενίζετο ἐν τῷ μετὰ ταῦτα βίῳ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἑτέρους διδάσκων τὴν γλυκεῖαν ταύτην γλῶσσαν.

Ἐνταῦθα ὁ ἡμέτερος Ζαχαρίας ἀνεδείχθη ὑπέρτερος τῶν προσδοκιῶν τῆς ὀρθοδόξου κοινότητος τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Διὰ τῆς πεπειραμένης καὶ ἔμφρονος αὐτοῦ πνευματικῆς διοικήσεως ἐγένετο ἄλλος πατὴρ τῶν ξένων ἐκείνων πολιτῶν τῶν ἐν τῇ μεγαλοπόλει καὶ ξένῃ γῇ τῆς Βιέννης παροικούντων τε καὶ ξενιζομένων.

Βεβαρυμμένος δ' ἤδη ὑπὸ τῶν ἐτῶν τῆς ἡλικίας παρητήθη ὁ φιλότιμος ἀνὴρ κατὰ τὸ 1850 καὶ ἠθέλησεν ἵνα ἐγκαταδιώσῃ εἰς τὴν ἱερὰν αὐτοῦ μετάνοιαν, τὴν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει μονὴν τοῦ Ξηροποτάμου. Ἀλλ' ἐνταῦθα οἱ Ξηροποταμηνοὶ διῳκοῦντο ὑπὸ τοῦ πολλοῦ Διονυσίου, γέροντος τοῦ μετὰ ταῦτα πολυθρυλήτου Εὐγενίου Δάγκου. Ὁ ἡμέτερος ἀρχιμανδρίτης εἴτε μὴ στέργων τὴν τοιαύτην τῆς μονῆς αὐτοῦ κατάστασιν, ὑπολειπομένην πολὺ τοῦ ἀληθοῦς αὐτῆς προορισμοῦ, εἴτε ἐθισθεὶς νὰ ζῇ ἐν ὑψηλοτέρᾳ πνευματικῇ κοινωνίᾳ, εἴτε καὶ εἰς τὴν ἀντοχὴν τῶν σωματικῶν αὐτοῦ δυνάμεων πιστεύων καὶ ἐνδοὺς εἰς τὰς παρακλήσεις τῆς ἀγαπώσης αὐτὸν ὀρθοδόξου κοινότητος τῆς Βιέννης, ἐπανῆλθε καὶ πάλιν εἰς Βιέννην. Ἀλλὰ μετὰ πέντε ἔτη ἠναγκάσθη πλέον νὰ αἰτήσηται ἐκ Θεσσαλονίκης βοηθὸν ἐφημέριον καὶ ὡς τοιοῦτον τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ προσέλαβε τὸν Ἰάκωβον* Λεβεντῖνον, τέως ἐφημέριον τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, ἐκ Ψαρρῶν καταγόμενον, ὃν καὶ κατέλιπε μετὰ ταῦτα (1856) διάδοχον, ἀποδιώσας ἐν ἡλικίᾳ ἑβδομήκοντα ἐτῶν ἐκ πνευμονίας, ὑπὸ τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας παντὸς τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ.

Καθ' ἃς δ' ἔχομεν πληροφορίας παρ' ἀνδρὸς ὑπ' ἐκείνου παιδαγωγηθέντος καὶ ἐν τῇ τοῦ Ἀσκληπιοῦ θείᾳ ἐπιστήμῃ τὰ μάλα εἰπερ τις καὶ ἄλλος δράσαντος, ἦν ὁ μακαρίτης ἀρχιμανδρίτης Ζαχαρίας εὐειδὴς τὴν ὄψιν, εὔσωμος, εὐρύνωτος, τὸν δὲ χαρακτῆρα ἀγαθότατος, προσηνέστατος καὶ εὐεργετικώτατος, πρόθυμος κατὰ τὸ δυνατὸν ἀντιλήπτωρ τῶν ἐν ἀνάγκῃ καὶ ἰδίᾳ τῶν ἐκεῖθεν διαβαινόντων καὶ ἐν ἀπορίαις εὑρισκομένων ὁμογενῶν σπουδαστῶν. Ἐν ἀγαθοεργίαις ἐξαντλούμενος ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν ἐν εὐαγγελικῇ πενίᾳ. Ἡ ὀλη μετὰ θάνατον εὑρεθεῖσα περιουσία αὐτοῦ συνίστατο εἰς ἓν φιορίνιον.

Ἐὰν ἐγκατέλιπε σύγγραμμά τι ἀγνοοῦμεν, διότι μακρὰν βιοῦντες ἀδυνατοῦμεν ἵνα ἐξετάσωμεν ἐπ' ἀκριβῶς τὰ κατὰ τὸν ἀείμνηστον, καὶ δὴ καὶ τὰ εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἀποκείμενα. Τοῦτο μόνον δεῖ σημειῶσαι ὅτι ἡ φιλομουσία τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἡ περὶ τὸν Ἑλληνα λόγον ἐγκράτεια αὐτοῦ, ὃς δ' εἰπεῖν καὶ ἡ μελέτη ἐν ᾗ ἐπὶ ὥρας ἐτέρπετο, δείκνυσιν ὅτι ὁ μακαρίτης δὲν θὰ ἐκάθητο τὰς χεῖρας ἔχων ἀργὰς, αὐτὸς, ὅστις τοὺς περὶ αὐτὸν παρώθει εἰς παίδευσιν καὶ δὴ καὶ διδάσκων καὶ μυῶν, ὡς ἔφθημεν εἰπόντες, τὴν μελισταγῆ τοῦ Ἀριστοτέλους γλῶσσαν, εἰς τοὺς τὰς ἀνωτέρας σπουδὰς ἐριεμένους· ἄλλως τε δὲ, ἐκτὸς τῶν ἐξονομασθεισῶν δύο γλωσσῶν λατινικῆς καὶ ἰταλικῆς, ἠπίστατο ἄριστα τὴν τουρκικὴν, γερμανικὴν, γαλλικὴν, ρουμανικὴν καὶ βουλγαρικήν.

Τοιοῦτοι ἐγένοντο οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι, οἵτινες ἀντεπροσώπευον τὴν Ὀρθόδοξον μητέρα Ἐκκλησίαν εἰς τὰ μεγάλα κέντρα τῆς Εὐρώπης, συγκροτοῦντες τοῦτο μὲν τὴν ὀρθόδοξον πίστιν, τοῦτο δὲ τὴν ἑνότητα τοῦ Γένους ἐν τοῖς πολυπλάγκτοις ἐκείνοις μέρεσιν, ἔνθα μετὰ τοῦ λησμονουμένου κἄποτε ἀέρος τῆς πατρίδος συναπόλλυται καὶ ἡ ἰδέα τοῦ ἔθνους, εἰς ὃ ἀνήκει, οἱονεὶ κοσμοπολίτης γενόμενος ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ὁ ἄνευ τῆς τοιαύτης θαλπωρῆς θερμαινόμενος καὶ τῶν ἱερῶν δεσμῶν ἔθνους καὶ πίστεως ἀπολυόμενος.

Καὶ κατὰ μὲν τὸ πρῶτον ἥμισυ τῆς ἤδη ἐκ-

---

* Ἰάκωβος Λεβεντῖνος ἐστὶν ὁ κατὰ τὸ 1875 προαχθεὶς εἰς ἐπίσκοπον τιτουλάριον Ἀμφιπόλεως, προϊστάμενος δηλονοῦν ἀνακεκηρυγμένης τῶν τριῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Σταυροδρομίου Πέραν, μετὰ δὲ ταῦτα ἐκλεγεὶς ἐπίσκοπος Μοσχονησίων 1882, καὶ ἀποδιώσας ἐκεῖσε κατὰ τὸ 1897.

πνευσάσης ΙΘ' ἑκατονταετηρίδος τοιοῦτόν τι δὲν συνέβαινεν· βραδύτερον ὅμως ἐνέσκηψεν ὡς μὴ ὤφελεν, ἡ τοιαύτη λυγρὰ κατάστασις καὶ διέπνευσεν οὕτως εἰπεῖν, πνεῦμα **πολιτισμοῦ** (;) ἐν ταῖς ὡς εἴρηται ὀρθοδόξοις χριστιανικαῖς κοινότησι τῆς Εὐρώπης ἐπενεγκὸν τὸν μαρασμὸν τῶν ἄλλοτέ ποτε εὐανθουσῶν τούτων κοινοτήτων· διότι, καθ' ἡμᾶς ἐξέλιπον οἱ μεμορφωμένοι ἐκεῖνοι ἄνδρες, οἵτινες ἐκ τοῦ προτεμενίσματος εἰσῆγον τοὺς βροτοὺς εὐθὺ εἰς τὸ ἄδυτον τοῦ ναοῦ, τοῦ ναοῦ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ τοῦ Γένους, αὐτοὶ πρῶτοι ἐκκαθαίροντες ἑαυτοὺς καὶ θυσιάζοντες τὰ θυσίας ἄξια.

Ἐν Φαναρίῳ, τῇ 6 ὀκτωβρίου 1902.

† **Ὁ μητροπολίτης Καισανδρείας**
ΛΕΟΝΤΙΟΣ

ΤΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ Μ. ΤΟΥ Γ. ΣΧΟΛΗΣ ΕΠΙΣΗΜΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ*

Διὰ τοῦ γράμματος τοῦ πατριάρχου Γερασίμου διορίζονται δύο συνέφοροι καὶ συνεπίτροποι πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι. Τῶν διορισθέντων, ὁ μὲν εἷς καλεῖται Μιχαὴλ Χρήστου, προεστὼς τῆς συντεχνίας τῶν γουναράδων, ὃν εὑρίσκομεν καὶ ἀπὸ τοῦ 1801—1805 ἔφορον τῆς σχολῆς, καὶ κατ' ἀρχὰς τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κοινοῦ, τῷ Ἐθνικῷ Μικτῷ Συμβουλίῳ τῶν τότε χρόνων, ὁ δὲ ἕτερος διεκρίνετο συγχρόνως ὡς εἷς τῶν τὰ κοινὰ πραττόντων μετ' ἀροσιώσεως καὶ ζήλου λελογισμένου· περὶ τούτων ἀμφοτέρων αὐτὸ τὸ πατριαρχικὸν ἔγγραφον ἐστὶ μάρτυς ἀξιοπιστότατος ὀνομάζον αὐτοὺς «ἄνδρας δεδοκιμασμένους ἐφ' ὧν κοινῶν προστατεύουσι πραγμάτων καὶ μεγίστην τὴν προθυμίαν, χριστιανικώτατον δὲ τὸν ζῆλον, ἐπιδεδειγμένους»· ὁ δεύτερος οὗτος ἐστὶν ὁ Ἰορδάνης Καπλάνογλους, διατελέσας ἔφορος τῆς σχολῆς ἴσως μέχρι τοῦ 1801, διότι ἐκεῖθεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ οὐ σημειοῦται ἐν τοῖς ἐφόροις· ἦν ὅμως ἔφορος τοῦ ναοῦ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς καὶ τῶν ἑλληνικῶν παρὰ τῇ Πηγῇ νοσοκομείων· ὅτε δέ, τῇ 25 ὀκτωβρίου 1785, ἐγένετο ἔναρξις νέας οἰκοδομῆς τῆς ἐν Χάλκῃ μονῆς τῆς Θεοτόκου Καμαριωτίσσης, εἰς τὸν Ἰορδάνην Καπλάνογλουν ἀνετέθη ἡ ἐπιστασία τῆς ἐργασίας, συμπληρωθείσης περὶ τὰ τέλη μαρτίου 1786. Πρὸς ἐξόφλησιν δὲ τοῦ ἐπὶ τούτῳ χρέους, εἰς ὃ ὑπεβλήθη ἡ μονή, γενομένης σκέψεως περὶ τῶν δυναμένων ἀναλαβεῖν τὸ κοπιῶδες ἔργον τῆς ἀπὸ τοῦ χρέους ἀπαλλαγῆς, ἡ Μ. Ἐκκλησία διώρισε, σὺν τρισὶν ἑτέροις, τὸν Ἰορδανάκην Καπλάνογλουν, ὃς ἔμεινε τοιοῦτος, ὡς φαίνεται, μέχρι τοῦ 1799. Ἦν δὲ ὁ ἀνὴρ ἐκ τῶν τότ' ἐπιφανῶν ἐπὶ πλούτῳ καὶ φιλογενείᾳ, γενόμενος καὶ πενθερὸς Ἰωάννου τοῦ Ζαρίφη, δῆλά γε δὴ πάππος τοῦ ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν εὐεργέτου τῆς ἐθνικῆς ἐκπαιδεύσεως Γεωργίου τοῦ Ζαρίφη.

*

Ὁ διορισμὸς τῶν δύο συνεφόρων ἐγένετο κατ' ἀνάγκην· ἡ διοίκησις τῆς σχολῆς ἐχώλαινε τότε, καθὼς εἰκάζομεν, ἕνεκεν ἀκοσμίας τῶν μαθητῶν, πολὺ πιθανῶς δὲ καὶ τῶν ὑποδιδασκάλων· ἡ κατάστασις αὕτη, *φαύλως ἔχουσα*, βεβαίως ἐλύπει τοὺς ἀρχιερεῖς, ἐφ' ὅσον μάλιστα πολλαὶ μὲν ἐγίνοντο δαπάναι πρὸς συντήρησιν τῆς σχολῆς, ἡ δὲ γεραρὰ αὕτη πατριαρχικὴ τῶν κάτω χρόνων ἀκαδημία οὐκ εὐθὺ προέβαινεν εἰς ἐκπλήρωσιν τοῦ σκοποῦ αὐτῆς. Πρὸ μικροῦ εἴδομεν ὅτι, κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1794—95, τοῖς δώδεκα τῆς σχολῆς ὑποτρόποις ἐδόθησαν ἑνδεκα μόνον μηνιαῖοι μισθοί, κρατηθέντος ἑνὸς, πρὸς τιμωρίαν τῆς ἀταξίας αὐτῶν· παραδόξως, οἱ ὑπὸ τῆς σχολῆς συντηρούμενοι καὶ περιθαλπόμενοι πτωχοὶ μαθηταὶ ἦσαν ἄτακτοι, φαίνεται δ' ὅτι προστάτας ἔχοντες ἐκ τῶν τότε δυνατῶν ἦν ἀδύνατον 'ν' ἀποβληθῶσι τῆς σχολῆς· αὐτὸς ὁ Κούμας διηγεῖται περὶ τῆς ὑπ' αὐτοῦ διοικήσεως τῆς σχολῆς ὅτι οἱ μαθηταὶ (1814—15), ξένοι καὶ συγκλύδες ἐκ διαφόρων μερῶν, ἦσαν ἄτακτοι καὶ ἀνάγωγοι, γινόμενοι ὄργανον φατριῶν διαφόρων, διωκόμενοι μὲν ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ, προστάτας ὅμως ἔχοντες ἐκ τῶν ἰσχυόντων ὁμογενῶν, καὶ, συνεπῶς, παραλύοντες τὴν ἐν τῇ σχολῇ πειθαρχίαν. Ἀταξίαι τοιαῦται ἐπανελαμβάνοντο καὶ κατόπιν· ὅτε κατεδιδάσαμεν ἀπὸ τοῦ Κουρσοῦ τσεσμὲ διδασκάλους καὶ μαθητὰς εἰς Φανάριον, ὑποβαλόντες αὐτοὺς ὑπὸ τὴν ἐγγυτέραν τῆς Ἐκκλησίας ἐπίβλεψιν, ἴσως ἐπὶ μίαν δωδεκαετίαν ἐλώφησεν ὁ συνεχῶς, ἕνεκα σκοπῶν φατριαστικῶν, ὑπεγειρόμενος σάλος τῶν ἀταξιῶν τούτων· ἀλλὰ κατὰ τὸ 1844 ἀπεβλήθησαν ἄτακτοι μαθηταί, μετὰ δὲ μόλις τριετίαν νέαι ταραχαὶ ἠνάγκασαν τὴν Ἐκκλησίαν 'να φανῇ αὐστηρά· μόλις ἐν τούτοις παρῆλθε διετία καὶ τοσοῦτον ἐκορυφώθησαν αἱ ἀταξίαι καὶ κακοήθειαι, ὥστε κατεδιδάσαμεν πάλιν διδασκάλους καὶ μαθητὰς εἰς Φανάριον, καὶ τοὐντεῦθεν ἔφοροι, μηδενὶ χαριζόμενοι, εἶδον διὰ τῆς

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 419—423 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

αὐστηρότητος αὐτῶν ἐπικρατοῦσαν τὴν γαλήνην καὶ πειθαρχίαν ἐπὶ πεντήκοντα καὶ τρεῖς ἄχρι σήμερον ἐνιαυτούς.

Ὁ ἱστοριογράφος Κούμας ἐδίδαξεν ἡμᾶς ὅτι μεγιστᾶνες ὁμογενεῖς καὶ οἱ παρ' ἡμῖν ἰσχυροὶ ἐγίνοντο προστάται τῶν ἀτάκτων μαθητῶν, οὕτω δὲ εὐταξία καὶ νομιμότης ὑπεκρύπτοντο, ἀγαθὸν καὶ πονηρὸν τῆς ἴσης ἀπήλαυε προστασίας· ὁ Κούμας αἰσθανθεὶς ἀπογοήτευσιν ὑπεχώρησε· φαίνεται δ' ὅτι καὶ προηγουμένως ἐγίνετο τὸ αὐτό, καὶ ἡ σχολὴ ἐστερεῖτο ἑνὸς ἢ δύο καὶ πλειόνων διδασκάλων· οὕτω δ' ἐξηγοῦνται ἐν μέρει τὰ ἐν τῇ ἱστορίᾳ αὐτῆς ἐνιαχοῦ φαινόμενα χάσματα.

Τῷ 1797 ἡ Ἐκκλησία, θέλουσα 'να λάβῃ δραστήριόν τι μέτρον ὑπὲρ τῆς συνεχείας τοῦ ἔργου τῆς σχολῆς, ἔδωκεν ἄδειαν τοῖς ἐφόροις ἵνα προβαίνωσιν εἰς ἀποβολὰς καὶ μαθητῶν καὶ διδασκάλων, ἀπροσωπολήπτως, καίτοι μετὰ μίαν ἑπταετίαν ἕτερον ἐφήρμοσε μέτρον, οὕτω δὲ κατόπιν οὐδεμία παρατηρεῖται διάσπασις τῆς ἱστορίας τῆς σχολῆς οὔτε διακοπή τις τοῦ ἔργου αὐτῆς. Ἕνεκα δὲ διασπάσεως τοιαύτης ἕκαστος ἠθικὸς, οὕτως εἰπεῖν, ἀνακαινισμὸς τῆς σχολῆς ἐνομίζετο ἔναρξις νέας σχολῆς· αὐτὸς, ἐπὶ παραδείγματι, ὁ 28 κώδηξ γράφει περὶ τοῦ τῇ 1 σεπτεμβρίου 1777 ἀνακαινισθέντος φιλοσοφικοῦ τμήματος, οὐχὶ περὶ τοιούτου, ἀλλ' ἀορίστως καὶ δὴ καὶ ἀνιστορήτως, τό γ' εἰς ἡμᾶς ἦκον, περὶ νέας τινὸς σχολῆς «τῇ σὺν Θεῷ συστάσῃ ἐν Κωνσταντινουπόλει σχολῇ». Ἐν τούτοις Σέργιος ὁ Μακραῖος, πρὸ ἑκατὸν ἀκριβῶς ἐτῶν, ἐπίστευεν ὅτι, ἀπὸ τοῦ 1555, ἡ πατριαρχικὴ ἀκαδημία τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐστὶν ἡ αὐτὴ καὶ μία μέχρι τῶν χρόνων αὐτοῦ, ὁ δὲ Κομνηνὸς Ὑψηλάντης, πρὸ ἑκατὸν τριάκοντα καὶ πλέον ἐνιαυτῶν, ἔγραφε μαρτυρῶν τὴν ἑνότητα τῆς σχολῆς ἀπὸ τοῦ 1691 μέχρι τῶν χρόνων αὐτοῦ «σώζεται, θεία συνάρσει, μέχρι τῆς σήμερον». Πρέπει δὲ 'να σημειώσωμεν ὅτι ἀμφότεροι ἐγίνωσκον τὰς συνεχεῖς (ἐπ' αὐτῶν) ἠθικὰς ἀνακαινίσεις τῆς σχολῆς, τὴν τοῦ 1748, τὴν τοῦ 1759, τὴν τοῦ 1769, τὴν τοῦ 1777.

Ἐπιμένω ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ, διότι ἔχω τὴν πεποίθησιν ὅτι αἱ τῶν μαθητῶν ἀταξίαι ἐγίνοντο ἡ πρώτη αἰτία τῆς ἑκάστοτε ἀποσυνθέσεως, οὕτως εἰπεῖν, τῆς πατριαρχικῆς ἀκαδημίας· οὕτως ἄλλοτε κατέστησα γνωστὰς[27] ἀταξίας τοιαύτας καὶ ταραχὰς μαθητῶν ἐπανισταμένων ἐναντίον τῶν διδασκάλων, κατὰ τὸ ἔτος 1682—1683, καὶ τοῦτο αἰτίαν ἔγραψα τῆς ἀπὸ τοῦ 1681 μέχρι τοῦ 1691 ἀδρανείας τῆς πατριαρχικῆς ἀκαδημίας, ἰδίᾳ τοῦ φιλοσοφικοῦ καὶ τοῦ ἐπιστημονικοῦ τμήματος αὐτῆς.

*

Καὶ ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ τοῦ τῆς σχολῆς ἔργου τοῦ κατὰ διαλείμματα διασπωμένου καὶ ἐπαναλαμβανομένου, φρονῶ ὅτι ἡ καθ' ἡμᾶς αὕτη διάδοχος τῆς ἐπὶ βυζαντινῶν οἰκουμενικῆς σχολῆς ἠναγκάζετο 'να ἀπρακτῇ ἐνίοτε, κοιμωμένη, βραχύν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, χρόνον, ἕνεκεν ἐλλείψεως διδασκάλων, προσωρινῶς ἀπόντων ἐκ Κωνσταντινουπόλεως· διότι πάντες σχεδὸν ἦσαν ἀξιωματικοὶ τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας, πάντες σχεδὸν ἦσαν καὶ γραμματεῖς αὐτῆς, καὶ κατὰ τὰς δύο μετὰ τὴν ἅλωσιν ἀμέσως ἑκατονταετηρίδας ἠκολούθουν τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ, κατὰ καθῆκον, καθὸ πατριαρχικοὶ γραμματεῖς, εἰς τὰς ἀνὰ τὴν Πελοπόνησον καὶ τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Θεσσαλίαν ἱερὰς αὐτοῦ περιοδείας ἐπὶ καταστάσει ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, ἢ εἰς Ἀδριανούπολιν, ὅτε διέμενον ἐκεῖ, στρατιωτικῶν ἕνεκα λόγων, αἱ ἀνώτεραι τοῦ τουρκικοῦ κράτους ἀρχαί. Ἀλλὰ κατὰ τὰ διαλείμματα ταῦτα πιστεύω ὅτι οὐχὶ τὸ σύνολον τῆς σχολῆς ἦν καταδεδικασμένον εἰς ἀπραξίαν, ὑπέμνησα δὲ πρὸ μικροῦ[28] ὅτι μαρτυρία ἐγκυρωτάτη σαφηνίζει τὰ ἐν τῷ βίῳ τῆς πατριαρχικῆς ἀκαδημίας χάσματα· διότι, γνωστοῦ ὄντος ὅτι πάντοτε, πρὸς τῷ ἐπιστημονικῷ καὶ τῷ φιλοσοφικῷ τμήματι, συνυπῆρχε, παρὰ τῷ Πατριαρχείῳ κειμένη, μικρά τις ἡ προκαταρκτικὴ σχολὴ τῶν γραμματικῶν, τὸ τμῆμα τὸ φιλοσοφικὸν ἢ τὸ μαθηματικὸν ἐσχόλαζε — βραχύτατον χρόνον — τὸ δὲ σχολεῖον τῶν γραμματικῶν — ἡ προκαταρκτικὴ σχολὴ (καθὼς ὠνομάζομεν αὐτὴν μέχρι τοῦ 1869) ἀνελλιπῶς ἐλειτούργει. Τὸ γραφὲν ἄρα που ὅτι ἡ πατριαρχικὴ ἀκαδημία ἢ, αὐτολεξεί, *ἡ πτωχὴ σχολὴ τοῦ πτωχοτάτου* καὶ περὶ ἄλλων ἔχοντος νὰ μεριμνᾷ *Πατριαρχείου, ἐπὶ αἰῶνας ὁλοκλήρους ἕνα μόνον εἶχε διδάσκαλον καὶ ποτε οὐδένα, ἐνίοτε ἐκλείπουσα, πάντοτε δὲ φθίνουσα, διὰ τὴν ἀείποτε σύντροφον αὐτῇ πενίαν . . . . ἐν αὐτῇ τῇ πρωτευούσῃ, ἔνθα οὐδεὶς σχεδὸν ἦν ὁ διδάσκων γράμματα*[29], δυστυχῶς ἀποδείκνυται

27. Χρονικὰ πατριαρχ. ἀκαδημίας σελ 101.

28. Ἴδε σελ. 387 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

29. Ἴδε ἐν τόμῳ ΙΘ' περιοδικοῦ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἕλλην. Φιλολογ. Συλλόγου, σελ. 2.

γνώμη ἀσύστατος, οὔτε λογικῶς ἐμπεδουμένη, οὔθ' ἱστορικῶς ἐπικυρουμένη. Τὸ κατὰ τὴν ΙΣΤ' ἑκατονταετηρίδα λεχθὲν, οὐδεὶς *σχεδὸν* ἦν ὁ διδάσκων γράμματα, ἧκιστα πείθει καὶ τὸν γινώσκοντα ὀλίγον τὴν ἑλληνικὴν, διὰ τὸν ἁπλούστατον λόγον ὅτι *τὸ σχεδὸν* οὐ σημαίνει ἔκλειψιν, δηλοῖ δὲ μᾶλλον ὅτι ὑπῆρχον — πλείους τοῦ ἑνὸς — ἀλλ' οὐχὶ τῶν τότε σημαινόντων λογίων. Ἐὰν δὲ ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης Διονύσιος ὁ ἀπὸ Νικομηδείας, καλῶν Μιχαὴλ Ἑρμόδωρον ἐξ Ἰταλίας ὅπως διδάξῃ παρ' ἡμῖν, γράφῃ ὅτι ἕλληνες *οὐκέτι ἔχουσι τοὺς ἐκπαιδεύσοντας*, λέγει τοῦτο ἐν ἀντιβολῇ πρὸς τὰς ἀνωτέρας ἐπιστημονικὰς ἐν Ἰταλίᾳ σχολάς· ἀκριβῶς ὁ Διονύσιος γράφει περὶ τὰ μέσα τῆς ΙΣΤ' ἑκατονταετηρίδος, ἀλλὰ τὸ γραφόμενον οὐδαμῶς δύναται 'να ληφθῇ ὡς μαρτυρία ὅτι οὐκ ἀσύστατος ἡ γνώμη τοῦ κατὰ τῆς πατριαρχικῆς ἀκαδημίας τ' ἀνωτέρω γράψαντος, ἐφ' ὅσον μάλιστα περικόπτεται μὲν ἡ πρὸς Ἑρμόδωρον ἐπιστολὴ τοῦ Διονυσίου καλοῦντος ἐκεῖνον ὅπως ὑποβαστάσῃ *τὸ πτῶσιν ἀπειλοῦν*[30], γνωστὸν δ' ἐστὶν ὅτι συγχρόνως ἐδίδασκεν ἐν Κωνσταντινουπόλει Θεοφάνης Ἐλεαβούλκος ὁ Νοταρᾶς, ὁ μέγας ρήτωρ τῆς τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας· — καὶ τὸ περὶ τοῦ 1555 γραφὲν *οὐδεὶς σχεδὸν ἦν ὁ διδάσκων γράμματα* ἑρμηνεύεται σαφῶς, διότι ὑπῆρχον οἱ διδάσκοντες, ἢ τοὐλάχιστον, χάριν τῶν παρεξηγούντων *τὸ σχεδὸν*, ὑπῆρχεν ὁ διδάσκων. Ἐὰν δὲ ἔτη τινὰ μετὰ ταῦτα ὁ Φραγκίσκος Κόκκος ἐκφράζῃ θλῖψιν ὅτι *τὴν κατασχοῦσαν ἡμᾶς σκοτόμαιναν οὐ δύναται λῦσαι*, οὐδ' ἐκ τούτου βεβαίως ἐξάγεται συμπέρασμα ὅτι ἡ πατριαρχικὴ ἀκαδημία «ἐπὶ αἰῶνας ὁλοκλήρους ἕνα μόνον εἶχε διδάσκαλον καὶ ποτὲ οὐδένα». Σειρὰν βεβαίως ἀδιάσπαστον ἐπιφανῶν καὶ σπουδαίων διδασκάλων οὐδεὶς ἠδυνήθη 'να εὕρῃ, γραμματικῶν βεβαίως ὑπαρχόντων, οἵος ἦν ὁ ἐν βιβλίῳ σπουδαιοτάτῳ[31] καὶ ἀπὸ σεβαροῦ βήματος κακολογηθεὶς ὡς «πτωχότατος ἀντιγραφεὺς καὶ γραμματιστὴς ἀποζῶν ἐκ τῆς ἀντιγραφῆς βιβλίων ἐν μικροτάτῳ καὶ ρυπαρῷ κελλίῳ» Μανουὴλ Μαλαξός. Ἔλλειψις ἐπιφανῶν ἐπιστημόνων δικαιολογεῖ τὴν ἑκάστοτε ἀνασύστασιν τοῦ φιλοσοφικοῦ καὶ τοῦ ἐπιστημονικοῦ τμήματος· ἵνα διατηρηθῶσι ταῦτα ἦν ἀνάγκη καὶ πόρων δαψιλῶν, ἀλλ' αὐτοί, φαίνεται, κατὰ καιροὺς ἐξέλειπον, οὐδ' ἠδύνατο 'ν' ἀμείψῃ ἡ Ἐκκλησία τοὺς ἐπιφανεῖς ἐπιστήμονας εἴ ποτ' ἐκάλει τούτους ὡς διευθυντὰς ἢ διδασκάλους· τὸ στηρίζεσθαι δ' εἰς τὴν φιλομουσίαν καὶ τὸν πατριωτισμὸν ἑνὸς ἰδιώτου, ὅσον πλούσιος ἂν ὑποτεθῇ καὶ φιλογενής, ἀποβαίνει οὐχὶ φρόνιμον· ἤδη γινώσκομεν ὅτι, μόλις εἰκοσαετίαν μετὰ τὴν ἵδρυσιν τοῦ φιλοσοφικοῦ τμήματος ὑπὸ Μανωλάκη τοῦ ἐκ Καστορίας, αὐτὸς ὁ γενναῖος προστάτης τῆς ἑλληνικῆς παιδεύσεως περὶ τὰ 1681—1682 ἠρνήθη τὴν ἀπόδοσιν τῆς μισθοδοσίας τοῦ ἀειμνήστου σχολάρχου Σεβαστοῦ Κυμινήτου, αἴρων δὲ τὴν γενναίαν αὐτοῦ προστασίαν ἐπήνεγκε παράλυσιν τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς.

Τοιοῦτοί εἰσιν οἱ λόγοι, δι' οὓς ἐγένοντο διαλείμματα — ἀραιότατα καὶ βραχύχρονα — ἐν τῷ βίῳ τῆς πατριαρχικῆς ἀκαδημίας, κυρίως ἐν τῇ λειτουργίᾳ τοῦ ἐπιστημονικοῦ καὶ τοῦ φιλοσοφικοῦ τμήματος· διότι οὐδέποτε διέλιπε λειτουργοῦσα παρὰ τῷ Πατριαρχείῳ προκαταρκτική τις ἢ μικρὰ σχολὴ τῶν ἑλληνικῶν μαθημάτων,

Καὶ νῦν ἐξακολουθήσωμεν ἀπαριθμοῦντες τὰ περὶ τῆς σχολῆς ἐπίσημα πατριαρχικὰ γράμματα.

*

15] Δέκατον καὶ πέμπτον πατριαρχικὸν γράμμα τακτέον τὸ κατὰ μάρτιον τοῦ 1798 ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Γρηγορίου Ε' τοῦ ἀπὸ Σμύρνης ἀπολυθὲν, καὶ προσηλοῦν τῇ σχολῇ τὴν ἐν Πριγκήπῳ μονὴν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, ἐπὶ σκοπῷ προσφυγῆς ἐκεῖ τῶν τῆς σχολῆς διδασκάλων καὶ μαθητῶν, ἐν περιπτώσει ἐπισκήψεως χολέρας ἢ πανώλους. Ἡ ἱστορία τῆς μονῆς ταύτης ἐν ἐκείνοις τοῖς χρόνοις ἐστὶ περίεργος. Τῷ 1753 ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Κύριλλος ὁ ἀπὸ Νικομηδείας, σταυροπηγιακὴν οὖσαν ἐξ ἀρχῆς ἀλλὰ κατὰ τὴν ΙΗ' ἑκατονταετηρίδα σημειουμένην ἐνοριακὴν, παρεχώρησε τῇ συντεχνίᾳ τῶν μπεζιρτζίδων, ἀναλαβούσῃ 'να πλουτίσῃ αὐτὴν, πενομένην. Τὸ 1764 Σαμουὴλ ὁ Χαντζερῆς, διὰ πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ σιγιλλίου, τὰ σταυροπηγιακὰ καὶ πατριαρχικὰ δίκαια ἐχορήγησε τῇ πτωχῇ μονῇ· Γαβριὴλ δ' ὁ ἀπὸ Παλαιῶν Πατρῶν, τῷ 1782, τὰ σταυροπηγιακὰ δίκαια κρατύνων, μετατίθησι τὴν κηδεμονίαν τῆς μονῆς ἀπὸ τῆς συντεχνίας ταύτης, πολλὰ μὲν ἀγαθὰ διαπραξαμένης ἀλλὰ τοὐντεῦ-

30. τὴν ἐπιστολὴν ὅλην ἀνέγνωθι προχείρως ἐν τοῖς ἐμοῖς Χρονικοῖς πατριαρχ. ἀκαδημίας, σελ. 51, ἔνθα δείκνυται ὅτι ὁ Ληστάρχος Ἑρμόδωρος ἐκαλεῖτο οὐχὶ 'να ἀναστήσῃ νεκρὸν, ἀλλὰ 'να στηρίξῃ τὸν ἐταμόπτωτον.

31. νάει μα τὸ περιοδικὸν τοῦ Ἑλλην. Φιλολογ. Συλλόγου τὸ ἄνω (29) σημειωθέν· ἀνεγνώσθη δ' ἡ διατριβὴ ἐν αὐτῷ τῷ Συλλόγῳ, λίαν μυκτηρίζουσα τὴν μεγαλώνυμον ταύτην σχολὴν καὶ πολλὰ τ' ἀσύστατα λέγουσα.

θεν ἀδυνατούσης ὑπὲρ τῆς μονῆς φροντίζειν, εἰς τὴν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει μονὴν τοῦ Ἐσφιγμένου, κατὰ παράκλησιν τῆς εὐσεβοῦς ταύτης συντεχνίας, διότι ὅθεν ἀνέλαβεν ἡ μονὴ τοῦ Ἐσφιγμένου μεριμνᾶν ὑπὲρ τῆς μονῆς τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, τά τε παρόντα κτήματα διαφυλάττουσα καὶ νέα προστιθεῖσα ὅθεν. Ἀλλὰ κατὰ αὔγουστον τοῦ 1793, ὁ πατριάρχης Νεόφυτος Ζ΄ ὁ ἀπὸ Μαρωνείας ἀνεῦρε, κατὰ τὰ ῥήματα τοῦ σιγιλλίου αὐτοῦ, καὶ ἐπιστώθη «ὅτι τό γε ἐπὶ τοῖς μοναστηριακοῖς τοῦ Ἐσφιγμένου πατράσιν ἐκ πολλοῦ ἂν ἀπώλετο τὸ ἐν τῇ Πριγκήπῳ τοῦτο μοναστήριον, καὶ εἰς τελείαν ἀπώλειαν ἦν πεπτωκὸς, μετασχὸν τῆς παρ' ἐκείνων εἰς αὐτὸ παρεισῤῥησάσης ἀθλιότητος καὶ παρὰ πᾶσιν ὁμολογουμένης ἐλεεινῆς καταστάσεως». Εὐτυχῶς ἐπεμελεῖτο τῆς μονῆς ἀπό τινος, σῴζων ἀπὸ καταστροφῆς, ὁ ἄρχων παχάρνικος Χριστόδουλος Βλαχούτζης, εἰς τούτου δὲ τὴν μέριμναν καὶ προστασίαν ἐχορήγησαν τὴν μονὴν ὁ πατριάρχης καὶ ἡ Σύνοδος[32]. Τῷ 1798 Γρηγόριος Ε΄ ὁ ἀπὸ Σμύρνης προσήλωσε τῇ πατριαρχικῇ σχολῇ. Μήπω δὲ παρελθόντος ἔτους, τῷ 1799, κατὰ μάϊον, Νεόφυτος ὁ ἀπὸ Μαρωνείας, τὸ δεύτερον κοσμῶν τὸν πατριαρχικὸν οἰκουμενικὸν Θρόνον, ἀφαιρεῖ ἀπὸ τῆς πατριαρχικῆς καὶ ἐθνικῆς καὶ μεγάλης ταύτης σχολῆς καὶ σταυροπηγιακὸν ἀποκαθιστὰς δίδωσιν ἐξαρχικῶς τῷ παχαρνίκῳ Χριστοδούλῳ, διαβιβαζόμενον καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ. Μεθ' οἵας δὲ παραφορᾶς ἐκρημνίζετο τὸ ἔργον τοῦ πρὸ αὐτοῦ Γρηγορίου Ε΄ δεικνύουσιν αἱ ὅθεν δικαιολογίαι τοῦ Νεοφύτου, αὗται· «ἄλλως ἀπέβη ἡ διοίκησις τοῦ μοναστηρίου καὶ ἡ χρῆσις, μᾶλλον δ' εἰπεῖν κατάχρησις, τῶν κτημάτων αὐτοῦ καὶ ἀριερωμάτων καὶ πραγμάτων, κινητῶν τε καὶ ἀκινήτων, καὶ τῶν ἐπικαρπίων, καὶ οὐδεμία προσεγένετο ὠφέλεια τῇ κοινῇ πατριαρχικῇ σχολῇ, ὡς καταναλωθέντων εἰς κενὸν, καὶ τοῦ εἰρημένου ἱεροῦ μοναστηρίου ἐρημωθέντος, ὡς ἀπροστατεύτου διαμείναντος»· ἔνθεν τοι, γενομένης συσκέψεως τῆς τε συνέδου καὶ τοῦ συνεφόρου τῆς σχολῆς Ἀλεξάνδρου Σούτζου, τοῦ μεγάλου διερμηνέως τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, ὁ Νεόφυτος ἀπεφάσισε ἵνα διακριθῇ τὸ μοναστήριον ἀπὸ τῆς σχολῆς, ἀποσπώμενον ἀπ' αὐτῆς, «ἵνα μὴ τῇ ὁμωνυμίᾳ τῆς σχολῆς πλείω λάβῃ φθορὰν . . . εἰς τὸ ἀνοικονόμητον, μηδεμιᾶς ὠφελείας ἐγγινομένης τῇ σχολῇ ἐκ τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρον αὐτοῦ καταστάσεως». — Ὁ ἀναγνώστης δύναται ἵνα κρίνῃ ἐὰν ἐντὸς ἔτους, ὑπὸ φροντίδα καὶ ἐφορείαν ἔμφρονα, δύνωνται ἵνα συμβῶσιν αἱ καταστροφαὶ πᾶσαι αὗται, ἀλλὰ συμπεραίνει βεβαίως ὅτι ὁ πατριάρχης Νεόφυτος, ὁ ζωφερῶς ὑπὸ τοῦ Σεργίου Μακραίου ζωγραφούμενος[33], ἐπεθύμει καὶ ἤθελεν ἵνα δωρήσηται τὴν μονὴν τῇ οἰκογενείᾳ Βλαχούτζη, καὶ πρὸς τοῦτο τοσούτους ἐτερατοτόκει συλλογισμούς. Ἐν τοῖς ἀπὸ 1 φεβρουαρίου 1803—17 ἰανουαρίου 1804 λογαριασμοῖς, τοῖς ἐν τῷ 28 κώδηκι φερομένοις, σημειοῦνται καὶ ἔξοδα πρὸς *ἐπισκευὴν τοῦ μοναστηρίου.*

*

16] Δέκατον ἕκτον γράμμα γίνεται τὸ ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Καλλινίκου τοῦ ἀπὸ Νικαίας ἀπολυθὲν κατὰ ἰανουάριον τοῦ 1804, καὶ δικαιολογοῦν τὴν ἐκ Φαναρίου μεταβίβασιν μαθητῶν καὶ διδασκάλων εἰς τὸν Κουρου-τσεσμέν. Πατριάρχης καὶ ἀρχιερεῖς ὁμολογοῦσιν ὅτι πρόοδος οὐδεμία γίνεται τῷ τῆς σχολῆς ἔργῳ, μετὰ τοσαύτας δαπάνας, εὑρίσκουσι δ' αἰτίαν τὸ τοῦ τόπου τέως ἀνεπιτήδειον, ὑπὸ ὁμιχλώδει καὶ καθύγρῳ ἀέρι, διαλυομένης ἐν καιρῷ νόσων ἐπιδημικῶν ἐπικινδύνων, καθ' ἕκαστον ἔτος σχεδὸν, οὗ ἕνεκεν οὐ μόνον ἀλλαχοῦ θέσιν ἐπεζήτουν οἱ διδάσκαλοι, ἀλλὰ καὶ οἱ μαθηταὶ πρὸς ποικίλα ἐτρέποντο ἐπαγγέλματα. Ὅθεν ἐγκαθιστᾶσι τὴν σχολὴν ἐν Κουρου τσεσμὲ, ἐν τῷ μεγάρῳ τοῦ ἡγεμόνος Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου, χορηγήσαντες αὐτῷ πρὸς ἀνταλλαγὴν τὸ πλούσιον κτῆμα Χοταρνιτζάνι, συναινούντων πρὸς τοῦτο τοῦ τε Μολδαυΐας ἡγεμόνος Ἀλεξάνδρου Μουρούζη καὶ τοῦ ἀειμνήστου αὐτοῦ ἀδελφοῦ Δημητρίου· τούτων δὲ πατὴρ ἦν ὁ Κωνσταντῖνος Μουρούζης ὁ τὸ Χοταρνιτζάνι[34] τῇ σχολῇ δωρησάμενος.

17] Δέκατον ἕβδομόν ἐστι, μετὰ τὸ προηγούμενον ἀπολυθὲν, τὸ σιγίλλιον τοῦ αὐτοῦ Καλλινίκου[35] τὴν τάξιν καὶ διοίκησιν τῆς σχολῆς ἐμπεδοῦν καὶ τὰ μαθήματα καθορίζον. Τὸ γράμμα τοῦτο γίνεται τῇ σχολῇ ἡ βάσις, ἐφ' ἧς ἀπὸ τῶν πρώτων ἐτῶν τῆς ΙΘ' ἑκατονταετηρίδος ἐθεμελίωσε τὴν κοινωφελῆ λειτουργίαν αὐτῆς, καὶ ἐπειδὴ ἡ κατὰ τὰ πεντήκοντα πρῶτα ἔτη ἱστορία τῆς σχολῆς οὐ τοσοῦτον ἐξηρευνήθη, μνεία τις ἐπιτομωτάτη τοῦ θεμελιώδους

32. ἀπὸ τοῦ σιγιλλίου τοῦ πατριάρχου Νεοφύτου μανθάνομεν τὴν ἀπὸ τοῦ 1753 μέχρι τοῦ 1793 ἱστορίαν τῆς μονῆς τοῦ Σωτῆρος.

33. Μακραίου Ἐκκλησιαστ. Ἱστορίας ὑπομνήματα· Σάθα Μεσαιων. βιβλιοθ. τόμ. Γ΄, σελ. . . . .

34. ἔκτον ἠριθμήθη τὸ χρυσόβουλλον ἀνωτέρω.

35. ἀνάγνωθι ἀμφότερα ἐν τόμῳ Α΄ («Ἀληθείας» καὶ) «Ἐκκλησιαστ. Ἀληθείας», σελ. 287—292 καὶ 229—232.

ἐκείνου νόμου συγχωρεῖται νῦν, ὡς βάσεις καὶ ὅπληγγος ἀγωνίσματος ἀμεταπτώτου. Ὡρίσθησαν λοιπὸν διὰ τοῦ σιγιλλίου διαρκεῖς ἔφοροι μὲν ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, ὁ μέγας διερμηνεὺς (ἦν τότε Δημήτριος ὁ Μουρούζης) καὶ ὁ μέγας λογοθέτης Ἀλέξανδρος Μάνος, ἐναλλασσόμενοι δὲ κατὰ χρονικὰς περιόδους, οἱ μητροπολῖται Κυζίκου Ἰωακεὶμ, Νικομηδείας Ἀθανάσιος Δέρκων Γρηγόριος, ὡς *Μουσῶν τρόφιμοι*, οἱ ἄρχοντες Ἀλέξανδρος Χαντζερῆς μπᾶνος καὶ Δημήτριος Σχινᾶς χάτμανος, ὡς *θιασῶται τῶν Μουσῶν καὶ φιλολόγοι καὶ τῶν καλῶν ζηλωταὶ*, καὶ οἱ ἔμποροι Κωνσταντῖνος Μανδρατζόγλους καὶ Ἀντώνιος Τζιρᾶς· οὐ μετὰ πολὺ προσετέθησαν τούτοις καὶ ἕτεροι· — καθιερώθησαν κώδικες τῶν χρηματικῶν λήψεων καὶ δόσεων καὶ τῶν ὑπαρχόντων ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ καὶ τῶν δωροφορουμένων βιβλίων· — ἡ σφραγὶς διηρέθη εἰς τρία τμήματα· — διωρίσθησαν τὰ προσόντα διδασκάλων καὶ ὑποτρόφων, ἐσφραγίσθησαν τὰ βιβλία τῆς βιβλιοθήκης, ὁρισθέντος ὅτι ἔδει ἵνα ὑπάρχῃ βιβλιοφύλαξ, εἷς τῶν προηγμένων μαθητῶν, ὡς καὶ ἕτερος τοιοῦτος γραμματεὺς βοηθῶν τῷ ταμίᾳ ἐφόρῳ τῆς σχολῆς· —καθωρίσθη τῶν ὑποτρόφων ὁ ἀριθμὸς εἰς ὠὼεκα καὶ ἡ κατ' ἔτος ἑκάστῳ χορηγία εἰς 200 γρόσια, καὶ τὰ περὶ τῆς ἀναγορεύσεως τῶν τελειοφοίτων ἐνώπιον *ἐφόρων* καὶ *ἐπιτρόπων*· —ἔφοροι ἦσαν οἱ διαρκεῖς, ἐπίτροποι δ' οἱ κατὰ περιόδους ἐκλεγόμενοι· —ἡ ἀναγόρευσις ἐγίνοντο μετὰ τὴν κρίσιν τοῦ διδασκάλου τῶν φιλοσοφικῶν, δημοσίᾳ, τῶν κεκλημένων τούτων προβαλλόντων ἐρωτήσεις, εἰς ἃς ἀπήντων οἱ τελειόφοιτοι, καὶ οἱ ἐπιτυγχάνοντες ἐλάμβανον ἀποδεικτικὰ τῆς σπουδῆς αὐτῶν καὶ κοσμιότητος, ὑπογεγραμμένα παρὰ τῶν ἐφόρων, τῶν ἐπιτρόπων, τοῦ διδασκάλου τῶν φιλοσοφικῶν καὶ τοῦ πρώτου διδασκάλου τῶν γραμματικῶν, ἐπὶ ἐγγράφῳ βεβαιώσει ὅτι προαχθήσονται μὲν εἰς θέσεις ἁρμοδίας αὐτοῖς ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας οἱ ἱερωμένοι, διορισθήσονται δ' εἰς ἀξιώματα παρὰ τοῖς ἡγεμόσι Βλαχίας καὶ Μολδαυίας οἱ λαϊκοί· νομίζω δ' ὅτι ἡ ἀναγόρευσις αὕτη ἐγίνετο κατά τινα τῶν πρώτων ἡμερῶν τοῦ φεβρουαρίου μηνός· — ὁρίζεται δ' ἅμα καὶ τὸ πρόγραμμα τῶν μαθημάτων· πρῶτος τῶν διδασκάλων ἦν ὁ τῆς φιλοσοφίας, διδάσκων καὶ τὰ μαθηματικά, τὴν ἀστρονομίαν καὶ τὴν γεωγραφίαν· ὁ πρῶτος τῶν γραμματικῶν ἐδίδασκε συντακτικὸν καὶ ρητορικὴν διὰ γυμνασμάτων, ἀνεξάρτητος ἀπὸ τοῦ τῶν φιλοσοφικῶν ὡς πρὸς τὴν διδασκαλίαν, δύο δ' ἔχων βοηθοὺς ὑποδιδασκάλους, ὑπ' αὐτοῦ μὲν προτεινομένους, ἐγκρίσει δὲ τοῦ πατριάρχου, τῶν ἐφόρων καὶ τῶν ἐπιτρόπων προσλαμβανομένους· ὁ πρῶτος τῶν ὑποδιδασκάλων ἐδίδασκε συντακτικὸν, ἑρμηνευομένου βεβαίως τοῦ Δ' τοῦ Γαζῆ, ὁ δεύτερος ὀρθογραφικὸν καὶ γραμματικήν· ὑπῆρχε δὲ καὶ τρίτος, διδάσκων Αἴσωπον καὶ Χρηστοήθειαν καὶ Χρυσολωρᾶν καὶ τοὺς τύπους τῆς γραμματικῆς, ἀλλ' αὐτὸς ἔμενεν *ἐν τῇ ἀρχαίᾳ τοῦ Φαναρίου σχολῇ, μέλος λογιζομένη τῆς ὥδε*, διετέλει δ' ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ πρώτου τῶν γραμματικῶν.

*

18] Δέκατον ὄγδοον τάττω τὸ ἐν τῷ 65 κώδηκι τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς σωζόμενον πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν γράμμα, ἀπὸ μαΐου 1804, διατάττον ἵνα οἱ νεωστὶ χειροτονούμενοι ἢ μετατιθέμενοι ἀρχιερεῖς, διηρημένοι κατὰ τάξεις, δίδωσιν ὑπὲρ τῆς σχολῆς, σὺν ἑτέραις πρὸς ἕτερα ταμεῖα κεκανονισμέναις χορηγίαις, οἱ τῆς Α' τάξεως 150 γρόσια, οἱ τῆς Β' 100, καὶ οἱ τῆς Γ' 50.

19] Δέκατον ἔνατον τὸ τοῦ πατριάρχου Χρυσάνθου τοῦ ἀπὸ Σερρῶν, προσηλοῦντος τῇ σχολῇ κατὰ ἰούλιον τοῦ 1826 τὴν ἐν Χάλκῃ μονὴν τῆς Θεοτόκου Καμαριωτίσσης. Ἐξ ἀφορμῆς τούτου τοῦ γράμματος ὠφέλιμά τινα διδασκόμεθα, ἃ χορηγοῦσιν ἡμῖν ἀρχαῖοι μοναστηριακοὶ κώδηκες.

20] Εἰκοστόν ἐστι γράμμα τοῦ πατριάρχου Ἀνθίμου τοῦ ἀπὸ Νικομηδείας, ἀγγέλλοντος τὴν εἰς Φανάριον ἐκ Κουρσῦ τσεσμὲ κατάβασιν τῆς σχολῆς τῷ 1850.

Μέχρι τοῦ ἔτους τούτου φθάνει ἡ τοῦ βίου τῆς σχολῆς ἀνασκοπὴ, ἣν ποιοῦμαι. Νῦν ἐξετάσωμεν τὰ ἀπὸ τοῦ 1804 γενόμενα, περὶ ὧν οὐδεὶς ἔγραψε λεπτομερῶς· ἀλλὰ προηγηθήσεταί τις ἔρευνα τῶν ὀνομασιῶν, ἃς ἡ σχολὴ κατὰ χρονικὰς περιόδους ἐλάμβανεν.

(ἕπεται τὸ τέλος)

Μ. Ι. Γ.

ΝΕΑ ΕΠΙΣΗΜΑ ΤΕ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΔΙΔΟΜΕΝΑ
ΠΡΟΣ ΚΡΙΣΙΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ
ΤΩΝ ΠΑΛΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΩΝ*

Ἀπάντησις τῆς ἐν Ροττερδάμῃ ἐπιτροπῆς τῶν παλαιοκαθολικῶν εἰς τὴν ἀπὸ 11 Αὐγούστου 1897 γνώμην τῆς ἐπιτροπῆς τῆς Πετρουπόλεως.

Οἱ ἀνατολικοὶ καὶ οἱ παλαιοκαθολικοὶ θεολόγοι οἱ συμμετασχόντες τῶν ἐν Βόννῃ κατὰ τὰ ἔτη

* Συνέχ. ἀπὸ σελ. 407—408.

1874 καὶ 1875 συνεδρίων συμφωνοῦσιν ἐν τούτῳ, ὅτι ἡ ἑνότης τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν ἐστὶ δυνατὴ καὶ ὀφείλει ἵνα συνίσταται **μόνον ἐν τῇ πίστει τῆς ἀρχαίας ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας.**

Ἡ δήλωσις αὕτη ἔκτοτε ἐπανελαμβάνετο ἐν πᾶσι τοῖς διεθνέσι παλαιοκαθολικοῖς συνεδρίοις, συναινούντων καὶ τῶν ἀνατολικῶν θεολόγων τῶν λαμβανόντων μέρος εἰς τὰ συνέδρια ταῦτα.

Κατὰ ταῦτα, μεταξὺ τῶν παλαιοκαθολικῶν καὶ τῶν ἀνατολικῶν θεολόγων τὸ ζήτημα ὀφείλει νὰ συνίσταται ἐν **μόνῳ** τῷ ἐξῆς, οὐχὶ δηλαδὴ ἐν τῇ ἐκθέσει ἰδίων θεωριῶν, ἀλλὰ μόνον ἐν τῷ καθορισμῷ τοῦ πῶς ἐπίστευεν ἡ ἀρχαία ἀδιαίρετος Ἐκκλησία ἐν σχέσει πρὸς τὰ σημεῖα ἐκεῖνα, ἅτινα εἰσέτι χωρίζουσι τὰς Ἐκκλησίας αὐτῶν.

A'. Filioque

1] Ἡ ἀρχαία Ἐκκλησία ἐπίστευεν εἰς τὴν **θεότητα** τοῦ Πατρός, τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ἐπίστευεν ὅτι τὰ τρία θεῖα πρόσωπα εἰσὶν **ἄϊδια** καὶ πρὸς ἄλληλα **ἴσα.** Ἐπίστευεν ὅτι ὁ Πατὴρ ἐγέννησε τὸν Υἱόν· ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται· ὅτι ὁ Υἱὸς ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ Πατρὸς εἰς τὸν κόσμον πρὸς σωτηρίαν τοῦ κόσμου· ὅτι ὁ Πατὴρ πέμπει τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἐν ὀνόματι τοῦ Υἱοῦ, καὶ ὁ Υἱὸς δὲ πέμπει τὸ ἅγιον Πνεῦμα παρὰ τοῦ Πατρός.

Εἰς τὰ δόγματα ταῦτα οἱ παλαιοκαθολικοὶ πιστεύουσιν οὐχ ἧττον στερρῶς ἢ οἱ ἀνατολικοί.

2] Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ ἰδιαίτερον ζήτημα, **πῶς** ὁ Υἱὸς ἐγεννήθη ὑπὸ τοῦ Πατρὸς καὶ **πῶς** τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ Πατρός, τοῦτο ἐν τῇ ἁγίᾳ Γραφῇ δὲν ἐξηγεῖται. Καὶ ναὶ μὲν οἱ ἅγιοι πατέρες προσεπάθουν ἵνα ἐξηγήσωσιν αὐτό, ἀλλ' εἶνε ὅμως γεγονὸς ὅτι ἔδιδον **διαφόρους** ἐξηγήσεις.

Οἱ παλαιοκαθολικοὶ στερρῶς ἐχόμενοι τοῦ κριτηρίου τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, ὅτι δόγμα ἐστὶ **μόνον** ἐκεῖνο, εἰς ὃ ἐπίστευον πανταχοῦ, πάντοτε καὶ πάντες, συνεπῶς πρὸς τὴν ἀρχὴν ταύτην δὲν θεωροῦσιν ἀνηκούσας εἰς τὰ δόγματα τὰς διαφόρους γνώμας, τὰς δοθείσας ὑπὸ τῶν πατέρων, καίτοι ἄλλως αἱ γνῶμαι αὗται εἰσιν ἐξηγήσεις, αἵτινες δὲν βλάπτουσι τὸ ἐκτεθὲν ἀνωτέρω δόγμα τοῦ Τριαδικοῦ, καὶ κατ' ἀκολουθίαν εἰσὶν ἐλεύθεραι καὶ προαιρετικαί.

Οἱ παλαιοκαθολικοὶ φρονοῦσιν ὅτι ἡ διδασκαλία, ἣν ἐδίδασκον οἱ πατέρες, εἶνε δυνατὸν εἰσέτι νὰ διδαχθῇ, ἂν δὲ διδάσκωσι τὴν δεῖνα ἢ τὴν δεῖνα ἐξήγησιν τὴν δοθεῖσαν ὑπὸ ὡρισμένων πατέρων πλειότερον ἢ τὴν ὑπ' ἄλλων (πατέρων) δοθεῖσαν, διὰ τούτου οὔτε νὰ ἐπιβάλωσιν ὡς δόγμα τὴν ἰδίαν ἐξήγησιν οὔτε νὰ κατακρίνωσιν ὡς αἱρετικοὺς ἐκείνους, οἵτινες δὲν διδάσκουσι κατὰ τὴν ἐξήγησιν ταύτην, κατὰ νοῦν ἔχουσι.

Διὸ οἱ παλαιοκαθολικοὶ φρονοῦσιν ὅτι καὶ νῦν δύναταί τις νὰ διδάσκῃ

Μετὰ τοῦ Τερτυλλιανοῦ ὅτι «Omne, quod prodit ex aliquo. secundum sit ejus necesse est, de quo prodit, non ideo tamen est separatum. Secundus autem ubi est. duo sunt. Et tertius ubi est. tres sunt. Tertius enim est Spiritus a Deo et Filio, sicut tertius a radice fructus ex fructice».

Μετὰ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου ὅτι ὁ παρὰ τῷ Θεῷ Πατρὶ ὢν Υἱὸς ἐστὶ πηγὴ τοῦ ἁγίου Πνεύματος (παρὰ τῷ Θεῷ Πατρὶ ὄντα τὸν Υἱὸν τὴν πηγὴν τοῦ ἁγίου Πνεύματος).

Μετὰ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ ὅτι «Ne Spiritus sancti processionem anxie inquire. Mihi audire satis est quod Filius est, et quod ex Patre; tum quod ille Pater est, hic Filius; nihil praeter ea investigo ac perscrutor . . . Audis generationem? Modum curiosius ne inquiras. Audis Spiritum ex Patre procedere? Id quomodo fiat, ne anxio studio perscruteris . . . . Patris proprietas hæc est, quod ingenitus sit; Filii, quod genitus; Spiritus sancti, quod procedat. Hoc unum nos timere doce, ne in argutiis et captionibus fidem solvamus . . . Fidei nostræ pietas non in nominibus, sed in rebus consistit. . . . Nomen principii experti, Pater, principio, Filius; ei autem, quod cum principio est, Spiritus sanctus».

Μετὰ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ὅτι «Eos, qui dicunt Filium, aut Spiritum sanctum, versum, vel mutatum, vel alterius substantiæ, vel ex nihilo factum, vel quod fierit tempus, quando non erat, anathemate damnat Ecclesia catholica. Sufficiunt ista cuivis, tametsi pauca sunt».

Μετὰ τοῦ ἁγίου Κυρίλλου τοῦ Ἀλεξανδρείας ὅτι «. . . Cum Salvator hæc de Spiritu dicit, ostendit eum, cum ex sua essentia sit (ὡς τῆς οὐσίας ὑπάρχον αὐτοῦ), nihil alium locuturum, quam quod ipse vult . . . . Spiritus

sanctus est ex essentia Patris et Filii (ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον) . . . Procedit vero is a Patre et Filio; manifestum est ex divina essentia ipsum esse, essentialiter in ipsa et ex ipsa procedentem . . . Si ergo Christus per Paulum signa operatur in virtute Spiritus sancti, vis quaedam naturalis et vivens, atque, ut ita dicam, qualitas Deitatis Filii est Spiritus sanctus . . . Dominus noster Jesus Christus ex sua plenitudine profundens Spiritum ut etiam Pater (ἐξ ἰδίου πληρώματος προτείς τὸ Πνεῦμα, καθὰ καὶ αὐτὸς ὁ Πατήρ) . . . Genitus est Filius ex Patre, estque in ipso et ex ipso naturaliter; procedit etiam Spiritus proprius existens Dei et Patris et similiter Filii».

Καὶ περαιτέρω· «Cessemus a malitiose vestiganda Spiritus processione, neque ea discere studeamus, quae soli Patri et Filio et sancto Spiritui nota sunt. In iis, quos recepimus, finibus maneamus; ne terminos, quos patres nostri posuerunt, transferamus. Tradita nobis a Spiritu doctrina contenti simus. Ne velimus Pauli scientiam superare, qui ex parte aiebat se cognoscere, et ex parte profectare, et in speculo et in aenigmate veritatem videre. Exspectemus speratorum bonorum possessum. Tunc perfecte cognoscemus, cum neque jactantia nobis nocebit, neque superbia nos praecipites aget, sed passione omni expertes erimus. Ergo praesenti tempore in doctrinis patrum perstemus, ne majora forte quaerentes minoribus quoque excidamus; quod progenitor Adamus passus est, dum Deus fieri cupit, ut imago Dei esset amisit».

Μετὰ τοῦ ἁγίου Αὐγουστίνου ὅτι «Deum conspicimus tanquam dicentem et Verbum ejus, id est Patrem et Filium, atque inde procedentem caritatem utrique communem . . . Filius de Patre natus est, et Spiritus sanctus de Patre principaliter et ipso sine ullo temporis intervallo dante, communiter de utroque procedit».

Μετὰ τοῦ **ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ** ὅτι «Quomodo Deus ex Deo genitus aut processit, aut quemadmodum semetipsum exinanivit unigenitus Filius et Deus, homo factus . . . ignoramus et eloqui non valemus. Non aliquando Patri Verbum deest, neque unquam Verbo Spiritus . . . Spiritum sanctum et ex Patre et Spiritum Patris nominamus. Ex Filio autem Spiritum sanctum non dicimus, sed Spiritum Filii nominamus. Si quis enim Spiritum Christi non habet, non est ejus».

Καὶ μετὰ τοῦ **Φωτίου** ἔτι, ὁπόταν οὗτος προσπαθῇ νὰ ἐξηγήσῃ τὴν περὶ τοῦ Τριαδικοῦ διδασκαλίαν διὰ τῆς παραβολῆς πρὸς τὸ στόμα (Πατὴρ), τὴν φωνὴν (Υἱὸς) καὶ τὸν λόγον (ἅγιον Πνεῦμα), ὅτι «Sermo a summitate linguae, vox autem potius ab ejus radice creatur; quodque majus est et magis mirandum, sermo sine voce prodire non potest; imo etiam sermonis formam in ipsa ejus productione suffulcit ac sustinet vox, quae simul advenit et profertur; et tamen sermo non est vox».

Κτλ. κτλ.

Συγκεφαλαιοῦντες πάσας τὰς ἐπεξηγήσεις τὰς γενομένας ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν ἐν Βόννῃ κατὰ τὰ ἔτη 1874 καὶ 1875 συνεδρίων, ἐπαναλαμβάνομεν ἐν συντόμῳ

α'] ὅτι τὸ Filioque δὲν ἀνάγεται ὑφ' ἡμῶν εἰς δόγμα·

β'] ὅτι ὅσοι ἐξ ἡμῶν ἔχονται τῆς γνώμης ταύτης, ἔχονται αὐτῆς μόνον ὡς γνώμης, καὶ ἐπομένως εἰς οὐδένα ἐπιβάλλουσιν αὐτήν·

γ'] ὅτι οἱ ἐχόμενοι τῆς γνώμης ταύτης ἔχουσι τοσούτῳ μᾶλλον πρὸς τοῦτο δικαίωμα, ὅσῳ τὴν γνώμην ταύτην ἐδίδασκον ἀνατολικοὶ καὶ δυτικοὶ πατέρες καὶ ὅσῳ τότε ἡ Ἀνατολὴ καὶ ἡ Δύσις ἦσαν ἡνωμέναι·

δ'] ὅτι, ἐκτὸς τούτου, οὐχὶ τὸ Filioque, ἀλλ' ὁ πάπας ἐχώρισε τὴν ἀνατολικὴν καὶ τὴν δυτικὴν Ἐκκλησίαν, ὡς ἀποδεικνύει ἡ ἱστορία καὶ ὡς ἀπέδειξε τοῦτο ῥῶσσος θεολόγος ἐν τῇ «Διεθνεῖ Θεολογικῇ Ἐπιθεωρήσει» (Ὀκτώβριος 1898). Διὸ τὸ Filioque δὲν δύναται νὰ ἀποτελέσῃ «impedimentum dirimens» εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς μεταξὺ τῆς ὀρθοδόξου καὶ τῆς παλαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ἀμοιβαίας κοινωνίας.

Τῆς γνώμης ταύτης εἴμεθα πληρέστατα καὶ ἡμεῖς.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

— *Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον.* — Ἐν τῇ σημερινῇ συνεδρίᾳ τοῦ ἐντίμου Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ἐνεκρίθη ὅπως ἀπολυθῇ σχετικὴ ἐγκύκλιος τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας πρὸς πάσας τὰς ἐνορίας τῆς ἀρχιεπισκοπῆς, πλὴν τῶν ἐνοριῶν Σταυροδρομίου καὶ Βλάγκας, προτρεπομένη ἵνα συνῳδὰ τῷ ἐκλογικῷ Κανονισμῷ καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐνοριακῶν αὐτῶν καταλόγων συνέλθωσι τῇ Α' κυριακῇ τοῦ προσεχοῦς νοεμβρίου ἐν κοιναῖς ἐνοριακαῖς συνελεύσεσι καὶ ἐκλέξωσι τὰς ἐξελεγκτικὰς αὐτῶν ἐπιτροπὰς πρὸς ἐξέλεγξιν μὲν τῆς διαχειρίσεως τῶν τε ἐπιτροπῶν τῶν ναῶν καὶ τῶν ἐφοριῶν τῶν σχολῶν αὐτῶν, ἐπιψήφισιν δὲ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ ἐπιόντος ἔτους.

— *Ζαφειροπούλεια κληροδοτήματα.* — Τῷ παρελθόντι σαββάτῳ ἡ ἐπὶ τῶν ἐνταῦθα Ζαφειροπουλείων γνωστῶν κληροδοτημάτων Ἐπιτροπὴ, συγκειμένη ἐκ τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Προύσης κ. Ναθαναὴλ, προέδρου τῆς Ἐφορείας τῶν Ἐθν. Φιλανθρ. Καστημάτων, τῶν κκ. Εὐσταθίου Εὐγενίδου, προέδρου τῆς Ἐκπαιδευτικῆς καὶ Φιλανθρωπικῆς Ἀδελφότητος «Ἀγαπᾶτε ἀλλήλους», καὶ Ἀλεξ. Σπανδωνῆ, ἐκπροσωποῦντος τὸ προεδρεῖον τῆς ἐν Σταυροδρομίῳ Φιλοπτώχου Ἀδελφότητος τῶν Κυριῶν, συνελθοῦσα ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ πανιερωτάτου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ἐσκέψατο σὺν ἄλλοις καὶ περὶ τῆς κατὰ πᾶν ἔτος τακτικῆς διανομῆς τῶν εἰρημένων κληροδοτημάτων, συμφώνως ταῖς διατάξεσι τῆς διαθήκης τοῦ ἀειμνήστου διαθέτου Στ. Ζαφειροπούλου.

— *Ἐθνικὰ Φιλανθρ. Καταστήματα.* — Ἡ Ἐφορεία τῶν Ἐθν. Φιλανθρ. Καταστημάτων ἀρμοδίως ἠτήσατο ν' ἀπολυθῇ καὶ αὖθις πατριαρχ. καὶ συνοδικὴ ἐγκύκλιος γνωστοποιοῦσα τοῖς μητροπολίταις τῶν ἐπαρχιῶν ὅτι δέον νὰ ἐπιστήσωσι τὴν προσοχὴν τῶν ὑπ' αὐτοὺς ποιμνίων ἵνα μὴ ἀποστέλλωνται ἐνταῦθα φρενοβλαβεῖς πρὸς εἰσαγωγὴν αὐτῶν ἐν τοῖς εἰρημένοις καθιδρύμασι, πρὶν ἢ δι' ἐπιστολῆς πρότερον γνωρίσωσι τοῦτο τῇ Ἐφορείᾳ καὶ λάβωσι τὰς θεούσας πληροφορίας. Ἡ Ἱ. Σύνοδος ἀποδεξαμένη τὴν αἴτησιν ἐνέκρινε τὴν ἔκδοσιν τῆς νενομισμένης ἐγκυκλίου.

— *Μητροπολίτης Ἰκονίου.* — Ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Ἰκονίου κ. Ἀθανάσιος τηλεγραφικῶς ἤγγειλε τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι αἰσίως ἀφίκετο εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ.

— *Ἐπισκέψεις.* — Τῇ κυριακῇ ἐπεσκέψαντο τὴν Α. Θ. Π. τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην ἡ Α. Ε. ὁ ἐκ τῶν συμβούλων τοῦ Κράτους Κωστάκης ἐρέντης Καραθεοδωρῆς, προσφάτως ἐκ τῆς Ἑσπερίας ἐπαναπλεύσας, καὶ ὁ ἀξιότιμος κ. Ν. Φωτιάδης τραπεζίτης· τῇ δευτέρᾳ ἡ Α. Ε. ὁ ἄρχων Μ. Λογοθέτης Σταυράκης βέης Ἀριστάρχης· τῇ τρίτῃ ἡ Α. Ε. ὁ ἐπιτετραμμένος τῆς Ρωσίας κ. Στσεμπατσὶφ· καὶ τῇ τετάρτῃ ὁ ἐρίτιμος πραπεζίτης κ. Θεόδωρος Μαυρογορδᾶτος καὶ ὁ κ. Π. Κουρτζῆς. — Τῇ κυριακῇ, ἐντολῇ τῆς Α. Θ. Π. ὁ μὲν πανοσιολ. Μ. πρωτοσύγκελλος κ. Καλλίνικος ἀντεπεσκέψατο τὴν Α. Ἐξ. τὸν Κ. ἐρέντην Καραθεοδωρῆν, ὁ δὲ Μ. ἀρχιδιάκονος κ. Λαυρέντιος τὸν κ. Ν. Φωτιάδην.

— *Ἐπέτειος ὀνόματος.* — Τοῖς σεβασμιωτάτοις μητροπολίταις Καισαρείας καὶ Χαλδείας ἄγουσι τῇ π. δευτέρᾳ, μνήμῃ τοῦ ἁγίου Γερβασίου, τὴν ἐπέτειον τοῦ ὀνόματος αὐτῶν ἑορτήν, ἡ Α. Θ. Π. συνεχάρη τηλεγραφικῶς· σήμερον δὲ, μνήμῃ τοῦ ἁγίου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ, συνεχάρη διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ τῷ ἑορτάζοντι πανιερ. μητροπολίτῃ Δρυϊνουπόλεως καὶ Δελβίνου κ. Λουκᾷ.

— *Εὐσεβεῖς δωρεαί.* — Ἐπὶ τῇ ἐκ τῆς ἡμετέρας πόλεως ἀναχωρήσει αὐτοῦ ὁ ἐκ τῶν ἐγκρίτων κατοίκων τῆς πόλεως Χαλεπίου Ἐξοχ. Γεώργιος ἐρέντης Ἐλιὰν, ἰατρὸς, οὗ οἱ γάμοι πρότινος εἶχον τελεσθῇ ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ, ἐπεσκέψατο πρόχθες τὴν Α. Θ. Παναγιότητα. Διατρανῶν δὲ τὰ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν φιλόστοργα καὶ εὐσεβῆ αἰσθήματα αὐτοῦ τε καὶ τῆς ἐριτίμου αὐτοῦ συζύγου Νάγιδας ἐπίδωκε τῇ Α. Θ. Π. τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ δισχίλια φράγκα παρακαλέσας ἵνα ἡ Α. Θ. Π. χρησιμοποιήσῃ τὸ ποσὸν ὡς ἂν ἐγκρίνῃ.

— *Μοναὶ ἐν τῇ ἐπισκοπῇ Κίτρους.* — Τῶν κατοίκων τῆς ἐπισκοπῆς Κίτρους αἰτησαμένων ὅπως αἱ ἐν αὐτῇ ἐνοριακαὶ μοναὶ Κανάλων καὶ Πέτρας ἀνακηρυχθῶσι σταυροπηγιακαὶ, ἡ ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ συνεδρίᾳ αὐτῆς τῆς π. τρίτης ἔχουσα ὑπ' ὄψιν καὶ τὴν περὶ τούτου ἔκθεσιν τοῦ πατριαρχικοῦ ἐξάρχου θεοφιλ. ἐπισκόπου Ξανθουπόλεως κ. Ἰωάννου, ἐνέκρινε τὴν προθυμασμὸν τοῦτον.

— *Ἄφιξις.* — Τῇ π. τρίτῃ ἐπανέκαμψεν εἰς βασιλεύουσαν περατώσας τὴν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀνατεθεῖσαν αὐτῷ ἐντολὴν ἐν Πόντῳ ὁ πανοσιολ. ἀρχιμ. κ. Κωνσταντῖνος Βοντζαλίδης, νομικὸς σύμβουλος τῶν Πατριαρχείων, ὃς καὶ ὑποβάλλει μετ' ὀλίγον τὴν σχετικὴν ἔκθεσιν αὐτοῦ διὰ τὰ περαιτέρω.

— *Περιαγωγὴ κιβωτίων ὑπὲρ κοινωφελῶν σκοπῶν.* — Διαπιστωθέντος ὅτι τὰ πρὸς συλλογὴν ἐράνων ὑπὲρ διαφόρων κοινωφελῶν σκοπῶν ἀνὰ τὰς ἐνορίας τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς περιαγόμενα κιβώτια δὲν περιάγουσιν ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον οἱ ἐν τῇ σχετικῇ ἐκκλησιαστικῇ ἀδείᾳ σημειούμενοι, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι, ἡ Μ. Πρωτοσυγκελλία δι' ἐγκυκλίου πρὸς τοὺς ἐφόρους καὶ τὰ προεδρεῖα τῶν ἀδελφοτήτων ἐπέστησε τὴν προσοχὴν τῶν ἁρμοδίων ὑπολώσασα ὅτι ἐν περιπτώσει ἐξακολουθήσεως τοῦ ἀνάρμοδίου τούτου μέτρου τῆς συλλογῆς, θέλει ἄρει τὴν ἐπιδοθεῖσαν ἄδειαν.

— *Ἐπαρχία Σκοπίων.* — Αἰτήσει τῶν κατοίκων τῆς πόλεως Σκοπίων περὶ ἀποστολῆς ἐξάρχου πρὸς ἐκλογὴν τῆς ἐφορείας καὶ δημογεροντίας καὶ ἐν γένει διευθέτησιν τῶν σχολικῶν καὶ κοινοτικῶν πραγμάτων τῆς αὐτόθι ἑλληνικῆς κοινότητος, ἡ Ἱ. Σύνοδος ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς τρίτης ἀπεφάσισε ἵνα ἀποσταλῇ τοιοῦτος ὁ ἱερολογ. διάκονος κ. Ἱερόθεος Ἀνθουλίδης, ὅστις καὶ τῇ ἑσπέρᾳ ταύτῃ ἀπέρχεται αὐτόσε.

— *Οἰκονομικὰ Πατριαρχείων.* — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμ. πατριάρχης συντελεστικὴν πρὸς τὴν ἐν γένει βελτίωσιν τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων θέμενος τὴν ἐπὶ τὰ κρεῖττω ρύθμισιν τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τοῦ κέντρου ἡμῶν καὶ τὴν ἐπαύξησιν τῶν πόρων τοῦ Ἐθνικοῦ Ταμείου, εἰσηγήσατο κατὰ καιροὺς διαφόρους προτάσεις ἀποσκοπούσας εἰς τὴν ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τούτου, ὅπως οὕτω τὸ Ἐθνικὸν Ταμεῖον ᾖ εἰς θέσιν οὐ μόνον εἰς τὰς τακτικὰς αὐτοῦ ὑποχρεώσεις ν' ἀνταποκρίνηται, ἀλλὰ καὶ εἰς μείζονα κύκλον νὰ ἐπέρχηται ἐπίκουρον. Ὅθεν ἐν τινι τῶν κατὰ καιροὺς συνεδριῶν τῶν δύο Σωμάτων σὺν ἄλλοις προετάθη τότε ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. εἶχε γίνῃ ἀποδεκτὸν τὸ καὶ ἄλλοτε εἰσαχθὲν μέτρον ὅπως πάντες οἱ χριστιανοὶ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς ὑποβληθῶσιν εἰς ἔρανον ἐτησίου προαιρετικὸν ἀπὸ 5 –20 γροσίων ἀναλόγως τῆς οἰκονομικῆς ἑκάστου καταστάσεως. Ἡ πρὸς τοῦτο δὲ τότε συσταθεῖσα ἐπιτροπὴ συγκειμένη ἐκ τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Αἰτίτσης κ. Νικηφόρου (προέδρου) καὶ τῶν ἐντίμων μελῶν τοῦ Ἐθν. Μ.

Συμβουλίου κκ. Σόλωνος Καζανόβα καὶ Ἰωάννου Χατζοπούλου ὡς καὶ τῶν πατριαρχικῶν ὑπαλλήλων κκ. Συμεὼν Παπαδάκη καὶ Ν. Νικολαΐδου, ἐργασθεῖσα ἐφ' ἱκανὸν καὶ ἐκμελετήσασα τὸν τρόπον τοῦ καθορισμοῦ τοῦ ἐράνου τούτου, ἐπέρανε τὸ ἔργον αὐτῆς ἤδη καὶ ὑπέβαλε τοῦτο δι' ἐκθέσεως τῇ Α. Θ. Π. τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ παραπέμψαντι αὐτὴν εἰς τὰ δύο Σώματα πρὸς συζήτησιν.

—*Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια*. — Ἐν τῇ τελευταίᾳ συνεδρίᾳ τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Πατριαρχ. Τυπογραφείου καὶ τῆς «Ἐκκλησιαστ. Ἀληθείας», γενομένη ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, ἐνεκρίθη ἡ πρόσληψις καὶ δευτέρου περιοδεύοντος ἀνταποκριτοῦ τοῦ φύλλου ἡμῶν. Ὡς τοιοῦτος δὲ προσελήφθη ὁ ἐκ τῶν συνεργατῶν τῆς «Κωνσταντινουπόλεως» κ. Παῦλος Φωτιάδης, ὃς καὶ ἐφοδιασθεὶς διὰ τῶν προσηκόντων γραμμάτων ἀπῆλθεν εἰς τὰς ἐν Θράκῃ καὶ Μακεδονίᾳ μητροπόλεις.

—*Ἐπισκευαὶ Πατριαρχικοῦ Οἴκου*. — Ὑπὲρ τῶν ἐπισκευῶν προσήνεγκον κατὰ τὴν ἑβδομάδα ταύτην ὁ πανιερ. μητροπολίτης Μιτυλήνης κ. Κύριλλος δέκα γαλλικὰς λίρας, ὁ πανοσιολογ. ἀρχιμανδρίτης Εὐγένιος Πετούλης, προϊστάμενος τῆς ἐν Καλαφατίῳ τῆς Ρουμανίας ἑλληνικῆς Κοινότητος δύο, καὶ ὁ ἐνταῦθα ὁμογενὴς κ. Νικόλαος Ζάκας λιρ. τ. δέκα.

— *Ἐκδόσεις προσεχεῖς*. — Ὁ ἐλλόγιμος διευθυντὴς τῆς παρ' ἡμῖν Σχολῆς τῆς Ἐκκλησιαστ. Μουσικῆς κ. Γ. Ι. Παπαδόπουλος ἀνενδότως ἀσχολούμενος ὅπως ἐπὶ τὸ τελειότερον καὶ καλλιτεχνικώτερον ἀπαρτίσῃ ὑπὸ τὰ πιεστήρια «Ἱστορικὴν ἐπισκόπησιν τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς» ἀγγέλλει ὅτι προσαρτήσει τούτῳ πινακοθήκην, περιλαμβάνουσαν φωτογραφικὰ ἀποκόνισματα τῶν ἐν ἀρχαίῳ τεύχει (ὑπ' ἀριθμ. 163) τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει βιβλιοθήκης τῆς ἱερᾶς Μονῆς τῆς Μεγίστης Λαύρας σωζομένων εἰκόνων τῶν ὀνομαστῶν μουσικῶν τῆς βυζαντινῆς ἐποχῆς, ὡς καὶ τὰς μετὰ κόπου περισυλλεγομένας προσωπογραφίας τῶν κατὰ τοὺς κάτω χρόνους ἀκμασάντων παρ' ἡμῖν ἐπιφανῶν μουσικοδιδασκάλων, πρὸς δὲ, καὶ παλαιογραφικὰ κείμενα εἰκονίζοντα κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν τὰς μουσικὰς γραφὰς ἀπὸ τῆς χριστιανικῆς ἀρχαιότητος μέχρι τῆς εὑρέσεως τῆς νῦν ἐν χρήσει γραφικῆς μουσικῆς μεθόδου. Οὕτως ἐν τῷ βιβλίῳ εὑρήσει ὁ φιλίστωρ ἀναγνώστης ἐγκατεσπαρμένας μεταξὺ τῶν σελίδων τῶν συμπεριλαμβανουσῶν τοὺς βίους τῶν ἐνδόξων μουσικῶν τῆς βυζαντινῆς ἐποχῆς καὶ τῶν κάτω χρόνων καὶ τὰς παντὶ βεβαίως ἐπιζητήτους προσωπογραφίας αὐτῶν. Ὁ κ. Παπαδόπουλος ἐλπίζει ἐντὸς τριμηνίας νὰ παραδῷ εἰς τὸ δημόσιον τὸ καλὸν αὐτοῦ σύγγραμμα, προϊὸν πολυετοῦς σωματικῆς ἐργασίας καὶ καλλιτεχνικῆς δημοσιεύσεως, ὅπερ παρὰ τὰς ἤδη διπλασιαζομένας δαπάνας, προσφέρεται τοῖς μὲν συνδρομηταῖς ὡς ἀρχῆθεν ἐτιμήθη, ἀντὶ ἑνὸς μετζητιὲ, τοῖς δὲ μὴ τοιούτοις ἀντὶ δύο.

Ἀρχιεπισκοπὴ Σιναΐου.

Ὁ σεβασμ. ἀρχιεπίσκοπος Σιναΐου κ. Πορφύριος ἠτήσατο διὰ γράμματος αὐτοῦ, ἀναγνωσθέντος ἐν τῇ χθεσινῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ ὅπως ὁ ἐνταῦθα ἐπίτροπος αὐτοῦ ἱερολ. κ. Δανιὴλ, διάκονος χειροτονηθῇ εἰς πρεσβύτερον. Ἡ αἴτησις ἐγένετο ἀποδεκτή.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

Καλεῖται ὁ Θεόδωρος Ἰωάννου, σχισματικὸς, ἄλλοτε κάπηλος ἐν Ἀντέπῃ τῆς ἐπαρχίας Χαλεπίου, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον, Σάββατον, καὶ ὥραν 9 π. μ. μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ εἴτε αὐτοπροσώπως, εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διωρισμένου ἐνώπιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πρὸς ἐκδίκασιν τῆς κατ' αὐτοῦ ἐφέσεως τῆς Μαρίας Θεοδώρου, θυγατρὸς Γεωργίου, χριστιανῆς ὀρθοδόξου, κατοίκου Ὑψωμαθείων τὰ οἰκιακὰ ἐπαγγελλομένης. Προσεπιδηλοῦται δ' αὐτῷ, ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὁριζομένην δικάσιμον ἡ κατ' αὐτοῦ ἔφεσις θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ. Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων φύλλων «Ἐκκλ. Ἀληθείας» καὶ «Βυζαντίδος».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 26 Αὐγούστου 1902.

Κατ' ἐντολὴν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς

Ἀρχιμ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ ΑΛΕΞΙΑΔΗΣ 3

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ὁ Γεώργιος Θεοδώρου Κωμοπολίτης, Χῖος, ὑπήκοος ὀθωμανὸς, τέως μὲν κουρεὺς ἐν Γαλατᾷ παρὰ τὰ Κιουρεκτσήδικα, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 8 π. μ. μετὰ τὴν παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς δὲ τῆς κλήσεως ἐμφανισθῇ, εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε διὰ νομίμου ἀντιπροσώπου, ἐνώπιον τοῦ ἐν τοῖς πατριαρχείοις Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ὡς ἐπὶ διαζεύξει ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς Μαριάνθης Ἀντωνίου Βερώνη, τοῦπίκλην Χοίρου. Προσεπιδηλοῦται δ' αὐτῷ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὁριζομένην δικάσιμον, ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ ἐκδικασθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ.

Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων φύλλων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Κωνσταντινουπόλεως».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 17 Αὐγούστου 1902.

Ὁ Πρόεδρος

† ὁ πρώην Δρυϊνουπόλεως ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς

Διάκ. ΑΝΘΙΜΟΣ Π. ΟΡΦΑΝΙΔΗΣ 3

Ἡ Διεύθυνσις τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου ἀγγέλλει τῷ δημοσίῳ ὅτι ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ γίνονται δεκταὶ παραγγελίαι ἐκτυπώσεως βιβλίων, ἐκκλησιαστικῶν μουσικῶν βιβλίων, φυλλαδίων, διπλοτύπων, πινάκων, ἀγγελτηρίων, ἐπισκεπτηρίων καὶ παντὸς εἴδους ἐντύπων εἰς τὴν ἑλληνικὴν, τουρκικὴν καὶ τὰς λοιπὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΚΒ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 25 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1902 ΑΡΙΘ. 43

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 8
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25

Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται ἀποστελλομένη πρὸς τὸν ταμίαν.

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Μητροπολ. Βοδενῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ (πρόεδρος
† Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ (ταμίας)
† Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

Ἐπίτιμος διευθυντὴς καὶ συντάκτης ὁ Μ. χαρτοφύλαξ καὶ χρονογράφος τῆς τοῦ Χρ. Μ. Ἐκκλησίας Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νέα ἐπίσημά τε καὶ ἄλλα διδόμενα πρὸς κρίσιν περὶ τῆς πίστεως τῶν παλαιοκαθολικῶν — Τὰ περὶ τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς ἐπίσημα γράμματα — Ἡ ἴδρυσις Φιλοπτώχου Ἀδελφότητος ἐν Φαναρίῳ — Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Κοινοπαιήσεις Παράρτημα: «Εὐαγγελικὰ διδάγματα».

ΝΕΑ ΕΠΙΣΗΜΑ ΤΕ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΔΙΔΟΜΕΝΑ
ΠΡΟΣ ΚΡΙΣΙΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ
ΤΩΝ ΠΑΛΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΩΝ*

Ἀπάντησις τῆς ἐν Ροττερδάμῃ ἐπιτροπῆς τῶν παλαιοκαθολικῶν εἰς τὴν ἀπὸ 11 Αὐγούστου 1897 γνώμην τῆς ἐπιτροπῆς τῆς Πετρουπόλεως.

Β'. Εὐχαριστία.

1] Ἡ ἀρχαία Ἐκκλησία ἐπίστευεν ὅτι ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος μετὰ τὸν ἁγιασμὸν δὲν εἶνε οὔτε συνήθης ἄρτος οὔτε συνήθης οἶνος, ἀλλ' ὅτι ὁ ἐσθίων τὸν ἡγιασμένον ἄρτον καὶ πίνων τὸν ἡγιασμένον οἶνον ἀληθῶς καὶ πραγματικῶς κοινωνεῖ τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῶν παθῶν αὐτοῦ καὶ τῆς θυσίας αὐτοῦ. Ἑπομένως ἐπίστευεν ὅτι ἐν τῷ ἡγιασμένῳ ἄρτῳ καὶ τῷ οἴνῳ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς πάρεστιν ἀληθῶς, πραγματικῶς, οὐσιωδῶς, πνευματικῶς, μυστικῶς, μυστηριωδῶς (sacramentaliter), ἀλλ' οὔτε ὅμως ὑλικῶς οὔτε σωματικῶς.

Οἱ παλαιοκαθολικοὶ πιστεύουσιν εἰς τὸ δόγμα τοῦτο οὐχ ἧττον στερρῶς ἢ οἱ ἀνατολικοί.

2] Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ ἰδιαίτερα ζητήματα, πῶς ἐν τῷ συνήθει ἄρτῳ καὶ οἴνῳ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς πάρεστιν ἀληθῶς, πραγματικῶς, οὐσιωδῶς, πνευματικῶς, μυστικῶς, μυστηριωδῶς, πῶς ὁ ἡγιασμένος ἄρτος καὶ ὁ ἡγιασμένος οἶνος δὲν εἶνε πλέον συνήθης ἄρτος καὶ συνήθης οἶνος, καὶ πῶς ὁ ἐσθίων τὸν ἡγιασμένον ἄρτον καὶ πίνων τὸν ἡγιασμένον οἶνον γίνεται κοινωνὸς τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῶν παθῶν αὐτοῦ καὶ τῆς θυσίας αὐτοῦ,—ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ τὰ ζητήματα ταῦτα δὲν διασαφηνίζονται. Καὶ ναὶ μὲν οἱ πατέρες προσεπάθουν ἀληθῶς νὰ διασαφηνίσωσιν αὐτά, ἀλλ' εἶνε ὅμως γεγονὸς ὅτι ἔδωκαν λίαν διαφόρους ἐξηγήσεις.

Περὶ τῶν διαφόρων τούτων ἐξηγήσεων οἱ παλαιοκαθολικοὶ ποιοῦνται τὰς αὐτὰς παρατηρήσεις, ἃς ἐποιήσαντο καὶ περὶ τῶν διαφόρων ἐξηγήσεων τῶν πατέρων ἐν σχέσει πρὸς τὸ Τριαδικόν. Χωρὶς δηλαδὴ νὰ θεωρῶσιν ὡς δόγμα οἱανδήτινα ἐκ τῶν διαφόρων τούτων ἐξηγήσεων καὶ νὰ ἐπιβάλλωσιν αὐτὴν ὡς δόγμα, ἀξιοῦσιν ὅτι ἔχουσι τὸ δικαίωμα ἵνα ἐπιτρέπωσιν ἑαυτοῖς νὰ ὁμιλῶσιν ὡς ὁ Ἀθανάσιος, ὁ Κύριλλος ὁ Ἱεροσολύμων, ὁ Γρηγόριος ὁ Νύσσης, ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, ὁ Ἀμβρόσιος, ὁ Αὐγουστῖνος, ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς κλπ.κλπ.

Δὲν προσάγομεν ἐνταῦθα ἐκ νέου αὐτοὺς τοὺς λόγους τῶν πατέρων τούτων, καθόσον οὗτοι ἐδημοσιεύθησαν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ «Διεθνεῖ Θεολογικῇ

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 450—452.

Ἐπιθεωρήσει» (Revue internationale de Théologie, Ἀρ. 12 τοῦ 1895, σελ. 753—756. Ἀρ. 13 τοῦ 1896, σελ. 130—150).

3] Συντόμως εἰπεῖν, οὕτως ἔχοντος τοῦ πράγματος, φανερὸν ὅτι μεταξὺ τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς καὶ τῆς παλαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ὑπάρχει συμφωνία ἐν τῇ πίστει καὶ τῷ δόγματι, καὶ ὅτι ἡ λέξις «μετουσίωσις» (transubstantiatio) ὁμοίως, ὅπως καὶ τὸ Filioque, δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἀποτελέσῃ «impedimentum dirimens» εἰς τὴν ἀμοιβαίαν κοινωνίαν τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Ἐξ ἑνὸς αἱ Ἐκκλησίαι τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως ἦσαν ἡνωμέναι, ὅτε ἡ λέξις «μετουσίωσις» εἰσέτι δὲν ὡρίστατο· ἐξ ἄλλου εἶνε ἀναμφίβολον ὅτι ἐν τοῖς λειτουργικοῖς βιβλίοις τῆς Ρωσσικῆς Ἐκκλησίας ἡ λέξις αὕτη δὲν εὑρίσκεται· τοὐναντίον ἐν τῷ τύπῳ τῆς παραδοχῆς τῶν προτεσταντῶν εἰς τὴν Ρωσσικὴν Ἐκκλησίαν λόγος γίνεται μόνον περὶ τῆς λέξεως «μεταβολή», οὐχὶ δὲ περὶ τῆς λέξεως «μετουσίωσις». Λοιπὸν φανερὸν ὅτι ἡ λέξις «μετουσίωσις» δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἐπιβληθῇ ὑπὸ τὸ ὄνομα ἄρθρου πίστεως εἰς οὐδένα οἱονδήποτε.

Γ'. Αἱ χειροτονίαι παρὰ τοῖς παλαιοκαθολικοῖς τῆς Ὁλλανδίας.

1] Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ὁλλανδίας δὲν ἔπταισε πρὸς τὸν πάπαν. Τῆς ἔριδος ἤρξατο πραγματικῶς ἡ Ρώμη διὰ τῆς ὑπερβάσεως τῶν δικαιωμάτων αὐτῆς. Τούτου ἕνεκα ἡ Ἐκκλησία τῆς Ὁλλανδίας οὐ μόνον ἐδικαιοῦτο, ἀλλὰ καὶ ὤφειλε νὰ ὑπερασπίσῃ κατὰ τοῦ παπισμοῦ τὴν πίστιν καὶ τὰ δίκαια αὐτῆς ὡς ἐθνικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Οὐτρέχτης ὑπερήσπισε τὰ δίκαια αὐτῆς καὶ ὑπέβαλεν εἰς τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν ἔκθεσιν περὶ τούτου ἐν τοῖς συγγράμμασι, τὰ ὁποῖα ἐδημοσίευσε καὶ τὰ ὁποῖα βασίμως πραγματεύονται περὶ πάντων τῶν ζητημάτων, ἅτινα ἠδύναντο ἵνα ἐγερθῶσι περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου. Ἐπιδοκιμασίας δὲ τῆς διαγωγῆς αὐτῆς ἔτυχε παρ' ὅλων τῶν σωματείων καὶ παρ' ὅλων τῶν διασήμων ἀνδρῶν τῶν ἀνθισταμένων κατὰ τῶν καταχρήσεων καὶ τοῦ δεσποτισμοῦ τῆς Ρώμης κατὰ τὴν ΙΗ' ἑκατονταετηρίδα. Τοῖς ρώσσοις θεολόγοις συνιστῶμεν ἰδίᾳ τὰ ἀκόλουθα βιβλία, ἐν οἷς βασίμως διαπραγματεύονται τὰ δυσκολεύοντα αὐτοὺς ζητήματα.

α'] Histoire abrégée de l'Eglise métropolitaine d'Utrecht, par M. G. Dupac de Bellegard, ancien comte de Lyon, 3me édition, gr. in 8o. Utrecht, I. A. van Woestenberg. 1892.

β'] Recueil de divers témoignages de plusieurs cardinaux, archevêques, universités, Facultés de théologie ou de droit, Docteurs . . . Magistrats, Jurisconsultes et autres personnes célèbres, en faveur de la catholicité et de la légitimité des droits du clergé et des chapitres, archevêques et évêques de l'Eglise catholique des Provinces unies, contre le schisme introduit dans cette Eglise depuis le commencement de ce siècle par les manœuvres des jésuites et de leurs adhérents. A Utrecht, chez G. van der Weijde, libraire; 1763, in 4o.

γ'] Apologie (1re et 2me) de Mgr. l'Évêque de Babylone (Mgr. Dominicus Maria Varlet) contenant etc. . . . . A Amsterdam, chez Nicolas Potgieter, libraire, 1724, 1727, in 4o.

2] Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἀπαίτησιν τῆς παρουσίας τριῶν ἐπισκόπων κατὰ τὴν εἰς ἐπίσκοπον χειροτονίαν, ἡ ἀπαίτησις αὕτη οὐδέποτε ἐθεωρεῖτο ἄλλως ἢ ὡς ἁπλῆ πειθαρχικὴ μόνον διάταξις, λίαν καλή, λίαν προβλεπτικὴ ἐν τῷ συνήθει καιρῷ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὡς ἀπαραίτητον μέτρον ἐν καιρῷ ἐκτάκτου ἀνάγκης, οἷα ἦν ἡ ἀνάγκη τῆς Ὁλλανδικῆς καὶ τῆς Ἑλβετικῆς Ἐκκλησίας.

3] Διὸ οἱ παλαιοκαθολικοὶ θεωροῦσι τὰς ἑαυτῶν χειροτονίας ἐγκύρους (gültig) καὶ τοσοῦτον κανονικάς, ὅσον ἦτο δυνατόν. Ἐπειδὴ δὲ οὗτοι ἐνήργουν οὕτως, ὅπως ἐπέβαλλεν αὐτοῖς ἡ ἀνάγκη τῶν περιστάσεων καὶ ἡ ἄμυνα τῆς πίστεως καὶ τῆς Ἐκκλησίας αὐτῶν, νομίζουσιν ὅτι οὐ μόνον κατ' οὐδὲν οὐδαμῶς προσέβαλον τὴν οἰκουμενικὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ τοὐναντίον ἐστάθησαν πιστοὶ εἰς αὐτὴν καὶ ὑπερήσπισαν τὰ δίκαια αὐτῆς. Ἑπομένως δι' οὐδὲν ἔχουσι νὰ ἐκφράσωσι μετάνοιαν πρὸς οἱανδήτινα ἰδιαιτέραν Ἐκκλησίαν, οὔτε νὰ ζητήσωσι τὴν ἔγκρισιν οἱασδήτινος ἐπὶ μέρους Ἐκκλησίας. Στηριζόμενοι εἰς τὰ δικαιώματα καὶ εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν αὐτονομίαν αὐτῶν, χάριν τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς μεταξὺ τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν ἑνότητος θέλουσιν ἐξακολουθήσει, ὡς καὶ πρότερον, ἐκπληροῦντες τὰς ἐκκλησιαστικὰς ὑποχρεώσεις αὐτῶν, ἃς ἐπιβάλλουσιν αὐτοῖς ἐν σχέσει πρὸς τὰ λοιπὰς Ἐκκλησίας ἡ πίστις, ἡ διαρύλαξις τῆς θείας παρακαταθήκης καὶ ἡ ἀγάπη.

4] Ἂν οἱ ρῶσσοι θεολόγοι δὲν ἀποδίδουσι, καὶ βασίμως δὲν ἀποδίδουσιν, οὐδεμίαν γενικὴν νομι-

κὴν ἰσχὺν εἰς τὰς ρωμαϊκὰς ἀρὰς, οὐχὶ ἅπαξ διευθυνθείσας κατὰ τοῦ πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ κατὰ τῶν πατριαρχῶν τῆς Ἀνατολῆς, ἂν εἰς οὐδὲν λογίζωνται, καὶ βασίμως, τὰς ἐκτοξευθείσας κατ' αὐτῶν ὑπὸ τῆς Ρώμης κατηγορίας ἐπὶ σχίσματι καὶ αἱρέσει, ὀφείλουσι λογικῶς νὰ θεωρήσωσιν ὡς οὐδὲν καὶ τὰς ἀρὰς, ἃς ἡ Ρώμη ἐξετόξευσε κατὰ τῶν παλαιοκαθολικῶν ἐπισκόπων. Ὁ ἀπὸ μέρους τῆς ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας ἀφορισμὸς δὲν εἶνε ἀφορισμὸς ἀπὸ μέρους τῆς οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας. Ὁ τοιοῦτος ἀφορισμὸς οὐδόλως προσβάλλει ἡμᾶς πλειότερον τῶν ἀνατολικῶν, οὐδὲ ἐγενόμεθα ἡμεῖς ἄξιοι αὐτοῦ πλειότερον ἢ οἱ ἀνατολικοί. Διὸ οὐδόλως ἔχομεν ἀνάγκην νὰ θεραπευθῶμεν ἀπὸ τῆς δῆθεν ταύτης πληγῆς πλειότερον ἢ οἱ ἀνατολικοὶ ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν. Καὶ πρότερον καὶ εἰς τοὐπιὸν ἡ παλαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία εἶνε καὶ διαμένει δυτικὴ καθολικὴ Ἐκκλησία μετὰ πάντων τῶν δικαιωμάτων αὐτονόμου ἐπὶ μέρους Ἐκκλησίας. Ὑπὸ τοιοῦτον πνεῦμα ἐπιθυμεῖ αὕτη τὴν ἕνωσιν.

Συμπέρασμα.

Ὅσον ἐξ ἑνὸς ἰσχυρῶς ἐπιθυμοῦσιν οἱ παλαιοκαθολικοὶ τὴν ἕνωσιν μεταξὺ τῆς σεβασμίας ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς παλαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ δόγματος τῆς ἀρχαίας ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας καὶ τῆς οἰκουμενικότητος τῶν ἑπτὰ οἰκουμενικῶν συνόδων, τόσον ἰσχυρῶς ἐξ ἄλλου ἀντιβαίνει εἰς τὴν συνείδησιν αὐτῶν νὰ ἀναγνωρίσωσιν ὡς δόγματα θεολογικὰς θεωρίας καὶ νὰ ἐπιτρέψωσι νὰ εἰσαχθῶσιν εἰς τὰ ἀντικείμενα τῆς πίστεως γνῶμαι καὶ ἐκφράσεις, αἵτινες ἐδιδάσκοντο οὐχὶ πανταχοῦ, οὐδὲ πάντοτε καὶ ὑπὸ πάντων.

Οὐ μόνον δὲ οὐδέποτε θὰ παραδῶσι τὸ κριτήριον τοῦτο τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ πάντοτε, ἀκριβῶς καὶ αὐστηρῶς θέλουσιν ἐφαρμόζει αὐτὸ πρὸς λύσιν πάντων τῶν ἀμφιβαλλομένων μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν ζητημάτων.

Ἐν Βόννῃ, τῇ 19 Νοεμβρίου 1898.

Διὰ τὴν ἱδρυθεῖσαν ἐν Ροττερδάμῃ ἐπιτροπήν

Θεόδωρος Βέμπερ

καθολικὸς ἐπίσκοπος τῶν παλαιοκαθολικῶν τῆς γερμανικῆς αὐτοκρατορίας.

(ἕπεται συνέχεια)

ΤΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ Μ. ΤΟΥ Γ. ΣΧΟΛΗΣ ΕΠΙΣΗΜΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ*

Αἱ δοθεῖσαι κατὰ καιροὺς ὀνομασίαι τῇ μεγαλωνύμῳ πατριαρχικῇ σχολῇ φανεραὶ ποιοῦνται τὴν ἐκτίμησιν τοῦ χαρακτῆρος καὶ τοῦ προορισμοῦ, ὃν τῇ καθ' ἡμᾶς οἰκουμενικῇ ταύτῃ σχολῇ τῶν κάτω χρόνων Ἐκκλησία καὶ Γένος ἀπένειμαν. Ὁ σεβαστὸς διευθυντὴς τοῦ τῆς Τραπεζοῦντος ἑλληνικοῦ φροντιστηρίου,[36] ἔγραψεν ὅτι ἡ σχολὴ ἐκλήθη ἀπὸ τοῦ 1805 *Πατριαρχικὴ Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή*, «ἡ δ' ἐπίκλησις αὕτη ἐκράτησε καὶ μέχρι τῆς σήμερον.» Ἔγραψεν ἐπίσης ἀποκαλῶν τὴν σχολὴν «σεβαστὴν μὲν ἄλλως, ἀτυχῆ δὲ καὶ ῥθίνουσαν καὶ πάντοτε κατὰ τοὺς χρόνους, οὓς διέρχεται, λιπόθυμον σχολήν, ἀπὸ τεσσάρων αἰώνων πενομένην, οὐδέποτε γενομένην ἀκαδημίαν, οὐδέποτε ὑπὸ τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας οὕτως ὀνομασθεῖσαν[37]». Ταῦτα πάντα γράφονται ἐσφαλμένως, ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ἱστορίας τῆς σχολῆς καὶ μετὰ σπουδῆς ἀδικαιολογήτου.

Τὸ παλαιότερον γράμμα τοῦ 1663 λέγει σαφῶς ὅτι Μανωλάκης ὁ ἐκ Καστορίας ἔγνω συστῆσαι ἀκαδημίαν, ἣν ἀποκαλοῦσι πατριάρχης καὶ σύνοδος τότε καὶ φροντιστήριον καὶ σχολήν. Τὸ δεύτερον γράμμα (τοῦ 1691) ὀνομάζει τὴν ὑπὸ Μανωλάκη συστηθεῖσαν σχολὴν, ἐπανειλημμένως διδασκαλεῖον καὶ φροντιστήριον, ἀδιαφόρως, καὶ σχολήν· ἀλλὰ κατ' ἐκεῖνο τοῦ χρόνου ὁ ἱστοριογράφος Καντεμίρης ἀκαδημίαν ὀνομάζει. Κατὰ τὰ μέσα τῆς ΙΗ' ἑκατονταετηρίδος ἡ μεγάλη Ἐκκλησία καὶ σχολὴν πατριαρχικὴν ὠνόμαζε καὶ φροντιστήριον, ἐνῷ ὁ τῶν γραμματικῶν διδάσκαλος Ἀνανίας ὁ Ἀντιπάριος, ἐκδοὺς τῷ 1764 τὸ Σπλάγχνον γραμματικῆς ἢ περὶ μορίων μέγα βιβλίον αὐτοῦ, «διδάσκαλον τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἑλληνικῆς ἀκαδημίας» ἑαυτὸν ἐπέγραψε. Γρηγόριος ὁ ἀπὸ Σμύρ-

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 246—250 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

36. Ματθαῖος Κ. Παρανίκας ἐν Ἕλλην. Φιλολ. Συλλόγῳ, τόμ. ΙΘ', σελ. 1—2. Εἰς ὅσα δ' ἔγραψεν εἶχεν ὑπ' ὄψιν ὡς πηγὴν καὶ τὰ ἐν τόμῳ ΙΓ' τοῦ αὐτοῦ συγγράμματος, ἀπὸ σελ. 203—253 ἔγγραφα περὶ σχολῆς.

37. ἐν δὲ Σχεδιάσματι περὶ σχολείων, ἐν σελ. 15 καὶ 24 καὶ 28 καὶ 31 γράφει ὅτι σειρὰν τῶν τῆς σχολῆς διευθυντῶν ἔχομεν, οἳ κατέστησαν αὐτὴν ὄντως Μεγάλην τοῦ Γένους Σχολήν, ὅτι ἦσαν δύο σχολαὶ, τῶν φιλοσοφικῶν καὶ γραμματικῶν, ὅτι ἐπὶ Ἀνανίου ἐκαλεῖτο ἀκαδημία, πηγὴ γενομένη γεραρὰ καὶ πολυχεύμων καὶ ὅτι αἱ ἐξ αὐτῆς ἐξερχόμεναι ἀκτῖνες ἐφώτιζον τὸ ἔθνος κτλ.

νης οἰκουμενικὸς πατριάρχης πατριαρχικὴν καὶ σταυροπηγιακὴν ὠνόμασεν, οἱ δὲ μετ' αὐτὸν κοινὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως σχολὴν τῶν ἑλληνικῶν μαθημάτων, ὁμολογοῦντες πάντες ὅτι προορισμὸς αὐτῆς ἦν τὸ τοὺς διδασκάλους καὶ τοὺς ἀνωτέρους κληρικοὺς τῆς ἀνατολικῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐκπαιδεύειν ὡς καὶ τοὺς ἀνωτέρους ὑπαλλήλους τῶν ἡγεμόνων Μολδαυΐας καὶ Βλαχίας· ὅθεν, δικαίως, ὁ μὲν Μολδαυΐας ἡγεμὼν (1782) Κωνσταντῖνος Δημητρίου Μουρούζης ἀποφαίνεται ὅτι «τῶν ἑλληνομουσείων ἁπάντων ὑπέρκειται ἡ ἐν τῇ βασιλευούσῃ σχολή», ὁ δὲ Βλαχίας Ἀλέξανδρος Μουρούζης, τῇ 1 μαΐου 1793, γράφει «τὸ ἑλληνομουσεῖον τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων πάσης παιδείας ἀρχὴ τῷ ἡμετέρῳ γένει τοῖς καθ' ἡμᾶς αἰῶσι γνωρίζεται». Ἐν ἀρχαῖς δὲ τῆς ΙΘ' ἑκατονταετηρίδος, ὁ μὲν πατριάρχης Καλλίνικος ὁ ἀπὸ Νικαίας καὶ ἡ σύνοδος αὐτοῦ σχολὴν κοινὴν καὶ πατριαρχικὴν τοῦ Γένους σχολὴν ὠνόμασε, καὶ μουσεῖον, καὶ Μουσῶν τέμενος, καὶ μουσοτρόφων ἀνδρῶν ἐνδιαίτημα καὶ τῶν ἑλληνικῶν ἁπανταχοῦ μουσοτροφείων ὑπερκείμενον· αὐτὴ δ' ἑαυτὴν ἡ πατριαρχικὴ σχολὴ ἐκάλει κατὰ τὰ ἔτη 1804—1806 Μεγάλην τοῦ Γένους Σχολήν, ἀλλὰ καὶ Μέγα καὶ κοινὸν τοῦ Γένους Μουσεῖον, τὴν δὲ τελευταίαν ταύτην ὀνομασίαν ἐπέγραφεν οἷς ἀνηγόρευε μέλεσιν αὐτῆς καὶ ταύτην διέταττε ἵνα φέρωσιν ἐν τοῖς τίτλοις τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν, ἃ ἔμελλον ἐκδοῦναι τύποις· αὐτὸς ὁ Πρῶτος ἐγράφετο «σχολάρχης τοῦ ἐν Βυζαντίῳ (ἢ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει) μουσείου»· οἱ ἔφοροι πάγκοινον ὠνόμαζον πατριαρχικὴν τοῦ Γένους σχολήν· ἀλλά, τῇ 14 Ἰουλίου 1805, πρὸς τὸν Μωϋσῆν Κρήτσκην γράφοντες ἐπανειλημμένως ἐβεβαίουν ὅτι «τὴν πάγκοινον ταύτην ἀκαδημίαν ἐν τῇ βασιλευούσῃ συνεστήσαμεν», ἐπτάκις δὲ καλοῦσι πατριαρχικὴν, ἢ τοῦ πανελληνίου, ἢ καὶ ἁπλῶς *ἀκαδημίαν*, τὰς δὲ πράξεις αὐτῆς ἐπανειλημμένως ἀνακηρύττουσιν *ἀκαδημιακὰ ψηφίσματα*[38]· τῇ αὐτῇ δ' ἡμέρᾳ γράφει πρὸς τοὺς Ζωσιμάδας ὁ Πρῶτος ὡς σχολάρχης ἀκαδημίας, καὶ βεβαιοῖ, τῇ 1 σεπτεμβρίου 1805, γράφων τῷ τῆς Βλαχίας ἡγεμόνι Κωνσταντίνῳ Ὑψηλάντῃ, ὅτι «ἐλπίζει, προστασίᾳ καὶ κηδεμονίᾳ τῆς ὑψηλότητος αὐτοῦ, νὰ μεταβληθῇ ἡ πάγκοινος σχολὴ τῶν ἑλλήνων, ἐντὸς ὀλίγου, εἰς εὐρωπαϊκὴν ἀκαδημίαν»· ἐφεξῆς δὲ καὶ Πρῶτος, καὶ Ζωσιμᾶδες, καὶ Κρήτσκης, καὶ Σκαρλᾶτος Γκίκας ὁ ἡγεμονόπαις ὠνόμαζον ἀκαδημίαν· ἕτεροι δέ κοινότερον παγγενῆ σχολήν, τοῦ σύμπαντος ἔθνους δηλαδή. Τῆς σχολῆς οἱ κώδηκες ἀπενέμουσιν αὐτῇ τὴν ὀνομασίαν, μέχρι μὲν τοῦ 1815 *Σχολῆς τοῦ Γένους* — ἔκτοτε μέχρι τοῦ 1818 Ἑλληνικῆς σχολῆς τοῦ Γένους ἐν Ξηροκρήνῃ — μέχρι τοῦ 1857 *Μεγάλης Ἑλληνικῆς τοῦ Γένους Σχολῆς*. Ἀπὸ τοῦ 1857 ὡρισμένως καὶ ἀμεταβλήτως ἕως σήμερον φέρει τὴν ὀνομασίαν *Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς*. Καὶ πρὸς ἀκρίβειαν, δέον ἵνα σημειωθῇ ὅτι τῇ 16 μαΐου 1847 ἰδίᾳ πολυμελὴς ἐπιτροπεία, σκεπτομένη περὶ προαγωγῆς τῆς σχολῆς, ἀπεφάσισε ἵνα δοθῇ τὸ ὄνομα τοῦτο, ὅπερ φέρει καὶ νῦν· ἀλλ' ἡ σχολὴ ἤρξατο γράφειν ἑαυτὴν οὕτω μόλις τῷ 1857.

*

Μέχρι τοῦ 1853 οἱ ἐν αὐτῇ διδάσκοντες ἐγράφοντο, καθὰ καὶ οἱ λοιποί, *διδάσκαλοι*· ἔκτοτε δὲ *καθηγηταί*.

§

Ἡ βιβλιοθήκη τῆς σχολῆς ἐνταῦθα γενήσεται λόγου θέμα βραχυτάτου. Τὰ κατὰ τὴν ἀσινῆ διαφύλαξιν αὐτῆς ἡ Μ. Ἐκκλησία διέταξε σαφέστατα τῷ 1804, φαίνεται δ' ὅτι ἀμέσως ἐκ τοῦ Φαναρίου μετεκομίσθησαν εἰς τὸ ἐν Κουρουτσεμὲ μέγαρον τὰ βιβλία τῆς σχολῆς καὶ ἐξ Ἁγίου Ὄρους ἡ βιβλιοθήκη τοῦ ἀειμνήστου Νικηφόρου τοῦ Θεοτόκη, κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1805.

Βιβλιοφύλακες διωρίσθησαν τῇ 1 σεπτεμβρίου 1804 Παντολέων ὁ Φραγκιάδης, ὁ κατόπι Πλάτων ὁ Χίου μητροπολίτης καὶ τῇ 7 αὐγούστου 1807 ὁ Ἰωάννης Βυζάντιος, ἀμφότεροι τὸ στάδιον τῆς μαθήτεως ἐν τῇ σχολῇ διανύοντες. Τῷ 1804, γενομένης ἀναγραφῆς, εὑρέθη ὅτι ἡ τέως ἐν Φαναρίῳ βιβλιοθήκη εἶχε 207 τόμους· ἡ τοῦ Θεοτόκη τῷ 1805 εὑρέθη ἀριθμοῦσα τόμους 768.

Σημ. Τῆς πατριαρχικῆς ἀκαδημίας ἡ βιβλιοθήκη τῷ 1804 ἐκέκτητο *17 χειρόγραφα*, ταῦτα: Ἀρμενόπουλον — Κορεσίου Παρεκβολὰς εἰς τὸν Ἰώβ — Περὶ βαπτίσματος τῶν λατίνων — Κορυδαλλέως (ἀκριβῶς οὐ σημειοῦται τὸ πόνημα) — Συναξάρια δύο — Λογικὴν Κορυδαλλέως — Τοῦ ἐξ ἀπορρήτων εἰς τὸ Περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς. — Ἀποφθέγματα φιλοσόφων καὶ ρητόρων — Κορυδαλλέως εἰς τὸ Περὶ ψυχῆς τοῦ Ἀριστοτέλους — Προλεγόμενα λογικῆς — Ἀποσημειώσεις εἰς τὰ Ἀναλυτικὰ — Γραμματικὴν γαλλικὴν — Ἐγχειρίδιον ἀνωνύμου — Ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν ὀνοματολογίαν (ἑλληνιστὶ καὶ λατινιστὶ) — Περὶ ἀναλυτικοῦ διαβήτου — Θέατρον πολιτικόν.

38. Ἴδε τὸ βιβλίον «Ἐκκλησιαστικῆς καὶ πολιτικῆς ἱστορίας σύμμικτα» ὑπό τινος ὀρθοδόξου, ἐν ἔτει 1809 (ἔκδοσιν δευτέραν), ὅπερ ἐν σελ. 154 ἀκαδημίαν ἀποκαλεῖ τὴν σχολήν, ἐξ οὗ γίνεται δῆλον ὅτι ἀπέβιβδον αὐτῇ τὸ ὄνομα τοῦτο καὶ ἕτερα λόγια, πλὴν τῶν ἐφόρων καὶ διδασκάλων αὐτῆς.

Ἡ βιβλιοθήκη τοῦ Θεοτόκη δύο μόνον εἶχε χειρόγραφα: Σειρὰν εἰς τὴν Ὀκτάτευχον (ἑλληνιστὶ) καὶ Τάξιν τῆς ρωσσικῆς Ἐκκλησίας (λατινιστί).

ἀλλ' ἐκέκτητο ἱκανὰ *σπουδαῖα ἔντυπα βιβλία*· οἷον, τὴν τοῦ Λουκάρεως Ὁμολογίαν πίστεως — τὸ τοῦ Goar Εὐχολόγιον — τὰς Ἐκκλησιαστικὰς Ἀρχαιότητας τοῦ Βίγκαμ — τοῦ Σουηκήρου τὸν Θησαυρὸν — Βινίου τὰ Πρακτικὰ τῶν Συνόδων — τοὺς Βυζαντινοὺς συγγραφεῖς (Βενετίας ἔκδοσιν) — τὴν τοῦ Κρουσίου Τουρκογραικίαν — τὸν Cave — τὴν Ἑλλην. Βιβλιοθήκην τοῦ Φαβρικίου — τὴν Λατινικὴν τοῦ αὐτοῦ — τὴν τοῦ Δουπίνου Βιβλιοθήκην ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων — τὴν Ἑλλην. Παλαιογραφίαν τοῦ Μονφωκὼν — τὰ Ὑπομνήματα τῆς ἀνατολ. Ἐκκλησίας τῶν ἐτῶν 1762—63 διὰ τὸ συμβὰν ἐν Βενετίᾳ σχίσμα (λατινιστί).

Ἡ τῆς πατριαρχικῆς ἐν Φαναρίῳ σχολῆς ἐκέκτητο *σπουδαιότατον*, κατ' ἐμέ, *ἔντυπον*, ἑλληνιστὶ γεγραμμένον, «Περὶ τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ θαύματος τοῦ Ἀλεξανδρείας Ἰωακείμ».

Τῇ 17 μαρτίου 1823 συνεπληρώθη νέος τῶν βιβλίων κατάλογος, ἐκ διαταγῆς Ἀνθίμου πατριάρχου τοῦ ἀπὸ Χαλκηδόνος συνταχθείς, καθ' ὃν εὑρέθησαν τόμοι 1518, τούτων ὅμως ἦσαν ἱκανοὶ διπλοῖ, ὡς τῆς Ἀστρονομίας τοῦ Λαλὰνδ ὑπὸ Ἀνθίμου Γαζῆ (100 τόμοι), τῶν Μαθηματικῶν τοῦ Θεοτόκη (24 τόμοι), τῆς ὑπὸ Δούκα ἐκδόσεως τοῦ Θουκυδίδου (39 τόμοι), τῆς Ἀριθμητικῆς τοῦ Μπαλάνου Βασιλοπούλου (23) κλπ. Εἶχε δ' ἡ σχολὴ καὶ πολλὰ **ὄργανα φυσικῆς**.

*

Ἔφοροι τῆς σχολῆς γίνονται γνωστοὶ διὰ τῶν κωδήκων 65 καὶ 69 καὶ τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 302 φυλλαδίου, τῶν ἐν τῇ σχολῇ τεθησαυρισμένων (ὧν ἐπὶ τῇ βάσει γράφονται καὶ τὰ ἀπὸ τοῦδε), οἱ ἑξῆς· 1822—23 Μεθόδιος ὁ μητροπολίτης Ἀγκύρας ὁ μετὰ ταῦτα πατριάρχης Ἀντιοχείας ψηφισθείς· τῷ 1823—25 Κυζίκου Ματθαῖος, Σερρῶν Χρύσανθος (ὁ τῷ 1824 γενόμενος οἰκουμενικὸς πατριάρχης), παχάρνικος Σωτηράκης, Νικόλαος Φωτίου, Ἰωάννης Σαράφογλους· τῷ 1825 προσετέθη Πανάρετος ὁ Νικομηδείας· ἔκτοτε δὲ μέχρι τοῦ 1846 ἐφόρων οὐ σημειοῦνται ὀνόματα. Τῇ 4 ὀκτωβρίου 1847 ὠνομάσθησαν ἔφοροι οἱ μητροπολῖται Καισαρείας Παΐσιος, Δέρκων Νεόφυτος καὶ Ἀδριανουπόλεως Γεράσιμος, οἱ ποστέλνικοι Σωτήριος Καλλιάδης καὶ Ἀλέξανδρος Φωτιάδης καὶ ὁ ἰατρὸς Στέφανος Καραθεοδωρῆς· ἀλλὰ κατὰ τὴν διετῆ περίοδον ἀπὸ τοῦ ὀκτωβρίου 1847 ἕως τέλους τοῦ 1849, ἀντὶ τοῦ Ἀδριανουπόλεως, φαίνονται οἱ μητροπολῖται Κυζίκου Ἰωακεὶμ καὶ Σερρῶν Ἰάκωβος, ὁ Ἀλέξανδρος Φωτιάδης καὶ ὁ ἰατρὸς Κωνσταντῖνος Καραθεοδωρῆς. Ἐν τούτοις ἔφοροι κατὰ τὰ ἔτη 1814—48 ἀναφέρονται οἱ αὐτοὶ πλὴν τοῦ Σερρῶν. Τῇ 5 μαΐου 1848 ἡ ἐφορία τῆς σχολῆς ἐζήτησεν ἀπὸ τοῦ πατριάρχου πάλιν τὴν μονὴν τῆς Θεοτόκου Καμαριωτίσσης, παραχωρηθεῖσαν, ὡς ἔγραφον, *προαιρέσει πατριαρχικῇ καὶ συγκαταθέσει αὐτῆς τῆς ἐφορίας τῆς Μ. τοῦ Γένους σχολῆς*, τῷ 1831, τοῖς ἕλλησιν ἐμπόροις «διὰ συμπεφωνημένου ἐνοικίου· διαλυθείσης δὲ τότε τῆς ἐμπορικῆς σχολῆς, «ἡ μονὴ, φυσικῷ τῷ λόγῳ, μετέβη αὖθις ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπιρροὴν τῆς ῥηθείσης ἐφορίας, διατελοῦσα κυριωτέρως ὑπὸ τὴν κανονικὴν προστασίαν τῆς πανσεβάστου ἡμῶν αὐτῆς Παναγιότητος», καθὼς ἔγραφον. Τὴν αὐτὴν ἐπίσης αἴτησιν ἐποιήσατο καὶ πολυμελὴς ἐπιτροπεία, σκεψαμένη τῷ 1847 περὶ τῆς σχολῆς καὶ ζητήσασα τῇ 7 ἰουνίου τὴν μονὴν «νὰ περιέλθῃ εἰς τὴν ἄμεσον προστάσιαν τῆς ἀγίας κυριάρχου, δηλαδὴ τῆς Κεντρικῆς Μεγάλης Σχολῆς τοῦ Γένους»· καὶ σημειωτέον ὅτι τὴν αἴτησιν ὑπογράφουσιν οἱ γινώσκοντες κάλλιον ἡμῶν βεβαίως τὰ κατὰ τὴν μονὴν τῆς Καμαριωτίσσης μητροπολῖται Ἡρακλείας Διονύσιος, Δέρκων Νεόφυτος, Ἀδριανουπόλεως Γεράσιμος, ὁ μέγας λογοθέτης Νικόλαος Ἀριστάρχης, ὁ μέγας κλουτζάρης Μιλτιάδης Ἀριστάρχης, οἱ ποστέλνικοι Καλλιάδης καὶ Φωτιάδης, οἱ ἰατροὶ Σ. Ἀρχιγένης, καὶ Σ. καὶ Κ. Καραθεοδωρῆ, ὁ Ἰωάννης Φάχρης, ὁ Ἀλέξανδρος Φενερλῆς, καὶ ὁ γραμματεὺς τῆς ἐπιτροπείας Γεώργιος Φωτῖος.

Περὶ τῆς μονῆς τῆς Θεοτόκου Καμαριωτίσσης ἐν διατριβιδίῳ ἰδίῳ γενήσεται λόγος ὁ προσήκων.

*

Διδάσκαλοι τῆς σχολῆς ἐν τοῖς ἀπὸ 1 δεκεμβρίου 1801 μέχρις 23 ἰανουαρίου 1803 λογαριασμοῖς ἀναφέρονται· πρῶτος ὁ Δωρόθεος, δεύτερος ὁ Ματθαῖος καὶ τις τρίτος—ἐν τοῖς ἀπὸ 1 φεβρουαρίου 1803 μέχρι 17 ἰανουαρίου 1804 πρῶτος Ματθαῖος (διςχίλια γρόσια λαμβάνων κατ' ἔτος= 3000 φράγκων[1], δεύτερος Ματθαῖος (χίλια κατ' ἔτος) καὶ τρίτος Γεώργιος (ἑξακόσια κατ' ἔτος). Ἐπειδὴ δὲ τῆς σχολῆς ἀρχιδιδάσκαλος καὶ διευθυντὴς διωρίσθη κατὰ τὸ 1804 Δωρόθεος ὁ Πρῶτος τὸ πρῶτον, εἰκάζω ὅτι ὁ Δωρόθεος οὗτος, ὁ πρὶν τοῦ Πρωΐου, ἦν ὁ Βουλισμᾶς.

Ἐπαρκῆ μνείαν ποιησάμενος τῶν ἀπὸ τοῦ 1804—1820 διευθυνάντων τὴν πατριαρχικὴν σχολὴν καὶ τινων διδασκάλων[39] αὐτῆς, συμπληρῶ νῦν

39. ἐν τούτοις ἐν καταλόγῳ συνδρομητῶν τῆς «Ἐπιτομῆς χρονολογικῆς τῆς γενικῆς ἱστορίας, ὑπὸ Λάμπρου Ἀντωνιάδου τοῦ ἐκ Μοισίας», ἐκδεδομένης ἐν Κωνσταντινουπόλει τῷ

τὴν ἀναγραφὴν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ 1822, ὅτε ἀναφέρονται διδάσκαλοι ὁ Σαμουὴλ (150 γρόσια λαμβάνων κατὰ μῆνα), ὁ Λογάδης (250), ὁ Ὀνούφριος (80) καὶ ὁ Ματθαῖος (150), ἐν τῇ προκαταρκτικῇ σχολῇ τοῦ Φαναρίου διδάσκοντος Κωνσταντίνου τινός· οἱ αὐτοὶ ἀναφέρονται κατ' ὄνομα διακριδὸν μέχρι τοῦ 1824, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 1825—1829 διὰ μιᾶς φράσεως συνοπτικωτάτης «μηνιαῖα διδασκάλου, ὑποδιδασκάλων καὶ μαθητῶν» πάντα τὰ πρόσωπα συγχωνεύονται. Τῷ 1830 σημειοῦνται ὁ Λογάδης (250 γρόσια κατὰ μῆνα), ὁ Ἀγαθάγγελος (300 γρόσια), καὶ τρίτος Θεόδωρος (100). Ἀγαθάγγελος δὲ (ὑπὸ τῷ αὐτῷ μισθῷ) καὶ ὁ Θεόδωρος (300 κατὰ μῆνα) σημειοῦνται διδάσκοντες ἄχρι τοῦ 1834, ὅτε καὶ τέταρτός τις προστίθεται, οὗ τὸνομα ἀγνοοῦμεν, λαμβάνων ἑκατὸν γρόσια κατὰ μῆνα. Κατὰ τὰ ἔτη 1834—1839 οἱ λογαριασμοί, συνοπτικοὶ ὄντες, οὐδὲν διδάσκουσιν. Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1839 διδασκάλους ἀπαντῶμεν Κωνσταντῖνον Εὐθυβούλην καὶ τὸν Ἰωάννην Φιλαλήθην. Κατὰ τὸ ἔτος 1842, ὑπὸ σχολάρχην τὸν ἀπὸ τοῦ 1836 ἐπαναλαβόντα ἤδη τὴν διεύθυνσιν τῆς σχολῆς Σαμουὴλ τὸν Κύπριον, εὑρίσκομεν διδασκάλους Ἰωάννην Φιλαλήθην (ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ 1250 γροσίων, τοῦ σχολάρχου 1500 λαμβάνοντος), ἕνα τῆς γαλλικῆς γλώσσης (1000 κατὰ μῆνα), ἕνα τῆς τουρκικῆς (750). Τῷ 1843, πρὸς τῷ Σαμουὴλ καὶ τῷ Φιλαλήθει, ἐδίδασκον ὁ Σαρλᾶτος Βίλκιος (ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ 1000 γροσίων) τὴν λατινικήν, ὁ Ν. Κοντογούρης (1000) τὴν γαλλικήν, ὁ Ἡρακλῆς Βασιάδης (500 κατ' ἀρχάς, εἶτα δ' 750) τὰ ἑλληνικά, καὶ ἀπὸ τοῦ 1844 ὁ Κωνσταντῖνος Εὐθυβούλης (1000 γρόσια) τὴν φιλοσοφίαν. Καὶ ἀπὸ μὲν αὐγούστου 1844 μέχρι τῆς 31 μαΐου 1845 διευθυντὴς τῆς σχολῆς ἦν ὁ πρώην Μιτυλήνης Μελέτιος, ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ 250 γροσίων, ἀλλ' ἀπὸ τῆς 1 ἰουνίου 1845 φαίνεται πάλιν ἀναδεχόμενος τὴν διεύθυνσιν ὁ Σαμουὴλ, ἐπὶ μισθῷ χιλίων κατὰ μῆνα γροσίων. Κατὰ τὸ 1845 ἐδίδασκον ὁ Σαμουὴλ, ὁ Φιλαλήθης, ὁ Εὐθυβούλης, ὁ Βίλκιος, ὁ Βασιάδης, ὁ Κωνσταντῖνος Κρὴς, ὁ Βασιλάκης (τὴν τουρκικὴν) καὶ, ἀπὸ 1 νοεμβρίου τοῦ ἔτους τούτου, ὁ ἐκ τῶν μαθητῶν τοῦ Λογάδου Ἀντώνιος Χαρίλαος, τὴν πατρίδα λέσβιος, ἐπὶ μισθῷ γροσίων 900 κατὰ μῆνα. Ἀπὸ 1 σεπτεμβρίου 1848 ἐπὶ ἓν ἔτος, καὶ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν Ἰακώβου Πιτσιπιοῦ, ἐδίδασκον οἱ αὐτοί, καὶ ὁ Ἰωάννης Φ. Πάτροκλος (900 κατὰ μῆνα) τὴν γενικὴν ἱστορίαν, καὶ κατὰ τοὺς μῆνας ἰούνιον, ἰούλιον καὶ αὔγουστον, ὁ Ἀθανάσιος Δῶρος (ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ 900 γροσίων) τὴν γενικὴν ἱστορίαν· τῶν μαθηματικῶν ὑπῆρχεν ἴδιος διδάσκαλος[40] (1000 κατὰ μῆνα), καὶ ἐκ τεσσάρων παιδονόμων εἷς γάλλος· τῷ διευθυντῇ βοηθὸς ἦν τεταγμένος ὁ λεγόμενος ὑποδιευθυντής. Κατὰ σεπτέμβριον τοῦ ἔτους 1848 διωρίσθη προγυμναστὴς, ὡς ὠνόμαζον τότε τοὺς ὑποδιδασκάλους, ὁ Βασίλειος Καλλίφρων, ἐπὶ μισθῷ κατ' ἀρχὰς 600 γροσίων ἀπὸ δὲ μαρτίου 1849 ἐννεακοσίων· ἐκ τούτων ὁ Δῶρος ἐν τοῖς κώδηξι τῆς σχολῆς παραδόξως ἀναφέρεται διδάσκων τὴν φιλολογίαν μέχρι τοῦ σεπτεμβρίου 1850, ὅτε κατὰ πρῶτον ἀναφέρονται διδάσκαλοι Δημήτριος Βαλασίδης τῶν μαθηματικῶν καὶ Κωνσταντῖνος Φωτιάδης τῶν τουρκικῶν·

ἡ κάθοδος τῆς σχολῆς εἰς Φαράριον, ἐν ᾧ καὶ ἡ **σωτηρία** *αὐτῆς*, εἰσὶ τὸ τέρμα τῆς μικρᾶς ἱστορικῆς ταύτης ἀνασκοπῆς μου.

(ἕπεται τὸ τέλος)

Μ. Ι. Γ.

Ἡ ἱδρυσις Φιλοπτώχου Ἀδελφότητος ἐν Φαναρίῳ.

Ὅταν, κατὰ τὴν ῥῆσιν τοῦ μεγάλου τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν πατρὸς Βασιλείου, φωνοῦντος «**διὰ τὴν χρείαν τοῦ πλησίον μεριμνᾶν καὶ ἐργάζεσθαι σπουδαιότερον χρὴ**», μείζονα μέριμναν περὶ τῆς ἀνακουρίσεως τῶν ταλαιπωριῶν τῶν πενομένων ἀδελφῶν ἡμῶν καταβάλλωμεν, καὶ σπουδαιότερον περὶ τῆς θεραπείας τῶν βιοτικῶν δεινοπαθημάτων ἐργαζώμεθα, τότε τὰς εὐλογίας τοῦ οὐρανίου Πατρὸς ἐφ' ἡμᾶς αὐτοὺς ἐπισύροντες εὐδαιμονίζομεν τὴν κοινωνίαν ἐν ᾗ ζῶμεν, τηροῦμεν τὰ θεῖα τῆς πίστεως ἡμῶν παραγγέλματα καὶ ἀποδαίνομεν ἄγγελοι ἐπὶ γῆς παρεπιδημοῦντες, φέροντες οὕτως ἐν ἑαυτοῖς τὸ γνώρισμα τοῦ ἀληθοῦς καὶ γνησίου χριστιανοῦ. Ἡ τοιαύτη δ' εὐαγγελικὴ ἡμῶν πολιτεία αἴρουσα ἡμᾶς ὑπερθεν τῆς ὑλοφροσύνης καθαγιάζει τοὺς οἴκους ἡμῶν, προάγει τὴν πατρίδα, τιμᾷ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ δοξάζει τὸ Γένος, εἰς ὃ ἀνήκομεν.

Τοιαύτης φιλοπτώχου καὶ εὐγενοῦς μερίμνης ὑπὲρ τῆς χρείας τοῦ πλησίον πρωτόβουλος ὤθησις πρὸς καλλιέργιαν καὶ τελεσφόρησιν τοῦ ἔργου τῆς εὐποιίας ἐχαιρετίσθη ἐναγχος, προταθέντος ὑπὸ φιλοστόργου τέκνου τῆς Ἐκκλησίας ὅπως ἱδρυθῇ καὶ ἐν Φαναρίῳ Φιλόπτωχος Ἀδελφότης, σκοπὸν προτιθεμέ-

---

1808, ἀναφέρεται *Διονύσιος διδάσκαλος τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἑλληνικῆς σχολῆς*, ἴσως τῆς ἐν Φαναρίῳ προκαταρκτικῆς. Τὴν σειρὰν ἴδε ἐν Χρονικοῖς Πατρ. ἀκαδ.

40. Ἤκουσα ὅτι ὁ Εὐθυβούλης ἐδίδαξεν ἐπί τινα ἔτη τὰ μαθηματικά.

νη τὴν παροχὴν ἐπιστημονικῆς ἰατρικῆς καὶ ἄλλης φιλανθρωπικῆς ἀρωγῆς εἰς τοὺς ἐνδεεῖς κατοίκους τῆς συνοικίας τοῦ Φαναρίου καὶ τῶν πέριξ αὐτῆς σκοπιμώτερον, λυσιτελέστερον, καὶ συστηματικώτερον διενεργουμένης.

Τὴν πρότασιν ταύτην τὴν εὐγενῆ καὶ φιλάνθρωπον ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἐνστερνιζόμενος καὶ ἐκ μέσης τῆς καρδίας ἐπευλογῶν ἔδοτο τὴν ἐντολὴν ὅπως οἱ ἐργάται τοῦ μελετωμένου φιλανθρώπου τούτου σωματείου, συνελθόντες ἐν τοῖς Πατριαρχείοις θέσωσι τὰς θεμελιώδεις βάσεις τῆς ἀπροσκόπτου λειτουργίας αὐτοῦ, ἀπὸ κοινοῦ δὲ μελετήσωσι καὶ ἀναζητήσωσι διὰ τῆς ἀμοιβαίας ἀνταλλαγῆς τῶν ἀποχρωσῶν σκέψεων τὸν τρόπον τῆς ὑπάρξεως καὶ παγιώσεως τοῦ ὑπὲρ τῶν ἐνδεῶν φιλοπτώχου τούτου φροντιστηρίου.

Καὶ ἀγνοοῦμεν μὲν τίνας ἡ κατὰ τὴν πρώτην ἐξ ἐγκρίτων κατοίκων τοῦ Φαναρίου καὶ τῶν πέριξ συνοικιῶν συνέλευσιν, τῇ παρελθούσῃ κυριακῇ, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Μ. πρωτοσυγκέλλου συγκροτηθεῖσαν, ἐκλεγεῖσα ἐπιτροπὴ πρὸς ἐκπόνησιν τοῦ σχετικοῦ Κανονισμοῦ θὰ ἀναγράψῃ ἐν αὐτῷ πόρους· φρονοῦμεν ὅμως ὅτι ἐὰν αὕτη ἐμμείνῃ εἰς τὴν διὰ τῆς συνήθους ὁδοῦ τῶν ἐγγραφομένων μελῶν ἑκάστοτε δημιουργίαν πόρων, πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς λειτουργίας τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος Ἀδελφότητος, οὗτοι δὲν εἶνε ἱκανοὶ νὰ δώσωσι τὴν ποθουμένην παγίωσιν, οὔτε νὰ θέσωσι θεμέλια τελεσφόρου λειτουργίας. Εἶνε ἑπομένως ἀνάγκη ὅπως ἡ φιλοτιμία τῶν ἱδρυτῶν καὶ πρωτουργῶν ἐπενοήσῃ σταθεροὺς πόρους καὶ ἀσφαλῆ βάθρα, ἐφ' ὧν θὰ πήξῃ ἀσφαλίζουσα τὴν ὕπαρξιν τοῦ φιλανθρωπικοῦ καθιδρύματος, καὶ ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου ἐφιστῶμεν τὴν προσοχὴν τῆς συνταχτικῆς ταύτης Ἐπιτροπῆς. Μέχρις οὗ τὸ ἵδρυμα προσλάβῃ τὴν κατὰ σάρκα καὶ ὁστᾶ ἀναπόδραστον αὐτοῦ ἀνάπτυξιν, μέχρις οὗ κτήσηται τὸ ἀναφαίρετον κεφάλαιον τῶν γενικῶν συμπαθειῶν τῆς καθ' ἡμᾶς κοινωνίας καὶ κατοχυρώσῃ τὸν βίον αὐτοῦ διὰ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ὑπολήψεως, ἧς πάντως σὺν Θεῷ ἀξιωθήσεται, τῶν πολυταλάντων ὁμογενῶν καὶ τῶν φιλανθρώπων, καὶ μέχρις οὗ ἡ φωνὴ αὐτοῦ ἀκουσθῇ καὶ πέραν τῶν ἐν οἷς ἱδρύεται τοπογραφικῶν ὁρίων, χρῄζει πόρων μονίμων καὶ ἀσφαλῶν, ἔστω καὶ ἐν μικρᾷ ἀκτῖνι ἐπιτρεπόντων τὴν δρᾶσιν καὶ λειτουργίαν αὐτοῦ.

Καθ' ἡμᾶς, τὸ ἐρυμνότερον βάθρον, ἐφ' οὗ θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ στηρίξωμεν τὸ ὑπὸ μελέτην ἐν Φαναρίῳ εὐάγὲς ἵδρυμα, θὰ ἦν ὁ καταρτισμὸς ἐν ἀρχῇ μικροῦ ἀποθεματικοῦ κεφαλαίου, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὁποίου θὰ ἠδυνάμεθα ἀσφαλῶς νὰ προβῶμεν εἰς τὸ πρῶτον βῆμα τῆς λειτουργίας. Ἡ Ἀδελφότης δύναται ἀπὸ τῆς αὔριον νὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τῆς κοινωνίας, νὰ ἐργάζηται εἰς εὐόδωσιν τοῦ σκοποῦ αὐτῆς καθ' ὃν τρόπον ἐργάζονται κεφάλαια ἐν τραπέζαις κατατεθειμένα, ἤτοι κινούμενα ἐν τῇ ῥηνομενικῇ αὐτῶν ἀβρανείᾳ, αὐξάνοντα καὶ ζῶντα ἐν τῇ ἀνενεργήτῳ αὐτῶν καταστάσει. Ἡ Φιλόπτωχος Ἀδελφότης ἄρα ἃς ἐργάζηται, ἃς μοχθήσῃ κατὰ πρῶτον ὑπὲρ τῆς καταβολῆς τοῦ χρηματικοῦ τούτου πυρῆνος, ἐὰν θέλῃ νὰ ἴδῃ τὸ γενικὸν αὐτῆς ἔργον εὐοδούμενον καὶ πραγματούμενον. Ἐὰν ὅμως, ἐγχειροῦσα ἐν σπουδῇ πᾶν τὸ προσπίπτον, θελήσῃ νὰ ἴδῃ μετὰ παιδικῆς ἀνυπομονησίας τὸ ἔργον γεννώμενον τὴν πρωΐαν καὶ ἀνδρούμενον τὴν ἑσπέραν, τότε ἐπίκειται νυάγιον. Ἐπιβάλλεται ἄρα ὅπως εὐρυῶς καὶ ὀρθῶς προπαρασκευασθῇ ἡ ὁδός, κατὰ τὴν ῥᾶσιν τοῦ σοφοῦ προγόνου· **δεῖ δὴ τὸν μεγαλονοίᾳ καὶ μεγαλουργίᾳ λαμπρῶν ἔργων ὠδίνοντα κατόρθωσιν, εὐρέως αὐτῷ προπαρασκευάσαντα τὴν ὁδὸν, οὕτως εἰς τὰ πρόσω χωρεῖν καὶ νεανικῶς ἅπτεσθαι τοῦ ἔργου.** Εὐρυὺς δὲ καὶ εὐθεῖα ὁδὸς ἄγουσα, καθ' ἡμᾶς, εἰς τὴν προσδοκωμένην συντέλεσιν τοῦ εὐγενοῦς σκοποῦ τῆς ἱδρυθείσης Ἀδελφότητος, ἐστὶ τὸ ὑποδεικνυόμενον μέτρον. **Κρεῖσσον λελογισμένη βραδύτης τάχους ἀπερισκέπτου.**

Ι. Β.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

—*Ἐκλογὴ μητροπολίτου Μαρωνείας.*—Ἐν τῇ τακτικῇ αὐτῆς συνεδρίᾳ τοῦ παρελθόντος σαββάτου, ἡ ἱερὰ Σύνοδος λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τὰ ἐπανειλημμένως ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων τῆς ἐπαρχίας Μαρωνείας ὑποβληθέντα παράπονα κατὰ τῆς πολιτείας τοῦ πανιερ. μητροπολίτου Μαρωνείας κ. Κωνσταντίου ὡς καὶ τὰς ἐκθέσεις τῶν ἐπὶ τούτῳ αὐτόθεν ἀποσταλέντων ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀρχιερατικῶν ἐπιτρόπων ἐν Ξάνθῃ καὶ Καβάλλᾳ, ἐνέκρινεν ὅπως τεθῇ εἰς προσωρινὴν διαθεσιμότητα ὁ πανιερ. μητροπολίτης Μαρωνείας κ. Κωνστάντιος. Πρὸς πλήρωσιν δὲ τῆς κενῆς μητροπολιτικῆς ἕδρας, γενομένων ὑπὸ τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῶν κανονικῶν ψήφων ἐν τῷ σεπτῷ πατριαρχικῷ ναῷ, ἐξελέγη ἐκ τῶν τριῶν ὑποψηφίων, τοῦ μητροπολίτου Ἀγκύρας κ. Νικολάου, τοῦ ἐπισκόπου Παμφίλου κ. Μελισσηνοῦ καὶ τοῦ ἀρχιμανδρίτου κ. Ἀθανασίου Λασκάρεως, μητροπολίτης Μαρωνείας ὁ τέως μητροπολίτης Ἀγκύρας κ. Νικόλαος.

—*Ἐκλογὴ μητροπολίτου Ἀγκύρας.*—Αὐθημερὸν ἐκ τῶν προταθέντων ὑποψηφίων, τοῦ μητροπολίτου Στρωμνίτσης κ. Σωφρονίου, τοῦ ἐπισκόπου Συνάδων κ. Εὐγενίου καὶ τοῦ πανοσ. Ἰωακεὶμ Λεπτίδου, ψήφων κανονικῶν γενομένων ἐν τῷ αὐτῷ ναῷ, ἐξελέγη μητροπολίτης Ἀγκύρας ὁ τέως μητροπολίτης Στρωμνίτσης κ. Σωφρόνιος.

—*Ἐκλογὴ μητροπολίτου Στρωμνίτσης.* — Ἐπὶ τούτοις ἡ ἱερὰ Σύνοδος, ἐγκρίνασα τὴν ἄμεσον ἐκλογὴν μητροπολίτου Στρωμνίτσης, ἀνέδειξε τοιοῦτον ἐκ τῶν τριῶν ὑποψηφίων, τοῦ ἐπισκόπου Κιρηναουπόλεως κ. Ἀρσενίου, καὶ τῶν πανοσιολογ. Γρηγορίου Ὡρολογᾶ, πρωτοσυγκέλλου τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Δράμας, καὶ Νικοδήμου Νικολίδου, συγκέλλου τῶν Πατριαρχείων, διὰ ψήφων κανονικῶν γενομένων ἐν τῷ αὐτῷ ναῷ, τὸν τέως πρωτοσύγκελλον τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Δράμας κ. Γρη-

γαριον Ἡρολογᾶν — Ὁ θεοφιλέστατος ὑποψήφιος Στρωμνίτζης κ. Γρηγόριος, ἐκ Μαγνησίας, συμπληρώσας τὰς ἐν τῇ Θεολογ. Σχολῇ τῆς Χάλκης σπουδὰς αὐτοῦ τῷ 1889, ηὐδοκίμησεν ἔκτοτε ἐν μακεδονικαῖς ἐπαρχίαις ὡς ἱεροκῆρυξ καὶ διδάσκαλος τῶν ἱερῶν.

—*Ἐπαρχιακὰ εὐχαριστήρια.* — Οἱ ἀνωτέρω ἐκλεγέντες τηλεγραφικῶς ὑπέβαλον τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν εὐγνωμοσύνην καὶ τὰς εὐχαριστίας αὐτῶν ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ αὐτῶν. Ὁμοίως ὑπεβλήθησαν καὶ αἱ εὐχαριστίαι τῶν δημογεροντιῶν τῶν ἀνωτέρω τριῶν ἐπαρχιῶν.

— *Μητροπολίτης Χίου.* — Ἀγάπης καὶ σεβασμοῦ τρανὰ τεκμήρια ἐξεδήλωσαν ἥ τε ἱεραρχία καὶ οἱ τὰ πρῶτα παρ' ἡμῖν φέροντες ἐπὶ τῇ ἀσθενείᾳ τοῦ νῦν ἐν Σμύρνῃ διαμένοντος, ἐπὶ ἐντολῇ, σεβασμ. μητροπολίτου Χίου κ. Κωνσταντίνου. Καὶ ἐκ Χίου μὲν ἀπῆλθεν εἰς Σμύρνην ὁ ἀρχιερατ. ἐπίτροπος ἵνα παραλαβὼν συνοδεύσῃ μέχρι Χίου πρὸς περίθαλψιν τὸν ἀσθενήσαντα μητροπολίτην, τὸ δὲ εὐσεβὲς πλήρωμα τῆς μητροπόλεως ταύτης καὶ ἡ ἐνταῦθα φιλόπατρις ἀποικία τῶν Χίων καὶ ἐπανειλημμένως διεπυνθάνοντο τὰ κατὰ τὸν πνευματικὸν αὐτῶν πατέρα καὶ παρακλήσεις ἐτέλεσαν πρὸς Θεὸν ὑπὲρ τῆς πολυτίμου τῷ ὄντι καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ ὑγιείας τοῦ νοσήσαντος. Ἐὰν ἡ διδακτικὸν τὸ δεῖγμα τοῦτο τῆς εὐλαβείας καὶ τοῦ σεβασμοῦ τοῦ ποιμνίου πρὸς τὸν ποιμένα, ἀλλὰ καὶ ἡ ποιμαντορία αὐτοῦ κεῖται καλλίων ὑπόδειγμα καὶ ζῆλου καὶ συνέσεως εἰς τοὺς ἐπιγενομένους.

— *Νέαι σταυροπηγιακαὶ μοναί.* — Τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου Παραμυθίας καὶ Φιλιατῶν κ. Καλλινίκου αἰτησαμένου ὅπως ἡ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ ἐνοριακὴ μονὴ τοῦ Ρηγίου ἀνακηρυχθῇ εἰς σταυροπηγιακήν, ἡ ἱερὰ Σύνοδος ἓν τινι τῶν τελευταίων αὐτῆς συνεδρίων ἀπεδέξατο τὴν αἴτησιν.

— *Περιοδευταί.* — Ἀπὸ τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος ἐπανῆλθε παρ' ἡμῖν ὁ πανιερ. μητροπολίτης πρώην Μεσημβρίας κ. Ἄνθιμος, περιελθὼν μέρη τινὰ τῆς ἐπαρχίας Νικομηδείας, προσκληθεὶς τοῦ σεβασμ. γέροντος Νικομηδείας κ. Φιλοθέου. — Τῇ τρίτῃ δ' ἐπέστρεψεν ὁ κατ' ἐντολὴν τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτου κ. Ἱερωνύμου περιελθὼν τὴν ἐπαρχίαν ταύτην θεοφιλ. ἐπίσκοπος Κλαυδιουπόλεως κ. Μιχαὴλ, προεστὼς Μ. Ρεύματος.

— *Εὐσεβεῖς δωρεαί.* — Ὑπὲρ τῶν ἐπισκευῶν τοῦ σεπτοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ προσήνεγκον οἱ ἐκ τῶν ἐπιτρόπων αὐτοῦ ἀξιότιμοι κκ. Γ. Βογιατζόγλους καὶ Στ. Ἠλιάδης ἀνὰ 30 λίρας τουρκικὰς, ὁ κ. Ἰωάννης Οὐστρατζόγλους 20 καὶ ὁ κ. Μιχαὴλ Παπάζογλους 10. Πρὸς τοὺς εὐσεβεῖς ζωρητὰς, τοὺς μετ' ἀφοσιώσεως ἐργαζομένους ὑπὲρ τῆς οἰκονομικῆς εὐεξίας τοῦ ἱεροῦ ναοῦ ἡ Α. Θ. Π. ἀπέλυσεν εὐχαριστήρια πιττάκια ἐπὶ τῇ εὐσεβεῖ ταύτῃ πράξει.

—*Ἐπέτειος ἀναρρήσεως τῆς Α. Μ. τοῦ Τσάρου.* — Τοῦ σεπτοῦ αὐτοκράτορος πασῶν τῶν Ρωσσιῶν Νικολάου τοῦ Β' ἄγοντος τῇ δευτέρᾳ τὴν ἐπετηρίδα τῆς ἀναρρήσεως αὐτοῦ, ἐντολῇ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ὁ πανσιολογ. Μ. πρωτοσύγκελλος κ. Καλλίνικος μετὰ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ Α' πατριαρχικοῦ γραφείου κ. Ἰωάννου Δ. Ταντελίδου μεταβάντες εἰς τὴν ρωσικὴν πρεσβείαν δεημήνευσαν τὰς συγχαρητηρίους προσρήσεις καὶ εὐχὰς τῆς Α. Θ. Π. τῷ ἐπιτετραμμένῳ τῆς Ρωσίας ἐξοχωτάτῳ κ. Στσερμπάτσερ.

— *Πανηγύρεων κατάλογος.* — Ὑπὸ τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας ἀπελύθη, κατὰ συνοδικὴν ἀπόφασιν ἐν καιρῷ ληφθεῖσαν, ἐγκύκλιος συνιστῶσα κοινωφελῆ ἐπιχείρησιν, ἣν ἀνέλαβεν ὁ Μ. χαρτοφύλαξ καὶ χρονογράφος τῆς Μ. Ἐκκλησίας κ. Μανουὴλ Ι. Γεδεών. Ἡ φιλάρχαιος αὕτη καὶ φιλίστωρ ἐπιχείρησις, ἣν θέλουσιν ὑποστηρίξει οἱ ἱερατικῶς προϊσταμένοι τῶν ἐνοριῶν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς καὶ αἱ ἐπιτροπαὶ τῶν ἱερῶν ναῶν, πρὸς οὓς ἡ ἐγκύκλιος ἀποστέλλεται, ἀφορᾷ εἰς τὴν περισυλλογὴν καὶ διάσωσιν πάσης εἰδήσεως, ἐγγράφου ἢ προφορικῆς, περὶ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ τοῖς πέριξ ἀγομένων ἄλλοτε καὶ νῦν πανηγύρεων ἢ ἐπὶ μνήμῃ ναῶν, ἢ θαυματουργῶν εἰκόνων, ἢ ἁγίων λειψάνων, ἢ ἐπὶ μνήμῃ ἀδελφοτήτων καὶ συντεχνιῶν, ὅσαι ὑπῆρξαν ἄλλοτε ἢ νῦν ὑπάρχουσι. Φρονοῦμεν ὅτι εἰς τὸ ἔργον τοῦτο δύνανται νὰ συνδράμωσιν ἠθικῶς πάντες οἱ ὀρθόδοξοι, οἱασδήποτε πνευματικῆς ἀναπτύξεως, συμπληροῦντες οὕτω τὴν ἱστορίαν ναῶν τε καὶ ἁγιασμάτων καὶ μνημείων τῆς χριστιανικῆς τέχνης, περὶ ὧν οὐδεὶς ἀνέλαβε νὰ γράψῃ μέχρι σήμερον.

— *Φιλόπτωχος Ἀδελφότης ἐν Φαναρίῳ.* — Ἐπινεύσει τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, ἐπευλογήσαντος τὰς ἐνεργείας φιλανθρώπων ὁμογενῶν, τῇ κυριακῇ συνῆλθον ἐν τῇ Μ. πρωτοσυγκελλίᾳ, ὑπὲρ τὴν προεδρείαν τοῦ πανσιολ. Μ. πρωτοσυγκέλλου, ἱκανοὶ τῶν κατοίκων Φαναρίου καὶ τῶν πέριξ συνοικιῶν, καὶ ἔθεντο τὰς βάσεις Ἀδελφότητος Φιλοπτώχου. Πρὸς σύνταξιν τοῦ κανονισμοῦ αὐτῆς ἐξελέγησαν ὑπὸ τῶν συνελθόντων μέλη τῆς ἐπὶ τούτῳ ἐπιτροπείας οἱ ἰατροὶ κκ. Μελαχρινὸς, Βασιλειάδης καὶ Φερμάνογλους, ὁ καθηγητὴς τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς κ. Κορνήλιος Σπαθάρης καὶ ὁ νομοδιδάκτωρ καὶ δικηγόρος Ἐλευθέριος Ταπεινὸς ἐφέντης.

—*Ἐπίτροπος τῆς ἱερᾶς μονῆς Σινᾶ.* — Ὁ τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ ἁγίου καὶ θεοβαδίστου ὄρους Σινᾶ παρ' ἡμῖν ἐπίτροπος ἱερολ. κ. Δανιὴλ Σουλίδης ἀνεχώρησεν εἰς Σμύρνην τῇ παρελθούσῃ δευτέρᾳ, πρὸς συνάντησιν τοῦ σεβασμ. ἀρχιεπισκόπου Σιναΐου κ. Πορφυρίου, ἐπιστρέψαντος ἐκ Τσεσμὲ, ἔνθα χρόνον τινὰ, χάριν λουτρῶν, διέμενε.

— *Ἐπισκέψεις.* — Χθὲς ἐπεσκέφθησαν ἀπεχαιρέτισαν τὴν Α. Θ. Π. τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην ἐπὶ τῇ ἐκ τῆς πόλεως ἡμῶν ἀναχωρήσει αὐτῶν αἱ ΑΑ. ΕΕ. οἱ ἐνταῦθα πρεσβευταὶ Ἑλλάδος κ. Ν. Μαυροκορδάτος καὶ Σερβίας στρατηγὸς Σάββας Γκρούϊτς συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἐκ τῶν διερμηνέων ἑλληνομαθοῦς κ. Κωνσταντίνου Γκρούϊτσεβιτς.

— *Πατριαρχικὰ συλλυπητήρια.* — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης τὸ μὲν διεβίβασε σήμερον θερμὰ συλλυπητήρια τῷ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ἀξιοτίμῳ κ. Ἐμμανουὴλ Ρακτιβὰν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Σμαράγδας, τὸ δὲ ἐνετείλατο τῷ πανσιολ. δευτερεύοντι κ. Παρθενίῳ ἵνα ἐκπροσωπήσῃ αὐτὸν ἐν τῇ κηδείᾳ τῆς μεταστάσης, γενομένῃ ἐν τῇ νήσῳ Πρώτῃ, καθὼς ἤρμοζεν εἰς τὴν κοινωνικὴν περιωπὴν τῆς μακαρίτιδος.

— *Δωρεαί.* — Χθὲς ἀφίκετο, τυχὼν τῆς ἐπὶ τούτῳ κανονικῆς ἀδείας, ὁ πανιερ. μητροπολίτης Δυρραχίου κ. Προκόπιος. — Ἐπίσης ἀφίκετο, μετὰ μηναίαν ἐν Κρήνῃ, διαμονὴν, ὁ πανσιολογ. ἡγούμενος τῆς ἐν Ἀντιγόνῃ πατριαρχικῆς σταυροπηγιακῆς μονῆς τῆς Θεοκεφαλωτίσσης κ. Ἄνθιμος Γοργόλης.

— *Ἅγιον Ὄρος.* — Ἀφίκοντο ἐξ Ἁγίου Ὄρους, χάριν ὑποθέσεων τῆς ἱερᾶς αὐτῶν μονῆς, οἱ ἐκ τῶν πατέρων τοῦ Βατοπεδίου ὁσιολογ. προηγούμενος Ἀζαρίας καὶ διάκονος Ἀρκάδιος. — Ἐπίσης ἐκ τοῦ αὐτοῦ μέρους ἀφίκετο ὁ ὁσιολογ. προηγούμενος κ. Γεράσιμος Δοχειαρίτης.

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ | ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΚΒ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ 4 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1902 ΑΡΙΘ. 44

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 8
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25

Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται ἀποστελλομένη πρὸς τὸν ταμίαν.

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Μητροπολ. Βοδενῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ (πρόεδρος
† Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ (ταμίας)
† Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

Ἐπίτιμος διευθυντὴς καὶ συντάκτης ὁ Μ. χαρτοφύλαξ καὶ χρονογράφος τῆς τοῦ Χρ. Μ. Ἐκκλησίας Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡ ἐπὶ τοῖς γενεθλίοις τῆς Α. Α. Μ. τοῦ Σουλτάνου δοξολογία — Τὰ περὶ τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς ἐπίσημα γράμματα — Περὶ τῆς ἠθικῆς ἀγωγῆς ἐν γένει καὶ πειθαρχίας — Σημείωμα περὶ Καμαριωτίσσης — Ἐκκλησιαστικὰ χρονικὰ — Νεκρολογία — Κοινοποιήσεις — Παράρτημα: «Εὐαγγελικὰ διδάγματα».

Η ΕΠΙ ΤΟΙΣ ΓΕΝΕΘΛΙΟΙΣ ΤΗΣ Α. Α. Μ. ΤΟΥ ΣΟΥΛΤΑΝΟΥ ΑΠΤΟΥΛ ΧΑΜΗΤ ΧΑΝ τοῦ Β' δοξολογία ἐν τοῖς Πατριαρχείοις

Ἐν εὐφροσύνῃ ψυχικῇ πανηγυρίζοντες σήμερον πάντες οἱ λαοὶ τῆς ἀχανοῦς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας τὴν παναισίαν ἡμέραν τῶν γενεθλίων τῆς Α. Α. Μ. τοῦ σεπτοῦ καὶ γαληνοτάτου ἄνακτος ἡμῶν, Σουλτὰν Ἀπδοὺλ Χαμὴτ Χὰν τοῦ Β', τοῦ λαοφιλοῦς καὶ εὐσπλαγχνικωτάτου ἡγεμόνος, φόρον εὐγνωμοσύνης ἀποτίνουσι πρὸς τὸν συνετὸν καὶ ἀρίφρονα ἄρχοντα καὶ κυβερνήτην αὐτῶν, ἀνθ' ὧν ὑπὲρ τῆς εὐημερίας καὶ εὐνομίας αὐτῶν ἀπὸ τῆς ἀναρρήσεως Αὐτοῦ ἀδόκνως ἐμόχθησε καὶ μοχθεῖ, κεδνὰ ἀείποτε βουλευόμενος ὑπὲρ αὐτῶν καὶ χάριτας ἡγεμονικὰς δαψιλῶς αὐτοῖς καὶ ἐν μεγαθυμίᾳ παρεχόμενος.

Θερμουργὸν ἐν τῇ πατρικωτάτῃ ταύτῃ Αὐτοῦ διακυβερνήσει τῶν ὑπὸ τὰ σκῆπτρα Αὐτοῦ διατελούντων ἀφωσιωμένων καὶ πιστῶν ὑπηκόων λαῶν μέριμναν ἐπιδείξας δικαίως ἀμείωτα καὶ συγκεκεντρωμένα ἐν ἑαυτῷ ἔχει τὰ διάπυρα τῆς εὐγνωμοσύνης καὶ ἀφοσιώσεως τῶν ὑπ' Αὐτοῦ κυβερνωμένων αἰσθήματα, καὶ δικαίως ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῶν γενεθλίων ἡμέρᾳ πάντες τὴν ἀγαλλίασιν καὶ χαρὰν περιτράνως ἐκδηλοῦντες χεῖρας ἅμα ἱκετίδας πρὸς τὸν Πανάγαθον Πατέρα αἴρουσι δεόμενοι ὅπως ἀκλόνητον καὶ ὑγιᾶ στηρίζῃ ἐπὶ τοῦ ἐνδόξου τῶν ὀσμανιδῶν θρόνου ἐπὶ πολλὰς ἐνιαυτῶν περιόδους τὸν σεπτὸν αὐτῶν ἡγήτορα, τὸν φιλόλαον Ἄνακτα

Σουλτὰν Ἀπδοὺλ Χαμὴτ τὸν Β'.

*

Ἐπιστάσης τῆς ὁρισθείσης ὥρας, ἡ Α.Θ.Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, φέρων τὰ αὐτοκρατορικὰ παράσημα Μεδζιτιὲ καὶ Ὀσμανιὲ ἀδαμαντόστικτα, εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν πατριαρχῶν, ὅπου παρῆσαν οἱ σεβασμ. συνοδικοὶ μητροπολῖται Ἐφέσου,, Προύσης, Νεοκαισαρείας, Σμύρνης, Βάρνης, Ξάνθης, Βοδενῶν, Λιτίτζης, Ἡλιουπόλεως καὶ Καλλιουπόλεως, οἱ παρεπιδημοῦντες Ἀγκύρας, Δυρραχίου, Στρωμνίτζης καὶ Κασσανδρείας, οἱ ἐπίτροποι τῶν Ἁγίων Τόπων Γεράσιμος Ἁγίου Ὄρους Ἄθω καὶ Δανιὴλ Σουλίδης τοῦ θεοβαδίστου Ὄρους Σινᾶ, τὰ μέλη τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου, οἱ κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ τῶν Πατριαρχείων ὑπάλληλοι, φέροντες πάντες τὰ παράσημα αὐτῶν· παρῆσαν δ' ἐκ τῶν βαθμούχων τῆς σεβ. αὐτοκρατορι-

κῆς κυβερνήσεως ἐν ἐπισήμῳ στολῇ καὶ μετὰ τῶν παρασήμων αὐτῶν οἱ: Μ. λογοθέτης Σταυράκης βὲης Ἀριστάρχης, Νικολάκη πασᾶς Βεγκλίδης, Παυλάκη πασᾶς Φενερλῆς, Κ. Βαγιάννης, Σ. Σινιόσογλους, Ἀντ. Οἰκιάδης, Ἀδρ. Βαπορίδης, Χ. Ραμφιάδης, Φατὶν βὲης (Γεώργιος Οἰκιάδης), Λαμπίκη βὲης ἰατρὸς συνταγματάρχης, Σ. Χριστοφορίδης ἰατρὸς, Α. Ζινζιρλῆς ἰατρὸς, Ἀντ. Σούρλας, Δημ. Σωφρονιάδης, Ρωμῦλος βὲης Σπαθάρης ὑπίλαρχος τῆς αὐτοκρατορικῆς φρουρᾶς, Νικ. Α. Νικολαΐδης, Ἐλευθ. Ταπεινὸς, Ἰω. Τζελέπης καὶ Π. Γούδας, καὶ ὁ ἰατρὸς τῆς πατριαρχικῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς κ. Κλ. Κοκκολᾶτος. Ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, ἀναγγέλλων τὸ τῆς ἡμέρας ἐπίσημον, ἐδήλωσεν ἅμα ὅτι ἡ Α. Α. Μ. ὁ φιλόλαος Ἀναξ εὑηρεστήθη καὶ πάλιν ἵνα νέα δείγματα τῆς πρὸς τὸ πιστότατον Αὐτῷ ρωμαϊκὸν ἔθνος ἄκρας Αὐτοῦ εὐνοίας χορηγήσῃ διά τε τῆς ἀπονομῆς ὑψηλῶν αὐτοκρατορικῶν παρασήμων καὶ βαθμῶν εἰς κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς, ἐπιτελοῦντας ἐν ἀφοσιώσει λεγογισμένῃ τὰ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Κράτος καθήκοντα αὐτῶν, καὶ διὰ τῆς ἀποδοχῆς τῆς ταπεινῆς ἡμῶν αἰτήσεως ὅπως τὰ δικαιώματα τῆς εἰς ἕτερον ὄνομα μεταγραφῆς τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ἐν Πριγκήπῳ Ἐθν. Ὀρφανοτροφείου καταβληθῶσιν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς τιμῆς, εἰς ἣν ἠγοράσθη τὸ πολυτελὲς τοῦτο κτίριον, οὐχὶ δὲ τῆς πραγματικῆς ἀξίας αὐτοῦ· προστιθεὶς ἅμα ὅτι πάντες μὲν οἱ δημαρχιακοὶ φόροι τοῦ κτιρίου ἐδωρήθησαν, καὶ ὅτι τῇ μέχρι τοῦδε αὐτοκρατορικῇ πρὸς τὰ Ἐθν. Φιλανθρωπικὰ Καταστήματα χορηγίᾳ ἄρτου καὶ κρέατος ἡ Α. Α. Μ. εὐηρεστήθη νὰ προσθῇ δεκαπέντε ὁκάδες κρέατος καὶ δεκαπέντε ἄρτων καθ' ἑκάστην, ὥστε νὰ γίνηται τοῖς φιλανθρ. ἡμῶν καταστήμασιν, ἕνεκα τῆς νέας αὐτοκρατορικῆς δωρεᾶς ταύτης, κέρδος 400 λιρῶν κατ' ἔτος.

*

Μεθ' ὃ, κατελθόντων πάντων εἰς τὸν πατριαρχικὸν ναὸν, μεστὸν ὄντα εὐσεβοῦς ἐκκλησιάσματος, ἐγκαρδίως εὐξαμένου τῷ ὁστῆρι τῶν ἀγαθῶν ὑπὲρ τοῦ μεγαλειοτάτου ἡμῶν ἄνακτος, ἤρξατο ἡ δοξολογία κατὰ τὸ πρόγραμμα, καθ' ὃ ἐτελέσθη καὶ τῇ 19 αὐγούστου ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς εἰς τὸν αὐτοκρατορ. θρόνον ἀναβάσεως τῆς Α. Α. Μ. Τῆς δοξολογίας ψαλείσης ἐμμελέστατα ὑπὸ τῶν χορῶν τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ, ἐν τῇ συναπτῇ, ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἀνέγνω τὴν νενομισμένην δέησιν, ἔχουσαν οὕτω:

Οἰκτίρμων, εὔσπλαγχνε καὶ ἐλεήμων Θεὲ τῶν πατέρων ἡμῶν, Βασιλεῦ τῶν βασιλευόντων καὶ Κύριε τῶν κυριευόντων, Σοῦ δεόμεθα καὶ Σὲ παρακαλοῦμεν ἅγιε, ἁγίων· ἐπίβλεψον ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἴδε καὶ ἐπίσκεψαι τὴν Α. Α. Μ. τὸν αὐτοκράτορα καὶ βασιλέα ἡμῶν Σουλτὰν Ἀβδοὺλ Χαμὴτ Χὰν ἐφέντην ἡμῶν· περίβαλε αὐτὸν διὰ τῆς θεϊκῆς Σου χάριτος· ἐνίσχυσον αὐτὸν ἐν τῇ βασιλικῇ αὐτοῦ διακονίᾳ· ἔμπνευσον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἀγαθὰ ὑπερ τῶν λαῶν αὐτοῦ τῶν ὄντων πλάσμα τῆς παντοδυναμίας Σου, ὅτι ἐδικαίωσας αὐτὸν βασιλεύειν ἐπ' αὐτῶν. Χάρισαι αὐτῷ ὑγιείαν ἰσχυρὰν, ἀπάλλαξον αὐτὸν ἀπὸ πάσης ἐπηρείας ἀντικειμένης, ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι τῷ Σῷ, ἐν τῇ ἀπὸ τοῦ Θρόνου τῆς δόξης Σου ἐκπορευομένῃ δικαιοσύνῃ, διοικῶσιν οἱ ὑπ' αὐτοῦ ἐντεταλμένοι τοὺς ὑπὸ τὰ αὐτοκρατορικὰ αὐτοῦ σκῆπτρα διατελοῦντας λαοὺς, ὡς τὸ θέλημα τὸ Σὸν, τὸ ἅγιον, τὸ πανάγιον, ἐπιτάσσει βασιλεῦσι καὶ ἡγεμόσι καὶ ἄρχουσι καὶ διοικηταῖς, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἤρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διάγοντες δοξάζωσι τὸ πανάγιον ὄνομά Σου, διατελῶσι δὲ πιστοὶ καὶ ἀφωσιωμένοι ὑπήκοοι τῷ βασιλεῖ καὶ Σουλτάνῳ αὐτῶν. Ἐπάκουσον ἡμῶν, Βασιλεῦ αἰώνιε, καὶ σῶζε τὸν Σουλτάνον καὶ βασιλέα ἡμῶν Ἀβδοὺλ Χαμὴτ Χὰν, ἐφέντην ἡμῶν. Ἀμήν.

Μετὰ τὴν δὲ εὐχὴν ταύτην ὁ τελεταρχῶν παναγιώτατος οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἀνέγνω τὴν ἑξῆς προσφώνησιν:

Εὐσεβὲς, φιλόχριστον καὶ πολυφίλητον ἐκκλησίασμα.

Εἴη εὐλογημένον καὶ δεδοξασμένον τὸ ὄνομα τοῦ μεγάλου ἡμῶν Θεοῦ ὅτι θαυμαστὰ ἐποίησεν ἡμῖν ἀξιώσας ἡμᾶς ἀφικέσθαι εἰς τὴν ἡμέραν ταύτην τῶν γενεθλίων τῆς Αὐτοῦ Αὐτοκρατορικῆς Μεγαλειότητος τοῦ μεγάλου ἡμῶν βασιλέως Σουλτὰν Ἀβδοὺλ Χαμὴτ Χὰν ἐφένδου ἡμῶν τοῦ ἐφ' ἡμᾶς ἀνάσσοντος ὡς αὐτῷ τῷ Κυρίῳ καὶ Θεῷ ἡμῶν ἔδοξε.

Ναί! ὁμογενὲς πολυπόθητον ἐκκλησίασμα· ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, ὁ διδοὺς πνοὴν ζωῆς πάσῃ σαρκὶ, ἤγαγεν σἰσίως ἡμᾶς καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην τὴν ἐπίσημον καὶ ἐπιφανῆ, ἐν ᾗ ἅπαν τὸ πλήρωμα τῶν πιστῶν ὑπη-

κόων δέεται ὑπὲρ τῆς Αὐτοῦ Αὐτοκρατορικῆς Μεγαλειότητος τοῦ φιλολάου ἡμῶν μεγάλου ἄνακτος Σουλτὰν Ἀπδοὺλ Χαμὴτ Χὰν ἐφένδη ἡμῶν καὶ εὔχεται ὅπως δωρῆται Αὐτῷ ὑγιείαν ἐν εὐδαιμονίᾳ ἀμεταπτώτῳ καὶ βασιλείαν πολλῶν ἀγαθῶν παρεκτικὴν τοῖς πιστοῖς καὶ ἀφωσιωμένοις ὑπηκόοις Αὐτοῦ. Ναί, ἤγαγε καὶ συνήγαγεν ἡμᾶς ἐπὶ τὸ αὐτὸ εἰς δοξολογίαν, ἐν ᾠδαῖς πνευματικαῖς ᾄδοντας καὶ ψάλλοντας τῷ Κυρίῳ.

Καὶ τοῦτο μὲν κατ' ὀφειλὴν ἡμῖν ἄνωθεν ἐπιβεβλημένην. Ὀφειλὴν τοίνυν πληροῦντες, ἔνθα μὲν δεόμεθα καὶ ἱκετεύομεν Θεὸν ἡμῶν τὸν πανάγαθον, ὅπως ἄνοσον, ὑγιᾶ καὶ μακροημερεύοντα καὶ ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ἐν τῷ νόμῳ Αὐτοῦ ἀνάσσοντα ἐπὶ τῶν λαῶν Αὐτοῦ πάντων καταξιοῖ τὴν Αὐτοῦ Αὐτοκρατορικὴν Μεγαλειότητα τὸν φιλόλαον ἡμῶν Σουλτὰν Ἀπδοὺλ Χαμὴτ Χὰν ἐφένδην ἡμῶν, ἔνθεν δὲ φωτίσῃ καὶ συνετίσῃ τοὺς λαοὺς Αὐτοῦ ἵνα νομοταγῶς καὶ εἰρηνικῶς διάγωσι καὶ ἐν πάσῃ τῷ Θεῷ εὐαρέστῳ ἀναστροφῇ βιῶσιν, ἐφελκύοντες οὕτως εἰς ἑαυτοὺς πλειοτέραν τὴν βασιλικὴν ἐκτίμησιν καὶ τὰς βασιλικὰς χάριτας.

Κύριε τῶν Δυνάμεων· γενοῦ μετὰ τοῦ βασιλέως ἡμῶν. Ἀμήν.

Μετὰ τὸ τέλος τῆς προσφωνήσεως, ψαλέντων ὑπὸ τοῦ χοροῦ τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ τῶν πολυχρονισμῶν τῆς τε Α. Α. Μ. τοῦ φιλολάου ἄνακτος καὶ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, ἐν τῇ ἐκ τοῦ ναοῦ ἐξόδῳ ὁ λαὸς ἐζητωκράγησεν ὑπὲρ τοῦ Ἄνακτος, τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τῶν σεβασμ. ἀρχιερέων καὶ τῶν ἐπιλέκτων βαθμούχων καὶ λογάδων τοῦ γένους ἀνερχομένων εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς τελετῆς.

Ἡ «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια», ἡ ἐπὶ τῶν εὐκλεῶν ἡμερῶν τῆς Α. Α. Μ. ἰδοῦσα τὸ φῶς καὶ χαρίτων ἐν περιστάσεσιν ἀξιωθεῖσα εὔχεται τῷ Κυρίῳ τῶν κυριευόντων, δι' οὗ μονάρχαι μεγαλύνονται καὶ δυνάσται γράφουσι δικαιοσύνην, ὅπως ὑπὸ τὴν πανσθενῆ σκέπην τῶν πτερύγων Αὐτοῦ περιφρουρῇ τὴν Α. Α. Μ. δεδοξασμένον καὶ ἀήττητον ἐπὶ τοῦ θρόνου τῶν γενναιοτάτων Αὐτοῦ προγόνων, ἐπ' ἀγαθῷ, εὐτυχίᾳ, καὶ δόξῃ τῶν πιστῶν Αὐτοῦ ὑπηκόων.

*

Μετὰ τὴν δοξολογίαν, ἀνελθόντων πάντων εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν πατριαρχῶν, ἡ Α. Θ. Π. καὶ πάντες οἱ ἐν τέλει προέπιον ὑπὲρ τῆς Α. Α. Μ., κατόπι δὲ τούτου ὁ παναγ. οἰκουμ. πατριάρχης, παραλαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ τὴν Α. Ἐξ. τὸν ἄρχοντα Μ. λογοθέτην, μετέβη εἰς τὰ αὐτοκρατορικὰ ἀνάκτορα τοῦ Γιλδίζ, ὅπως, σὺν τοῖς λοιποῖς πνευματικοῖς ἀρχηγοῖς, ὑποβάλῃ τὰς εὐχὰς πάντων καὶ ταπεινὰς προσρήσεις τῷ μεγαλειοτάτῳ ἡμῶν ἄνακτι.

Μικρῷ πρὸ τῆς μεσημβρίας ἀκριβῶς, ὁ δεύτερος τελετάρχης τῶν ἀνακτόρων, προσελθὼν εἰς τὴν αἴθουσαν, ἐν ᾗ παρέμενεν ἡ Α. Θ. Π. μετὰ τῶν λοιπῶν ἐθναρχῶν καὶ τινων ἀντιπροσώπων αὐτῶν, προσεκάλεσε πάντας εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς ὑποδοχῆς. Μετά τινα δευτερόλεπτα, παρέστη ἡ Α. Α. Μ. ὁ μεγάθυμος ἡμῶν ἄναξ, ὅστις μετὰ βασιλικῆς προσοχῆς καὶ χάριτος ἠκροάσατο τῆς ἐξῆς προσφωνήσεως, ἧς τουρκιστὶ μετάφρασιν ἀνέγνω ἡ Α. Ἐξ ὁ ἄρχων Μ. λογοθέτης:

Μεγαλειότατε καὶ Κραταιότατε βασιλεῦ καὶ αὐτοκράτωρ

Ηὐδόκησεν ὁ πανάγαθος Θεὸς δωρῆσαι τῇ ὑμετέρᾳ φιλολάῳ Αὐτοκρατορικῇ Μεγαλειότητι ὑγιείαν διηνεκῆ καὶ ἀμετάπτωτον, ὥστε εὐτυχῶς ἀφικέσθαι εἰς τὴν μεγάλην ταύτην ἡμέραν τῶν γενεθλίων Αὐτῆς ἄνοσον καὶ ἀπηλλαγμένον ἀπὸ παντὸς ἀνιαροῦ.

Ταῖς θείαις βουλαῖς τοῦ παναγάθου Θεοῦ ἡμῶν ἡ Ὑμετέρα εἰρηνύφιλος καὶ φιλόλαος Αὐτοκρατορικὴ Μεγαλειότης ἐπομένη, καὶ κατὰ τόδε τὸ διανυθὲν ἔτος τοῦ βασιλικοῦ βίου Αὐτῆς, ἐβασίλευσεν ἐν τῷ μέσῳ τῶν πιστῶν καὶ ἀφωσιωμένων Αὐτῇ ὑπηκόων Αὐτῆς, ἀγωνιζομένη ὑπὲρ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς εὐτυχίας αὐτῶν καὶ προφυλάττουσα τὸ ὑψηλὸν Κράτος Αὐτῆς ἀπὸ παντὸς ἀπευκταίου καὶ ἀνιαροῦ.

Ἐφ' ᾧ, εὐγνώμονες οἱ πνευματικοὶ ἀρχηγοὶ τῶν μὴ μωαμεθανῶν Αὐτῆς ὑπηκόων καὶ κατὰ ταύτην τὴν εὔσημον ἡμέραν τῶν γενεθλίων Αὐτῆς, παριστάμενοι ἐνώπιον τῆς Ὑμετέρας Αὐτοκρατορικῆς Μεγαλειότητος, εὐχόμεθα Αὐτῇ βίον μακρὸν καὶ εὐδαίμονα ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ Αὐτῆς θρόνου.

Κύριε, Θεὲ πάντων ἡμῶν· Σῶζε καὶ διαφύλαττε τὸν βασιλέα καὶ αὐτοκράτορα ἡμῶν Σουλτὰν Ἀπδοὺλ Χαμὴτ Χὰν ἐφέντην ἡμῶν. Ἀμήν.

Μεθ' ὃ ἡ Α. Α. Μ. ὁ τρισέβαστος ἡμῶν ἄναξ ηὐδόκησε ν' ἀπαντήσῃ ἐκτενῶς εἰς τινα σημεῖα

τῆς προσφωνήσεως διὰ πολλῶν χαριτοβρύτων λόγων, ἀφορώντων εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ ὑψηλοῦ Αὐτοῦ κράτους καὶ πάντων Αὐτοῦ τῶν πιστῶν ὑπηκόων. Ἐπίσας εὐηρεστήθη νὰ ἐκφράσῃ τὴν ὑψηλὴν Αὐτοῦ εὐχαρίστησιν τοῖς ἐθνάρχαις ἐπί τε ταῖς εὐχαῖς καὶ ταῖς διαβεβαιώσεσιν αὐτῶν περὶ τῆς πίστεως τῶν ἐν ὑποταγῇ καὶ ἀφοσιώσει πρός τε τὸ σεπτὸν Αὐτοῦ πρόσωπον καὶ τὸ βασίλειον κράτος βιούντων εὐγνωμόνων Αὐτοῦ ὑπηκόων, βεβαιώσας ὅτι θεωρεῖ πάντας, ἄνευ ἐξαιρέσεως, τέκνα Αὐτοῦ καὶ πόθος Αὐτοῦ ἔστιν ὅπως διοικῇ πάντας ὡς πατήρ.

Νυχθήμερον — ἐπεῖπεν ἡ Α. Α. Μ. — ἐργάζομαι καὶ κοπιῶ ὑπὲρ τῶν πιστῶν ὑπηκόων Μου, θεωρῶν ὡς ἱερὸν ἔργον Μου τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν ἐν εἰρήνῃ διαβίωσιν αὐτῶν. Διαβιβάσατε λοιπὸν πᾶσι τοὺς βασιλικοὺς τούτους ἡμῶν λόγους καὶ συμβουλεύσατε αὐτοὺς ὅπως εἰρηνεύωσι καὶ νομοταγῶς ἐργάζωνται, πεποιθότες εἰς τὴν ὑπὲρ αὐτῶν βασιλικήν Μου χάριν καὶ τὴν ὑπὲρ πάντων, ἄνευ ἐξαιρέσεως, πατρικὴν μέριμνάν Μου.

Εὐλαβῶς ὑποκλίναντες πρὸ τῆς Α. Α. Μ. οἱ πνευματικοὶ ἀρχηγοὶ τῶν ὑπὸ τὸ κραταιὸν Αὐτῆς σκῆπτρον διαβιούντων λαῶν, ἀπῆλθον ἐκ τῶν αὐτοκρ. ἀνακτόρων ἐν τιμῇ πλείστῃ προπεμφθέντες.

*

Τὰ αὐτοκρατορικὰ παράσημα δι' ὧν ὁ φιλόλαος ἄναξ ἐτεκμηρίωσε τὴν ὑψηλὴν αὐτοῦ εὐνοιαν πρὸς τὸ πιστὸν ρωμαϊκὸν ἔθνος, εἰσίν:

Ἡ μεγάλη ταινία τοῦ παρασήμου Μεδζιτιὲ τῇ Α. Σεβ. Μακαριότητι τῷ πάπᾳ καὶ πατριάρχῃ Ἀλεξανδρείας κ. Φωτίῳ.

Τὸ παράσημον Ὀσμανιὲ Β΄ τάξεως τῷ πανιερ. μητροπολίτῃ Διδυμοτείχου κ. Φιλαρέτῳ.

Τὸ Μεδζιτιὲ Β΄ τάξεως τῷ πανιερ. μητροπολίτῃ Πισσιδείας κ. Γερασίμῳ Τανταλίδῃ· καὶ τοῖς ἐκ τῶν ἀνωτέρων πατριαρχικῶν ὑπαλλήλων κκ. Ἀντωνίῳ Οἰκιάδῃ, καπουκεχαγιᾷ καὶ Ἰωάννῃ Χλωρῷ, διευθυντῇ τοῦ Α΄ Γραφείου τῆς ὀθωμανικῆς γλώσσης.

Τὸ Ὀσμανιὲ Γ΄ τάξεως τῷ πανιερ. μητροπολίτῃ Καστορίας κ. Γερμανῷ Καραβαγγέλῃ καὶ τῷ τεσσαρακονταετίαν εὐδοκίμου ὑπηρεσίας διανύοντι ταμίᾳ τῶν Πατριαρχείων κ. Παπαδάκῃ.

Τὸ Μεδζιτιὲ Γ΄ τάξεως τοῖς ἐκ τῶν σεβασμ. συνοδικῶν μητροπολίταις Βοδενῶν κ. Νικοδήμῳ καὶ Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτου κ. Ἱερωνύμῳ, τοῖς πανιερ. μητροπολίταις Φιλαδελφείας κ. Λεοντίῳ, καὶ Νευροκοπίου κ. Νικοδήμῳ, τοῖς θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις Ἀνέων κ. Ἀνθίμῳ καὶ Εἰρηνουπόλεως κ. Ἀρσενίῳ, τῷ βοηθῷ τοῦ μουτεσαριφλικίου Σερρῶν κ. Ἀχιλλεῖ Ραζῇ καὶ τῷ χημικῷ τοῦ ἐν τῷ αὐτοκρ. ναυστάθμῳ νοσοκομείου κ. Ἰωσὴφ Γεωργιάδῃ.

Τὸ παράσημον Ὀσμανιὲ Δ΄ τάξεως τοῖς ἐκ τῶν προκρίτων τῆς Φιλαδελφείας κ. Παύλῳ, τῆς Καβάλλας κ. Σπυρίδωνι Σεκερτζῇ καὶ τοῦ Νευροκοπίου κ. Ἰωάννῃ Προκοπίου.

Τὸ παράσημον Μεδζιτιὲ Δ΄ τάξεως τῷ αἰδεσιμωτάτῳ οἰκονόμῳ Ἀναστασίῳ ἱερεῖ καὶ ἐπιτρόπῳ ἀρχιερατικῷ ἐν Ἀχῇ-Τσελεμπῇ, τῷ δημαρχιακῷ ἰατρῷ Παραμυθίας κ. Πέτρῳ Ρίγκᾳ, τῷ ἐν τῷ καϊμακαμλικίῳ Φλωρίνης δημογέροντι κ. Ἠλίᾳ Λαζάρου καὶ τῷ ἐκ τῶν προύχόντων Ἡλιουπόλεως (Ἀϊδὶν) κ. Γεωργίῳ Μείνογλου.

Βαθμοὶ δ' ὑψηλοὶ κυβερνητικῶν ὑπαλλήλων ἀπενεμήθησαν οἱ ἑξῆς:

Ὁ β΄ βαθμὸς πρώτης τάξεως (οὐλιὰ-σανὶ) τῷ ἀπὸ τεσσαρακονταετίας δημοσιογραφοῦντι παρ' ἡμῖν κ. Δημητρίῳ Νικολαΐδῃ, διευθυντῇ καὶ ἰδιοκτήτῃ τῆς «Κωνσταντινουπόλεως»

Ὁ β΄ βαθμὸς Μουτεμαὶζ τῷ διευθυντῇ τοῦ Α΄ πατριαρχικοῦ Γραφείου κ. Ἰωάννῃ Δ. Ταντταλίδῃ.

Ὁ β΄ βαθμὸς Σανιὲ σανὶ τοῖς ἐκ τῶν ἀνωτέρων πατριαρχικῶν ὑπαλλήλων κκ. Παναγιώτῃ Δ. Νικολοπούλῳ ἀρχιγραμματεῖ καὶ Ἀλκιβιάδῃ Μαυράκῃ δευτέρῳ γραμματεῖ τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου, τῷ διδάκτορι καὶ δικηγόρῳ κ. Ἐλευθερίῳ Γρηγ. Ταπεινῷ, τῷ βοηθῷ τῆς ὑποδιοικήσεως Στρωμνίτσης κ. Γεωργίῳ Ζάμπα, τῷ δημογέροντι τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Ἐφέσου κ. Θωμᾷ Ἀντωνιάδῃ καὶ τῷ ἐκ τῶν προύχόντων Ξάνθης κ. Παντελάκῃ Κουγιουμτζόγλου.

Ὁ γ΄ βαθμὸς Σαλισὲ τοῖς ἐκ τῶν πατριαρχικῶν γραμματέων κκ. Θεοδώρῳ Φαρμακοπούλῳ, βοηθῷ τοῦ γραφείου τοῦ καπουκεχαγιᾷ καὶ Ἀλεξάνδρῳ Ξανθοπούλῳ, βοηθῷ τοῦ γραφείου τοῦ κ. Χλωροῦ· τῷ δημογέροντι Βαϊντιρίου κ. Ν. Βακαλακάκῃ καὶ τῷ βοηθῷ τῆς ὑποδιοικήσεως Καλύμνου κ. Μαργαρίτῃ.

Ὁ βαθμὸς δεξιοῦ ὑποταγματάρχου τῷ ἐκ τῶν ἰατρῶν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ναυτικοῦ κ. Δημητρίῳ Ἀσπερίδῃ.

ΤΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ Μ. ΤΟΥ Γ. ΣΧΟΛΗΣ ΕΠΙΣΗΜΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ*

Ἐνταῦθα συνεχίζεται ἡ σειρὰ τῶν διευθυντῶν καὶ διδασκάλων τῆς σχολῆς.

Σημ. — *Σχολάρχης*, ὡς γνωστόν, ἐγένετο μετὰ τὸν τοῦ Λογγόβου θάνατον ὁ μητροπολίτης πρώην Μεσημβρίας Σαμουὴλ ὁ Κύπριος ἀπὸ τοῦ 1836 (ἓν ἔτος μετὰ τὸν θάνατον ἐκείνου) μέχρι τῶν μέσων που τοῦ 1844, τῇ δὲ 16 ἰανουαρίου τοῦ ἔτους 1845, ἤδη παραιτησαμένου τούτου τὴν διεύθυνσιν, ἐφ' ὅρῳ τῆς ὑπὸ τοῦ ταμείου τῆς σχολῆς περιθάλψεως, διώρισεν ἡ ἐφορία τὸν ἐν Καισαρείᾳ τῆς Καππαδοκίας διαμένοντα πρώην Καισαρείας τῆς Φιλίππου μητροπολίτην Ἀγαθάγγελον, ὅστις ἀρνήσατο τὴν ἀνατεθεῖσαν αὐτῷ διακονίαν. — Ἀπὸ αὐγούστου 1844 μέχρι 31 μαΐου 1845 διηύθυνεν ὁ πρώην Μιτυλήνης Μελέτιος. — Ἀπὸ 1 ἰουνίου τοῦ ἔτους τούτου, ἐπὶ μισθῷ χιλίων κατὰ μῆνα γροσίων, ἐγκαθίσταται, τὸ τρίτον, ὁ Σαμουὴλ, διευθύνας ἓν ἔτος ἴσως, μεθ' ὃν ὁ πρώην Μιτυλήνης Μελέτιος, ὃν ἡ ἔκτακτος ἐπιτροπεία ἀφῆκεν ἐν τῇ θέσει διευθυντοῦ τῇ 5 σεπτεμβρίου τοῦ 1847, παρατείναντα τὴν διεύθυνσιν μέχρι τοῦ ὀκτωβρίου τοῦ 1848. — Ὡς ἐξάγομεν ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Μελετίου, ὁ ἀνὴρ δείκνυται παιδείας τῆς ἔσω καὶ τῆς θύραθεν οὐκ ἄγευστος. Χρηματίσας μέγας πρωτοσύγκελλος τοῦ Πατριαρχείου, ἐψηφίσθη κατὰ αὔγουστον τοῦ 1839 μητροπολίτης Μιτυλήνης, ποιμὴν τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος, ἧς παρῃτήσατο τὴν προεδρίαν κατὰ αὔγουστον τοῦ 1843, τὸν ὀκτώβριον δὲ τοῦ 1848 διωρίσθη μητροπολίτης Ξάνθης, ὅθεν μετετέθη τῇ 26 ἰανουαρίου τοῦ 1858 εἰς Μιτυλήνην, ἐκεῖ δ' ἀπεβίωσε κατὰ νοέμβριον τοῦ 1867. — Μετὰ τὸν Μελέτιον, ἐπ' ὀλίγους μῆνας, διηύθυνε τὴν σχολὴν ὁ μητροπολίτης Λήμνου Δανιὴλ, μέτοχος παιδεύσεως στοιχειώδους· προεστὼς ὢν τοῦ ἐν Γαλατᾷ ναοῦ τοῦ ἁγίου Νικολάου, ἐχειροτονήθη κατὰ μάϊον τοῦ 1825 ἐπίσκοπος Θεοδωρουπόλεως, καὶ κατ' ἀπρίλιον τοῦ 1839 ἐψηφίσθη μητροπολίτης Λήμνου, ἔνθα κατὰ δεκέμβριον τοῦ 1853 ἀπεβίωσε. — Μετ' αὐτὸν, διωρίσθη περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1849 ὁ Ἰάκωβος Πιτσιπιός, οὗ τὴν ἀπὸ τῆς σχολῆς ἀπομάκρυνσιν ἐπέβαλλον λόγοι σπουδαιότατοι τῆς ὑπάρξεώς τε καὶ τῆς εὐεστοῦς τῆς σχολῆς. — Ὁ πρώην Βιδύνης Κύριλλος ἀνεδέχατο τὴν διεύθυνσιν μετὰ ταῦτα ἐπί τινας ἡμέρας. — *Ἡ Σχολὴ ἐγκαθίσταται κατὰ τὰ τέλη τοῦ 1849 ἐν Φαναρίῳ*, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν Παρθενίου ἱερομονάχου τοῦ κατὰ νοέμβριον τοῦ 1849 χειροτονηθέντος ἐπισκόπου Βράτζης. — Ἔκτοτε καὶ κατὰ τὰ ἔτη 1850 καὶ 1851 μέχρι μαρτίου 1852 διηύθυνεν ὁ θεσσαλὸς ἀρχιμανδρίτης Δωρόθεος Σχολάριος, ὃς μητροπολίτης Σωζοαγαθουπόλεως χειροτονηθείς, παρῃτήσατο τὴν διεύθυνσιν. — Ἀπὸ μαρτίου 1852 μέχρι νοεμβρίου 1853 διηύθυνε τὴν σχολὴν ὁ γραμματεὺς αὐτῆς ἀρχιμανδρίτης Παΐσιος ὁ Περγαμηνός, ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ 350 γροσίων. — Ἀπὸ 1 νοεμβρίου 1853 μέχρι 1 ἀπριλίου 1854 ἐχρημάτισε διευθυντὴς, ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ 750 γροσίων, Δανιὴλ ὁ Μάγνης, ἐκ τῆς ἐν Θεσσαλίᾳ Μαγνησίας καταγόμενος, κληρικὸς εὐπαίδευτος, εἰδήμων καὶ τῆς ἰταλικῆς, τῆς γαλλικῆς καὶ τῆς λατινικῆς, καὶ σεβάσμιος, ὡς οἱ γνωρίσαντες αὐτὸν μαρτυροῦσι, συγγραφεὺς Ἱστορικομυθικοῦ Λεξικοῦ καὶ Γραμματικῆς, καὶ λατινικῆς γλώσσης· διδάσκαλος ἄλλοτε τῆς ἐν Λιβόρνῳ ἑλληνικῆς σχολῆς (1832) ἐγένετο σχολάρχης εἶτα τῆς ἐν Χάλκῃ Ἐμπορικῆς (1839—40) καὶ τῆς Ἀθωνιάδος· συνέγραψεν, ὡς ἤκουσα, Γενικὴν Ἱστορίαν πολύτομον· ἀπεβίωσε κατὰ ὀκτώβριον ἢ νοέμβριον τοῦ 1857. — Ἀπὸ τῆς 1 ἀπριλίου 1854 τὴν διεύθυνσιν ἐπαναλαβὼν Παΐσιος ὁ Περγαμηνὸς ἐτήρησε τὴν θέσιν ταύτην μέχρι θέρους 1863. Ἐγένετο δ' ὁ Παΐσιος ἐκ τῶν μαθητῶν τῆς σχολῆς, συμπληρώσας τὰς σπουδὰς αὐτοῦ τῷ 1842 ὑπὸ τὸν πρώην Μεσημβρίας Σαμουὴλ, μαθητὴς ἄρα καὶ Φιλαλήθους καὶ Εὐθυβούλου· τῇ 22 μαΐου 1863 ἐψηφίσθη ἐπίσκοπος Λάμπης καὶ Σφακίων (Κρήτης) καὶ σχεδὸν εἰκοσιπενταετίαν διακήσας τὴν ἐπισκοπὴν, ἐκεῖ καὶ ἀπεβίωσε γέρων ἤδη.

Διδάσκαλοι τῆς σχολῆς, ὧν ὁ βίος καὶ τὸ ἔργον ἀγνοοῦνται σχεδὸν, εἰσὶν· ὁ Ἀστέριος Θεολογίδης, διορισθεὶς, ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ γροσίων 800, καθηγητὴς τῆς λατινικῆς, ἐπὶ τῷ ὅρῳ νὰ ἄρξηται τῆς διδασκαλίας τῇ 1 μαΐου 1848, βραχύτατον ὅμως χρόνον διδάξας· ἀγνοῶ ποῦ ἐδίδαξε πρότερον καὶ ποῦ μετὰ τὴν ἀπὸ τῆς σχολῆς ἀπομάκρυνσιν — ὁ Ἰωάννης Φ. Πάτροκλος ἐκ τῶν ἀρχαίων μαθητῶν τῆς σχολῆς, διδάξας, ὡς φαίνεται, κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1848—49 τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν ἀρχαιολογίαν, ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ γροσίων 900, παραιτησάμενος δὲ κατόπιν τὴν θέσιν καὶ τὴν διεύθυνσιν ἀναλαβὼν τῶν ἐν Σταυροδρομίῳ σχολῶν τῆς Παναγίας[41] — ὁ Ἀθανάσιος Δῶρος, διδάξας ἀπὸ τοῦ ἰουνίου 1849 μέχρι τῆς 2 μαρτίου 1850 τὴν γενικὴν ἱστορίαν, τὴν ἀρχαιολογίαν καὶ τὴν μυθολογίαν,[42] ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ γροσίων

---

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 257—260 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

41. τῆς σχολῆς Σταυροδρομίου μετὰ τὸν Δῶρον (ἴδε ἀνωτέρω) διευθυντὴς ἐγένετο Γεώργιος Χρυσοβέργης ὁ ἐκ Ρυσίου μαθητὴς τῆς Μ. Σχολῆς περὶ τὰ 1816—1820, κατόπι διδάσκαλος ἐν Ἰθάκῃ, διδαχθεὶς δὲ θετίαν ἐν Κερκύρᾳ, ἐδίδαξεν ἐπὶ μικρὸν ἐν Ζακύνθῳ καὶ ταῖς περὶξ νήσοις, ἐν τῷ γυμνασίῳ Ναυπλίου, ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις διδασκαλείῳ, ἐν Σμύρνῃ (1846—48) ὡς διευθυντὴς τῆς Εὐαγγελικῆς σχολῆς. Τὴν ἐν Σταυροδρομίῳ σχολὴν διηύθυνεν ἀπὸ τοῦ 1849—51, ὅτε διωρίσθη διευθυντὴς ὁ Δ. Ν. Φωτίλας, διευθύνας τριετίαν ἴσως, μεθ' ὃν ὁ Πάτροκλος· ἐπὶ τῆς διευθύνσεως τοῦ Πατρόκλου συνεστήθη τῷ 1856. ἡ βιβλιοθήκη τῆς σχολῆς τῆς Παναγίας, ἥτις ἐντὸς ἓξ μηνῶν εἶχεν 700 τόμους, ὧν 300 σχεδὸν ἔδωκεν ὁ Πάτροκλος. Ταῦτα κατὰ τὰς α' Ἐκθέσεις τοῦ Δ. Ν. Φωτίλα (6 ἰουλίου 1852 καὶ 5 ἀπριλίου 1853) καὶ τὴν τοῦ Πατρόκλου (1856). Ἀπὸ τοῦ 1851—53 ὁ Πάτροκλος ἦν ἐν τῇ σχολῇ τῆς Παναγίας διδάσκαλος τῶν ἑλληνικῶν. Δημήτριον δὲ Φωτίλαν ἁπαντῶ διδάσκαλον ἐν Βουκουρεστίῳ τῷ 1819, Βενιαμὶν τοῦ Λεσβίου διευθύνοντος· ἴδε καταλογον συνδρομητῶν ἐν Γ' τόμῳ τῆς ἱστορίας τῆς πάλαι Δακίας· τοῦ Διονυσίου Φωτεινοῦ.

42. ταῦτα κατὰ τὸ φυλλάδιον α' Ἀνταπάντησις εἰς τὴν ἀνώνυμον ἀπάντησιν τοῦ Χρυσοβέργη καί τινος νεοσσπάστου αὐτοῦ· ὑπὸ Ἀθανασίου Δώρου· ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1850 κυρίως ἴδε σελ. 28. Ἀποτελούμενον ἐκ σελίδων 54 λαβόρετ τὸν μακαρίτην Εὐθυβούλην, ὃν καλεῖ Στρεβλοβούλην, καὶ ὑβρίζει τὸν Χρυσοβέργην, ἴσον ὄντα τοῦ Δώρου ἀντίπαλον.

900· ἦν δὲ ὁ Δῶρος ἐξ Ἀμφίσσης, πενταετίαν ἐκεῖ τῶν τοῦ σχολαρχείου μαθημάτων ἀκροασάμενος, εἶτα τριετίαν ἐν τῷ τότε γυμνασίῳ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τριετίαν ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τὴν φιλολογίαν· ἐλθὼν ἐν Κωνσταντινουπόλει διηύθυνε τὴν ἐν Σταυροδρομίῳ σχολὴν τῆς Παναγίας ἀπὸ τοῦ φεβρουαρίου τοῦ 1848 μέχρι τῆς 3 μαρτίου 1849. — Ὁ διαρκέστερον διδάξας καὶ μετὰ καρποφορίας ἐστὶν ὁ Ἰωάννης Ἀνδρέου Ὀρφανός, ἐξ Ἀπαμείας τῆς ἐν Βιθυνίᾳ, διδαχθεὶς ἐν τῇ μεγάλῃ σχολῇ ὑπὸ τὸν Σαμουὴλ, ὃς ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ Φιλαλήθους· ἤρξατο διδάσκων[43] ἀπὸ τοῦ 1825 καὶ, ὅτε συνεστήθη τὸ πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν, κατετάχθη εἰς τὴν φιλοσοφικὴν αὐτοῦ σχολήν, ἀκροασάμενος τῶν μαθημάτων αὐτῆς σχεδὸν διετίαν (1837—39)· προσκληθεὶς ἀκολούθως σχολάρχης ὑπὸ τῆς ἑλληνικῆς ἐν Αἴνῳ κοινότητος καὶ τῷ 1840 εἰς τὴν Μ. τοῦ Γ. Σχολήν, ἐδίδαξεν ἐν αὐτῇ μέχρι τοῦ 1882, μακρυνθεὶς αὐτῆς προσωρινῶς τῷ 1851 καὶ πρότερον τῷ 1846 (ὅτε διηύθυνε τὴν ἐμπορικὴν ἐν Χάλκῃ σχολήν[44])· — περὶ τοῦ Κωνσταντίνου Εὐθυβούλου· γνωστόν ἐστιν ὅτι συνέδραμεν αὐτῷ πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἐν Παρισίοις σπουδῶν ἡ σχολή, κατὰ σύστασιν ἅμα καὶ ἐγγύησιν τοῦ Σαμουήλ· ἐπανελθὼν δ' ἐκ Παρισίων κατὰ τὸ 1844 ἐδίδαξεν ἐν αὐτῇ τὴν φιλοσοφίαν, τὰ μαθηματικὰ καὶ τὴν φυσικὴν ἱστορίαν, ἐδίδασκε δὲ συγχρόνως, ἐν μὲν τῷ τότε λεγομένῳ παρθεναγωγείῳ τῆς κυρίας Ρώτα[45] τὴν ἀριθμητικὴν καὶ τὴν γεωγραφίαν, ἐν δὲ τῇ σχολῇ τῆς Παναγίας ἐν Σταυροδρομίῳ τὰ μαθηματικά· ἐκ πάντων τῶν κατὰ τὴν ΙΘ' ἑκατονταετηρίδα διδασκάλων τῆς σχολῆς ὁ μᾶλλον ἀνεξάλειπτα τῆς ἐπὶ γῆς πορείας ἔχνη καταλιπὼν τοῖς ἐπιγιγνομένοις ἐστὶν ὁ Εὐθυβούλης, συγγράψας ἱκανὰ σπουδαῖα βιβλία,[46] διδάξας δὲ δεκαπενταετίαν μέχρι τοῦ 1859.

Διδάσκαλοι τῆς προκαταρκτικῆς σχολῆς, ἥτις ἐν Φαναρίῳ μείνασα ἐθεωρεῖτο πάντοτε ἡ εἰς τὴν Μ. Σχολὴν εἰσάγουσα, ἦσαν ἀπ' ἀρχῆς τῆς ΙΘ' ἑκατονταετηρίδος δύο. Κατὰ τὸ ἔτος 1822 ἀναφέρεται εἷς ὑποδιδάσκαλος, Κωνσταντῖνος, οὐχὶ βεβαίως ὁ παρατείνων, τὴν διδασκαλίαν μέχρι σεπτεμβρίου 1845 καὶ βοηθὸν ἔχων κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ Δημήτριον, τὸν ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν γνωστὸν Καλλιβούλην, τὸν κατόπιν ἀντιπρόσωπον τῆς ἡγεμονίας Σάμου· ἦν δ' ὁ Δημήτριος Καλλιβούλης οὗτος ἐκ Ναούσης, υἱὸς Μιχαὴλ, τὰς ἐν τῇ Μ. Σχολῇ σπουδὰς αὐτοῦ συντελέσας τῷ 1840. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς διδασκαλίας αὐτῶν ἐλάμβανον μηνιαίων μισθὸν 800 γροσίων ὁ πρῶτος, 500 ὁ δεύτερος.

Τῷ 1842 σχολάρχης ἦν ὁ ἐκ Κουζγουντζουκίου Κωνσταντῖνος Δημητριάδης Ἀριστόρρων[47], ὁ τὰς σπουδὰς αὐτοῦ συμπληρώσας ἐν τῇ Μ. Σχολῇ τῷ 1839.

Κατὰ σεπτέμβριον τοῦ 1845 διωρίσθη πρῶτος μὲν διδάσκαλος ὁ Γεώργιος Ραφάνης, καππαδόκης, ἀρχαῖος τῆς σχολῆς ὑπὸ τὸν Σαμουὴλ μαθητὴς, πρώην δὲ διδάσκαλος τῆς Ἐμπορικῆς ἐν Χάλκῃ σχολῆς· δεύτερος ἦν Βασιλειός τις, ὃς ἦν ὁ γνωστὸς πολλοῖς Σωτηριάδης, παραιτησάμενος τὴν διδασκαλίαν τῷ 1860, σπουδάσας εἶτα τὴν ἰατρικὴν, ἀλλ' ἐνωρὶς τὸν βίον λιπών, ἐνῷ ὁ Ραφάνης ἐδίδαξε μέχρι τοῦ 1868, ὅτε ἐπαύθη, καὶ ἀπέθανε τῇ 22 φεβρουαρίου 1878. Μισθὸς ἦν αὐτοῖς τῷ μὲν πρώτῳ κατ' ἀρχὰς 500, κατόπιν δὲ 900, καὶ μετὰ ταῦτα 1500, τῷ δὲ δευτέρῳ ἐν ἀρχῇ μὲν 250, μετὰ ταῦτα δὲ 400 καὶ περισσότερα προϊόντος τοῦ χρόνου.

*

Τελειοδίδακτοι τῆς σχολῆς — οἱ ἀρχαιότερον καὶ ἀναφερόμενοι κατ' ὄνομα — εἰσὶν οἱ τοῦ 1839, κατὰ σημείωσιν τοῦ Σαμουήλ· ἐπιγράφονται τελειοδίδακτοι «τῆς Α' τάξεως,» καὶ ἀριθμοῦνται δέκα, ὧν γνωστοὶ τοῖς ἐπιγενομένοις ἐγένοντο ὁ Κωνσταντῖνος Εὐθυβούλης, ὁ Κωνσταντῖνος Δημητρίου Σαρτίνσκης (ὁ πασᾶ;), ὁ Βασίλειος Δημητριάδης Καλλίφρων, ὁ Κωνσταντῖνος Χρηστίδης Ἡροκλῆς Δόλωψ, ὁ ἐφ' ἡμῶν Ἡροκλῆς Βασιάδης. — Ἐκ τῶν τοῦ 1840, οἵτινες ἐπιγράφονται «οἱ τῆς Β' τάξεως τελειωθέντες μαθηταὶ» γνωστοὶ ἐγένοντο Μελέτιος ὁ πρώην μέγας ἀρχιδιάκονος, ὁ μετὰ τὴν ἀπὸ τῆς σπουδαίας ταύτης θέσεως παῦσιν προσελθὼν τῇ σχολῇ μαθητὴς, ὁ Δημήτριος

43. Λογοδοσία τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1864—65, ὑπὸ τοῦ σχολάρχου ἀρχιμ. Εὐσταθίου Κλεοβούλου, λέγοντος ἐν σελ. 35 περὶ Φιλαλήθους· «ὁμογενὴς ἐν ὁμογενέσι τεσσαράκοντα ἤδη ἔτη διδάσκων» κλπ.

44. οὐδὲν ἔγραψεν ὁ Φιλαλήθης, οὔτε μικρὸν οὔτε μέγα βιβλίον, οὐδὲ περὶ αὐτῆς τῆς σχολῆς, καίπερ ἀναδεξάμενος τὴν τῆς ἱστορίας αὐτῆς συγγραφήν.

45. τὸ παρθεναγωγεῖον τοῦτο ἐξέδωκε Κανονισμὸν τῷ 1846, ὑπὸ τίτλον «Κανονισμὸς τοῦ ἐν Κων)πόλει Ἑλλην. Παρθεναγωγείου, ἐπεξεργασθεὶς παρὰ τῆς Μ. Ι. Ρώτα»· ἦν δὲ, νομίζω, τὸ τῆς ἑλληνικῆς ὀρθοδόξου κανότητος τοῦ Σταυροδρομίου, τότε ἔχον ἐφόρους Ζ. Ζαχάρωφ, Α. Ἰγγλέσην, Δ. Δαλλαπόρταν, Κ. Γ. Ζαχάρωφ, Α. Ρωσσέτον.

46. τοῦ Εὐθυβούλου ὁ «Ὀρκιστὴς Φαρμακίδης» παραμενεῖ μνημεῖον βαθείας παιδείας τῆς ἔσω καὶ τῆς θύραθεν, ὡς καὶ ἡ ὑπ' αὐτοῦ διορθωθεῖσα καὶ σχεδὸν μετασκευασθεῖσα Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τοῦ Μελετίου Ἀθηνῶν· μετέφρασε δὲ τὴν τοῦ Δαμιρὼν Ψυχολογίαν, ἐκδοὺς τὸ Α' μόνον τεῦχος, καὶ συνέγραψεν «Ἐγχειρίδιον φιλοσοφίας πρὸς χρῆσιν τῶν γυμνασίων», οὗ μόνον ἡ εἰσαγωγὴ εἰς τὴν φιλοσοφίαν (κατὰ Ἀμεδαῖον Ἰάκωβον) ἐκ σελίδων 46 ἐξετυπώθη· ἤμελλον δ' ἐκδοθῆναι ἡ Ψυχολογία (κατ' αὐτὸν), ἡ Λογικὴ καὶ ἡ Ἱστορία τῆς φιλοσοφίας (Jules Simon) καὶ ἡ Ἠθικὴ καὶ ἡ Θεογνωσία (κατὰ Emile Saissait).

47. Μετρικὴ Στεφάνου Κομμητᾶ· ἔκδοσις δευτέρα, ἐν καταλόγῳ συνδρομητῶν.

Μιχαηλίδης Καλλιδούλης ἐκ Ναούσης, καὶ ὁ Κωνσταντῖνος Φιλιππίδης Μεγαβούλης ἐκ Βυζαντίου, γνωστὸς τοῖς θεσσαλονικεῦσιν. — Ἐκ τῶν κατὰ τὸ 1842, οἵτινες ἐπιγράφονται «τελειοποιημένοι μαθηταὶ Γ' τάξεως» εἰσὶ γνωστοὶ Παΐσιος ὁ Περγαμηνός, ὁ κατόπιν Λάμπης ἐπίσκοπος, καὶ ὁ Κωνσταντῖνος Γεωργίου Κεραλίδης Τραπεζούντιος,[48] διδάξας ἐν τῷ φροντιστηρίῳ Τραπεζοῦντος, ἐν Οἰνόῃ ἐν Κοτυώροις, καὶ κατόπιν ἐν τῇ μονῇ Σουμελᾶ ἐπὶ δεκαετίαν.— Ἐκ τῶν τοῦ 1843, ἐφ' οἷς ἐπιγράφεται «σημείωσις τῶν μαθητῶν τῆς Δ΄ κατὰ τὰς παρελθούσας διακοπὰς τελειωθείσης τάξεως», ἐγένετο γνωστότατος ὁ ἐκ Πελαδαρίου τῆς Προύσης Εὐστράτιος Ἰωαννίδης, ὁ κατόπιν Εὐστάθιος Κλεόβουλος, ὁ μητροπολίτης (1871—1876) Καισαρείας Καππαδοκίας γενόμενος.

Περὶ μαθημάτων οὐδὲν δύναταί τις σαφῶς εἰπεῖν· τῷ 1843 εἰσάγεται ἡ ὑπὸ ἰδίου καθηγητοῦ γενομένη διδασκαλία τῆς λατινικῆς· τῷ 1844, διὰ τοῦ Εὐθυβούλου, ἱδρύεται ἕδρα ἰδία μαθηματικῶν, ἥτις ἦν τότε συγκεχωνευμένη τῇ τῆς φιλοσοφίας· τῇ 24 μαΐου ἡ ὑπὲρ τῆς σχολῆς ἔκτακτος ἐπιτροπεία εἰσάγει τὴν γενικὴν ἱστορίαν, χωρὶς διδασκομένην, τὴν ἱστορίαν, ἂν μὴ ἀπατῶμαι, τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας, τὴν γεωγραφίαν, τὰ μαθηματικά, χωρὶς διδασκόμενα, τὰς ἀρχὰς τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν καὶ ἐκ τῆς φιλοσοφίας τὴν λογικήν, τὴν ἠθικήν, τὴν μεταφυσικήν· τῷ 1849, διὰ τοῦ Ἀθανασίου Δώρου, εἰσήχθη ἡ ἰδία διδασκαλία τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιολογίας καὶ μυθολογίας. Ἐν ἀρχαιοτέροις χρόνοις ἐδιδάσκοντο τὰ μαθήματα ταῦτα ἐν συμφυρμῷ μεθ' ἑτέρων.

*

Σημ. Οἱ μισθοὶ τῶν διδασκάλων ἦσαν οὐχὶ βεβαίως ὑπέρογκοι· ἴσως μάλιστα καὶ εὐτελεῖς ἀναλόγως τοῦ πολυπόνου τῆς τότε διδασκαλίας, ἐλλείψει τοσούτων βοηθητικῶν μέσων, ὧν εὐμοιροῦσι σήμερον οἱ διδάσκαλοι καὶ μαθηταί· ἀλλ' εἶχον οἱ διδάσκαλοι τῆς πατριαρχικῆς σχολῆς ὡρισμένας χρηματικὰς προσόδους· κατὰ τὰ ἔτη 1822—23, ἐδόθησαν τῷ Σαμουὴλ ἐπὶ δύο ἑορτὰς τοῦ Πάσχα καὶ μίαν τῶν Χριστουγέννων «φιλοδωρία» 750 γρόσια· ἐν τῷ κώδηκι (69) λήψεων καὶ δόσεων τῶν ἐτῶν 1842—43 ἀναγινώσκω «πασχαλιάτικα καὶ χριστουγεννιάτικα τοῖς διδασκάλοις Κουρουτσεσμὲ 2480 γρόσια — ὅμοια τοῖς διδασκάλοις Φαναρίου 1000», καὶ ἦσαν οἱ μὲν τοῦ Κουρουτσεσμὲ διδάσκαλοι τέσσαρες, οἱ δὲ τοῦ Φαναρίου δύο. Συνεχῶς βλέπει τις ἐν τῷ κώδηκι δωρεὰς χρημάτων, εἰς τὸν μακαρίτην Ραφάνην, κατὰ διαταγὴν τοῦ πατριάρχουν ἅπαξ δὲ, τῷ 1850, σημειοῦνται γρόσια 975 δοθέντα «τῷ Καλλίφρονι διὰ συνδρομὴν 75 σωμάτων Γραμματικῆς του». — Τὸ κατὰ Πάσχα καὶ Χριστούγεννα φιλοδώρημα τοῦτο οἱ διδάσκαλοι ἐθεώρουν ἀναφαίρετον αὐτῶν δίκαιον, διότι, ὅτε κατὰ τῷ 1848, ἡ τῆς σχολῆς ἐφορία κατήργησεν αὐτό, ἔγραψαν τῇ ἐφορίᾳ ἀπαιτοῦντες ἵνα μὴ καταργηθῇ ὁ ἄγραφος οὗτος νόμος ὁ παρὰ πᾶσι τοῖς σχολείοις ἰσχύων.

*

Ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις πρέπει ν' ἀπασχολήσῃ ἡμᾶς μόνον ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ μαθεῖν τοὺς πρώτους καὶ κυριωτέρους παράγοντας τῆς ὑπάρξεως τῆς σχολῆς, ἧς αἱ εἰσπράξεις φαίνεται ὅτι ἦσαν κατὰ τὰ πρῶτα εἰκοσιπέντε ἔτη τῆς ΙΘ΄ ἑκατονταετηρίδος 15—20000 γροσίων· μέχρι δὲ τῶν μέσων αὐτῆς 140—ἕως 150000, διότι δι' ἀμφοτέρας τὰς σχολὰς τήν τε προκαταρκτικὴν καὶ τὴν Μεγάλην τὸ ταμεῖον ἦν ἕν.

Τῇ 1 φεβρουαρίου 1837 συνεπληρώθη ἡ τῆς ἐν Κουρουτσεσμὲ σχολῆς ἐπισκευὴ, δι' ἣν ἐδαπανήθησαν 104,562 γρόσια, ἐπιστατοῦντος ἀρχιτέκτονός τινος Εὐγενικοῦ· συνηθροίσθη δ' ἡ ποσότης αὕτη διὰ κοινῆς συνεισφορᾶς, καθ' ἣν ἀναγράφονται ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης (5000 γρ.), ὁ πρώην Κωνσταντινουπόλεως Κωνστάντιος (3000), ὁ Ἱεροσολύμων (5000), ὁ Ἀλεξανδρείας καὶ ὁ Ἀντιοχείας (ἀνὰ 2000), οἱ ἀρχιερεῖς (40000), καὶ ἐκ τῶν λαϊκῶν ἱκανοί· καὶ οὕτω δὲ εἶχε μείνει χρέος ἀρκετὸν, ὅπερ οἱ ἀρχιερεῖς ἐξώφλησαν τῷ 1845, καταβαλόντες ἀπὸ κοινοῦ ἐράνου 209000 γροσίων. Μετὰ πέντε δὲ ἔτη, ἐπειδὴ διὰ μίαν διετίαν (1849-51) ἀνεπαρκὴς εὑρέθη ἡ τακτικὴ πρόσοδος τῆς σχολῆς (228, 909 γρόσια), τὸ σεμνὸν ἵδρυμα κατέφυγεν εἰς δάνεια. Ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν δανειστῶν εὑρίσκω πρώτους, τὸν διδάσκαλον Ἰωάννην Φιλαλήθην (50-000 γρ·), τὸ κοινὸν τοῦ Παναγίου Τάφου (30000) τὸν μητροπολίτην Ἡρακλείας Πανάρετον (30000 γρ.), τοὺς μητροπολίτας Ἐφέσου καὶ Δέρκων (ἀνὰ 20000), Παρθένιον μοναχὸν (18000), Βησσαρίωνα ἡγούμενον τῆς μονῆς Πελεκητῆς (12000) κλπ. Συγχρόνως, ἀντὶ 138,898 γροσίων[49] ἠγοράσθη ἡ

48. διορθωθήτω τὸ παρὰ τῷ φίλῳ διδάκτορι τῶν μαθηματικῶν Ἐπαμεινώνδᾳ Θ. Κυριακίδῃ οὐκ ὀρθῶς ἔχον ἐν Βιογραφίαις λογίων τραπεζουντίων, σελ. 197, ὅτι δῆθεν ὁ Κεφαλίδης ἐδίδαξεν ἐν τῇ Μ. Σχολῇ.

49. οὐκ ὀρθῶς ὁ Β. Δ. Καλλίφρων εἶπεν ὅτι ἡ οἰκία αὕτη ἠγοράσθη ἀντὶ 110000 γροσίων· ἴδε Ἔκθεσιν περὶ τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1867—1870, ὑπὸ τοῦ σχολάρχου ἀρχιμανδρίτου Φιλοθέου Βρυεννίου, σελ. 198. Τὴν οἰκίαν ταύτην ἐχρησιμοποίουν καὶ προηγουμένως ὡς σχολικὴν οἰκοδομήν· διότι κατὰ τὸ ἔτος 1841—42 δι' ἕνα μῆνα ἔδωκεν ἡ σχολὴ τῇ ἰδιοκτητρίᾳ 666 γρόσια ἐνοίκιον.

ἀπέναντι τῆς μεγάλης θύρας τοῦ Πατριαρχείου καὶ τοῦ ἱεροῦ βήματος τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ εὐρύχωρος οἰκία. Ἀλλ' ἡ σχολὴ καὶ ὑποτρόφους εἶχε πολλοὺς καὶ δαπάνας συνεχῶν ἐπισκευῶν καὶ ἑτέρας ὑπογρεώσεις· ἐπὶ παραδείγματι, μέχρι τοῦ 1855 λιτήν τινα μηνιαίαν ἐχορήγει σύνταξιν τῷ πρώην Μεσημβρίας Σαμουήλ· τῷ 1842 σημειοῦνται 8000 γρόσια σταλέντα τῷ Εὐθυβούλῃ σπουδάζοντι ἐν Παρισίοις καὶ 2000 τῷ ἐν Ἀθήναις σπουδάζοντι Βασιάδῃ, συγχρόνως δ' ἠγόραζεν ἡ σχολὴ καὶ τοὺς διὰ τὸν διδάσκαλον Λεόντιον ἄνθρακας. Ἀσήμαντοι ἀναφέρονται δωρεαὶ καθ' ὅλην τὴν πεντηκονταετίαν· τῷ 1805 ὁ τῆς Μολδαυΐας ἡγεμὼν Ἀλέξανδρος Μουρούζης ὥρισεν ἐτησίαν χορηγίαν 750 γροσίων, μόλις δὲ κατὰ μάϊον τοῦ 1849, διὰ χρυσοβούλλου τοῦ τῆς Μολδαυΐας ἡγεμόνος Μιχαὴλ Γρηγορίου Στούρζα, τὸ μοναστήριον Ἀαρὼν βοδᾶ «ἀφιερωμένον τῷ οἰκουμενικῷ Πατριαρχείῳ πρὸς διατήρησιν τῶν ἀναγκῶν τῆς ἐκεῖ σχολῆς» ἀπηλλάγη τινῶν ὑπογρεώσεων «πρὸς ἐπάρκεσιν τῆς εἰρημένης σχολῆς».

§

Κανονισμὸς τῆς σχολῆς συνετάχθη ὑπὸ ἐπιτροπῆς, ὀνομασθείσης τῇ 24 μαΐου 1847 καὶ συγκροτουμένης ἐκ τοῦ μητροπολίτου Ἀδριανουπόλεως Γερασίμου, τῶν ἰατρῶν Στεφάνου καὶ Κωνσταντίνου Καραθεοδωρῆ καὶ Σαράντου Ἀρχιγένους καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου Φωτιάδου· τῇ δὲ 27 αὐγούστου τοῦ ἔτους τούτου ἐνεκρίθη νὰ ἐφαρμοσθῇ ἀμέσως ὁ νέος Κανονισμός.

§

Ταῦτα πρὸς συμπλήρωσιν τῶν πρὸ εἰκοσαετίας ὑπ' ἐμοῦ γραφέντων περὶ τῆς πατριαρχικῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς, τῆς τῶν κάτω χρόνων πατριαρχικῆς ἀκαδημίας. Ἀλλὰ καὶ πάλιν ὁ λόγος ἔσται ἀτελής, ἂν μὴ προστεθῇ ὡς ἐφόλκιόν τι ἡ περὶ τῆς ἐν Χάλκῃ μονῆς τῆς Καμαριωτίσσης ἱστορικὴ σημείωσις.

Μ. Ι. Γ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΕΝ ΓΕΝΕΙ ΚΑΙ ΠΕΙΘΑΡΧΙΑΣ

Ἡ ἠθικὴ ἀγωγὴ ἔργον ἔχουσα νὰ ποιῇ τὸν ἄνθρωπον ἀγαθὸν καὶ ἐνάρετον εἶναι ὁμολογουμένως σπουδαιοτέρα πολὺ καὶ δυσχερεστέρα τῆς πνευματικῆς καὶ τῆς φυσικῆς ἀγωγῆς. Εἰς τὴν κτῆσιν ταύτην τοῦ μεγίστου τῶν ἀνθρωπίνων ἀγαθῶν ὅπως ἀγάγῃ ὁ διδάσκαλος οὓς παραλαμβάνει μαθητάς, ὀφείλει διὰ τρόπων κοσμίων πάντοτε καὶ εὐγενῶν τρία ἔργα νὰ πράττῃ, νὰ ἀναπτύσσῃ ἐν ταῖς νεαραῖς καρδίαις τὰ ἀγαθὰ συναισθήματα, νὰ πιέζῃ καὶ καταστέλλῃ ἐν αὐταῖς τὴν ἐπιρροὴν τῶν παθῶν καὶ τῶν κακῶν κλίσεων καὶ νὰ ποιῇ ὥστε κακαὶ ἕξεις συνήθως εὐάρεστοι νὰ ἐκχωρῶσιν εἰς ἀγαθὰς ἕξεις πυκνὰ δυσαρέστους. Οὕτω μόνον δύναται νὰ μεταπέσῃ ἐπὶ τὸ βέλτιον ὁ μόνιμος τρόπος τοῦ βούλεσθαι καὶ πράττειν, ὁ χαρακτήρ, εἰς οὗ τὴν μόρφωσιν ἢ μᾶλλον τὴν προπαρασκευὴν πᾶσα διδασκαλία ὀφείλει νὰ τείνῃ· διότι ἀγωγὴ πνευματικὴ ἔρημος τῆς ἠθικῆς ἀγωγῆς οὐ μόνον οὐδενὸς λόγου ἀξία εἶναι ἀλλὰ καὶ πυκνά, ὡς διδάσκει ἡμᾶς ἡ ἱστορία, ἐπικίνδυνος λίαν καὶ βλαβερὰ ἄμα ἐγένετο.

Τὰ δὲ ἀγαθὰ συναισθήματα, περὶ ὧν πρέπει νὰ ἐπιμελῆται ὁ ἄνθρωπος, διότι καὶ τὸ ἄθλον καλὸν αὐτῷ ἔσται καὶ ἡ ἐλπὶς μεγάλη, δύνανται νὰ διαιρεθῶσιν εἰς συναισθήματα θρησκευτικά, εἰς συναισθήματα ἠθικὰ καὶ εἰς συναισθήματα πνευματικά.

Περὶ τῶν θρησκευτικῶν συναισθημάτων.

Τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος, ὅπερ εἶναι ὁ ἰσχυρὸς δεσμὸς τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τοῦ Πλάστου αὐτοῦ, ἐνυπάρχει δὲ ἐν τῷ βάθει πασῶν τῶν καρδιῶν καὶ εὑρίσκεται ἔτι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον καθαρὸν παρὰ πᾶσι τοῖς λαοῖς, βάσις εἶναι ἡ πίστις, οὐχὶ ἡ τυφλὴ ἀλλ' ἡ λογικὴ πίστις· διότι πίστις ἔρημος τοῦ φωτὸς, τοῦ λόγου καὶ τῆς συνειδήσεως περιπίπτει εἰς πλάνην καὶ προσκρούει εἰς δύο φοβεροὺς σκοπέλους, εἰς τὴν δεισιδαιμονίαν καὶ τὸν φανατισμόν. Ἀλλὰ τῶν ἡμαρτημένων πίστεων μᾶλλον βλαβερὰ εἰς τὴν ἀνθρωπότητα εἶναι ἡ ἀσέβεια· διότι αὕτη ψυχραίνει τὴν καρδίαν καὶ σρέφει τὴν διάνοιαν πρὸς τὴν ὕλην.

Ἐκ τῆς ἱστορίας μανθάνομεν ὅτι οἱ μᾶλλον παραδεδομένοι εἰς τὴν δεισιδαιμονίαν, εἰς τὴν πίστιν εἰς τὰ περίαπτα καὶ εἰς τὰς μαγικὰς ἐπῳδὰς, ἦσαν οἱ μᾶλλον ἀσεβεῖς αἰῶνες, καὶ ὅτι ὁ φανατισμὸς δὲν εἶναι προϊὸν μόνον τῆς θρησκευτικῆς πίστεως. Ἡ λαιμοτόμος τῆς φοβερᾶς πολιτείας τοῦ 18 αἰῶνος καὶ ἡ πυρὰ, εἰς ἣν ἐρρίπτοντο οἱ ὑπὸ τοῦ Ἱεροδικείου τοῦ 16 αἰῶνος καταδικαζόμενοι, ἐγένοντο ἐνάμιλλοι καὶ ἐξ ἴσου

φοβεραί· ἐκεῖ μὲν ἀπέκτεινον ἐν ὀνόματι τῆς ἐλευθερίας, ἐνταῦθα δὲ ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ.

Εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος συμβάλλονται διαφερόντως ἡ προσευχή, ὁ σεβασμὸς πρὸς τὰ ἱερὰ πράγματα, ὁ θαυμασμὸς τῶν ἔργων τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ φύσει, αἱ ἱεραὶ ἀναγνώσεις καὶ αἱ θρησκευτικαὶ εἰκόνες.

Οἱ ἄνθρωποι οἱ ἥκιστα εὐσεβεῖς ἀποτείνονται καὶ αὐτοὶ πρὸς τὸν Θεὸν ἐν δυστυχίαις καὶ κινδύνοις· διότι ἡ προσευχὴ ὑψοῖ, καθαίρει, ἐνισχύει τὴν ψυχήν, ἣν αὐτὴν μὲν καθίστησι μᾶλλον εὐχαριστημένην, τὴν δὲ καρδίαν ἐλαφροτέραν· μετριάζει τὴν βαρυθυμίαν καὶ ποιεῖ τὴν χαρὰν καθαρωτέραν. Τί ποιεῖς, ἄνθρωπε, ἐπὶ τῆς γῆς; Οὐδὲν ἔχεις νὰ ζητήσῃς παρὰ τοῦ πέμψαντός σε εἰς αὐτήν; Ὑπάρχουσι καθ' ἑκάστην ἄνεμοι φλογεροί, οἵτινες προσβάλλοντες τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου κατακαίουσιν αὐτήν. Ἡ προσευχὴ δροσίζει αὐτήν.

Ὁ μέγας φυσικὸς Νεύτων, ὅτε ἀπήγγειλε τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, συνείθιζε νὰ ἀποκαλύπτηται. Ὁ διδάσκαλος σεβόμενος τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὰς θρησκευτικὰς τελετὰς θὰ ἐμποιήσῃ καὶ αὐτὸς εἰς τοὺς μαθητὰς τὸν σεβασμὸν πρὸς τὸν Ὕψιστον, οὗ τοῦτο τὸ οἰκοδόμημα εἶναι ἱερόν.

Ἡ θαυμασία τάξις ἡ ἐν τῇ φύσει παρατηρουμένη, τὸ κάλλος τοῦ ἀστερόεντος οὐρανοῦ, τὸ ἀχανὲς τῆς θαλάσσης, ἡ ὄψις τῶν ὑψηλῶν ὀρέων καὶ τοῦ ἀνατέλλοντος καὶ δύοντος ἡλίου, πάντα ταῦτα εἶναι λίαν ἐπιτήδεια νὰ γεννήσωσιν ἐν τῇ νεαρᾷ καρδίᾳ συναίσθημα ἔρωτος καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν Δημιουργὸν τοῦ κόσμου. Ἀλλὰ ταῦτα τὰ μεγάλα θεάματα τῆς φύσεως δὲν εἶναι τὰ μόνα ἄξια τῆς ἡμετέρας προσοχῆς καὶ τοῦ ἡμετέρου ἐνθουσιασμοῦ· τὰ ὄντα τὰ μάλιστα μικροσκοπικὰ εἶναι ἐξ ἴσου θαυμαστὰ καὶ αὐτὰ διὰ τὴν μετ' ἀπαραμίλλου τέχνης πλάσιν αὐτῶν. «Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου Κύριε· πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας».

Aux regards de celui qui fit l'immensité,
L'insecte vaut un monde; ils ont autant couté
(Lamartine)

Αἱ δὲ ἱεραὶ ἀναγνώσεις, μάλιστα ἡ ἱερὰ ἱστορία, ἥτις εἶναι ἡ βάσις τῆς θρησκευτικῆς διδασκαλίας, καὶ αἱ θρησκευτικαὶ εἰκόνες συμβάλλονται, ὡς ἐλέγομεν, διαφερόντως καὶ αὐταὶ εἰς τὸ νὰ διεγείρωσιν ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν μαθητῶν συναισθήματα εὐσεβείας, ἔρωτος πρὸς τὸν πλησίον καὶ ἄλλα ὑψηλὰ συναισθήματα. Εἰς ταῦτα πάντα τὰ μέσα τὰ ἐπιτήδεια εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος ἐὰν ὁ διδάσκαλος προσθέτῃ τὸ μυρίων λόγων κρεῖττον παράδειγμα, πνεῦμα δὲ θρησκευτικὸν ζωοποιῇ ὅλην αὐτοῦ τὴν διδασκαλίαν, τὸ σχολεῖον ἀναντιρρήτως θὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς τε υἱϊκῆς εὐσεβείας, ἣν ὁ παῖς ὀφείλει νὰ ἔχῃ πρὸς τὸν κοινὸν ἡμῶν πατέρα, καὶ ἄλλων ἀρετῶν χριστιανικῶν.

Ἀλλ' εἶναι ἐπικίνδυνον νὰ ἐπιβάλλωμεν τὴν πίστιν εἰς τὸν μὴ μετὰ σεβασμοῦ καὶ ἔρωτος δεχόμενον αὐτήν· διότι ποιναὶ πιέζουσαι καὶ ταπεινοῦσαι οὐδὲν ἀνύτουσιν, ὀργίζουσι δὲ μᾶλλον καὶ ποιοῦσι τὸ παιδίον ἀδιάλλακτον. Τῆς ὑποκρισίας, τῆς μάστιγος τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἠθικῆς, αἴτιον εἶναι ὁ καταναγκασμὸς καὶ ἡ ἐπιθυμία νὰ φαίνηταί τις ὅ τι δὲν εἶναι. Ἀλλὰ τὸ νὰ μὴ ὁμιλῶμεν πάλιν εἰς τὸ παιδίον περὶ θρησκείας πρὸ τοῦ 18 ἔτους, ὥσπερ ἠξίου ὁ μέγας παιδαγωγὸς Rousseau, εἶναι πρᾶγμα παντάπασιν ἀδύνατον. Ἡ μήτηρ ἡ χριστιανὴ διδάσκει πολὺ πρότερον τὸ τέκνον αὐτῆς νὰ προσεύχηται καὶ νὰ προφέρῃ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ μετὰ σεβασμοῦ. Οὐδὲν λοιπὸν λείπεται εἰς τὴν δημοσίαν διδασκαλίαν τούτου τοῦ πράγματος, ὅπως καὶ πολλῶν ἄλλων, ἢ νὰ μιμῆται τὴν μητρικὴν διδασκαλίαν. «Μητέρες, ἀνέκραζεν ὁ πατὴρ τῆς νέας παιδαγωγίας καὶ λίαν φιλάνθρωπος Πεσταλότζης, ἐὰν τὰ μικρά σας δὲν ἔμαθον παρ' ὑμῶν πόσον ὁ Κύριος εἶναι ἤπιος, εἶναι φόβος μὴ αὐτὰ μηδέποτε μάθωσι τοῦτο».

Que le Seigneur est bon! que son joug est aimable!
Heureux qui dès l'enfance en connait la douceur.
(Racine)

Περὶ τῶν ἠθικῶν συναισθημάτων.

Ἐν τῷ ποιεῖν τὸ ἀγαθὸν ὀφείλει ὁ ἄνθρωπος νὰ ὑποτάσσῃ πᾶσαν αὐτοῦ πρᾶξιν εἰς τὸν λόγον καὶ εἰς τὴν συνείδησιν, νὰ ζητῇ δ' ἔτι νὰ γίνηται ὠφέλιμος πρὸς τὸν πλησίον. Δύναται νὰ ποιῇ τὸ ἀγαθὸν ἐνστίκτως, ἐκ συμφέροντος ἢ ἐξ ἄλλου τινὸς ἐλατηρίου, ἀλλὰ τὸ ὂν τὸ κεκτημένον τὰ πολυτιμότατα δῶρα, τὸν λόγον καὶ τὴν συνείδησιν τὴν ἠθικὴν, τὸν ἀόρατον μάρτυρα καὶ τὸν ἀδέκαστον κριτὴν τῶν ἀνθρωπίνων πρά-

ξεων, δὲν εἶναι καλὸν νὰ ἐνεργῇ οὕτως, ἀλλὰ πρέπει νὰ ποιῇ τὸ ἀγαθὸν ἐξ ἔρωτος καὶ καθήκοντος. Τὴν ἠθικὴν ἀναντιρρήτως δὲν ἐφεῦρε πρῶτος ὁ χριστιανισμός· διότι ἀμφότερα, καὶ τὸ καθῆκον καὶ ἡ ἀρετή, ἔσχον τοὺς ἥρωας αὐτῶν καὶ μάρτυρας καὶ παρὰ τοῖς ἐθνικοῖς. Ἡ ἀρχαιότης ἐπροσωποποίησεν ἐν μὲν τῷ Ρηγούλῳ τὸν σεβασμὸν τῆς μεθ' ὅρκου πίστεως, ἐν τοῖς Δεκίοις τὴν πατρικὴν ἀφοσίωσιν,ἐν δὲ τῷ Λεωνίδῃ τὴν ὑπακοὴν εἰς τοὺς νόμους. Ἡ ἁπλότης τῶν ἠθῶν διαπρέπει ἐν τῷ Φιλοποίμενι καὶ τῷ Ἐπαμεινώνδᾳ, ἡ χρηστότης ἐν τῇ Λουκρητίᾳ, τὸ ἀκέραιον καὶ ἀφιλοκερδὲς ἐν τῷ Ἀριστείδῃ, τῷ Φωκίωνι καὶ τῷ Φαβρικίῳ. Ἡ Κορνηλία, ἡ μήτηρ τῶν Γράκχων, παρέχει ἡμῖν παράδειγμα συγκινητικὸν μητρικῆς στοργῆς, τὴν δὲ σπανίαν υἱϊκὴν εὐσέβειαν ἀπαντῶμεν ἐν τῷ Κοριολάνῳ, ὅστις διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς Ρώμης ἀποθνήσκει. Τὸν δὲ ἀθάνατον στέφανον πασῶν τούτων σχεδὸν τῶν ἀρετῶν μετὰ τοῦ πολιτικοῦ καὶ στρατιωτικοῦ θάρρους μόνος ὁ δαιμόνιος Σωκράτης περιεβλήθη. Ἀλλὰ καὶ ὁ Βούδδας ὁ ἀναμορφωτὴς τῶν Ἰνδιῶν καὶ ὁ Κομφούκιος ὁ πατὴρ μιᾶς τῶν ἐν Κίνᾳ θρησκειῶν, ἐγένοντο καὶ αὐτοὶ ἀμφότεροι ἐνάρετοι καὶ ἀγαθοεργοί, ἀλλ' ὁ ἐθνισμὸς ἔσχε μόνον σοφοὺς καὶ ἥρωας, οὐχὶ δὲ καὶ ἁγίους. Τοιούτους μόνον τὸ Εὐαγγέλιον ἠδύνατο νὰ ποιήσῃ καὶ ἐποίησεν. «Ὄντως μέγας ὁ τῶν χριστιανῶν Θεὸς, ὃς ἐξ ἀνθρώπων ἀγγέλους ποιεῖ καὶ πάσης ἀνάγκης φυσικῆς ἀνωτέρους καθίστησιν». Ἡ ἁγιωσύνη λοιπὸν εἶναι ἔργον καὶ δόξα μόνου τοῦ χριστιανοῦ.

Δὲν πρέπει ὅμως νὰ παραλίπωμεν ὅτι τὴν ἀρετὴν τῶν ἐθνικῶν ἐπεσκότιζε πυκνὰ καὶ ἐλυμαίνετο ἡ ἀλαζονεία, ἡ δεισιδαιμονία καὶ πλῆθος ἡμαρτημένων γνωμῶν περὶ τοῦ νομίμου τῆς δουλείας, τῆς ἐκδικήσεως, τῆς αὐτοχειρίας ἡ ἡμαρτημένη τις ἔτι ἀντίληψις τοῦ βίου, καὶ ὅτι ἡ αὐταπαρνησία, ἡ καρτερία, ἡ ταπεινοφροσύνη, ἡ ἄφεσις τῶν ὕβρεων καὶ ἡ ἀδελφότης εἶναι ἀρεταὶ οὐσιωδῶς χριστιανικαὶ καὶ ἄγνωστοι εἰς τοὺς Ἕλληνας καὶ Ρωμαίους.Μόνον παρὰ τῷ ἑβραϊκῷ λαῷ κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς ἱστορίας ἀπαντῶσι τοιαῦτα ἠθικοῦ μεγαλείου παραδείγματα, ἅτινα ἡ Νέα Διαθήκη ἔμελλε νὰ καθάρῃ καὶ διαδώσῃ ποιοῦσα τὴν πίστιν τοῦ ζηλοτύπου Θεοῦ τοῦ Ἰσραὴλ νὰ ὑπεκχωρήσῃ εἰς τὴν πίστιν εἰς τὸν κοινὸν τῶν ἀνθρώπων πατέρα.

Ἐν ᾧ δὲ ἡ ἠθικὴ τῶν ἀρχαίων, ὡς ἐκ τῆς περὶ τῶν καθηκόντων τοῦ Κικέρωνος πραγματείας φαίνεται, ἠσθάνετο ἥδη τὴν πολλὴν ἀνάγκην νὰ στηριχθῇ ἐπὶ τῆς ἰδέας τῆς θεότητος, ἐν τῷ 18ῳ αἰῶνι ἐδοκίμασαν φυσικήν τινα ἠθικὴν ἀνεξάρτητον ἀπὸ τῆς θρησκευτικῆς ἰδέας ἐν γένει.Ὁ δὲ διάσημος φυσικὸς καὶ ἠθικολόγος Ἀμερικανὸς, Φραγκλῖνος, συνέστειλε τὴν ἄσκησιν τῆς ἀρετῆς εἰς τὴν τήρησιν δώδεκα ἀρετῶν. Αὗται εἶναι αἱ ἑξῆς· Ἡ ἐγκράτεια ἡ λιτότης (μὴ ἔσθιε ἄγαν μηδὲ πίνε), ἡ σιωπὴ (λέγε ὅ,τι μόνον δύναται νὰ εἶναι ὠφέλιμον εἰς ἄλλους καὶ εἰς σέ· φεῦγε τὰς κενὰς διαλέξεις), ἡ τάξις (ἕκαστον πρᾶγμα ἐχέτω παρὰ σοὶ τὴν θέσιν αὐτοῦ, ἕκαστον δὲ ἔργον τὸν χρόνον αὐτοῦ), ἡ ἀπόφασις (ποίει ὅ,τι ὀφείλεις νὰ ποιῇς καὶ μὴ ἀμέλει νὰ ποιῇς τὸ ἀποφασισθὲν), ἡ οἰκονομία (μὴ δαπάνα εἰ μὴ πρὸς ἀγαθὸν τῶν ἄλλων ἢ σοῦ, μὴ δαπάνα ἀκαίρως), ἡ φιλοπονία (χρόνου φείδου· ἀσχολοῦ ἀεὶ περί τι ὠφέλιμον καὶ ἀπέχου παντὸς κενοῦ ἔργου), ἡ εἰλικρίνεια (φεῦγε πᾶσαν ὑπόκρισιν βλαβεράν· αἱ σκέψεις σου ἔστωσαν ἀθῷαι καὶ δίκαιαι, ὁμιλῶν δὲ ταύταις χρῶ), ἡ δικαιοσύνη (μηδένα βλάπτε ἀδικῶν ἢ ἀμελῶν νὰ ποιῇς τὸ ἀγαθὸν, ὅπερ σοι τὸ καθῆκον ἐπιβάλλει), ἡ μετριότης (μηδὲν ἄγαν· μὴ νόμιζε ἰδίαν προσβολὴν τὰ ἀλλότρια ἁμαρτήματα), ἡ πραότης (μὴ ταράττου διὰ σμικρὰ, μηδὲ διὰ συμβάντα συνήθη καὶ ἀναπόδραστα), ἡ ταπεινοφροσύνη (μιμοῦ τὸν Χριστὸν καὶ τὸν Σωκράτην). ἡ καθαριότης.

Αὕτη ἡ ταξινόμησις εἶναί πως ἀνακριβὴς καὶ ἀτελής· διότι ἡ καθαριότης καίτοι σπουδαία δὲν εἶναι ἀρετὴ, ἀλλὰ μᾶλλον ἰδιότης ἢ κατὰ τὸν ἅγιον Αὐγουστῖνον ἡμιαρετή· ἡ δὲ ἀπόφασις εἶναι καὶ αὐτὴ ἰδιότης, ἀλλ' ἡ κτῆσις αὐτῆς ἀνήκει μόνον εἰς ὃν εἶναι εὐτυχίας δῶρον φυσικόν· ἡ δὲ ἐλεημοσύνη, ἡ ἀδελφότης, ἡ ἀφοσίωσις, ἡ αὐταπαρνησία δὲν καταλέγονται ἐν ταῖς δώδεκα τοῦ Φραγκλίνου ἀρεταῖς.

Εἰς τὸ καθῆκον, τὴν βάσιν τῆς ἠθικῆς τῆς ρυθμιζούσης τὸν ἐσωτερικὸν τοῦ ἀνθρώπου βίον, ἀντίστοιχον εἶναι τὸ δίκαιον, ὁ κανὼν τῶν ἐξωτερικῶν τοῦ ἀνθρώπου πράξεων καὶ τὸ θεμέλιον πολιτείας ἀνθρωπίνης καὶ δικαίας. Πᾶς ἄνθρωπος δικαιοῦται νὰ ἐπιτελέσῃ τὸ καθῆκον αὐτοῦ, οὐδεὶς δὲ δικαιοῦται νὰ κωλύσῃ εἰς αὐτὸν ταύτην τὴν ἐπιτέλεσιν. Ὅ,τι εἶναι δίκαιον εἰς ἐμὲ, τοῦτο εἶναι καθῆκον εἰς τοὺς ἄλλους, καὶ τἀνάπαλιν. Ὑπάρχουσι δὲ τρία εἴδη καθηκόντων τὰ τοῦ ἀνθρώπου, τὰ τοῦ πολίτου καὶ τὰ τοῦ

χριστιανοῦ δίκαια. Ταῦτα τὰ ἀνθρώπινα δίκαια, ὧν πηγὴ καὶ βάσις εἶναι ἡ ἀξία ἢ ἡ προσωπικότης τοῦ ἀνθρώπου, διαιροῦνται πάλιν εἰς τὴν προσωπικὴν ἐλευθερίαν ἢ εἰς τὸ δίκαιον νὰ συντηρῇ ὁ ἄνθρωπος τὴν αὐτοῦ ζωὴν ἀσκῶν τὰ ὄργανα αὐτοῦ καὶ τὴν φυσικὴν ἐνέργειαν, ἐξ ἧς ἀπορρέει τὸ δίκαιον τῆς κτήσεως, εἰς τὴν ἐλευθερίαν τοῦ σκέπτεσθαι ἢ τὸ δίκαιον νὰ ἀναπτύσσῃ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ καὶ τὸν λόγον, καὶ εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς συνειδήσεως ἢ τὴν θρησκευτικὴν ἐλευθερίαν.

Ἡ δὲ ἀνάπτυξις τῶν ἠθικῶν συναισθημάτων εἶναι στενότατα συνδεδεμένη μετὰ τῆς τῶν θρησκευτικῶν συναισθημάτων· διότι πᾶν μέσον ἐπιτήδειον νὰ ἀναπτύξῃ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀνθρώπου τὸν ἔρωτα, τὸ σέβας καὶ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ εἶναι ἐπίσης ἐπιτήδειον νὰ κινήσῃ τὴν συνείδησιν καὶ νὰ δώσῃ εἰς τὰς ἀνθρωπίνας σκέψεις καὶ πράξεις ἠθικὴν διεύθυνσιν. Τῆς δὲ ἠθικῆς ἀγωγῆς, ἥτις ἔργον πάσης στιγμῆς οὖσα εἶναι πολλὴ ἀνάγκη νὰ παρίσταται ἀδιαλείπτως εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ διδασκάλου, βάσις δέον νὰ ἦναι τὸ Res est sacra puer, Ἱερὸν ἡ νεότης, ἧς τὰ ὦτα ὁ Ρωμαῖος ποιητὴς Ἰουβενάλιος εὐχηθεὶς νὰ μὴ προσβάλλῃ μηδέποτε λόγος αἰσχρὸς ἐν τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ συνέρχεται, προσέθηκεν ὅτι ὁ μέγιστος πρὸς αὐτὴν ὀφείλεται σεβασμός.

(Ἕπεται συνέχεια).

Θ. Παπαθεοδώρου

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΠΕΡΙ ΚΑΜΑΡΙΩΤΙΣΣΗΣ

Ἡ μνεία τοῦ γράμματος τοῦ πατριάρχου Χρυσάνθου ἀπαιτεῖ σύντομον καὶ τῆς ἐν Χάλκῃ μονῆς τῆς Θεοτόκου μνείαν, ἐν ᾗ δέον ἵνα προστεθῶσι μὲν ὅσα παρέλιπεν ὁ πλατύτερον περὶ τῆς μονῆς συγγράψας Βαρθολομαῖος Κουτλουμουσιανὸς ὁ ἐξ Ἴμβρου, διορθωθῶσι δ' ὅσα ἐν τῇ περὶ ταύτης διατριβῇ κατὰ παραδρομὴν παρελείφθησαν[1].

Ἡ κτίσις τῆς μονῆς ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωάννου τοῦ Παλαιολόγου, γενομένη μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1425—1438, ἀμάρτυρός ἐστιν, ἐφ' ὅσον ὁ πατριάρχης Κωνστάντιος ὁ ἀπὸ Σιναίου, στηρίζων τὴν τοιαύτην αὐτοῦ γνώμην ἐπὶ θραυσμάτων μαρμάρου, τῷ 1785 ἀνακαλυφθέντων καὶ φερόντων τὰς λέξεις «Ἰωάννης ἐν Χριστῷ πιστὸς βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ ρωμαίων ὁ Παλαιολόγος», οὐ σημειοῦ ποῦ ἀπετέθη κατόπιν ἡ ἐπιγραφή. ἠπατήθη δ' ἐκλαβὼν τὸ μαρμάρινον τεμάχιον ἀνῆκον εἰς τὴν μονήν, καὶ σημαῖνον τὸν κτίτορα· διότι παράδοξόν ἐστιν ὅτι κτίτωρ μονῆς αὐτοκράτωρ ἐπέγραφε τὰς ἀναφερομένας ὧδε λέξεις, αἵτινες, ὡς ἔχουσιν, ἐπεγράφοντο συνήθως ἐπὶ τῶν τειχῶν· ἴσως μάλιστα ἔκ τινος τοιαύτης οἰκοδομῆς εἰς Χάλκην ἡ ἐπιγραφὴ μετακομισθεῖσα κατετέθη ἐν τοῖς θεμελίοις τῆς μονῆς ἢ ἐνετειχίσθη που καὶ ἀνεφάνη πάλιν ἀνορυχθεῖσα, ὅτε καὶ ἀνέγνω αὐτὴν ὁ Κωνστάντιος. Ἐάν τις στηριζόμενος ἐπὶ εἰκασιῶν, θελήσῃ 'να γράψῃ Κωνσταντίου δίκην, ἱστορικώτερος ἐστὶ καὶ λογικώτερος ἐὰν ἀποδέξηται τὴν τῆς μονῆς ἡλικίαν ἀρχαιοτέραν τῆς ΙΕ' ἑκατονταετηρίδος· διότι κατὰ τὴν Θ' ἑκατονταετηρίδα, ὅτε «Πλάτη καὶ Γάτρος[2] καὶ Τερέβινθος, αἱ Πριγκήπειοι νῆσοι προσαγορευόμεναι ταῖς ἐκείνου[3] προνοίαις οἰκιζόμεναι, εἰς ἐκκλησίας Κυρίου καὶ εὐαγεῖς μοναχῶν καθίσταντο μονάς»[4], ὅτε, ἀπ' αὐτῶν που τῶν πρώτων αὐτῆς ἐτῶν ἐν τῇ Πρώτῃ μονὴν ἤγειρε Βαρδάνιος ὁ στρατηγός, φαίνεταί μοι περίεργον ὅτι ἡ Χάλκη εἶχε μίαν μονὴν μόνην, τὴν ὑπὸ Φωτίου πατριάρχου δηθεν κτισθεῖσαν μονὴν τῆς Ἁγίας Τριάδος· εἰ δ' εἶχεν ἡ Πρώτη κατὰ τὴν ΙΑ' δύο μονάς, καί τινες ἕτεραι νῆσοι δύο, καὶ αὐταὶ αἱ πρὸ τοῦ Παντειχίου νησίδες, ἡ Χάλκη φαίνεταί μοι περίεργον ὅτι εἶχε μίαν. Αἱ νῆσοι πᾶσαι αὗται κατὰ τὰ μέσα τῆς ΙΒ' ἑκατονταετηρίδος εἶχον μονάς, ὡς ἐν τῷ χρυσοβούλλῳ τοῦ Κομνηνοῦ Μανουὴλ ανα-

1. ὑπ' ὄψιν ἔχω τοῦ Βαρθολομαίου Κουτλουμουσιανοῦ τὸ «Ὑπόμνημα ἱστορικὸν περὶ τῆς κατὰ Χάλκην μονῆς τῆς Θεοτόκου», ἐκδεδομένον ἐν Κωνσταντινουπόλει τῷ 1846, καὶ βασιζόμενον ἐπί τε τῶν τοῦ Κωνσταντείου πατριάρχου μαρτυριῶν καὶ ἐπὶ κωδήκων τῆς μονῆς παλαιῶν· πρὸ τοῦ Βαρθολομαίου δ' ἐξεδόθη, τῷ 1841, ἐν Κωνσταντινουπόλει, μικρὸν φυλλάδιον ἐκ σελίδων 13 «Πρόγραμμα ἱστορικὸν τῆς ἀνέκαθεν οἰκοδομῆς τοῦ κατὰ τὴν Χάλκην ἑλληνικοῦ φροντιστηρίου καὶ τῆς καταστάσεως αὐτοῦ δηλωτικόν», ἐν ᾧ ἀπὸ τῆς σελ. 3—8 ἐκτίθεται ἡ δηθεν ἱστορία τῆς μονῆς. Ὑπ' ὄψιν ἔχω τοῦ μοναστηρίου καὶ δύο κώδηκας, ἐν τῷ γραμματοφυλακείῳ τῆς πατριαρχικῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς ἀποτεθησαυρισμένους, ὑπ' ἀριθμοὺς 27 καὶ 29, καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τούτων γράφω τὸ μικρὸν περὶ τῆς μονῆς σημείωμά μου τοῦτο· ὅπου δέ μοι γίνεται ὁδηγὸς ὁ Βαρθολομαῖος, ἐν ὑποσημειώσει κατὰ καθῆκον ἀναφέρω τὴν τοῦ ἀειμνήστου τούτου ἀγιορείτου μαρτυρίαν, καίτοι δέον 'να προείπω ὅτι ἴσως ἕνα τῶν κωδήκων τούτων εἶχεν Βαρθολομαῖος ὑπ' ὄψιν, ἀλλ' ἀγνοῶ πῶς τινὰ μὲν ἄξια σπουδῆς παρέλιπεν, ἃ δ' ἐσφαλμένως ἀνέγνω.

2. Γάτρον ἐκάλουν οἱ βυζαντινοὶ προδήλως τὴν Νέανδρον ἢ Νιάντρον κοινῶς.

3. νόει μοι τὸν πατριάρχην Ἰγνάτιον.

4. Νικήτα Παφλαγονος. Βίος Ἰγνατίου πατριάρχου· Migne Πατρολογία· τόμ. ΡΕ', στήλη 496—497.

φέρεται[5], φρονῶ δ' ὅτι καὶ αἱ τῆς Χάλκης καὶ αἱ τῆς Πριγκήπου καὶ αἱ τῆς Πρώτης μοναὶ καὶ ἡ τῆς Ἀντιγόνης καὶ τῶν λοιπῶν νησίδων ἦσαν ᾠκοδομημέναι καὶ πρὸ τῆς ΙΒ' καὶ πρὸ τῆς Γ' ἑκατονταετηρίδος.

Γνωστὸν ὅτι ἡ μονὴ τῆς Θεοτόκου Καμαριωτίσσης ἐνομίζετο κληθεῖσα οὕτω «διὰ τὴν ἐν τῷ εἰρημένῳ νάρθηκι ὑπὸ καμάραν τινὰ ἐζωγραφισμένην εἰκόνα τῆς Θεομήτορος[6]». ἀλλ' ἡ δημιουργία τῆς ἐρμηνείας ταύτης ἄγαν πεπατημένη φαίνεταί μοι, διότι πολλαὶ εἰκόνες πολλῶν εἰ οὐχὶ πάντων τῶν παλαιῶν ναῶν ὑπάρχουσιν ἢ ἦσαν ὑπὸ καμάρας (ἀψῖδας ἢ τόξα) ἐζωγραφημέναι. Ἡ δὲ μονὴ τῆς Χάλκης, ἀπὸ εἰκόνος τῆς Θεοτόκου παρωνυμηθεῖσα βεβαίως, ἐδέξατο τὴν τοιαύτην εἰκόνα ἢ ἀπὸ χωρίου Καμάραι καλουμένου ἢ ἀπὸ παλαιᾶς οἰκογενείας Καμαριωτῶν· Καμάραι δὲ χωρίον ἐγνώσκετο κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς Θ' ἑκατονταετηρίδος[7].

Ἀνέγερσις τῆς μονῆς ἐγένετο μικρὸν μετὰ τὰ μέσα τοῦ ΙΖ' αἰῶνος ὑπὸ Παναγιώτου Νικησίου τοῦ Μαμωνᾶ[8]· καὶ τρίτη κατὰ τὸν Βαρθολομαῖον[9], τῷ 1796 ὑπὸ τοῦ τῆς Μολδαυίας ἡγεμόνος Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου, δι' ἐπιστασίας τοῦ ἀδαμαντοπώλου Ἰορδανάκη Καπλάνογλου. Ὁ ἡγεμὼν Ἀλέξανδρος καὶ κτῆμά τι πλησίον τοῦ Βουκουρεστίου προσήλωσε τῇ μονῇ, καὶ τὸ κτῆμα Ἀαρὼν-βόδα, τὸ προηγουμένως ἀνῆκον εἰς τὴν πρὸ τῆς Σωζουπόλεως μονὴν τοῦ Προδρόμου, συνήνωτε τῇ Καμαριωτίσσῃ, καὶ ὡσεὶ μετόχιον αὐτῇ προσήρτησε τὴν ἐν Πρώτῃ βυζαντινὴν μονὴν τῆς Μεταμορφώσεως· ἔνθεν ἡ σημείωσις τῶν λήψεων καὶ δόσεων τῆς ἐν Πρώτῃ μονῆς, ἀπὸ τοῦ 1798, γίνεται συνημμένως ταῖς δόσεσι καὶ λήψεσι τῆς Καμαριωτίσσης.

Ἡ ὑπὸ τοῦ Ὑψηλάντου ἀνοικοδομὴ ἐγένετο κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα τὸ ἀπὸ 25 ὀκτωβρίου 1785 μέχρι τέλους μαρτίου 1786, ὑπὸ τὸν ἀρχιτέκτονα χατζῆ Ἀνδρέαν, ἐπιστατούντων δύο ὀρθοδόξων, ὧν ὁ ἕτερος ἦν ὁ Καπλάνογλους, ἐπιτρόπου δὲ τοῦ ἡγεμόνος ὄντος τοῦ ἄρχοντος σπαθάρη Γεωργίου Μαυροκορδάτου. Τὰ ὑπὸ Βαρθολομαίου Κουτλουμουσιανοῦ λεγόμενα φαίνονταί μοι παριστορήματα. — Ἐξωδεύθησαν κατὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν ταύτην γρόσια σχεδὸν 77,000, περὶ τὰς 115,000 φράγκων· ἀλλὰ πρὸς ἀποπεράτωσιν τῆς οἰκοδομῆς ἡ μονὴ συνῆψε δάνεια πρός τινας καὶ τὸ χρέος αὐτῆς σύνολον εἰς 40,000 γροσίων ἀνήρχετο τῷ 1792, πιθανῶς ἑβδομηκοντακισχίλια φράγκα· μεταξὺ τῶν δανεισάντων ἄξια μνείας ὀνόματα εὑρίσκω τὴν χατμανέσαν Ἑλένην Σούτζην, τὴν Φλουροῦ Μαυρογένη, τὸν Ἀλέκον Μαυροκορδάτον, τὸν δραγουμάνον Ἰωάννην Ῥάλλην, τὸν κόμισον Κωνσταντῖνον, τὸν σπαθάρην Γεώργιον (Μαυροκορδάτον), τὸν μπάνον Νικόλαον, τὸν λογοθέτην Σκαρλᾶτον, καὶ τὸν ἄρχοντα λογοθέτην Κωνσταντῖνον· καὶ μέχρι δὲ τοῦ 1798 βλέπω μεταξὺ τῶν δανειστῶν τῆς μονῆς σημειουμένους τὸν Ῥάλλην τοῦτον, τὸν Νικόλαον Ραχτιβάνην καὶ τὸν παπᾶ Ἰωάννην Ρωσόλυμον (διὰ τετρακισχίλια γρόσια) ἴσως τὸν μετὰ ταῦτα σημειούμενον «διδάσκαλον»· ἀλλὰ καὶ μέχρι τοῦ 1806 βλέπω σημειουμένους δανειστὰς τὸν δραγουμάνον τοῦτον Ῥάλλην, τὸν καμαράσην Ἀλέξανδρον Νέγρην, τὴν Αἰκατερίνην καὶ τὴν Ἑλένην Ραζῆ καὶ τὸν ἀρχιμανδρίτην Ἰωάννην Ρωσόλυμον, δωρησάμενον ἐκ τῶν ὑπὸ τῆς μονῆς ὀφειλομένων εἰς αὐτὸν 4000 γροσίων τὰ χίλια[10]. Ὤφειλε δ' ἡ μονὴ καὶ ἑτέροις ποσὰ μὴ σημειούμενα· οὕτως, ὁ κατὰ ὀκτώβριον τοῦ 1800 παυθεὶς ἡγούμενος πρώην Γάνου καὶ Χώρας Κύριλλος ἤγειρεν ἀπαιτήσεις πολλῶν χρημάτων, ὁ δὲ πατριάρχης Νεόφυτος ὁ ἀπὸ Μαρωνείας ἐνετείλατο τοῖς μητροπολίταις Δέρκων Μακαρίῳ καὶ Βιδύνης Γρηγορίῳ καὶ τοῖς ἐπιτρόποις τοῦ κοινοῦ Σκαρλάτῳ Σεβαστοπούλῳ, Δημητράκῃ Παπαρρηγοπούλῳ, Μιχαλάκῃ Χρήστου κιουρκτήμπασι καὶ Δημητράκῃ Φιλιππουπολίτῃ ἵνα καλέσωσι τὸν

5. ἀνάγνωθι προχείρως τὸ χρυσόβουλλον ἐν τῷ βιβλίῳ μου τῷ φέροντι τίτλον «Λίθοι καὶ Κεράμια» σελ. 37—41

6. Πρόγραμμα Ἱστορικόν, κλπ. σελ. 6. Βαρθολομαίου Ὑπόμνημα, σελ. 25.

7. ἀναφέρεται ἐν βιογραφίᾳ τῆς ὁσίας Μαρίας τῆς νέας· ἴδε «Βυζαντινὸν Ἑορτολόγιον» Μ. Ι. Γεδεών, ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1899, σελ. 295 καὶ 296.

8. ὁ ἀείμνηστος Ἰωάννης Σακκελίων, ἐκδοὺς τῷ 1890 ἐν Ἀθήναις τὴν τοῦ «Παναγιωτάκη Μαμωνᾶ Διάλεξιν μετὰ Βανλῆ ἐφέντη», ἐκ χειρογράφου τῆς Ἀθήνησιν Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας ἔγραψεν ὅτι «ἐν πρώτοις μανθάνομεν ὅτι ὑπῆρχε Μαμωνᾶς τῷ γένει ὁ Νικούσιος. Τεσσαράκοντα καὶ πέντε ἔτη πρὸ τοῦ γραφῆναι ταῦτα, Βαρθολομαῖος ὁ Κουτλουμουσιανός, ἐκδοὺς ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ βρεβείου τῆς μονῆς, ἐγνώρισεν ἡμῖν ὅτι *Παναγιωτάκης ὁ Μαμωνᾶς*, πρῶτος *διερμηνεὺς* καὶ *ἐξ ἀποφρήτων τῆς Ὑψηλῆς Πόρτας* ἀνεκαίνισε τὴν μονήν, πυρποληθεῖσαν (δῆθεν) τῇ 6 αὐγούστου 1672 (ἴσ. 1671). Βαρθολομ. Ὑπόμνημα Ἱστορικόν, σελ. 29.

9. Ὑπόμνημα Ἱστορικὸν περὶ τῆς μονῆς· σελ. 49.

10. ὁ Ρωσόλυμος οὗτος ἦν βεβαίως ὁ ἐκ Κεφαλληνίας Ἰωάννης ὁ τῷ 1808 γραφόμενος Ἱεροσόλυμος, ἀρχιμανδρίτης καὶ ἱεροκήρυξ, ἐκδοὺς ἐν τῷ πατριαρχικῷ τυπογραφείῳ Κωνσταντινουπόλεως τὸ «Μυρίπνοον», βιβλίον περιέχον παρακλητικάς τινας ἀκολουθίας·

πρώην Γάνου καὶ Χώρας καὶ τοὺς ἐπιτρόπους τῆς μονῆς, ἐπὶ ἐξελέγξει τῶν πρὸς ἀλλήλους διενέξεων καὶ τῆς διαχειρίσεως τοῦ ἡγουμένου· καὶ μετὰ τὴν αἱρετοκρισίαν, ἔλαβεν ὁ πρώην Γάνου ἃ εἶχε λαμβάνειν 6529 γρόσια καὶ ἐξώρλησε τῇ 1 μαΐου 1801.

§

1] Μετὰ τὴν ὑπὸ Παναγιωτάκη Νικοσίου ἀνοικοδομὴν τῆς μονῆς, περὶ ἧς ἐσώζετο κατὰ τὴν ΙΖ' ἑκατονταετηρίδα, ὡς ἔοικεν, ἡ παράδοσις[11] ὅτι «ὡς λέγουσιν, ἦτο κτίριον τῶν παλαιῶν ρωμαίων αὐτοκρατόρων, καὶ σταυροπηγιακὸν ἐλεύθερον, μετὰ μεγάλης βασιλικῆς ἀκαδημίας», ἐν τῷ παλαιοτέρῳ τῶν δύο μοναστηριακῶν κωδήκων βλέπω σημειούμενα μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1712—1720 τὰ ἑξῆς· «ὁ ἐνδοξότατος ἄρχοντας μέγας δραγουμᾶνος τσελεμπῆ Γιαννάκης ἔδωσε γρόσια 180 καὶ ἐμερεμετίσαμεν τοὺς ὑποκάτωθεν ἐννέα ὀντάδες καὶ τρία ποδαρικὰ ἔξωθεν τοῦ μοναστηρίου, καὶ ἂς ἦναι εὐλογημένος καὶ πολύχρονος· ἔχομεν χρέος νὰ μνημονεύεται παρρησίᾳ Ἰωάννου, Ζαφύρας, καὶ τέκνων Ἀλεξάνδρου καὶ Σουλτάνας»]. . . . . «Ὁ ἄρχων κυρίτζη Ἀθανασάκης ὁ κιουρκτήμπασης ἔδωσεν γρόσια 20 εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ μετοχίου, νὰ ἀναπληρῇ καὶ τὰ λοιπά».

(ἔπεται συνέχεια).

Μ. Ι. Γ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

—*Κανονικαὶ ψῆφοι.* — Τοῦ τίως ἐπισκόπου Ἀνέων Κωνσταντίνου παραίτησιν ὑποβαλόντος τῷ κυριάρχῳ τῆς ἐπισκοπῆς ταύτης σεβασμ. μητροπολίτῃ Ἐφέσου κ. Ἰωακεὶμ, ἡ ἱερὰ Σύνοδος, ἐν τῇ συνεδρίᾳ τοῦ παρελθόντος σαββάτου, λαβοῦσα γνῶσιν τῆς παραιτήσεως, ἐποιήσατο τὰς πρὸς ἐκλογὴν ἐπισκόπου Ἀνέων κανονικὰς ψήφους, αἰτήσει τοῦ σεβασμ. γέροντος Ἐφέσου. Ἐκ δὲ τῶν τεθέντων ὑποψηφίων, τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων Ἀρκαλοχωρίου κ. Ἀνθίμου, Κλαυδιουπόλεως κ. Μιχαὴλ καὶ τοῦ πανοσιολ. ἀρχιμανδρίτου κ. Ἀγαθαγγέλου Παπαναστασιάδου, προεκρίθη ὁ πρῶτος. — Ὁ θεοφιλ. ἐπίσκοπος Ἀνέων κ. Ἄνθιμος Χειμώνος συνεπλήρωσε τὰς ἐν τῇ θεολογικῇ Σχολῇ τῆς Χάλκης σπουδὰς αὐτοῦ τῷ 1878, διετέλεσε δ' ἔκτοτε ἱεροκήρυξ τῆς μητροπόλεως Ἐφέσου καὶ ἀπὸ εἰκοσαετίας βοηθὸς ἐπίσκοπος ἐν Μαγνησίᾳ, ἀγαπώμενος ὑπὸ πάντων· ἔστι δ' ὁ δεύτερος ἐπίσκοπος μετὰ τὴν κατὰ μᾶϊον τοῦ 1883 ὑπὸ τοῦ παναγιωτάτου πατριάρχου κκ. Ἰωακεὶμ τοῦ ἀπὸ Θεσσαλονίκης σύστασιν τῆς ἐπισκοπῆς Ἀνέων, χωρισθείσης ἀπὸ τῆς Κρήνης, μεθ' ἧς ἦν ἡνωμένη ἀπὸ τοῦ νοεμβρίου τοῦ 1806, ὅτε συνέστησεν αὐτὴν ὡς ἐπισκοπὴν Κρήνης καὶ Ἀνέων ὁ ἀείμνηστος ἐν πατριάρχαις Γρηγόριος Ε' ὁ ἀπὸ Σμύρνης, τὸ δεύτερον κοσμῶν τὸν θρόνον.

— *Χειροτονίαι.*—Χθὲς ἐν τῷ σεπτῷ πατριαρχικῷ ναῷ, ἐν εὐσεβεῖ καὶ πολλῷ ἐκκλησιάσματι, ἐγένετο ἡ χειροτονία τοῦ νέου μητροπολίτου Στρωμνίτσης κ. Γρηγορίου ὑπὸ τῶν σεβασμ. μητροπολιτῶν Ἐφέσου, Δυρραχίου, Βοδενῶν, Αἰτίτζης καὶ Καλλιουπόλεως.

— *Ἡ σύγχρονος θρησκευτικὴ, ἠθικὴ καὶ κοινωνικὴ κατάστασις.*— Προκηρύξεων διὰ τῆς γνωστῆς πατριαρχικῆς καὶ συνοδικῆς ἐγκυκλίου καὶ ὑποβληθεισῶν ἁρμοδίως σχετικῶν ἐκθέσεων περὶ τῆς παρ' ἡμῖν συγχρόνου θρησκευτικῆς, ἠθικῆς καὶ κοινωνικῆς καταστάσεως ὑπὸ τῶν καθηγητικῶν συλλόγων τῶν θεολογικῶν σχολῶν τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς, τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις σχολῆς τοῦ Σταυροῦ, τοῦ Ἀθήνησι Πανεπιστημίου, καὶ τῆς Ριζαρείου, πρὸς τούτοις δὲ ὑπὸ τοῦ ἀρχιμ. Πορφυρίου Λογοθέτου, προϊσταμένου τῆς ἐν Παρισίοις ἑλληνικῆς κοινότητος καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Σμύρνῃ λογίου Θεοδωρήτου Οἰκονόμου, ἐνεκρίθη ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς τρίτης ὅπως πᾶσαι ἐκτυπωθῶσιν ἐν ἰδιαιτέρῳ φυλλαδίῳ καὶ διανεμηθῶσι πᾶσι τοῖς πανιερωτάτοις μητροπολίταις τοῦ θρόνου πρὸς μελέτην τῶν γνωμοδοτήσεων.

— *Μητροπολίτης Χίου.* — Ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Χίου κ. Κωνσταντῖνος, ἀπαντῶν ἐκ Σμύρνης εἰς ἐπιστολὴν τοῦ παναγ. οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, ἐξέφρασε τὰς θερμὰς εὐχαριστίας αὐτοῦ ἐπὶ τῷ ὑπὸ τῶν δύο Σωμάτων τῆς Ἐκκλησίας ἐπιδειχθέντι ἐνδιαφέροντι ὑπὲρ τῆς ὑγείας αὐτοῦ, ἐδήλωσε δ' ὅτι ἅμα τῇ ἀναρρώσει αὐτοῦ θέλει προβῆ εἰς ἐκπλήρωσιν τῆς ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀνατεθείσης αὐτῷ ἐντολῆς.

— *Μητρόπολις Ἀγκύρας.*— Τῷ σαββάτῳ ἀφίκετο διὰ τοῦ σιδηροδρόμου Θεσσαλονίκης εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν ὁ πανιερ. μητροπολίτης Ἀγκύρας κ. Σωφρόνιος νεωστὶ μετατεθεὶς εἰς τὴν ἱερὰν ταύτην μητρόπολιν.

—*Ἐπαρχία Κασσανδρείας.*—Εἰς τὸν θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον Ἀβδαμερίου καὶ Γαλατίστης κ. Δωρόθεον ἀνετέθη, προνοίᾳ ἐκκλησιαστικῇ καὶ κατ' ἀπόφασιν τῆς ἱερᾶς Συνόδου, ἡ ἐντολὴ τῆς εἰς Κασσάνδρειαν μεταβάσεως, ὅπως περιελθῃ τὴν ἐπαρχίαν ἐπισκεπτόμενος τὸ εὐσεβὲς αὐτῆς πλήρωμα.

—*Ὀρθόδοξος κοινότης Κίτ.*—Ὑποβληθείσης τῇ Ἐκκλησίᾳ αἰτήσεως τῶν ὀρθοδόξων τοῦ δήμου ἀπὸ τοῦ Ἐοζιγγιὰν ἀπέχοντος χωρίου Κίτ, περὶ θεραπείας τῶν θρησκευτικῶν αὐτῶν ἀναγκῶν, ἀπὸ δεκαετίας ἀκαγόντων ἄνευ ἱερέως, ἡ Ἱ. Σύνοδος ἐνετείλατο τῷ πανοσιολ. ἡγουμένῳ τῆς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Χαλδείας ἱερᾶς μονῆς Χουτουροῦ ὅπως ἀποστείλῃ κατάλληλον ἱερέα εἰς Κίτ, τῶν πρὸς τὴν ἱερὰν ταύτην ἀποστολὴν ἀπαιτουμένων ἀναλωμάτων ὑπὸ τοῦ Ἐθνικοῦ Ταμείου καταβαλλομένων· ἅμα δὲ ἐνδηλώσῃ καὶ τίνα τρόπῳ ἔσται δυνατὴ ἡ διαρκὴς ἐν τῷ μέλλοντι πνευματικὴ αὐτῶν ἐπίσκεψις.

— *Σλαυικὰ ἐκκλησιαστικὰ βιβλία.*—Ὁ πανιερ. μητροπολίτης Σταυροπόλεως κ. Ἀπόστολος, διευθυντὴς τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς, ὑπέβαλεν ἐσχάτως τὴν σχετικὴν ἔκθεσιν περὶ τῶν πρὸ μηνῶν τοῦς καθηγητὰς τῆς σχολῆς ὑπὸ τῆς ἱερᾶς Συνόδου παραπεμφθέντων σλαυικῶν βιβλίων τοῦ Μηνολογίου τοῦ πανιερ. μητροπολίτου Βόσνης κ. Νικολάου καὶ τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου τοῦ ἐπισκόπου Δαλματίας κ. Νικοδήμου Μίλας. Ἐνεκρίθη δὲ συνοδικῶς ἵνα γραφῶσι τὰ δέοντα τοῖς πανιερ. συγγραφεῦσιν.

— *Καινῆς Διαθήκης ἔκδοσις.* — Τῷ ἐν Ἀθήναις δοκίμῳ θεολόγῳ καὶ καθηγητῇ τῶν ἱερῶν ἐλλογίμῳ κ. Σπυρίδωνι Πα-

11. Παναγιωτάκη Μαμωνᾶ Διάλεξις· σελ. 13.

παγεωχγίου ἐνεκρίθη νὰ διαβιβασθῶσιν αἱ εὐχαὶ τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῇ ὑπ' αὐτοῦ γενομένῃ ἐπιμελεστέρᾳ ἐκτυπώσει τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἣν θέλει ὑποβάλει πρὸς ἔγκρισιν τῇ περὶ τῆς ἐκδόσεως ἐγγύθεν δικαιουμένῃ ν' ἀποφανθῇ ἱερᾷ Συνόδῳ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

—*Ἱερὰ μονὴ Βαζελῶν.*—Τῷ πανιερ. μητροπολίτῃ Τραπεζοῦντος κ. Κωνσταντίῳ συνοδικῇ ἀποφάσει ἐδηλώθη ὅτι δέον ν' ἀφῆσῃ ἀνεπηρεάστους τοὺς μοναχοὺς τῆς ἱερᾶς βασιλικῆς καὶ πατριαρχικῆς μονῆς τοῦ τιμίου Προδρόμου Βαζελῶν, ἅτε μήπω ἐκδικασθείσης τῆς μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν ἐν Τραπεζοῦντι ὁριστημένης διαφορᾶς.

—*Ὁ ἐν Ἱεροσολύμοις ἀγγλικανὸς ἐπίσκοπος.*—Ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς τρίτης ἀνεγνώσθη ἐπιστολὴ τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις θεοφιλεστάτου ἀγγλικανοῦ ἐπισκόπου κ. Βλαΐθ, συνιστῶντος τῇ Α. Θ. Π. τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ τὸν ἐν Βηρυττῷ διαμένοντα ἀρχιδιάκονον αὐτοῦ πανοσιολογιώτατον κ. Χ. Φρὴρ, ὅστις ἀφικόμενος εἰς τὴν ἡμετέραν πόλιν ἐπεσκέψατο τῇ προπαρελθούσῃ παρασκευῇ, τῇ συνοδείᾳ τοῦ ἐνταῦθα ἀγγλικανοῦ πρωθιερέως κ. Σουήνδυ καὶ τοῦ χρέη διερμηνέως ἐκπληρώσαντος διηγήσει κ. Μιχαὴλ Θειοτοκᾶ, τὴν Α. Θ. Π. καὶ ἐξητήσατο τὰς προσηκούσας ὁδηγίας ἐπὶ τοῦ ἀπασχολοῦντος τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις ἀγγλικανικὴν ἐπισκοπὴν ζητήματος τῶν Μαρωνιτῶν τοῦ Λιβάνου, οἵτινες, ὡς γνωστὸν, ἐζήτησαν νὰ προσέλθωσιν εἰς τὴν ἀγγλικανικὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ προϋτράπησαν ὑπὸ τοῦ εἰρημένου ἐπισκόπου ἐπαναειλημμένως ὅπως προσέλθωσιν εἰς τὴν ὀρθόδοξον, ἀφ' ἧς καὶ ἀπεχωρίσθησαν πρὸ αἰώνων. Ὁ πανγ. οἰκουμενικὸς πατριάρχης, ἐπαινέσας τὴν ὄντως χριστιανικὴν καὶ φιλάδελφον πολιτείαν τῆς ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου καὶ ἐκφράσας εὐχαριστίας ἐπὶ τοῖς φιλορθοδόξοις τούτοις αἰσθήμασιν, ἀπήντησεν ὅτι ἡ Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ἀδυνατεῖ νὰ παράσχῃ τό γε νῦν τὴν μεσολάβησιν αὐτῆς πρὸς λύσιν τοῦ ζητήματος, ἅτε μὴ διατελοῦσα εἰς φιλίας σχέσεις μετὰ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀντιοχείας, σχετικὴ δ' ἐπιστολὴ θέλει διαβιβασθῇ τῷ ἐν Ἱεροσολύμοις πανιερ. ἀγγλικανῷ ἐπισκόπῳ κ. Βλαΐθ συνιστῶσα τὰ δέοντα. — Ἡ ἀπάντησις αὕτη τῆς Α. Θ. Π. ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἀνακοινωθεῖσα τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ ἐπεδοκιμάσθη.

—*Νικόλαος Ἀλ. Μαυροκορδάτος.*— Τῇ παρελθούσῃ κυριακῇ, 27 λήξαντος, ἐπιτροπὴ ἀποτελουμένη ἐκ τῶν σεβασμ. συνοδικῶν μητροπολιτῶν Ἐφέσου καὶ Προύσης, μετὰ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ Α' πατριαρχικοῦ γραφείου κ. Ἰω. Δ. Τανταλίδου, πρωτονοταρίου τῆς Μ. Ἐκκλησίας, ἐπεσκέψατο τὸν Α. Ἐξ. τὸν τέως πρεσβευτὴν τῆς Ἑλλάδος κ. Νικόλαον Ἀλεξ. Μαυροκορδάτον, διερμηνεύσασα τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς μητρὸς Ἐκκλησίας, ἃς αὕτη καὶ ἰδίας ἐπιστολῆς διετράνωσε πρὸς τὸ εὐσεβὲς αὐτῆς τέκνον, τῷ μετὰ ζήλου πατρῴζοντος ὑπὲρ τῶν συμφερόντων αὐτῆς τε καὶ τοῦ Γένους ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἐργαζομένῳ. Τῷ Ἐξοχ. πρίγκηπι κ. Ν. Μαυροκορδάτῳ ἀπεστάλη ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου καλλιτεχνικὴ εἰκὼν τοῦ Σωτῆρος, ἐπίχρυσα ὡς καὶ ὁμοία εἰκὼν τῆς Θεοτόκου διὰ τὴν εὐγενεστάτην αὐτοῦ σύζυγον.

—*Μονὴ Εἰκοσιφοινίσσης.* — Ὁ πανιερ. μητροπολίτης Δράμας κ. Χρυσόστομος ὑπέβαλε τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ ἔκθεσιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν τῆς μονῆς καὶ τὰ περὶ βελτιώσεως αὐτῆς ὑποδεικνύουσαν μέτρα. Ἡ ἱερὰ Σύνοδος ἐπιφυλάξατο ἵνα ἀποφασίσῃ περὶ τῆς ἥκιστα εὐαρέστου καταστάσεως τῆς ἱερᾶς μονῆς μέχρις οὗ ὑποβληθῇ καὶ ἡ σχετικὴ περὶ ταύτης ἔκθεσις τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Ξανθουπόλεως κ. Ἰωάννου, ἥτις ἐστὶν ἀνατεθειμένη, ὡς γνωστὸν, ἡ ἐπιθεώρησις τῶν ἐν Μακεδονίᾳ ἱερῶν σταυροπηγιακῶν μονῶν.

—*Πατριαρχικὴ Μ. τοῦ Γ. Σχολὴ.*— Τῇ τετάρτῃ ἤρξατο τῶν παιδαγωγικῶν αὐτοῦ μαθημάτων ἐν τῷ προσηρτημένῳ τῇ Σχολῇ Διδασκαλείῳ ὁ ἐλλόγιμος διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας κ. Ἀνθ. Μαζαράκης, ὁμιλήσας περὶ ἀγωγῆς καὶ παιδεύσεως ἐθνικῆς. Ἐν τῷ πρώτῳ μαθήματι τούτῳ παρῆσαν ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Καλλιουπόλεως καὶ Μαθύτου κ. Ἱερώνυμος, πρόεδρος τῆς ἐφορίας τῆς Σχολῆς καὶ ὁ σχολάρχης πανιερ. μητροπολίτης Σάρδεων κ. Μιχαὴλ Κλεόβουλος. Οἱ μαθηταὶ τοῦ Διδασκαλείου ἀριθμοῦνται 50.

—*Εὐαγγελικὰ διδάγματα.* — Ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Νικομηδείας κ. Φιλόθεος Βρυέννιος, ἀνταποκρινόμενος εἰς τὰς περὶ κηρύγματος τοῦ θείου λόγου συστάσεις τῆς Ἐκκλησίας, ἐν ἐγκυκλίῳ προηγουμένως ὑποδηλωθείσας, περὶ διαδόσεως τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδομένων «Εὐαγγελικῶν Διδαγμάτων», ἐζήτησεν ὅπως πέμπωνται αὐτῷ 34 σώματα, πρὸς διανομὴν εἰς ἐκκλησίας τῆς θεοσώστου ἐπαρχίας ταύτης.

—*Ἀρχιγραμματεὺς Ἱ. Συνόδου.*—Ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, πατρικὸν ἐνδιαφέρον ἐνδεικνύμενος ὑπὲρ τῆς ὑγείας τοῦ ἐν Πριγκήπῳ χάριν πλήρους ἀναρρώσεως διατρίβοντος ἀρχιμανδρίτου κ. Γενναδίου, ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱ. Συνόδου, ἀπέστειλεν ἐσχάτως αὐτόσε τὸν πανοσιολ. διευτερεύοντα κ. Παρθένιον διερωτῶν τὰ κατ' αὐτόν.

Ὀνομαστικὴ ἑορτή.—Ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰωαννικίου, σήμερον ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης συνεχάρη τηλεγραφικῶς τῷ τὴν ὀνοματικὴν αὐτοῦ ἑορτὴν ἄγοντι πανιερ. μητροπολίτῃ Μογλενῶν κ. Ἰωαννικίῳ.

—*Ἐπέτειος ὀνόματος.*— Τοῖς ἐκ τῶν ὁμογενῶν τὴν ἐπέτειον τοῦ ὀνόματος αὐτῶν ἑορτάζουσι τῇ 26 λήξαντος μηνὸς κκ. Δημοσθένει Εὐγενίδῃ, Δημητρίῳ Νικολαΐδῃ, διευθυντῇ τῆς «Κωνσταντινουπολεως», Δημ. Εὐθυβούλῃ καὶ Δ. Εὐελπίδῃ, ἰατροῖς, Δ. Κωνσταντινίδῃ καὶ Δ. Σωφρονάδῃ, ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης διεβίβασε τὰς πατριαρχικὰς αὐτοῦ εὐχὰς καὶ συγχαρητηρίους προσρήσεις τῷ μὲν πρώτῳ διὰ τοῦ πανοσιολ. Μ. πρωτοσυγκέλλου, τοῖς δὲ διὰ τοῦ πανοσιολ. Μ. ἀρχιδιακόνου καὶ τῷ κ. Δ. Νικολαΐδῃ τηλεγραφικῶς.

—*Λοιμοστασία.*—Ἐπὶ τῇ πανηγύρει τοῦ ἐν Ξηροκρήνῃ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Δημητρίου, τῷ προπαρελθόντι σαββάτῳ, ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμ. πατριάρχης ἐχοροστάτησεν ἐν αὐτῷ κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν. Ἐν τῷ ναῷ παρῆσαν συμπροσευχόμενοι οἱ ἔξοχ. ὁ ἄρχων Μ. λογοθέτης Σταυράκης βέης Ἀριστάρχης καὶ ὁ ἀρχιμεταφράστης τῶν Ἀνακτόρων Ἀλέξανδρος Καραθεοδωρῆ πασᾶς, προσῆλθε δὲ καὶ ὁ ἁρμένιος χωρεπίσκοπος Ξηροκρήνης καὶ πρόεδρος τοῦ ἐν Κοντοσκαλίῳ ἐκκλησιαστ. συμβουλίου τοῦ ἁρμενικοῦ Πατριαρχείου πανιερ. Κρικορὶς Ὀχανισιάν. Μετὰ τὸ πέρας τῆς ἱερᾶς λειτουργίας ἡ Α. Θ. Π. ἔψαλε τρισάγιον ἐπὶ τῶν ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ ναοῦ εὑρισκομένων τάφων τῶν γονέων τοῦ Μ. λογοθέτου, ἐκεῖθεν δὲ μετὰ μικρὰν ἀνάπαυσιν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ἐλλογίμου καθηγητοῦ τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς κ. Β. Μυστακίδου, ἔνθα ἐδέξατο τὰς ἐπισκέψεις τῶν προκρίτων τῆς κοινότητος ὡς καὶ τοῦ ἁρμενίου ἐπισκόπου, μετέβη καὶ ἐγευμάτισε παρὰ τῇ Α. Ε. τῷ Ἀλεξάνδρῳ Καραθεοδωρῇ πασᾷ. — Χθὲς δὲ ἡ Α. Θ. Π. ἐχοροστάτησε κατὰ τὴν θείαν καὶ ἱερὰν λειτουργίαν ἐν τῷ ἐν Ταταούλοις ἱερῷ ναῷ

τοῦ ἁγίου Δημητρίου, μεθ' ὃ, μικρὸν ἀναπαυθεὶς ἐν τῷ ἐπιτροπικῷ, ἐπέστρεψε περὶ μεσημβρίαν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα.

—*Ἀντεπίσκεψις.*—Ἡ Α. Θ. Π. τὴν πρὸς αὐτὸν ἐπίσκεψιν τοῦ πανιερ. ἐπισκόπου τῶν ἀρμενίων Ξηροκρήνης Κρικορὶς ἀπέδωκεν αὐθημερὸν διὰ τοῦ πανοσιολ. Μ. ἀρχιδιακόνου κ. Λαυρεντίου.

—*Ἐπισκέψεις καὶ προσρήσεις.*—Τῇ τετάρτῃ ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἐπεσκέψατο τὴν Α. Ἐξ τὸν τέως παρὰ τῇ Ὑψ. Πύλῃ πρεσβευτὴν τῆς Ἑλλάδος κ. Ν. Α. Μαυροκορδάτον, ἐπὶ τῇ ἐκ τῆς ἡμετέρας πόλεως ὁριστικῇ ἀναχωρήσει αὐτοῦ, ᾧ ἀναχωρήσαντι τῷ σαββάτῳ τὰς πατριαρχικὰς εὐχὰς ὑπὲρ εὐποΐας καὶ κατευοδώσεως διηρμήνευσεν αὐτῷ τε καὶ τῇ εὐγενιστάτῃ αὐτοῦ συζύγῳ ὁ πανοσιολ. Μ. πρωτοσύγκελλος.—Τῇ πέμπτῃ τὴν Α. Θ. Π. ἐπεσκέψατο ὁ ἐπιτεταγμένος τῆς Σερβίας παρὰ τῇ Ὑψ. Πύλῃ κ. Χρίστιτς.—Τῇ παρασκευῇ ἡ Α. Ἐξ. ὁ ἄρχων Μ. λογοθέτης Σταυράκης βέης Ἀριστάρχης.—Χθὲς δὲ πρὸς ἑσπέραν ἡ Α. Ἐξ. ὁ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους Κωνστ. Καραθεοδωρῆ ἐφέντης.

—*Προσεχεῖς ἐκδόσεις.* Ὁ ἐν Βιέννῃ ἱερολογ. διάκονος κ. Σωφρόνιος Εὐστρατιάδης ἀγγέλλει τὴν προσεχῆ ἔκδοσιν α' Ὁμιλιῶν εἰς τὰς κυριακὰς τοῦ ἐνιαυτοῦ», ἐκ χειρογράφου τῆς αὐτοκρατορικῆς ἐν Βιέννῃ βιβλιοθήκης. Αἱ ὁμιλίαι αὗται, συντεταγμέναι, κατὰ τὰς τοῦ ἐκδότου συστάσεις, ἐν ἀφύγῳ καὶ γλαφυρωτάτῃ γλώσσῃ καὶ μετὰ δυνάμεως λόγου, κρίνονται ῥητορικὸν καλλιτέχνημα. Ἕνεκα τοῦ τε περιβάλλοντος καὶ τοῦ περιεχομένου τὸ βιβλίον τοῦτο ἐκδιδόμενον θέλει κοσμήσει τὰς βιβλιοθήκας τῶν παρ' ἡμῖν λογίων, ὅσοι τιμῶσι καὶ λατρεύουσι πᾶν ἔργον φέρον ἐν ἑαυτῷ ἅμα τε τὴν χάριν τῶν Μουσῶν καὶ τὸν στέφανον τῆς εὐσεβείας.

—*Ἐκκλησίαι ἐν τῇ διασπορᾷ.*—Ἐκδόντες ἓν τινι προγενεστέρῳ φύλλῳ τὴν ὑπὸ τίτλον τοιοῦτον διατριβὴν τοῦ πανιερ. μητροπολίτου Κασσανδρείας κ. Λεοντίου, θέλομεν ἐπανέλθει προσεχῶς ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου κατ' ἔκτασιν, φρονοῦντες ὅτι δέον ν' ἀναζητῶμεν τὰ αἴτια τῆς ὧδε κἀκεῖσε παρατηρουμένης ἐν ἡμῖν ἠθικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀποσυνθέσεως, οἷα παρατηρεῖται ἐν τισιν ἑλληνικαῖς ἀποικίαις οὐχὶ κατὰ τὴν ΙΘ' ἑκατονταετηρίδα, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς πρὸ αὐτῆς.

Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων.

—*Ἑορτὴ τοῦ πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων.*—Τῇ παρασκευῇ, 1 νοεμβρίου, μνήμῃ τῶν ἁγίων Ἀναργύρων Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ, ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης συνεχάρη τηλεγραφικῶς τῇ Α. Σεβ. Μ. τῷ πατριάρχῃ τῆς Ἁγίας Σιὼν κ. Δαμιανῷ, τὴν ὀνοματικὴν αὐτοῦ ἑορτὴν ἄγοντι.

—*Ἀρχιγραμματεὺς* τῆς ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Ἱεροσολυμιτικοῦ θρόνου διωρίσθη ὁ τέως ἀπὸ διετίας καὶ πλέον καθήκοντα ὑπογραμματέως ἐκπληρῶν ἱερολογ. κ. Μελέτιος Μεταξάκης. Τῷ νέῳ ἀρχιγραμματεῖ βοηθὸς ἦν τεταγμένος ὁ ὁσιολογ. μοναχὸς κ. Βαρνάβας, ἀμφότεροι τελειοδίδακτοι τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ.

—*Ὁ ἐπίτροπος τοῦ Παναγίου Τάφου* πανοσιολ. ἀρχιμανδρίτης κ. Καλλίστος, ὅστις ἀπὸ διετίας σχεδὸν διέμενε παρ' ἡμῖν, βοηθῶν τῷ πανιερ. ἀρχιεπισκόπῳ Νεαπόλεως ἐν τῇ ἐξασκήσει τῶν καθηκόντων ἐπιτρόπου, μετακληθεὶς τηλεγραφικῶς ὑπὸ τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου Ἱεροσολύμων, ἀνεχώρησε τῇ παρελθούσῃ δευτέρᾳ εἰς τὴν Ἁγίαν Πόλιν.

Ἱεροδιάκονος Σίλβεστρος.—Ὁ τέως ἐν τῷ ἐνταῦθα Μετοχίῳ τοῦ Παναγίου Τάφου βιβλιοφύλαξ ὁσιολογ. διάκονος κ. Σίλβεστρος, διορισθεὶς ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ναοῦ τῆς ἑλληνικῆς ἐν Ὀδησσῷ κοινότητος διάκονος αὐτοῦ, ἀναχωρεῖ αὔριον εἰς Ὀδησσόν.

—*Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Σταυροῦ.*—Ὑπὸ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ ἐξεδόθη πρό τινος, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τοῦ Παναγίου Τάφου, ἑκατοντασέλιδον περίπου φυλλάδιον, ἐκτιθὲν τὴν κατὰ τὸν ἕνατον κύκλον τῆς τετάρτης ἐν τῷ βίῳ τῆς σχολῆς περίοδον ἐπιτελεσθεῖσαν ἐργασίαν καὶ περιέχον λόγους καὶ προσφωνήσεις ἀπαγγελθείσας ἐπὶ ταῖς ἐνάρξεσι, ταῖς ἑορταῖς καὶ ταῖς ἐξετάσεσι τῆς σχολῆς. Τῷ φυλλαδίῳ ἐπισυνάπτεται καὶ ἀρκούντως μακρὸς κατάλογος τῶν κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1901—1902 τῇ βιβλιοθήκῃ καὶ τῷ μουσείῳ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς γενομένων δωρεῶν.

† ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ

Φιλόστοργον τῆς Ἐκκλησίας τέκνον ἐκ τῶν λογάδων τοῦ Γένους καὶ βαθμοῦχος ἐπίρανὴς καὶ λειτουργὸς τῆς σεβαστῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως ὁ **Κωνσταντῖνος Ἀνθόπουλος** πασᾶς, πρεσβευτὴς τῆς Τουρκίας ἐν Λονδίνῳ, ἀπεβίωσε τῇ τρίτῃ, 29 λήξαντος μηνός, ἐν τῇ νήσῳ Χάλκῃ, ἔνθα ἀπό τινος ἐπ' ἀδείᾳ πορεύμενος χάριν ἀναψυχῆς, λύπην πολλὴν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ Γένει καταλείπων.

Ὁ ἀοίδιμος Ἀνθόπουλος πρὸς τὸ ἑβδομηκοστὸν τῆς ἡλικίας ἔτος ἐγγίζων, ἐγεννήθη ἐν Κωνσταντινουπόλει. Πεπροικισμένος δὲ ὑπὸ εὐφυΐας καὶ παραδειγματικῆς φιλομαθείας καὶ φιλοπονίας, κατώρθωσε, διά τε τῶν φυσικῶν καὶ τῶν ἐπικτήτων αὐτοῦ προσόντων, ἐπίζηλον νὰ δημιουργήσῃ ἑαυτῷ ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἡμῶν θέσιν, καὶ ἐφελκυσάμενος τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὰς συμπαθείας τῆς σεβαστῆς κυβερνήσεως νὰ ἀνέλθῃ βαθμηδὸν μέχρι τῶν ὑπάτων τοῦ Κράτους ἀξιωμάτων τιμηθεὶς ἅμα καὶ διὰ τρανῶν ἐνδείξεων αὐτοκρατορικῆς εὐνοίας. Τῆς ἐκτάκτου αὐτοῦ ἱκανότητος τεκμήρια παρέσχεν ἐν πάσαις ταῖς κυβερνητικαῖς θέσεσιν ἔνθα εἶχε ταχθῇ, κυρίως ὡς εἰσαγγελεὺς τοῦ Ἀρείου Πάγου, ὡς γενικὸς διοικητὴς τῆς Κρήτης καὶ ὡς πρεσβευτὴς ἐν Λονδίνῳ. Γνώστης τῆς ἐπισήμου τοῦ κράτους γλώσσης, πολλὰς τῇ σεβαστῇ κυβερνήσει παρέσχεν ἐκβουλεύσεις διὰ τῶν πολλῶν αὐτοῦ νομικῶν γνώσεων, μεγάλως συντελέσας εἰς διορθώσεις τοῦ δικαστικοῦ κλάδου ἐν τῷ κράτει. Μέλος δὲ τοῦ παρ' ἡμῖν Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου διατελέσας ἐπὶ ἱκανὰς περιόδους εἰργάσθη μετὰ ζήλου.

Ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, θλιβεὶς ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ μεταστάντος καὶ τιμῶν τὰς ἀρετὰς τοῦ ἀνδρός, διεβίβασε θερμὰ συλλυπητήρια τῇ οἰκογενείᾳ αὐτοῦ διὰ τοῦ πανοσιολ. Μ. πρωτοσυγκέλλου κ. Καλλινίκου, παραστάντος ἅμα καὶ ἐν τῇ κηδείᾳ, γενομένῃ τῇ τετάρτῃ ἐν Χάλκῃ, ἐν μέσῳ ἐπιλέκτου κόσμου, ἐν ᾧ διεκρίνετο πρὸς τοῖς ἀνωτέροις

ἐκ τῶν ὁμογενῶν κυβερνητικοὶ ὑπαλλήλοι καὶ βαθμούχοι καὶ ἡ Α. Ἐξ. ὁ ἐνταῦθα πρεσβευτὴς τῆς Μ. Βρεττανίας. Τῆς κηδείας ἐξῆρχεν ὁ ἐκ τῶν σεβασμ. συνοδικῶν μητροπολίτης Προύσης κ. Νικόδημος καὶ οἱ πανιερ. μητροπολῖται Σταυροδρομίου κ. Ἀπόστολος, διευθυντὴς τῆς Θεολογ. Σχολῆς, καὶ Χαλκηδόνος κ. Νικτάριος. Τῇ κηδείᾳ παρηκολούθησαν πρὸς τούτοις ἐκ μέρους μὲν τῆς ἱερᾶς Συνόδου ὁ πρῶτος τῇ τάξει τῶν σεβασμ. συνοδικῶν γερόντων Ῥηγίου κ. Ἰωακείμ, ἐκ μέρους δὲ τοῦ Δ. Ὑπουργικοῦ Μ. Συμβουλίου ὁ πρόεδρος αὐτοῦ σεβασμ. μητροπολίτης Νεοκαισαρείας κ. Ἀλέξανδρος.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΔΡΑΜΑΣ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ὁ Θωμᾶς Γεωργίου, ὑπήκοος ὀθωμανός, τέως μὲν κάτοικος Βουλτσίστης καὶ ἐπαίτης τὸ ἐπάγγελμα, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον ἡμέραν καὶ ὥραν τρίτην τουρκιστὶ μετὰ παρέλευσιν εἴκοσι καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ εἴτε αὐτοπροσώπως, εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διωρισμένου, πρὸ τοῦ Πνευματικοῦ Δικαστηρίου τῆς Μητροπόλεως Δράμας, ὡς ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ Ἑλένης Θωμᾶ Γεωργίου, θυγατρὸς Ἀθανασίου Πέγιου, τὰ οἰκιακὰ ἐπαγγελλομένης καὶ ὑπηκόου ὀθωμανῆς καὶ κατοίκου Δράμας.

Προσκαλοῦνται δὲ αὐτῷ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὁριζομένην δικάσιμον, ἡ κατ' αὐτοῦ περὶ διαζυγίου ἀγωγὴ θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ. Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένης «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας».

Ἐν Δράμᾳ, τῇ 11 Σεπτεμβρίου 1902. 2

Ὁ πρόεδρος

† ὁ Δράμας **Χρυσόστομος**

Ὁ γραμματεὺς

Ἀρχιδιάκονος **Θεμιστοκλῆς**

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ὁ Μιχαὴλ Χρήστου, ὑπήκοος ὀθωμανὸς τέως μὲν καπνοπώλης καὶ κάτοικος Κοντοσκαλίου Κωνσταντινουπόλεως, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Πέμπτην, καὶ ὥραν 2 εὐρωπαϊστὶ μετὰ μεσημβρίαν, μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπου, νομίμως διωρισμένου, πρὸ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ὡς ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς ἀποῦ γυναικὸς Ἀναστασίας, τὸ γένος Νικολάου Λάζογλου, ὑπηκόου ὀθωμανῆς, τὰ οἰκιακὰ ἐπαγγελλομένης, κατοίκου Ταχτὰ Καλὲ Κωνσταντινουπόλεως, ἐπὶ διαζυγίου, ἄλλως ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ περὶ διαζυγίου θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ.

Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων φύλλων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας», καὶ «Κωνσταντινουπόλεως».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 24 Σεπτεμβρίου 1902

Ὁ Πρόεδρος

† ὁ πρ. Δρυϊνουπόλεως **ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ** 3

Ὁ Γραμματεὺς

ΑΡΜΟΔ. Δ. ΧΑΜΟΥΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ἡ Πολυξένη Β. Μπαλῆ, τὸ γένος Δ. Καμπάζη, χριστιανὴ ὀρθόδοξος, κάτοικος Κων]πόλεως νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Πέμπτην καὶ ὥραν 2 εὐρωπαϊστὶ μετὰ μεσημβρίαν, μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπου, νομίμως διωρισμένου, πρὸ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ὡς ἐναγομένη ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς Βασιλείου Μπαλῆ, χριστιανοῦ ὀρθοδόξου, πολίτου ἑλληνος, καφεπώλου, κατοίκου Φαναρίου, ἐπὶ διαζυγίου, ἄλλως ἡ κατ' αὐτῆς ἀγωγὴ περὶ διαζυγίου θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτῆς.

Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κων]πόλει ἐκδιδομένων ἐφημερίδων «Ἐκκλ. Ἀληθείας» καὶ «Ταχυδρόμου».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 18 ὀκτωβρ. 1902.

Ὁ Πρόεδρος

† ὁ πρ. Δρυϊνουπόλεως **ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ** 1

Ὁ Γραμματεὺς

Ἀρμόδιος Δ. Χαμουδόπουλος

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΧΑΛΚΗΔΟΝΟΣ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Ἡ Εὐτυχία Κωνσταντίνου, θυγάτηρ Ἀνδρέου Τσιβάνη, ὑπήκοος ὀθωμανή, ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, ἐναγομένη ὑπὸ τοῦ συζύγου αὐτῆς Κωνσταντίνου Χρήστου Κάκουλα, ὑπηκόου ὀθωμανοῦ, κατοίκου τῆς νήσου Χάλκης καὶ ξυλουργοῦ τὸ ἐπάγγελμα ἐπὶ διαζυγίῳ, προσκαλεῖται ἵνα ἐμφανισθῇ τὴν πρώτην δικάσιμον Τετάρτην καὶ ὥραν 8 τουρκιστὶ μετὰ παρέλευσιν εἴκοσι καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς κλήσεως ταύτης πρὸ τοῦ Πνευματικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χαλκηδόνος. Ἐν ᾗ περιπτώσει δὲν ἤθελεν ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν δικάσιμον εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διωρισμένου ἡ κατ' αὐτῆς ἀγωγὴ δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παροῦσα δημοσιευθήσεται τρὶς κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδομένων φύλλων «Ἐκκλ. Ἀληθείας» καὶ «Κωνσταντινουπόλεως».

Ἐν Χαλκηδόνι, τῇ 24 Ὀκτωβρίου 1902.

Ὁ πρόεδρος

† Ὁ Χαλκηδόνος **ΓΕΡΜΑΝΟΣ** 1

Ὁ γραμματεὺς

Ὁ Πρωτοσύγκελλος Γερμανός

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΚΒ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 9 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1902 ΑΡΙΘ. 45

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 8
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25

Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται
ἀποστελλομένη πρὸς τὸν ταμίαν.

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Μητροπολ. Βοδενῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ (πρόεδρος
† Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ (ταμίας)
† Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

Ἐπίτιμος διευθυντὴς καὶ συντάκτης ὁ Μ. χαρτοφύλαξ καὶ χρονογράφος τῆς τοῦ Χρ. Μ. Ἐκκλησίας Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ

Ἕνεκα τῆς χθὲς ἑορτῆς τῶν Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν, ἡ «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» ἐκδίδεται σήμερον.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περὶ τῆς ἠθικῆς ἀγωγῆς ἐν γένει καὶ πειθαρχίας — Σημείωμα περὶ Καμαριωτίσσης — Νομολογία Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου — Ἐκκλησιαστικὰ χρονικὰ — Βιβλιολογία — Κοινοποιήσεις — Παράρτημα : «Εὐαγγελικὰ διδάγματα».

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΕΝ ΓΕΝΕΙ ΚΑΙ ΠΕΙΘΑΡΧΙΑΣ*

Εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἠθικῶν συναισθημάτων τὰ μάλιστα συμβάλλεται ἡ διδασκαλία τῆς ἱστορίας καὶ διὰ τοὺς ποικίλους ἀγαθοὺς χαρακτῆρας, οὓς παρέχει ἡμῖν εἰς θαυμασμὸν καὶ εἰς μίμησιν, καὶ διὰ τὴν εἰκόνα τῶν ὀλεθρίων συνεπειῶν, ἃς ἐπιφέρει εἰς τὸ ἄτομον καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν ἡ ὁρμὴ τῶν παθῶν καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν κατὰ συνθήκην εὐγενῶν καλουμένων, τοῦ ἔρωτος π. χ. τῆς δόξης καὶ τῆς ἀρχῆς, ὅταν ταῦτα δὲν ὑποτάσσωνται εἰς τὸν λόγον καὶ εἰς τὴν συνείδησιν. Ἀλλὰ καὶ ὁ πατριωτισμός, τὸ μέγα καὶ ὑψηλὸν πάθος, ὅπερ οἱ σοφισταὶ ἐπεχείρησαν νὰ πιέσωσι καὶ καταστείλωσι, δύναται καὶ αὐτὸς νὰ ἔχῃ καὶ ἔσχεν ἦδη, ὡς τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα, τοὺς φανατικούς του.

Πλὴν τῆς ἱστορίας καὶ τῶν καλῶν ἀναγνωσμάτων τῶν ἐπιτηδείων εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν γενικῶν συναισθημάτων καὶ τοῦ συναισθήματος τοῦ καθήκοντος τοῦ λίαν ἀναγκαίου ἐν τῇ πορείᾳ τοῦ βίου διὰ τῶν κινδύνων τῶν περικυκλούντων καὶ ἀπειλούντων τὴν ἀρετὴν τοῦ νέου ἡ τῆς νέας ἑτέρα διδασκαλία δυναμένη νὰ ἐπιδράσῃ σπουδαίως ἐπὶ τῆς καρδίας τῶν παίδων εἶναι ἡ τῆς ἱερᾶς ἱστορίας, καλῶς διδασκομένης, κατ' ἐκλογήν. Ταύτην τὴν μεγίστην ἐπίδρασιν καὶ σημασίαν τῶν ἱερῶν βιβλίων εἰς τὴν ἀγωγὴν τῶν παίδων παρέστησε θαυμασίως ὁ αὐστριακὸς παιδαγωγὸς Jessen. Ἡ ἱερὰ βίβλος, γράφει δὲν εἶναι μόνον πηγὴ ἠθικῆς καὶ σοφίας, ἀλλ' εἶναι ἔτι ἑστία τῆς ὑψίστης ποιήσεως. Ἀνοίξατε τὸ βιβλίον τοῦ γέροντος Ἰὼβ, ἀνάγνωτε αὐτὸ μετὰ σπουδαιότητος καὶ προσοχῆς ὅλον καὶ εἰπατέ μοι ἐὰν καλλίονας σκέψεις ἀπηντήσατέ ποτε παρ' ἄλλῳ ποιητῇ. Διέλθετε ἔτι τοὺς ψαλμοὺς μετὰ δὲ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ 139 εἰπατέ μοι ἐάν τι παρόμοιον ἤδη ἀνέγνωτε. Ἀνάγνωτε τὰς παραβολάς, τούτους τοὺς μαργαρίτας, οὓς μετεχειρίζετο ὁ Σωτὴρ ἐν ταῖς πρὸς τὸ συρρέον πλῆθος, ὅπως ἀκούσῃ αὐτὸν, ὁμιλίαις. Λόγοι καθαρώτεροι καὶ ἁγιώτεροι ἐξῆλθον ἐξ ἄλλου στόματος; Ἡ ἀληθὴς λοιπὸν καὶ ὡραία ποίησις ἐξευγενίζει τὴν καρδίαν, εἶναι μία τῶν δυνάμεων, ὧν ἡ συνδρομὴ εἶναι ἀναγκαία εἰς τὸν παιδαγωγόν. Ἄνευ ταύτης τὸ παιδαγωγικὸν ἔργον μένει ἀτελὲς, ἄθλιον . . . .

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 370—373.

Οἱ ἱστορικοὶ ὅμως χαρακτῆρες καὶ ἐν γένει αἱ ἀναγνώσεις καὶ αἱ διηγήσεις αἱ γινόμεναι εἰς τὸν μαθητὴν τότε μόνον δύνανται νὰ συντελέσωσιν εἰς τὸν προκείμενον σκοπὸν καὶ νὰ καρποφορήσωσιν, ὅταν ὁ διδάσκαλος μεταχειρίζηται ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ἐρωτήσεις δυναμένας νὰ κινῶσι τὴν σκέψιν τοῦ μαθητοῦ καὶ νὰ ποιῶσιν αὐτὸν νὰ ἐγγίζῃ οἱονεὶ διὰ τῆς χειρὸς τὰς ἀληθείας καὶ τὰ μαθήματα τὰ εἰς αὐτὸν διδόμενα διὰ τὴν καρδίαν. «Αἱ σκέψεις διὰ τὴν καρδίαν πᾶν ὅ,τι εἶναι ὁ ἄνθρωπος εἶναι διὰ τῆς καρδίας».

Ἀλλ' ἐκ τῆς πείρας μανθάνομεν ὅτι ἡ ἠθικὴ ἀγωγὴ δὲν κατορθοῦται μόνον διὰ τῆς ἐμμέσου διδασκαλίας καὶ τῆς ἐπιδράσεως, καὶ ὅτι ὁ ἄμεσος ἀγὼν πρὸς τὰ ἐλαττώματα καθίσταται οὐχὶ σπανίως ἀναγκαῖος. Τὰ παιδικὰ ἐλαττώματα ἀναφέρονται σχεδὸν πάντα εἰς τὴν ἡδυπάθειαν, τὴν ἀλαζονείαν καὶ τὸ ἀκοινώνητον. Ἡ ἡδυπάθεια, ἧς μορφαὶ διάφοροι εἶναι ἡ ὀκνηρία, ἡ λαιμαργία, τάσεις εἰς τρυφὴν, εἶναι εὔκολον νὰ καταπολεμηθῇ προλαμβανομένη ἐν καιρῷ, δυστυχῶς ὅμως αὕτη παρατηρεῖται ἐν τῇ δημοσίᾳ ἀγωγῇ, ὅτε ἤδη πὺξήθη καὶ ἀνεπτάχθη ἐν ἀνέσει ὑπὸ τὴν οἰκιακὴν στέγην ἢ ἐν ὁμιλίᾳ πρὸς κακοὺς συμμαθητάς. Εἰς τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ μαθητοῦ ἀπὸ τῆς ὀκνηρίας καί τινων ἕξεων μαλακῶν ἡ εἰρωνεία, οὐχὶ ὅμως ἡ πικρὰ, ἡ ἐρεθίζουσα ἀντὶ νὰ βελτιώσῃ, ὠφέλησεν ἐνίοτε. Τῷ αὐτῷ τρόπῳ δύναται νὰ πιεσθῇ καὶ ἡ λαιμαργία, ἀλλ' ὀφείλει ἔτι ὁ διδάσκαλος νὰ γνωρίζῃ εἰς τοὺς μαθητὰς τὰς ὀλεθρίας συνεπείας, ἃς τοῦτο τὸ πάθος ἐπιφέρει εἰς τὴν ὑγείαν καὶ τὴν ἠθικότητα τῶν κατεχομένων ὑπ' αὐτῶν. Περὶ δὲ τῆς ἀλαζονείας, ἡ σπουδὴ τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἱστορίας παρέχει ἡμῖν πολλὰς ἀφορμὰς νὰ ποιῶμεν τὸν μαθητὴν νὰ ἐκτιμᾷ ὀρθῶς τὴν ἀξίαν αὐτοῦ, νὰ ἀνασκευάζωμεν δὲ οὕτως εἰς αὐτὸν τὰς προλήψεις ὑπεροχῆς ἐρειδομένης ἐπὶ τοῦ πλούτου, τῆς καταγωγῆς καὶ πλεονεκτημάτων ξένων τῆς πραγματικῆς ἀξίας τῶν ἀτόμων. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ συγχέωμεν τὴν ματαιότητα καὶ τὴν φιλαρέσκειαν μετὰ τῆς ἀλαζονείας· διότι ἡ φιλαρέσκεια προέρχεται ἐξ ὑπερβολικῆς ἐπιθυμίας τοῦ ἀρέσκειν παντάπασι διαφόρου τῆς ἀνοήτου καὶ ἀξίας μομφῆς ἀξιώσεως νὰ προτιμώμεθα πάντων. Ἀλλὰ καὶ ταῦτα τὰ ἐλαττώματα καίτοι ἧττον αἰσχρὰ δὲν δύνανται μετ' ὀρθότητος νὰ θεωρῶνται ἀκίνδυνα.

Εἰς δὲ τοὺς φίλους τοῦ καλλωπισμοῦ καὶ τῆς πολυτελείας δύναται νὰ ἐπιδράσῃ σωτηρίως ἡ εἰκὼν οἰκογενείας διὰ μεγάλης καὶ ματαίας δαπάνας πτωχευσάσης ἐν ἀντιθέσει πρὸς οἰκογένειαν ὑψωθεῖσαν καὶ εὐημεροῦσαν διὰ τὴν τάξιν, τὴν φειδὼ καὶ τὴν οἰκονομίαν. Ἕτερον ἁμάρτημα λίαν σύνηθες εἰς τοὺς μαθητὰς εἶναι τὸ ψεῦδος. Πρὸς τοῦτο ὀφείλει ὁ διδάσκαλος νὰ δεικνύῃ τὴν ἀγανάκτησίν του τιμῶν τὴν εἰλικρίνειαν καὶ συγχωρῶν τὰ ἁμαρτήματα, ὁσάκις ὁμολογοῦνται εἰλικρινῶς. Ἀνέκδοτα καὶ χαρακτῆρες τῆς ἱστορίας ἁρμόδιοι θὰ παραστήσωσι τὸν ψεύστην τιμωρούμενον διὰ τῆς ὀλίγης πίστεως, ἣν παρέχουσιν οἱ ἄνθρωποι εἰς τοὺς λόγους αὐτοῦ, καὶ διὰ τῆς γενικῆς ἐνίοτε δυσφημίας.

Ἀνάγκη τῆς ὑπακοῆς καὶ τῶν ἀγαθῶν ἕξεων.

Τὸ παιδίον ὅταν ἐθίζηται ἐκ μικρᾶς ἡλικίας εἰς τὴν ὑπακοὴν, τὴν τάξιν, τὴν καθαριότητα καὶ τὴν εὐκοσμίαν, δύναται διὰ παντὸς τοῦ βίου εὐκόλως νὰ ἀσκῇ ταύτας τὰς ἰδιότητας, ἀλλ' εἶναι καλὸν ἐκ τούτων τῶν ἐξωτερικῶν ἰδιοτήτων τῆς ἀγωγῆς νὰ μεταβαίνῃ εἰς ἄλλας ὑψηλοτέρας καὶ ἠθικὰς, εἰς τὴν τῆς δικαιοσύνης, τῆς μετριοφροσύνης, τῆς φιλοπονίας, τῆς σωφροσύνης. Εἰς τὴν ἐρώτησιν ἂν ἡ ὑπακοὴ πρέπῃ νὰ εἶναι λελογισμένη ἢ τυφλὴ ὁ μὲν Rousseau ἀποκρίνεται ὅτι ἡ κρίσις δὲν ἀνήκει εἰς τὴν ἡλικίαν τῶν παιδίων, ὁ δὲ ἐπιχειρῶν νὰ συζητήσῃ μετ' αὐτῶν κινδυνεύει νὰ ὑπακούσῃ αὐτὸς ἀντ' ἐκείνων. «Πρέπει νὰ προστάττωμεν εἰς τὸ παιδίον, λέγει ὁ φιλόσοφος Σενέκας· διότι ὁ μὴ προστάττων ὑπακούει». Ἀλλὰ καὶ ὁ μέγας φιλόσοφος Κάντιος ἀποφαίνεται καὶ αὐτὸς ὅτι ὁ παῖς ὀφείλει νὰ ὑπακούῃ τυφλῶς· διότι δὲν εἶναι φυσικὸν, λέγει, τὸ παιδίον τὸ ἀσθενὲς προστάτον διὰ τῶν κραυγῶν νὰ ποιῇ τὸν ἰσχυρὸν νὰ ὑπακούῃ.

Ἀλλ' ἡ προσταγὴ, ἥτις δέον νὰ εἶναι σταθερὰ, ὀφείλει νὰ εἶναι ἅμα ἡπία, ὅπως καὶ ἡ τραχύτης αὐτῆς οὕτω μετριάζηται καὶ ἡ ἀξία τῆς ὑπακοῆς τιμᾶται ὑπὸ τοῦ μαθητοῦ· πολλὴ δ' ἀνάγκη νὰ εἶναι ἔτι ἀναλλοίωτος καὶ ὁμοιόμορφος· διότι ἐὰν ὁ διδάσκαλος ἀπαιτῇ σήμερον ὅ,τι αὔριον συγχωρεῖ καὶ εἶτα πάλιν ἀπαγορεύει τὸ παιδίον ἐν ταύταις ταῖς διδομέναις προσταγαῖς δὲν θὰ ἴδῃ εἰ μὴ ἀστασίαν καὶ ἰδιοτροπίαν τούτου, εἰς ὃν ὀφείλει νὰ ὑπακούσῃ. Ἀλλὰ καὶ

ἀμετάκλητος πολλὴ ἀνάγκη νὰ εἶναι ἡ προσταγὴ καὶ μετὰ πολλῆς περισκέψεως καὶ φειδοῦς νὰ γίνηται.

Δυστυχῶς ὅμως τὴν ὑπακοὴν οἱ διδάσκαλοι αὐτοὶ καὶ οἱ γονεῖς χαλῶσιν ἐνίοτε μὴ ἀπαιτοῦντες τὴν ταχεῖαν καὶ ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τῶν διδομένων προσταγῶν. Ἡ ἱκανοποίησις ἀπὸ τῆς πρώτης ἡλικίας τῶν παιδικῶν θελήσεων καὶ ἰδιοτροπιῶν εἰργάσατο τὴν τάξιν τῶν μαμμοθρέπτων παιδίων τῶν πολεμίων τῆς ὑπακοῆς, ἥτις ἐρειδομένη ἐπὶ τῆς ἐμπιστοσύνης καὶ τῆς ἀγάπης δὲν ταπεινοῖ οὐδόλως τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' εὐφραίνει τὴν καρδίαν αὐτοῦ καὶ ἐξευγενίζει τὸν χαρακτῆρα. Τῆς τοιαύτης ὑπακοῆς τὸ κατ' ἐξοχὴν σχολεῖον εἶναι ὁ οἰκογενειακὸς βίος, ὅστις εἶναι ἅμα καὶ ἡ σχολὴ πάσης ἀρετῆς. Ὁ γενόμενος καλὸς υἱὸς ἢ καλὸς ἀδελφὸς σπανίως θὰ γείνῃ κακὸς πατὴρ, κακὸς σύζυγος, κακὸς, ἐνὶ λόγῳ, ἄνθρωπος. Διὰ ταῦτα ὅσῳ μᾶλλον ἡ σχολὴ ὁμοιάζει πρὸς τὴν οἰκογένειαν, τοσούτῳ κάλλιον θὰ ἐπιτελέσῃ τὸ ἔργον αὐτῆς, τὴν βελτίωσιν καὶ κάθαρσιν τῶν χαρακτήρων. Ὁ κάλλιστος τῶν ἐπαίνων, ὃν δύναταί τις νὰ ποιήσῃ πρὸς τὸν διδάσκαλον, δὲν εἶναι ἆρά γε νὰ καλέσῃ αὐτὸν πατέρα τῶν μαθητῶν;

Δυστυχῶς ὅμως πᾶσα σχολὴ δὲν εἶναι οὕτω διωργανωμένη, ὥστε ὁ διδάσκαλος νὰ δύναται νὰ φέρῃ τοῦτο τὸ ὄνομα· διότι πλεῖστα εἰς τοῦτο πράγματα ἐναντιοῦνται, ὧν τὸ πρῶτον εἶναι ὅτι οἱ μαθηταὶ ἐν τῷ διδασκάλῳ δὲν βλέπουσιν εἰ μὴ ἄνθρωπον μισθωτὸν, οὗ ἀναλαβόντος νὰ διδάξῃ μαθήματά τινα τρέμουσι τὴν ἐπαγρύπνησιν, τὴν αὐστηρότητα καὶ τὴν ὑπνωτικὴν σχολαστικότητα. Αὗται αἱ ὀλέθριαι προκαταλήψεις καὶ δυσμενεῖς δὲν ἀπαντῶσι σπανίως παρὰ γονεῦσιν, οἵτινες διεφθαρμένοι ὑπὸ τῶν τέκνων καὶ ἡμαρτημένην περὶ αὐτῶν γνώμην ἔχοντες εἶναι ἕτοιμοι πάντοτε νὰ καταδικάσωσι τὸν ἀρνούμενον ἰδιότητας καὶ ἀρετὰς τῶν τέκνων αὐτῶν ἀνυπάρκτους καὶ ἀξίαν, ἀγνοοῦντες παντάπασιν ὅτι ἡ ἀγωγὴ μὴ οὖσα δύναμις δημιουργικὴ δύναται μὲν νὰ ἀναπτύσσῃ καὶ γονιμοποιῇ τὰ σπέρματα τὰ ἐν τῇ φύσει ὑπάρχοντα, ἀδυνατεῖ ὅμως νὰ ποιῇ αὐτὰ νὰ βλαστάνωσιν ὅπου λείπουσι παντελῶς.

Ὁ διαπρεπὴς γερμανὸς παιδαγωγὸς Niemeyer ὁ ἀποφηνάμενος ὅτι ἡ παιδαγωγία εἶναι τέχνη ἅμα καὶ ἐπιστήμη, συστήσας δὲ τὴν μόρφωσιν τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ πολίτου καὶ τοῦ χριστιανοῦ διὰ τὸν τριπλοῦν προορισμὸν τούτου τοῦ λογικοῦ ὄντος, τὸν θρησκευτικὸν, κοινωνικὸν καὶ ἐθνικὸν, σύμβολον δὲ τῆς ἀγωγῆς τὰς τρεῖς ἰδέας, τὴν τοῦ Θεοῦ, τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τῆς πατρίδος, κατέλιπεν ἔτι ἡμῖν καί τινα παραγγέλματα πολύτιμα εἰς τὴν ἠθικὴν ἀγωγήν. Τούτων τὸ πρῶτον εἶναι,

Ἴσθι ᾱἰδοῦς καὶ ὅπιος πρὸς τὴν νεότητα.

Ἡ σχολὴ δὲν πρέπει νὰ ὁμοιάζῃ πρὸς δεσμωτήριον, ἐν ᾧ ὁ διδάσκαλος πράττει τὸ ἔργον τοῦ δεσμοφύλακος ἢ τοῦ δημίου. Μικρὰ ταραχὴ καὶ ζωηρότης εἶναι προτιμοτέρα ῥίκνης κατεχούσης τὴν τάξιν. Ὁ μαθητὴς, ὃν ὁ φόβος τῶν ποινῶν ποιεῖ σιωπηλὸν, γίνεται κρυψίνους καὶ ὑποκριτής. Ἂς μιμώμεθα τὸν μέγαν Κύριον, ὅστις ἔχαιρεν ἐπὶ ταῖς παιδιαῖς τῶν παιδίων, κατεδίκαζε δὲ τοὺς μαθητὰς ἀπελαύνοντας αὐτά. «Αἱ παραδόσεις, ἔλεγεν ὁ γάλλος φιλόσοφος καὶ ἠθικολόγος Montaigne, ἔπρεπε νὰ εἶναι ἐστρωμέναι μὲ ἄνθη καὶ φύλλα, καὶ κεκοσμημέναι μὲ εἰκόνας παριστώσας τὴν Χαρὰν, τὴν Χλωρίδα καὶ τὰς Χάριτας». Ὁ δὲ Πλούταρχος διηγεῖται ὅτι Διονύσιος ὁ τύραννος ἐκπεσὼν ἐκ τῆς τυραννίδος παρεμυθεῖτο διὰ τὴν ἀπώλειαν τῆς ἀρχῆς διευθύνων σχολὴν, ἧς τοὺς μαθητὰς ἐθεώρει ὑπηκόους, καὶ ὅτι ἐν τῇ σχολῇ ἦσαν καὶ εἰρκταὶ, αἵτινες ὑπεμίμνησκον ἡδέως εἰς αὐτὸν τὰς Λατομίας, εἰς ἃς ἔρριπτε τὰ θύματα αὐτοῦ. Οἱ διδάσκαλοι τῶν τοιούτων σχολῶν, αἵτινες καὶ σήμερον ἔτι δυστυχῶς δὲν λείπουσιν, ἐὰν τυχὸν τιμῶσι καὶ προσεύχωσι τὴν ἐν τῇ ἱερᾷ Βίβλῳ παραγγελλομένην εἰς τοὺς γονεῖς μεγάλην αὐστηρότητα πρὸς τὰ τέκνα, εἶναι πολλὴ ἀνάγκη νὰ ἐνθυμῶνται ὅτι εἰς τὸν πατέρα καὶ εἰς τὸν διδάσκαλον δὲν εἶναι ἐξ ἴσου τὸ δίκαιον πρὸς τὸν υἱὸν καὶ πρὸς τὸν μαθητὴν, ἔτι δὲ ὅτι ὁ ἀγαθὸς πατὴρ τιμωρῶν μετὰ λόγου τὸν υἱὸν οὐ μόνον δὲν ἀπόλλυσι τὴν ἀγάπην αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς τρόπους ἔχει νὰ ποιῇ αὐτὸν νὰ ἐννοῇ ὅτι ἡ τιμωρία τείνει εἰς ἀγαθὸν αὐτοῦ. Τὸ ἄτοπον τῶν σωματικῶν τιμωριῶν ἐγίνωσκον οὐ μόνον ἐν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ Μεσαιῶνι, ὡς μαρτυροῦσιν οἱ δίκαιοι καὶ φιλάνθρωποι τοῦ ἁγίου Ἀνσέλμου λόγοι πρός τινα ἡγούμενον μοναστηρίου παραπονούμενον ὅτι ἦν ἠναγκασμένος διηνεκῶς νὰ ποιῇ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ διὰ πληγῶν νὰ σπουδάζωσι. «Καὶ τί γίνονται οἱ μαθηταί σου μεγάλοι γινόμενοι; ἠρώτησεν ὁ ἱεράρχης.—Εὐθεῖς ὡς κτένι, ἀπήντη-

σεν ὁ ἡγούμενος. — Ὡραία ἀγωγή, προσέθηκεν ὁ Ἄνσελμος, μεταβάλλουσα τοὺς ἀνθρώπους εἰς κτήνη. Τί θέλεις, ἀγαπητέ μοι ἀδελφέ, νὰ τύχῃς παρὰ τῶν παιδίων, ὅταν δὲν ἐμποιῇς εἰς αὐτὰ εἰ μὴ φόβον, καὶ δὲν εἶσαι οὔτε ἀγαθὸς οὔτε ἐπιεικὴς πρὸς αὐτά». Ἀλλὰ καὶ τῆς πολλῆς πάλιν ἐπιεικείας δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν τὰς πυκνὰς ὀλεθρίας συνεπείας.

Παράγγελμα 2ον. **Διατέλει ἀσχολῶν τὴν νεότητα περί τι, ὅπως μὴ σχολὴ ᾖ αὐτῇ διανοεῖσθαι καὶ ποιεῖν τὸ κακόν.**

Ὁ παῖς εἶναι πλήρης ζωῆς καὶ ἐνεργείας. Προθυμοῦ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ νὰ κινῇς τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν προσοχὴν αὐτοῦ διὰ διηγήσεων τερπνῶν. Χωρὶς τῶν μαθημάτων, ἐὰν ἤρτηται ἀπὸ σοῦ, ἐπινόησον εἰς αὐτὸν διασκεδάσεις τινὰς καὶ τέρψεις. Ἑκάστη ἡλικία ἔχει τὰς ἡδονὰς αὐτῆς. Ἐκ τῶν παιδιῶν αἱ ζωηραὶ καὶ θορυβώδεις συντελοῦσι μᾶλλον εἰς τὴν ὑγείαν καὶ τὴν ἠθικότητα ἢ αἱ ἐν ἠρεμίᾳ καὶ ἀκινησίᾳ γινόμεναι.

(ἕπεται συνέχεια)

Θ. Παπαθεοδώρου

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΠΕΡΙ ΚΑΜΑΡΙΩΤΙΣΣΗΣ*

2] Κατὰ τὴν αὐτὴν χρονικὴν περίοδον ὄντος ἡγουμένου Θεοκλήτου, κανδήλαν ἀργυρᾶν ὀγδοήκοντα δραμίων «ἀφιέρωσεν ἡ κυράτζα Λυμπάνια, ἡ μήτηρ τοῦ διδασκάλου κὺρ Ἀντωνίου, καὶ μὲ τὸ νὰ θαπτῇ ἐδῶ εἰς τὸ μοναστήριον ὁ υἱός της, ὁ μακαρίτης διδάσκαλος κὺρ Χουρμούζιος, τὸν ἔγραψαν μίαν ἐκφώνησιν, γρόσια 50».

ἡ ἀναγραφὴ δωρεῶν τινων ἔσται διδακτική.

3] «1721 μαρτίου 21— ἔδωσεν ἡ ἀρχόντισσα κυράτσα ἡ Εἰρηνότα τοῦ Μουσελήμη τοῦ Βεντούρα τοῦ δραγουμάνου τοῦ καπετὰν πασιὰ ἡ πενθερὰ μία παρρησία γρόσια 90, ἤγουν ἐννενῆντα, καὶ ἐβάλθησαν εἰς τὸ σπῆτι τὸ ἐν τῇ Χάλκῃ καὶ ἀνεκαινίσθη, καὶ ἔχει τὸν χρόνον ἐνοίκιον γρόσια 22, ἤγουν εἰκοσιδύο, καὶ ἔχει ὀνόματα γραμμένα Ἰωάννου, Θεοδώρας, Εἰρηνότας, Παλασίου, Διονυσίου καὶ Γαβριὴλ τῶν πατριαρχῶν, καὶ ὅποιος δὲν τὰ μνημονεύει ἂς ἔχει νὰ δίδῃ λόγον ἐν τῇ φοβερᾷ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως τοῦ Θεοῦ. — *Δωσίθεος ἱερομόναχος καὶ ἡγούμενος*».

4] Κατὰ σεπτέμβριον τοῦ 1728, Γεράσιμος ὁ μητροπολίτης Ἡρακλείας, ὁ ἐκ τῆς νήσου Λέρου, δίδει τῇ μονῇ γρόσια 50 ὑπὲρ τοῦ θείου αὐτοῦ Γενναδίου Ἡρακλείας «διὰ νὰ μνημονεύεται».

5] Κατὰ μάϊον τοῦ 1729, Ἰωάννης ὁ μέγας καμαράσης τοῦ τῆς Βλαχίας ἡγεμόνος Νικολάου Μαυροκορδάτου δίδει γρόσια 150 «διὰ νὰ ἀνακαινισθῇ ἡ στέρνα».

6] Τῇ 30 ἀπριλίου τοῦ 1737, Διαμαντὴς ὁ Ῥάζος ἀνατίθησι τῇ μονῇ κανδήλαν ἀργυρᾶν δραμίων 55.

7] Τῇ 5 ὀκτωβρίου τοῦ 1742, Ζωή, σύζυγος Δράκου Μουσελήμη, τουρκίκλην Κάντζα, ἀφιεροῖ τῇ μονῇ φαινόλην.

8] Τῇ 24 ἰουνίου τοῦ 1743 ἐπισκεψάμενος τὴν μονὴν Ἀλέξιος ὁ τῆς τσαρίνας Ἐλισάβετ πρεσβευτὴς ἀφιέρωσεν 100 γρόσια, περίπου 400 φράγκα, προσεκάλεσε δὲ καὶ τὸν ἡγούμενον Γρηγόριον καὶ *ἐλειτούργησε εἰς τὴν ἐκκλησίαν του*, δοὺς αὐτῷ ἕτερα 100 γρόσια.

9] Σημαίνουσί πως αἱ δωρεαὶ τοῦ πατριάρχου Παϊσίου, ἃς ἀναγράφω κατὰ χρονικὴν σειράν· τὴν πρώτην αὐτοχειρὶ γράφει αὐτὸς ὁ ἱερὸς δωρητής· «ἀψν', ἀπριλίου ιϛ'. Ἀφιερώθη εἰς τὴν μονὴν τῆς Παναγίας τῆς ἐν τῇ νήσῳ Χάλκης ἓν δισκοπότηρον ἀργυροῦν δραμίων διακοσίων παρ' ἐμοῦ τοῦ ταπεινοῦ πρώην Κωνσταντινουπόλεως Παϊσίου, εἰς μνημόσυνον τῶν μακαρίων γονέων μου Λατὺρ καὶ Δεσποινοῦς. Τῷ αὐτῷ ἔτει καὶ ἓν δισκάριον μετὰ ἀστερίσκου ἀργυρῶν δραμίων ἑκατὸν δέκα τριῶν. *Ὁ πρώην Κωνσταντινουπόλεως Παΐσιος*» — Συγχρόνως ἀφιέρωσε καὶ «τὸν ἐπιτάφιον, ὁ ὁποῖος ἀγοράστη γρόσια σ'» (σχεδὸν 800 φράγκα) — Ὁ αὐτὸς Παΐσιος σημειοῖ τῇ 17 νοεμβρίου 1752 δωρεὰν γροσίων 750 διὰ τὴν οἰκοδομήν.

10] Τῇ 1 αὐγούστου 1803, ὁ τῆς Μολδαυίας ἡγεμὼν Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης ἀφιέρωσεν ἐννέα ἱερὰ ἄμφια, ἄτινα κατεσκευάσθησαν ἐν οὐγγρικῷ τινὶ καταστήματι, δαπάναις αὐτοῦ τε καὶ τῆς συζύγου Αἰκατερίνης, θανούσης, ἀτυχῶς, πρὶν ταῦτα κομισθῶσιν εἰς Κωνσταντινούπολιν.

11] Τῇ 1 ἰανουαρίου 1804, Γρηγόριος ὁ ἀδελφὸς τοῦ θανόντος Ἐφέσου Μακαρίου «διὰ συνδρομῆς τοῦ ἄρχοντος μεγάλου λογοθέτου κυρίου Ἀλεξάνδρου Μάνου» ἀφιέρωσεν ἅγιον ποτήριον καὶ τὰ σὺν αὐτῷ, πάντα ἀργυρᾶ. Τῇ δ' 9 φεβρουαρίου τοῦ 1804, ὁ Κωνσταντῖνος Μανδρατζόλγου ἀφιέρωσεν ὡραίαν πύλην.

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 473—475 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

Ἡ ἀναγραφὴ δωρεῶν τινῶν ἐστὶν ἀξία λόγου ἅτε συμπληροῦσα μὲν ὅσας περὶ τῶν δωρητῶν γινώσκομεν βιογραφικὰς εἰδήσεις, μαρτυροῦσα δὲ τὴν εὐλάβειαν, ἣν εἶχον πρὸς τὴν μονὴν οἱ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὀρθόδοξοι, κληρικοί τε καὶ λαϊκοί, ὧν πρωτεύει ἡ συντεχνία τῶν ἐν Σκουταρίῳ παντοιοπωλῶν ἐκ τῶν ἀναγραφέντων ἄρτι μανθάνομεν[12].

1] ὅτι διὰ δαπάνης χιλίων περίπου φράγκων, δοθέντων ὑπὸ τοῦ μεγάλου διερμηνέως τῆς Ὑψηλῆς Πύλης Ἰωάννου Μαυροκορδάτου ἐπεσκευάσθησαν ἐννέα δωμάτια ἐν τῇ μονῇ· καὶ ὅτι ἔδωκε καὶ σχεδὸν 100 φράγκα ὁ πρῶτος τῆς συντεχνίας τῶν γουναράδων Ἀθανασάκης, αὐτὸς ἐκεῖνος, ὅστις τῇ 3 δεκεμβρίου 1720 κατέβαλε τὴν δαπάνην πρὸς ἐπίστρωσιν τοῦ ἐδάφους τοῦ ἐν Φαναρίῳ πατριαρχικοῦ ναοῦ[13].

2] ὅτι ἡ μήτηρ τῶν δύο διδασκάλων τῆς πατριαρχικῆς ἀκαδημίας Ἀντωνίου καὶ Χουρμουζίου τῶν Βυζαντίων ἐκαλεῖτο Λυμπάνια, καὶ ὅτι ὁ πρὸ τοῦ 1720 «κομισῆ νέος ἐξ ἀνθρώπων γενόμενος» Χουρμούζιος ἐτάφη ἐν τῇ μονῇ Καμαριωτίσσης·

3] ὅτι ἡ ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Μουσελιμῶν Εἰρήνη, θυγάτηρ, ὡς εἰκάζω, Ἰωάννου καὶ Θεοδώρας, σύζυγος δὲ Παλασίου, ἐγένετο μὲν ἡ πενθερὰ τοῦ πολλοῦ Κωνσταντίνου Βεντούρα, διερμηνέως τοῦ στόλου, ἀνεψιὰ δὲ τοῦ πατριάρχου Διονυσίου Δ΄ τοῦ Μουσελίμη ἀλλ' ἅμα καὶ τοῦ πατριάρχου Γαβριὴλ Γ΄ τοῦ ἀπὸ Χαλκηδόνος, ὥστε συγγενεῖς ἦταν ἐξ αἵματος ἢ κηδεστίας οἱ δύο πατριάρχαι οὗτοι·

4] ὅτι καὶ ὁ ἡμέτερος Ἡρακλείας ὁ Γεράσιμος εὐηργέτησε τὴν Καμαριώτισσαν, ὃ προστίθεται τοῖς περὶ αὐτοῦ μέχρι σήμερον ἐγνωσμένοις·

5] ὅτι τὰ κατὰ τὸν καμαράσην Ἰωάννην πρέπει ἵνα γνωσθῶσι κάλλιον· ὕμνοι τινὲς εἰς αὐτὸν παριστᾶσι τὸν ἄνδρα «δόξαν τῶν εὐγενῶν, ἀρετῶν οἰκητήριον, *ἀρχιταμίαν φίλτατον καὶ κηδεστὴν οἰκεῖον*» τοῦ ἡγεμόνος Νικολάου Μαυροκορδάτου[14].

6] ὅτι ἐν τοῖς δωρηταῖς ἦν καὶ Διαμαντῆς ὁ Ῥάζος, ἔγγονὸς μὲν, ἀπὸ θυγατρὸς, τοῦ πολλοῦ Γεωργίου Καντακουζηνοῦ, οὗ τὸ μέγαρον ἐκληρονόμησε, γαμβρὸς δ' ἐπὶ θυγατρὶ τοῦ μέγα δυναμένου κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ΙΗ΄ ἑκατονταετηρίδος ἀρχιγουνάρεως Μανουὴλ Ὑψηλάντου, τοῦ καὶ προστάτου γενομένου τῆς ἐν Πάτμῳ περιπύστου σχολῆς· ὁ Ράζος ἦν τετιμημένος τῷ ἀξιώματι ποστελνίκου τῆς Βλαχίας[15]. ἡμῖν δὲ τοῖς οἰκοῦσιν ἐν Φαναρίῳ πρέπον ἐστὶ ἵνα γινώσκωμεν ὅτι τὸ μέγαρον τοῦ Ράζου καὶ Καντακουζηνοῦ ἠγείρετο ὅπου νῦν τὸ Ἐθνικὸν Ἰωακείμειον παρθεναγωγεῖον, οὗ ἐπὶ τῆς μικρᾶς πρὸς δυσμὰς θύρας ἀνεστηλώθη ἡ τῆς παμπαλαίας ἐκείνης οἰκοδομῆς ἐπιγραφὴ, ἡ δυσχερῶς ἀναγινωσκομένη· ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη, τὴν ἱστορίαν τῆς τῶν Καντακουζηνῶν ταύτης οἰκίας, ἐν ἰαμβικοῖς στίχοις, ἀρηγουμένη, καλὸν ἵνα παρατεθῇ ἐνταῦθα, ἀπαλλάττουσα τὸν τὰ παρόντα γράφοντα μακροτέρου λόγου· ἔχει δ' οὕτω:

> Πάλαι μὲν οὗτος ὁ λιθότευκτος οἶκος
> πρὸς μακαρίτου κυρίου Γεωργίου
> Καντακουζηνοῦ ἐκ βάθρων ἀνηγέρθη,
> τῷ χιλιοστῷ πρὸς τοῖς ἑξακοσίοις
> εἰκοστῷ ἕκτῳ ἔτει τῷ σωτηρίῳ.
> Πυρποληθεὶς δ' ἔπειτα, ἐνισταμένου
> τοῦ χιλιοστοῦ ἑκατοστοῦ ἑπτάκις
> πρὸς τὸ εἰκοστῷ, ἑνάτου ἤδη ἔτους[16],
> Θεοῦ συνάρσει νῦν ἀνῳκοδομήθη
> παρὰ τοῦ ἐλαχίστου δούλου τοῦ Θεοῦ
> Διαμαντῆ, τοὐπίκλην Ράζου, ἐγγονοῦ
> ἀπὸ θυγατρὸς τοῦ κυροῦ Γεωργίου
> Καντακουζηνοῦ, τοῦ προδιαληφθέντος.
> Θεὸς δ' ἄρ' αὐτὸν αὐτῷ τε περισώζοι
> καὶ τοῖς ἐξ αὐτοῦ ἐς μακροὺς ἡλίους·

7] ὅτι ἡ ὧδε ἀναφερομένη δωρεὰ συμπληροῖ τὸν γενεαλογικὸν κατάλογον τῆς ἀρχαίας βυζαντινῆς οἰκογενείας τῶν Μουσελιμῶν, τῶν λεγομένων καὶ Κομνηνῶν·

8] ὅτι ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει ρωσσικὴ πρεσβεία διετήρει παρεκκλήσιον ἐν τῷ μεγάρῳ αὐτῆς· ὅπερ ἴσως ἄλλοθεν ἑτέροις ἦν γνωστόν, ἐμοὶ δὲ νῦν τὸ πρῶτον γνωρίζεται·

---

12. οἱ ἐντεῦθεν ἀριθμοὶ οἱ μέχρι τέλους τοῦ κεφαλαίου τούτου ἀντιστοιχοῦσι πρὸς τοὺς τοῦ προηγουμένου κεφαλαίου, ἵνα παραπέμπωσι σαφῶς τὸν ἀναγνώστην·

13. Μ. Ι. Γεδεὼν Χρονικὰ πατριαρχικοῦ οἴκου καὶ ναοῦ σελ. 88· καὶ ἐν σελ. 172 ἀναφέρεται ὅτι ὁ Ἀθανάσιος οὗτος ἀφιέρωσε τῷ πατριαρχικῷ ναῷ τῷ 1714 γρόσια 100, ὅηλα δὴ πλέον τῶν 400 φράγκων ὑπὲρ τῆς μνήμης Ταρσῆς τῆς συζύγου αὐτοῦ, τότε θανούσης ἴσως.

14. βλ. δύο ᾠδὰς εἰς τὸν καμαράσην τοῦτον Ἰωάννην ὑπὸ Γεωργίου Χρυσογόνου τοῦ ἐκ Τραπεζοῦντος συντεθείσας· ἐξέδωκα ταύτας ἐν «Μνημείοις μεσαιωνικῆς ἑλλην. ποιήσεως», ἐν Ἀθήναις 1877, ἀπὸ σελ. 17—19. Μετετυπώθη δὲ τὸ βιβλίον ἀπὸ τοῦ Α΄ τόμου τοῦ περιοδικοῦ «Παρνασσοῦ».

15. Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, σελ. 323 καὶ 340.

16. τῆς πυρκαϊᾶς τοῦ 1729, καθ' ἣν ἐκάη τὸ Φανάριον καὶ τὸ Μουχλίον, μιμνήσκεται Κομνηνός. Τὰ μετὰ τὴν ἅλωσιν, σελ. 327, τιθεὶς τῷ 1730 τὸ δυστύχημα τοῦτο.

11] ὅτι ἡ λέξις «διὰ συνδρομῆς» ἐδήλου κατὰ τοὺς τότε χρόνους τὸ παρ' ἡμῖν ἐν χρήσει «διὰ προτροπῆς»· καὶ ὅτι μεταξὺ τῶν δωρητῶν τῆς μονῆς ἦν καὶ ὁ τῆς πατριαρχικῆς σχολῆς ἔφορος Κωνσταντῖνος Μανδρατζόγλους·

9] τελευταία σημείωσις· ὅτι ὁ Παΐσιος ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ὁ ἀπὸ Νικομηδείας ἡγάπα τὴν μονὴν, εὐλαβούμενος αὐτὴν, καὶ φαίνεται ὅτι καὶ διέμενεν ἐν αὐτῇ καθ' ὃν χρόνον ἐσχόλαζε· διότι γινώσκομεν ἀκριβῶς[17] ὅτι τὰς τελευταίας ἡμέρας αὐτοῦ διήνυσεν ἐν ταύτῃ τῇ μονῇ, ἐν ᾗ καὶ τοῦ μακαρίου τέλους ἔτυχε κατὰ ὀκτώβριον τοῦ 1756. Τῆς πρὸς τὴν μονὴν ἀγάπης αὐτοῦ δεῖγμα μικρὸν παρέσχεν, καταργήσας τῷ 1751 φορολογίαν παράδοξον νῦν ἡμῖν φαινομένην, τὸ ἀποστέλλειν δηλά γε δὴ τὰς ἐν Χάλκῃ μονὰς Ἁγίας Τριάδος καὶ Θεοτόκου τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ, κατὰ τὴν κυριακὴν τῆς ὀρθοδοξίας, ὀτρακόδερμα. Ἐνομίζετο δ' ὁ φόρος ἐπαχθὴς, ἀλλὰ τοῦτῳ ὅμοιος εἰθίζετο, φαίνεται, καὶ ἐπὶ τῇ ἀναγορεύσει ἡγουμένου[18], Ἐλαφρὸς ἦν ὁ τοῦ μητροπολίτου Χαλκηδόνος, ὅστις εἶχε τὸ δικαίωμα παρατιθέναι δίσκον κατὰ τὴν τρίτην τῆς διακαινησίμου ἑβδομάδος ἐν τῷ ναῷ τῆς μονῆς· τοῦτο δὲ διήρκει μέχρι τῶν ἀρχῶν τῆς ΙΘ' ἑκατονταετηρίδος.

§

Ἐκ τῶν δύο κωδήκων τῆς μονῆς ἀποσπῶ σημειώσεις ἀναφερομένας εἰς τὰ χρησιμεύοντα τακτικῶς ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων εἰς αὐτὴν ἐλεῖ, ὄντα ἀνάξια λόγου· οὕτω παρὰ τρισὶ συντεχνίας ὑπῆρχον κιβώτια ἐλεῶν, ἀλλ' ἡ ἐξ αὐτῶν πρόσοδος ἦν οὐτιδανή· τῷ 1772, ἐπὶ παραδείγματι, τὸ «κουτεῖον» τῶν καπήλων ἀπήνεγκεν 21 σημερινὰ φράγκα, τὸ τῶν προσωψάδων 15 περίπου, καὶ τὸ τῶν ποτιατζήδων (βαφέων) 13.

*

Τῷ 1772 διέμενον ἐπὶ ἐνοικίῳ ἐν ταῖς ἀνηκούσαις εἰς τὴν μονὴν οἰκίαις ὁ μητροπολίτης Προύσης Μελέτιος, ὁ σπαθάρης Ἀθανάσιος Κομνηνὸς Ὑψηλάντης (ὁ τῶν μετὰ τὴν ἅλωσιν χρονογράφος), ὁ Γεώργιος Σαμουρκάτης, ἡ ποστελνιτζέσα Κασσάνδρα.

Κατὰ τὰ ἔτη 1788—1790 διέμενον ἐν τῇ μονῇ, δίδοντες 100 γρόσια κατ' ἔτος, ὑπὲρ τῆς τροφῆς αὐτῶν, *ὁ διδάσκαλος κὺρ Βενέδικτος* καὶ *ὁ διδάσκαλος κὺρ Δανιήλ*.

Τῷ 1707 ἐσώζοντο ἐν τῷ ναῷ τῆς μονῆς «*τὸ πολυκάνδηλον τοῦ Παναγιωτάκη* Μαμωνᾶ», ἕλκον 850 δράμια, καὶ «ἡ κανδήλα τοῦ πατριάρχου Γαβριὴλ» (δραμίων 150).

Κατάλογον τῶν τε ἁγίων λειψάνων καὶ τῶν χειρογράφων, ἃ ἡ μονὴ ἐκέκτητο τῷ 1706 καὶ τῷ 1819 ἐκδίδωμι κατωτέρω. Τῷ 1752 γενομένης νέας (τῇ 20 ἀπριλίου) καταγραφῆς, εὑρέθη ἡ μονὴ ἔχουσα πέντε ἐπὶ μεμβράνης Εὐαγγέλια, εἴκοσι καὶ ἓν τμήματα ἁγίων λειψάνων, «βιβλία ἑκατὸν ἑβδομήντα» (ἀορίστως), καὶ «χρυσόβουλλα τῆς Βλαχίας ἕξη καὶ τῆς Πογδανίας ἕνα—Κατάστιχον καὶ χρυσόβουλλον μοσχόβικον». Ἐν νέῳ καταλόγῳ τῆς 11 ὀκτωβρίου 1772 σημειοῦται ὅτι εἶχεν ἡ μονὴ Εὐαγγέλια μὲν ἑπτὰ μεμβράνινα ἐν τῷ σκευοφυλακείῳ, χρυσόβουλλα δὲ τοῦ «βασιλέως Ἀλεξίου Μοσχοβίας», τοῦ Νικολάηβδα Μαυροκορδάτου ἀπὸ αὐγούστου 1714 καὶ τοῦ Γρηγορίου Ἰωάννου Καλλιμάχη.

§

Καὶ ἦλθε, φιλάρχαιον πόθον ἱκανοποιῶν, ἐκδίδωμι τοὺς δύο καταλόγους τῶν ἐν τῇ μονῇ χειρογράφων, τὴν ἀναγραφὴν τῶν ἁγίων λειψάνων, κατόπι δὲ ταύτης τὴν ἀναγραφὴν τῶν γνωστῶν ἡγουμένων τῆς Χάλκης καὶ τῶν τῆς Πρώτης· καὶ οἱ μὲν τῆς Πρώτης εἰσὶ γνωστοὶ ἀπό τε ἐπιγραφῆς ἐν τῇ μονῇ καὶ ἀπὸ τῶν τῆς Καμαριωτίσσης κωδήκων· ταύτης δ' ἐγνώσθησαν οἱ πλείονες μὲν ἀπὸ τῶν κωδήκων τούτων, οἱ δὲ φέροντες ταριθμητικὰ α', β', γ', δ', κδ', κς', κζ', κη', κθ' καὶ λ' ἀπὸ τῶν τοῦ Βαρθολομαίου· ὁ δὲ ι' ἀπό τινος διαθήκης, ἣν ἐκ κώδηκος τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει Λαύρας ἐξέδωκεν ὁ φίλος μοναχὸς Ἀλέξανδρος ὁ Λαυριώτης ὁ κατὰ κόσμον Εὐμορφόπουλος[19].

§

Εὔχομαι 'ν' ἀνευρεθῶσι πολλοὶ κώδηκες μονῶν καὶ ἐξ αὐτῶν 'να ἐκδοθῶσι, καθ' ὃν ὑπέδειξα τύπον, τὰ σπουδῆς ἄξια, ὅπως ἐκ τῆς οὕτως ἀμορφώτου νομιζομένης καὶ ἀκατεργάστου ὕλης συντελεσθῇ κατ' ὀλίγον τὸ τῆς πατρίου ἡμῶν ἱστορίας οἰκοδόμημα. Ἡ τοιαύτη παλαιῶν ἐγγράφων ἔρευνα καὶ ἡ ἐξ αὐτῶν ἄθροισις εἰδήσεων ἔστιν εὔκολος παντὶ τῷ θέλοντι, οὐδ' ἀπαιτεῖ κεφάλαια πο-

17. Μακραῖος παρὰ Σάθᾳ· Μεσαιων. Βιβλ. Γ', σελ. 213.

18. τῷ 1775 σημειοῦται περὶ τοῦ γερογρηγορίου ἐν ταῖς δαπάναις αὐτοῦ ψάρια πεσχέσι, ὅταν ἡγουμένευσε, καὶ κατιχάτικα 520 παράδες» δῆλα δὴ 35—36 φράγκα πρὸς ἀγορὰν ἰχθύων, ὧν ἀποσταλησομένων τῷ πατριάρχῃ.

19. Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας, τόμ. ΚΑ' σελ. 7—8.

λυμαθείας. Συναθροισθήτω τὸ χρήσιμον ὁλικὸν καὶ ἴσως ἀναφανήσονται οἱ τῆς ὅλης ἐργάται, οἱ μετ' ἐπιστήμης δι' αὐτῆς οἰκοδομήσοντες· τούτων δ' ἀπόντων, εὑρεθήσονται γοῦν οἱ κατὰ καθῆκον ἐργασθησόμενοι ἐν ὀλιγομαθείᾳ μετὰ ζήλου καί τινος ἀφοσιώσεως, ἧς ἄνευ ἡ πολυμάθεια μόνη οὐ ζωογονεῖ.

Μ. Ι. Γ.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΣΩΖΟΜΕΝΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΕΝ ΤΩ ΣΚΕΤΟΦΥΛΑΚΕΙΩ ΤΗΣ ΣΕΒΑΣΜΙΑΣ ΤΑΤΤΗΣ ΜΟΝΗΣ

(ἔτους 1706)

(παραλείπονται τὰ ἔντυπα)

Θεοφύλακτος Βουλγαρίας. — Χρυσοστομικὸν μεγάλο χειρόγραμμα μεμβράνινον, εἰς τὴν Ἑξαήμερον.—Βιβλίον πατερικὸν χειρόγραμμα, περιέχον βίους ἁγίων.—Τριῴδιον καὶ εἰς τὸ τέλος λόγους διαφόρων πατέρων.—Βίβλος χειρόγραφος, ἀρχομένη ἀπό τινος ἐπιστολῆς τοῦ ἁββᾶ Ἰωάννου ἡγουμένου τῆς Ραιθοῦ. — Χρυσοστομικὸν, Ἐξήγησις εἰς τὰς ἐπιστολὰς Παύλου, μεμβράνινον.— Συναξαριστὴς, χειρόγραφον παλαιόν.—Πατερικὸν μεγάλον, ἐν ᾧ βίοι ἁγίων, μεμβράνινον. — Ἐκ τῶν Γρηγορίου τοῦ θεολόγου, μεμβράνινον. — Ἕτερον, λόγοι ἁγίων ἀπὸ δεκεμβρίου ἀρχόμενον.—Ἀπόστολος.—Μηναῖα, ὀκτώβριος, δεκέμβριος, φεβρουάριος, μάρτιος, ἀπρίλιος, μάϊος, ἰούνιος, ἰούλιος, αὔγουστος. —Εὐαγγέλιον μὲ σχόλια κύκλωθεν τοῦ περιθωρίου ἤτοι συμφωνία τῶν εὐαγγελιστῶν.—Ἕτερον πατερικὸν παλαιόν. — Συλλογαὶ τοῦ ὁσίου Παύλου.— Ἀπόστολος Παῦλος, παλαιὸν μεμβράνινον.—Χρυσοστομικὸν παλαιὸν, μεμβράνινον*, Εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον.—Ὀκτώηχος.— Πατερικὸν, οὗ ἡ ἀρχὴ ἐγκώμιον τοῦ μεγάλου Βασιλείου πρὸς Γόρδιον, μεμβράνινον. — Ἐκ τῶν Γρηγορίου τοῦ θεολόγου, μεμβράνινον.— Συναξαριστὴς, μεμβράνινον, εἰς δύο τόμους.—Πεντηκοστάριον.— Θεοτοκάριον.—Ὀκτώηχος. — Εὐαγγέλιον.—Καὶ ἕτερον ὅμοιον.—Παρακλητικὴ παλαιά.—Πατερικὸν, ἐν ᾧ βίοι ἁγίων ἀπὸ δεκεμβρίου ἀρχόμενον, μεμβράνινον.—Ἕτερον, μικρὸν χειρόγραφον, ἐκ τοῦ Γρηγορίου τοῦ θεολόγου.— Βασιλείου τοῦ μεγάλου Ἐξήγησις εἰς τοὺς Ψαλμούς, μεμβράνινον.—Συναξαριστὴς ἕτερος.—Ἕτερον Εὐαγγέλιον.— Τριῴδιον.— Συναξαριστὴς ἕτερος. — Ἐξήγησις τῶν κανόνων τῶν ἀποστόλων.—Τυπικόν.— Ψαλτήριον παλαιόν. —Ἕτερον ὅμοιον.—Ἕτερον ὅμοιον. — Χρυσοστόμου Ἐξήγησις εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον, μεμβράνινον.—Δύο εἶναι οἱ τόμοι τοῦ Χρυσοστόμου τοῦτος καὶ ὁ ὄπισθεν.—Μηναῖον τρίμηνον.—Συναξαριστὴς ἕτερος, εἰς δύο τόμους.—Πράξεις ἀποστόλων. — Γραμματικὴ ἑλληνική.— Ψαλτήριον καὶ Εὐαγγέλιον, μεμβράνινον.—Ἀπόστολος, καὶ ἕτερος, τὸ αὐτό.—Νομοκάνονον μικρόν. — Ψαλτήρια δύο.

(ἐντὸς δὲ τοῦ ναοῦ χειρόγραφα ἀναφέρονται Τυπικόν καὶ Ὀκτώηχος).

Ἄνευ σημειώσεως ἂν ὦσιν ἔντυπα ἢ οὐ ἀναφέρονται: «Εὐσταθίου Ἐξήγησις εἰς τὴν Ἰλιάδα τοῦ Ὁμήρου.—Εἰς τὴν Ὀδύσσειαν.—Ἰλιὰς καὶ Ὀδύσσεια μετὰ σχολίων.—Ἀριστοφάνης.—Γραμματικαὶ σημειώσεις καὶ σχόλια εἰς τὸν Ὅμηρον. —Νόννου Διονυσιακά.—Τὰ τῆς Τρωάδος διὰ στίχων εἰς ῥᾶσιν ἁπλῆν.—Πινδάρου καὶ ἑτέρων ποιητῶν εἰς Ἀργοναυτικὰ Ἀπολλωνίου.—Ἀριστοφάνους μικρόν.—Φιλοπόνου Ἐξήγησις εἰς τὴν φυσικήν.— Δειπνοσοφιστής».

ΣΗΜ. Τῇ 5 ἰουνίου 1811 ὁ Μ. λογοθέτης Ἀλέξανδρος Μάνος ἀφιέρωσε βιβλία τινά, ὧν μεταξὺ «Ψαλτήριον χειρόγραφον παλαιὸν, καὶ δύο Νομικὰ χειρόγραφα».

Χειρόγραφα τῇ 1η δεκεμβρίου 1819.

Συναξάριον ἐτήσιον, παλαιόν. — Συναξάριον μεμβράνα, δεκεμβρίου.—Παρακλητική.—Μηναῖον ἰανουαρίου καὶ φεβρουαρίου.—Μηναῖον φεβρουαρίου. Ἰωάννου τῆς κλίμακος, μεμβράνα.— Παρακλητική.—Τριῴδιον. — Τριῴδιον ἕνα*, λόγοι τινῶν. — Συναξάριον δεκεμβρίου, μεμβράνα.—Νομοκάνονον. —Εὐαγγέλιον παλαιὸν, μεμβράνα.—Εὐεργετινὸς, μεμβράνα.—Λόγοι διαφόρων.—Συναξάριον ἐτήσιον, μεμβράνα.—Ἀνθολόγιον, μεμβράνα.— Συναξάριον σεπτεμβρίου, μεμβράνα. — Συναξάριον Ἰωάννου, μεμβράνα.— Συναξάριον, μεμβράνα.— Συναξάριον ἐτήσιον.—Συναξάριον ἕτι ἐτήσιον, παλαιόν.—Μηναῖον ἀπριλίου. — Μηναῖον ἕτι ἀπριλίου. — Λόγοι διαφόρων πατέρων.—Ἑρραίμ.—Μηναῖον, μάρτιος, ἀπρίλιος καὶ μάϊος.—Νομικὸν παλαιόν.—Θεοφύλακτος Βουλγαρίας, μεμβράνα. — Δογματικὴ πανοπλία, παλαιόν.—Ψαλτήριον, μεμβράνα.—Ψαλτήριον ἕτι.— Μηναῖον φεβρουάριος. — Ψαλτήριον.— Ὡρολόγιον.—Ψαλτήριον.—Μηναῖον ἰανουαρίου.— Τυπικόν.— Μηναῖον ἰουλίου. — Παρακλητική.— Μηναῖον ἰουνίου. — Μηναῖον ἰουνίου, ἕτερον.— Ὁ-

* ἡ λέξις μεμβράνινον ἐστὶν ἐμή· οὐ κεῖται δῆλον οὖν ἐν τῷ μοναστηριακῷ κώδηκι, ἀλλ' ἡμιτελής· *μεμβρ.*

* Τριῴδιον ἓν καὶ Λόγοι τινῶν ἀναγνωστέον, ὡς ἔοικεν.

κτώηχος.—Παρακλητική.—Ψαλτήριον, Εὐαγγέλιον.— Λεξικόν. — Μηναῖον, σεπτέμβριος.— Λειτουργία Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. — Λόγοι Δημοσθένους.—Μηναῖον ἰανουαρίου, μεμβράνα.—Τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον, μεμβράνα. — Τετρευάγγελον, μεμβράνα. —Ἀπόστολος, μεμβράνα. —Λόγοι καὶ βίοι διαφόρων, χειρόγραφον.—Θηκαρᾶς.—Εὐαγγέλιον.—Ἔφραὶμ ὁ Σύρος.—Μηναῖον, ὀκτώβριος.—Συναξάριον, νοέμβριος.—Ἀνδρέου σαλοῦ βίος. — Θηκαρᾶς. — Ἑβδομαδάρια*.— Ἐξήγησις ἀποστόλων. — Ἀντιόχου καὶ Δοσιθέου.—Συλλογαί.—Μηναῖον, σεπτέμβριος. — Λεξικόν.—Λειτουργία.—Μηναῖον, δεκέμβριος.—Ἀπόστολος. —Λόγοι διαφόρων πατέρων.—Μηναῖον, αὔγουστος. —Ὁκτώηχος. — Μηναῖον, ἰούλιος.— Τυπικόν.— Κανονικόν, μεμβράνα. — Συναξάριον, παλαιόν.— Μικρὸν Εὐχολόγιον. — Θεοτοκάριον, μεμβράνα. — Κανονικόν.—Μηναῖον, μάϊος.—Θεία λειτουργία.— Βίος Ἰωάννου Χρυσοστόμου.—Λόγος Μακαρίου τοῦ αἰγυπτίου, μεμβράνα. — Γρηγορίου τοῦ θεολόγου λόγοι, μεμβράνα. — Ἰωάννου Χρυσοστόμου Ἐξήγησις εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον, μεμβράνα.—Λόγοι διαφόρων πατέρων, παλαιόν.— Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου εἰς τὴν θείαν Γραφήν, μεμβράνα.—Ἀποστόλων πράξεις καὶ ἀ. . . . .**, μεμβράνα. —Εὐαγγέλιον. — Εὐαγγέλιον, μεμβράνα.— Ἕτερον, μεμβράνα.

Τῷ 1706 εἶχε τὰ ἑξῆς ἅγια λείψανα:

«Τὸ τίμιον ξύλον (Σταυρὸς μὲ κύκλον καὶ μὲ μαργαριτάρια μὲ θήκην σεδεφένια).—Τὰ μαλλιὰ τοῦ τιμίου Προδρόμου καὶ μέρος ἐκ τοῦ λειψάνου αὐτοῦ. — Τῆς ἁγίας Πελαγίας λείψανον ἀσημωμένον.—Τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ θεολόγου.—Τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τοῦ στρατηλάτου. — Τοῦ ἁγίου Κυρήκου τὸ ποδάριον ὁλόκληρον τὸ δεξιόν. — Τῶν ἁγίων τεσσαράκοντα.—Τοῦ ἁγίου Νικήτα.—Τοῦ ἁγίου Γεωργίου.—Τῆς ἁγίας Μαγδαληνῆς. — Τῆς ἁγίας Σολομονῆς.— Τῶν ἁγίων Μακκαβαίων.—Τοῦ ἁγίου Προκοπίου. — Τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος.—Τοῦ ἁγίου νέου Δημητρίου***. — Τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τοῦ τήρωνος.—Ἀνώνυμα δύο. —Τοῦ ἁγίου Ἰωάννου Χρυσοστόμου. — Ματθαίου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ.—Κυρήκου, καὶ Χρυσοστόμου ἕνα μέρος».

* ἡ λέξις ἀλλαχοῦ ἐγράφετο καὶ ἐλέγετο Ἑβδομαδαρία.

** ἡ λέξις κακῶς γεγραμμένη οὐδὲν δηλοῖ.

*** ἀπεδίωσε τῇ 29 ἰανουαρίου 1802 καὶ ἐτάφη εἰς τὴν νῆσον Πρώτην τῇ 31 ἰανουαρίου κατὰ τὸ ἐν τῇ πρώτῃ σελίδι τοῦ κώδηκος 29 «Μαρτύριον» γραφὲν ὑπὸ «Λαυρεντίου ἀρχιερέως», ἀνδρὸς ἀνορθογραφωτάτου· ἦν δ' οὗτος ὁ πρώην Νέων Πατρῶν, ᾧ συναντήσομεν μετ' ὀλίγον.

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ
ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ
τῶν ἐτῶν 1898—1900*.

Α'. τοῦ Δ. Ε. Μ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Ἀριθμ. 370 (1899).

Καὶ ἀκυρωθείσης τῆς μνηστείας τὰ Μ. Ἐκκλ. Δικαστήρια τυγχάνουσιν ἁρμόδια πρὸς ἐκδίκασιν τῶν ἀπαιτήσεων περὶ ἐπιστροφῆς τῶν δώρων μνηστείας, ἅτινα ἐπιστρέφονται εἰς τὸν δόντα.

Ἀπορριπτέα ἐστὶν ἡ περὶ ἀναρμοδιότητος τοῦ δικάσαντος Μ. Δικαστηρίου τὴν περὶ ἐπιστροφῆς δώρων μνηστείας ἀγωγὴν τοῦ πρώην ἐναγόντος, νῦν δ' ἐφεσιβλήτου ἔνστασις τῆς ἐφεσειούσης ἐπὶ τῷ λόγῳ δήθεν ὅτι, ἀκυρωθείσης τῆς μεταξὺ αὐτῶν μνηστείας καὶ μὴ διαλυθείσης ἐξ ὑπαιτιότητος θατέρου αὐτῶν, τὸ πρωτόδικον δικαστήριον δὲν ἦτο ἁρμόδιον νὰ ἐπιληφθῇ τῆς διαδικασίας ὑλικῶν ἀπαιτήσεων μὴ ἀπορρεουσῶν ἐκ νομίμου καὶ ἐγκύρου μνηστείας, διότι ἀφοῦ ὁμολογοῦσιν ἀμφότεροι ὅτι ὑπῆρξε μεταξὺ αὐτῶν μνηστεία πρὸς ἣν βιβλίως ἔχουσι τὴν ἀναφορὰν αὐτῶν αἱ γενόμεναι δωρεαί, οὐδόλως ἔπεται ὅτι ἐκ τῆς ἀκυρώσεως αὐτῆς παύει πᾶσα δικαιοδοσία τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων ἐπὶ τῶν ἐκ τῆς μνηστείας ἀπορρεουσῶν ὑλικῶν διαφορῶν, ἅτινα καὶ μόνον εἰσὶν ἁρμόδια πρὸς ἐκδίκασιν αὐτῶν.

Αἱ γενόμεναι δωρεαὶ κοσμημάτων τοῦ ἐφεσιβλήτου πρὸς τὴν ἐφεσείουσαν δὲν εἶναι ἁπλαῖ δωρεαὶ ἀλλὰ δωρεαὶ μνηστείας καὶ λογίζονται προγαμιαῖαι δωρεαὶ ἐπὶ τῇ προϋποθέσει τῆς τελέσεως τοῦ γάμου, οὗτινος μὴ ἐπακολουθήσαντος, ἀνατρέπονται (Ἀρμ. Δ', γ', 2), ἐσφαλμένως δ' ἐπικαλεῖται ἡ ἐφεσείουσα πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ ἐναντίου τὴν Πατριαρχικὴν Ἐγκύκλιον τοῦ 1868, διότι καὶ αὕτη ῥητῶς διατάσσει ὅτι ἐπιστρέφονται μὲν οὐχὶ ὅμως διπλάσια τὰ κατὰ τὴν μνηστείαν γιγνόμενα δῶρα.

Ἀριθμ. 376 (1899).

Ζῶντος τοῦ πατρὸς ἡ μήτηρ δὲν δύναται τὰ ἐνεργήσῃ καθήκοντα ἐπιτροπείας ἐπὶ τῶν τέκνων ἄνευ εἰδικῆς τοῦ πατρὸς ἐντολῆς.

Τὸ πρωτόδικον Δικαστήριον παραδεξάμενον τὸν ἰσχυρισμὸν τῆς πρώην ἐναγούσης, νῦν δ' ἐφεσιβλήτου ὅτι, ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ συζύγου αὐτῆς θωρουμένη κατὰ

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 326—327.

νόμον φυσικὴ κηδεμὼν τῆς θυγατρὸς αὐτῆς, καλῶς ἐκίνησεν ἀγωγὴν κατὰ τοῦ νῦν ἐφεσείοντος περὶ ἀποζημιώσεως λόγῳ λύσεως τῆς μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς συστάσης μνηστείας ἐξ ὑπαιτιότητος αὐτοῦ καὶ ἀπορρίψαν τὴν ὑπ' αὐτοῦ προταθεῖσαν ἔνστασιν εὐεργετικῆς νομιμοποιήσεως, παρεβίασε τὸν νόμον, διότι κατὰ τὸ παρ' ἡμῖν ἰσχύον βυζαντινὸν δίκαιον, ζώντων τῶν γονέων μόνος ὁ πατὴρ, ὡς ἐνασκῶν ἐπὶ τῶν ἀνηλίκων αὐτοῦ τέκνων πατρικὴν ἐξουσίαν, εἶναι αὐτοδικαίως ἐπίτροπος καὶ κηδεμὼν αὐτῶν, οὐχὶ δὲ καὶ ἡ μήτηρ, ἥτις δὲν δύναται νὰ ἐνεργήσῃ καθήκοντα ἐπιτροπείας αὐτῶν, ἄνευ εἰδικῆς ἐπὶ τούτῳ ἐντολῆς τοῦ συζύγου αὐτῆς, ἑπομένως ἡ ἐφεσιβλητος μὴ ἔχουσα τὴν ἰδιότητα ταύτην καὶ μὴ δυναμένη νὰ ἐγείρῃ τοιαύτην ἀγωγὴν κατὰ τοῦ ἐφεσείοντος δὲν εἶχε καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ παρίστασθαι ἐπὶ δικαστηρίου.

Ἀριθμ. 395 (1900).

Ὁ σύζυγος ὑποχρεοῦται νὰ ἐπιστρέψῃ τὴν προῖκα τῆς θανούσης ἄνευ τέκνων συζύγου αὐτοῦ εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτῆς μετὰ τόκου πρὸς 4 % μετὰ ἓν ἔτος ἀπὸ τοῦ θανάτου αὐτῆς· τὰ ἔξοδα ἀσθενείας τῆς γυναικὸς ἐπιβαρύνουσι τὸν σύζυγον, τὰ δὲ κηδείας καὶ μνημοσύνων τοὺς κληρονόμους αὐτῆς.

Ὁ ἐναγόμενος ὀφείλει κατὰ νόμον νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τοὺς ἐνάγοντας τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ προῖκα τῆς ἄνευ τέκνων ἀποβιωσάσης συζύγου αὐτοῦ καὶ ἀδελφῆς τῶν ἐναγόντων, ἐντόκως πρὸς 4 % ἐτησίως μετὰ ἓν ἔτος ἀπὸ τοῦ θανάτου αὐτῆς μέχρι τῆς ἀγωγῆς καὶ ἀπὸ τῆς ἀγωγῆς μέχρις ἐξοφλήσεως πρὸς 9 %.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἀνταγωγικὰς ἀπαιτήσεις τοῦ ἐναγομένου ἡ μὲν ἀπαίτησις τῶν ζητουμένων λιρῶν λόγῳ κληρονομίας ἐξ ἀδιαθέτου ἐπὶ τῆς περιουσίας τῆς συζύγου του διαφεύγει τὴν ἑαυτοῦ ἁρμοδιότητα, ἀπορριπτέα δ' ἐστὶ καὶ ἡ ἀπαίτησις τῶν ὑπ' αὐτοῦ δαπανηθέντων εἰς τὴν ἀσθένειαν τῆς συζύγου αὐτοῦ ὡς ἀντικειμένη εἰς ρητὴν τοῦ νόμου διάταξιν, Ἀρμ. Β', γ', 6.

Κατὰ τὴν αὐτὴν τοῦ νόμου διάταξιν τὰ εἰς κηδείαν τῆς γυναικὸς γενόμενα ἔξοδα, ἐν οἷς συμπεριληπτέα καὶ τὰ τῶν μνημοσύνων ἐπιβαρύνουσι τοὺς κληρονόμους, εἰς οὓς ἐπανέρχεται ἡ προῖξ καὶ οὐχὶ εἰς τὸν ἐναγόμενον σύζυγον.

Ἀριθμ. 397 (1900)

Ἐλλείψει ληξιαρχικῶν πράξεων ἔγκυρα θεωροῦνται τὰ πιστοποιητικὰ συγγενείας τὰ φέροντα τὰς ὑπογραφὰς τῶν ἱερέων καὶ δημογερόντων τοῦ τόπου τῆς γεννήσεως ἢ τῆς πολυχρονίου ἐγκαταστάσεως τῶν συγγενῶν τοῦ ἀποβιώσαντος καὶ τὴν ἐπικύρωσιν ἐγκαταστάσεως τῶν ἀφορώντων αὐτὰ καὶ τὴν ἁρμοδίαν ἀρχιερατικὴν ἐπικύρωσιν.

Διὰ ἔλλειψιν ληξιαρχικῶν πράξεων, καθ' ἣν ἐποχὴν ἐγένετο ἐν Θεραπείοις ὁ περὶ οὗ πρόκειται γάμος καὶ ἡ γέννησις τοῦ παριμβαίνοντος, δι' ὧν καὶ μονον ἠδύνατο νὰ ἐξακριβωθῇ ἡ πραγματικὴ συγγένεια αὐτοῦ ὡς ἑτεροθαλοῦς ἀδελφοῦ τοῦ ἀποβιώσαντος, ἐπεκράτησεν ἀνέκαθεν ἐν ὁμοίαις περιστάσεσι τὸ μέχρι καὶ νῦν ἐξακολουθοῦν καθεστὼς τῆς ὑπὸ τῶν ἐνδιαφερομένων προσαγωγῆς πιστοποιητικῶν συγγενείας ἐγγράφων, ἅτινα ἀναγνωρίζονται ὑπὸ τῶν ἁρμοδίων ἀρχῶν ἔγκυρα ὅταν φέρωσι τὰς ὑπογραφὰς τῶν ἱερέων καὶ τῶν δημογερόντων τοῦ τόπου τῆς γεννήσεως ἢ τῆς πολυχρονίου ἐγκαταστάσεως τῶν συγγενῶν τοῦ ἀποβιώσαντος καὶ τὴν ἐπικύρωσιν τοῦ ἀρχιερέως τῆς ἐπαρχίας ἐν ᾗ ἐξεδόθησαν, ὡς ἐπὶ τοῦ προκειμένου.

Οὐδεὶς λόγος συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς παραδοχῆς τῆς αἰτήσεως τῆς ἀνακοπτούσης ὅπως προσέλθωσιν ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου οἱ ἐν τῷ εἰρημένῳ πιστοποιητικῷ ἀναφερόμενοι μάρτυρες καὶ καταθέσωσιν ἐνόρκως τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν, ἀφοῦ προσῆλθον ἤδη ἐνώπιον τῶν κοινοτικῶν ἀρχῶν Θεραπείων ἥτοι τῆς δημογεροντίας, τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπιτροπῆς καὶ τοῦ μουχτάρη καὶ κατέθεσαν ἐνόρκως τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν.

Ἀριθμ. 400 (1900).

Ἡ ἐγκατάστασις κληρονόμων ἐν διαθήκῃ δὲν ἀπαιτεῖται νὰ γίνηται δι' ὡρισμένων λέξεων. — Ἡ παράλειψις τοῦ ὀνόματος τοῦ γράψαντος δημοσίαν διαθήκην δὲν εἶναι λόγος ἀκυρότητος αὐτῆς.

Αἱ ὑπὸ τῆς ἐφεσειούσης προβαλλόμεναι ἐνστάσεις 1) τῆς μὴ ἀναγραφῆς ἐν τῇ ἐκκαλουμένῃ ἀποφάσει ἐὰν αὕτη ἐλήφθη καθ' ὁμοψηφίαν, 2) τῆς μὴ σημειώσεως ἐν αὐτῇ ἐὰν οἱ μάρτυρες προσεκλήθησαν καὶ διατί προσεκλήθησαν, 3) τῆς ἐν τῷ κειμένῳ τῆς διαθήκης ἐλλείψεως τοῦ ὀνόματος, ἐπωνύμου καὶ κατοικίας τῶν ὑπογραφόντων μαρτύρων εἰσὶν ἀπορριπτέαι, διότι αἱ πρὸς καταρτισμὸν τῶν ἀποράσεων διατυπώσεις δὲν ὁρίζονται ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος.

Ἀπορριπτέος ἐστὶν ὁ ἰσχυρισμὸς τῆς ἐφεσειούσης ὅτι ἡ διαθέτις δὲν ἐγκαθίστησι ρητῶς κληρονόμον, διότι ἐντὸς τοῦ σώματος τῆς διαθήκης ποιεῖται ἐν διαφόροις χωρίοις λόγον περὶ κληρονόμων αὐτῆς, ὅπερ ὁμολογεῖ καὶ ἡ ἐφεσείουσα ἰσχυριζομένη ὅτι καὶ ἐκ τῶν ἐν τῇ διαθήκῃ ἐγγεγραμμένων κληρονόμων ἀπεβίωσαν, καθόσον μάλιστα δὲν ἀπαιτεῖται νὰ γίγνηται ἡ ἐγκατάστασις κληρονόμου δι' ὡρισμένων λέξεων ἢ ῥάσεων, ἀλλ' ἀρκεῖ νὰ ἐξάγηται τοῦτο ἐκ τῆς διαθήκης.

Ἡ ἔνστασις τῆς ἐφεσειούσης περὶ τῆς ἐν τῇ διαθήκῃ ἐλλείψεως τῆς μνείας τοῦ γράψαντος αὐτὴν δὲν παρέχει λόγον ἀκυρότητος αὐτῆς οὐ μόνον, διότι ρητῶς λέγεται ἐν αὐτῇ ὅτι ἐγράφη καθ' ὑπαγόρευσιν τῆς διαθέτιδος διὰ χειρὸς τρίτου ἀσχέτου πάσης συγγενείας μετ' αὐτῆς καὶ τῶν ἐνδιαφερομένων κλη-

νομῶν, ἀλλὰ καὶ διότι δὲν ἐφαρμόζεται ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἡ ὑπὸ τῆς ἐφεσειούσης παρεμνευομένη διάταξις τοῦ νόμου καθ' ἣν αἱ τῶν τυρλῶν, τῶν ἀγραμμάτων καὶ τῶν γυναικῶν διαθῆκαι ἰσχύουσιν ὅταν εἰς ταύτας πρόσωνται μεθ' ὅρκου καὶ τῶν μαρτύρων καὶ τῶν γραφόντων αὐτὰς οἱ ἐγγραφαὶ, διότι ἡ ἐν λόγῳ διάταξις ἀφορᾷ μόνον τὰς μυστικὰς διαθήκας, ἐνῷ ἡ ἐπίδικος διαθήκη δὲν εἶναι μυστική, ἀλλὰ δημοσία, πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἡ διαθέτις ἦτο ἐγγράμματος.

Μ. Γ. ΘΕΟΤΟΚΑΣ
δικηγόρος.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Κανονικαὶ ψῆφοι. — Εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Ἀνέων κ. Ἀνθίμου, τέως ἀρχιερατικοῦ ἐπιτρόπου ἐν Μαγνησίᾳ τῆς ἐπαρχίας Ἐφέσου, ἐνεκρίθη συνοδικῶς τῇ παρελθούσῃ τρίτῃ (5 ἀρξαμένου) ἡ ἐκλογὴ ἐπισκόπου Ἐρυθρῶν, αἰτήσει τοῦ σεβασμ. γέροντος Ἐφέσου κ. Ἰωακείμ. Ἐκ τῶν τριῶν ὑποψηφίων, τοῦ πανοσιολογ. ἀρχιμανδρίτου κ. Ἀγαθαγγέλου Παπαναστασιάδου, τοῦ ὁσιολογ. καθηγητοῦ τῶν ἱερῶν ἐν τῷ γυμνασίῳ Κυδωνιῶν ἱερολογ. κ. Φωτίου Μαρινάκη καὶ τοῦ ἐν Κλαζομεναῖς ἀρχιερατικοῦ ἐπιτρόπου πανοσιολ. κ. Ἰωακείμ Λεπτίδου, προεκρίθη, κανονικῶν ψήφων ἐν τῷ σεπτῷ πατριαρχικῷ ναῷ γενομένων, ὁ τελευταῖος.

— Μητροπολίτης Μυρωνείας.— Τῷ πανιερ. μητροπολίτῃ Μαρωνείας κ. Νικολάῳ ἐπετράπη συνοδικῶς, αἰτήσει αὐτοῦ, νὰ παραμείνῃ ἐπί τινας ἡμέρας ἐν Ἀγκύρᾳ πρὸς διευθέτησιν ἐκκρεμῶν τινων ὑποθέσεων.

— Ἐπαρχία Σκοπίων. — Τὸ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβούλιον ἐνέκρινεν ἵνα χορηγῶνται κατ' ἔτος εἰς τὴν ἐν Σκοπίοις ἑλληνικὴν κοινότητα δισχίλια φράγκα, πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ἐκπαιδευτικῶν ἀναγκῶν αὐτῆς.

— Μοναὶ ἁγίας Ἀναστασίας καὶ Ζωγράφου. — Ἀναγνωσθεισῶν τῶν ἐκθέσεων τοῦ τε θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Ξανθουπόλεως κ. Ἰωάννου καὶ τῆς διορισθείσης ἐπιτροπῆς, εἰς ἣν ἡ ἀνατεθειμένη ἡ ἐξομάλισις τῆς μεταξὺ τῶν μονῶν ἁγίας Ἀναστασίας ἐν τῇ ἐπισκοπῇ Ἀρδαμερίου καὶ τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει μονῆς τοῦ Ζωγράφου διαστασίας, ἔνεκεν ὁρίων γαιῶν ἐν Κασσάνδρᾳ, διαφορᾶς, ὡς προηγρέψαμεν, ἡ ἱερὰ Σύνοδος ἐνέκρινε τὸ ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς ὑποβληθὲν μέτρον πρὸς ἐξομάλισιν τῆς διαφωνίας, συνιστὸν εἰς εὐαγῆ καθιδρύματα, προτίθεται δὲ νὰ λάβῃ καὶ μέτρα ἀποσκοποῦντα εἰς τὴν ἀνόρθωσιν τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τῆς μονῆς ἁγίας Ἀναστασίας, βεβαρυμένης ἤδη διὰ χρέους 500.000 γροσίων. — Πρὸς τοῦτος ἐν τῇ αὐτῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ ἐπεκυρώθη ὁ διορισμὸς τοῦ νέου ἡγουμένου τῆς μονῆς ταύτης ὁσιωτ. κ. Γερμανοῦ μοναχοῦ.

— Μοναὶ Κανάλων καὶ Πέτρας. —Οἱ ὁσιώτατοι ἡγούμενοι τῶν εἰς σταυροπηγιακὰς προσχθεισῶν μονῶν Κανάλων καὶ Πέτρας προσεκλήθησαν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας εἰς βασιλεύουσαν ὅπως ἐρρυθμισθῶσι διὰ προσηκουσῶν ὁδηγιῶν ἀποβλεπουσῶν εἰς τὰ συμφέροντα τῶν εὐαγῶν τούτων σκηνωμάτων.

— Ἐπισκεφαὶ πατριαρχικοῦ οἴκου. — Ὑπὲρ τῶν ἐπισκευῶν τοῦ πατριαρχικοῦ οἴκου ὁ πανιερ. μητροπολίτης Στρωμνίτσης κ. Γρηγόριος προσήνεγκε λίρας τουρκικὰς 3, ὁ δὲ ἐγκριτος δικηγόρος καὶ νομοδιδάκτωρ κ. Ν. Κεφαλληνάτος Α. Τ. 5 καὶ ὁ ἐν Μακροχωρίῳ κ. Ἰορδ Μπακλατζόγλους 2.

— Σύγκελλος τῆς Μ. Ἐκκλησίας προεχειρίσθη χθὲς, ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ, κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ὁ προϊστάμενος τῆς ἐν Ψαμμαθίοις ἱερᾶς ναοῦ τῆς Ἀναλήψεως πανοσιολ. κ. Ἄνθιμος.

— Νεῶν πανηγύρεις — Χθὲς, ἑορτῇ τῶν παμμεγίστων Ταξιαρχῶν, τριῶν ἱερῶν ναῶν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς πανηγυριζόντων, ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἐχοροστάτησε κατὰ τὸν ἑσπερινὸν ἐν τῷ ἐν Παλατᾷ, τῇ πέμπτῃ, χοροστατήσει δ' αὔριον ἐν τῷ ἐν Μεγάλῳ Ρεύματι. Ἐν τῷ ἐν Σωσθενίῳ τὴν θείαν λειτουργίαν ἐπετέλεσεν ὁ μακαριώτατος πατριάρχης πρώην Ἀντιοχείας κ. Σπυρίδων. Ἐν τῷ ἐν Παλατᾷ ὁ ἐκ τῶν σεβασμ. συνοδικῶν μητροπολίτης Προύσης κ. Ναθαναήλ.

— Χοροστασίαι.—Χθὲς, ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ, κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν, τῇ Α. Θ. Π. τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ συνεχοροστάτησάν τινες τῶν σεβασμ. συνοδικῶν, καὶ οἱ παρεπιδημοῦντες πανιερ. μητροπολῖται Ἀγκύρας, Δυρραχίου, Στρωμνίτσης καὶ Κασσανδρείας.

— Ὀνομαστικὴ ἑορτή. — Τῷ χθὲς τὴν ὀνομαστικὴν αὐτοῦ ἑορτὴν ἄγοντι πανιερ. μητροπολίτῃ Σισανίου καὶ Σιατίστης κ. Σεραφεὶμ ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης συνεχάρη τηλεγραφικῶς. Τὸν δὲ ἐπίσης ἑορτάζοντα πανιερ. μητροπολίτην Σάρδεων καὶ σχολάρχην τῆς πατριαρχ. Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς κ. Μιχαὴλ Κλεόβουλον ἐπεσκέψατο αὐτοπροσώπως, ὡς ἐπεσκέψαντο αὐτὸν καὶ πάντες οἱ σεβασμ. συνοδικοὶ, οἱ παρεπιδημοῦντες καὶ οἱ σχολάζοντες μητροπολῖται καὶ πλῆθος ἐγκρίτων ὁμογενῶν.

— Πατριαρχικαὶ ἐπισκέψεις. — Χθὲς ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἐπεσκέψατο κατ' οἶκον τοὺς ἀρικομένους ἄρτι εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν πανιερ. μητροπολίτας Ἀγκύρας καὶ Δυρραχίου καὶ τὸν νεοχειροτόνητον Στρωμνίτσης.

— Πατριαρχικαὶ προσρήσεις. — Τὸν χθὲς τὴν ὀνομαστικὴν ἑορτὴν αὐτοῦ ἄγοντα Ἐξ πρώην ἡγεμόνα τῆς Σάμου Μιχαλάκη ἐρέντην Γρηγοριάδην ἐπεσκέψατο, κατ' ἐντολὴν τῆς Α. Θ. Π., ὁ πανοσιολογ. Μ. πρωτοσύγκελλος, ἑρμηνεύσας τὰς συγχαρητικὰς εὐχὰς τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ὡς καὶ τοὺς ἐριτίμους κκ. Μιχαὴλ Στφανίφ, μέλει τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου καὶ Μιχαὴλ Ψαλίδᾳ, ἰατρῷ καὶ χειρουργῷ καὶ προέδρῳ τοῦ Ἑλλην. Φιλολογικοῦ Συλλόγου. — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης διεβίβασεν ὡσαύτως τὰς πατρικὰς προσρήσεις αὐτοῦ πρὸς τὴν Α. Ε. τὸν Στέφανον Μουσοῦρον βέην ἐπὶ τῇ προσφάτῳ ἐπανόδῳ αὐτοῦ ἐκ τῆς Ἑσπερίας καὶ πρὸς τὸν ἐπιτετραμμένον τῆς Ἑλλάδος κ. Ποτὲν ἐπὶ τῇ ἐπισκέψει, ἣν ἐποιήσατο τῇ Α. Θ. Π. τῇ παρελθούσῃ ἑβδομάδι. Ἐπίσης ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμ. πατριάρχης εὐηρεστήθη διαβιβάσαι τὰς πακρικὰς αὐτοῦ εὐχὰς διὰ τοῦ ἱερολογ. τριτεύοντος κ. Βενιαμὶν τῷ τε πατριαρχικῷ διαγγελεῖ Μιχαὴλ Δανεζῇ ἐφέντῃ καὶ τῷ ἐλλογ. δικηγόρῳ κ. Μιχαὴλ Θεοτοκᾷ.

— Γάμος. — Προχθὲς, τελουμένου τοῦ γάμου τοῦ ἐλλογ. δικηγόρου κ. Νικ. Ἰγγλέση Κεφαλληναίου μετὰ τῆς δεσποσύνης Μαγδαληνῆς Ψάλτου, παρέστη διερμηνεύων τὰς πατρικὰς εὐχὰς τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ὁ ἱερολ. τριτεύων κ. Βενιαμίν.

— Ἐπισκέψεις.—Τῇ τετάρτῃ ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π. τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην ὁ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου

τοῦ Κράτους Ἐξ. Ἀνδρέας Κοπάσης, χθὲς δὲ ὁ ἐν Βάρνῃ πρόξενος τῆς Ἑλλάδος κ. Γ. Σάρρος.

— *Εὐσεβεῖς δωρεαί.* — Πρὸς διατήρησιν ἱεροκήρυκος κληρικοῦ ἐν τῇ νήσῳ Σύμῃ (τῆς ἐπαρχίας Ρόδου) ἀναλαμβάνοντος καὶ τὴν ἐν τοῖς σχολείοις διδασκαλίαν τῶν ἱερῶν, ὁ ἐν Σύμῃ κ. Δ. Ν. Πετρίδης ἀνεδέξατο νὰ χορηγῇ κατ' ἔτος 60 λίρας ἀγγλικὰς, τοῦ ὑπολοίπου ποσοῦ τῆς μισθοδοσίας χορηγουμένου ὑπὸ τῆς ὁμογενοῦς ἐν Σύμῃ κοινότητος.

— *Ἅγιον Ὄρος Ἄθω.* — Κατ' ἐπιστολὰς ἐξ Ἁγίου Ὄρους, ἀπεδίωσε κατὰ τὰ τέλη παρελθόντος μηνὸς ἑβδομηκοντούτης καὶ ἐπέκεινα ὁ ἀπὸ τοῦ 1867 χρηματίσας γραμματεὺς τῆς ἱερᾶς μονῆς Μεγίστης Λαύρας μοναχὸς Σέργιος Λαυριώτης, σμυρναῖος τὴν πατρίδα, λόγιος ἀνὴρ, εὐόρκως τὸ καθῆκον αὐτοῦ ἐκπληρώσας.

Ἐκκλησία Ἀλεξανδρείας.

Ὁ μακαριώτατος πάπας καὶ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας κ. Φώτιος διὰ τηλεγραφήματος, ἀναγνωσθέντος ἐν τῇ προχθεσινῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ, θερμὰς ἐξέφρασεν εὐχαριστίας τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπὶ τῇ προσφάτως ἐνδυχθείσῃ αὐτῷ αὐτοκρατορικῇ εὐμενείᾳ διὰ τῆς ἀπονομῆς τῆς μεγάλης ταινίας τοῦ παρασήμου μεδζιτιέ, ὡς καὶ ἐπὶ τῷ συγχαρητικῷ τηλεγραφήματι τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, ἀγγέλλοντος αὐτῷ τὴν αὐτοκρατορικὴν ταύτην εὐμένειαν.

Ἐκκλησία Ρωσσίας.

Ἑλληνικὴ κοινότης Σεβαστουπόλεως. Ἡ ἐν Σεβαστουπόλει ἑλληνικὴ κοινότης διʼ αἰτήσεως αὐτῆς πρὸς τὴν Α. Θ. Π. τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην παρεκάλεσεν ὅπως ἐπιτραπῇ αὐτῇ νὰ προσλάβῃ προϊστάμενον αὐτῆς τὸν ἐκ τῶν τελειοφοίτων τῆς ἐν Κιέβῳ πνευματικῆς ἀκαδημίας κ. Ἀριστόβουλον Βούκουναν, χειροτονούμενον πρεσβύτερον, τοῦ τέως τοιούτου ἐν αὐτῇ κ. Ἀμβροσίου Πλειανθίδου μεταβαίνοντος εἰς Συμφερούπολιν. Ἡ ἱερὰ Σύνοδος ἐπινεύσασα εἰς τὴν αἴτησιν θέλει πέμψει προσεχῶς τὰ νενομισμένα περὶ τῆς χειροτονίας τοῦ κ. Ἀριστοβήμου Βούκουνα γράμματα πρὸς τὴν ἁγιωτάτην διοικοῦσαν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας.

Ἐκκλησία Ἑλλάδος.

Ἐκλογὴ μητροπολίτου Ἀθηνῶν. — Τῇ τρίτῃ τηλεγραφικῶς ἠγγέλθη ἐξ Ἀθηνῶν ὅτι ἐπληρώθη ὁ ἀπὸ ἐνὸς ἀκριβῶς ἔτους χηρεύων μητροπολιτικὸς θρόνος Ἀθηνῶν. Ὑπὸ τῆς παρούσης ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐξελέγη παμψηφεὶ μητροπολίτης Ἀθηνῶν καὶ πρόεδρος τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὁ σεβασμιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης κ. Θεόκλητος Μηνόπουλος, διακεκριμένος ἱεράρχης τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας. Ὁ νέος μητροπολίτης Ἀθηνῶν, καταγόμενος ἐξ ἠπειρωτικῆς οἰκογενείας (ἐκ Σουλίου) ἐγεννήθη ἐν Τριπόλει τῷ 1848, ὅπου ἐσπούδασε τὰ γυμνασιακὰ μαθήματα, τετραετίαν κατόπιν ἀκροασάμενος τῶν τῆς θεολογικῆς σχολῆς τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου. Μοναχὸς τῆς ἐν Μαντινείᾳ μονῆς τῆς Θεοτόκου Γοργοϊπηκόου, ἐχειροτονήθη τῷ 1870 διάκονος καὶ κατὰ τὸ 1875 πρεσβύτερος ὑπὸ τοῦ σεβασμ. ἀρχιεπισκόπου Μαντινείας καὶ Κυνουρίας κ. Θεοκλήτου Βίμπου, ὅτε καὶ ἡγούμενος ἐγκαθιδρύθη τῆς μονῆς ταύτης. Ἀπὸ τοῦ 1875—1885 διηύθυνε τὴν Ἱερατικὴν ἐν Τριπόλει σχολὴν, ἀπῆλθεν εἶτα εἰς Γερμανίαν, καὶ τῷ 1887 ἔλαβε τὸ δίπλωμα διδάκτορος τῆς φιλοσοφίας ὑπὸ τοῦ πανεπιστημίου τῆς Ἐρλάγγης. Διεύθυνε ἐπὶ μικρὸν ἔκτοτε τὴν Ἱερατικὴν ἐν Τριπόλει σχολὴν, ἐδίδασκε τὰ ἱερὰ καὶ ἐν τῷ ἐκεῖ Διδασκαλείῳ· τῇ 4 δεκεμβρίου 1892 ἐχειροτονήθη ἀρχιεπίσκοπος Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης. Τοῦ κλήρου τὴν ἠθικὴν καὶ τὴν ὑλικὴν βελτίωσιν ζητῶν, ἵδρυσεν ἐν Σπάρτῃ Σύνδεσμον Ἱερατικὸν, Φιλόπτωχον Ἑταιρίαν, Χριστιανικὸν Μουσεῖον καὶ Σχολὴν πνευματικὴν, ἐπὶ μορφώσει πνευματικῶν καταλλήλων πρὸς ἐξομολόγησιν. Ἐν ἀκτῷ ἔτεσιν ὅλόκληρα διάκονον ἢ πρεσβύτερον ἐχειροτόνησεν, ἀρκετοὺς θεωρῶν διὰ τοὺς 188 ναοὺς τῆς ἀρχιεπισκοπῆς αὐτοῦ τοὺς ὑπάρχοντας τότε 235 ἱερεῖς, ὧν ὁ ἀριθμὸς σήμερον κατῆλθεν εἰς διακοσίους. Κηρύττων τὸν θεῖον λόγον πρὸς ἐπικαλόμησιν τοῦ παμνίου αὐτοῦ, μετὰ νοημοσύνης εἰργάζετο καὶ πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ ὑπʼ αὐτὸν κλήρου, καλῶν παρʼ ἑαυτῷ ἐν τακταῖς ἡμέραις τοὺς ἀδελφοὺς τῶν καθηκόντων αὐτῶν ἱερεῖς καὶ διδάσκων τὰ κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν εὐκοσμίαν καὶ τάξιν, πινὰς δὲ καὶ τὴν ἀνάγνωσιν.—Ὁ σεβασμ. κ. Θεόκλητος ἐστὶν ὁ ἐννενηκοστὸς πέμπτος τῶν γνωστῶν ἐπισκόπων, ἀρχιεπισκόπων καὶ μητροπολιτῶν Ἀθηνῶν, ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ Ἱεροθέου.

— *Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος*, ἄρτι συγκροτηθεῖσα, ἀποτελεῖται διὰ τὴν ἐρευνὴν Ν' συνοδικὴν περίοδον, ἐκ τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Ἀθηνῶν κ. Θεοκλήτου, προέδρου, τῶν πανιερ. ἀρχιεπισκόπων Πατρῶν κ. Ἱεροθέου, Ἀκαρνανίας καὶ Ναυπακτίας κ. Παρθενίου (κληθέντος ὡς προσωρινοῦ μέχρις ἐκλογῆς τοῦ Ἀθηνῶν) καὶ τῶν πανιερ. ἐπισκόπων Ὕδρας καὶ Σπετσῶν κ. Ἀρσενίου καὶ Παροναξίας κ. Γρηγορίου.

— *Ὁ πανιερ. ἀρχιεπίσκοπος Ζακύνθου* κ. Διονύσιος ἀπηγόρευσε διʼ ἐγκυκλίου αὐτοῦ τῷ ἱερῷ κλήρῳ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς νὰ συνοδεύωσιν οἱ ἱερεῖς τῷ εἰς τὸ νεκροταφεῖον ἐκκομιζομένῳ νεκρῷ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἁμάξης, ὁρίσας ἕνα ὁ ἐπὶ τούτῳ τεταγμένος ἱερεὺς προηγῆται ἐν ἰδιαιτέρᾳ ἁμάξῃ.

— *Ὁ πανιερ. ἐπίσκοπος Γορτύνος καὶ Μεγαλοπόλεως* κ. Ἰωάννης ἀπηγόρευσε διὰ πατρικῆς ἐγκυκλίου παντὶ τῷ ὑπʼ αὐτὸν κλήρῳ πᾶσαν ἀνάμιξιν φατριαστικὴν εἰς τὰς προσεχεῖς βουλευτικὰς ἐκλογὰς καὶ κομματικὰς ἀντεγκλήσεις.

— *Βασιλικὸς ἐπίτροπος παρὰ τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ* διωρίσθη ὁ τέως γραμματεὺς τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐκκλησιαστικῶν κ. Ἀλ. Κολυβᾶς, ὃς δοὺς τὸν νενομισμένον ὅρκον ἀνέλαβε τὰ καθήκοντα αὐτοῦ.

ΑΓΑΘ·Ι·ΑΣ Α. ΠΡΕΒΕΖΙΩΤΟΥ

Οἰκιακὴ οἰκονομία

πρὸς χρῆσιν τῶν Παρθεναγωγείων

Τῆς παιδευομένης τρυφερᾶς νεολαίας ἀμέσως ἐπὶ τῆς μορφώσεως αὐτῆς ἐπιδρῶντες συντελεσταὶ ἔρχαντο αὐτυχῶς ἑκάστοτε ἀναφαινόμενοι καὶ πρὸς τὸν ἐπιδιωκόμενον ὑψηλὸν σκοπὸν εὐστόχως βάλλοντες.

Ἡ φιλοτιμία καὶ ἡ ἀξιέπαινος φιλοπονία τῆς γνωστῆς λογίας δυάδος τῶν ἀδελφῶν Πρεβεζιώτου διὰ νέου χρησιμωτάτου ἐφοδίου ἐπροίκισεν ἄρτι τὴν θήλειαν νεότητα σπουδάζουσάν τε καὶ μή. Ἡ ἐλλόγιμος δεσποινὶς Ἀγλαΐα Α. Πρεβεζιώτου ἀπαρτίσασα ἀληθῆ κυψέλην πρακτικῶν καὶ ἀνυσιμωτάτων γνώσεων, ἀφαρωσῶν τὴν προσφαρτέραν διεύθυνσιν καὶ διακα-

νόησιν τῶν τοῦ οἴκου, οὗ ἡ ἔμμηνον καὶ λελογισμένη λειτουργία φύσει ἐστὶν ἀνατεθειμένη εἰς χεῖρας τῆς μητρὸς ἐξέθωκε προσφάτως εἰς φῶς ὑπὸ τὸν τίτλον «Οἰκιακὴ Οἰκονομία» πρὸς χρῆσιν τῶν παρθεναγωγείων. Τὸ πόνημα ὅμως τοῦτο τῆς κ. Πρεβιζιώτου, καίπερ προοριζόμενον διὰ τὰ παρθεναγωγεῖα μόνον, ἀποβαίνει καὶ πολύτιμος ὁδηγὸς πάσης οἰκοδεσποίνης, ἐπιθυμούσης νὰ βλέπῃ πάντα τὰ τοῦ οἴκου αὐτῆς καλῶς ἐρρυθμισμένα καὶ οἰκονομικῶς λειτουργοῦσαν τὴν μηχανὴν αὐτοῦ. Αἱ ἐγκατεσπαρμέναι ἐν τῷ πονήματι τούτῳ παικίλαι ὁδηγίαι εἰσὶν ἀπηνθισμέναι ἐκ συγγραμμάτων ὁμοειδῶν ἀγγλικῶν καὶ γαλλικῶν φερόντων τὴν σφραγῖδα κώδικος οἰκονομίας οἰκιακῆς.

Συνεστῶντες ἐκθύμως τὸ χρησιμώτατον τοῦτο ἔργον πάσαις ταῖς σχολαῖς καὶ ταῖς καθ' ἡμᾶς οἰκογενείαις ἐπαινοῦμεν τὴν θεσπεσίδα Ἀγλαΐαν εὐχόμενοι ὅπως καὶ δι' ἄλλων παραπλησίας χρησιμότητος ἔργων προικίζῃ αὕτη τὴν ἑλληνίδα μητέρα χρῄζουσαν τοιούτων.

Ἐπαίνου ἄξιος δικαίου θεωρητέος καὶ ὁ κ. Ἐμμανουὴλ Ταβακιώτης, ὃς διδοὺς τὴν τοῦ ἔργου χρησιμότητα οὐκ ἀπώκνησεν ἵνα ἐπ' ἀγαθῷ τῆς νιολαίας ἀναδεχθῇ τὰς δαπάνας τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ. Β.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΔΡΑΜΑΣ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ὁ Θωμᾶς Γεωργίου, ὑπήκοος ὀθωμανός, τέως μὲν κάτοικος Βουλτσίστης καὶ ἐπαίτης τὸ ἐπάγγελμα, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον ἡμέραν καὶ ὥραν τρίτην τουρκιστὶ μετὰ παρέλευσιν εἴκοσι καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ εἴτε αὐτοπροσώπως, εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διωρισμένου, πρὸ τοῦ Πνευματικοῦ Δικαστηρίου τῆς Μητροπόλεως Δράμας, ὡς ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ Ἑλένης Θωμᾶ Γεωργίου, θυγατρὸς Ἀθανασίου Πέγχου, τὰ οἰκιακὰ ἐπαγγελλομένης καὶ ὑπηκόου ὀθωμανῆς καὶ κατοίκου Δράμας.

Προσεπιδηλοῦται δὲ αὐτῷ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὁριζομένην δικάσιμον, ἡ κατ' αὐτοῦ περὶ διαζεύξεως ἀγωγὴ θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ. Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένης «Ἐκκλ. Ἀληθείας».

Ἐν Δράμᾳ, τῇ 11 Σεπτεμβρίου 1902.

Ὁ πρόεδρος 3

† ὁ Δράμας Χρυσόστομος

Ὁ γραμματεὺς

Ἀρχιδιάκονος Θεμιστοκλῆς

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΔΡΑΜΑΣ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Προσκαλεῖται ὁ Τάσος Χρήστου, ὑπήκοος ὀθωμανός, τὸ ἐπάγγελμα νυκτοφύλαξ, ὁρμώμενος ἐκ Δαρμίτσας τῆς ἐπαρχίας Θεσσαλονίκης, τέως κάτοικος Τσατάλτζας τῆς ἐπαρχίας Δράμας, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτην νομίμου περὶ ὥραν τρίτην τουρκιστὶ μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Δράμας αὐτοπροσώπως ἢ δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διωρισμένου, ὡς ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ Θεοδοσίας Μαργαρίτου Τσεσμετζῆ ἐπὶ διαζεύξει. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει δικασθήσεται ἐρήμην. Ἡ παροῦσα κλῆσις δημοσιευθήσεται τρὶς κατὰ συνέχειαν διὰ τῆς ἐν Κων]πόλει ἐκδιδομένης «Ἐκκλ. Ἀληθείας».

Ἐν Δράμα, τῇ 2 Ὀκτωβρίου 1902.

Ὁ πρόεδρος

† Ὁ Δράμας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ 1

Ὁ γραμματεὺς

Ἀρχιδιάκονος Θεμιστοκλῆς

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ἡ Πολυξένη Β. Μπαλῆ, τὸ γένος Δ. Καμπάζη, χριστιανὴ ὀρθόδοξος, κάτοικος Κων]πόλεως νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Πέμπτην καὶ ὥραν 2 εὐρωπαϊστὶ μετὰ μεσημβρίαν, μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπου, νομίμως διωρισμένου, πρὸ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ὡς ἐναγομένη ὑπὸ τοῦ ἐαυτῆς ἀνδρὸς Βασιλείου Μπαλῆ, χριστιανοῦ ὀρθοδόξου, πολίτου ἑλληνος, καφεπώλου, κατοίκου Φαναρίου, ἐπὶ διαζεύξει, ἄλλως ἡ κατ' αὐτῆς ἀγωγὴ περὶ διαζυγίου θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτῆς.

Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κων]πόλει ἐκδιδομένων ἐφημερίδων «Ἐκκλ. Ἀληθείας» καὶ «Ταχυδρόμου».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 18 ὀκτωβρ. 1902.

Ὁ Πρόεδρος

† ὁ πρ. Δρυϊνουπόλεως ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ 2

Ὁ Γραμματεὺς

Ἀρμόδιος Δ. Χαμουδόπουλος

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ὁ Μιχαὴλ Χρήστου, ὑπήκοος ὀθωμανὸς τέως μὲν καπνοπώλης καὶ κάτοικος Κοντοσκαλίου Κωνσταντινουπόλεως, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Πέμπτην, καὶ ὥραν 2 εὐρωπαϊστὶ μετὰ μεσημβρίαν, μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπου, νομίμως διωρισμένου, πρὸ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ὡς ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς Ἀναστασίας, τὸ γένος Νικολάου Λάζογλου, ὑπηκόου ὀθωμανῆς, τὰ οἰκιακὰ ἐπαγγελλομένης, κατοίκου Ταχτὰ Καλὲ Κωνσταντινουπόλεως, ἐπὶ διαζεύξει, ἄλλως ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ περὶ διαζυγίου θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ.

Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων φύλλων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας», καὶ «Κωνσταντινουπόλεως».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 24 Σεπτεμβρίου 1902

Ὁ Πρόεδρος

† ὁ πρ. Δρυϊνουπόλεως ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ 3

Ὁ Γραμματεὺς

ΑΡΜΟΔ. Δ. ΧΑΜΟΥΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ | Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΚΒ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 15 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1902 ΑΡΙΘ. 46

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 8
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25

Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται ἀποστελλομένη πρὸς τὸν ταμίαν.

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Μητροπολ. Βοδενῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ (πρόεδρος
† Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ (ταμίας)
† Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

Ἐπίτιμος διευθυντὴς καὶ συντάκτης ὁ Μ. χαρτοφύλαξ καὶ χρονογράφος τῆς τοῦ Χρ. Μ. Ἐκκλησίας Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡ ἐκλογὴ τοῦ μητροπολίτου Ἀθηνῶν – Περιγραφὴ ἀρχαίου κώδηκος ἀποκειμένου ἐν τῇ ἐν Αὐλῶνι τῆς ἐπαρχίας Βελεγράδων ἱερᾷ μονῇ τῆς Παναγίας τοῦ Σβέρντς — Νέα ἐπίσημά τε καὶ ἄλλα διδόμενα πρὸς κρίσιν περὶ τῆς πίστεως τῶν παλαιοκαθολικῶν — Ἐκκλησιαστικὰ χρονικὰ — Κοινοποιήσεις — Παράρτημα : «Εὐαγγελικὰ διδάγματα».

Η ΕΚΛΟΓΗ
ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ἀνηγγέλθη μὲν ἐγκαίρως ὑφ' ἡμῶν, κατὰ δὲ τὰς διὰ τῶν ἑλληνικῶν ἐφημερίδων γνωσθείσας εἰδήσεις, ἀσπασίως ἐγένετο δεκτὴ ὑπὸ πάντων τῶν ὀρθοδόξων τῶν ἐν Ἀθήναις καὶ τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους.

Ἡ ἐκδήλωσις αὕτη χαρμονικῶν αἰσθημάτων τοῦ τῆς Ἑλλάδος ὀρθοδόξου λαοῦ καὶ κλήρου, κατ' αὐτὰς ταύτας τὰς διαβεβαιώσεις τῶν ἐφημερίδων, δικαιολογεῖται διά τε τὴν ἐπικρατήσασαν μεταξὺ τῶν τε σεβασμιωτάτων συνοδικῶν πρὸς ἀλλήλους καὶ τῆς κοσμικῆς ἀρχῆς πρὸς αὐτοὺς ὁμοφωνίας καὶ συνετῆς συμπράξεως, διά τε τὰς ποιμαντικὰς ἀρετὰς καὶ τὸν ὑπὲρ τῆς ἁγίας ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ζῆλον, ὃν ἐπεδείξατο δεκαετίαν ὅλην περιφραδῶς διευθύνων τὴν ἄλλοτε περίκλυτον μητρόπολιν Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης ὁ νῦν σεβασμιώτατος μητροπολίτης Ἀθηνῶν κ. Θεόκλητος. Ποιμαντορία δεκαετὴς ἐπὶ προγράμματος, οὕτως εἰπεῖν, ἀμεταπτώτως ἐφαρμοσθέντος ἐλπίζομεν ὅτι θέλει συνεχισθῇ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου, οὗ τὰ ὑπὸ συνθηκῶν διεθνῶν κεκανονισμένα ὅρια εἰσὶν αὐτὰ τὰ ὅρια, ἐφ' ἃ ἐξαπλοῦται ἡ κανονικὴ δικαιοδοσία τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Ἀθηνῶν, ὡς πρόεδρος τῆς συνόδου ταύτης, τῆς ἀνωτάτης ἐν τῷ βασιλείῳ ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς καὶ κατὰ τὸν σεπτὸν συνοδικὸν τόμον τῆς 29 ἰουνίου 1850 καὶ κατὰ τὸν ἑλληνικὸν νόμον τῆς 9 ἰουλίου 1852, ἔχει στάδιον εὐρύτερον τοῦ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς, ἣν τέως ἐποίμαινε, πρὸς συνέχισιν τῆς ἐν ὁρίοις στενοῖς τέως ἀναπτυχθείσης διοικητικῆς καὶ ποιμαντικῆς αὐτοῦ ἱκανότητος, οἱ δὲ ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ ἱερώτατοι σύνεδροι οὐδαμῶς ἀμφιβάλλομεν ὅτι θέλουσιν ἀποδέχεσθαι μετὰ συζήτησιν ἢ συμπλήρωσιν τὰ αὐτοῖς ὑποβαλλόμενα παρ' αὐτοῦ, κατὰ τοὺς ἱεροὺς πάντως κανόνας, οὓς ἐπιβάλλουσί τε καὶ συνιστῶσιν ὅ τε συνοδικὸς ἱερὸς τόμος καὶ ὁ νόμος ὁ κοσμικός, ὧν ἐμνήσθημεν ἄρτι, καὶ ὧν κανόνων τὴν ἀσινῆ τήρησιν καὶ διαφύλαξιν ὡμολόγησαν κατὰ τὴν χειροτονίαν αὐτῶν οἱ ἁγιώτατοι ἀρχιερεῖς τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας.

Ταῦτα πάντα βεβαίως εἶχον ὑπ' ὄψιν οἱ ἱερώτατοι συνοδικοὶ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος οἱ γινώσκοντες σαφῶς ὅτι οὐδενὶ ἔξεστι τοὺς προδηλωθέντας κανόνας ἀθετεῖν, παρὰ τὰς θεοπνεύστους διατάξεις Συνόδων οἰκουμενικῶν καὶ θεσπισμάτων εὐσεβῶν αὐτοκρατόρων. Διὸ παράδοξος ἡμῖν ἐφάνη ὁ διὰ πα-

σῶν τῶν ἐφημερίδων γνωστὸς πᾶσι γενόμενος τρόπος τῆς ἐκλογῆς τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Ἀθηνῶν. Τὸ ἐρωτᾶν φανερῶς τὴν γνώμην τῶν ἁγιωτάτων πέντε συνοδικῶν, λαμβάνειν οὕτως εἰπεῖν ἐκ προτέρου τὴν ψῆφον, ὑπογράφειν πρακτικὸν ἀμέσως, ὡσεὶ προῦκειτο ἐκλογὴ προέδρου συλλόγου τινὸς ἡμερησίου ἢ θνησιγενοῦς ἀδελφότητος, ἀπάγουσι καὶ τῶν ὑπὸ Συνόδων ἱερῶν θεοπνεύστως ὁρισθέντων, καὶ τῶν ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἀνατολῆς παραδεδομένων τε καὶ εἰθισμένων, καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν κοσμικῶν νόμων, οἵτινες, τὰ κατὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος διατάττοντες τῇ 9 ἰουλίου 1852, ἐν ἄρθρῳ Δ΄ ὥρισαν τὸ γίνεσθαι «μετάθεσιν ἐπισκόπου τηρουμένων τῶν κανόνων ἀπαραλλάκτως ὡς καὶ παρὰ πάσαις ταῖς λοιπαῖς ὁμοδόξοις τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαις». Ταῦτα δὲ καθωρίσθησαν, ὡς οὐδένα λανθάνει τῶν ἐν τῷ βασιλείῳ τῆς Ἑλλάδος πεπαιδευμένων κληρικῶν, κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ σεπτοῦ συνοδικοῦ τόμου: ὅπως πάντα τὰ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κανονισθῶσι διὰ συνοδικῆς πράξεως μὴ ἀντιβαινούσης τὸ παράπαν τοῖς ἱεροῖς κανόσι τῶν ἁγίων καὶ ἱερῶν Συνόδων καὶ τοῖς πατροπαραδότοις ἐθίμαις καὶ ταῖς διατυπώσεσι τῆς ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας.

Ἐπιθυμοῦμεν καὶ εὐχόμεθα νὰ μάθωμεν ὅτι ἡ ἐκλογὴ τοῦ μητροπολίτου Ἀθηνῶν διεξήχθη ὑπὸ συνοδικῶν ἱερωτάτων, οὐχὶ ὡς ἀναγράφουσιν αἱ ἐφημερίδες πᾶσαι, ἀλλ' ὡς ἐμπρέπει εἰς ἱερὰν πρᾶξιν, οἷα ἡ μετάθεσις καὶ προβολὴ τοῦ σεβασμιωτάτου προέδρου τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῆς διοικούσης ἐν ἁγίῳ Πνεύματι τὴν ὀρθόδοξον τῆς Ἑλλάδος Ἐκκλησίαν, καθόσον μάλιστα τὸ τῆς πράξεως ἱερὸν οὐ λανθάνει τόν τε ἐπ' ἀγαθαῖς ἐλπίσι διορισθέντα νέον παρὰ τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ βασιλικὸν ἐπίτροπον, καὶ τὸν ἐξοχ. ὑπουργὸν τῶν ἐκκλησιαστικῶν, τὸν κάλλιστα γινώσκοντα τό τε ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον καὶ τὸν βυζαντινὸν νόμον καθόσον ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ Ἀνατολῇ πολιτεύεται.

Ἐπίσης εἰλικρινῶς ποθοῦμεν νὰ μάθωμεν κατὰ πόσον ἀκριβῶς ἢ ἐσφαλμένως ὑπὸ τῶν ἐφημερίδων ἐν στιγμῇ συγκινήσεως ἱερᾶς ἀνεγράφησαν τὰ ὑπὸ τοῦ σεβ. μητροπολίτου Ἀθηνῶν ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ αὐτοῦ προσφωνηθέντα, διότι ἀμφιβάλλομεν ἐὰν οἱοσδήποτε μητροπολίτης πιστεύῃ πραγματικῶς ἑαυτὸν ἀρχηγὸν πάντων τῶν ἑλληνιστὶ λαλούντων ὀρθοδόξων, πρόεδρος ὢν συνόδου διοικούσης Ἐκκλησίαν λειτουργοῦσαν ἐντὸς κράτους ἔχοντος ὅρια κεκανονισμένα. Ἐὰν εἴπῃ τοιοῦτόν τι ὁ πρωθιεράρχης τῶν κατὰ τὴν ἑῴαν λᾖξιν ἁγιωτάτων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν, οὐδεὶς ἀντιλέγει, ἅτε τῶν αἰώνων ἤδη κυρωσάντων αὐτῷ τὸ τοιοῦτο δικαίωμα. Συνόδου δὲ πρόεδρος ἐν γεωγραφικοῖς ὁρίοις ἐργαζομένης, οὐδαμῶς ἀγνοεῖ βεβαίως ὅτι τὸ μεθίστασθαι τῶν ὁρίων τούτων, καὶ εἰσάγειν ἑαυτὸν ἐν ἑτέραις Ἐκκλησίαις, ἐπὶ καταστάσει ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων μὴ προσηκόντων αὐτῷ, παρὰ τῶν ἱερῶν κανόνων ἐμποδίσθη. Οἱ γινώσκοντες τὰς ἱερὰς καὶ θεσπεσίας διατάξεις καὶ τὰς ἐπ' αὐτῶν ἐστηριγμένας ἀνθρωπίνας τε καὶ κοσμικὰς περὶ διοικήσεως Ἐκκλησιῶν βεβαίως συμφρονοῦσιν ἡμῖν ὅτι καὶ τύπος ἐκλογῆς ἀκανόνιστος καὶ τάσις πρὸς εἴσοδον οἱουδήποτε προέδρου Συνόδου Ἐκκλησίας αὐτοκεφάλου εἰς δικαιοδοσίαν, εἰς ἣν οὐδ' ὑπὸ Συνόδων, οὐδ' ὑπὸ τόμων καὶ διαταγμάτων ὡρίσθη, προξενοῦσιν ἡμῖν ἔκπληξιν, ἣν διατυποῦμεν μετὰ παρρησίας ὀρθοδόξων γινωσκόντων ὅτι, ἀπὸ τῆς Α΄ οἰκουμενικῆς ἁγίας Συνόδου, καὶ πολλῷ πρὸ αὐτῆς βεβαίως, ἐπεβλήθη τε καὶ συνεστήθη πᾶσι τοῖς εὐσεβῶς ζῆν αἱρουμένοις κρατεῖν τὰ ἀρχαῖα ἔθη καὶ τὰς ἀρχαίας παραδόσεις ἐν τῇ διοικήσει τε καὶ τῇ ποιμαντορίᾳ, γινωσκόντων ὅτι ταῦτα διατάττουσιν ἱεροὶ κανόνες, «οἳ καὶ τὴν ἁγίαν Ἐκκλησίαν ὑπερείδουσι καὶ ἅπασαν τὴν χριστιανικὴν πολιτείαν κοσμοῦντες πρὸς θείαν ὁδηγοῦσιν εὐσέβειαν».

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΡΧΑΙΟΥ ΚΩΔΙΚΟΣ
ἀποκειμένου ἐν τῇ ἐν Αὐλῶνι τῆς ἐπαρχίας Βελεγράδων ἱερᾷ μονῇ τῆς Παναγίας τοῦ Σβερνέτζ

Τεῦχος συγκείμενον ἐκ μεμβρανίνων φύλλων τριακοσίων ἑπτὰ (307), ὕψος τοῦ φύλλου 0.24. πλάτος 0.20 τοῦ γ.μ. Ἑκάστη σελὶς αὐτοῦ περιέχει σειρὰς 24. Ὁ κώδηξ οὗτος περιέχει τὸ κείμενον τῶν τεσσάρων εὐαγγελιστῶν ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς εἰδήσεως «Ὑπόθισις κανόνων τῆς τῶν εὐαγγελιστῶν συμφωνίας».

Εὐσέβιος Καρπιανῷ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ

ἐν Κυρίῳ χαίρειν.

«Ἀμμώνιος μὲν ὁ Ἀλεξανδρεὺς πολλὴν, ὡς εἰκός, φιλοπονίαν καὶ σπουδὴν εἰσηνεγκώς, τόδ' ἡμῖν

καταλέλοιπεν Εὐαγγέλιον, τὸ κατὰ Ματθαῖον, τὰς ὁμοφώνους τῶν λοιπῶν εὐαγγελιστῶν περικοπὰς παραθεὶς» κ.τ.λ.

Εἶτα ἡ ὀθηγία τοῦ Εὐσεβίου καὶ ἔπονται τὰ κανόνια τῆς συμφωνίας ἐν τετραγώνοις ταινίαις περιεχόμενα πεποικιλμέναις διὰ χρυσίου καὶ διαφόρων ζωηρῶν χρωμάτων καλύπτοντα φύλλα 7· ἐπὶ τοῦ ὀγδόου φύλλου δεξιᾷ τῷ ὁρῶντι ἐν προμετωπίδι ἀναγινώσκεται «Ματθαίου τόδε ἔργον ἀρτιπόνοιο τελώνου, ὃς τόκον ἔρρασε θεῖον ἀπειρογάμοιο γυναικός, ἣ τέκεν ἄσπορον υἱόν, ὃν οὐχ ἅδων οὐρανὸς εὐρὺς Χριστὸν ἀειζώοντα. Θεὸν βροτῶν αὐτὸν ἐόντα». Μετὰ ταῦτα ἔπονται διὰ κιναβδάρεως αἱ ὀθηγίαι τῆς εὑρέσεως τῶν ἐωθινῶν Εὐαγγελίων ἐπασχολοῦται μετὰ τῶν εἰρημένων φύλλα 7.

Εἶτα ἔπονται τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου τὰ κεφάλαια ἀνιόντα εἰς 68 καὶ διαιρούμενα· οἷον Α' «περὶ τῶν μάγων», Β' «περὶ τῶν ἀναιρεθέντων παίδων» καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς, φύλλα 3· ἐπὶ τοῦ τρίτου τούτου φύλλου ἀριστερᾷ τῷ ὁρῶντι φαίνεται ἡ εἰκὼν τοῦ ἱεροῦ Ματθαίου ἐπὶ τεμαχίου μεμβράνης προσκεκολλημένη, διὰ ζωηρῶν χρωμάτων ἐπεξειργασμένη. Ὁ εὐαγγελιστὴς ἐπὶ θρόνου καθήμενος βλέπει πρὸς τὰ δεξιά, ἔχει δ' ἔμπροσθεν του ἀναλόγιον, ἐφ' οὗ κεῖται μελανοδοχεῖον· ἐπὶ τῶν γονάτων του κρατῶν διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρός του βιβλίον, γράφει ἐν αὐτῷ διὰ τῆς ἑαυτοῦ δεξιᾶς. Εἶτα ἄρχεται τὸ κείμενον τοῦ Εὐαγγελίου οὗ προτέτακται ⌐¬ πεποικιλμένον διὰ διαφόρων ζωρῶν χρωμάτων καὶ πτηνῶν· ἅπαν τὸ κείμενον καλύπτει φύλλα 77. Ἐν τέλει δὲ τούτου γέγραπται διὰ κιναβδάρεως «Τέλος τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου, ὅπερ ἐξεδόθη μετὰ $\overline{\text{ΙΗ}}$ ὀκτὼ χρόνους τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀναλήψεως $\overline{\text{ϡ}}$ $\overline{\text{ϡ}}$ $\overline{\text{ϡ}}$ $\overline{\text{ϡ}}$ $\overline{\text{ζ}}$', $\overline{\text{ϚΒΛ}}$ (ἤτοι στίχ. 2600).

Μετὰ τὸν Ματθαῖον ἔπονται τὰ κεφάλαια τῶν ὑποθέσεων τοῦ κατὰ Μάρκον Εὐαγγελίου καὶ ἡ ἱερὰ τούτου εἰκὼν ἀριστερᾷ τῷ ὁρῶντι πρὸς τὰ δεξιὰ βλέπουσα, ἀπασχολοῦσι δὲ ταῦτα τρία φύλλα. Τὸ Α' κεφάλαιον διαπραγματεύεται περὶ τοῦ δαιμονιζομένου, τὸ Β' περὶ τῆς πενθερᾶς Πέτρου καὶ οὕτω καθεξῆς· ἅπαντα τὰ κεφάλαια εἰσὶ 48, γεγραμμένα διὰ χρυσῆς μελάνης ὡς καὶ τὰ προηγούμενα. Εἶτα δεξιᾷ τῷ ὁρῶντι προτέτακται ⌐¬ ἐξ ἀνθέων πεποικιλμένον διὰ ποικίλων χρωμάτων, ἐφ' οὗ κάθηνται δύο περιστεραὶ ἀντιμέτωποι κατεσκευασμέναι ὑπὸ τοῦ φιλοκάλου γραφέως ἐκ χρώματος πρασίνου καὶ ἐχουσαι ἐνώπιόν των ἄγγειον, ἐκ τοῦ βάθους τοῦ ὁποίου ὑψοῦνται ἄνθη ποικίλα· εἶτα διὰ κεφαλαιωδῶν γραμμάτων ἄρχεται «✝ Εὐαγγέλιον κατὰ Μάρκον» καλύπτον φύλλα 50 καὶ ἕτερα φύλλα 3, τὰ ἔχοντα τὰς ὑποθέσεις τῶν κεφαλαίων. Ἐν τέλει δὲ τοῦ κειμένου φέρεται διὰ κιναβδάρεως ✝ «τέλος τοῦ κατὰ Μάρκον Εὐαγγελίου στοίχοι $\overline{\text{α}}$ $\overline{\text{χ}}$ ὅπερ ἐξεδόθη μετὰ χρόνους δέκα τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀναλήψεως». Εἶτα ἄρχονται τὰ κεφάλαια τοῦ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίου διὰ χρυσῶν γραμμάτων ἀπὸ τοῦ Α' περὶ τῆς ἀπογραφῆς, τοῦ Β' περὶ τῶν ἀγραυλούντων ποιμένων καὶ οὕτω καθεξῆς, ἀνερχόμενα ἅπαντα τὰ κεφάλαια εἰς 83, μεθ' ἃ ἕπεται ἡ εἰκὼν τοῦ εὐαγγελιστοῦ ἐπὶ τοῦ φύλλου ἀριστερᾷ τῷ ὁρῶντι, βλέπουσα πρὸς τὰ δεξιά, ταῦτα δὲ καλύπτουσι φύλλα 4· μετὰ ταῦτα ἄρχεται τὸ κείμενον τοῦ ἱεροῦ Λουκᾶ, οὗ προτέτακται ⌐¬ πεποικιλμένον ἄνθεσι παντοίων ζωηρῶν χρωμάτων. Τὸ κείμενον ἀπασχολεῖ ὁλόκληρα φύλλα 85. Ἐν τῷ τέλει ἀναγινώσκεται «✝ τέλος τοῦ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίου, ὅπερ ἐξεδόθη μετὰ χρόνους 15 τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀναλήψεως $\overline{\text{ΘξκΒ}}$». Μετὰ ταῦτα ἄρχεται τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον προηγουμένων τῶν κεφαλαίων καὶ τῆς εἰκόνος αὐτοῦ καθημένου ἀριστερᾷ τῷ ὁρῶντι, καὶ βλέποντος πρὸς τὰ ἄνω ἐν ἐκστάσει. Ταῦτα καλύπτουσι φύλλα 2· εἶτα προτέτακται ⌐¬ πεποικιλμένον δι' ἀνθέων τῶν λέξεων «Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην», καὶ εὐθὺς ἄρχονται τὰ κεφάλαια τῶν ὑποθέσεων· οἷον Α' περὶ τοῦ ἐν Κανᾷ γάμου, Β' περὶ τῶν ἐκβληθέντων ἐκ τοῦ ἱεροῦ κ.τ.λ. εἰς 18 ἀνερχόμενα καὶ καλύπτοντα δύο φύλλα· μετὰ ταῦτα τὸ κείμενον τοῦ Εὐαγγελίου καλύπτον φύλλα 64. Ἐν τέλει δὲ τοῦ κειμένου φαίνονται τρία σημεῖα σταυροῦ ✝✝✝, εἶτα διὰ μελάνης κοκκίνης ἀναγινώσκεται «τέλος τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου. Ἐγράφη ἐν Πάτμῳ τῇ νήσῳ μετὰ 30 χρόνους τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀναλήψεως ἐπὶ Τραϊανοῦ τοῦ βασιλέως, ἐπανελθὼν δὲ αὐτὸς ἐν Ἀσίᾳ ἔγραψε τὴν δωδεκάλογον ἧγουν τὴν ἀρχὴν τοῦ Εὐαγγελίου». Μετὰ ταῦτα ἔπονται φύλλα 30 περιέχοντα διάφορα ἑορτῶν εὐαγγέλια ἐν προμετωπίδι τῶν ὁποίων γέγραπται «Συναξάριον περιέχον τοῦ ὅλου χρόνου τὴν ἀρχιτελείαν τοῦ τετραευαγγελίου» καὶ εὐθὺς «Εὐαγγέλιον τῆς Θεοτόκου ἐν τῷ ὄρθρῳ κατὰ Λουκᾶν» καὶ μετὰ τοῦτο διὰ κοκκίνης μελάνης «εἰς τὴν λειτουργίαν Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν», μετ' αὐτὸ πάλιν διὰ κιναβδάρεως «Εὐαγγέλιον τοῦ Προδρόμου κατὰ Ἰωάννην». Ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις τούτοις οἷον τοῦ Προδρόμου εἰς τὴν λειτουργίαν, τοῦ ἁγίου Νικολάου ὁμοίως, εἰς ὁσίους ὁμοίως, εἰς γυναῖκας ὁμοίως· μεταξὺ δὲ τῶν τοῦ Εὐαγγελίου διὰ μελάνης γραμμῶν φαίνονται καὶ αἱ περικοπαὶ τῶν Ἀποστόλων δι' ἐρυθρῶν γραμμάτων.

Ὁ κώδηξ προφυλάττεται ἐκ δύο πινάκων, δέρματι μαύρῳ κεκαλυμμένων. Ἐπ' αὐτῶν πρὸς κόσμον φαίνονται τὰ ἑξῆς, οἷον ἐπὶ μὲν τοῦ ἀριστεροῦ πίνακος κατὰ τὰς τέσσαρας αὐτοῦ γωνίας κοσμεῖται ὑπὸ τῶν τεσσάρων εὐαγγελιστῶν ἐξ ἐλασμάτων ἀργυρῶν κατεσκευασμένων, ἔτι δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἀργυρῶν εἰκόνων τοῦ Χριστοῦ, τῆς παναγίας Θεοτόκου καὶ τοῦ

τιμίου Προδρόμου, καὶ ὑπὸ ἀργυρῶν ἡλίων, ὧν αἱ κεφαλαὶ ἀποτελοῦσιν ἡμισφαίρια, δι' ὧν τ' ἀνωτέρω ἀργυρᾶ ἐλάσματα εἰσὶ προσηλωμένα ἐπὶ τῶν πινάκων.

Ἔγραφον ἐν Ἀμισῷ τῇ 24 ὀκτωβρίου 1902.

† Ὁ Ἀμασείας ΑΝΘΙΜΟΣ

ΝΕΑ ΕΠΙΣΗΜΑ ΤΕ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΔΙΔΟΜΕΝΑ
ΠΡΟΣ ΚΡΙΣΙΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ
ΤΩΝ ΠΑΛΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΩΝ*

Καὶ αὖθις πρὸς διασάφησιν.

(Ἀπάντησις πρὸς τὸν καθηγητὴν τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Καζὰν κ. Α. Θ. Γοῦσεφ).

Ὁ κ. Α. Γοῦσεφ, καθηγητὴς τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Καζὰν (ἐν Ρωσσίᾳ), ἐν ἓξ ἄρθροις, ρωσσιστὶ γεγραμμένοις, λεπτομερῶς καὶ διὰ μακρῶν διέλαβε κατ' ἐξοχὴν περὶ τῶν ζητημάτων τοῦ Filioque καὶ τῆς μετουσιώσεως. Τὰ ἄρθρα ταῦτα κατ' ἀρχὰς ἐδημοσιεύθησαν ἐν διαφόροις θεολογικοῖς περιοδικοῖς· εἶς δὲ ἐκ τῶν φίλων τῶν πρὸς ἕνωσιν ἡμῶν τάσεων Ρώσσων ἀπέστειλεν ἡμῖν σειρὰν θέσεων[1] ἐκ τῶν ἄρθρων τούτων ἐν γερμανικῇ μεταφράσει, συνεκφράσας καὶ τὴν παράκλησιν, ὅπως αἱ θέσεις αὗται ἐξετασθῶσιν ἐξ ἀπόψεως τῶν ὀρθοδόξων (παλαιο)καθολικῶν ἐκκλησιῶν, ὡς ἐγένετο ἤδη περὶ πολλῶν θέσεων τοῦ πρωθιερέως κ. Α. Μάλτσεφ (ἴδ. «Διεθν. Θεολογ. Ἐπιθεώρησιν» 1899 σελ. 104 κ. ἑξ.). Ἐκπληροῦντες τοίνυν τὴν παράκλησιν ταύτην ἐλπίζομεν νὰ παράσχωμεν καὶ πάλιν τὴν ἡμετέραν ἀντίληψιν εἰς τὸ μέγα καὶ θεάρεστον ἔργον τῆς τελειωτικῆς ἑνώσεως τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν. Ἀλλὰ πρὶν ὅμως ἔλθωμεν εἰς τὴν ἐπίκρισιν αὐτῶν τῶν θέσεων, ἐπιτραπήτω ἡμῖν νὰ κάμωμεν σπουδαίας τινὰς προκαταρκτικὰς παρατηρήσεις.

Ἐν πάσαις ἡμῶν ταῖς πρὸς τὰ μέλη τῶν ἀνατολικῶν ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν σχέσεσιν ἡμεῖς ἀδιασαλεύτως ἱστάμεθα ἐπὶ τοῦ ἅπαξ διὰ παντὸς δεκτοῦ γενομένου ἀμφοτέρωθεν ἐδάφους τῆς δογματικῆς διδασκαλίας τῆς μιᾶς, ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, τῆς ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας τῶν ἑπτὰ οἰκουμενικῶν συνόδων. Τὴν δογματικὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας ταύτης, καὶ μόνην αὐτήν, θεωροῦμεν ἡμεῖς **ὡς θείαν ἀποκάλυψιν** καὶ διὰ τοῦτο **ὑποχρεωτικὴν** ἐξ ἴσου διὰ πάσας τὰς ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας. Ἡ τοιαύτη ἄποψις, ἣν ἡμεῖς οἱ ἐν τῇ Δύσει δὲν παρητήσαμεν οὐδὲ θὰ παραιτήσωμέν ποτε, εὗρε τὴν προσφυᾶ αὐτῆς ἔκφρασιν ἐν τῷ γνωστῷ λογίῳ Βικεντίου τοῦ ἐκ Λειρίνου Quod semper, quod ubique, quod ab omnibus creditum est. Ὁ καθηγητὴς Ὁσίνην ἐν τῷ συνεδρίῳ τῆς Βόννης τοῦ 1875 ὡταύτως ἀκριβῶς καθώρισε τὴν ἄποψιν ταύτην. Αἱ δηλώσεις αὐτοῦ, αἵτινες «ἄνευ ἀντιρρήσεως ἐγένοντο δεκταὶ» ἐν Βόννῃ ὑπὸ τῶν δυτικῶν καὶ τῶν ἀνατολικῶν καὶ ἃς ἡμεῖς, ἐν πλήρει συμφωνίᾳ, ὡς ἐλπίζομεν, πρὸς τὰς ἀνατολικὰς ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας, ἐξακολουθοῦμεν νὰ ἐπιδοκιμάζωμεν, εἶνε αἱ ἑξῆς·

1. Ἐν πάσαις ταῖς περὶ ἑνώσεως ἀποπείραις καὶ διαπραγματεύσεσι μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς ἀνατολικῆς καὶ τῆς δυτικῆς Ἐκκλησίας τότε μόνον ὑπάρχει ἐλπὶς ἐπιτυχίας πρακτικοῦ τινος ἀποτελέσματος, ὅταν ἀμφότερα τὰ μέρη προθύμως ἀποδέχωνται νὰ σταθῶσιν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς ἀρχαίας ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας. Διὸ ἡ προπαρασκευὴ δογματικῆς ἐκκλησιαστικῆς συνεννοήσεως μεταξὺ ἀμφοτέρων τῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν εἶνε δυνατὴ μόνον ἐν ᾗ περιπτώσει ἀμφότερα τὰ μέρη ὡς βάσιν ἢ κριτήριον τοῦ συστήματος τῆς διδασκαλίας τῆς δι' ἅπαντα τὸν χριστιανικὸν κόσμον ὑποχρεωτικῆς ἀναγνωρίσωσι μόνον τὴν αὐθεντίαν καὶ τὴν παράδοσιν τῆς ἀρχαίας οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἄποψις αὕτη κατὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν διαχωριζουσῶν τὰς Ἐκκλησίας διαφορῶν διὰ τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν ἀνατολικῶν κοινοτήτων εἶνε τοσοῦτῳ φυσικωτέρα, ὅσῳ ἡ ἀνατολικὴ Ἐκκλησία διὰ τοῦτο ἀποκαλεῖ ἑαυτὴν ὀρθόδοξον, ὅτι ὅλον τὸ σύστημα τῆς ἑαυτῆς διδασκαλίας θεωρεῖ ἀποτελεισμένον διὰ τῶν ὅρων τῶν ἑπτὰ ἀρχαίων οἰκουμενικῶν συνόδων καὶ διὰ τῆς συμφωνούσης πρὸς αὐτοὺς διδασκαλίας τῶν ἀρχαίων ἐκκλησιαστικῶν πατέρων, τὴν δὲ διδασκαλίαν ταύτην θεωρεῖ ἐσαεὶ ἄθικτον. Διὸ ἐὰν κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους, κατὰ τὴν ἐποχὴν τὴν μετὰ τὸν χωρισμὸν τῶν Ἐκκλησιῶν, συμβῇ, εἴτε ἐν τῇ νέᾳ θεολογικῇ φιλολογίᾳ τῆς Ἀνατολῆς εἴτε παρὰ τοῖς σχολαστικοῖς τῆς Δύσεως, νὰ εὕρωμέν τι τοιοῦτον, ὅπερ εἶνε δυνατὸν νὰ θεωρηθῇ ὡς περαιτέρω ἀνάπτυξις καὶ ἑρμηνεία τῆς ἀρχαίας καὶ ὑπὸ πάντων ἀνεγνωρισμένης διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας, τὴν μεταγενεστέραν ταύτην διδασκαλίαν, καίπερ οὐκ ὀφείλοντες νὰ ἀγνοῶμεν, δὲν ὀφείλομεν ὅμως καὶ νὰ θεωρῶμεν ὑπὸ τοιαύτην ἔννοιαν γενικῶς ὑποχρεωτικήν, ὑφ' ἣν τυγχάνει γενικῶς ὑποχρεωτικὴ ἡ διδασκαλία ἡ ἀποδεκτὴ γενομένη καὶ ἐπικυρωθεῖσα ὑπὸ τῆς ἀρχαίας ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας.

2. Ἱστάμενοι ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς ἀρχαίας ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας, οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς πρὸς ἕνωσιν ἀποπείρας τῆς ἐπιχειρουμένης ὑπὸ ἀληθῶς χριστιανικὴν ἔννοιαν ὀφείλουσι νὰ θεωρήσωσιν ὡς γενικῶς ὑποχρεωτικὰς μόνον ἐκείνας τὰς παραδόσεις, ὅσαι ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἐκκλησίᾳ εἶχον *δογματικὴν* σημασίαν καὶ κῦρος, οὐχὶ δὲ καὶ τὰς ἀτομικὰς καὶ συχνάκις πρὸς ἀλλήλας ἀντιφασκούσας γνώμας ἐκείνας, αἵτινες δὲν ἐπεκυρώθησαν ὑπὸ τῆς ἀληθήτου ἐν τῇ οἰκουμενικότητι αὐτῆς Ἐκκλησίας, διὸ καὶ ὀφείλουσι νὰ θεωρῶνται μόνον ὡς ἔκφρασις

---

* Συνέχ. ἀπὸ σελ. 450—452.

1. Αἱ θέσεις τοῦ καθηγητοῦ κ. Α. Θ. Γοῦσεφ, τὸν ἀριθμὸν 55, ἐδημοσιεύθησαν ἐν τῷ α' Ὀρθοδόξῳ Ὁμιλητῇ» τοῦ 1901.

λίαν παραγωγῆ ἐνίοτε θεωρίας, οὐχὶ δὲ ὡς ἀποκεκαλυμμένη διδασκαλία. In necessariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus caritas.

3. Ἐν πάσαις ταῖς πρὸς ἕνωσιν προσπαθείαις, γινομέναις ἐν πνεύματι χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ ἀληθείας, ὡς δόγματα, καὶ ἑπομένως ὡς ἀπαραίτητος ὅρος πρὸς ἕνωσιν, δέον νὰ θεωρῶνται μόνον τὰ ἄρθρα ἐκεῖνα τῆς διδασκαλίας, ἅπερ κατὰ τὴν προίλευσιν καὶ τὸ περιεχόμενον αὐτῶν ἐρείδονται ἐπὶ τῆς θείας ἀποκαλύψεως, διὸ καὶ ἡ α') ἐξερράσθησαν ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ κατὰ τρόπον σαφῆ, οὐδεμίαν ἐπιδεχόμενον αὐθαίρετον ἑρμηνείαν, ἢ β') ἐπεκυρώθησαν ἢ καθωρίσθησαν ὑπὸ οἰκουμενικῆς τινος συνόδου, ἢ γ') διὰ τῆς ὁμοφώνου μαρτυρίας τῶν ἀρχαίων πατέρων τῆς Ἐκκλησίας προσεκτήσαντο ὑποχρεωτικὴν δύναμιν ὡς ἀλήθεια προερχομένη ἐκ τῆς θείας ἀποκαλύψεως καὶ ἑπομένως κατὰ τὴν παράδοσιν ὑφισταμένη ἐν τῇ συνειδήσει τῆς καθόλου Ἐκκλησίας. Quod semper, quod ubique κτλ.

4. Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰ δόγματα, ὡς αἵρεσις ἢ ἑτεροδοξία θεωρητέον πᾶν ὅ,τι α') λογικῶς (κατὰ τὸ περιεχόμενον) ἀντιφάσκει πρὸς τὴν δογματικὴν διδασκαλίαν ἢ β') ἀντιποιεῖται δογματικῆς σημασίας, ἣν προδήλως δὲν ἔχει.

5. Πᾶν ὅ,τι δὲν ἀνάγεται οὔτε εἰς τὴν σφραγῖδα τῶν δογμάτων οὔτε εἰς τὰς αἱρέσεις, δύναται, χωρὶς νὰ παραβλάπτῃ τὴν ἐκκλησιαστικὴν κοινωνίαν, νὰ ὑφίσταται ἀταράχως ὡς ἐλευθέρα *θεολογικὴ γνώμη* ἢ ὡς ὑπόθεσις τῆς δεῖνος ἢ τῆς δεῖνος σχολῆς.

6. Αἱ μαρτυρίαι τῶν πατέρων ἐν σχέσει πρὸς τὰ διαφιλονεικούμενα δογματικὰ ζητήματα δέον νὰ ἑρμηνεύωνται ἐν ᾧ πνεύματι ἐγράφησαν, καὶ δύνανται νὰ ἐννοηθῶσιν ὀρθῶς μόνον ἐν συναφείᾳ πρὸς τὰς ἱστορικὰς σχέσεις τῆς ἐποχῆς.

7. Ἡ περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δογματικὴ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας ἀνήκει εἰς τὰ μυστηριωδέστατα καὶ πάντων ἥκιστα προσιτὰ εἰς τὸν ἀνθρώπινον νοῦν ἀντικείμενα τῆς θείας ἀποκαλύψεως. Διὸ καὶ ἐξεταζομένη ἐξ ἐκκλησιαστικῆς ἀπόψεως δὲν δύναται νὰ ἐπικυρωθῇ ἢ ἀναπτυχθῇ διὰ φιλοσοφικῆς ἀνακλύσεως.

Καὶ μέχρι μὲν ὧδε ὁ καθηγητὴς Ὀστίνην. Ἡμεῖς δὲ οἱ ἐν τῇ Δύσει τὰς θέσεις ταύτας, ὡς ἐξ ὁλοκλήρου ὀρθὰς, καὶ νῦν ἔτι, ὡς εἴπομεν, ὑπογράφομεν, καὶ οὐχὶ ἅπαξ θὰ ἔχωμεν ἀφορμὴν νὰ παραπέμπωμεν τὸν καθηγητὴν Γοῦσεφ εἰς αὐτὰς ὡς εἰς τοιούτους ὁρισμούς, οἵτινές εἰσιν ὑποχρεωτικοὶ καὶ διὰ τοὺς ἀνατολικούς, ἐὰν θέλωσι νὰ εἶνε καὶ νὰ μένωσιν ἀληθῶς ὀρθόδοξοι.

Ἔν τισιν ἐκ τῶν ἀποσταλεισῶν ἡμῖν θέσεων ὁ καθηγητὴς κ. Γοῦσεφ ἐπικρίνει **ἰδιωτικὰς γνώμας λογίων,** οὐδεμίαν ἐχούσας σημασίαν διὰ τὴν σύστασιν καὶ τὸ ἀληθὲς περιεχόμενον τῆς **ἐκκλησιαστικῆς διδασκαλίας.** Ἐν τοῖς ἀκολούθοις ἡμεῖς σκοποῦμεν νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψει μόνον ὅ,τι ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν διδασκαλίαν ὡς τοιαύτην καὶ ὅ,τι ἔχει καθοριστικὴν σημασίαν πρὸς στερρὰν καὶ ὀρθὴν παράστασιν τῆς διδασκαλίας ταύτης. Ἡμεῖς ἀδυνατοῦμεν νὰ ἐπιχειρήσωμεν νὰ ἐξετάσωμεν γνώμας καὶ θεωρίας φανερῶς ἐπαρειμένας εἰς τὴν ἐλευθέραν ἀντίληψιν τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ καθηγητὴς κ. Γοῦσεφ ἔχεται, φαίνεται, τῆς γνώμης, ὅτι αἱ Ἐκκλησίαι τῶν ἐν τῇ Δύσει παλαιοκαθολικῶν εἰσὶν ὑπεύθυνοι διὰ πᾶν ὅ,τι εὑρίσκεται ἐν τούτῳ ἢ ἐκείνῳ ἐκ τῶν περιοδικῶν αὐτῶν φύλλων, ἢ ἐν τούτῳ ἢ ἐκείνῳ τῷ συγγράμματί τινος ἐκ τῶν μελῶν αὐτῶν. Καὶ εἶνε τοῦτο ἡ αὐτὴ ἄποψις, ἐφ' ἧς οὕτως ἐπιμόνως ἵσταται ὁ πρωθιερεὺς κ. Μάλτσεφ ἀναφορικῶς πρὸς τοὺς παλαιοκαθολικούς. Οὕτω λ. χ. ἐν τῷ ἄρτι ἐκδοθέντι Μηνολογίῳ (Μέρος Β', Βερολῖνον 1901) συνδέει οὗτος τὴν περὶ τῶν εὐαγγελίων γνώμην ἡμῶν πρὸς τὰς θεωρίας τοῦ κόμητος Τολστόη, ἐπὶ τῇ βάσει δὲ ἄρθρου τινὸς τοῦ «Γερμανικοῦ Ἑρμοῦ» (Ἀρ. 5, 1 Μαρτίου 1901), ὅπερ, εἰρήσθω ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ, οὐδόλως ἐγράφη ὑπὸ παλαιοκαθολικοῦ, διισχυρίζεται καὶ πάλιν λέγων «Διὰ τοῦτο ὁ Τολστόης, καθὼς καὶ οἱ παλαιοκαθολικοί, ἀφορμῶνται ἐκ τῆς αὐτῆς προϋποθέσεως περὶ τοῦ **μὴ γνησίου τῶν εὐαγγελίων»** (σελ. XX). Τοιαύτη διαγωγὴ ἐκ μέρους τῆς γνωστῆς σχολῆς ἐν τῇ ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ, ἣν σχολὴν ὁ πρωθιερεὺς ἐκπροσωπεῖ τοῦτ' αὐτὸ ὑπὸ φοβερὰν ὄψιν, προσβάλλει βαρέως τὰς Ἐκκλησίας τῶν ἐν τῇ Δύσει παλαιοκαθολικῶν. Οἱ οὕτω φερόμενοι καταδεικνύουσιν ὅτι οὐδαμῶς ἔχουσιν ὀρθὴν ἰδέαν περὶ τῶν Ἐκκλησιῶν τούτων, καθόσον αἱ κρίσεις αὐτῶν περὶ τῆς παλαιοκαθολικῆς φιλολογίας καὶ τῆς σημασίας αὐτῆς ἐν σχέσει πρὸς τὰς Ἐκκλησίας τῶν παλαιοκαθολικῶν ἔχουσιν ὅλως σφαλερὰν βάσιν, οὖσαι καθ' ὁλοκληρίαν στρεβλαὶ καὶ ἀνυπόστατοι. Πῶς δὲ ἀληθῶς ἔχει τὸ πρᾶγμα, θέλομεν ἐκθέσει ἅπαξ ἔτι ἐνταῦθα ἐν πάσῃ μὲν συντομίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐναργῶς καὶ φαεινῶς (klar und lichtvoll).

Ἡ θεολογικὴ φιλολογία ἡ παραγθεῖσα ἐν τοῖς κόλποις τῶν καθολικῶν Ἐκκλησιῶν τῶν ἐν τῇ Δύσει παλαιοκαθολικῶν ὀφείλει τὴν ἐμφάνισιν αὐτῆς εἰς τὰς προσπαθείας τῶν λογίων ὅπως ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον βαθύτερον εἰσδύσωσιν εἰς τὴν ὀρθὴν κατάληψιν τῆς ἀποκεκαλυμμένης, ἤτοι τῆς ἐκκλησιαστικῆς, διδασκαλίας. Εἰς τὴν τοιαύτην ἐπιχείρησιν τὴν πλήρη ἐκδουλεύσεων ἡ Ἐκκλησία ὡς Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ ἐπιτρέψῃ ὡρισμένην ἐλευθερίαν· διότι ἄνευ τῆς ἐλευθερίας θὰ ἦτο ἀδύνατος ἡ αὔξησις ἐν τῇ καταλήψει καὶ θεμελιώσει τῆς περὶ σωτηρίας διδασκαλίας, ἣν ὅμως αὔξησιν πανταχοῦ ἀπαιτοῦσιν αἱ Ἅγιαι Γραφαί. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην μεγάλη ἐλευθερία ἐπεκράτει καὶ

ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἀδιαιρέτῳ Ἐκκλησίᾳ τῶν οἰκουμενικῶν Συνόδων. Τὴν ἀδιαίρετον Ἐκκλησίαν μιμούμεναι καὶ αἱ Ἐκκλησίαι τῶν παλαιοκαθολικῶν ἐπιτρέπουσιν ὁμοίαν ἐλευθερίαν. Ὅπως δὲ ἐκεῖναι, οὕτω καὶ αὗται τότε μόνον θὰ ἦσαν ἠναγκασμέναι νὰ ἀντεπεξέλθωσι κατὰ τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος ἐπὶ μέρους θέσεων ἢ ἰσχυρισμῶν τῶν λογίων, ὅταν οἱ ἰσχυρισμοὶ οὗτοι σπουδαίως ἀπειλῶσι τὸ ἀσινὲς τῆς ἐκκλησιαστικῆς διδασκαλίας. Ἐφ' ὅσον δ' ὅμως οὐχ ὑπάρχει τοῦτο, καὶ ἄχρι τοῦδε οὐδέποτε τοῦτο ὑπῆρξεν, ἡ Ἐκκλησία δύναται καὶ ὀφείλει νὰ ἀνέχηται καὶ αὐτὰς ἔτι τὰς πλάνας τῶν ἐπὶ μέρους προσώπων, ἐλπίζουσα εἰς τὴν χειραγωγίαν ἐκείνου, ὅστις κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Χριστοῦ ὀφείλει νὰ «ὁδηγῇ» τοὺς ἐξαγορασθέντας ὑπ' αὐτοῦ «εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν» (Ἰω. ιϛ', 13). Οἴκοθεν δ' ἐννοεῖται ἐνταῦθα ὅτι αἱ γνῶμαι καὶ αἱ πλάναι ἔτι τῶν ἐπὶ μέρους προσώπων οὐδεμίαν οὐδαμῶς ἔχουσιν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς ἁπαξ στερρῶς καθορισθείσης διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐπὶ τοῦ κηρύγματος αὐτῆς. Ἐὰν π. χ. ὁ πρωθιερεὺς κ. Μάλτσεφ ἐπιθυμῇ νὰ μάθῃ πῶς **διδάσκει ἡ Ἐκκλησία** τῶν γερμανῶν παλαιοκαθολικῶν περὶ τῶν Εὐαγγελίων, ἂς λάβῃ ἀνὰ χεῖρας, ὡς οὐχ ἁπαξ ἤδη ὑπεδείχθη, οὐχὶ τὸν «Γερμανικὸν Ἑρμῆν», οὐδὲ τὸ «Παλαιοκαθολικὸν Λαϊκὸν Φύλλον», ἀλλὰ τὰ **συμβολικὰ βιβλία**, π. χ. τὴν **κατήχησιν** τῆς Ἐκκλησίας ταύτης. Ὕστερον ἀπὸ ταῦτα εἰς πάντα, ὅστις δύναται νὰ βλέπῃ καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ βλέπῃ, γενήσεται φανερὸν ὅτι οἱ παλαιοκαθολικοὶ ἔχομεν δικαίωμα καὶ ὑποχρέωσιν νὰ ἀποκρούσωμεν ἐντόνως τὴν πολιτείαν, εἰς ἣν ὑπεράγαν ἤδη ἀτιμενίζει ὁ κ. Μάλτσεφ, ὡς ὅλως ἄδικον. Καὶ ὅμως πόσον διάφορος τῆς πολιτείας ταύτης ἦν ἡ ὑπὸ ἀληθῶς χριστιανικοῦ πνεύματος διαπνεομένη εἰρηνευτικὴ πολιτεία πάντων ἐκείνων τῶν ἀνατολικῶν λογίων, οἵτινες συμμετέσχον τῶν ἐν Βόννῃ συνεδρίων κατὰ τὰ ἔτη 1874 καὶ 1875!

(Ἕπεται συνέχεια)

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

— *Μητροπολίτης Μαρωνείας.* — Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Μαρωνείας κ. Νικόλαος, ἀφικόμενος τῇ δευτέρᾳ εἰς βασιλεύουσαν, ὑπέβαλε τῇ Α. Θ. Π. τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτοῦ ἐπὶ τῇ μεταθέσει. Αὐθήμερον δὲ ἐγένετο αὐτῷ ἐνώπιον τῆς Ἱ. Συνόδου, συνεδριαζούσης, τὸ εἰθισμένον μήνυμα. Μετὰ τὴν λῆξιν δὲ τῆς συνοδικῆς συνεδρίας, κατελθόντων τῶν σεβασμιωτάτων συνοδικῶν ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ, ὁ πανιερ. μητροπολίτης Μαρωνείας ἐποιήσατο καὶ τὴν νενομισμένην εὐχαριστίαν.

— *Ἔξαρχία Σκοπίων.* — Τοῦ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Σκοπίων ἐξαρχικῶς ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας σταλέντος ἱερολογιωτάτου διακόνου κ. Ἱεροθέου Ἀνθουλίδου ὑποβαλόντος ἔκθεσιν σχετικὴν πρὸς τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ, ἅμα δὲ καὶ κανονισμόν, καθ' ὃν μέλλουσιν ἵνα διέπωνται τὰ τῆς ἑλληνικῆς ὀρθοδόξου κοινότητος Σκοπίων, ἡ ἱερὰ Σύνοδος, ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς τρίτης, ἐνέκρινε μετά τινων τροποποιήσεων τὸν εἰρημένον κανονισμόν, ὃν καὶ κεκυρωμένον ἀποστέλλει προσεχῶς εἰς τὴν κοινότητα.

— *Ἐπισκοπὴ Ἀνέων.* — Ἡ δημογεροντία Σωκίων, ἔδρας τῆς ἐπισκοπῆς Ἀνέων, τηλεγραφικῶς ὑπέβαλε τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰς θερμὰς εὐχαριστίας τῶν κατοίκων ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ τοῦ νέου ἐπισκόπου Ἀνέων κ. Ἀνθίμου.

— *Τὰ ἐν ναοῖς ἀγγελτήρια καὶ γραμμάτια.* — Ἐν τῇ χθεσινῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ ἀνεγνώσθη ὑπουργικὸς τεσκερὲς φέρον εἰς γνῶσιν τῶν Πατριαρχείων, ὅτι ἐπειδὴ τὰ ἐκ ναοστοχάρτου κατασκευαζόμενα καὶ ἐν τισι ναοῖς ἐπαρχιῶν τινων τοῦ Οἰκουμεν. Θρόνου χρησιμοποιούμενα γραμμάτια ἤρξαντο κυκλοφοροῦντα καὶ ἐκτός, ἡ τοιαύτη χρῆσις αὐτῶν ἐκτὸς τοῦ περιβόλου τῶν ναῶν δέον τοῦ λοιποῦ νὰ παύσῃ. — Ἡ ἱερὰ Σύνοδος ἐνέκρινεν ὅπως ἐπιστηθῇ ἡ προσοχὴ τῶν σεβασμ. μητροπολιτῶν ἐπὶ τῆς χρήσεως τῶν τοιούτων γραμματίων, ἵνα ἡ κυκλοφορία αὐτῶν περιορισθῇ μόνον ἐντὸς τῶν ἱερῶν ναῶν. Ὡσαύτως δ' ἐνεκρίθη συνοδικῶς ὅπως συστηθῇ τοῖς σεβασμιωτάτοις ἀρχιερεῦσιν ἵνα ὁσάκις ἐν ταῖς ἐπαρχίαις αὐτῶν ἀγγέλλωνται ἐγκαίνια ναῶν ἢ ταλεταὶ ἱεραί, ἐπιθέτωσι μὲν ἐπὶ τῶν ἐντύπων τούτων ἀγγελτηρίων χαρτόσημον δέκα παράδων, τὴν δὲ τοιχοκόλλησιν περιορίζωσι μόνον ἐπὶ τῶν θυρῶν τῶν ἱερῶν ναῶν.

— *Ἐπισκευαὶ πατριαρχικοῦ οἴκου.* — Ἡ φιλότιμος ὁμογενὴς κοινότης τῆς πόλεως τῶν Κυδωνιῶν ἀπέστειλεν, ἐξήκοντα χρυσᾶ εἰκοσάφραγκα, γενναίαν εἰσφορὰν αὐτῆς ὑπὲρ τῶν ἐπισκευῶν τοῦ πατριαρχικοῦ οἴκου. Τῇ εὐσεβεῖ κοινότητι Κυδωνιῶν ἐνεκρίθη συνοδικῶς ὅπως ἐκφρασθῶσιν ἡ τῆς μητρὸς Ἐκκλησίας εὐχαρίστησις καὶ αἱ εὐχαὶ ἐπὶ τῇ προσφορᾷ. — Ἐπίσης ὁ ἐν Ἀδριανουπόλει ἀξιότιμος κ. Ν. Βουλαχάνης προσήνεγκε λίρας Τουρκίας 2 — ὁ δὲ ἐν τῇ ἱερᾷ βατοπεδινῇ σκήτῃ τοῦ Σιραγίου ἀποβιώσας ρῶσσος μοναχὸς Ἄβελ ἐκληροδότησεν ὑπὲρ τῶν ἐπισκευῶν 25 ρούβλια.

— *Ἐπέτειοι ὀνομάτων.* — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης συνεχάρη τηλεγραφικῶς τῇ δευτέρᾳ μὲν τῷ ἐξοχωτάτῳ ἄρχοντι Μ. Ῥήτορι τῆς τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας κ. Μηνᾷ ἐφέντῃ Χαμουδοπούλῳ, βοηθῷ τῆς νομαρχίας Διαρβεκίρης, τῇ τετάρτῃ δὲ τῷ πανιερωτάτῳ μητροπολίτῃ Δράμας κ. Χρυσοστόμῳ, ἀμφοτέροις ἄγουσι τὴν ἐπέτειον ὀνοματικὴν αὐτῶν ἑορτήν.

— *Μέγας Ῥήτωρ.* — Ἀσμένως ἀναγράφομεν ὅτι ἡ Σεβ. αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις εὑρηστήθη ν' ἀπονείμῃ πρόχθες τῷ ἐντιμολογιωτάτῳ ἄρχοντι Μ. Ῥήτορι τῆς τοῦ Χρ. Μ. Ἐκκλησίας κ. Μηνᾷ ἐφέντῃ Χαμουδοπούλῳ τὸ ἀργυροῦν μετάλλιον Λιακὰτ ἀμείβουσα τὰς πρὸς τὸ κράτος πολυετεῖς καὶ εὐδοκίμους ἐκδουλεύσεις αὐτοῦ.

— *Ἐπισκέψεις.* — Προχθὲς ἐπεσκέψαντο τὴν Α. Θ. Παναγιότητα αἱ ΑΑ. Ἐξ. ὁ ἄρχων Μ. λογοθέτης Σταυράκης βέης Ἀριστάρχης, ὁ Στέφανος Μουσούρος βέης καὶ ὁ Ἀνδρέας Κοπάσης ἐφέντης.

— *Περιοδευταί.* — Ἀρίκοντο εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν ὁ θεοφιλ.

ἐπίσκοπος Εἰρηνουπόλεως κ. Ἀρσένιος βοηθὸς τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Ἐφέσου, καὶ ὁ ἕτερος αὐτοῦ βοηθὸς ἐψηφισμένος ἐπίσκοπος Ἐρυθρῶν κ. Ἰωακείμ.

—*Ἐνοριακαὶ ἐκλογαί.*— Τὸ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβούλιον, ἐν τῇ σημερινῇ διοικητικῇ αὐτοῦ συνεδρίᾳ, παραταθείσῃ μέχρι τῆς 2 σχεδὸν μετὰ μεσημβρίαν, ἀπεφάσισεν ἵνα πᾶσαι αἱ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐνορίαι συνέλθωσι πρὸς ἐκλογὴν τῶν ἐνοριακῶν ἐπιτροπῶν τῇ μετὰ δεκαπενθημερίαν κυριακῇ, ἤτοι τῇ 1 προσεχοῦς δεκεμβρίου. — Ἐξαιροῦνται αἱ ἐνορίαι Σταυροδρομίου, Χριστοῦ Γαλατᾶ, Φερίκιοϊ, Βλάγκας, Ἐξ Μαρμάρων, Ἐλπίδος Κοντοσκαλίου καὶ Εὐαγγελιστρίας Ταταούλων.

—*Διαρχὴς Ἐπιτροπὴ Ἐράνων.* — Ἐν τῇ σημερινῇ διοικητικῇ συνεδρίᾳ τὸ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβούλιον ὠνόμασε διαρχὴς πιτροπὴν τῶν ὑπὲρ τοῦ οἰκουμεν. Πατριαρχείου ἐράνων τῶν ὀρθοδόξων, ἀποτελουμένην ἐκ τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Λιτίτζης κ. Νικηφόρου, προέδρου, τοῦ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Ἐθν. Μ. Συμβουλίου ἐριτίμου κ. Ι. Κ. Χατζοπούλου, τοῦ ἐλεγκτοῦ τῶν ἐνοριακῶν λογαριασμῶν κ. Ν. Α. Νικολαΐδου καὶ τῶν κκ. Ξενοφῶντος Σιδερίδου καὶ Ν. Ι. Φερμάνογλου ἰατροῦ.

—*Ἐνορίαι Γαλατᾶ.* — Αἱ αἰτήσεις τῶν ἐνοριῶν Γαλατᾶ περὶ τῆς ἀποσπάσεως τῶν ναῶν αὐτῶν ἀπὸ κοινωφελῶν ἐθνικῶν ἱδρυμάτων, εἰς ἃ ἦσαν προσηρτημένοι, καὶ ἀποδόσεως εἰς τὰς αὐτόσε ἐνορίας, παρεπέμφθησαν ὑπὸ τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου σήμερον εἰς τὰς ἐπιτροπὰς καὶ ἐφορίας τῶν ἱδρυμάτων τούτων.

— *Λοροστασίαι.* — Ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης κατά τε τὸν ἑσπερινὸν καὶ τὴν θείαν λειτουργίαν ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ ἱστάμενος ἐπὶ τοῦ παραθρονίου, ἅτε ἐπὶ τοῦ ἀρχιερατικοῦ θρόνου κατὰ παλαιὸν ἔθος τιθεμένης τῆς ἱερᾶς εἰκόνος τοῦ ἑορταζομένου πατρός.

— *Πανηγύρεις ναῶν* — ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἐχοροστάτησε κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν ἐν μέσῳ πολυπληθεστάτης συρροῆς εὐσεβοῦς ἐκκλησιάσματος ἐν τῷ πρὸ δημέρου πανηγυρίζοντι ἱερῷ ναῷ τῶν παμμεγίστων Ταξιαρχῶν ἐν Μ. Ρεύματι, ἔνθα μετὰ πολλῶν ἐνδείξεων σεβασμοῦ ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ παντὸς τοῦ ἱεροῦ κλήρου καὶ τῶν προκρίτων τῆς κοινότητος.

— *Παθσις ὑπαλλήλων.* — Συνεπείᾳ ἐκθέσεως τῆς ἐφορίας τῶν Ἐθν. Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων, ἀπελύθη τῶν καθηκόντων αὐτοῦ σήμερον ὑπὸ τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου ὁ ἐν τῷ Ληξιαρχικῷ γραφείῳ τῶν Πατριαρχείων βοηθὸς κ. Μιχαὴλ Σ. Μιχαηλίδης.

—*Ἅγιον Ὄρος.*—Ὑπὸ τῆς ἱερᾶς Κοινότητος διωρίσθη ὑποδιδάσκαλος τῆς Κεντρικῆς ἐν Καρυαῖς σχολῆς ὁ ἄρτι δ.ορισθεὶς ὑπογραμματεὺς τῆς Κοινότητος ὁσιολ. διάκονος κ. Φώτιος Παντοκρατορινός, ἐκ τῶν περιουσῶν τελειοφοίτων τῆς Μ. τοῦ Γ Σχολῆς.—Ἀφίκετο προχθὲς ἐνταῦθα ὁ ἀπὸ τεσσαρακονταετίας εὐδοκίμως ἡγουμενεύων ἐν τῇ ἱερᾷ μονῇ τοῦ Γρηγορίου πανοσ. ἀρχιμανδρίτης κ. Συμεών.

— *Κήρυγμα τοῦ θείου λόγου.* — Κατὰ τὸ ὑπὸ τῆς Πατριαρχικῆς Κεντρικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς συνταχθὲν πρόγραμμα τῶν ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως κηρυξόντων τὸν θεῖον λόγον κατὰ τὴν ἀπὸ τῆς σήμερον ἀρξαμένην νηστείαν, τῇ μεθαύριον, κυριακὴν, κηρύξουσιν: ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ ὁ πανοσιολ. ἀρχιμ. καὶ Μ. ἱεροκῆρυξ κ. Γρηγόριος Κωνσταντινίδης — ἐν Ἐξωκιονίῳ ὁ αἰδεσιμολ. πρεσβύτερος κ. Κωνστ. Καλλίνικος — ἐν Ἁγίῳ Νικολάῳ Ψαμμαθίων ὁ ἱεροδ. κ. Τιμ. Σοφιανὸς—ἐν Ἁγίᾳ Κυριακῇ Κοντοσκαλίου ὁ αἰδεσ. διάκονος κ. Σεραφεὶμ Παπαπαϊσίου—καὶ ἐν ταῖς ἐνορίαις ταῖς ἐχούσαις προϊσταμένους τελειοφοίτους θεολογικῶν σχολῶν αὐτοὶ οἱ προϊστάμενοι.

—*Προσεχεῖς ἐκδόσεις.*—Ὁ ἑλληνόφωνος κ. Σάββας Ἀλιαχιζόγλους ἀγγέλλει προσεχῶς τὴν ἔκδοσιν τῆς Ἱστορίας τῆς Ἱερουσαλὴμ, εἰς σχῆμα μέγα, διὰ χαρακτήρων ἑλληνικῶν ἐν τουρκικῇ γλώσσῃ γεγραμμένης. ἀλλ' οὐδεμίαν ἐχούσης ὁμοιότητα πρὸς ἕτερο βιβλίον τοῦ αὐτοῦ τίτλου καὶ περιεχομένου, ᾧ ἐπεχείρησαν ἕτερα.— Ἐπίσης ὁ ἑλλόγ. ἱεροψάλ. ἐν Βγα τῆς ἐπαρχίας Κυζίκου κ. Θ. Τσακάλογλους ἐκδίδωσι προτεχῶς τὸ «Τριῴδιον, πόνημα μουσικὸν, παρακαλεῖ δὲ ἡμᾶς τοὺς τε σεβασ. ἀρχιερεῖς καὶ πάντας τοὺς φιλομούσους, ὅσο τὴν τοῦ συγγράμματος ἀνέλαβον προστασίαν διὰ τῆς ἐγγραφῆς συνδρομητῶν ἵνα ἐπιστρέψωσιν αὐτῷ τὰς παρ' αὐτοῖς Ἀγγελίας.

—*Ἐκκλησιαστικὸς Μουσικὸς Σύλλογος.* — Γενομένων προχθὲς ἐν τοῖς Πατριαρχεί᾽οις τῶν ἀρχαιρεσιῶν τοῦ Συλλόγου ἐξελέγησαν μέλη τοῦ Προεδρείου διὰ τὴν Ε' συλλογικὴν περίοδον ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Νεοκαισαρείας κ. Ἀλέξανδρος, πρόεδρος, ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Λιτίτζης Νικηφόρος Α' ἀντιπρόεδρος, Γ. Βιολάκης πρωτοψάλτης τῆς Μ. Ἐκκλησίας Β' ἀντιπρόεδρος, Γ. Ι. Παπαδόπουλος γενικὸς γραμματεὺς, Φώτιος Σ. Παπαδόπουλος εἰδικὸς γραμματεὺς, Μάρκος Βασιλείου ταμίας, καὶ ὁ πανοσιολογ. σύγκελλος τῆς Μ. Ἐκκλησίας κ. Νικόδημος Νεοκλῆς βιβλιοφύλαξ καὶ ὀργανοφύλαξ. Συγχρόνως δὲ τῆς ἐπὶ τῆς Μουσικῆς Σχολῆς ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς μέλη ἐξελέγησαν: ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Νεοκαισαρείας Ἀλέξανδρος, πρόεδρος, ὁ πανιερ. μητροπολίτης Σάρδεων κ. Μιχαὴλ Κλεόβουλος, ὁ θεοφιλ. ἐπίσκοπος Παμφίλου κ. Μελισσηνὸς, ὁ σύγκελλος κ. Ν. Νεοκλῆς καὶ ὁ καθηγ. κ. Κ. Ζαχαριάδης.

Ἐκκλησία Κύπρου.

Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Κυρηνείας κ. Κύριλλος διὰ γράμματος αὐτοῦ ἀναγνωσθέντος ἐν τῇ χθεσινῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ ἤγγειλε τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι, συνῳδὰ τῇ ἀνακοινώσει τῆς ἀρχιγραμματείας τῆς ἁγιοταφείας, προσεκάλεσε τὸν πανιερώτατον μητροπολίτην Κιτίου ὅπως προσέλθῃ εἰς τὴν ἱερὰν Σύνοδον τῆς Κύπρου καὶ ἀναλαμβάνων τὰ καθήκοντα αὐτοῦ ἐν αὐτῇ ἐργασθῇ πρὸς λύσιν τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ ζητήματος.

Ἐκκλησία Ρωσσίας.

Νέαι θεολογικαὶ ἕδραι ἐν Ρωσσίᾳ. — Ἐξ ἀφορμῆς τοῦ πέρυσι πανηγυρισθέντος ἰωβηλαίου τοῦ μετὰ τῆς Ρωσσίας συνδέσμου τῆς Ἰθηρίας, οἱ ἐπίσκοποι τῆς ἐξαρχίας Ἰθηρίας εἶχον ἐπιδώσει ὑπόμνημα περὶ συστάσεως ἐν τῇ θεολογικῇ ἀκαδημίᾳ Πετρουπόλεως ἰδιαιτέρας αὐτοτελοῦς ἕδρας ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας τῆς Ἰθηρίας. Ἡ εἰρημένη αἴτησις τῶν ἐν Ἰθηρίᾳ ἐπισκόπων παρεπέμφθη πρὸς μελέτην εἰς ἰδιαιτέραν ἐκ καθηγητῶν τῆς ἀκαδημίας ἐπιτροπὴν, ἥτις ὑπέβαλεν ἐσχάτως τὴν σχετικὴν ἔκθεσιν αὐτῆς. Κατὰ τὴν ἔκθεσιν ταύτην ἡ σύστασις ἰδιαιτέρας ἕδρας ἰθηρικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς καταστάσεως, ἐν ᾗ εὑρηται ἡ ἰθηρικὴ ἐν

γένει ἱστορία καὶ αἱ σχετικαὶ αὐτῆς πηγαὶ, θεωρεῖται ἀδύνατος καὶ ἄσκοπος, ἀντ' αὐτῆς δὲ προτείνεται κατὰ πλειονοψηφίαν ἡ σύστασις ἰδιαιτέρας ἕδρας τῆς ἱστορίας τῆς ἐν Ἀνατολῇ ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τοῦ ἑνάτου αἰῶνος καὶ ἐντεῦθεν, ἀνεξαρτήτου πρὸς τὴν ἕδραν τῆς γενικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας. Εἰς τὴν νέαν ταύτην ἕδραν δύνανται νὰ περιληφθῶσιν ὡς τμήματα καὶ ἡ ἱστορία τῆς ἰβηρικῆς Ἐκκλησίας, καθὼς καὶ τῶν λοιπῶν ἐν Ἀνατολῇ Ἐκκλησιῶν, οἷον τῆς ἀρμενικῆς, νεστοριανῆς κλπ. Ἡ τὴν γνώμην ταύτην προτείνουσα πλειονοψηφία βασίζεται ἐπὶ τῆς σπουδαιότητος, ἣν ἔχει ἡ ἱστορία τῆς ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην διὰ τὴν καθόλου ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, θεωρεῖ δὲ τὴν σύστασιν τῆς ἕδρας ταύτης κατὰ τοσοῦτον μᾶλλον δικαίαν, καθόσον τῆς ἱστορίας τῶν καθολικῶν καὶ τῶν προτεσταντικῶν Ἐκκλησιῶν, μετὰ τὸν χωρισμὸν τῶν Ἐκκλησιῶν, ἀπὸ πολλοῦ ἤδη ὑφίσταται ἐν τῇ ἀκαδημίᾳ ἰδιαιτέρα αὐτοτελὴς ἕδρα ἀνεξάρτητος ἀπὸ τῆς ἕδρας τῆς καθόλου ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας.

— *Σεμινάριον Μόσχας.* — Ἀδεία τοῦ σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Μόσχας κ. Βλαδιμήρου, ἐν τῷ σεμιναρίῳ Μόσχας ἤρξαντο ἐσχάτως παραδιδόμενα μαθήματα ἀπαγγελίας, λίαν ὄντως χρησίμου διὰ τοὺς κήρυκας τῆς Ἐκκλησίας. Κατὰ τὸ πρῶτον μάθημα, ὅπερ παρετάθη ἐπὶ μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν καὶ εἰς ὃ παρευρέθη καὶ ὁ μητροπολίτης, ὁ καθηγητὴς τῆς ἀπαγγελίας κ. Οὖχωφ ἀπήγγειλε τὸν εἰς τὴν Μ. παρασκευὴν περίφημον λόγον τοῦ διασήμου ῥήτορος ἀρχιεπισκόπου Χερσῶνος Ἰννοκεντίου. Τὸ μάθημα τῆς ἀπαγγελίας παραδίδεται εἰς τοὺς μαθητὰς τῶν δύο ἀνωτέρων τάξεων τοῦ σεμιναρίου.

Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι Αὐστρίας.

— *Νέος ἀρχιεπίσκοπος Τσερνοβιτσίου.* — Εἰς διαδοχὴν τοῦ ἀκαδήμου μητροπολίτου Ἀρκαδίου Τσουπερκόβιτς, ἀποθανόντος τῇ 5 μαρτίου τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους, ἀρχιεπίσκοπος Τσερνοβιτσίου καὶ μητροπολίτης Βουκοβίνης καὶ Δαλματίας ἐξελέγη ἔναγχος, καθ' ἃ ἀναγινώσκομεν ἐν τῷ περιοδικῷ «Πηγῇ» τῶν ἐν Βοσνίᾳ καὶ Ἑρζεγοβίνῃ ὀρθοδόξων μητροπόλεων, ὁ ὑποπρόεδρος τοῦ ἐν Τσερνοβιτσίῳ κονσιστορίου καὶ τέως ἐπίτροπος τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς κ. Βλαδίμηρος Ρέπτας.

Ὁ πανυ. ὑποψήφιος Τσερνοβιτσίου, διδάκτωρ Ρέπτας ἐγεννήθη τῷ 1841 ἐν Βανίλλῃ τῆς Βουκοβίνης. Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν γυμνασιακῶν αὐτοῦ σπουδῶν, τὴν θεολογικὴν αὐτοῦ παίδευσιν ἔλαβεν ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τοῦ Τσερνοβιτσίου, συνεπλήρωσε δὲ τὰς σπουδάς αὐτοῦ ἐν Βιέννῃ, Μονάχῳ καὶ Ζυρίχῃ. Τῷ 1896 ἀπενεμήθη αὐτῷ ὑπὸ τῆς θεολογ. σχολῆς τοῦ πανεπιστημίου Τσερνοβιτσίου ὁ τίτλος *ἐπιτίμου διδάκτορος*. Ἐχρημάτισε καθηγητὴς ἐν τῷ γυμνασίῳ Τσερνοβιτσίου, διευθυντὴς σεμιναρίου, καθηγητὴς τῆς θεολογ. σχολῆς τοῦ] πανεπιστημίου καὶ ἀρχιμανδρίτης τοῦ κονσιστορίου, καὶ πρύτανις τοῦ πανεπιστημίου Τσερνοβιτσίου, τῷ δὲ 1898 ἐχειροτονήθη βοηθὸς ἐπίσκοπος ὑπὸ τὸν τίτλον Ραδαούτσης. — Ὡς γνωστὸν ἡ μητρόπολις Βουκοβίνης καὶ Δαλματίας περιλαμβάνει α'] τὴν ἀρχιεπαρχίαν Τσερνοβιτσίου ἔχουσαν ἕδραν τὸ Τσερνοβιτσιον· β'] τὰς ἐν τῇ Ἀδριατικῇ ἐπαρχίας τῆς Δαλματίας καὶ Ἰστρίας ἐχούσαν ἕδραν τὴν Ζάραν καὶ τὴν τοῦ Βώκου καὶ Καττάρου, ἕδραν ἐχούσαν τὸ Κάτταρον.

Ἐκκλησία τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος.

— *Ἐκλογὴ μητροπολίτου Ἀθηνῶν.* — Καίτοι οὔπω ἐπισήμως ἠγγέλθη τῇ Ἐκκλησίᾳ ἡ τῇ 4 ἱσταμένου γενομένη ἐκλογὴ τοῦ νέου μητροπολίτου Ἀθηνῶν καὶ προέδρου τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος σεβασμιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τέως Σπάρτης καὶ Μονεμβασίας κ. Θεοκλήτου, ἐν τούτοις ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης συνεχάρη τῷ ἐκλεγέντι διὰ τοῦ ἑπομένου τηλεγραφήματος.

«Συγχαίρομεν ἐπὶ τῇ χάριτι τοῦ παναγίου Πνεύματος, κανονικῇ Αὐτῆς ἐκλογῇ μετὰ τῆς περὶ ἡμᾶς ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου, εὐχόμενοι ὑπὲρ εὐσταθείας τῆς ἁγίας αὐτῆς Ἐκκλησίας καὶ κανονικῆς εὐδοκιμίας εἰς τὸ ἱερὸν ἔργον».

— *Ἡ ἐγκαθίδρυσις τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου* ἐγένετο τῇ 9 μεσοῦντος ἐν τῷ ἱερῷ μητροπολιτικῷ ναῷ Ἀθηνῶν.

Ἐκκλησία Σερβίας.

Τῇ 29 τοῦ μηνὸς ὀκτωβρίου ἐν τῷ μοναστηρίῳ Ρακοβίτσης ἐγένετο ἡ ΙΑ' τακτικὴ συνέλευσις τῶν μελῶν τῆς Μοναχικῆς Ἀδελφότητος, ὑπὸ τὴν ἐπίτιμον προεδρείαν τοῦ πανιερωτάτου ἐπισκόπου Σαββάτση κ. Δημητρίου, ἐκπροσωποῦντος τὸν σεβασμ. ἀρχιεπίσκ. Βελιγραδίου καὶ μητροπολίτην Σερβίας κ. Ἰννοκέντιον. Ἐν τῇ συνελεύσει παρίσταντο καὶ οἱ λοιποὶ ἀρχιερεῖς τοῦ βασιλείου, πολλοὶ καθηγηταὶ τοῦ Βελιγραδίου, καὶ οἱ κατὰ νόμον παρακαθήμενοι ἀντιπρόσωποι τῶν ὑπουργείων τοῦ τε τῶν Οἰκονομικῶν καὶ τοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Ἐκπαιδεύσεως.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΧΑΛΚΗΔΟΝΟΣ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Ἡ Εὐτυχία Κω σταντίνου, θυγάτηρ Ἀνδρέου Τσιβάνη, ὑπήκοος ὀθωμανή, ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, ἐναγομένη ὑπὸ τοῦ συζύγου αὐτῆς Κωνσταντίνου Χρήστου Κάκουλα, ὑπηκόου ὀθωμανοῦ, κατοίκου τῆς νήσου Χάλκης καὶ ξυλουργοῦ τὸ ἐπάγγελμα ἐπὶ διαζυξει, προσκαλεῖται ἵνα ἐμφανισθῇ τὴν πρώτην δικάσιμον Τετάρτην καὶ ὥραν 8 τουρκιστὶ μετὰ παρέλευσιν εἴκοσι καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς κλήσεως ταύτης πρὸ τοῦ Πνευματικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χαλκηδόνος. Ἐν ᾗ περιπτώσει δὲν ἤθελεν ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν δικάσιμον εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διωρισμένου ἡ κατ' αὐτῆς ἀγωγὴ δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παροῦσα δημοσιευθήσεται τρὶς κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδομένων φύλλων α' Ἐκκλ. Ἀληθείας» καὶ «Κωνσταντινουπόλεως».

Ἐν Χαλκηδόνι, τῇ 24 Ὀκτωβρίου 1902.

Ὁ πρόεδρος

† Ὁ Χαλκηδόνος ΓΕΡΜΑΝΟΣ 2

Ὁ γραμματεύς

Ὁ Πρωτοσύγκελλος Γερμανός

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΚΒ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ 23 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1902 ΑΡΙΘ. 47

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 8
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασ. 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ . 25

Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται ἀποστελλομένη πρὸς τὸν ταμίαν.

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Μητροπολ. Βοδενῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ (πρόεδρος
† Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ (ταμίας)
† Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ.Συνόδου ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

Ἐπίτιμος διευθυντὴς καὶ συντάκτης ὁ Μ. χαρτοφύλαξ καὶ χρονογράφος τῆς τοῦ Χρ. Μ. Ἐκκλησίας Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Αἱ μεταρρυθμίσεις — Καθηκόντων ἀντίληψις — Τὸ κῦρος τῶν ἀγγλικῶν χειροτονιῶν ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου — Περὶ τῆς ἠθικῆς ἀγωγῆς ἐν γένει καὶ πειθαρχίας - Ἡγούμενοι Καμαριωτίσσης — Ἐκκλησιαστικὰ χρονικὰ — Κοινοπαιήσεις — Παράρτημα: «Εὐαγγελικὰ διδάγματα».

ΑΙ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Τὴν ἐπίσημον ἀνακοίνωσιν περὶ τῶν εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς ἐπαρχίας τοῦ κράτους εἰσαγομένων μεταρρυθμίσεων, τὴν ἐν ταῖς ἐφημερίσι τῆς ἡμετέρας πόλεως ἐκδοθεῖσαν, ὁ ἀναγνώστης εὑρίσκει ἐν ταῖς πρώταις στήλαις τοῦ μετὰ χεῖρας φύλλου. Λογάδες τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ καὶ οἱ ὑπὸ τὸ κραταιὸν διατελοῦντες σκῆπτρον τοῦ Μεγαλειοτάτου ἡμῶν Ἄνακτος Σουλτὰν Ἀβδοὺλ Χαμὶτ Χὰν ἐφένδου ἡμῶν βλέπουσιν ἤδη πραγματοποιουμένας τὰς ἐπισήμους καὶ βασιλικὰς ἐπαγγελίας, ἃς πρὸ δύο μόλις ἑβδομάδων ηὐδόκησε νὰ διαβιβάσῃ αὐτοῖς διὰ τῶν πνευματικῶν αὐτῶν ἀρχηγῶν ἐν τῇ πρὸς τὸν παναγιώτατον οἰκουμενικὸν πατριάρχην ἀντιφωνήσει. Ἡ νυχθήμερος ὑπὲρ τῶν πιστῶν Αὐτοῦ ὑπηκόων πατρικὴ μέριμνα τῆς Α.Α. Μεγαλειότητος ἐκδηλοῦται καὶ πάλιν διὰ τῆς ἐπισήμου γνωστοποιήσεως ταύτης, ἧς ἑκάστη τῶν διατάξεων ἐφαρμοζομένη θέλει συντελέσει πρὸς βελτίωσιν τῆς οἰκονομικῆς, ἐκπαιδευτικῆς, διοικητικῆς, ἀστυνομικῆς καὶ δικαστικῆς δράσεως ἐν ταῖς εὐρωπαϊκαῖς ἐπαρχίαις τοῦ κράτους.

Ἐν τῇ συνέσει Αὐτοῦ ὁ φιλόλαος Ἄναξ διείδε τί τὸ βελτιοῦν τὴν κατάστασιν, καὶ διατάξας, ἐν τῇ πατρικῇ ὑπὲρ πάντων μερίμνῃ, τὰ δέοντα, θέλει ἐπιβλέπει διὰ τῶν ἐπὶ τούτῳ τεταγμένων λειτουργῶν τοῦ κράτους τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν. Οἱ ὁμόδοξοι πάντες καὶ οἱ ὁμογενεῖς, ἐν τῇ πραγματοποιήσει κεδνῶν αὐτοκρατορικῶν βουλευμάτων ὑπὲρ ἠθικῆς καὶ ὑλικῆς προαγωγῆς ἧς οἰκοῦσι χώρας οὐδὲν ἕτερον ἔχουσιν ἀντίδωρον χορηγῆσαι τῶν εὐμενῶς χορηγουμένων ἢ τὴν πιστὴν ἀφοσίωσιν καὶ τὰς διηνεκεῖς εὐχὰς πρὸς τὸν οὐράνιον βασιλέα, ἵνα καταπέμπῃ ἄνωθεν Αὐτῷ μακρότητα ἡμερῶν καὶ βουλὰς ἐμπνεῇ ἀγαθὰς ἀείποτε ὑπὲρ τῶν Αὐτῷ ἀφωσιωμένων. Ἤδη λαμβάνουσι γνῶσιν διατάξεων ἀσφαλῶν ὑπὲρ τῆς ἀσφαλείας αὐτῶν καὶ τῆς ἀμερολήπτου καὶ βεβαίας ἀπονομῆς τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἐπιεικοῦς τῶν ὀφειλομένων φόρων εἰσπράξεως, καὶ τῆς διαδόσεως τοῦ φωτὸς τῶν γραμμάτων καὶ τῶν ἐπιστημῶν διὰ συστάσεως σχολείων προκαταρκτικῶν τε καὶ γυμνασίων παρὰ μουσουλμανικαῖς καὶ μὴ μουσουλμανικαῖς κοινότησι.

Νέον οὕτω στάδιον ἐνεργείας πρόκειται πολλοῖς τῶν ὁμογενῶν διορισθησομένοις ἐν ὑπηρεσίαις σπουδαίαις ἀναλόγως τῆς ἱκανότητος καὶ τῶν γνώσεων αὐτῶν. Ἐλπίζομεν ὅτι οἱ τοιοῦτοι, συνειδότες πόσῳ μεγάλην εὐθύνην ἀπέναντι τοῦ φιλολάου Ἄνακτος καὶ τῆς συνειδήσεως αὐτῶν ἀναλαμβάνουσι νῦν, θέλουσι προθυμηθῆ ν' ἀποδείξωσιν ἑαυτοὺς ἀμερολήπτους ἐκτελεστὰς ὑψηλῶν καὶ φιλολάων πόθων. Ὄργανα δὲ πιστὰ γενήσονται τῆς ἐκτελέσεως τῶν περιφραδῶς ἀποφασισθέντων ἐὰν καὶ διαρκῶς ἔχωσιν ἐν νῷ ὅτι τοὺς ἡμετέρους ἐπὶ γῆς ὑπὲρ τοῦ πλησίον ἀγῶνας, οὐράνιος ἄνωθεν ἀθλοθέτης ἐστὶν ὁ βραβεύων. Αὐτὸς ἐκζητήσει λόγον πεπραγμένων ἀπὸ παντὸς δημοσίαν ἀρχὴν διαχειριζομένου, ὅστις ὑπηρετῶν τοῖς συμφέρουσι τοῦ κράτους δέον νὰ μὴ ἐπιλανθάνηται καὶ τῶν συμφερόντων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους, εἷς ὃ ἀνήκει, γινώσκων ἐκείνην τε καὶ τοῦτο τῆς προστασίας τῶν εὐκλεῶν Σουλτάνων ἀπὸ ἑκατονταετηρίδων ἀξιούμενα.

«Μέλημα κυριώτατον τῆς A. A. M. τοῦ Σουλτάνου, τοῦ σεπτοῦ ἡμῶν κυριάρχου, τυγχάνει ὅπως ἁπανταχοῦ τῶν αὐτοκρατορικῶν ἐπαρχιῶν ἐκτελῶνται τὰ ἀπαιτούμενα πρὸς συντήρησιν τῆς τάξεως καὶ ἡσυχίας, ὅπως πᾶσαι αἱ τάξεις καὶ τὰ ἄτομα τῶν αὐτοκρατορικῶν ὑπηκόων ἐπωφελούμενα ἐκ τοῦ συστήματος τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως καὶ τῶν κανόνων τῆς πολιτικῆς εὐπορίας ἐπαυξήσωσι τὴν εὐημερίαν αὐτῶν καὶ ὅπως διεξάγωνται ἐν πλήρει τάξει ἥ τε ἀπονομὴ τῆς δικαιοσύνης ἐν τοῖς δικαστηρίοις καὶ αἱ ὑποθέσεις ἐν πᾶσι τοῖς κλάδοις τῆς διοικήσεως.

Ὅθεν ὡς ἓν τῶν μέτρων τῆς πραγματώσεως τῶν σπουδαίων τούτων καὶ ὑψηλῶν βουλῶν, ἀποράσει τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου, ὑποβληθείσῃ εἰς τὴν αὐτοκρατορικὴν ἐπικύρωσιν, ἐξεδόθη αὐτοκρατορικὸν διάταγμα ὁρίζον τὰ ἑξῆς :

Πρὸς περιστροφὴν τῆς τάξεως καὶ ἡσυχίας ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τῆς εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας θὰ ὁρισθῇ ἐπαρκὴς ἀριθμὸς ἀστυνόμων τοῖς νομάρχαις.

Ἡ χωροφυλακὴ θὰ καταρτίζηται ἐκ Μωαμεθανῶν καὶ Χριστιανῶν κατὰ τὴν ἀναγκαίαν ἀναλογίαν· οἱ χωροφύλακες κατὰ τὸν διορισμὸν αὐτῶν θὰ ὁρκίζωνται συνῳδὰ τοῖς νόμοις· ἐκ τῶν μωαμεθανῶν τῶν προσληφθησομένων εἰς τὰς τάξεις τῆς χωροφυλακῆς θὰ προτιμῶνται ὅσοι ὑπηρετήσαντες ἐν τῷ στρατῷ δὲν ὑπέστησαν ποινὴν κατὰ τὸ διάστημα τῆς θητείας αὐτῶν· οἱ δὲ λοιποί, εἴτε Μωαμεθανοὶ εἴτε Χριστιανοί, οἱ χρησιμοποιηθησόμενοι ἐν ταῖς τάξεσι τῆς χωροφυλακῆς, δέον νὰ ὦσι καλῆς διαγωγῆς, μὴ ὑποστάντες ποινήν· τῶν ἀρχηγῶν καὶ ἀξιωματικῶν τῆς χωροφυλακῆς, ὡς καὶ τῶν διευθυντῶν τῆς ἀστυνομίας καὶ ὑπαστυνόμων ἡ ἐκλογὴ καὶ μεταβολὴ θὰ ἐνεργῆται ὑπὸ τῶν ἁρμοδίων τμημάτων τῇ γνωμοδοτήσει καὶ τῶν νομαρχῶν.

Οἱ ἀστυνόμοι καὶ ἀστυνομικοὶ πράκτορες λαμβανόμενοι ἐπίσης ἐκ Μωαμεθανῶν καὶ Χριστιανῶν θὰ ὁρκίζωνται κατὰ νόμον ἐν καιρῷ τοῦ διορισμοῦ των, ὀφείλουσι δὲ νὰ ὦσιν ἐκ τῶν ἐντίμων καὶ ἀκεραίων καὶ μὴ ὑποστάντων ποινὴν καὶ γινωσκόντων νὰ ἀναγινώσκωσι καὶ γράφωσι τουρκιστί· οἱ ἐκ τῶν Μωαμεθανῶν τὰ προσόντα ταῦτα ἔχοντες καὶ ὑπηρετήσαντες ἐν τῷ στρατῷ θὰ θεωρῶνται προτιμητέοι κατὰ τὴν ἐκλογήν.

Εἰ καὶ πρὸς συμπλήρωσιν τῶν μέσων τῆς τε προαγωγῆς τῆς γεωργίας καὶ βιομηχανίας καὶ τῶν δημοσίων ἔργων, ὡς καὶ τῆς διαδόσεως τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως μεριμνῶσι καὶ οἱ νομάρχαι, ἐν τούτοις παρ' ἑκάστῳ τῶν νομαρχῶν θὰ διορίζηται εἷς διευθυντὴς τῶν δημοσίων ἔργων. Τοῦ ἐν ἰσχύι συστήματος τῆς προσωπικῆς ἐργασίας διὰ τὴν ὁδοποιίαν διατηρουμένου, θὰ ἀριερῶται τὸ ἓν πέμπτον τῶν γενικῶν προσόδων ἑκάστου νομοῦ εἰς κατασκευὴν δημοσίων ἔργων.

Τὸ ἐκπαιδευτικὸν σύστημα θὰ ὑπάγηται εἰς τὸ πρόγραμμα τῶν μαθημάτων, τὸ ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῆς παιδείας κατεστρωμμένον· ἐν τοῖς χωρίοις, τοῖς περιέχουσι 50 οἰκίας καὶ πλέον, στερουμένοις δὲ σχολείων, θὰ ἱδρύωνται καὶ ἀνοίγωνται προκαταρκτικαὶ σχολαί, ἐν ταῖς ὑποδιοικήσεσι προκαταρκτικαὶ σχολαὶ καὶ σχολαρχεῖα (ρουσδιὲ), ἐν δὲ ταῖς ἕδραις τῶν διοικήσεων καὶ νομῶν αἱ προκαταρκτικαὶ σχολαὶ καὶ τὰ μικτὰ γυμνάσια (ἰδαδιὲ) θὰ ἱδρύωνται καὶ θὰ πληθύνωνται. Διὰ τὰς δαπάνας τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως ἑκάστου νομοῦ θὰ ἀφιερῶνται τὰ δύο τρίτα τοῦ ἐν τῷ νομῷ ἐκείνῳ εἰσπραττομένου ἀναλόγου τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, τὸ δὲ ὑπόλοιπον ἓν τρίτον διὰ τὰς ἐν τῇ πρωτευούσῃ τοῦ κράτους ἀνωτέρας σχολάς.

Διευθυντὴς τῆς παιδείας καὶ τῆς γεωργίας θὰ διορισθῇ παρ' ἑκάστῃ νομαρχίᾳ, ὅπου δὲν ὑπάρχουσι τοιοῦτοι.

Πρὸς καλὴν διεξαγωγὴν τῶν διοικητικῶν ὑποθέσεων ἐν τῇ ἕδρᾳ ἑκάστου νομοῦ σχηματισθήσεται

ὑποδιοίκησις (καϊμακαμλίκ) διοικοῦσα τὰς ὑποθέσεις τοῦ κεντρικοῦ καζᾶ. Αἱ ξέναι ὑποθέσεις θὰ διεξάγωνται ὡς καὶ πρότερον ὑπὸ τὴν εὐθύνην τῶν νομαρχῶν· θὰ ὑπάρχωσι δὲ ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ αὐτῶν διευθυνταὶ μετὰ διερμηνέων τῶν ξένων ὑποθέσεων, εἰδήμονες μὲν τοῦ διεθνοῦς δικαίου, τῶν διατάξεων τῶν συνθηκῶν καὶ τῶν ἐξωτερικῶν διατυπώσεων, ἐκλεγόμενοι δὲ ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐσωτερικῶν· δέον ὅμως προηγουμένως νὰ ἐπιβεβαιῶται ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐξωτερικῶν ἔτι οἱ διευθυνταὶ τῶν ξένων ὑποθέσεων καὶ οἱ τῶν νομῶν διερμηνεῖς κέκτηνται τὰς ἀπαιτουμένας γνώσεις. Οἱ νομάρχαι θὰ προσέχωσιν ὅπως οἱ ἐν τοῖς νομοῖς ἐκλεγόμενοι καὶ διοριζόμενοι ὑπάλληλοι ὦσιν ἱκανοί· τὰ δὲ ἔγγραφα τὰ εἰς τὴν ἐπιτροπὴν τῶν διοικητικῶν ὑπαλλήλων παραπεμπόμενα περὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν διοικητῶν (μουτεσαρρίφ) καὶ βοηθῶν τῶν νομαρχῶν καὶ γραμματέων καὶ ὑποδιοικητῶν καὶ ἄλλων ὑπαλλήλων θὰ μελετῶνται ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς καὶ θὰ ἐκτελῶνται τὰ δέοντα ζητουμένης καὶ τῆς γνώμης τῶν νομαρχῶν.

Ὅπου δὲν ὑπάρχουσι τακτικὰ δικαστήρια θὰ συνιστῶνται τοιαῦτα συνῳδὰ τῷ περὶ δικαστηρίων νόμῳ. Καταργεῖται τὸ νῦν ἐν ἰσχύει γενικὸν σύστημα τῆς ἐκλογῆς τῶν μελῶν τοῦ δικαστηρίου, θὰ ἐκλέγωνται δὲ, ὡς καὶ πρότερον, ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῆς δικαιοσύνης τὰ μέλη τοῦ δικαστηρίου κατὰ τὸ ἥμισυ ἐκ Μωαμεθανῶν καὶ μὴ Μωαμεθανῶν. Μέλη τῶν δικαστηρίων ἐκλέγονται οἱ ἐν τῷ δικαστικῷ σταδίῳ μορφωθέντες ἐπὶ τῷ ὅρῳ τῆς προτιμήσεως τῶν ἀπορρίτων τῆς νομικῆς σχολῆς. Τὰ πρωτοδικεῖα, τὰ ἐν ταῖς ὑποδιοικήσεσι θεωρούντα πολιτικὰς καὶ ποινικὰς ὑποθέσεις, θὰ διαιρεθῶσιν, ὡς συμβαίνει ἐν ταῖς διοικήσεσι καὶ ἔν τισι τῶν ὑποδιοικήσεων εἰς τμῆμα πολιτικὸν, οὗτινος ἡ προεδρεία θὰ παραμείνῃ εἰς τοὺς ἱεροδίκας, καὶ εἰς τμῆμα ποινικὸν, οὗτινος ἰδιαίτερος πρόεδρος καὶ ἀντεισαγγελεὺς καὶ ἀνακριτὴς θὰ διορίζηται ἐκ τῶν ἐν τῷ δικαστικῷ σταδίῳ μορφωθέντων. Διατηρεῖται ὁ νόμος καθ' ὃν τὰ δικαστήρια εἰσὶν ἀνεξάρτητα κατὰ τὴν ἐτυμηγορίαν καὶ ἀνεπηρέαστα ἀπὸ ἀναμίξεως· ἐν ᾗ δὲ περιπτώσει οἱ δικασταὶ καὶ δικαστικοὶ ὑπάλληλοι φωραθῶσι ἐνεργοῦντες παρὰ τὸν νόμον καὶ τὴν εὐθύτητα, τότε οἱ νομάρχαι καὶ ὁ γενικὸς ἐπόπτης, οὗ ὁ τρόπος τοῦ διορισμοῦ δηλοῦται κατωτέρω, θὰ ἀναφέρωσιν εὐθὺς τὸ πρᾶγμα εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῆς δικαιοσύνης, ὅπου ἀναλόγως τῆς ἀνάγκης οἱ τοιοῦτοι ἢ ἀμέσως θὰ ἀπομακρύνωνται παραπεμπόμενοι εἰς δίκην, ἢ μετὰ συμπλήρωσιν τῶν ἐξακριβώσεων, τῶν παρανομιῶν ἀποδεικνυομένων, θὰ παύωνται, ἐπίσης παραπεμπόμενοι εἰς δίκην.

Ἡ ἐκτέλεσις τῶν διατάξεων τούτων ἀνήκει τοῖς νομάρχαις.

Διορίζεται δὲ ἐκ τῶν ἐχόντων βαθμὸν βεζύρου ἓν πρόσωπον ὡς γενικὸς ἐπόπτης, ὅστις συμπαραστατούμενος ὑπὸ πολιτικοῦ καὶ στρατιωτικοῦ ὑπαλλήλου, θὰ ἔχῃ καθήκοντα α) νὰ ἐνεργῇ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν εἰρημένων· β) νὰ ὑπομιμνήσκῃ τοὺς νομάρχας, ἂν τυχὸν παρατηρῇ ἀνεφαρμόστους τινὰς τῶν ἐν λόγῳ διτάξεων, γνωστοποιῶν συνάμα εἰς τὴν Ὑψ. Πύλην· γ) νὰ ἐπιθεωρῇ τῶν νομαρχιῶν τὰς διοικητικὰς καὶ οἰκονομικὰς ὑποθέσεις καὶ τοὺς λοιποὺς τῆς διοικήσεως κλάδους καὶ, ἂν ὑπάρχωσι τὰ χρήζοντα βελτιώσεως, νὰ ἀναφέρῃ ταῦτα εἰς τὴν Γ. Πύλην· δ) νὰ παύῃ μετὰ σύσκεψιν μετὰ τῶν νομαρχῶν τοὺς ἐκ τῶν ὑπαλλήλων παυτέους ἢ ἀντικαταστατέους καὶ νὰ ἐνεργῇ τὴν εἰς τὸ ἁρμόδιον δικαστήριον παραπομπὴν τῶν ὑπαλλήλων, ὧν αἱ πράξεις συνεπάγονται τοιοῦτον μέτρον, καὶ, ἂν ἐξ αὐτῶν ὑπάρχωσί τινες αὐτοκρατορικῷ διατάγματι διωρισμένοι, νὰ ὑποδεικνύῃ τῇ Γ. Πύλῃ τοὺς εἰς ἀντικατάστασιν αὐτῶν καταλλήλους πρὸς ἐκλογὴν καὶ διορισμόν.

Ἐν τῇ Γ. Πύλῃ συνιστᾶται ἐπιτροπὴ ἀποτελουμένη ὑπὸ ἑνὸς προέδρου καὶ τριῶν μελῶν, ἥτις θὰ εἶναι ἡ ἁρμοδία ἀρχὴ ὅπως μελετᾷ τὰ εἰς τὴν Γ. Πύλην διαβιβαζομένας ἐκθέσεις περί τε τῶν ἐνεργειῶν τῶν νομαρχῶν, τῶν σχετικῶν πρὸς τὰς ἀνωτέρω διατάξεις, καὶ περὶ τῶν ἐπιθεωρήσεων τοῦ γενικοῦ ἐπόπτου, ὅπως ἀνταποκρίνηται πρὸς τὸν γεν. ἐπόπτην καὶ ἀνακοινοῖ ἄνευ ἀναβολῆς εἰς τὴν Μ. Βεζυρείαν τὰς ἀπορίας αὐτῆς.

Συνῳδὰ τῷ αὐτοκρατορικῷ τούτῳ διατάγματι ἐξετελέσθησαν τὰ δέοντα».

ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ ΑΝΤΙΛΗΨΙΣ

διάφορος ἐνέπνευσε τοὺς ἐν τῇ «Καθολικῇ Ἐπιθεωρήσει» τῆς Σύρου γράψαντας ἐν τῷ 2 ἀριθμῷ αὐτῆς ἐπὶ τῆς περὶ ξένων σχολῶν πατριαρχικῆς ἐγκυκλίου. Μεθ' ὅλην τὴν λεπτότητα τῶν γραφόντων, παρατηροῦμεν αὐτοῖς ὅτι παραδόξως τὸν ἐκπληροῦντα τὸ καθῆκον αὐτοῦ πρὸς τὸ ἔθνος, οὗ προΐσταται, παριστῶσιν ὡς, ἐπὶ τῇ τοῦ καθήκοντος ἐκπληρώσει, καταβαίνοντα ἀπὸ τοῦ ὕψους, εἰς ὃ ἀνεβίβασεν αὐτὸν ἡ κοινὴ γνώ-

μη τοῦ σήμαντος κόσμου· καὶ ἔτι παράξενον ὅτι τὴν τοιαύτην ἀρχὴν ὁ σεμνὸς ὅμιλος τῶν τοῦ περιοδικοῦ τούτου συντακτῶν τίθησι βάσιν τινὰ τῆς ἀναιρέσεως τῆς ἐγκυκλίου. Λυπούμεθα ὅτι κρίνονται τοιουτοτρόπως οἱ συνιστῶντες τοῖς ὑπ' αὐτῶν ποιμαινομένοις ἐμμονὴν εἰς τὰς πατρίους παραδόσεις, οἱ συμβουλεύοντες αὐτοῖς ὅπως ἀποφεύγωσι πᾶν ὅπερ οὐ παρελάβομεν ἀπὸ πατέρων εὐσεβῶν, οἱ νουθετοῦντες ὅπως ἐν τοῖς σχολείοις τῶν παρ' ἡμῖν ὀρθοδόξων κοινοτήτων ἀποστέλλωσιν οἱ ὁμογενεῖς τὰ τέκνα αὐτῶν πρὸς ἐκπαίδευσιν καὶ θρησκευτικὴν ἀγωγήν, ταῦτα προτιμῶντες τῶν ἐν Ἀνατολῇ ξένων σχολῶν.

Ἡ ἀποδοκιμασία τῆς πατριαρχ. ἐγκυκλίου γίνεται διὰ δύο λόγους βεβαίως, οὓς οὐδαμῶς ἀποκρύπτουσιν οἱ γράφοντες· ὁ μὲν τούτων ἀποβλέπει εἰς τὴν μομφὴν τοῦ ἐν τοῖς ξένοις σχολείοις τελουμένου προσηλυτισμοῦ, καὶ, δυστυχῶς, τὴν τοιαύτην μομφὴν ἀντὶ νὰ ἀναιρέσωσιν ἐπιβεβαιοῦσι σαφέστατα· καὶ, ὅταν οὕτως ἀποδεικνύηται ὁ προσηλυτισμὸς ἐνεργούμενος, ἡ Καθολικὴ Ἐπιθεώρησις τῆς Σύρου ἢ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐξ ἧς διευθύνεται τὸ περιοδικόν, οὐδαμῶς ἔχει δίκαιον ἵνα ἐπιτεθῇ κατὰ τῆς ἐγκυκλίου καὶ τῶν ἀπολυσάντων αὐτήν· δύναται νὰ φρονῇ, καθὸ Καθολική, ὅτι τὰ ὑπὸ τῶν καθολικῶν μοναχικῶν ταγμάτων διευθυνόμενα σχολεῖα λειτουργοῦσι κάλλιστα. Ἀλλ' ἂν οἱ συντηροῦντες τὰ σχολεῖα τῶν ὀρθοδόξων φρονῶσιν ἐπίσης ὅτι ταῦτά εἰσιν ἄριστα καὶ τὰ μόνα δυνάμενα χορηγῆσαι τὴν πάτριον παίδευσιν ἀνεπηρέαστον, ἐθνοπρεπῆ καὶ χριστιανικήν, οὐδαμῶς ἀπατῶνται. Εὐρωπαῖος διπλωμάτης ἢ δημοσιογράφος, ὡς λέγουσι, γράφων ἐν τῇ «Βεροληνείᾳ Ἡμερησίᾳ» περὶ τῶν μέσων, ἅτινα διατιθέασι τὰ εὐρωπαϊκὰ ἔθνη πρὸς διάδοσιν ἐν Ἀνατολῇ τοῦ πολιτισμοῦ αὐτῶν, καὶ κυριώτερον τοιοῦτο μέσον εὑρίσκων τὰ σχολεῖα, παρατηρεῖ καὶ αὐτὸς ὅτι πρὸ πεντηκονταετίας περίπου τὰ τῆς παιδείας ἐν Ἀνατολῇ διέκειντο μὲν ἐν κακῇ καταστάσει, μόνα δ' ἱδρύματα παιδευτικὰ ἦσαν ἐν τῷ τουρκικῷ κράτει τὰ ὑπὸ μοναχικῶν καθολικῶν ταγμάτων καὶ προτεσταντικῶν ἱεραποστόλων διατηρούμενα σχολεῖα· «ἀλλ' ἤδη τὰ πράγματα μεγάλην ὑπέστησαν μεταβολὴν ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην, ἀφότου αἱ πλεῖσται τῶν ἐν Ἀνατολῇ ἐθνικοτήτων κατήρτισαν ἴδιον ἑκάστη σύστημα ἐκπαιδεύσεως, Ἕλληνες δὲ καὶ Ἀρμένιοι, αἱ δύο δῆλον οὖν ἐπικρατέστεραι ἐν τῷ χριστιανικῷ τῆς Ἀνατολῆς πληθυσμῷ ἐθνότητες, ἔχουσι νῦν ἴδια σχολεῖα πανταχοῦ, λειτουργοῦντα καλῶς». Ἐὰν δὲ ἐν τοῖς σχολείοις τούτοις ἑκάστη τῶν ἐν τῷ τουρκικῷ κράτει ἐθνικοτήτων θεωρῇ καθῆκον τὴν διδασκαλίαν τοῦ ἰδίου δόγματος τῆς τε γλώσσης καὶ τῆς ἱστορίας αὐτῆς καὶ τῆς ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν γνώσεως τῶν χωρῶν, ἃς οἰκοῦμεν, πρέπει νὰ ἐπιβάλλῃ μὲν τὴν εἰς τὰς ἰδίας σχολὰς φοίτησιν, νὰ ἀποτρέπῃ δὲ ἀπὸ φοιτήσεως εἰς σχολὰς ξένας, ὅπου οὔτε αὕτη οὔτε ἐκείνη διδάσκεται, ἢ, ἂν διδάσκηται, ἡ διδασκαλία παρέχεται μετὰ τοσαύτης ἀνακριβείας καὶ γλισχρότητος, ὥστε ἰσοῦται τῷ μηδενί.

Οὔτε ἡ Καθολικὴ τῆς Σύρου, οὔτε αὐτοὶ οἱ ἐν τῇ «Terre Sainte» τῶν Παρισίων τοσοῦτον ἀγενῶς καὶ σκαιῶς γράφοντες, ὥστε ν' ἀποκλείωσι τὴν μετ' αὐτῶν λογικὴν καὶ εὐγενῆ συζήτησιν, οὐδαμῶς δύνανται ν' ἀρνηθῶσιν ὅτι χωλαίνει λίαν ἐξόχως ἡ ἐν ταῖς καθολικαῖς ἐν Ἀνατολῇ σχολαῖς διδασκαλία τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας καὶ γλώσσης καὶ τῆς γεωγραφίας ἡμῶν, ἐνῷ διδάσκεται λίαν καλῶς ἡ γαλλικὴ ἢ ἡ ἰταλική, ἥ τε ἱστορία καὶ γεωγραφία χωρῶν καὶ κρατῶν πολλῷ μακρὰν ἡμῶν κειμένων, ἐν αἷς οὐδὲ τὸ ἑκατοστὸν βεβαίως πρόκειται νὰ ζήσῃ τῶν ἐν ταῖς σχολαῖς ταύταις σπουδαζόντων ἑλλήνων μαθητῶν. Νομίζουσι δὲ ἆρά γε οἱ εὐγενεῖς συνάδελφοι ὅτι ἡ γινομένη τοιουτοτρόπως διαπαιδαγώγησις διαφέρει τοῦ λαθραίου προσηλυτισμοῦ; Εὐτυχῶς, καὶ αὐτὴ ἡ σύνταξις τοῦ «Βησσαρίωνος», περιοδικοῦ ἐκδιδομένου παρὰ τὸ Βατικανὸν ὑπ' αὐτὰς τὰς ὄψεις καὶ τὴν εὐλογίαν τοῦ ἁγιωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, φαίνεταί πως συναισθανομένη τὸ ἀδίκημα τὸ γινόμενον πρὸς ἕλληνας μαθητὰς καὶ συνίστησι τὴν ἐπανόρθωσιν, ἵνα μὴ πολυπληθεῖς ἕλληνες καὶ ἑλληνίδες ἀναγκάζωνται λελη-θότως εἰς ἐξόμωσιν τῆς πατρίου φωνῆς καὶ ἱστορίας, ἐπιλανθανόμενοι τοιουτοτρόπως καὶ κατ' ὀλίγον παντὸς δεσμοῦ συνδέοντος αὐτοὺς πρὸς τοὺς εὐσεβεῖς πατέρας καὶ προγόνους.

Ἐὰν δὲ συνομολογῶσιν ἡμῖν τὸν τελούμενον ἔκ τε τοῦ ἐμφανοῦς καὶ λάθρα προσηλυτισμὸν διὰ τῆς ἀπαγορεύσεως μὲν τῆς ἐκ τῶν σχολείων ἐξόδου τῶν ὀρθοδόξων μαθητῶν ἐν ἡμέραις ἑορτῶν μεγάλων καὶ θεσπεσίων, διὰ τὸ μὴ συμπίπτειν τὰ ἡμερολόγια τῶν δύο Ἐκκλησιῶν — πολλῷ μακρὰν οὔσης ἔτι τῆς ἡμέρας, καθ'

ἣν πραγματοποιηθήσεται τὸ ὄνειρον τοῦ εὐλαβεστάτου βαρναβίτου πατρὸς κυρίου Tondini, κατὰ τὴν εὐφυᾶ παρατήρησιν τοῦ «Βησσαρίωνος» — διὰ συστάσεως δὲ καὶ συμβουλῆς τῆς φοιτήσεως εἰς ναὸν τοῦ δυτικοῦ δόγματος, ἆρά γε δύνανται οἱ καθολικοὶ τῆς Καθολικῆς τῆς Σύρου νὰ εἴπωσιν ἐν συνειδήσει, καθὸ μοναχοὶ καὶ κληρικοί, ὅτι πρὸς χάριν αὐτῶν ἔπρεπεν ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία νὰ κλείσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸ τελούμενον; Ἔβλεπον αὐτὸ δίκαιον καὶ χριστιανικόν, ἤθελον δὲ σιωπήσει εἴπερ ὑφίσταντο αὐτοὶ τοιοῦτον ἀδίκημα; Ἢ σπουδάζοντες λέγουσιν ὅτι «οὐδαμοῦ ἐξασκεῖται πίεσις ἢ ἐξαπάτησις νεολαίας πρὸς μεταλλαγὴν δόγματος», ἐὰν μετὰ ἑπτὰ μόλις στίχους ἔχωσι τὴν ἔνοχον ἀφέλειαν νὰ γράψωσιν, ὡς ἔγραψαν ἐν τῷ ἀριθμῷ 2, «ἐὰν ὅμως ἡ παρεχομένη διδασκαλία τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας γεννήσῃ ἐν τῷ νῷ ἑνίων μαθητευομένων **τὴν ἐλευθέραν πεποίθησιν** τοῦ ὅτι ὑποχρεωτικὴ δι' αὐτὸν τυγχάνει ἡ ἑνότης τῆς χριστιανικῆς ποίμνης καὶ ὅτι ἡ θρησκευτικὴ διάστασις τυγχάνει προϊὸν παθῶν ἀνθρωπίνων, ὁ καθολικὸς κλῆρος δὲν δύναται βεβαίως νὰ ἀντιστρατευθῇ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἑπομένως πρὸς τὴν ἐλευθερίαν τῶν ἰδεῶν, ἣν ἐχορήγησε τῷ ἀνθρώπῳ αὐτὸς ὁ δημιουργός».

Λυπούμεθα διότι οἱ γράφοντες ἀπατῶσιν ἑαυτοὺς ἀγνοοῦντες ὅτι, μετὰ τὴν διδασκαλίαν γλώσσης, ἱστορίας καὶ κατηχήσεως ξένων πρὸς ἡμᾶς, μετὰ τὴν φυλάκισιν, οὕτως εἰπεῖν, ἐν ἡμέραις ἑορτῶν μεγάλων, **ἡ μὴ ἀντιστράτευσις αὐτὴ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν τῶν ἰδεῶν, ἔστι προσηλυτισμὸς τοῦ χειρίστου εἴδους**, διότι καὶ προπαρασκευάζει καὶ παρωθεῖ πρὸς ἐξόμωσιν οὐχὶ τὸν ἔχοντα τὸν νοῦν μεμεστωμένον, ἀλλὰ τὸν ἀνήλικον παῖδα, εἰς τὸν ὁποῖον μόνον ὁ ἀγράμματος καὶ ὁ ἀμαθὴς, ὃς δ' εἰπεῖν, καὶ ὁ ἰδιώτης — κατὰ τὴν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἔλλησι καὶ τοῖς γάλλοις σημασίαν — δύνανται ν' ἀνακαλύψωσιν ἐλευθερίαν ἰδεῶν καὶ πεποιθήσεων.

Εὐτυχῶς ὁ «Βησσαρίων» τῆς Ρώμης, συνειδὼς καὶ τὸ ἄτοπον τῆς ἐν τοῖς σχολείοις ἐγκλείσεως ἐν ἡμέραις ἑορτῶν, φρονίμως συνίστησι τὴν ἐλευθέραν ἔξοδον κατὰ τὰς μεγάλας ἑορτάς, ἤθελεν εἶναι δὲ καλὸν εἴπερ ἐκωλύετο πρὸ πολλοῦ καὶ τὸ μεροληπτικὸν ἔθος ἔν τισι καθολικοῖς σχολείοις τοῦ παρέχειν βαθμοὺς ἐν τοῖς μαθήμασιν ἀνωτέρους σχετικῶς εἰς ἐκείνους τῶν ὀρθοδόξων μαθητῶν, ὅσοι δι' οἱονδήποτε λόγον φοιτῶσι τακτικῶς, οἱονεὶ καθολικοί, κατὰ τὰς κυριακὰς ἐν τῷ ναῷ τῆς καθολικῆς σχολῆς.

Ταῦτα πάντα τὰ γινόμενα κακῶς καὶ ἀντευαγγελικῶς, καθὸ διχασμὸν μεταξὺ χριστιανῶν εἰσάγοντα, ἐπιβάλλουσι παντὶ πνευματικῷ ἀρχηγῷ, συναίσθησιν ἔχοντι τοῦ καθήκοντος, τὴν ἔκδοσιν ἐγκυκλίων ὄχι μόνον ἀπαγορευτικῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπιτιμητικῶν· οὐδ' ἀγνοοῦσιν ἡ Καθολικὴ τῆς Σύρου καὶ οἱ συντάκται τῆς «Terre Sainte» ὅτι οὕτως ἐφρόνουν καὶ φρονοῦσι πᾶσαι αἱ ἀρχέγονοι Ἐκκλησίαι τῆς Ἀνατολῆς αἱ στερρῶς τῶν πατρίων ἐχόμεναι, αἵ τε ὀρθόδοξοι καὶ αἱ ἀπὸ τῆς ὀρθοδόξου, κακῇ μοίρᾳ, ἀπεσχισμέναι. Ἐκκλησίαι τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ρουμανίας, καὶ ἑτέρων μερῶν καὶ αὐτὴ ἡ τῶν ἀδελφῶν ἀνατολικῶν ἀρμενίων τὰς σκέψεις ταύτας ἐλλόγως συνεμερίσθησαν.

Ὁ δεύτερος λόγος τῶν καθολικῶν τῆς Σύρου περὶ τῆς προφυλάξεως ἡμῶν τῶν ὀρθοδόξων ἀπὸ τῆς ἐπιδρομῆς, οὕτως εἰπεῖν, τῶν ἐκ Γαλλίας ἐκδιωχθέντων μοναχικῶν ταγμάτων φαίνεται ἡμῖν παράδοξος, διότι οὐδέποτε προσέχομεν εἰς ἐλατήρια καὶ αἰτίας ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς πράξεως, ἀλλ' εἰς τὴν πρᾶξιν αὐτὴν καὶ τὸ γεγονός. Προσέχομεν εἰς τὸν ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς καὶ λάθρα τελούμενον προσηλυτισμόν. Βεβαιωθήτωσαν οἱ γράφοντες ἐν τοῖς καθολικοῖς φύλλοις ὅτι «ἡ μία ποίμνη καὶ ὁ εἷς ποιμὴν» τοῦ σωτηρίου ῥήματος, ὃ φρονοῦσι δῆθεν πληροῦμενον διὰ τῆς εἰς ἀνηλίκους παρεχομένης ὑπὸ καθολικῶν μοναχῶν διδασκαλίας, ὅταν ἔλθῃ τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου γενήσεται βεβαίως οὐχὶ δι' αὐτῆς, οὔτε διὰ τῶν σοφισμάτων τῆς «Καθολικῆς Ἐπιθεωρήσεως», οὔτε διὰ τῶν ἀπὸ τοῦ Τιβέρεως ἀπολυομένων ἑκάστοτε δεκρέτων καὶ βουλλῶν. Ἐκεῖνος, Ὅστις, πρὸς ἀπόπειραν τῆς ἡμετέρας σπουδῆς τε καὶ πίστεως, δοκιμάζει τὴν πίστιν, τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν ἀγάπην τῶν εἰς Αὐτὸν πιστευόντων, Ὅστις τὴν ὀρθοδοξίαν οὐκ ἀτέκμαρτον εἶασε, κατὰ τὴν φράσιν Μητροφάνους τοῦ Κριτοπούλου, χορηγήσει τὰ μέσα τῆς ἑνότητος. Ἀπὸ ταύτης ὅμως ἀπάγουσιν αἱ μέθοδοι, αἷς χρῶνται αἱ ξέναι σχολαὶ καὶ ὁ προσηλυτισμὸς ὁ λάθρα γινόμενος ἐπὶ ἀνηλίκων καὶ ἀμορφώτων. Ἕως ἐκείνου τοῦ καιροῦ θέλομεν ὁδηγηθῇ ὑπὸ τῆς προφητικῆς παραινέσεως τοῦ «μὴ διδόναι τὴν δόξαν ἡμῶν ἑτέρῳ καὶ τὰ συμφέροντα ἡμῶν ἔθνει ἀλλοτρίῳ».

ΤΟ ΚΤΡΟΣ ΤΩΝ ΑΓΓΛΙΚΩΝ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΩΝ ΕΞ ΕΠΟΨΕΩΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ*

Ἐκ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας πλήρεις συμπαθείας καὶ χριστιανικῆς ἀγάπης πρὸς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν ἀποτείνονται αἰτήσεις· ἐπίλεκτοι αὐτῆς ἱεράρχαι τὴν προσέγγισιν καὶ ἀμοιβαίαν ἀναγνώρισιν τῶν διηρημένων Ἐκκλησιῶν ποθοῦντες ἐρωτῶσιν εὐλαβῶς τὴν Ἐκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως, ἐὰν ἐν ἐλλείψει ὀρθοδόξου ἱερέως ἐπιτρέπηται εἰς Ἄγγλους ἱερεῖς καλουμένους ὑπὸ ὀρθοδόξων νὰ μεταδίδωσιν αὐτοῖς τινὰ τῶν μυστηρίων· ἕτερος δέ τις ἐξ Ἀμερικῆς προβάλλεται τὸ ἐρώτημα, ἂν ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία κοινωνοῦσα πρὸς τὴν τῆς Ἀγγλίας ἀποδέχηται τὰς χειροτονίας αὐτῆς ὡς κανονικάς, ὑπολαμβάνουσα αὐτὴν οὕτως ὡς γνήσιον κλάδον τῆς ἀληθοῦς Ἐκκλησίας. Ἡ τοιαύτη βλέψις τῶν Ἄγγλων πρὸς τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν δὲν εἶνε νέα. Ἤδη ἀπὸ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἐπιφανῆ τῆς Ἀγγλικῆς Ἐκκλησίας μέλη πολυειδῶς ἐξεδήλωσαν τὴν πρὸς τὴν ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν θερμὴν συμπάθειαν, ἐξαιτησάμενα μάλιστα παρὰ τῆς Ρωσσικῆς Ἐκκλησίας τὴν καλουμένην intercommunion, ἤτοι τὴν ἐξωτερικὴν ἄνευ δογματικῆς ἑνώσεως προσέγγισιν εἰς τρόπον ὥστε οἱ χριστιανοὶ ἑκατέρας Ἐκκλησίας νὰ κοινωνῶσιν ἀδιαφόρως παρὰ τῶν χειρῶν ἱερέως ὀρθοδόξου ἢ ἀγγλικανοῦ. Οὐκ ὀλίγοι δὲ καὶ πλήρη ἕνωσιν μετὰ τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἠτήσαντο δι' ἀναφορᾶς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρωσσίας, ἀποκρούοντες μὲν «πάσας τὰς παπικὰς μεταβολὰς ἔν τε τῇ καθολικῇ πίστει καὶ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ διατάξει», ὁμολογοῦντες δὲ πάντα τὰ δόγματα καὶ τοὺς κανόνας τοὺς ὑπὸ τῶν οἰκουμενικῶν Συνόδων συνταχθέντας καὶ μόνον ἐπουσιώδεις τινὰς ἐν τῇ λειτουργίᾳ αὐτῶν μεταβολὰς ἐπιφυλαττόμενοι. Καὶ δὲν ἀπέληξαν μὲν αἱ τοιαῦται πρὸς τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν βλέψεις εἰς ἀποτελέσματα πρακτικά, ἀλλ' οἱ τοιοῦτοι πόθοι εἰς προσέγγισιν πρὸς τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, τὴν ἐν μέσῳ τῶν αἰώνων διατηρήσασαν ἀγνὴν καὶ ἀδιάφθορον τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν, καὶ αἱ προσπάθειαι, ὅπως ἀναγνωρισθῇ ὁ ἀποστολικὸς χαρακτὴρ τῆς Ἀγγλικῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἄξιαι τῆς ἡμετέρας προσοχῆς διττῶς· στρέφοντες οἱ Ἄγγλοι πρὸς τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν τὸ βλέμμα ἐν πρώτοις ἀναμιμνήσκουσιν ἡμᾶς τοὺς ἀρχαίους τῆς συγγενείας δεσμούς, τοὺς συνδέσαντας τὸ πάλαι τὴν Ἀνατολὴν πρὸς τὴν ἀρχέγονον βρεττανικὴν Ἐκκλησίαν, διότι εἶνε γνωστὸν ὅτι αὕτη ἐξ ἡμῶν τὸ πρῶτον λαβοῦσα τὸ χριστιανικὸν φῶς ἐτήρει ἐπὶ μακρὸν τὰς ἀρχαίας τῆς Ἀνατολῆς παραδόσεις καὶ ταύτας προεβάλλετο πολλάκις κατὰ τῶν ὑπερφιάλων ἀξιώσεων τῆς Ρώμης. Ἔπειτα δὲ καὶ κυρίως ἡ πρὸς intercommunion φορὰ αὕτη, ὑπεμφαίνουσα τὴν ἀπὸ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος θρησκευτικὴν κατάστασιν τῶν Ἄγγλων, ὑποδηλοῖ τὰ αἴτια, δι' ἃ ἀκάθεκτος παρὰ πολλοῖς αὐτῶν ἀναπτύσσεται πρὸς τὴν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν τάσις, καὶ διακαὴς ὑποκαίεται πόθος, ὅπως ἐπὶ τοῦ πεδίου τούτου συναντηθῶσι μετὰ τῶν ἀποστολικῶν Ἐκκλησιῶν.

Ἡ ἀγγλικὴ τῳόντι Ἐκκλησία διατηρήσασα τὴν ἱεραρχίαν καὶ μηδέποτε περιελθοῦσα εἰς παντελῆ πρὸς τὴν παράδοσιν ῥῆξιν, ἐν γένει δὲ τὴν θεολογίαν τῆς Ζυρίχης ἀναδεύσασα μετὰ παπικῶν ἐθίμων καὶ τύπων, ἐνδείκνυτο ὡς ἡ μόνη προτεσταντικὴ χώρα, ἐν ᾗ θᾶττον ἢ βραδύτερον θὰ ἐξηγείρετο ὁ πρὸς τὰς ἀρχεγόνους Ἐκκλησίας ὀργασμός. Ἀλλ' ὁ λόγος οὗτος μόνος δὲν θὰ ἤρκει εἰς ἐξήγησιν τοῦ φαινομένου τούτου, ἂν μὴ ἄλλα αἴτια παρεσκεύαζον τὸ ἔδαφος πρόσφορον πρὸς τὴν τοιαύτην ροπήν. Ἡ βασιλεία ἐν πρώτοις, ἡ ἄλλοτε τὴν παπικὴν κυριαρχίαν ἐν Ἀγγλίᾳ ἀντικαταστήσασα καὶ τὴν ἐπισκοπικὴν Ἐκκλησίαν περιφρουροῦσα, σὺν τῷ χρόνῳ προϊόντι, καθόσον ἡ μὲν πίστις ἀπόλλυσι τὴν πρώτην αὐτῆς ἐπὶ τῆς μεταρρυθμίσεως ζέσιν, ἡ δὲ ἀπιστία λυμαίνεται τὴν τάξιν τῶν λογίων ἀπομακρύνουσα αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ χριστιανισμοῦ, καὶ ἐξ ἄλλων ἔτι βλέψεων, δὲν εἶνε πλέον ὁ κραταιὸς τῆς Ἐκκλησίας πρόμαχος, ὁ κατὰ τῶν ἐπιθέσεων τῆς βουλῆς καὶ τῶν ἄλλων πολεμίων ἀντιτασσόμενος. Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν μάλιστα τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος ἡ κυβέρνησις τῆς Ἀγγλίας, ἀποδεξαμένη τοὺς παπικοὺς καὶ τοὺς **διαφωνοῦντας** (Dissenters) ἐν τῇ βουλῇ, ὑποστηρίζει τὴν Ἐκκλησίαν μόνον ἐξ ἀπόψεως ἠθικῆς, ἤτοι οἱ κληρικοὶ προστατεύονται οὐχὶ ὡς φρουροὶ τοῦ δόγματος ἀλλὰ μόνον ὡς παράγοντες τῆς ἠθικῆς ζωῆς

* Ὁ ἐκ τῶν καθηγητῶν τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς ἐλλόγιμος κ. Χρῆστος Ἀνδροῦτσος ἀπέστειλεν ἡμῖν τὴν ἑπομένην πρωτότυπον πραγματείαν, ἣν ἀσμένως καταχωρίζομεν ἐν τῷ φύλλῳ ἡμῶν.

καὶ τῶν φιλανθρωπικῶν ἔργων προστάται, συμφώνως ἄλλως πρὸς τὴν πρακτικὴν ἐν γένει φύσιν τοῦ ἀγγλικοῦ ἔθνους. Ἔπειτα δὲ αἱ ὑπερβολαὶ εἰς ἃς ἐξώκειλεν ὁ προτεσταντισμὸς κατὰ τὰς ἀκολουθίας αὐτοῦ διαπτυσσόμενος, καὶ δὴ καὶ μάλιστα ἡ θρησκευτικὴ ἀδιαφορία καὶ ἀπιστία, οἱ φυσικοὶ καρποὶ τῆς προτεσταντικῆς ὑποκειμενικότητος, παρήγαγον ἀντίδρασιν παρὰ πολλοῖς καὶ ἐξήγειραν τὴν προσοχὴν πρὸς τὴν σεμνὴν μορφὴν καὶ τὸν ἀναλλοίωτον χαρακτῆρα τῆς ἀνατολικῆς ἐν μέρει δὲ καὶ τῆς δυτικῆς Ἐκκλησίας. Ἐὰν δὲ εἰς ταῦτα προστεθῇ καὶ ἡ μεταβολὴ ἡ ἐπελθοῦσα εἰς τὰ πνεύματα τῶν Ἄγγλων ἐκ τῆς εὐχεροῦς ἐπιμιξίας πρὸς τὴν ἠπειρωτικὴν Εὐρώπην καὶ τῆς γνωριμίας τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, τῆς ἀποκηρυξάσης ὁμοίως τὴν παπικὴν κυριαρχίαν, ἔχομεν πλήρη τὰ αἴτια, δι' ἃ οἱ Ἄγγλοι, θεωροῦντες ἤδη τὴν ἰδίαν Ἐκκλησίαν οὐχὶ ὡς πολιτικὸν καθίδρυμα μετὰ τῶν ὁρίων τῆς χώρας αὐτῶν περατούμενον, ἀλλὰ ὁμοφυῆ κλάδον τῆς καθόλου Ἐκκλησίας, ἀτενίζουσι νῦν μὲν πρὸς τὴν Ῥώμην νῦν δὲ πρὸς τὴν Ἀνατολήν, ποιούμενοι λόγον περὶ intercommunion καὶ περὶ τοῦ κύρους τῶν χειροτονιῶν αὐτῶν ἐρωτῶντες. Πρὸς τὴν ἀνατολικὴν δὲ ἰδίως Ἐκκλησίαν ἀποτείνονται τοσούτῳ προθυμότερον, ὅσον ἡ μὲν ἀγέρωχος Ῥώμη βαρέως ἤκουσε πάντοτε τὰς τοιαύτας ἀξιώσεις περὶ ἰσότητος τῶν ἀπεσχισμένων Ἐκκλησιῶν πρὸς τὴν λατινικήν, ἡ δὲ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, ἡ ἀπηλλαγμένη ἅμα καὶ ἀντεπεξελθοῦσα κατὰ τῶν δεσποτικῶν τάσεων ἐκείνης, ἐνεδείκνυτο ὡς σύμμαχος φυσική.

Καὶ ἡ μὲν intercommunion, ἡ ἐξωτερικὴ ὡς εἴπομεν ἕνωσις, ἡ ἐπὶ τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης καὶ συμπαθείας ἐρειδομένη καὶ ἐν τοιούτοις ἔργοις ἐκδηλουμένη, καίτοι ἄνευ δογματικῆς ἑνότητος δὲν δύναται νὰ ἀποφέρῃ τοὺς προσδοκωμένους καρποὺς, εἶνε ὅμως ἀναγκαία καὶ διὰ τοὺς πολυειδεῖς ἐχθροὺς τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας καθόλου καὶ δὴ καὶ τῆς ὀρθοδόξου, καὶ ὡς ἀποτελοῦσα τὸν προκαταρκτικὸν ὅρον πρὸς μείζονα προσέγγισιν καὶ τὴν ἐσωτερικὴν ἕνωσιν. Ἡ δὲ περὶ τοῦ κύρους τῶν ἀγγλικῶν χειροτονιῶν ἐρώτησις, τὸ ὑποκείμενον τῆς παρούσης μελέτης, ἐξ ὀρθοδόξου ἀπόψεως, δύναται κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην νὰ τύχῃ ἀπαντήσεως οὐχὶ **κατ' ἀρχὴν καὶ γενικῶς, ἀλλ' ἐφ' ὅσον πρόκειται περὶ προσελεύσεως Ἀγγλῶν κληρικῶν εἰς τοὺς κόλπους τῆς ὀρθοδοξίας.** Εἰς τὴν ἀρχαίαν ἀδιαίρετον Ἐκκλησίαν οὐδέποτε παρ' οὐδενὸς τῶν αἱρετικῶν προεβλήθη τὸ ἐρώτημα, ἂν κατ' ἀρχὴν ἔχωσιν ἢ μὴ ἱερωσύνην, μόνον δὲ τῶν προσιόντων καὶ τῶν μετ' αὐτῆς κοινωνίαν αἰτουμένων κληρικῶν ἠρευνᾶτο φυσικῶς καὶ τὸ κῦρος τῆς χειροτονίας. Ἡ κατ' ἀρχὴν ἔρευνα τοῦ κύρους τῆς ἀγγλικῆς ἱερωσύνης προϋποτίθησι φυσικῶς, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀγγλίας δύναται νὰ εἶναι κλάδος τῆς ἀληθινῆς Ἐκκλησίας παράλληλος καὶ ἰσόμοιρος πρὸς τὴν ὀρθόδοξον, συνεπάγεται δὲ φυσικῶς καὶ τὴν πρὸς αὐτὴν κοινωνίαν ἄνευ δογματικῆς ἑνώσεως, ἐὰν κατ' ἀρχὴν ἀναγνωρισθῇ ἡ ἱερωσύνη αὐτῆς. Ἀλλὰ μὴν ἡ τοιαύτη ἐξέτασις προσκρούουσα ἄρδην πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς ὀρθοδοξίας, καθ' ἃς οἱ ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀποσχισθέντες δὲν δύνανται νὰ διατηρῶσι τὴν πρὸς τὴν ἀληθῆ Ἐκκλησίαν ἑνότητα καὶ κοινωνίαν, εἶνε ἐξ ὀρθοδόξου ἐπόψεως ἀσύστατον καὶ ἀπόβλητον, οὐδὲ δύναται νὰ τύχῃ ἐπισήμου ἀπαντήσεως τὸ ἐξ Ἀμερικῆς ἐρώτημα ὡς ἀντιβαῖνον πρὸς τὴν εἰρημένην τῆς ὀρθοδοξίας ἀρχὴν, ἀνακρινούσης τὰς ἐκτὸς χειροτονίας, ἐφ' ὅσον καὶ ὅτε οἱ τοιοῦτοι κληρικοὶ προσήρχοντο εἰς τοὺς κόλπους αὐτῆς. Καὶ δὲν ἀγνοοῦμεν μὲν ὅτι θεμελιώδης καθόλου δόξα τοῦ προτεσταντισμοῦ εἶνε, ὅτι ἡ χριστιανικὴ ἀλήθεια δὲν εἶνέ τι ἀποτετελεσμένον ἐν χρόνῳ καὶ ὑπ' ἀνωτέρας ἢ κατ' ἄνθρωπον αὐθεντίας πεφουρνημένον, ἀλλ' ἰδανικὸν, εἰς ὃ τείνουσαι προσαναβαίνουσι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον αἱ ἐπὶ μέρους Ἐκκλησίαι, αἱ τμήματα μόνον τῆς ἀληθείας ταύτης κατέχουσαι καὶ λοιπὸν ἰσόμοιρα μέρη τῆς οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας ἀποτελοῦσαι· ὁμοίως δὲ ὅτι ἡ τοιαύτη θεωρία ἐκδηλοῦται καὶ πρακτικῶς, προσφερομενης τῆς εὐχαριστίας εἰς πάντα χριστιανὸν καὶ δὴ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἀγγλίας, ἐν ᾗ καὶ ἄλλης ὁμολογίας χριστιανὸς δικαιοῦται νὰ προσέλθῃ ἀδεῶς εἰς τὸν μυστικὸν δεῖπνον λαμβάνων, ὡς λέγουσι, **παθητικὴν κοινωνίαν.** Ἀλλ' ἡ ἀνατολικὴ Ἐκκλησία, ὁ τῆς ἀληθείας διδάσκαλος καὶ τῆς **χάριτος ὁ νόμιμος ὁροθέτης,** ἥκιστα δύναται νὰ ἐπινεύσῃ εἰς τοιαύτας ἀρχὰς καὶ διατάξεις. Ἐν τῷ πνεύματι λοιπὸν αὐτῆς τούτῳ ἀνακρίνοντες τὰς χειροτονίας τῶν Ἄγγλων κληρικῶν, ἤτοι ὡς προσιόντων εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν, ἐξετάζομεν αὐτὰς ἐν τοῖς ἑξῆς μόνον **ἐξ ἐπόψεως δογματικῆς,** οὐδαμῶς θί-

γοντες, μᾶλλον δὲ ἀναβάλλοντες εἰς ἄλλον καιρὸν τὴν ἱστορικὴν τοῦ πράγματος ὄψιν, ἤτοι τὴν ἐν τῇ ἀγγλικῇ Ἐκκλησίᾳ ἀποστολικὴν διαδοχὴν τὴν σχετιζομένην πρὸς τὴν χειροτονίαν τοῦ πρώτου τῶν Ἄγγλων ἐπισκόπου Parker, τοῦ ἐν τῇ μεταρρυθμίσει κατασταθέντος. Ἐπειδὴ δὲ ἡ δογματικὴ ἔποψις ἀναφέρεται ἔνθεν μὲν εἰς τὸ κῦρος ἢ μὴ τῆς ἱερωσύνης λόγῳ αἱρέσεως ἢ σχίσματος, ἔνθεν δὲ εἰς τὴν κανονικὴν ἀντίληψιν καὶ τέλεσιν τοῦ μυστηρίου, πρόδηλος καὶ ἡ διαίρεσις τῆς παρούσης διατριβῆς εἰς δύο· εἰς τὸ **περὶ τοῦ κύρους τῶν ἀγγλικῶν χειροτονιῶν κατ' ἀρχὴν, καὶ ἀπὸ τῆς μυστηριακῆς αὐτῶν ὄψεως**. Ὡς ἐκ περισσοῦ δὲ προστίθεμεν ἐνταῦθα ὅτι ἡ διατριβὴ αὕτη οὐδεμίαν ἄλλην ἀξίωσιν ἀντιποιουμένη συνετάχθη προχείρως, ὅπως καταστήσῃ γνώριμον καὶ οἰκεῖον ἡμῖν τὸ διαφέρον τοῦτο θέμα, περὶ οὗ ἡ ἐλάχιστα ἢ σχεδὸν οὐδὲν ἐγράφη παρ' ἡμῖν.

(ἕπεται συνέχεια).

Χρῆστος Ἀνδρούτσος

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΕΝ ΓΕΝΕΙ ΚΑΙ ΠΕΙΘΑΡΧΙΑΣ*

Παράγγελμα 3ον. **Λάνθανε ἐπιτηρῶν τοὺς μαθητάς.**

Ὁ ἔρως τῆς ἀνεξαρτησίας εἶναι ἔμφυτος εἰς τὸν ἄνθρωπον· διὰ ταῦτα ἐπιτήρησις ἀνήσυχος καὶ μικρολόγος κινεῖ εἰς τὸ κακὸν καὶ εἶναι φόβος μὴ ὑπὸ ζυγὸν λίαν βαρὺν ἀναφωνήσῃ καὶ ὁ μαθητὴς τὸ τῆς ἱσπανικῆς κωμῳδίας, «Κινδυνεύοντες νὰ ἀπαγχονισθῶμεν φάγωμεν τὸν ἀπηγορευμένον καρπόν». Ἡ ἄγαν λοιπὸν ἐπιτήρησις εἶναι ὑπερβολή, ἀλλὰ καὶ ἡ παντελὴς ἔλλειψις αὐτῆς εἶναι ἑτέρα ὑπερβολὴ ἐπικινδυνοτέρα τῆς πρώτης. Διὰ ταῦτα ἡ ἀρχὴ. «Πᾶν μέτρον ἄριστον», ποιεῖ ἡμᾶς νὰ θεωρήσωμεν καλλίστην ἐπιτήρησιν τὴν γινομένην μετὰ συνέσεως καὶ μᾶλλον μακρόθεν ἢ ἐκ τοῦ πλησίον. Ἡ τοιαύτη ἐπιτήρησις ἀπαιτεῖ αἱ προσταγαὶ καὶ αἱ ἀπαγορεύσεις νὰ εἶναι ὀλίγαι· διότι αἱ πολλαὶ καὶ ἀλλεπάλληλοι καθιστῶσι τὴν ἐκτέλεσιν δύσκολον, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀδύνατον. Τέλος δὲν διστάζομεν διόλου νὰ ἀποδεχθῶμεν τὴν γνώμην, ὅτι κάλλιστος τῶν διδασκάλων εἶναι ὁ ἐλάχιστα ὁμιλῶν.

Παράγγελμα 4ον. **Προσκτᾶται ὁ διδάσκαλος πολλοὺς τῶν μαθητῶν δεικνύων ἐμπιστοσύνην τινὰ εἰς αὐτούς.**

Πολλοὶ τῶν διδασκάλων προσεκτήσαντο οὐκ ὀλίγους τῶν μαθητῶν δεικνύοντες ἐμπιστοσύνην τινὰ καὶ λέγοντες π. χ. πρὸς αὐτούς· Θὰ μὲ εὐχαριστήσητε πολὺ πράττοντες τοῦτο, θὰ μὲ δυσαρεστήσητε πολὺ πράττοντες ἐκεῖνο. Ὀφείλομεν ὅμως νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι πάντα τὰ παιδία εἴτε δι' ἐλαφρότητα εἴτε δι' ἔλλειψιν καρδίας δὲν εἶναι ἐπιδεκτικὰ τούτων τῶν ὑψηλῶν συναισθημάτων, ὡς μαρτυροῦσι καὶ οἱ λόγοι τοῦ La Fontaine,

Cet âge est sans pitié.

Παράγγελμα 5ον. **Μὴ ἐρέθιζε τοὺς μαθητὰς μηδὲ κίνει ἐν αὐτοῖς πάθη.**

Ἡ ὑπερβολικὴ αὐστηρότης ἐμποιεῖ εἰς τὸν μαθητὴν μῖσος πρὸς τὸν διδάσκαλον καὶ τὴν σχολήν. Ἡ εἰρωνεία καὶ αὐτὴ πικραίνει, αἱ δὲ ταπεινοῦσαι ποιναὶ παράγουσι τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα καὶ ποιοῦσιν ἔτι τὸν διδάσκαλον μισητὸν εἰς τὸν μαθητήν.

Παράγγελμα 6ον. **Μόνον καλὰ παραδείγματα δίδου τοῖς μαθηταῖς.**

Ἡ διὰ τῶν παραγγελμάτων ὁδὸς εἶναι μακρὰ, ἡ δὲ διὰ τῶν παραδειγμάτων βραχεῖα καὶ ἀποτελεσματική. Ἂς δίδωμεν λοιπὸν ἡμεῖς οἱ διδάσκαλοι τὸ παράδειγμα τῶν ἀρετῶν καὶ τῶν ἰδιοτήτων, ἃς συνιστῶμεν, καὶ θὰ εὕρωμεν τοὺς μιμητάς. Ὀφθαλμοὶ πιστότεροι ὦτων.

Πειθαρχία.—Ἀρχαὶ γενικαί.

Ἡ μὲν εὐταξία σώζειν δοκεῖ, ἡ δὲ ἀταξία πολλοὺς ἤδη ἀπολώλεκε. Ταύτης ἕνεκα τῆς ὁμολογουμένης ἀληθείας εἰς ἐνίσχυσιν καὶ στερέωσιν τῆς πειθαρχίας, τῆς βάσεως καὶ τοῦ θεμελίου πάσης προόδου, πάντες σχεδὸν οἱ παιδαγωγοὶ ἐθεώρησαν ἀναγκαίαν τὴν ὕπαρξιν συστήματός τινος ποινῶν. Καὶ αὐτοὶ ἔτι οἱ ἰδεολόγοι, οἵτινες θεωροῦντες τὸν ἄνθρωπον φύσει ἀγαθὸν ἀποδοκιμάζουσι πᾶσαν τιμωρίαν ὡς ἐπικίνδυνον καὶ ἀνάρμοστον εἰς τὴν ἠθικὴν, ἀναγκάζονται πυκνὰ ἐν τῇ πράξει νὰ παραβαίνωσι τὴν ἀρχὴν αὐτῶν ὡς μὴ ἐρειδομένην ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης, μάλιστα τῆς παιδικῆς, φύσεως τῆς ἀσθενεστέρας ἢ ὥστε νὰ δύναται νὰ διευθύνηται ὑπὸ μόνης τῆς ἠθικῆς δυνάμεως. Ἐπιβάλλεται ὅμως παρὰ ταῦτα εἰς τὸν διδάσκαλον τὸ καθῆκον νὰ προθυμῆται παντὶ τρόπῳ νὰ ἀναπτύσσῃ ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ τῇ συνειδήσει τοῦ μαθητοῦ τὸ

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 479—482 καὶ τέλος.

συναίσθημα τοῦ καθήκοντος οὕτως, ὥστε τὴν ἐξωτερικὴν διέγερσιν τῶν ποινῶν νὰ ποιῇ κατὰ τὸ δυνατὸν περιττήν.

Τὸ ἔργον τοῦ διδασκάλου ἐν τῇ ἐπιβολῇ τῶν ποινῶν εἶναι ἄρχοντος καὶ δικαστοῦ. Ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ ἡ μεγίστη ἀμεροληψία καὶ ἀπροκαταληψία εἶναι ἀναγκαία· διότι διδάσκαλος διευθυνόμενος ὑπὸ ἄλλου ἐλατηρίου ἢ ὑπὸ τῆς δικαιοσύνης εἶναι ἀνάξιος τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτοῦ. Ἐκ τούτων πρὸς τοὺς πλουσίους μαθητὰς καὶ πτωχοὺς, πρὸς τοὺς υἱοὺς τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἰδιωτῶν, ὀφείλει πρὸς πάντας νὰ προσφέρηται ὁμοίως, ἐπειδὴ ὢν μόνον πρὸς τὰς φυσικὰς καὶ ἠθικὰς ἀσθενείας, τὴν πενίαν, ἥτις πολλὰ προσκόμματα ἀπαντᾷ ἐν τῇ οἰκοι ἐργασίᾳ καὶ τῶν εἰς τὴν σπουδὴν ἀναγκαίων στερεῖται, τὴν ἀσθένειαν, τὴν δυστυχίαν ἢ τὰ σωματικὰ ἐλαττώματα, εἰς ἃ ὁ γνησίως διδάσκαλος οὐδένα ὑπαινιγμὸν θὰ ἐπιτρέψῃ οὔτε εἰς τοὺς μαθητὰς οὔτε εἰς ἑαυτόν. Ἡ δὲ τιμωρία δι' ἔλλειψιν μνήμης ἢ νοημοσύνης εἶναι ἔργον σμικρᾶς διανοίας καὶ ἀπανθρωπίας.

Αἱ ποιναὶ ὅμως, ὅπως ὦσιν ἀποτελεσματικαὶ, ἀνάγκη πολλὴ νὰ εἶναι σπάνιαι, νὰ εἶναι ἡ ἐξαίρεσις καὶ οὐχὶ ὁ κανών. Ὅπως τὰ φάρμακα εἰς τὸν ὑγιᾶ ὀργανισμὸν εἶναι παντάπασι περιττὰ καὶ πυκνὰ βλαβερὰ, «Ἤμην ὑγιὴς, θελήσας δὲ νὰ γείνω ὑγιέστερος ἐνθάδε κεῖμαι», οὕτω καὶ αἱ ποιναὶ εἶναι μόνον ἀναγκαῖαι, ὁπότε ἀταξία ἠθικὴ πραγματικὴ ἢ ταραχὴ ἐν τῷ ὀργανισμῷ τῆς σχολῆς ὑπάρχει. Πρέπει ὅμως νὰ μὴ παρέλθωμεν ἐν σιγῇ ὅτι αἱ ὑγιεῖς κράσεις ἐν ταῖς οἰκογενείαις καὶ ταῖς σχολαῖς δὲν εἶναι πολλαί. Ἐκ τῶν ποινῶν ὑπάρχουσί τινες, ἃς πᾶσα παιδαγωγία ὑγιὴς ἀποδοκιμάζει ὡς οὐδόλως συμβαλλομένας εἰς τὴν ἠθικὴν βελτίωσιν· διότι τὸ μὲν ὄφελος αὐτῶν σμικρότατον, ἡ δὲ ταπείνωσις καὶ βλάβη μεγίστη εἶναι. Τοιαῦται ποιναὶ εἶναι αἱ σωματικαὶ τιμωρίαι ἐν γένει, ἡ μακροχρόνιος κάθειρξις, τὸ γονάτισμα, τὰ τῆς ἀτιμίας θρανία, οἱ ὄνειοι σκοῦφοι (les bonnets d ânes) οἱ ἔτι καὶ σήμερον ἐν χρήσει ἐν ταῖς σχολαῖς τῶν ἀδελφῶν (sœurs), ἡ ἐγγραφὴ ἐν βιβλίῳ αἰσχύνης ὡς ἠθικὸς στιγματισμὸς καὶ ἄλλαι· ποιναὶ δὲ ἐνεργοῦσαι ἀποτελεσματικῶς θεωροῦνται αἱ φυσικαὶ, αἱ ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως τῶν ἁμαρτημάτων τῶν μαθητῶν ἀπορρέουσαι. Οὕτως ὁ ταραχοποιὸς μαθητὴς ἐν ὀλιγοχρονίῳ κρατήσει εὑρίσκει φυσικὸν καὶ νόμιμον χαλινὸν τῆς ἀγρίας αὐτοῦ ὁρμῆς, ὁ βάνδαλος ἀναγκάζεται νὰ πληρώσῃ εἰς ἐπανόρθωσιν τῆς βλάβης, ἧς αἴτιον εἶναι ὁ πρὸς τὴν καταστροφὴν ἔρως αὐτοῦ, ὁ φίλερις καὶ ὁ φλύαρος τιμωροῦνται χωριζόμενοι ἐν τῇ παραδόσει ἀπὸ τῶν ἄλλων συμμαθητῶν, ὁ ψεύστης καὶ ὁ ὀκνηρὸς στερούμενοι ὁ μὲν τῆς ἐμπιστοσύνης, ὁ δὲ τῆς διαχύσεως, ὁ ἀμελὴς δι' ἀναπληρωματικῆς ἐργασίας. Ἐν τῇ ἐπιβολῇ τούτων τῶν ποινῶν ὀφείλει ὁ διδάσκαλος νὰ προσέχῃ τὸν νοῦν εἰς τὴν κρᾶσιν τῶν παιδίων καὶ εἰς τὴν φυσικὴν ζωηρότητα καὶ εὐκινησίαν. Ὁ νοῦν ἔχων διδάσκαλος δὲν λησμονεῖ οὔτε τὴν ἡλικίαν, οὔτε τὸ φῦλον, οὔτε τὸν ὅλον βίον τῶν μαθητῶν· ὑπολογίζει τὸν πραγματικὸν χαρακτῆρα τοῦ ἁμαρτήματος, τὰς περιστάσεις, αἵτινες ἐλαφρύνουσιν ἢ ἐπαυξάνουσι τὸ βάρος αὐτῶν, τὴν προμελέτην π. χ. καὶ τὴν πολλὴν ἢ ὀλίγην τοῦ μαθητοῦ σκέψιν ἢ ψυχραιμίαν, μεθ' ἧς ἐποίησε τὴν ἀξιόμεμπτον πρᾶξιν. Πρὸς μὲν τὰ βαρέα πλημμελήματα τὰ ἀναφερόμενα εἰς διαφθορὰν πρόωρον, εἰς ἔλλειψιν καρδίας καὶ εἰς ἕξεις κακὰς, ὀφείλει νὰ εἶναι αὐστηρὸς, πρὸς δὲ τὰ ἐξ ἀλλοτρίας ἐπιρροῆς ἐπιεικὴς, ἐνθυμούμενος πάντοτε ὅτι καὶ αὐτὸς ποτε ἦτο νέος, ὅτε εἶχεν ἀνάγκην τῆς ἐπιεικείας, ἣν ἄλλοι τώρα ἐξαιτοῦνται παρ' αὐτοῦ.

Ταύτην τὴν ἐπιείκειαν εἰς τὸν διδάσκαλον πρὸς τὰ παιδία τὰ εἰς αὐτὸν ἐπιτρεπόμενα ἐπιβάλλει καὶ ἑτέρα σκέψις, ὅτι αἱ πλεῖσται τῶν ἐλλείψεων τοῦ χαρακτῆρος γειτνιῶσιν εἰς ἰδιότητας πολυτίμους καὶ γίνονται ἐνίοτε τοιαῦται σὺν τῷ χρόνῳ ἐν τῇ μεγάλῃ σχολῇ τοῦ βίου, τῇ πείρᾳ. Οὕτως ὁ μὲν παῖς, ὅστις φλυαρῶν ταράττει σήμερον τοὺς συμμαθητὰς αὐτοῦ καὶ ἐνοχλεῖ τὸν διδάσκαλον, θὰ δυνηθῇ ἴσως ποτὲ νὰ τέρψῃ τὴν κοινωνίαν μὲ πλήρεις χάριτος καὶ πνεύματος ὁμιλίας, φλύαρος εὐχάριστος γενόμενος, ὁ δὲ σιωπηλὸς, ὅστις μὲ τὴν σιωπὴν αὐτοῦ καὶ ἀπαθῆ ὄψιν στενοχωρεῖ τὸν διδάσκαλον, θὰ γείνῃ καὶ αὐτὸς ἴσως ἀνὴρ λογιστικὸς, ἐμφρων καὶ σοβαρὸς, ἐπιτήδειος νὰ διεξαγάγῃ καλῶς δύσκολον ἐπιχείρησιν· ὁ παῖς τέλος, ὅστις καταχρώμενος τὴν δύναμιν αὐτοῦ βασανίζει καὶ καταπιέζει τοὺς συμμαθητὰς θὰ διακριθῇ ἴσως καὶ αὐτὸς ἐν παντὶ εὐγενεῖ ἀγῶνι, εὔτολμος γενόμενος.

Τούτων ἕνεκα, καίτοι ἐν γένει διὰ τὰς πολλὰς ἀξιώσεις τῶν γονέων καὶ τῆς κοινωνίας καὶ διότι πάσης τοῦ μαθητοῦ ἀποτυχίας αὐτὸς οὐχὶ

μετὰ πολλῆς ὀρθότητος πυκνὰ αἴτιος θεωρεῖται εἶναι φυσικὸν εἰς τὸν διδάσκαλον νὰ χαίρῃ διὰ τὴν δεξιότητα καὶ ἐπιτυχίαν, νὰ λυπῆται δὲ διὰ τὴν πενιχρὰν πρόοδον τῶν μαθητῶν τῶν ματαιούντων τοὺς μακροὺς καὶ συνεχεῖς αὐτοῦ πόνους καὶ τὴν πολλὴν προθυμίαν, ὀφείλει ἐν τοσούτοις νὰ μὴ κρίνῃ αὐστηρῶς μηδὲ νὰ ἀποφασίζῃ προώρως μάλιστα περὶ τῶν διανοιῶν τῶν ἐναντιουμένων εἰς τὴν πολλὴν αὐτοῦ προθυμίαν· διότι πολλοί, οἵτινες μαθηταὶ ὄντες ἐκπρύχθησαν ἀνίκανοι, ἐνίοτε δὲ καὶ ἠλίθιοι, ἐφάνησαν ὕστερον πολλὰς ἀρετὰς κεκτημένοι καὶ ἄνδρες ἐγένοντο διαπρεπεῖς. Τούτων ἡ διάνοια γῆ χέρσος ἐν τῇ σχολῇ οὖσα ἔμελλε νὰ καταστῇ γόνιμος βραδύτερον ἐν τῇ κοινωνίᾳ.

Καλοῦσι λοιπὸν ποινὰς παιδαγωγικὰς μὲν τὰς μὴ ἐναντιουμένας εἰς τὸν ἠθικὸν σκοπόν, ὃν ὀφείλει νὰ προτίθηται ὁ διδάσκαλος τιμωρῶν τὸν μαθητήν, ἀντιπαιδαγωγικὰς δὲ τὰς διεγειρούσας τὰ κακὰ πάθη τῶν μαθητῶν καὶ τὰς ἐρεθιζούσας αὐτοὺς καὶ σληρυνούσας ἀντὶ νὰ διορθῶσι. Ποιναὶ παιδαγωγικαὶ θεωροῦνται σήμερον ἡ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ διδασκάλου ἐκδηλουμένη ἀποδοκιμασία, ἡ παραίνεσις, ἡ ἰδία καὶ δημοσία ἐπίπληξις, ἣν ἀκολουθεῖ μὴ διορθουμένου τοῦ μαθητοῦ ἡ ἀπειλή, ἡ κράτησις καὶ τὸ ἔσχατον ἡ προσωρινὴ ἀποβολή. Ἡ δὲ τελεία ἀποβολὴ ἡ ἐν γένει ἀτιμαζομένη καὶ ἐκβαλλομένη νομίζομεν ὅτι εἶναι ἀναγκαία καὶ φυσικὴ εἰς τοὺς μαθητὰς τοὺς ὁμολογουμένως ἀδιορθώτους καὶ δυναμένους νὰ διαφθείρωσι καὶ ἄλλους· διότι καὶ ἡ ἀποκοπὴ τῶν ἀπεξηραμμένων ἀπὸ τῶν χλωρῶν εἶναι φυσικὴ ἀνάγκη καὶ ἡ πολλὴ εὐλάβεια μὴ οἱ μώλωπες, εἴ τινες ὑπάρχουσιν, ἕλκη δι' ἐπιείκειαν γίνωνται σωτήριος. Περὶ δὲ τῶν ἀντιγραφῶν, τότε μόνον αὗται δύνανται νὰ εἶναι παιδαγωγικαί, ὅταν οὔτε πολλαὶ καὶ ἀλλεπάλληλοι εἶναι, οὔτε τῶν αὐτῶν σελίδων, λέξεων ἢ ρημάτων· διότι αἱ τοιαῦται ἀντιγραφαὶ ἀποκτηνοῦσι τὸν μαθητὴν καὶ ἐμποιοῦσιν εἰς αὐτὸν μῖσος πρὸς τὰ βιβλία, πρὸς τὰ γράμματα καὶ πρὸς τὸν διδάσκαλον.

Πολλὰ τῶν λεχθέντων περὶ τῶν ποινῶν δύνανται νὰ λεχθῶσι καὶ περὶ τῶν ἀμοιβῶν, αἵτινες καὶ δι' ἄλλους λόγους πολλοὺς καὶ διὰ τὴν πολλὴν πλημμέλειαν ὁ διὰ νωθρότητα ἢ βλακείαν ἥσυχος μαθητὴς νὰ τυγχάνῃ τοῦ πρώτου βραβείου διαγωγῆς εὐχόμεθα νὰ περιορισθῶσιν, εἰ δυνατὸν, εἰς τὴν ἐπιδοκιμασίαν καὶ εἰς τὸν ἔπαινον οὐχὶ τῶν προτερημάτων τῶν φυσικῶν δώρων, ὧν ἡ ἀμοιβὴ δύναται νὰ παρακωλύσῃ τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν, ἀλλὰ τῶν μελέτῃ καὶ ἀσκήσει κατορθωμάτων τοῦ μαθητοῦ, ὅστις ἀνάγκη πολλὴ νὰ μανθάνῃ, μικρὸς ἔτι ὤν, ὅτι ἐργάζεται εἰς ἀγαθὸν αὐτοῦ, εἰς ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῆς φυσικῆς ἀρρυθμίας καὶ σωτηρίαν, καὶ ὅτι δὲν εἶναι οὔτε ὀρθὸν οὔτε δίκαιον ὁ ἄνθρωπος νὰ ζητῇ καὶ λαμβάνῃ μισθὸν τῆς σωτηρίας αὐτοῦ. Μετὰ τὰ βραχέα ταῦτα τὸν μακρότερον καὶ βελτίονα περὶ τούτου τοῦ πράγματος λόγον ἐῶμεν ἄλλοις μᾶλλον ἡμῶν ἐν ταῖς θεωρίαις ἐνησκημένοις.

Θ. Παπαθεοδώρου

Ἡγούμενοι Καμαριωτίσσης.

α′	1609	**Φιλόθεος** ἱερομόναχος καὶ πνευματικὸς, ἐκ Κύπρου
β′	1640	**Γαβριὴλ**[20] (πρὸ τοῦ 1644)
γ′	1687	**Ἀθανάσιος** ὁ Μαλατέστας, ἐκ Νάξου· ἦλθεν εἰς τὴν μονὴν τῇ 1 μαρτίου τοῦ ἔτους τούτου, καὶ διωρίσθη ἡγούμενος ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Διονυσίου Δ′ τοῦ Μουσελίμη· ἀπεβίωσε δὲ τῇ 8 ἰανουαρίου 1704
δ′	1704	**Ἱερόθεος ἐπίσκοπος** Σίδης
ε′	1707	**Νεόφυτος,** ὁ τέως σκευοφύλαξ· ἡγούμενος μέχρι 1 μαρτίου 1712
ς′	1712	**Θεόκλητος,** ἀπὸ 1 μαρτίου
ζ′	1720	**Ἰγνάτιος** πρωτοσύγκελλος
η′	1721	**Δοσίθεος**
θ′	1722	**Μελέτιος**
ι′	1728	**Γρηγόριος ὁ μητροπολίτης** πρώην Μελενίκου
ια′	1738	**Ἱερόθεος**
ιβ′	1742	**Γρηγόριος,** ἐκ Νάξου· εἰσήχθη εἰς τὴν μονὴν τῇ 11 μαΐου 1738· ἡγούμενος ἕως ὀκτωβρίου 1772
ιγ′	1772	**Ἀγάπιος·** ἀπὸ ὀκτωβρίου· ἀλλὰ τῷ
ιδ′	1775	**Γρηγόριος**
ιε′	1776	**Ἀνανίας,** πρώην μέγας πρωτοσύγκελλος τοῦ Πατριαρχείου· ἡ-

20. Ὅπου ὁ ἡγούμενος σημειοῦται ἐν τῷ κώδηκι ἱερομόναχος ἐκεῖ ἀφῆκα μόνον τὸ κύριον ὄνομα αὐτοῦ ὅπου· δ' ἐπίσκοπος, μητροπολίτης, ἀρχιμανδρίτης ἢ πρωτοσύγκελλος σημειοῦται τὸ γνώρισμα τοῦτο.

γούμενος τῇ 7 ἰουλίου τοῦ ἔτους τούτου, μέχρι μέσων μαρτίου τοῦ ἐπιόντος

ις′ 1777 **Ἀγάπιος·** ἐξ Ἰκαρίας ἢ Μυκόνου, λόγιος ἀνήρ· ἡγούμενος τῇ 21 μαρτίου 1777—1 νοεμβρίου 1792, ὅτε ἐψηφίσθη Ρόδου μητροπολίτης, τοιοῦτος ὢν μέχρι τοῦ 1827, ὅτε ἀπέθανε

ιζ′ 1792 **Γρηγόριος·** ἐψηφίσθη Λιτίτζης ἀρχιεπίσκοπος ἐν ἀπριλίῳ μηνὶ τοῦ 1796

ιη′ 1796 **Λαυρέντιος ὁ μητροπολίτης** πρώην Νέων Πατρῶν, ἀπὸ τοῦ ἀπριλίου μέχρι τῆς 10 ὀκτωβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους

ιθ′ 1796 **Νεόφυτος·** ἀπὸ 1 ὀκτωβρίου 1796 ἕως σεπτεμβρίου 1798, ὅτε φαίνεται ὅτι διωρίσθη μέγας πρωτοσύγκελλος τοῦ Πατριαρχείου

κ′ 1798 **Κύριλλος μητροπολίτης** πρώην Γάνου καὶ Χώρας· διωρίσθη ἡγούμενος τῇ 16 7]βρίου 1798 καὶ ἐπαύθη κατὰ ὀκτώβριον τοῦ 1800

ιη′ 1800 **Λαυρέντιος ὁ πρώην** Νέων Πατρῶν, τὸ δεύτερον διωρίσθη τῇ 9 ὀκτωβρίου 1800, καὶ ἐπαύθη τῇ 18 ἰουνίου 1804

κα′ 1804 **Γαβριὴλ** ἀρχιμανδρίτης, ἐκ Κρήτης· ἡγούμενος τῇ 20 ἰουνίου τοῦ ἔτους τούτου, μέχρις 26 νοεμβρίου 1810, ὅτε ἐψηφίσθη μητροπολίτης Τήνου

κδ′ 1810 **Γαλακτίων** ἀρχιμανδρίτης, τέως ἡγούμενος Πρώτης· διωρίσθη τῇ 1 δεκεμβρίου τοῦ ἔτους τεύτου, καὶ, μεθ' ἡγουμενείαν ἐτῶν ἐννέα ἀκριβῶς, ἐπαύθη

κγ′ 1819 **Διονύσιος ἐπίσκοπος** Ἐδέσσης, διωρίσθη τῇ 1 δεκεμβρίου τοῦ ἔτους τούτου καὶ, διετίαν προστὰς τῆς μονῆς, ἐπαύθη· ἐπωνυμεῖτο Δὲ-Λάζαρης· ἐχειροτονήθη κατὰ νοέμβριον τοῦ 1801, καὶ τὸ 1833 ἐξελέγη μητροπολίτης Ζακύνθου

κδ′ 1821 **Μητροφάνης ἐπίσκοπος** Ἀριστείας, ἐκ Λέρου· ἡγούμενος ἦν ἐπὶ μῆνάς τινας· ἐπίσκοπος ἦν ἀπὸ τοῦ δεκεμβρίου τοῦ 1817

κε′ 1821 **Ἀγαθάγγελος,** ἐξ Ἄνδρου· διωρίσθη τῇ 1 δεκεμβρίου, διὰ προσταγῆς[21] Εὐγενίου τοῦ πατριάρχου καὶ τοῦ μεγάλου διερμηνέως Σταυράκη Ἀριστάρχου, ἐφ' ὅρῳ τοῦ χορηγεῖν τῷ Πατριαρχείῳ τρισχίλια γρόσια κατ' ἔτος

κς′, κζ′, κη′, κθ′ 1822—1827 **Ἰωσὴφ, Διονύσιος, Σαμουὴλ** ἱεροκῆρυξ, Ἄνδριοι καὶ οἱ τρεῖς, ἔχοντες τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τῆς ἐν Πρώτῃ μονῆς, καὶ μετὰ τὸν Σαμουὴλ **Ἀμβρόσιος,** ἐξ Αἴνου, χειροτονηθεὶς εἶτα μητροπολίτης Βόσνης· οὗτος παυθεὶς τῷ 1841 ἀπῆλθεν ἐκ Βόσνης εἰς τὴν ἐν Αὐστρίᾳ (Στειρίᾳ) Κίλλην, ἐν ᾗ ἀπεβίωσε τῇ 2 νοεμβρίου 1863

λ′ 1827 **Σαμουὴλ,** ἐκ Νάξου· μέχρι τοῦ 1831· ἀπεβίωσε τῇ 1 ὀκτωβρίου τοῦ 1839

λα′ 1847 **Στέφανος** Διονυσιάτης, ἀρχιμανδρίτης· διωρίσθη κατὰ ὀκτώβριον τοῦ 1847, μείνας ἐπὶ βραχὺν χρόνον ἡγούμενος.

Ἡγούμενοι τῆς ἐν Πρώτῃ μονῆς.

1722 **Ἀθανάσιος,** ἐκ Καστορίας, ἀποθανὼν τῷ 1740· ἦν καὶ πρὸ τοῦ 1722

1798 **Ματθαῖος·** ἦν πρὸ τοῦ ἔτους τούτου, ἄγνωστον ἐπὶ πόσον χρόνον

1798 **Διονύσιος**

1810 **Γαλακτίων·** ὁ τότε μετατεθεὶς εἰς τὴν Καμαριώτισσαν· ἦν ἄρα πρὸ τοῦ 1810 ἐν τῇ μονῇ Πρώτης

1810 **Γρηγόριος ἐπίσκοπος** Ἀργυρουπόλεως, ὃς ἦν ἐπίσκοπος ἀπὸ τοῦ 1807· θανόντος δ' ἐν τῇ ἡγουμενείᾳ,

1819 **Θεοδόσιος ἐπίσκοπος** Θεοδοσιουπόλεως διωρίσθη τῇ 7 αὐγούστου τοῦ ἔτους τούτου.

Ἡ μονὴ τῆς Πρώτης, ἡ κατόπι πτωχοτάτη, ἐκέκτητο τῷ 1819, κατὰ τὴν τότε γενομένην ἀπογραφήν, 23 αἶγας, ἀνὰ δύο δ' ἵππους, ἀγελά-

21. τὸ αὐτὸ προσταγῆς σημαίνει ὅτι μέχρις ἐκείνου τοῦ χρόνου διώριζεν ἡ τῶν Ὑψηλαντῶν οἰκογένεια· τῷ 1821 ὁ πατριάρχης.

δας καὶ βοῦς· τότε δ' εὑρέθησαν 37 σάκκοι διὰ σῖτον, 25 κάδδοι διὰ οἶνον, ἐργαλεῖα κηπευτικὰ καὶ σκεύη πολλά, ἐξ ὧν δῆλη γίνεται ὡς εὐανδροῦσα ἡ μονὴ· τῇ 4 ὀκτωβρίου 1821 Θεοδόσιος ὁ ἐπίσκοπος Ἡλιουπόλεως ἀφιέρωσεν αὐτῇ 119 αἶγας.

ΣΗΜ. — *Ὁ κατάλογος οὗτος ἐκδίδοται πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἤδη περὶ μονῆς Καμαριωτίσσης εἰρημένων.*

Μ. Ι. Γ.

Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΕΝ ΤΟΙΣ ΑΝΑΚΤΟΡΟΙΣ

Χθὲς τὴν ἑσπέραν, κατὰ τὰ παρ' ἡμῖν ἀπό τινος ἐθιστθέντα, ἐπὶ τῷ παρὰ μουσουλμάνοις διατυμούνῳ ραμαζανίῳ, ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, σὺν τοῖς σεβασμ. μητροπολίταις Ἐφέσου καὶ Προύσης, συνοδευόντων αὐτῷ τοῦ Ἐξοχ. ἄρχοντος Μ. Λογοθέτου Σταυράκη βέη Λουστάρχου καὶ τοῦ ἄρχοντος καπὶ-κεχαγιᾶ τῶν Πατριαρχείων Ἀντωνίου Οἰκιάδου ἐφέντη μετέβησαν εἰς τὰ αὐτοκρατορικὰ ἀνάκτορα τοῦ Γιλδίζ καὶ παρεκάθησαν εἰς δεῖπνον.

Μετὰ τὸ δεῖπνον ἡ Α. Θ. Π. ὑπέβαλε τῇ Α. Α. Μ. τῷ ἄνακτι διὰ τοῦ Ἐξ. ἀρχιθαλαμηπόλου τὰς εὐχὰς αὐτοῦ καὶ προσρήσεις, ἡ δὲ Α. Α. Μ. διὰ τοῦ αὐτοῦ ἀνωτάτου λειτουργοῦ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ οἴκου διεβίβασε τὴν ὑψηλὴν Αὐτοῦ εὐαρέσκειαν, διατρανῶν τὴν πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου αὐτοκρατορικὴν ὑψηλὴν εὔνοιαν καὶ τιμήν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

— *Φιλαδελφείας τεκμήριον* ἐχορήγησεν ἄρτι τῇ πενομένῃ τῆς Ἁγίας Σιὼν Ἐκκλησίᾳ ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως, ἀρωγὸς αὐτῇ προτεληθοῦσα διὰ προσωρινοῦ δανείου τρισχιλίων ὀθωμανικῶν λιρῶν, ἤδη διακεβασθεισῶν εἰς τὸν μακαριώτατον πατριάρχην τῆς Ἁγίας Πόλεως. Ἥ τε ἱερὰ Σύνοδος καὶ τὸ ἔντιμον Ἐθνικὸν Μικτὸν Συμβούλιον, ἐπὶ τῇ δεινῇ οἰκονομικῇ θλίψει τῆς τῶν Ἱεροσολύμων Ἐκκλησίας συναλγήσαντες, προθυμότατα ἔπραξαν τὸ δυνατόν, ὁ δὲ μακαριώτατος πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ. Δαμιανὸς τηλεγραφικῶς ηὐχαρίστησε τῷ παναγιωτάτῳ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ. Ἡ χορηγηθεῖσα ποσότης, συντελοῦσα πρὸς μικρὰν ἀνακούφισιν τῆς πενομένης Ἐκκλησίας τοῦ Ἀδελφοθέου τεκμηριοῖ λαμπρῶς τὸν μεταξὺ τῶν ἁγιωτάτων ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς σύνδεσμον, ὃν ἡ Μ. Ἐκκλησία ἐπαδείκνυτο ἀπὸ αἰώνων διὰ συνδρομῶν τακτικῶν, γινομένων μεταξὺ τῶν ὀρθοδόξων, ὑπὲρ τοῦ Παναγίου Τάφου, καὶ πρὸ ἑκατὸν περίπου ἐτῶν διὰ τῆς προστασίας πρὸς ἀνοικοδομὴν τοῦ πανιέρου ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως, καὶ διὰ τῆς ἐπὶ Κωνσταντίνου Α' τοῦ οἰκουμενικοῦ καὶ Ἀθανασίου Ἱεροσολύμων γενομένης συνεισφορᾶς πρὸς ἐλάφρυνσιν τῶν ὑπερόγκων χρεῶν τῆς ἁγιοταφιτικῆς Ἀδελφότητος.

Ἱερὰ μητρόπολις Ῥοδοπόλεως — Μετὰ τὴν γενομένην ἤδη συνοδικὴν ἀπόφασιν περὶ τῆς ἀνασυστάσεως τῆς πρὸ τριάκοντα καὶ πέντε ἐτῶν καταργηθείσης μητροπόλεως Ῥοδοπόλεως, καθὰ ἐγκαίρως ἠγγείλαμεν, ἡ ἱερὰ Σύνοδος, ἐν τῇ τοῦ σαββάτου συνεδρίᾳ, λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τὰς σχετικὰς ἀναφορὰς τῶν κατοίκων τῶν πατριαρχικῶν ἐξαρχιῶν Σουμελᾶ, Βαζιλῶνος καὶ Περιστερεῶτα, τὸ ἀπαντητικὸν γράμμα τοῦ πανιερ. μητροπολίτου Τραπεζοῦντος κ. Κωνσταντίου, τὴν ἔκθεσιν τοῦ αὐτόθι ἐξαρχικῶς ἀποσταλέντος πανοσιολ. ἀρχιμανδρίτου κ. Κωνσταντίνου Βοντζαλίδου, νεμικοῦ συμβούλου τῶν Πατριαρχείων, ἔτι δὲ ἐγκρίνασα καὶ ἐπικυρώσασα μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὸ σχέδιον τοῦ σχετικοῦ συνοδικοῦ Τόμου, δι' οὗ καταργοῦνται αἱ ἀναφερόμεναι ἀνωτέρω τέως ἐξαρχίαι, προέβη εἰς ἐκλογὴν μητροπολίτου. Ἐκ τῶν προταθέντων ὑποψηφίων, τῶν θειοφιλεστάτων ἐπισκόπων Ναζιανζοῦ κ. Γερβασίου καὶ Ἀριστείας κ. Ἱεροθέου, καὶ τοῦ πανοσιολ. ἀρχιμανδρίτου κ. Ἀθανασίου Λασκάρεως, ψήφων κανονικῶν γενομένων ἐν τῷ σεπτῷ πατριαρχικῷ ναῷ, ἀνεδείχθη μητροπολίτης Ῥοδοπόλεως ὁ τέως ἐπίσκοπος Ναζιανζοῦ κ. Γερβάσιος Σαρασίτης. — Ἡ ἱερὰ μητρόπολις Ῥοδοπόλεως ἐτάχθη τελευταία ἐν ταῖς μητροπόλεσι μετὰ τὴν τῆς Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτου.

— *Μητρόπολις Σκοπίων.* — Ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς τρίτης ἀναγνώσθη νεωτέρα ἐπιστολὴ τοῦ ἐν Σκοπίοις πατριαρχικοῦ ἀποσταλμένου ἱερολογ. διακόνου κ. Ἱεροθέου Ἀνθουλίδου, δι' ἧς ἡ αὐτόθι ἑλληνικὴ κοινότης ἠτήσατο ὅπως 1] ὁ ἑκάστοτε ἱερατικῶς προϊστάμενος τῆς κοινότητος μεθ' ἑνὸς μέλους τῆς ἑλληνικῆς δημογεροντίας παρεδρεύωσιν ἐν τῷ μικτῷ ἐκκλησιαστικῷ δικαστηρίῳ τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως, ἐν δὲ τῷ πνευματικῷ παρ' αὐτῇ δικαστηρίῳ ὁ προϊστάμενος μόνος· 2] τὸ ἀπὸ τοῦ διορισμοῦ τοῦ νῦν μητροπολίτου ἰσχύον καθεστὼς, τὸ ἀφορῶν εἰς τὴν τέλεσιν τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν ἐν τῷ μητροπολιτικῷ ναῷ, διατηρηθῇ μέχρι τῆς ἀποπερατώσεως τοῦ νέου ἰδίου ναοῦ τῆς κοινότητος· καὶ 3] αἱ τοῦ γάμου ἄδειαι αἱ ὑπὸ τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως ἐκδιδόμεναι διὰ μέλη τῆς κοινότητος ἀναγράφωσι τὰ ὀνόματα τῶν εἰς γάμου κοινωνίαν ἐρχομένων ἑλληνιστί. — Τῶν αἰτημάτων τούτων τῆς κοινότητος ἐγκριθέντων ὑπὸ τῆς ἱερᾶς Συνόδου, ἀπεφασίσθη ὅπως διὰ τοῦ προσήκοντος γράμματος ἀνακοινωθῶσι τῷ πανιερ. μητροπολίτῃ Σκοπίων κ. Φιλαρέτῳ αἱ ἀποφάσεις αὗται ὅπως ἐν τῷ μέλλοντι συμμορφωθῇ ταύταις.

— *Μητρόπολις Φιλαδελφείας* — Ἐξετασθεισῶν δεόντως ὑπὸ τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῶν κατὰ τοῦ μητροπολίτου Φιλαδελφείας κ. Λεοντίου αἰτιάσεων τῶν ὀρθοδόξων κατοίκων Κολόης (Κοῦλα) καὶ τῆς ἀπολογίας αὐτοῦ, ἐνεκρίθη νὰ συστηθῇ συνοδικῶς αὐτῷ ἡ θεραπεία τῶν θρησκευτικῶν ἀναγκῶν τῆς κοινότητος, ἀπὸ πολλοῦ στερουμένης ἱερέως, ἅμα δὲ νὰ συστηθῇ καὶ τοῖς προκρίτοις καὶ κατοίκοις ἡ ἐπιβαλλομένη πρὸς τὰς πνευματικὰς ἀρχὰς εὐλάβεια καὶ τὸ καθῆκον τῆς ἀποτίσεως τῆς ἀπὸ πολλοῦ καθυστερουμένης τῷ πανιερ. μητροπολίτῃ Φιλαδελφείας ἀρχιερατικῆς ἐπιχορηγήσεως.

—*Ἐπισκοπὴ Κρήνης.* — Ἐγκαίρως ἠγγείλαμεν τὴν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ὑποβλὴν παραπόνων κατοίκων τινῶν τῆς Κρήνης ἐναντίον τοῦ θεοφιλ. ἐπισκόπου Κρήνης κ. Θεοκλήτου. Διὰ τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Ἐφέσου ἀρτίως ὑπεβλήθησαν ἥ τε ἀπολογία τοῦ κατηγορουμένου ἐπισκόπου καὶ ἀναφοραὶ τῶν ἐν Κρήνῃ κοινοτικῶν ἀρχῶν καὶ τῶν κατοίκων, ἐκφράζουσαι τὴν εὐαρέσκειαν πάντων ἐπὶ τῇ μέχρι τοῦδε πολιτείᾳ τοῦ θεοφιλ. ἐπισκόπου. Ἡ ἱερὰ Σύνοδος, ἐπαρκῆ ταῦτα εὑροῦσα πρὸς ἀθῴωσιν, ἀπήλλαξε μὲν τὸν ἐπίσκοπον Κρήνης πάσης κατηγορίας, ἐνέκρινε δὲ νὰ συστηθῇ τοῖς κατοίκοις ὅπως ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ συνεργαζόμενοι προάγωσι τὰ κοινοτικὰ κατ' αὐτοὺς πράγματα.

— *Μητρόπολις Ἀγχιάλου.*—Οἱ κάτοικοι τῆς ἀπό τινων ἐτῶν νέαν ζωὴν προσλαβούσης πόλεως Πύργου ἐζήτησαν παρὰ τῆς Ἐκκλησίας ὅπως ἡ ἕδρα τῆς μητροπόλεως Ἀγχιάλου μετατεθῇ εἰς Πύργον. Ἡ ἱερὰ Σύνοδος παρέπεμψε τὴν αἴτησιν ταύτην τῷ πανιερ. μητροπολίτῃ Ἀγχιάλου κ. Βασιλείῳ ἵνα παράσχῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰς προσηκούσας σχετικὰς πληροφορίας διὰ τὰ περαιτέρω.

— *Μητροπολίτης Στρωμνίτζης.* — Τῇ ἐσπέρᾳ τῆς τετάρτης ἀνεχώρησεν εἰς τὴν θεόθεν αὐτῷ λαχοῦσαν ἐπαρχίαν, διὰ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Θεσσαλονίκης, ὁ πανιερ. μητροπολίτης Στρωμνίτζης κ. Γρηγόριος.

— *Μητρόπολις Σερβίων καὶ Κοζάνης.* — Τὸ ζήτημα τὸ προξενῆσαν ἐσχάτως ἐν Σερβίοις ἀνησυχίαν τινὰ μεταξὺ τῆς ὁμογενοῦς ὀρθοδόξου κοινότητος καὶ τοῦ πανιερ. μητροπολίτου Σερβίων καὶ Κοζάνης κ. Κωνσταντίου ἔλῃξεν αἰτίως, τῶν πρωταιτίων τῆς ταραχῆς καὶ τῶν ὑπὸ τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως ἀπολυθέντων διδασκάλων αἰτησαμένων συγγνώμην. Ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία μετὰ μητρικῆς ἐπιεικείας ἐπὶ τῇ μεταμελείᾳ τῶν τιμωρηθέντων ἐπέτρεψε μὲν αὐτοῖς ἵνα διδάσκωσιν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ, ἐξαιρουμένης τῆς πόλεως Σερβίων, ἀπένειμε δὲ συγγνώμην τοῖς παρεκτραπεῖσιν ἐφ' οἷς ἐτόλμησαν ἀνοικείοις τῇ τε ἀποστολῇ καὶ τῇ ἐπαγγελίᾳ ὀρθοδόξου καὶ διδασκάλου.

— *Ἐπαρχία Ῥοδουπόλεως.* — Ἡ δημογεροντία Λιβερᾶς τηλεγραφικῶς ὑπέβαλε τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτῆς ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ τοῦ πανιερ. μητροπολίτου Ῥοδουπόλεως.

— *Χειροτονία.* — Τῇ κυριακῇ ἐγένετο ἐν τῷ σεπτῷ πατριαρχικῷ ναῷ ἡ χειροτονία τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Ἐρυθρῶν κ. Ἰωακεὶμ, λειτουργούντων τῶν σεβασμ. μητροπολιτῶν Ἐφέσου, Βοδενῶν καὶ Λιτίτσης καὶ τοῦ θεοφιλ. ἐπισκόπου Εἰρηνουπόλεως.

— *Μονὴ ἁγίας Ἀναστασίας.*—Ἐγκριθείσης, ὡς ἐγράψαμεν ἤδη, τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἱεροδιακόνου κ. Γερμανοῦ ὡς ἡγουμένου τῆς μονῆς ταύτης, ἐνεταλή ὁ θεοφιλ. ἐπίσκοπος Ἀρδαμερίου καὶ Γαλατίστης κ. Δωρόθεος, ὁ καὶ ἐπόπτης τῆς μονῆς, ἵνα μεταβὰς χειροτονήσῃ αὐτὸν πρεσβύτερον· ἅμα δὲ συνεστήθη τοῖς ἐν αὐτῇ μονάζουσιν ἵνα παραλάβωσι καὶ πάλιν ἐν τῇ μονῇ τοὺς πρὸ καιροῦ μακρυνθέντας ἐξ αὐτῆς τρεῖς μοναχούς, ἀπὸ κοινοῦ δὲ πάντες, ὡς ἐμπρέπει μοναχοῖς ὀρθοδόξοις, ἐπιδιώξωσι τὴν ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ἀνόρθωσιν τῆς πατριαρχικῆς μονῆς ταύτης.

—*Μητροπολίτης πρώην Μαρωνείας.*—Αἰτήσει τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου πρώην Μαρωνείας κ. Κωνσταντίου, ἡ ἱερὰ Σύνοδος ἀριμοδίως διέταξε τὸν ἐν Καβάλλᾳ ἱερολογ. ἐπίτροπον τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Ξάνθης ἀρχιμανδρίτην κ. Σπυρίδωνα Βλάχον νὰ μεταβῇ εἰς τὴν νῆσον Θάσον, πρὸς εἴσπραξιν τῆς ἀρχιερατικῆς ἐπιχορηγήσεως τῆς ὀφειλομένης τῷ σχολάζοντι μητροπολίτῃ κ. Κωνσταντίῳ.

— *Συνεδρία Δύο Σωμάτων.* — Τῇ δευτέρᾳ συνῆλθον εἰς κοινὴν συνεδρίαν, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ πανυγιωτάτου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, τὰ δύο διοικητικὰ Σώματα τῆς Ἐκκλησίας καὶ εἰργάσθησαν πέραν τῆς μεσημβρίας ἐπὶ διαφόρων ἐκκλησιαστικῶς καὶ ἐθνικῶν ζητημάτων συσκεψάμενα.

— *Παρθεναγωγεῖον Ἑλληνικῆς κοινότητος Σταυροδρομίου.* — Ἐν τῇ κοινῇ συνεδρίᾳ τῶν δύο Σωμάτων, τῇ δευτέρᾳ (18) ληφθεισῶν ὑπ' ὄψιν τῶν αἰτήσεων τῆς φιλογενεστάτης κ. Ἑλένης Γ. Ζαρίφη ἀφ' ἑνὸς καὶ τῆς κεντρικῆς ἐφορίας τῆς ἑλληνικῆς ὀρθοδόξου κοινότητος Σταυροδρομίου, σὺν ἐπισυνημμένῳ πρακτικῷ γενικῆς συνελεύσεως αὐτῆς, περὶ τῆς ὡς ἐθνικοῦ ἱδρύματος ἀναγκηρύξεως τοῦ ἐνοριακοῦ παρθεναγωγείου, ἐθεσπίσθησαν καὶ ἐνεκρίθησαν τὰ ἑξῆς: 1] ἵνα ἡ προεδρεία τῆς ἐφορίας τοῦ παρθεναγωγείου τούτου ᾖ ἀνατεθειμένη ἰσοβίως τῷ φιλογενεστάτῳ κ. Λεωνίδᾳ Γ. Ζαρίφῃ καὶ μετὰ τὸν θάνατον τούτου περιέρχηται διαδοχικῶς εἰς μέλος τῆς οἰκογενείας Ζαρίφη ὑπ' αὐτῆς ταύτης ὑποδεικνυόμενον· 2] ἵνα, αὐτοδικαιουμένου τοῦ παρθεναγωγείου τούτου, ἀφίηται τῇ ἐφορίᾳ αὐτοῦ ἀπόλυτον δικαίωμα διακανονίσεως παντὸς ἀφορῶντος εἰς τὴν οἰκονομικὴν καὶ τὴν ἐκπαιδευτικὴν αὐτοῦ κατάστασιν, ὑπευθύνῳ δὲ καθισταμένῃ μόνον ἐνώπιον τῶν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἁρμοδίων ἀρχῶν ἤτοι τῷ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίῳ καὶ τῇ Κ. Ἐκπαιδευτικῇ Ἐπιτροπῇ· 3] ὅ' ἵνα ἐκ τῶν τεσσάρων λοιπῶν μελῶν τῆς ἐφορίας δύο μὲν ἐκλέγωνται ὑπὸ τοῦ προέδρου αὐτῆς, συμφώνως τῷ σχετικῷ περὶ διαρκείας τῆς ἐφορίας ἄρθρῳ τοῦ κοινοτικοῦ κανονισμοῦ, τὰ δὲ λοιπὰ δύο ὑπὸ τῆς κοινότητος Σταυροδρομίου, συνῳδὰ τῷ κανονισμῷ αὐτῆς, ἐχούσης δικαίωμα τοῦ ἐξελέγχειν τὴν ἐτησίαν διαχείρισιν τῆς ἐφορίας. Οἱ ἀνωτέρω διατετυπωμένοι ὅροι κατοχυρωθήσονται διὰ τοῦ προσήκοντος πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ σιγιλλιώδους γράμματος.

— *Σχολὴ ξένων γλωσσῶν.* — Κατὰ τὴν κοινὴν τῆς παρελθούσης δευτέρας συνεδρίαν τῶν δύο Σωμάτων ἐλήφθησαν ὁριστικαὶ περὶ ἱδρυομένης ὁσονούπω Σχολῆς τῶν γλωσσῶν ἀποφάσεις· ὅπως ἡ Σχολὴ διοικῆται ὑπὸ ἐφορίας, ἀνανεουμένης μετὰ πᾶσαν διετίαν, ἐφορία δὲ μείνῃ διὰ τὴν πρώτην διετίαν ἡ πρὸ καιροῦ ὀνομασθεῖσα εἰδικὴ ἐπιτροπή, εἰς ἣν ἦν ἀνατεθειμένη ἡ μελέτη τοῦ ζητήματος τῆς ἱδρύσεως, ἤτοι ὁ πανιερ. μητροπολίτης Σάρδεων κ. Μιχαὴλ, καὶ οἱ ἐρίτιμοι κκ. Λ. Καζανόβας, Γ. Ἀκεστορίδης, Θ. Παπαθεοδώρου καὶ Ζ. Φυτίλης καὶ εἰς ταύτην ἤδη ἀνετέθη ἡ ἐντολὴ ἵνα μεριμνήσῃ περὶ τοῦ καταρτισμοῦ τοῦ προγράμματος, ἐπικαλουμένῃ καὶ τὴν ἠθικὴν συμβολὴν καὶ σύμπραξιν εἰδικῶν προσώπων, περὶ ἐξευρέσεως τῶν ἀπαιτουμένων διὰ τὴν λειτουργίαν τοῦ παιδευτηρίου ὑλικῶν πόρων, περὶ ἐγκαταστάσεως αὐτοῦ ἐν τῷ καταλλήλῳ καὶ προσφόρῳ μέρει καὶ ἐν γένει περὶ παντὸς ζητήματος ἀφορῶντος εἰς τὴν ἀπρόσκοπτον πορείαν αὐτοῦ.

— *Κοινότης Ταταούλων.* — Ἐπιληφθὲν κατὰ τὴν χθεσινὴν αὐτοῦ συνεδρίαν τὸ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβούλιον τοῦ ἐν Ταταούλοις κοινοτικοῦ ζητήματος, ἀπεφάσισεν ἵνα παραμείνῃ μέχρι τέλους τοῦ ἔτους ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ ἱεροῦ ναοῦ, μὴ συγκληθῇ δὲ συνέλευσις ἐνοριακὴ πρὸς ἐκλογὴν νέας ἐπιτροπῆς, ἀλλὰ διορισθῇ μετὰ τὴν λῆξιν τῆς ἐνεστώσης περιόδου τῆς ὑπαρχούσης ἐπιτροπῆς ἑτέρα ἐξ ὁρκικίου. Εἰς τὴν ἐξ ὁρκικίου ταύτην ἐπιτροπὴν ἀνατεθήσεται ἡ φροντὶς τῆς συντάξεως τῶν νέων ἐκλογικῶν καταλόγων, οἵτινες ἀδύνατον νὰ συνταχθῶσιν ἢ μετὰ

παρελεύσιν δύο ἐτῶν, κατὰ τὰς διατάξεις αὐτοῦ τοῦ ἐκλογικοῦ κανονισμοῦ, ἤτοι κατὰ τὸ τέλος τοῦ παρόντος 1903 ἔτους.

— *Ἐνοριακαὶ ἐκλογαί.* — Αἰτήσει τῶν κατοίκων τῶν ἐνοριῶν Ἐλπίδος Κοντοσκαλίου, Σαριασικίου, Μουχλίου, Ποτηρᾶ καὶ τοῦ Ἐγκαιρᾶ, τὸ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβούλιον, ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς τετάρτης, ἐπέτρεψε ταῖς μὲν δύο πρώταις νὰ μὴ ἐκλέξωσι κατὰ τὴν προσεχῆ κυριακὴν ἐπιτροπὰς τῶν ἱερῶν ναῶν, ταῖς δὲ τρισὶ τελευταίαις ἵνα μὴ προβῶσιν εἰς ἐκλογὴν ἐφορίων τῶν παρ' αὐταῖς σχολείων.

— *Διαχείρισις οἰκοδομῆς Σχολῆς ἀστικῆς καὶ πατριαρχικῆς Μαρασλῆ.* — Ἡ ὑπόθεσις τῆς ἐξελέγξεως τῶν λογαριασμῶν, οὓς ὑπέβαλεν ἡ ἐπὶ τῆς οἰκοδομῆς τῆς ἐν Φαναρίῳ πατριαρχικῆς ἀστικῆς Σχολῆς Μαρασλῆ Ἐπιτροπή, ἀπό τινος ἀπασχολοῦσα τὸ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβούλιον, ἔλαβε πέρας χθές, κατὰ τὴν διοικητικὴν αὐτοῦ συνεδρίαν, παραταθεῖσαν μέχρι τῆς 3 σχεδὸν μετὰ μεσημβρίαν. Τὸ Συμβούλιον, μετὰ τὴν μελέτην τῶν ἐγγράφων τῶν σχετικῶν πρὸς τὴν διαχείρισιν τῆς οἰκοδομῆς τῆς σχολῆς, ἀπεφήνατο ὅτι, ἡ διαχειριστικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς τέως ἐφορίας τῆς σχολῆς Μαρασλῆ καθίσταται ἔνοχος ἀταξίας λογιστικῆς, ἀμελείας διαχειριστικῆς, καὶ ἀνωμαλιῶν ἀδικαιολογήτων, ὧν ἕνεκα ἐξέφρασε τὸ Συμβούλιον τὴν ἀποδοκιμασίαν αὐτοῦ καὶ θλῖψιν, ἐπιφυλασσόμενον ἵνα ἐξετάσῃ ἐὰν καὶ κατὰ τίνων πρέπῃ νὰ κινηθῇ ἀγωγὴ ἀποζημιώσεως.

— *Ἐπισκευαὶ πατριαρχικοῦ οἴκου.* Ὑπὲρ τῶν ἐπισκευῶν τοῦ πατριαρχικοῦ οἴκου προσήνεγκον οἱ πανιερ. μητροπολῖται Βιτρουΐας κ. Κωνστάντιος φράγκα χρυσᾶ ἑκατὸν, καὶ Βελλᾶς καὶ Κονίτσης κ. Κωνσταντῖνος λίρ. ὀθωμ. τέσσαρας· καὶ ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Ἀνέων κ. Ἄνθιμος φρ. χρ. ἑξήκοντα. — Ὁ ἡμέτερος ἀνταποκριτὴς καὶ ἀπεσταλμένος τῶν Πατριαρχείων κ. Βασίλειος Ἀσμανίδης ἀπέστειλεν εἰκοσάφραγκα ἐννενήκοντα ἑξ. — Ἐκ δὲ Φιλιππουπόλεως ὁ αὐτόσε διατρίβων ἀνταποκριτὴς τῆς «Ἐκκλησιαστ. Ἀληθείας» καὶ ἀπεσταλμένος τῶν Πατριαρχείων ἐλλόγιμος κ. Παῦλος Στ. Φωτιάδης λίρας γαλλικὰς εἴκοσι πέντε.

— *Ναῶν πανηγύρεις.* — Προχθὲς, ἑορτῇ τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεομήτορος, πανηγυρίζοντος τοῦ ἐν Σταυροδρομίῳ φερωνύμου ναοῦ, ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἐτέλεσεν ἐν αὐτῷ τὴν θείαν καὶ ἱερὰν λειτουργίαν μετὰ τῶν σεβασμ. συνοδικῶν μητροπολιτῶν Προύσης, Νεοκαισαρείας, Σμύρνης, Βάρνης, Βοδενῶν, Δεβίτζης, Ἡλιουπόλεως καὶ Καλλιουπόλεως σὺν τοῖς παρεπιδημοῦσι πανιερ. μητροπολίταις Ἀγκύρας καὶ Δυρραχίου, τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ περὶ αὐτὸν χώρου πλήρους ὄντος εὐσεβοῦς ἐκκλησιάσματος. Τοῖς ἐν τῷ ναῷ ὀρθοδόξοις συμπροσηύξαντο ἡ Α. Ἐξ. ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ρωσσίας κ. Ζηνοβιὲφ, καὶ ὁ ἐπιτετραμμένος τῆς Ἑλλάδος κ. Ἀρμάνδος Ποτὲν, οἷς συμπαρίσταντο μέλη τινὰ τοῦ προσωπικοῦ τῶν πρεσβειῶν Ρωσσίας καὶ Ἑλλάδος.

— *Χοροστασία πατριαρχική.* — Ἐν μέσῳ μεγάλης συροῆς εὐσεβοῦς ἐκκλησιάσματος ἐχοροστάτησε τῇ κυριακῇ κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἐν τῷ ἐν Ψαμμαθείοις ἱερῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Μηνᾶ.

— *Ἐπισκέψεις.* — Τῇ ἑβδομάδι ταύτῃ ἐπεσκέψαντο τὴν Α. Θ. Π. τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην αἱ ΑΑ. ΕΕ. ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ρωσσίας κ. Ζηνόβιεφ, ὁ ἐν Ἀθήναις νέος πρεσβευτὴς τῆς Ρωσσίας κ. Γεώργιος Στσερμπάτσεφ καὶ ὁ σύμβουλος τῆς γαλλικῆς πρεσβείας κ. Βὰπς τῇ δευτέρᾳ. — Τῷ παρελθόντι δὲ σαββάτῳ ὁ ἐρίτιμος τραπεζίτης κ. Εὐστάθιος Εὐγενίδης καὶ τῇ κυριακῇ ὁ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους ἔξοχ. Κωνστ. Καραθεοδωρῆς καὶ ὁ ἐρίτιμος τραπεζίτης κ. Π. Θ. Κουρτζῆς. — Προχθὲς δὲ ὁ ἐν Μητροβίτσῃ πρόξενος τῆς Ρωσσίας κ. Γ. Στσερβίνα καὶ ὁ Ἐξ. ἄρχων Μ. λογοθέτης Σταυράκης βὲης Ἀριστάρχης. — Τῇ τρίτῃ ἡ Α. Θ. Π. ἀπέδωκε τὴν ἐπίσκεψιν εἰς τὸν ἔξοχ. ἐνταῦθα πρεσβευτὴν τῆς Ρωσσίας εἰς τὸν ἐν Ἀθήναις, καὶ εἰς τὸν ἐπιτετραμμένον τῆς Γαλλίας, μεταβὰς εἰς τὰς οἰκείας πρεσβείας. — Ἐπανελθὼν δ' ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης εἰς Φανάριον ἐπεσκέψατο κατ' οἶκον τὸν σεβασμ. μητροπολίτην Ἐφέσου κ. Ἰωακείμ. — Χθὲς δὲ ἐπεσκέψαντο τὴν Α. Θ. Π. ὁ ἐπιτετραμμένος τῆς Σερβίας κ. Χρίστιτς καὶ ὁ ἐρίτιμος ἐπίτιμος πρόεδρος τῆς ἐφορίας τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς κ. Λεωνίδας Γ. Ζαρίφης.

— *Πατριαρχικαὶ προσρήσεις.* — Τῇ κυριακῇ ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης διὰ τοῦ πανοσιολ. Μ. ἀρχιδιακόνου διεβίβασε τὰς πατρικὰς εὐχὰς αὐτοῦ καὶ προσρήσεις τῷ ἐν Ψαμμαθείοις οἰκοῦντι θεοφιλεστάτῳ ἐπισκόπῳ καὶ πρωτοσυγκέλλῳ τοῦ ἀρμενικοῦ Πατριαρχείου κ. Γαβριὴλ Δζεβερζιάν. — Διὰ τοῦ πανοσιολ. Μ. ἀρχιδιακόνου ἡ Α. Θ. Π. διεβίβασε εὐχὰς ὑπὲρ εὐπλοίας καὶ κατευοδίου τῷ εἰς Μιτυλήνην ἀναχωρήσαντι κ. Π. Κουρτζῆ.

— *Μικτὸν Ἐθνικὸν Συμβούλιον.* — Τῷ ἐκ τῶν ἐντίμων μελῶν τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου κ. Ἐμμανουὴλ Ραπτιβὰν ἡ Α. Μ. ὁ βασιλεὺς τῆς Σερβίας ἀπένειμε τὸ παράσημον τῶν ταξιαρχῶν τοῦ Ταχόβου.

— *Θεολογικὴ Σχολὴ Χάλκης.* — Τῷ σαββάτῳ ἀπεβίωσε καὶ ἐκηδεύθη ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογ. Σχολῆς, προϊσταμένου τῆς κηδείας τοῦ διευθυντοῦ αὐτῆς πανιερ. μητροπολίτου Σταυροπόλεως κ. Ἀποστόλου, ὁ πρὸ ἐνὸς σχεδὸν ἔτους ἐν αὐτῇ διορισθεὶς καθηγητὴς τῶν τουρκικῶν Ἀριστείδης Κριμλῆς. Γεννηθεὶς ἐν Βάρνῃ, γνώστης τῆς ἑλληνικῆς καὶ τῆς τουρκικῆς, ἐχρημάτισε γραμματεὺς τοῦ αὐτοκρ. ἐμποροδικείου τῆς Ρόδου, εἶτα δὲ δι' ἀδείας μετήρχετο τὸ δικηγορικὸν ἐπάγγελμα ἐν Βάρνῃ, πᾶσιν ἀγαπώμενος διὰ τὸ χρηστὸν καὶ μειλίχιον τῶν τρόπων.

— *Κήρυγμα τοῦ θείου λόγου.* — Μεθαύριον, δευτέραν κυριακὴν τῆς τεσσαρακονθημέρου νηστείας, κηρύξουσι τὸν θεῖον λόγον ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως οἱ ἑξῆς: ἐν τῷ πατριαρχ. ναῷ ὁ πανοσιολογ. ἀρχιμανδρίτης καὶ Μ. ἱεροκήρυξ κ. Γρηγόριος Κωνσταντινίδης — ἐν τῷ τῆς Θεοτόκου Μουχλίου ὁ πανοσιολ. ἀρχιμαν. καὶ νομικὸς σύμβουλος τῶν Πατριαρχείων κ. Κωνστ. Βοντζαλίδης — ἐν τῷ τῶν Ταξιαρχῶν Παλατᾷ ὁ ἱερολογ. πατριαρχικὸς διάκονος κ. Ἀπόστολος Τρύφωνος — ἐν τῷ τῆς Θεοτόκου Βαλίνου ὁ πανοσ. πατριαρχικὸς σύγκελλος κ. Νικόδημος — ἐν τῷ τοῦ ἁγίου Νικολάου Τοπ-καπῆ ὁ ἱεροδ. κ. Κωνστ. Κοϊδάκης — ἐν τῷ τῆς Θεοτόκου Τεκὺρ Σεραγίου ὁ πανοσ. ἀρχιμ. καὶ πατριαρχικὸς ἐπόπτης τῶν σχολείων κ. Γρηγόριος Παπαδόπουλος — ἐν τῷ τοῦ ἁγίου Μηνᾶ Ψαμμαθίων ὁ πανοσ. ἀρχιμ. κ. Μελέτιος Λουκάκης — ἐν τῷ τοῦ ἁγίου Γεωργίου Κυπαρισσᾶ Ψαμμαθίων ὁ πανοσ. ἀρχιμ. κ. Ἀντ. Ἀντωνίης — ἐν τῷ τῆς ἁγίας Κυριακῆς Κοντοσκαλίου ὁ ἱεροδ. κ. Σεραφεὶμ Παπαπαϊσίου — ἐν δὲ τοῖς ἱεροῖς ναοῖς, ὧν προΐστανται ἱερεῖς κεκτημένοι πτυχίον ἐπιστημονικῆς σχολῆς, κηρύξουσιν αὐτοὶ οὗτοι ἀνὰ μῆνα ὧσιν ἀπεσταλμένοι ὑπὸ τῆς πατριαρχικῆς Κεντρικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς ἀλλαχοῦ πρὸς τὸ κήρυγμα.

— *Μονὴ Θεοτόκου ἐν Σάμῳ.* — Ἡ ἱερὰ μητρόπολις Σάμου καὶ ἡ δημαρχία Μαραθοκάμπου διὰ τῶν ἐπὶ τούτῳ γραμμάτων, ἐκδοθέντων πρὸ μικροῦ, συνιστῶσι πᾶσι τοῖς εὐσεβέσι

σαμίοις τὴν ἐν Σάμῳ γυναικείαν μονὴν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ἀπὸ τριῶν σχεδὸν ἑκατονταετηρίδων ὑπάρχουσαν, ἧς ὁ ναὸς, ἐρειπιούμενος παρ' ἡμέραν, δεῖται ἀνοικοδομήσεως. Ἐλπίζομεν ὅτι πᾶς ὀρθόδοξος, ζῆλον τρέφων ὑπὲρ εὐπρεπείας τῶν ἱερῶν τοῦ Θεοῦ σκηνωμάτων, θέλει ἐπέλθη ἀρωγὸς εἰς ἔργον ὅσιον, διαφυγὼν τὴν τῶν αἰώνων ἐπήρειαν.

— *Φιλογενεῖς πράξεις.* — Σπουδαίαν παρὰ τῇ ἑλληνικῇ κοινότητι τῆς πόλεως Βραΐλας παιδευτικὴν ἔλλειψιν ἀνεπλήρωσε φιλογενῶς ὁ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ εὐδοκίμως ἐμπορευόμενος ὁμογενὴς κ. Πανάγ. Βιολάτος, προσενεγκὼν περὶ τὰς δισχιλίας τουρκικὰς λίρας πρὸς ἀνοικοδόμησιν τῆς ἐν Βραΐλᾳ ἑλληνικῆς σχολῆς τῶν ἀρρένων. Ἡ ἑλληνικὴ παροικία Βραΐλας, εὐγνωμονοῦσα τῷ φιλομούσῳ γόνῳ τῆς εὐάνδρου Κεφαλληνίας, ἀνέγραψεν αὐτὸν εὐεργέτην αὐτῆς.

— *Ἅγιον Ὄρος.* — Τῇ τετάρτῃ ἀνεχώρησεν εἰς Ἅγιον Ὄρος, ἐπιστρέφων εἰς τὴν ἱερὰν αὐτοῦ μονὴν, ὁ πανοσιώτατος ἡγούμενος τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ Γρηγορίου ἀρχιμανδρίτης κ. Συμεών, χάριν μοναστηριακῆς τινος ὑποθέσεως ἐπὶ βραχὺ παρ' ἡμῖν διαμείνας.

— *Πνευματικὴ κίνησις ἐν Ἐπαρχίαις.* — Ἐκ Δράμας ἀγγέλλουσιν ἡμῖν ὅτι, εὐλογίᾳ καὶ προστασίᾳ τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως, ἱδρύθη Φιλόμουσος Ἀδελφότης ὑπὸ τὴν εὐδιώνυμον ἐπωνυμίαν «Πρόοδος», ἔχουσα σκοπὸν τὴν διάδοσιν τῆς ἑλληνικῆς παιδείας καὶ γλώσσης. Συνιστῶμεν τοῖς φιλογενέσι τὴν ἐμψύχωσιν τῆς ἀδελφότητος καὶ τὴν προαγωγὴν τῆς βιβλιοθήκης αὐτῆς, καθόσον ἱδρύματα τοιαῦτα, λελογισμένως ἐργαζόμενα καὶ τὸν σκοπὸν αὐτῶν ἀγνὸν ἀπὸ πάσης ἐπηρείας τηροῦντα, πολλῆς ὠφελείας δυνατὸν νὰ γένωνται πρόξενα τοῖς δεομένοις τοῦ φωτὸς τῆς ἐν Χριστῷ ἀγωγῆς καὶ παιδείας.

— *Ἱερὰ μονὴ Σινᾶ.* — Ἠγγείλαμεν ἐγκαίρως ὅτι ὁ πανιερ. ἀρχιεπίσκοπος Σιναΐου κ. Πορφύριος ἐνέκρινε τὴν εἰς τὸν ἱερατικὸν βαθμὸν τοῦ πρεσβυτέρου προαγωγὴν τοῦ πρό τινος χρόνου διορισθέντος ἐνταῦθα ἐπιτρόπου τῆς ἱερᾶς βασιλικῆς καὶ πατριαρχ. μονῆς τοῦ θεοβαδίστου ὄρους Σινᾶ ἱερολογ. διακόνου κ. Δανιὴλ Σουλίδου, εἰς ὃν ἀπονέμει ἅμα καὶ τὸ ὀρφίκιον τοῦ πρωτοσυγκέλλου. Ἡ χειροτονία αὐτοῦ ἐγένετο προχθὲς ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἐν Παλατᾷ Σινᾳϊκοῦ μετοχίου ὑπὸ τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Ἐφέσου κ. Ἰωακείμ, ἐν μέσῳ πολυπληθοῦς ἐκκλησιάσματος. Ὁ πανοσιολογ. πρωτοσύγκελλος κ. Δανιὴλ, μαθητεύσας ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Θεολογ. Σχολῇ βραχὺν χρόνον, ἔλαβε τὸ πτυχίον ἀπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἐκκλησιαστ. Ριζαρείου σχολῆς τῷ 1893, ἔκτοτε δ' ἐπὶ ὀκταετίαν ἐχρημάτισε γραμματεὺς τῆς ἱερᾶς αὐτοῦ μονῆς καὶ καθηγητὴς τῶν ἱερῶν ἐν τῇ ἐν Καΐρῳ Ἀμπετείῳ σχολῇ. — Τὸ ὀρφίκιον πρωτοσυγκέλλου, ὑποβεβηκὸς ὃν παρὰ τοῖς σιναΐταις, φέρουσι νῦν μόνον τρεῖς, τὸ δὲ τοῦ ἀρχιμανδρίτου τέσσαρες· ὁ τέως παρ' ἡμῖν ἐπίτροπος κ. Γαβριὴλ Μαλαφούρης, ὁ ἐν Καυκάσῳ κ. Ἀμφιλόχιος Ἀργυράκης, ὁ ἐν Κιέβῳ κ. Μελέτιος Βαγιανέλλης, καὶ ὁ τῆς μονῆς προϊστάμενος νῦν κ. Διονύσιος. — Ὁ πανιερ. ἀρχιεπίσκοπος Σιναΐου κ. Πορφύριος διαμένει νῦν, ἕνεκα λόγων ὑγιείας, ἐν Καΐρῳ, πρὸ δεκαπενθημερίας ἀναχωρήσας ἐκ Σμύρνης.

— *Προσεχεῖς ἐκδόσεις.* — Ὁ αἰδεσιμώτατος τοῦ ἐν Γαλατᾷ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Νικολάου προϊστάμενος πρεσβύτερος κ. Κωνσταντῖνος Χατζῆ Δημητρίου ἀγγέλλει τὴν προσεχῆ ἔκδοσιν *Ἡμερολογίου Παντοτεινοῦ*. Κατὰ τὴν Ἀγγελίαν τοῦ φιλοπόνου ἐκδότου τὸ βιβλίον ἔσται χρήσιμον παντί. Ἐὰν τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ ὀδηγῇ πάντα χριστιανὸν καὶ πάντα περίεργον πρὸς εὕρεσιν τῶν πασχαλίων ἀπὸ τοῦ 1583 μέχρι τοῦ 2200, ἐὰν μάλιστα εὐαρεστηθῇ ὁ αἰδεσ ἐκδότης καὶ συγγραφεὺς ἵνα συμπληρώσῃ τὴν σειρὰν τῶν πασχαλίων ἀπὸ τῆς Α' ἁγίας Οἰκουμενικῆς Συνόδου, τὸ ἔργον ἔσται καὶ πράγματι ἀκτῆμα ἐς ἀεί», διότι οὐδεὶς περίεργος θέλει δυνηθῇ νὰ λύῃ τὰς συνεχῶς ἡμῖν παρουσιαζομένας χρονολογικὰς ἀπορίας ἄνευ ὁδηγοῦ τοιούτου, ὅστις ἔστιν ἄλλως καὶ παντὶ προσιτὸς διὰ τὸ εὔωνον.

Ἐκκλησίαι ἐν τῇ διασπορᾷ.

— *Ἑλληνικὴ κοινότης ἐν Ἀμβέρσῃ.* — Ὑποβληθέντος τῆς ἐν Ἀμβέρσῃ ἑλλην. κοινότητος ἀρχιμ. κ. Γενναδίου Θέμελη διεβίβασε τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ αἴτησιν αὐτῆς, παρακαλούσης τὴν Ἐκκλησίαν ὅπως ἐκδώσῃ συστατήριον γράμμα πρὸς τὰς λοιπὰς ἐν Εὐρώπῃ ὁμογενεῖς κοινότητας προτρεπομένας ἵνα προσέλθωσιν ἀρωγοὶ πρὸς ἀποπεράτωσιν τοῦ ἐν Ἀμβέρσῃ ἱδρυομένου ἱεροῦ ναοῦ. Ἡ ἱερὰ Σύνοδος ἐνέκρινε τὴν ἔκδοσιν τοῦ συστατηρίου γράμματος.

— *Ἑλληνικὴ κοινότης Λόυνελμας.* — Ἡ ἐν Λόυνελ τῆς Μασαχουσέτης τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ὀρθόδοξος ἑλληνικὴ κοινότης, πρὸς ἣν, ὡς γνωστὸν διεβιβάσθη ἐσχάτως πατριαρχικὴ ἐγκύκλιος συνιστῶσα τὴν ἐμμονὴν εἰς τὰ πάτρια, διὰ γράμματος ὑπέβαλε τὴν εὐγνωμοσύνην καὶ τὰς θερμὰς εὐχαριστίας αὐτῆς ἐπὶ τῇ ἐκδηλωθείσῃ μητρικῇ φιλοστοργίᾳ τῆς Μ. Ἐκκλησίας ὑπὲρ τῶν ἐν τῷ νέῳ κόσμῳ ἑλληνικῶν ὀρθοδόξων παροικιῶν.

Ἐκκλησία Ἀλεξανδρείας.

Εὐσεβῆ κληροδοτήματα. — Ὁ πρό τινος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἀποθανὼν Ν. Καζούλης ἐκληροδότησεν εἰς τὴν ἑλληνικὴν ὀρθόδοξον κοινότητα τῆς Ἀλεξανδρείας 25000 φράγκων, ὅπως οἱ τόκοι αὐτῶν χρησιμοποιῶνται εἰς συντήρησιν τοῦ νοσοκομείου τῆς κοινότητος ταύτης· εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἐν Κὰφρ-ελ-Ζαγιὰτ τῆς Αἰγύπτου κοινότητα 12500 φράγκα· εἰς τὸ Πατριαρχεῖον 5000, εἰς τινας ἐπίσης κοινότητας καὶ σωματεῖα ποσά τινα ἄξια λόγου, καὶ 2500 φράγκων ὑπὲρ τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πενήτων.

Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων.

Συγχαρητήρια. — Ὁ μακαριώτατος πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ. Δαμιανὸς συνεχάρη τηλεγραφικῶς τῷ νέῳ μητροπολίτῃ Ἀθηνῶν κ. Θεοκλήτῳ, ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ αὐτοῦ.

Ἐπίτροπος τοῦ Παναγίου Τάφου ἐνταῦθα διωρίσθη καὶ ἀπεστάλη, ἀντὶ τοῦ πανιερ. ἀρχιεπισκόπου Νεαπόλεως κ. Ἀρσενίου, παραιτησαμένου τὰ καθήκοντα ἐπιτρόπου, πρὸ πολλοῦ, ὁ πανοσιολογ. ἀρχιμανδρίτης κ. Νικόδημος Βασιλείου, τέως ἀρχιγραμματεὺς τῆς ἁγιοταφιτικῆς ἱερᾶς Συνόδου, ἀρχαῖος μαθητὴς τῆς ἱερᾶς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς. Ὁ ἐπίτροπος τοῦ Παναγίου Τάφου πανοσ. κ. Νικόδημος ἐπεσκέψατο τῇ τρίτῃ τὴν Α. Θ. Π τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην, ἐπιδοὺς αὐτῷ τὴν συστατικὴν γραφὴν τῆς Α. Σεβ Μ. τοῦ πατριάρχου κ. Δαμιανοῦ, τὰς δ' ἐπιούσας ἡμέρας τοὺς σεβασμιωτάτους συνοδικοὺς μητροπολίτας.

Ὁ τέως συνεπίτροπος ἐνταῦθα τοῦ Παναγίου Τάφου πανοσιολ. ἀρχιμ. κ. Κάλλιστος, πρὸ τῆς εἰς τὴν Ἁγίαν Πόλιν ἐπιστροφῆς, ἐπεσκέψατο τὴν γενέτειραν νῆσον Κρήτην.

Αὐτοκρατορικῆς εὐνοίας δεῖγμα ἐχορηγήθη ἐσχάτως τῷ πανοσιολ. γέροντι σκευοφύλακι τοῦ Παναγίου Τάφου ἀρχιμ. κ. Εὐθυμίῳ διὰ τῆς ἀπονομῆς αὐτῷ τοῦ παρασήμου Μεζιτιὲ Β' τάξεως.

— *Σταυρὸς τοῦ Παναγίου Τάφου.*—Ὑπὸ τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων ἀπεστάλη ὁ μικρὸς Σταυρὸς (τῶν σταυροφόρων) τοῦ Παναγίου Τάφου τῷ ἀπὸ πολυετίας ἀκαταπονήτως ἐργαζομένῳ ἀρχικλητῆρι τῶν Πατριαρχείων κ. Θεοχάρει Χατζῆ Σταύρου.

Ἐκκλησία Ρωσσίας.

Αὐτοκρατορικὸς ἐπίτροπος πιρὰ τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ — Ἀπό τινος ἠγγέλθη, ὑπὸ πολλῶν ἐφημερίδων ἀναγραφέν, ὅτι ἡ Α Ἐξ. ὁ παρὰ τῇ ἁγιωτάτῃ διοικούσῃ ἱερᾷ Συνόδῳ τῆς Ἐκκλησίας πασῶν τῶν Ρωσσιῶν αὐτοκρατορικὸς ἐπίτροπος κ. Ποπεδονόστσεφ ἀπεσύρθη τῆς θέσεως ταύτης. Εἰδήσεις τηλεγραφικαὶ βεβαιοῦσιν ἡμᾶς ὅτι ἀπέσυρε τὴν παραίτησιν αὐτοῦ.

Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος.

Κεντρικὴ Ἱερατικὴ Σχολή—Ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Ἀθηνῶν κ. Θεόκλητος συνέστησε ταῖς ὑπ' αὐτὸν σταυροπηγιακαῖς μοναῖς Ἀσωμάτων Πετράκη, Πεντέλης καὶ τῇ ἐν Σολαμῖνι τῆς Φανερωμένης ὅπως ἔλθωσιν ἐπίκουροι γενναίως πρὸς συμπλήρωσιν τῆς Κεντρικῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς.

— *Αἱ ὑπεραριθμοι χειροτονίαι* ἐγένοντο σκέψεως πολλῆς ἀντικείμενον ἐσχάτως ἐν τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

ΔΗΛΩΣΙΣ

Ἐν τῇ τελευταίᾳ συνεδρίᾳ τῆς διευθυνούσης τὴν «Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν» καὶ τὸ Πατριαρχικὸν Τυπογραφεῖον Ἐπιτροπῆς ὑπὸ τὴν προεδρείαν γενομένη τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, σκέψεως μακρᾶς καὶ αὖθις προτεθείσης περὶ τῆς ἐπὶ τὰ κρείττω δυνατῆς διαρρυθμίσεως καὶ ἐπαυξήσεως τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἡμῶν φύλλου, ἐνεκρίθησαν τὰ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον μᾶλλον συμβάλλοντα μέτρα, ἅτινα καὶ τίθενται εἰς ἐφαρμογὴν ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ προσεχοῦς νέου ἔτους 1903.

Πρὸς τούτοις, ἐπειδὴ μετὰ λύπης ἐγένετο γνωστὸν ὅτι πολλοὶ τῶν σεβασμ. ἀρχιερέων καθυστεροῦσι τάς τε ἐτησίας συνδρομὰς αὐτῶν εἰς τὴν «Ἐκκλησιαστ. Ἀλήθειαν» καὶ τὰς πρὸς τὸν παναγιώτατον πρώην Κωνσταντινουπόλεως κκ. Κωνσταντῖνον ὀφειλομένας, ἀλλ' εἰς τὸ Πατριαρχικὸν Τυπογραφεῖον χάριν τῆς ἐκδόσεως τῆς Κ. Διαθήκης ὑπ' αὐτοῦ δωρηθείσας ἀρχιερατικὰς ἐπιχορηγήσεις, διὰ ταῦτα ἐνεκρίθη νὰ χορηγηθῇ τοῖς καθυστεροῦσι προθεσμία μέχρι τῆς 31 τοῦ ἐπιόντος μηνὸς δεκεμβρίου.

Ὅθεν παρακαλοῦνται οἵ τε σεβασμ. ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πανοσιώτατοι ἡγούμενοι τῶν σταυροπηγιακῶν μονῶν ὅπως μέχρι τῆς ὁρισθείσης προθεσμίας ἐξοφλήσωσι τὰς καθυστερούσας ὀφειλὰς αὐτῶν. Τῆς ἐν λόγῳ προθεσμίας παρερχομένης, πᾶσα καθυστερουμένη συνδρομὴ θέλει εἰσπραχθῇ διὰ τρόπου, οὗ χρῆσιν ποιοῦνται συνήθως τά τε τραπεζιτικὰ καὶ τὰ ἐμπορικὰ καταστήματα. Πιστεύομεν ὅμως ὅτι, ἐν τῇ φιλομουσίᾳ αὐτῶν, θέλουσι σπεύσει πάντες οἱ ὀφείλοντες εἰς ἐξόφλησιν τῶν ὀφειλομένων, ὑποβαστάζοντες οὕτως ὑλικῶς τὸ μόνον ἐν ὅλῳ τῷ κλίματι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἐκδιδόμενον ἐκκλησιαστικὸν φύλλον.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ὁ Ἰωακεὶμ Χαραλάμπους, χριστιανὸς ὀρθόδοξος ὑπήκοος ὀθωμανὸς καὶ κάτοικος Κωνσταντινουπόλεως, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον πέμπτην καὶ ὥραν 2 μ. μ. εὐρωπαϊστὶ μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ εἴτε αὐτοπροσώπως, εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διωρισμένου, πρὸ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ὡς ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς Ἑλένης Ἰωακεὶμ Χαραλάμπους, ὑπηρετρίας, ὑπηκόου ὀθωμανῆς, χριστιανῆς ὀρθοδόξου καὶ κατοίκου Φαναρίου ἐπὶ διαζεύξει, ἄλλως ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ περὶ διαζυγίου θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ.

Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων φύλλων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Κωνσταντινουπόλεως».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῇ 18 ὀκτωβρίου 1902.

Ὁ Πρόεδρος

† ὁ πρ. Δρυϊνουπόλεως ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Α

Ὁ Γραμματεὺς

ΑΡΜΟΔ. Δ. ΧΑΜΟΥΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΝΙΚΑΙΑΣ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ἡ Σοφία Νικολάου, χριστιανὴ ὀρθόδοξος κατοικοῦσα ἐκ Δ'γ τῆς περιφερείας Βακοῦ (Ρωσσίας), νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς, ὅπως ἐντὸς ἑξήκοντα καὶ μιᾶς (61) ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε διὰ νομίμου ἀντιπροσώπου ἐνώπιον τοῦ ἐν Κίῳ Πνευματικοῦ Δικαστηρίου ὡς ἐναγομένη ὑπὸ τοῦ συζύγου αὐτῆς Γεωργίου Κανλῆ ὀγλοῦ, χριστιανοῦ ὀρθοδόξου, κατοίκου Ὀρτάκιοϊ (Βιθυνίας), ὑπηκόου ὀθωμανοῦ ἐπὶ διαζεύξει· ἄλλως ἡ κατ' αὐτῆς ἀγωγὴ περὶ διαζυγίου θεωρηθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κων]πόλει ἐφημερίδων «Ἐκκλ. Ἀληθείας» καὶ «Ταχυδρόμου».

Ἐν Ὀρτάκιοϊ (Βιθυνίας), τῇ 30 ὀκτωβρίου 1902.

Ὁ πρόεδρος Α

† Ὁ Νικαίας ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΚΒ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ 29 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1902 ΑΡΙΘ. 48

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25

Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται ἀποστελλομένη πρὸς τὸν ταμίαν.

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Μητροπολ. Βοδενῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ (πρόεδρος)
† Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ (ταμίας)
† Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

Ἐπίτιμος διευθυντὴς καὶ συντάκτης ὁ Μ. χαρτοφύλαξ καὶ χρονογράφος τῆς τοῦ Χρ. Μ. Ἐκκλησίας Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Δήλωσις — Τὸ κῦρος τῶν ἀγγλικῶν χειροτονιῶν ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου — Ἱστορικῆς ἀληθείας διαστροφή — Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά — Κοινοποιήσεις — Παραρτήματα. αὐ χαρακτὴρ τοῦ προτεσταντισμοῦ» «Εὐαγγελικὰ διδάγματα».

ΔΗΛΩΣΙΣ

Ἐν τῇ τελευταίᾳ συνεδρίᾳ τῆς διευθυνούσης τὴν «Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν» καὶ τὸ Πατριαρχικὸν Τυπογραφεῖον Ἐπιτροπῆς, ὑπὸ τὴν προεδρείαν γενομένῃ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, σκέψεως μακρᾶς καὶ αὖθις προτεθείσης περὶ τῆς ἐπὶ τὰ κρείττω δυνατῆς διαρρυθμίσεως καὶ ἐπαυξήσεως τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἡμῶν φύλλου ἐνεκρίθησαν τὰ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον μᾶλλον συμβάλλοντα μέτρα, ἅτινα καὶ τίθενται εἰς ἐφαρμογὴν ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ προσεχοῦς νέου ἔτους 1903.

Πρὸς τούτοις, ἐπειδὴ μετὰ λύπης ἐγένετο γνωστὸν ὅτι πολλοὶ τῶν σεβασμ. ἀρχιερέων καθυστεροῦσι τάς τε ἐτησίας συνδρομὰς αὐτῶν εἰς τὴν «Ἐκκλησιαστ. Ἀλήθειαν» καὶ τὰς πρὸς τὸν παναγιώτατον πρώην Κωνσταντινουπόλεως κκ. Κωνσταντῖνον ὀφειλομένας, ἀλλ' εἰς τὸ Πατριαρχικὸν Τυπογραφεῖον χάριν τῆς ἐκδόσεως τῆς Κ. Διαθήκης ὑπ' αὐτοῦ δωρηθείσας ἀρχιερατικὰς ἐπιχορηγήσεις, διὰ ταῦτα ἐνεκρίθη νὰ χορηγηθῇ τοῖς καθυστεροῦσι προθεσμία μέχρι τῆς 31 τοῦ ἐπιόντος μηνὸς δεκεμβρίου,

Ὅθεν παρακαλοῦνται οἵ τε σεβασμ. ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πανοσιώτατοι ἡγούμενοι τῶν σταυροπηγιακῶν μονῶν ὅπως μέχρι τῆς ὁρισθείσης προθεσμίας ἐξοφλήσωσι τὰς καθυστερούσας ὀφειλὰς αὐτῶν. Τῆς ἐν λόγῳ προθεσμίας παρερχομένης, πᾶσα καθυστερουμένη συνδρομὴ θέλει εἰσπραχθῇ διὰ τρόπου, οὗ χρῆσιν ποιοῦνται συνήθως τά τε τραπεζιτικὰ καὶ τὰ ἐμπορικὰ καταστήματα. Πιστεύομεν ὅμως ὅτι, ἐν τῇ φιλομουσίᾳ αὐτῶν, θέλουσι σπεύσει πάντες οἱ ὀφείλοντες εἰς ἐξόφλησιν τῶν ὀφειλομένων, ὑποδαστάζοντες οὕτως ὑλικῶς τὸ μόνον ἐν ὅλῳ τῷ κλίματι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἐκδιδόμενον ἐκκλησιαστικὸν φύλλον.

ΤΟ ΚΤΡΟΣ ΤΩΝ ΑΓΓΛΙΚΩΝ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΩΝ ΕΞ ΕΠΟΨΕΩΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ*

Β'.

Ἡ κατ' ἀρχὴν ἐξέτασις τοῦ κύρους τῆς ἱερωσύνης τῶν Ἀγγλων τῶν δογματικῶς διεστημένων πρὸς τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἄγει προφανῶς εἰς τὸ γενικὸν ἐρώτημα πῶς ἐκλιπτέα ἡ ἐκτὸς τῆς ἀληθοῦς Ἐκκλησίας ἱερωσύνη, καὶ πῶς πρέπει νὰ γίνωνται δεκτοὶ οἱ εἰς τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν προσιόντες κληρικοί. Περὶ τούτου ὅμως καὶ πάλαι ἐν τῇ ἀδιαιρέτῳ Ἐκκλησίᾳ καὶ σήμερον δὲν ἐπικρατεῖ εἷς καὶ ὁ αὐτὸς

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 504—506.

ἀπαράβατος κανών. Βεβαίως κατὰ τὰς θεμελιώδεις ἀρχὰς τῆς ὀρθοδοξίας πάντες οἱ ἀπὸ τῆς ἀληθοῦς Ἐκκλησίας εἴτε διὰ παραχαράξεως τῆς πίστεως εἴτε ὁπωσδήποτε ἄλλως ἐκπεσόντες ἀποτέμνουσι τὸν μετ' αὐτῆς δεσμὸν, συναποβάλλοντες μετὰ τῆς ἀποστολικῆς ἐν τῇ διδασκαλίᾳ διαδοχῆς καὶ τὴν ἐν τῇ ἱερωσύνῃ[1]. Κατὰ φυσικὸν δὲ λόγον τῶν ἀποστατῶν τούτων καὶ τὸ βάπτισμα ὡς «παρεκβαῖνον τῆς πίστεως», ἤτοι ὡς βάπτισμα ἀνθρώπων νοσούντων περὶ τὴν πίστιν, καὶ ἔτι μᾶλλον αἱ χειροτονίαι οὐ μόνον νομικῶς εἶνε ἀσύστατοι ἀλλὰ καὶ παντελῶς ἄκυροι καὶ ἀπόβλητοι, προσιόντες δὲ εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν οἱ τοιοῦτοι ἀναβαπτίζονται καὶ ἀναχειροτονοῦνται ἢ μᾶλλον βαπτίζονται τὸ πρῶτον καὶ χειροτονοῦνται, ἐὰν φέρωσι τὰ τῆς ἱερωσύνης προσόντα. Ὑπὸ τοῦ αὐστηροῦ τούτου πνεύματος διαπνέονται οὐ μόνον οἱ Ἀποστολικοὶ κανόνες, οἱ ἐπιτάσσοντες τὴν ἐπανάληψιν ἐν γένει τῶν ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας βαπτισμάτων καὶ χειροτονιῶν· ἀλλὰ καὶ ἡ ἐν Νικαίᾳ Α' οἰκ. Σύνοδος ἀθετήσασα τὰς χειροτονίας τῶν παυλιανιστῶν μετὰ τοῦ βαπτίσματος αὐτῶν (Καν. 19). Ὁμοίως δὲ οὐ μόνον ὁ μέγας Βασίλειος ἀπορρίπτει τὸ βάπτισμα τῶν **ἐγκρατιτῶν** διότι καίπερ εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος βαπτίζοντες ὑπελάμβανον τὸν Θεὸν ποιητὴν τοῦ κακοῦ ὡς καὶ οἱ μαρκιωνῖται[3], ἀλλὰ καὶ ἡ ἀφρικανὴ Ἐκκλησία ἡγουμένου τοῦ Κυπριανοῦ καὶ ἡ τῆς Μ. Ἀσίας ἀναβαπτίζουσαι κατ' ἀρχὴν πάντα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐπανιόντα ἤγοντο προδήλως ὑπὸ τοῦ αὐστηροῦ τούτου κανόνος.

Ἀλλ' ἂν κατ' ἀκρίβειαν καὶ θεωρίαν πάντες οἱ ἀπὸ τῆς ἀληθοῦς Ἐκκλησίας ἐκπίπτοντες πρέπει νὰ ἀναβαπτίζωνται καὶ νὰ ἀναχειροτονῶνται προσερχόμενοι, οὐδὲν ἧττον ἡ Ἐκκλησία, εἴτε εἰς τὸ συμφέρον τῶν πολλῶν ἀποβλέπουσα, εἴτε πρὸς ἀποφυγὴν μεγάλων κακῶν, εἴτε δι' ἄλλον λόγον ἀνάγκης τὰ πράγματα οἰκονομοῦσα, τοὺς εἰς αὐτὴν προσιόντας ἀπεδέχετο πολλάκις δι' ἐπιδόσεως λιβέλλου, διὰ χειροθεσίας, ἢ διὰ τυπώσεως μύρου, συγκαταβατικῶς, **οἰκονομικῶς,** ἢ ὁπωσδήποτε ἄλλως δύναται νὰ κληθῇ ἡ ἐν ταῖς εἰδικαῖς ταύταις περιπτώσεσιν ἐξαίρεσις αὕτη ἀπὸ τοῦ αὐστηροῦ κανόνος. Βεβαίως δυσχερὲς μᾶλλον δὲ ἀδύνατον πάντῃ εἶνε ἡ ἐξιχνίασις τῆς ὑποκειμένης κοινῆς ἀρχῆς τῆς διεπούσης **ἀκρίβειαν** καὶ **οἰκονομίαν** τὰ κατὰ τὸ φαινόμενον ἀντιφάσκοντα, καὶ ἡ κατὰ τὴν ἀρχὴν ταύτην ἐξήγησις τῶν δύο τούτων παραλλήλων μέτρων τῆς ἀποδοχῆς τῶν αἱρετικῶν καὶ σχισματικῶν, (λέγομεν παραλλήλων, διότι ἐξ ὀρθοδόξου ἐπόψεως κρίνοντες οὐδαμῶς ἀποδεχόμεθα τῶν λεγόντων ὅτι **ἀκρίβεια** καὶ **οἰκονομία** κατ' οὐσίαν ἀντιφάσκουσι, ἡ δὲ Ἐκκλησία καὶ πάλαι καὶ νῦν ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ διεφώνει κατ' ἀρχήν, ὁτὲ μὲν ἀποδεχομένη, ὁτὲ δὲ ἀπορρίπτουσα, ἢ κατά τινας μὲν τόπους δεχομένη τὰ τῶν αἱρετικῶν μυστήρια, κατ' ἄλλους δὲ οὐχὶ), οὐδεὶς δὲ βλέπει πῶς ποτὲ τὸ οὐσιωδῶς ἔγκυρον ἀποβαίνει ἄκυρον καὶ τοὐναντίον τὸ ἄκυρον ἔγκυρον, καὶ δὴ πῶς ὁ διὰ τοῦ βαπτίσματος ἀναγεννηθεὶς καὶ ὁ τὴν χάριν τῆς ἱερωσύνης λαβὼν ὑπολαμβάνονται ὡς μὴ τοιοῦτοι, καὶ τοὐναντίον οἱ οὐδέτερον χάρισμα λαβόντες ὡς λαβόντες. Μόνος ὁ Αὐγουστῖνος εἰς τὴν δυσχέρειαν ταύτην ἀπιδὼν ἐπειράθη ὅπως καθιδρύσῃ ἐπὶ ἀσφαλῶν καὶ ἀναντιρρήτων βάσεων τὸ κῦρος τῶν ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας μυστηρίων, ἀποφηνάμενος ὅτι τὸ ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας βάπτισμα εἰ καὶ κατ' οὐσίαν ἔγκυρον, ὡς ἐκ τοῦ διατάξαντος Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὐχὶ δὲ τοῦ τελοῦντος ἢ τοῦ λαμβάνοντος ἐξαρτώμενον, οὐδενὸς ὅμως ἀγαθοῦ, μᾶλλον δὲ βλάβης γίνεται πρόξενον, ἐφ' ὅσον ὁ βαπτισθεὶς μένει ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας, ἀνακτᾷ δὲ ἢ ἀσκεῖ τὴν σωτήριον αὐτοῦ δύναμιν εὐθὺς ὡς εἰσέλθῃ τις εἰς τὴν ἀληθῆ Ἐκκλησίαν. Τοῦτο δὲ διότι ὁ ἐκ τῆς Ἐκκλησίας χωρισμὸς εἶνε ἄρνησις τῆς ἀγάπης, ἄνευ τῆς ὁποίας τὰ μυστήρια οὐ μόνον οὐδαμῶς ὠφελοῦσι κατὰ τὸ Α' Κορινθ. 13, 1—3, ἀλλὰ καὶ βλάπτουσιν, ὃν τρόπον καὶ τῶν ἐθνικῶν ἡ οἱαδήποτε θεογνωσία μὴ συμβαλλομένη εἰς σωτηρίαν ὀξύνει μᾶλλον τὴν κατ' αὐτῶν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ ὡς λατρευόντων τὴν κτίσιν[1]. Ἀλλ' ἂν

1. «Ἡ αἵρεσις χωρίζει ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας πάντα ἄνθρωπον» (Ζ'. Οἰκ. Σύν. πρ. Α'.) «οἱ δὲ τῆς Ἐκκλησίας ἀποστάντες οὐκέτι ἔσχον τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐν' ἑαυτοῖς· ἐτέλειπε γὰρ ἡ μετάδοσις τῷ διακοπῆναι τὴν ἀκολουθίαν. . . οἱ δὲ ἀπορραγέντες, λαϊκοὶ γενόμενοι, οὔτε τοῦ βαπτίζειν οὔτε τοῦ χειροτονεῖν εἶχον τὴν ἐξουσίαν, οὐκέτι δυνάμενοι χάριν Πνεύματος ἁγίου ἑτέροις παρέχειν ἧς αὐτοὶ ἐκπεπτώκασιν». Ἐπιστ. Κανον. Α' πρὸς Ἀμφιλόχ. παρὰ Migne Τόμ 63 σελ. 669. πρβλ. καὶ Ζήκου Ὀρθ. καὶ Παλαιοκ. 5. καὶ ἡμέτ. Συμβολ. 329 κ. ἑξ.

2. Καν. 46, 47, 68.

3. Migne 63, 733.

4 Ρωμ. 1, 18 ἑξ.

ἀνεξερεύνητος εἶνε ἡ διέπουσα οἰκονομίαν καὶ ἀκρίβειαν ἀρχή, ἡμεῖς ἐξ ὀρθοδόξου ἐπόψεως μὴ δυνάμενοι νὰ ἀποδεχθῶμεν ἀντιφάσκουσαν τὴν Ἐκκλησίαν, ἐν ἐλλείψει θεωρίας διηκούσης διὰ πάσης τῆς κατὰ τὸ φαινόμενον ἀντιφασκούσης πράξεως καὶ ἀποδεικνυούσης αὐτὴν δογματικῶς καὶ κατὰ πάντα λόγον ἠτιολογημένην, βλέπομεν ἐμπειρικῶς ὅτι κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον τῆς οἰκονομίας «τὸν μηδενὶ τῶν συνετῶν ἀπαρέσαντα»[5] ἀνεγνωρίσθη μὲν τὸ βάπτισμα πολλῶν αἱρετικῶν, ἀπαρνηθέντες δὲ τὴν ἰδίαν κακοδοξίαν ἐγένοντο δεκτοὶ ἐν τῷ ἱερατικῷ αὐτῶν βαθμῷ οὐ μόνον οἱ σχισματικοὶ δοναται[6], ἀλλὰ καὶ ἡμιαρειανοὶ καὶ ἀρειανοὶ καὶ νεστοριανοὶ καὶ μονοφυσῖται, ἐξ ὧν ἐπὶ παραδείγματι μνημονεύομεν τὸν Ἱεροσολύμων Κύριλλον, τὸν Ἀντιοχείας Μελέτιον ὑπ' Ἀρειανῶν χειροτονηθέντας, καὶ τὸν ὑπὸ τοῦ μονοφυσίτου Διοσκόρου χειροτονηθέντα Ἀνατόλιον τὸν πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως. Εἰσηγοῦνται δὲ τὸ μέτρον τοῦτο τῆς οἰκονομίας οὐ μόνον ἐπιφανεῖς τῆς Ἐκκλησίας πατέρες, ἄλλως ὑπὲρ τῆς ἀναβαπτίσεως ἀποφανθέντες, ἀλλὰ καὶ σύνοδοι οἰκουμενικαί. Ὁ μέγας λ. χ. Βασίλειος, εἰ καὶ κατ' ἀρχὴν οὐδαμῶς ἀποδέχεται τὸ βάπτισμα τῶν σχισματικῶν καθαρῶν, συμφωνῶν τοῖς περὶ τὸν Κυπριανὸν καὶ Φιρμιλιανὸν, ἕνεκα ὅμως **«οἰκονομίας τῶν πολλῶν»** ἀποκλίνει ὑπὲρ τῆς ἀναγνωρίσεως αὐτοῦ. Ὁμοίως δὲ ἀπεδέξατο ἐν τῷ ἐπισκοπικῷ αὐτῶν βαθμῷ τοὺς περὶ Ζώϊον καὶ Σατορνῖνον αἱρετικοὺς ἐγκρατίτας[7]. Ἐὰν δὲ τοῖς Νικοπολίταις παρακελεύηται ὅπως μηδεὶς λάθῃ τὴν χειροτονίαν παρὰ τοῦ ἀποστάτου Φρόντωνος, πειρώμενος εἶτα ἐν εἰρήνῃ νὰ ἐναριθμηθῇ βιαίως ἐν τῷ κλήρῳ, ἡ παρακέλευσις αὕτη ἀλλῆς ἰδέας ἐχομένη ἥκιστα ἀντίκειται πρὸς τὸ μέτρον τῆς οἰκονομίας, καθ' ὃ παρεδέξατο τοὺς περὶ Ζώϊον καὶ Σατορνῖνον ἀδελφούς. Ὁ δὲ μέγας Ἀθανάσιος, διαστέλλων τοὺς αἱρετικοὺς εἰς τοὺς πρωταιτίους καὶ εἰς τοὺς διὰ βίαν ἢ ἀνάγκην **ὑποσυρέντας**, ἀποδέχεται οἰκονομικῶς κατ' ἀπόφασιν συνόδου τῆς Δύσεως καὶ τῆς Ἑλλάδος τοὺς δευτέρους μόνον ἐν τῷ βαθμῷ αὐτῶν[8]. Ὁ δὲ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος γράφων τῷ ἀρχιμανδρίτῃ Γενναδίῳ ἀποφεύγοντι τὴν πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Πρόκλον κοινωνίαν ἐπαινεῖ μὲν τὸ «ἔντονον εἰς εὐλάβειαν» καὶ τὴν «ἀκρίβειαν», συνιστᾷ ὅμως **«τὰς οἰκονομίας τῶν πραγμάτων»**, αἵτινες **«ἔσθ' ὅτε παραβιάζονται βραχὺ τοῦ δέοντος ἔξω φέρεσθαι»**. Ἐκ δὲ τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων ἡ μὲν Γ' δέχεται τοὺς μασσαλιανοὺς κληρικοὺς ἐν τῷ βαθμῷ αὐτῶν, ἡ δὲ Ζ' εἰ καὶ κατ' ἀρχὴν ὁμολογεῖ ὅτι «ἡ αἵρεσις χωρίζει ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας πάντα ἄνθρωπον», θεσπίζει οὐδὲν ἧττον ὅτι οἱ ἐξ αἱρέσεως κληρικοὶ εἶνε δεκτοὶ, «ἐὰν ἄλλο τὸ κωλύον οὐκ ἔστι», ἐπὶ τῇ βάσει δὲ ταύτῃ ἀποδέχεται τὰς χειροτονίας τῶν εἰκονομάχων κληρικῶν λίβελλον ἐπιδιδόντων[9].

Οἴκοθεν ὅμως φανερὸν ὅτι τὸ μέτρον τοῦτο τῆς οἰκονομίας δὲν εἶνε ἀπόλυτον, ἀλλ' ἐν τῇ πράξει περιωρίσθη πολλάκις ὑπὸ δύο τινῶν ὅρων. Οὔτε δηλαδὴ οἱ αἱρεσιάρχαι καὶ τοῦ σχίσματος πρωταίτιοι ἐγένοντο πάντοτε ἀδιασανίστως δεκτοὶ, οὔτε οἱ παραχαράττοντες τὴν ἐξωτερικὴν καὶ ὑπὸ τῆς παραδόσεως διαγεγραμμένην κανονικὴν τῶν μυστηρίων πρᾶξιν. Καὶ δυνατὸν μὲν καὶ τὰ πράγματα καὶ αἱ ἄλλαι ἄγνωστοι ἡμῖν σήμερον συνθῆκαι, αἱ ἐμφαίνουσαι τοὺς ἀποστάτας ὡς ἐγγύτερον ἢ ἀπώτερον τῆς Ἐκκλησίας ἱσταμένους, νὰ ἐκανόνιζον τὸ τῆς οἰκονομίας μέτρον ἐν τῇ ἀποδοχῇ τούτων μὲν τῶν ἀποστατῶν ὡς ἀναβαπτιστέων ἢ ἀναχειροτονητέων, τούτων δὲ ὡς μὴ, ἐν γένει ὅμως ἡ μὴ ἀταλαιπώρητος παραδοχὴ τῶν πρωταρχῶν, καὶ ἰδίᾳ ἡ ἀπόρριψις τῶν ἀθετούντων τὴν κανονικὴν πρᾶξιν, εἰ καὶ θεωρητικῶς μὴ ὀχυρωθεῖσα, ἐμπειρικῶς ὅμως εἶνε ὅρος ἀνεπίδεκτος ἀμφισβητήσεως. Ὑπὲρ τοῦ πρώτου ὅρου μαρτυροῦσι τὰ ὑπὸ τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου παρατηρηθέντα καὶ ἡ Α' ἐν Νικαίᾳ σύνοδος, πλὴν τοῦ ψιλοῦ τῆς τιμῆς ὀνόματος μὴ ἐπιτρέψασα τῷ πρωτοστάτῃ τοῦ σχίσματος Μελιτίῳ «μήτε χειροθετεῖν, μήτε προχειρίζεσθαι μήτε ἐν χώρᾳ μήτε ἐν πόλει ἑτέρᾳ φαίνεσθαι» εἰ καὶ **«κατὰ τὸν ἀκριβολόγον»**, ὡς παρατηρεῖ ἡ σύνοδος, οὐδεμιᾶς συγγνώμης ἄξιος ἦν»[10]. Ὁ δὲ δεύτερος τῆς οἰκονομίας περιορισμὸς, εἰ καὶ δὲν προσδιωρίσθη ἐν οἰκουμενικῇ ἢ τοπικῇ συνόδῳ μηδὲ ἐν γένει καθωρίσθη τὸ ὅριον μέχρις οὗ παραχά-

5. Κυρίλλ. Ἀλεξ. ἐπιστ. πρὸς Γενναδίον.
6. Σύν. Καρθ. καν. 72, 77.
7. Migne 63, 670.
8. Ἐπιστ. πρὸς Ρουφιανόν.
9. Mansi XII, 102 ἑξ.
10. Migne 67 σελ. 79.

ραξις τῆς ἐξωτερικῆς πράξεως εἶνε ἀνεκτή, ἡ δὲ πέραν μεταβολὴ ἀποφαίνει ἄκυρον καὶ ἀπόβλητον τὴν χειροτονίαν, ἐξάγεται ὅμως κατ' ἀναλογίαν ἐκ τοῦ βαπτίσματος, πρὸς ὃ χωρεῖ ἐκ παραλλήλου. Τῶν εὐνομιανῶν τῷ ὄντι «**τῶν εἰς μίαν κατάδυσιν βαπτιζομένων**» ἠκυρώθη τὸ βάπτισμα ὑπὸ τῆς Β' οἰκουμενικῆς συνόδου, ἐνῷ τὸ τῶν συμφρονούντων αὐτοῖς ἀρειανῶν ἐγένετο δεκτόν· ἐν γένει δὲ πάντων τῶν μὴ εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος βαπτιζομένων ἀπερρίπτετο τὸ βάπτισμα οὐδεμιᾶς συγχωρουμένης οἰκονομίας[11]. Εἶνε δὲ περιττὸν νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἡ ἐξωτερικὴ αὕτη τῶν τριῶν προσώπων ἐπίκλησις παρὰ τὴν ἐν τῷ δόγματι πλάνην ἀποτελεῖ τὴν οὐσιώδη καὶ ἀπαράβατον συνθήκην τῆς οἰκονομικῆς τοῦ βαπτίσματος ἀποδοχῆς, ἐνῷ τὸ ἕτερον στοιχεῖον τῆς ἐξωτερικῆς πράξεως, ἡ τριττὴ κατάδυσις, ἠδύνατο ἐλλείπουσα δι' ἀνάγκην νὰ συγχωρηθῇ, ὡς ἀποδεικνύει τὸ βάπτισμα τῶν κλινικῶν. Καὶ ἐν τῇ χειροτονίᾳ λοιπὸν τῇ ἀνεξάλειπτον ὡς τὸ βάπτισμα ἐπιτιθείσῃ σφραγῖδα ἡ ἐξωτερικὴ πρᾶξις περιλαμβάνουσα πᾶν ὅ,τι ἀπὸ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων ὑπελαμβάνετο ὡς ἀναγκαῖον τῆς κανονικῆς ἱεροτελεστίας συστατικὸν, εἶνε συνθήκη τῆς ἰσχύος τοῦ μυστηρίου ἀπαραίτητος.

Τὰ γενικὰ ταῦτα ἐφαρμόζοντες ἐπὶ τῶν ἀγγλικῶν χειροτονιῶν βλέπομεν ὅτι αὗται λόγῳ αἱρέσεως ἢ σχίσματος, εἶνε δυνατὸν κατὰ τὸν τῆς οἰκονομίας τρόπον τὸν «μηδενὶ τῶν συνετῶν ἀπαρέσανται» νὰ μὴ ἀθετηθῶσιν, ἐφ' ὅσον, ἐννοεῖται, προσκρούουσιν εἰς οὐδέτερον τῶν εἰρημένων περιορισμῶν, ἐντὸς τῶν ὁποίων κινεῖται ἡ οἰκονομία. Καὶ ὁ μὲν πρῶτος περιορισμὸς εἶνε παντάπασιν ἄσχετος πρὸς τὰς ἀγγλικὰς χειροτονίας, διότι οἱ οἱοιδήποτε αἱρεσιάρχαι τῆς Ἀγγλίας ἐξέλιπον ἤδη, ὑπολείπεται λοιπὸν ἡ τῆς ἐξωτερικῆς πράξεως συνθήκη, ἣν καὶ ἀνακρίνομεν ἐν τοῖς ἑξῆς.

(ἕπεται συνέχεια).

Χρῆστος Ἀνδρούτσος

ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ ΔΙΑΣΤΡΟΦΗ

Ἡ ἐν Πετρουπόλει ἐκδιδομένη ἡμερησία καὶ μεγάλη ἐφημερὶς «Εἰδήσεις τῆς Πετρουπόλεως», ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμ. 301 ἐ. ἔ. φύλλῳ αὐτῆς, ἐδημοσίευσεν ἄρθρον τοῦ κ. Σίμωνοβ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «οὐχὶ μόνον παρὰ τοῖς ἕλλησι διεσώθη ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια». Ὁ κ. Σίμωνοβ συμβουλεύει τοὺς ρώσσους λογίους «ἵνα λάβωσι τὸν κόπον καὶ μελετήσωσι πρωτοτύπως τοὺς σύρους χρονογράφους, διότι ἐκ τῆς μελέτης ταύτης θὰ διαλευκανθῶσι σκοτεινά τινα σημεῖα, ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐκχριστιανίσεως τῆς Ρωσσίας διὰ τοῦ Βυζαντίου, θὰ προκύψωσι δὲ ἀποτελέσματα ἐντελῶς διάφορα τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν καὶ καταστήσωσι δυνατὸν νὰ σχηματισθῇ μείζων καὶ ἀληθεστέρα ἡ κρίσις ἐπὶ τῶν γεγονότων τοῦ ἀνατολικοῦ παρελθόντος». Ὁ συντάκτης τοῦ ἐν λόγῳ ἄρθρου ἐπιθυμεῖ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ὁ χριστιανισμὸς εἰς Κίεβον καὶ τὴν περὶ αὐτὸ Ρωσσίαν μετεδόθη οὐχὶ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καὶ δι' ἑλλήνων ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν, ἀλλ' ἐξ Ἀντιοχείας διὰ σύρων πατέρων . . . » Ἡ Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐν πάσῃ περιπτώσει διεδραμάτισε, κατὰ τὸν ἀξιότιμον κ. Σίμωνοβ, πρόσωπον ἅρπαγος ξένης κληρονομίας καὶ κόπων ξένων. Ὁ κ. Σίμωνοβ παραπέμπει πρὸς τούτῳ εἰς χειρόγραφα μηναῖα καὶ συναξάρια τοῦ Κιέβου, κατὰ τὰς ἱστορικὰς εἰδήσεις τῶν ὁποίων ὁ πρῶτος μητροπολίτης Ρωσσίας, ὁ ἅγιος Μιχαὴλ ὁ Κιέβου, ἦν σῦρος τὸ γένος, ἐκ τῆς μεγάλης Ἀντιοχείας». Ἀτυχῶς δι' αὐτόν, ἡμεῖς τὴν ἀξίωσιν ταύτην τοῦ εἰρημένου λογίου δὲν βλέπομεν ἐπαληθευουσαν· οἱ ρῶσσοι χρονογράφοι ἀναφέρουσιν ὅτι ὁ ἅγιος Βλαδήμιρος ἐβαπτίσθη ἐν Χερσονήσῳ τῷ 988 ἐν τῇ πόλει «Κορσούνῃ» ἢ Χερσονήσῃ ἢ, ὡς λέγει ἡ ἐκκλησιαστικὴ ρωσσικὴ ἱστορία, «ὁ Βλαδήμιρος μὲ τὴν χεῖρα τῆς βασιλόπαιδος Ἄννης ἔλαβε καὶ τὸ βάπτισμα παρ' ἑλλήνος ἐπισκόπου» (Ἱστορ. Χριστ. Ἐκκλησ. ὑπὸ Εὐγράφ. Σμυρνόφ 396), ἔνθα ὑπῆρχεν ὀρθόδοξος μητρόπολις τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, ἐβαπτίσθη δὲ οὐχὶ ὑπὸ σύρου μητροπολίτου ἀλλ' ὑπὸ μητροπολίτου τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, οὗτινος τὸ ὄνομα δὲν διεσώθη μέχρις ἡμῶν· ἐὰν δὲ καὶ ἐπιτρέψωμεν ἑαυτοῖς τὴν ὑπόθεσιν ὅτι τὸ ὄνομα τοῦ μητροπολίτου τούτου, τοῦ βαπτίσαντος τὸν Βλαδήμιρον ἦ Μιχαὴλ καὶ ὅτι οὗτος ἦν σῦρος τὸ γένος, καὶ τότε ἀκόμη οὐκ ἔξεστιν εἰπεῖν ὅτι ἡ Ρωσσία ἐδέξατο τὸν χριστιανισμὸν παρὰ σύρων πατέρων, ἀγνοούντων τὴν σλαυϊκὴν γλῶσσαν, ὁμιλούντων δὲ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Συρίᾳ, τῇ πατρίδι τοῦ Χρυσοστόμου καὶ Δαμασκηνοῦ, τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ τελούντων τὰς ἱεροτελεστίας αὐτῶν ἐν τῇ αὐτῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ· ἡ ἰδιαιτέρα πατρὶς οὐδεμίαν ἔχει ἐνταῦθα σημασίαν ἵνα διαστραφῇ τόσον ἐπιπολαίως ἡ ἱστορία, τόσῳ μᾶλλον, ὅσῳ οἱ περιαλόμενοι ὑπὸ τοῦ κ. Σίμωνοβ «Σῦροι Πατέρες, οἱ ἐξ Ἀντιοχείας» πολλῷ ἀπεῖχον τοῦ εἶναι σῦροι τὸ γένος, ἀφοῦ εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ Ἀντιόχεια, ἐν ᾗ ἀντήχησεν ἡ εὔλαλος γλῶσσα τοῦ χρυσορρήμονος χριστιανοῦ Δημο-

11. Καν. συνοδ. Ἀρελ. 8. πρβλ. Gieseler Dogm. 407.

σθένους, τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, ἐν ᾗ συνέθεσε τὰ ἱερὰ τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἄσματα καὶ τὴν πρώτην συστηματικὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν ὁ χρυσορρόας Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, ἦν πλέον ἢ ἑλληνικὴ πόλις, ὑπὸ ἑλλήνων κατοικουμένη· ἦσαν οὗτοι σῦροι τότον, ὅσον εἶναι τοιοῦτος ὁ ἐθνικὸς τῆς Ρωσσίας ποιητὴς Ποῦσκιν, ἐφ' ᾧ τόσον δικαίως καυχᾶται ἡ Ρωσσία. Οἱ συρο-χαλδαῖοι καὶ μέχρι τοῦ νῦν, περιφερόμενοι ἀνὰ τὴν Ρωσσίαν ἐν ἐνδύματι κληρικῷ, ποιοῦνται τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ δυσὶ δακτύλοις καὶ τελοῦντες τὴν λειτουργίαν δι' ἑπτὰ προσφορῶν, παρουσιάζουσιν ἑαυτοὺς ὡς ἀπεσταλμένους τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων καὶ διδάσκουσι τοὺς ρώσσους ὅτι καὶ νῦν ἔτι εἰς τὴν κατὰ Ἀνατολὴν Ἐκκλησίαν ὁ σταυρὸς γίνεται διὰ τῶν δύο δακτύλων· ὁ συντάκτης τοῦ ἄρθρου ὑπισχνεῖται ὅτι «θὰ δημοσιεύσῃ βιογραφίαν τοῦ μητροπολίτου ἁγίου Μιχαὴλ, ἐν ᾗ ἐμφανῶς καὶ λίαν διακεκριμένως ἐν λεπτομερείᾳ ἐνδιαφερούσῃ τὴν ρωσσικὴν ἱστορικο-θρησκευτικὴν ζωὴν, ἐκτίθεται σπουδαιότατον γεγονός». Ἀλλὰ πῶς δύναταί τις νὰ δώσῃ πίστιν εἰς τοιοῦτον ἔγγραφον ἀγνώστου προελεύσεως; Ὁ ἅγιος Μιχαὴλ, κατὰ τὰς ἱστορικὰς πληροφορίας τῶν ἑλλήνων ἱστορικῶν Ἰωάννου Ζωναρᾶ, Ἰωάννου τοῦ Κουροπαλάτου καὶ ἄλλων, ἐστάλη εἰς Ρωσσίαν τῷ 867 ὑπὸ τοῦ βυζαντινοῦ αὐτοκράτορος Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος καὶ ὑπὸ τοῦ πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως Φωτίου ἵνα βαπτίσῃ τοὺς ρώσσους ἡγεμόνας Ἀσκόλδ καὶ Δήρ (ὅρα Ρωσσικὴν χρονογρ. Γουστίνσκαγια καὶ πλήρη Συλλογ. Χρονογρ. Π. σ. 239 μετὰ τῶν ἐν αὐτοῖς παραπομπῶν εἰς τὰς ἑλληνικὰς πηγάς)· τὸ αὐτὸ φρονοῦσιν ἐν ταῖς ἱστορίαις αὐτῶν ὁ μητροπολίτης Μοσχας καὶ ὁ καθηγητὴς Ε. Γολουμπίνσκιι.

Ὁ πρῶτος μητροπολίτης τῆς μορφωθείσης ἐπισήμου ρωσσικῆς μητροπόλεως Περιγιασλάνας θεωρεῖται ὁ Λέων, ἐλθὼν εἰς Ρωσσίαν τῷ 991 μετὰ ἓξ ἐπισκόπων· ὁ πανιερώτατος ἐπίσκοπος Πορφύριος ὁ Οὐσπένσκης ὀνομάζει τὸν πρὸ τοῦ Λέοντος μητροπολίτην, τουτέστι μετὰ τὴν βάπτισιν τοῦ ἁγίου Βλαδιμίρου, Ἀλέξιον (ὅρα Ἀραβικὸν χειρόγρ. Παΐσίου Λιγαρίδου, ἀρχιεπισκόπου Γάζης, ἐν τῇ αὐτοκρατορικῇ βιβλιοθήκῃ). Ἐν τῇ περιγραφῇ τῶν ἑλληνικῶν χειρογράφων τῆς ἐν Μόσχᾳ πατριαρχικῆς βιβλιοθήκης (ἀρ. 336. Φ. 27. σελ. 431. Πρβλ. καὶ Ἐπιτομ. ἡμετ. ἱδ. βιβλιοθ. σελ. 56, 6,) ἀναγινώσκεται περὶ μεταθέσεως εἰς τὴν μητρόπολιν Ρωσσίας τοῦ μητροπολίτου Σεβαστείας Θεοφυλάκτου ἐπὶ τοῦ Πορφυρογεννήτου ἡ ἑπομένη περικοπὴ «ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Πορφυρογεννήτου Θεοφύλακτος ὁ Σεβαστείας μετετέθη εἰς τὴν Ρωσσίαν», Πορφυρογέννητοι δὲ ἐβασίλευσαν δύο, Βασίλειος ὁ Β' ἀπὸ τοῦ 976—1025 καὶ Κωνσταντῖνος ἀπὸ τοῦ ἰδίου ἔτους ἕως 1028. Τὸ ὄνομα τοῦ Θεοφυλάκτου οὐχ ἧττον δὲν ἀναφέρεται ἐν τοῖς διαδόχοις τοῦ μητροπολίτου Λέοντος, ἐφ' ᾧ καὶ ὁ συγγραφεὺς τῆς εἰρημένης καταγραφῆς ἀρχιμανδρίτης Βλαδήμιρος ἀναφέρων τὴν ἀνωτέρω περικοπὴν τοῦ χειρογράφου («Συναγωγὴ νόμων ἐκ διαφόρων νομίμων, ἣν ἐποιήσατο ὁ Ἱεροσολύμων Δοσίθεος κοινῇ σπουδῇ καὶ δαπάνῃ καὶ ἀριέρωσεν εἰς τὸ πανυσγές Πατριαρχεῖον τῆς βασιλευούσης μεγάλης Μοσχοβίας εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ,αχπ΄ (1687)» προσθέτει, ἀμφιβάλλων αἴσως Θεόπεμπτος περὶ τὸ 1038». Καθ' ὅσον ἀρορᾷ τὰ λείψανα τοῦ μητροπολίτου ἁγίου Μιχαὴλ, τὰ ἀτοκείμενα ἐν τῷ καθολικῷ τῆς ἐν Κιέβῳ Λαύρας τοῦ σπηλαίου Πετσέρσκοϊ ὑποτίθεται πιθανώτερον, ὅτι ταῦτα εἶναι Μιχαὴλ τοῦ Β' τοῦ τελευτήσαντος τῷ 1148 ἐν τῇ Λαύρᾳ ταύτῃ, ὅπου εἶχεν ἀποσυρθῆ καὶ τελευτήσει οὗτος ἀνακηρυχθεὶς διὰ τὸν ἐνάρετον αὐτοῦ βίον εἶτα ἅγιος καὶ θαυματουργὸς (ὅρ. «Polidonia τ. V. σελ. 1013). Ἀλλὰ καὶ εἰς περαιτέρω ἱστορικὸς λόγος, ἀποδεικνύων ἀστήρικτον τὴν γνώμην τοῦ ἀξιοτίμου κ. Σίμωνοβ, εἶναι καὶ ὁ ἑπόμενος.

Ὅλα τὰ παράλια τῆς Μαύρης Θαλάσσης, τὰ ἀνήκοντα σήμερον εἰς τὴν Ρωσσίαν, κατὰ τὸν Θ' καὶ Ι' αἰῶνα κατῳκοῦντο ἀποκλειστικῶς ὑπὸ ἑλληνικῶν πληθυσμῶν, πᾶσαι δὲ αἱ ἐν ταῖς χώραις ταύταις μητροπόλεις, ἀρχιεπισκοπαὶ καὶ ἐπισκοπαὶ ὑπέκειντο ἐκκλησιαστικῶς, ἄρα καὶ ἡ Χερσὼν (ἔνθα ἐβαπτίσθη ὁ ἅγιος Βλαδήμιρος) εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως. Τῆς ἱστορίας ὅμως τοῦτο λεγούσης, κατὰ τίνα τρόπον καὶ δυνάμει τίνος ἐκκλησιαστικοῦ νόμου οἱ «Σῦροι Πατέρες (τουτέστι κληρικοὶ τῆς Ἀντιοχείας καὶ οὐχὶ συριακῆς Ἐκκλησίας) ἠδύνατο νὰ ὑπερπηδήσωσι τὰ ὅρια τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως καὶ εἰσαγάγωσι τὴν ὀρθοδοξίαν ἢ τὸν νεστοριανισμὸν εἰς τὴν Ρωσσίαν. Διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως λίαν ἐνδιαφέρον ἔσται νὰ γνωρίσῃ τὸν βίον τοῦ ἁγίου Μιχαὴλ τοῦ Σύρου (;!)· δι' ἡμᾶς ἐν τέλει ἀκατάληπτον ὀλίγον καὶ τὸ ἐπίθετον τοῦ μητροπολίτου Μιχαὴλ «Σῖριν». Ὁ «Σῦρος» ρωσσιστὶ καλεῖται καὶ γράφεται Σιρίτς ἢ Σιριάνιν, οὐχὶ ὅμως καὶ «Σῖριν»· μή τοι πρόκειται ἄρα γε περὶ ἁπλοῦ ἐπιθέτου τοῦ ἱεροῦ ἀνδρὸς καὶ οὐχὶ περὶ «Σύρου» ὡς θέλει νὰ βαπτίσῃ τόσον αὐθαιρέτως ὁ λόγιος κ. Σίμωνοβ τὸν μητροπολίτην Μιχαήλ; Ἡ ἀγγελλομένη νέα καὶ ἄγνωστος μέχρι τοῦδε βιογραφία τοῦ ἁγίου ἀνδρός, ἐν ᾗ ἐκτεθήσεται ἐπίσημον καὶ σπουδαιότατον γεγονός θὰ ἐπιχύσῃ φῶς, ἐξ οὗ ἀναμένομεν νὰ διαψευσθῶμεν καὶ ἡμεῖς. Φοβούμεθα ὅμως ὅτι διόλου δὲν πρόκειται περὶ νέου τοιούτου ἱστορικοῦ φωτὸς, ἀλλ' ἁπλούστατα «περὶ διαστροφῆς μακραίωνος καὶ ἀναντιλέκτου ἱστορικῆς ἀληθείας», εἰς ἣν ἐξώθησαν αὐτὸν λόγοι φυλετικῆς συγγενείας ἴσως καὶ ἐννοουμένης συμπαθείας.

Τὰς ἀνωτέρω ὀλίγας γραμμάς, ἃς ὑπηγόρευσεν

ἡ ἀνάγνωσις τοῦ μνημονευομένου ἄρθρου τοῦ ἀξιοτίμου κ. Σίμωνος, ἐκρίναμεν καλὸν οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ καθῆκον ἐξ εὐλαβείας πρὸς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας, ἵνα ἐπιστείλωμεν πρὸς τὴν «Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν» καὶ δῶμεν ἀφορμὴν τοῖς περὶ τὴν ἱστορίαν ἐκ τῶν ἡμετέρων εἰδικῶς ἀσχολουμένοις, ὅπως ἐγκύψωσιν ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου καὶ ἐξακριβώτωσιν ἐν αὐθεντίᾳ ἀδιαρρυλονικήτῳ τὴν ἐνδιαφέρουσαν ταύτην σελίδα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν ἱστορίας, ἣν πειρῶνται νὰ ἀνατρέψωσιν αὐθεκάστως ἐπὶ σκοπῷ οὐχὶ πολὺ ἴτως ἐπιστημονικῷ νεώτεροι αὐτῆς ἀνιχνευταί.

† Ι. Β.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

—*Ἱερὰ μητρόπολις Κρήνης.*—Καθ' ἃ ἄλλοτε ἀνεγράψαμεν, οἱ κάτοικοι τῆς ἐπισκοπῆς Κρήνης δι' ἀναφορῶν αὐτῶν ἠτήσαντο παρὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ κυριάρχου μητροπολίτου Ἐφέσου κ. Ἰωακεὶμ τὴν προαγωγὴν τῆς ἐπισκοπῆς Κρήνης εἰς μητρόπολιν. Ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς χθὲς, ἀναγνωσθέντος καὶ σχετικοῦ γράμματος τοῦ τέως κυριάρχου μητροπολίτου Ἐφέσου, δηλοῦντος τὴν συγκατάθεσιν αὐτοῦ, ἡ ἱερὰ Σύνοδος προήγαγε τὴν ἀγιωτάτην ἐπισκοπὴν Κρήνης εἰς μητρόπολιν καὶ τὸν ἐν αὐτῇ ἐπίσκοπον κ. Θεόκλητον εἰς μητροπολίτην, τελευταῖον ἐν τῇ σειρᾷ τῶν μητροπολιτῶν τάξασα. Ἡ ἀπόφασις αὕτη ἠγγέλθη τοῖς χριστιανοῖς τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Κρήνης διὰ τηλεγραφημάτων τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου καὶ τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Ἐφέσου κ. Ἰωακείμ.

—*Κανονικαὶ ψῆφοι.*—Αἰτήσει τοῦ ἐκ τῶν σεβασμ. συνοδικῶν μητροπολίτου Ξάνθης κ. Ἰωακεὶμ, χρήζοντος βοηθοῦ ἐπισκόπου, ἡ ἱερὰ Σύνοδος προέβη τῇ παρελθούσῃ τρίτῃ εἰς ἐκλογὴν ἐπισκόπου ὑπὸ τὸν τίτλον Χριστουπόλεως· ὑποψηφίων δὲ τεθέντων τοῦ ἐν Ξάνθῃ ἀρχιερατικοῦ ἐπιτρόπου πανοσιολογ. ἀρχιμ. κ. Ἰωακεὶμ Γεωργιάδου, τοῦ πανοσιολ. ἀρχιμ. κ. Ἀθανασίου Λασκάρεως καὶ τοῦ πανοσιολ. ἀρχιμ. κ. Φωτίου Μαρινάκη, καθηγητοῦ τῶν ἱερῶν μαθημάτων ἐν τῷ Γυμνασίῳ Κυδωνιῶν, ἐξελέγη διὰ ψήφων κανονικῶν, γενομένων ἐν τῷ σεπτῷ πατριαρχικῷ ναῷ, ὁ πρωτοσύγκελλος τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Ξάνθης κ. Ἰωακείμ.

—*Ἐταρχία Ροδοπόλεως.*—Διεβιβάσθη τῇ Ἐκκλησίᾳ τηλεγράφημα τῶν κατοίκων τῆς ἐπαρχίας Ροδοπόλεως ὑποβάλλον εὐχαριστίας θερμὰς ἐπί τε τῇ ἀνασυστάσει τῆς μητροπόλεως Ροδοπόλεως καὶ τῇ ἐπιτυχεῖ ἐκλογῇ τοῦ μητροπολίτου αὐτῶν κ. Γερβασίου.

—*Ἱερὰ μητρόπολις Σκοπίων.*—Χθὲς ἐπανακάμψας ἐκ Σκοπίων εἰς βασιλεύουσαν ὁ ἱερολογ. πατριαρχικὸς ἀπεσταλμένος κ. Ἱερόθεος Ἀνθουλίδης ἐνεφάνισεν ἐνώπιον τῆς ἱερᾶς Συνόδου, ἥτις ἐξέφρασεν αὐτῷ τὴν εὐαρέσκειαν τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ ἐκπληρώσει τῆς ἐξαρχικῆς αὐτοῦ ἀποστολῆς.

—*Ἐνοριακαὶ ἐκλογαί.*—Μεταξὺ τῶν ἐνοριῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, αἵτινες ἔλαβον ἀπὸ τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου τὴν ἄδειαν νὰ μὴ προβῶσι μεθ' ὁρκωμοσίαν εἰς ἐκλογὰς ἐφορῶν καὶ πιτροπῶν συνηριθμήθη καὶ ἡ ἐνορία Τζιβαλίου, πέρυσιν ἐκλέξασα τοιαύτας ἀρχάς.—Ἐπίσης ἐδόθη ἄδεια τῇ ἐνορίᾳ Ἁγίου Κωνσταντίνου Ψαμμαθείων ἵνα προβῇ εἰς ἐνοριακὰς ἐκλογὰς τῇ τελευταίᾳ κυριακῇ δεκεμβρίου (29), καθὸ μὴ πρεπομασθέντων τῶν ἰσολογισμῶν τῆς ληξάσης χρήσεως.—Τῇ ἐνορίᾳ τῆς Θείας Ἀναλήψεως (Ψαμμαθου), διὰ τὸ ὀλιγάριθμον τῶν ἐκλεξίμων, ἐδόθη ἄδεια νὰ ἐκλέξῃ ἐφοροεπιτροπὴν, οὐχὶ ἐπιτροπὴν ναοῦ καὶ ἐφορίαν Σχολῆς χωρίς.—Εἰς δὲ τὴν ἐνορίαν Σαρμασικίου ἀποστέλλεται πατριαρχ. ἔξαρχος ὁ πανοσιολογ. ἀρχιμανδρίτης κ. Γρηγ. Παπαδόπουλος πρὸς ἐξέτασιν ἐνστάσεων κατοίκων τινῶν ζητούντων ἐκλογὰς ἐνοριακὰς, αἵτινες ἤδη εἶχον ἀναβληθῆ.

—*Ἐπισκευαὶ πατριαρχικοῦ οἴκου.*—Ὁ περιοδεύων ἀνταποκριτὴς τῆς «Ἐκκλησ. Ἀληθείας» καὶ ἀπεσταλμένος τῶν Πατριαρχείων κ. Βασίλειος Ἀσμανίδης ἀπέστειλε τῇ Α. Θ. Π. τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ ἐκ προσφορᾶς τῶν ἐν Πλωμαρίῳ Μιτυλήνης ὀρθοδόξων γρόσια 3511, τῶν ἐν τοῖς χωρίοις Παπίβῳ τῆς Γέρας γρ. 756, τῶν ἐν Μεσαγρῷ 501, τῶν ἐν Σκοπέλῳ γρ. 311, τῶν ἐν Παλαιοκάστρῳ γρ. 311 καὶ τῆς ἐκκλησίας Πλακάδου γρ. 95, ἥτοι ἐν ὅλῳ γρ. 5485. Ὑπὲρ τῶν ἐπισκευῶν ἀπέστειλεν ἐπίσης ὁ ὑποδιοικητὴς Σερρῶν Ἀχιλλεὺς Ραζῆς ἐφέντης 5 λίρας τουρκικάς.

—*Ἐφορεία Ἰωακειμείου Παρθεναγωγείου.*—Ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς τρίτης διωρίσθη πρόεδρος τῆς ἐφορίας τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰωακειμείου παρθεναγωγείου ὁ ἐκ τῶν σεβασμ. συνοδικῶν μητροπολίτης Σμύρνης κ. Βασίλειος, ἀντὶ τοῦ ἐν Σμύρνῃ διαμένοντος προέδρου τῆς ἐφορίας σεβασμ. μητροπολίτου Χίου κ. Κωνσταντίνου.

—*Μακεδονικὴ Ἀδελφότης.*—Τῆς ἐνταῦθα Φιλεκπαιδευτικῆς Μακεδονικῆς Ἀδελφότητος συνερχομένης μεθαύριον, κυριακὴν, εἰς γενικὴν συνέλευσιν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Ἑλλην. Φιλ. Συλλόγου, ἀποφάσει συνοδικῇ, προεδρεύει τῆς συνεδρίας ὁ ἐκ τῶν σεβασμ. συνοδικῶν μητροπολίτης Νεοκαισαρείας κ. Ἀλέξανδρος.

—*Περιοδεῖαι.*—Τῇ δευτέρᾳ ἀπῆλθεν εἰς Σμύρνην ὁ θεοφ. ἐπίσκοπος Ἐρυθρῶν κ. Ἰωακεὶμ, βοηθὸς τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Ἐφέσου κ. Ἰωακείμ.

—*Ἱερόθεος Ἀνθουλίδης.*—Εἰς τὸν ἱερολογ. πατριαρχικὸν διάκονον καὶ γραμματέα τῆς Μ. πρωτοσυγκελλίας κ. Ἱερόθεον Ἀνθουλίδην ἡ Α. Μ. ὁ βασιλεὺς τῶν ἑλλήνων ἀπένειμε τὸ παράσημον τοῦ ἀργυροῦ σταυροῦ τοῦ Σωτῆρος.

—*Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.*—Συστάσει τῆς ἱερᾶς Συνόδου, ἐνεκρίθη, κατ' ἀπόφασιν τοῦ Ἐθν. Μ. Συμβουλίου, νὰ δοθῶσιν ὑπὸ τοῦ ἐθνικοῦ ταμείου τῷ διὰ λόγους ὑγιείας ἐν Πριγκήπῳ διαμένοντι πανοσιολογ. ἀρχιγραμματεῖ τῆς ἱερᾶς Συνόδου λίραι τουρκικαὶ τεσσαράκοντα πέντε.

—*Σιναϊτικὸν Μετόχιον.*—Τοῦ ἐνταῦθα Σιναϊτικοῦ Μετοχίου πανηγυρίζοντος ἐπὶ τῇ μνήμῃ τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος Αἰκατερίνης τῇ δευτέρᾳ, καθ' ἣν ἐτελέσθη ἀρχιερατικὴ λειτουργία ἐν τῷ ναῷ τοῦ μετοχίου ὑπὸ τοῦ θεοφιλ. ἐπισκόπου Εἰρηνουπόλεως κ. Ἀρσενίου, ὁ πανοσ. δευτερεύων κ. Παρθένιος ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ἠδέατο τὰ εἰκότα τῷ πανοσ. ἐπιτρόπῳ καὶ πρωτοσυγκέλλῳ κ. Δανιὴλ Σιναΐτῃ.

—*Κηδεία.*—Κατὰ τὴν χθὲς ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ γενομένην κηδείαν τοῦ ἐκ τῶν παλαιοτέρων τοῦ Φαναρίου κατοίκων καὶ χρηστοῦ οἰκογενειάρχου Ἀντωνίου Πρωΐου, καὶ ἧς

προεξῆρχεν ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Προύσης κ. Ναθαναὴλ, παρέστη ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ὁ ἱερολογ. τριτεύων κ. Βιναμίν.

Ἐκκλησία τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος.

— Ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Ἀθηνῶν ἀπήντησε τηλεγραφικῶς εὐχαριστῶν ἐνθέρμως τῇ Α. Θ Π. τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ καὶ τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ ἐπὶ τοῖς τηλεγραφικῶς αὐτῷ διαβιβασθεῖσι διὰ τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ συγχαρητηρίοις.

Κατὰ τὴν χειροτονίαν αὐτοῦ, τῇ 21 νοεμβρίου, ὁ πανοσιολογ. πρωτοσύγκελλος κ. Δανιὴλ Σιναΐτης ἀπήγγειλε τὴν ἑξῆς προσφώνησιν:

Ἔναντι τῶν θυρῶν τοῦ θυσιαστηρίου ἱστάμενος καὶ τὸ μέγιστον μυστήριον τῆς ἱερωσύνης καλούμενος περιβληθῆναι καὶ Κυρίῳ Παντοκράτορι διακονῆσαι φρικτῶ καὶ τρέμω, τὸ μὲν συναισθανόμενος τὸ ὕψιστον τῆς ἱερωσύνης, τὸ δὲ τὴν ἐμὴν ἀναξιότητα. Ἰδιγτιῶ συλλογιζόμενος τὰ ἀπορρέοντα ὄντως μέγιστα καθήκοντα ἐκ τῆς ὑπάτης ταύτης διακονίας· ἀναλογίζομαι τὰς ἐπιβεβλημένας ὑποχρεώσεις, ἃς ἀναλαμβάνει ὁ ἱερεὺς ἀπέναντι τῶν ἀπαιτήσεων τῆς κοινωνίας καὶ τὰ ἀπαραίτητα προσόντα, ὑφ' ὧν δέον νὰ περικοσμῆται, καὶ εὑρίσκω ἐμαυτὸν τὰ μάλα ὑπολειπόμενον. Ὅταν δὲ λάβω ὑπ' ὄψει καὶ τὸν οὐρανοβάμονα Παῦλον τὸν καθορίζοντα ὁπόταν δεῖ εἶναι τὸν ἱερέα, ἔτι πλέον ἀποδειλιῶ καὶ φόβῳ καὶ ἀπορίᾳ συνέχομαι. Ὁ εἰς τρίτον οὐρανὸν ἁρπαγεὶς καὶ ἀπορρήτων Θεοῦ κοινωνήσας ἐλιγγιᾷ ἀφρῶν εἰς τὸ μέγεθος τηλικαύτης ἐξουσίας, τί δὲ νὰ εἴπω ἐγὼ ὁ ἀνάξιος λῦσαι καὶ τὸν ἱμάντα ἐκείνου; Ὁ φόβος λοιπὸν ὁ ἐκ τῆς ἐμῆς ἀσθενείας προερχόμενος σφόδρα καταλαίει μου τὴν ψυχήν, ἣν καθαρωτέραν ἡλιακῶν ἀκτίνων ἀπαιτεῖ τὸ ὕψιστον τοῦτο ὑπούργημα, ὅπερ ὑψίστας ὑποχρεώσεις ἐπιβάλλει τῷ ἱερεῖ τῷ ἔχοντι ἀκριβῆ ἐπίγνωσιν τοῦ θείου τούτου μυστηρίου, τῷ τεθειμένῳ ἐπὶ τὴν λυχνίαν τῆς Ἐκκλησίας ἵνα θερμάνῃ τὰς καρδίας τοῦ χριστεπωνύμου πληρώματος διὰ τῆς διδασκαλίας καὶ τῶν ἀρετῶν καὶ δὴ διὰ τοῦ παραδείγματος αὐτοῦ.

Τὸ μυστήριον τῆς ἱερωσύνης ἀπαιτεῖ πρὸ πάντων βίου καθαρότητα, πίστιν ἀνυπόκριτον, συνείδησιν ἀγαθὴν, ἀγάπην πρὸς πάντας, σωφροσύνην, πραότητα, ἐγκράτειαν, ἁγιότητα πλήρη. Ὅταν ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Μωϋσέως ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ Σινᾶ καθιέρωσε τὴν ἱερωσύνην ἀπήτει παρὰ τῶν λειτουργῶν αὐτῆς ἁγιότητα πλήρη (ἵνα ὦσιν, εἶπεν, ἡγιασμένοι, ὅτι ἅγιος ἐγὼ εἰμί). Ἀφοῦ λοιπὸν ἀπὸ τὸν ἀτελῆ ἰουδαῖον τοσαύτην ἀπήτει ἁγιωσύνην, πόσην ἀπαιτεῖ ἀπὸ τὸν χριστιανὸν τὸν τέλειον ἐν τῇ πίστει; Κατὰ τὸν χρυσορρήμονα, ὁ ἱερεὺς δεῖται ψυχῆς γενναίας καὶ ἐναρέτου ἵνα μὴ περικακῇ καὶ μὴ ἀπογιγνώσκῃ τὴν τῶν πεπλανημένων σωτηρίαν. Ἵσταται ὁ ἱερεὺς ἐνώπιον τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ἐπιτελεῖ τὴν φρικώδη θυσίαν καὶ ἐπικαλεῖται τὸ Πανάγιον Πνεῦμα, ἵνα τῇ ἐπιφοιτήσει Αὐτοῦ μεταβληθῇ ὁ μὲν ἄρτος εἰς αὐτὸ τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ καὶ ὁ οἶνος εἰς αὐτὸ τὸ αἷμα τοῦ Σωτῆρος καὶ διὰ τῆς θείας ταύτης χάριτος ἁπάντων τὰς ψυχὰς ἀνάψῃ καὶ ἀργυρίου καὶ χρυσίου λαμπροτέρας ἀναδείξῃ. Πόσην λοιπὸν εὐλάβειαν καὶ ἁγιωσύνην ἀπαιτεῖ ἡ ἐπιτέλεσις τοῦ θείου τούτου μυστηρίου, ὁποίαν γλῶσσαν ἵνα ἐξυμνήσῃ τὰ θεῖα ἐκεῖνα ῥήματα, ἔνθα ἄγγελοι παρεστήκασι τῷ ἱερεῖ καὶ ἐπουράνιοι δυνάμεις τρόμῳ πολλῷ ἵστανται περὶ τὸ θυσιαστήριον πρὸς τιμὴν τοῦ κειμένου; Ἐνταῦθα δεσμεύεται ἡ γλῶσσά μου, θαμβοῦται ὁ νοῦς μου καὶ οὐ δύναμαι εἰπεῖν ἄλλο τι, εἰμὴ νὰ ἐπικαλεσθῶ τὴν ἀφ' ὕψους ἀντίληψιν, ὅπως δι' αὐτῆς καταστῶ ἄξιος τοῦ ὑψηλοῦ τούτου διακονήματος.

Σὺ δὲ, Σεβασμιώτατε ἱεράρχα, παρ' οὗ μέλλω νὰ περιβληθῶ ταύτην τὴν στιγμὴν τὸ μυστήριον τῆς ἱερωσύνης, ἔπαρον τὰς ἁγίας σου χεῖρας καὶ δεήθητι ἐκ κέντρου ψυχῆς μετὰ τοῦ περὶ σὲ πρεσβυτερίου τοῦ Δοτῆρος παντὸς ἀγαθοῦ καὶ τελείου, ὅπως ἐξαποστείλῃ ἐπ' ἐμὲ τὴν παντοδύναμον καὶ τελεταρχικὴν χάριν τοῦ Παναγίου Πνεύματος καὶ ἀναδείξῃ με ἄξιον λειτουργὸν τῶν αὐτοῦ θείων καὶ φρικτῶν μυστηρίων καὶ ὀτρηρὸν ἐργάτην ἐν τῷ θείῳ αὐτοῦ ἀμπελῶνι.

Καὶ σὺ, ὦ φιλόχριστον ἐκκλησίασμα, καθικέτευσον ἀπὸ καρδίας τὸν πανυπερτέλειον Θεὸν, ἵνα καταπέμψῃ ἐπ' ἐμὲ τὴν θείαν χάριν τὴν τὰ ἀσθενῆ θεραπεύουσαν καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦσαν.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΝΙΚΑΙΑΣ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ἡ Σοφία Νικολάου, χριστιανὴ ὀρθόδοξος καταγομένη ἐκ Δὺγ τῆς περιφερείας Βακοῦ (Ρωσσίας), νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς, ὅπως ἐντὸς ἑξήκοντα καὶ μιᾶς (61) ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε διὰ νομίμου ἀντιπροσώπου ἐνώπιον τοῦ ἐν Κίῳ Πνευματικοῦ Δικαστηρίου ὡς ἐναγομένη ὑπὸ τοῦ συζύγου αὐτῆς Γεωργίου Καλλῆ ὀγλοῦ, χριστιανοῦ ὀρθοδόξου, κατοίκου Ὀρτάκιοϊ (Βιθυνίας), ὑπηκόου ὀθωμανοῦ ἐπὶ διαζυγίῳ· ἄλλως ἡ κατ' αὐτῆς ἀγωγὴ περὶ διαζυγίου θεωρηθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κων]πόλει ἐφημερίδων «Ἐκκλ. Ἀληθείας» καὶ «Ταχυδρόμου».

Ἐν Ὀρτάκιοϊ (Βιθυνίας), τῇ 30 ὀκτωβρίου 1902.

Ὁ πρόεδρος 2

† Ὁ Νικαίας ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ἡ Πολυξένη Β. Μπαλῆ, τὸ γένος Δ. Καμπάζη, χριστιανὴ ὀρθόδοξος, κάτοικος Κων]πόλεως νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Πέμπτην καὶ ὥραν 2 εὐρωπαϊστὶ μετὰ μεσημβρίαν, μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπου, νομίμως διωρισμένου, πρὸ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ὡς ἐναγομένη ὑπὸ τοῦ ἐαυτῆς ἀνδρὸς Βασιλείου Μπαλῆ, χριστιανοῦ ὀρθοδόξου, πολίτου ἕλληνος, καφεπώλου, κατοίκου Φαναρίου, ἐπὶ διαζυξει, ἄλλως ἡ κατ' αὐτῆς ἀγωγὴ περὶ διαζυγίου θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτῆς.

Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κων]πόλει ἐκδιδομένων ἐφημερίδων «Ἐκκλ. Ἀληθείας» καὶ «Ταχυδρόμου».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 18 ὀκτωβρ. 1902.

Ὁ Πρόεδρος

† ὁ πρ. Δρυϊνουπόλεως ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ 3

Ὁ Γραμματεὺς

Ἀρμόδιος Δ. Χαμουδόπουλος

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Ἀριθ. Πρωτ. 7871.

. . . . . .

Διὰ ταῦτα

Δικάζον ἐρήμην τοῦ ἐναγομένου καὶ ἀποφασίζον παμψηφεί,

Δέχεται τὴν ὑπ' ἀριθ. πρωτοκ. 4103 καὶ ἀπὸ 12 Ἰουνίου 1902 περὶ διαζεύξεως ἀγωγὴν τῆς ἐναγούσης Ἀννίκας Χρ. Σάββα, τὸ γένος Δημητρίου Βοσκουδάκη, τὰ οἰκιακὰ ἐπαγγελλομένης καὶ κατοίκου Πέραν (Σαμαντζῆ σοκάκ) ὡς νόμιμον καὶ ἀποδεδειγμένην,

Κηρύττει διαλελυμένον τὸν μεταξὺ τῶν διαδίκων ὑφισταμένον γάμον ἐξ ὑπαιτιότητος τοῦ ἐναγομένου Χρήστου Σάββα,

Διατάσσει τὴν ἐν τρισὶν ἀλλεπαλλήλοις φύλλοις τῶν ἐφημερίδων «Ἐκκλησ. Ἀληθείας» καὶ «Κωνσταντινουπόλεως» δημοσίευσιν τοῦ διατακτικοῦ τῆς παρούσης ἀποφάσεως, καὶ

Ἐπιτίθησιν τῷ Χρήστῳ Σάββᾳ τὰ δικαστικὰ ἔξοδα καὶ τέλη τῆς παρούσης ἀποφάσεως, τῶν σχετικῶν πρακτικῶν καὶ δικογράφων καὶ τῶν διαζευκτηρίων ἐγγράφων, συμποσούμενα μὲν εἰς γρόσια τριακόσια καὶ δέκα (ἀριθ. 310), προκαταβαλλόμενα δὲ ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος.

Ἐκρίθη, ἀπεφασίσθη καὶ ἀπηγγέλθη αὐθημερόν.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 6 Νοεμβρίου 1902.

Ὁ Πρόεδρος

† ὁ πρώην Δρυϊνουπόλεως ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς

ΑΡΜΟΔΙΟΣ Δ. ΧΑΜΟΓΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΟΡΥΤΣΑΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Προσκαλεῖται ὁ Σωτήριος Ἀναστασίου, ὑπήκοος Ὀθωμανὸς τέως μὲν κάτοικος τοῦ χωρίου Δάρδα τῆς ἐπαρχίας Καστορίας, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτην Τρίτην καὶ ὥραν 5ην τῆς ἡμέρας τουρκιστὶ μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως, ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ δικαστηρίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κορυτσᾶς, αὐτοπροσώπως, ἢ δι' ἀντιπροσώπου, ὡς ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ Μαρίνας Κωνσταντίνου κατοίκου Κορυτσᾶς, ἐπὶ διαζεύξει ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παροῦσα κλῆσις δημοσιευθήσεται τρὶς κατὰ συνέχειαν διὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένης ἐφημερίδος «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας».

Ἐν Κορυτσᾷ, τῇ 12 Νοεμβρίου 1902.

Ὁ Πρόεδρος

† Ὁ Κορυτσᾶς ΦΩΤΙΟΣ

Τ. Σ. Ὁ Γραμματεὺς

1 ΓΕΩΡΓΙΟΣ Δ. ΩΡΟΛΟΓΑΣ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΟΡΥΤΣΑΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Προσκαλεῖται ὁ Σπύρος Ἀντωνίου Καραμπίνα, ὑπήκοος Ὀθωμανός, τέως μὲν κάτοικος Κορυτσᾶς νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος ὅπως τὴν πρώτην Τρίτην καὶ ὥραν 4ην τουρκιστὶ τῆς ἡμέρας μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως, ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ δικαστηρίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κορυτσᾶς, αὐτοπροσώπως ἢ δι' ἀντιπροσώπου, ὡς ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ Βασίλως Δημητρίου κατοίκου Κορυτσᾶς, ἐπὶ διαζεύξει· ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παροῦσα κλῆσις δημοσιευθήσεται τρὶς κατὰ συνέχειαν διὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένης ἐφημερίδος «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας».

Ἐν Κορυτσᾷ, τῇ 22 Νοεμβρίου 1902. 1

Ὁ Πρόεδρος

† Ὁ Κορυτσᾶς ΦΩΤΙΟΣ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΟΡΥΤΣΑΣ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Προσκαλεῖται ὁ Πέτρος Παναγιώτου Κατούντη, ὑπήκοος Ὀθωμανός, ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτην Τρίτην καὶ ὥραν 5ην τῆς ἡμέρας τουρκιστὶ μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ Πνευματικοῦ δικαστηρίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κορυτσᾶς, αὐτοπροσώπως ἢ δι' ἀντιπροσώπου, ὡς ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ Σοφίας Σπυρίδωνος Ἠλία Στρατομπέρδα κατοίκου Κορυτσᾶς, ἐπὶ διαζεύξει· ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παροῦσα κλῆσις δημοσιευθήσεται τρὶς κατὰ συνέχειαν διὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένης ἐφημερίδος «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια».

Ἐν Κορυτσᾷ, τῇ 4 Νοεμβρίου 1902.

Ὁ Πρόεδρος 1

† Ὁ Κορυτσᾶς ΦΩΤΙΟΣ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΧΑΛΚΗΔΟΝΟΣ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Ἡ Εὐτυχία Κωνσταντίνου, θυγάτηρ Ἀνδρέου Τσιβάνη, ὑπήκοος ὀθωμανή, ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, ἐναγομένη ὑπὸ τοῦ συζύγου αὐτῆς Κωνσταντίνου Χρήστου Κάκουλα, ὑπηκόου ὀθωμανοῦ, κατοίκου τῆς νήσου Χάλκης καὶ ξυλουργοῦ τὸ ἐπάγγελμα ἐπὶ διαζεύξει, προσκαλεῖται ἵνα ἐμφανισθῇ τὴν πρώτην δικάσιμον Τετάρτην καὶ ὥραν 8 τουρκιστὶ μετὰ παρέλευσιν εἴκοσι καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως ταύτης πρὸ τοῦ Πνευματικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χαλκηδόνος. Ἐν ᾗ περιπτώσει δὲν ἤθελεν ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν δικάσιμον εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διωρισμένου ἡ κατ' αὐτῆς ἀγωγὴ δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παροῦσα δημοσιευθήσεται τρὶς κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδομένων φύλλων «Ἐκκλ. Ἀληθείας» καὶ «Κωνσταντινουπόλεως».

Ἐν Χαλκηδόνι, τῇ 24 Ὀκτωβρίου 1902.

Ὁ πρόεδρος

† Ὁ Χαλκηδόνος ΓΕΡΜΑΝΟΣ 3

Ὁ γραμματεὺς

Ὁ Πρωτοσύγκελλος Γερμανός

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΚΒ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 7 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1902 ΑΡΙΘ. 49

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 8
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 28

Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται ἀποστελλομένη πρὸς τὸν ταμίαν.

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Μητροπολ. Βοδενῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ (πρόεδρος)
† Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ (ταμίας)
† Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

Ἐπίτιμος διευθυντὴς καὶ συντάκτης ὁ Μ. χαρτοφύλαξ καὶ χρονογράφος τῆς τοῦ Χρ. Μ. Ἐκκλησίας Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ὑπουργικὸν ἔγγραφον— Ἐπεξήγησις πρὸς τὴν «Ἀνάπλασιν» — Νέα ἐπίσημά τε καὶ ἄλλα διδόμενα πρὸς κρίσιν περὶ τῆς πίστεως τῶν παλαιοκαθολικῶν— Σχέσις Κλήμεντος τοῦ Ἀλεξανδρέως πρὸς τὴν ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν — Περὶ τοῦ «Γνῶθι σαυτόν»— Ἀναγραφὴ ὕμνων καὶ ἐγκωμίων εἰς τὴν ἁγίαν Εὐφημίαν - Τὰ περὶ τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς ἔγγραφα— Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά— Παράρτημα «Εὐαγγελικὰ διδάγματα».

ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΝ ΕΓΓΡΑΦΟΝ

Ἡ ἔκδοσις τοῦ παρὰ πόδας ὑπουργικοῦ γράμματος ἐπιβάλλει νὰ προτάξωμεν αὐτοῦ λέξεις τινάς. Ἡ εὐμενὴς διάθεσις τῆς σεβ. αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως πρὸς τὰ ἀπ' αἰώνων τῇ ὀρθοδόξῳ ἡμῶν Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ εὐσεβεῖ γένει κεχορηγημένα δίκαια καὶ προνόμια πολλαχῶς μὲν ἐξεδηλώθη κατὰ καιροὺς, ἐπὶ δὲ τῇ τοιαύτῃ ἐκδηλώσει ἡ Ἐκκλησία χαρμοσύνως αὐτὴν ἀναγγέλλουσα, καθηκόντως ἀπεδίδου τὰ εὐχαριστήρια. Τὸ σήμερον ἐκδιδόμενον ἔγγραφόν ἐστι μία ἔτι σαφὴς ἀπόδειξις τοῦ δικαιώματος, ὃ κέκτηται τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως ἐπιλύσει τῶν ἐκ τῶν διαθηκῶν τῶν ὀρθοδόξων προερχομένων διαφορῶν καὶ ἐπὶ τῶν καθ' ἡμᾶς ἱερῶν ἀποφάσεων Πατριαρχείου τε καὶ μητροπόλεων, ἃς ἀποφάσεις ἡ κυβέρνησις ἀναγνωρίζουσα ἐκτελεῖ, ὅταν αὗται φέρωσι πάντας τοὺς τύπους τῆς νομιμότητος.

Τὸ ὀρθόδοξον πλήρωμα καὶ οἱ τοῦτο ποιμαίνοντες πανιερώτατοι μητροπολῖται καὶ θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι, λαμβάνοντες τοῦ ὑψηλοῦ γράμματος τούτου γνῶσιν διὰ τοῦ παρόντος ἡμῶν φύλλου, καθῆκον ἔχουσι νὰ ἐπιστήσωσι τὴν προσοχὴν τῶν ὑπ' αὐτοὺς ὀρθοδόξων ἐπὶ τῆς συντάξεως τῶν διαθηκῶν, ἃς οὗτοι δικαιοῦνται νὰ γράφωσι διατιθέμενοι τὰ κατ' αὐτούς. Πολλάκις ἤκουσαν ἴσως ὅτι διαθήκη συντεταγμένη κατὰ τοὺς κεκανονισμένους τύπους εὐοδοῦται πολλῷ μᾶλλον ἢ παραβλέπουσα τούτους· ἔργον ἐξόχως πρακτικὸν καὶ ποιμαντορίαν πατρικὴν καὶ συνετὴν ἤθελε δηλώσει ἡ προσοχὴ ποιμαινόντων τε καὶ ποιμαινομένων ἐπὶ τοῦ τρόπου τῆς συντάξεως τῶν διαθηκῶν, ἀποτρέπουσα πᾶσαν ὑπόνοιαν καὶ τάσιν ἐπὶ προσβολῇ αὐτῶν, εὐκολύνουσα δὲ τὸ δικαστικὸν ἔργον καὶ οὔτε παρέχουσα ἀφορμὴν εἰς δημιουργίαν ζητημάτων, ἣν πρέπει νὰ ἀποφεύγωμεν.

Τὸ ὑπουργικὸν ἔγγραφον ἔχει οὕτως

Ὑπουργεῖον τῆς δικαιοσύνης καὶ τῶν θρησκευμάτων.

Πρὸς τὴν Α. Π. τὸν πατριάρχην τῶν Ρωμαίων.

Κατὰ τὴν διεξαχθεῖσαν ἀλληλογραφίαν συνεπείᾳ τοῦ ὑπὸ τῆς ὑμετέρας Παναγιότητος ἀποσταλέντος ταχυρίου, διαλαμβάνοντος ὅτι

ἡ ἐξέτασις τῆς ὑπὸ τῆς Ζηροβίας Γιασιμακοπούλου κατὰ τοῦ Ἰωάννου Βόλτου, ἀδελφοῦ τοῦ ἀποθανόντος Θεοδώρου Βόλτου, κινηθείσης καὶ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου Κησμέτι Ἀσκεριγιὲ θεωρουμένης περὶ διαθήκης ἀγωγῆς ἀνήκει εἰς τὸ Πατριαρχεῖον, τὸ Σεϊχουλισλαμᾶτον εἰς ἀπάντησιν διὰ τεσκερὲ αὐτοῦ ἀναφέρει ὅτι: τὸ ἐξελεγκτικὸν ἱεροδικαστικὸν συμβούλιον (Μεδζλήσι Γεδικάτι σεριὲ), πρὸς ὃ παρεπέμφθη ἡ ἀπόφασις, ἀπεφήνατο ὅτι: ἐπειδὴ κατὰ τὴν τελευταίαν ἐγκύκλιον αἱ ἐκ τῶν διαθηκῶν καὶ αἱ περὶ τοῦ κύρους αὐτῶν προερχόμεναι διαφοραὶ λύονται ὑπὸ τῶν Πατριαρχείων καὶ μητροπόλεων, αἱ δὲ ἐπὶ τούτῳ ἐκδοθησόμεναι ἀποφάσεις ἐκτελοῦνται ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως, δὲν ὑπάρχει λόγος ἵνα ἐνεργηθῶσιν ἐξακριβώσεις ἐπὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Καζασκέρη Ρούμελης ἐκδοθείσης ἀποφάσεως, τῆς ὁποίας τὴν ἀναθεώρησιν δι' αἰτήσεως αὐτοῦ ζητεῖ ὁ ῥηθεὶς Ἰωάννης, ἐπιπροστίθησι δ' ὅτι τὸ πρᾶγμα ἐκοινοποιήθη εἰς τὸν Καζασκέρη Ρούμελης.

Ἐφ' ᾧ εἰς δήλωσιν ἐγράφη ὁ παρὼν φιλικὸς τεσκερές.

Τῇ 21 Σκμπὰν 1320 — Τῇ 18 νοεμβρίου 1902.

Ὁ ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῶν θρησκευμάτων
ὑπουργὸς
ΑΒΔΟΥΡΡΑΧΜΑΝ

ΕΠΕΞΗΓΗΣΙΣ
ΠΡΟΣ ΤΗΝ «ΑΝΑΠΛΑΣΙΝ»,

καὶ χάριν αὐτῆς καὶ χάριν τῶν φρονούντων ὡς αὐτὴ, ἐπιβάλλεται ἡμῖν ἀμέσως ἐξ ἀφορμῆς τῶν «φιλικῶν παρατηρήσεων» αὐτῆς εἰς τὰ γραφέντα ὑφ' ἡμῶν τῇ 15 νοεμβρίου ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ τοῦ σεβασμιωτ. μητροπολίτου Ἀθηνῶν καὶ προέδρου τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κ. Θεοκλήτου τοῦ ἀπὸ Μονεμβασίας. Εἰς τὰ γραφέντα ὑπὸ τῆς φίλης «Ἀναπλάσεως» ἡ ἀπάντησις ἔσται βραχεῖα καὶ παρήγορος αὐτῇ τε καὶ παντὶ καταπλαγέντι ἐκ τῶν ἐν τῷ κυρίῳ ἄρθρῳ τῆς 15 νοεμβρίου γραφέντων, τὸ μὲν περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐκλογῆς, τὸ δὲ περὶ τῶν μετὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Ἀθηνῶν ὑπ' αὐτοῦ λεχθέντων, κατὰ τὰς ἐφημερίδας, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐνέργειαν καὶ δρᾶσιν ἐντὸς ὁρίων οὐχὶ γεωγραφικῶν ἀλλ' ἐθνογραφικῶν.

Ἡμεῖς ἐζητήσαμεν ἐν τῷ ἄρθρῳ τῆς 15 νοεμβρίου νὰ μάθωμεν εἴπερ ἡ ἐκλογὴ ἐγένετο καθ' ὃν τρόπον ἀνέγραψαν αἱ ἐφημερίδες καὶ ἂν τὰ ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ προσφωνηθέντα ὧσιν ἀκριβῆ, καθὼς ἐν ταῖς ἐφημερίσιν ἀνεγράφησαν, ἢ γράφωνται ἐσφαλμένως. Ἀτυχῶς, οἱ γράφοντες τὰς παρατηρήσεις τὸ πρῶτον βεβαιοῦσιν, ἀλλ' ἐνδοιάζουσι περὶ τοῦ δευτέρου· μαρτυροῦσιν ὅτι τέσσαρες ἐκλογαὶ μητροπολιτῶν Ἀθηνῶν, Μισαὴλ τοῦ ἀπὸ Πατρῶν, Θεοφίλου τοῦ ἀπὸ Ἀκαρνανίας, Προκοπίου τοῦ ἀπὸ Μεσσηνίας καὶ Γερμανοῦ τοῦ ἀπὸ Κεφαλληνίας ἐγένοντο καθ' ὃν τρόπον ἐγένετο καὶ ἡ τοῦ σεβασμ. κ. Θεοκλήτου.

Ἡ ἔκπληξις λοιπὸν ἡμῶν ἐπὶ τοῦ τοιούτου ἀήθους τρόπου τῆς ἐκλογῆς οὐδεμίαν ἐν Ἀθήναις ἔδει νὰ γεννήσῃ «κατάπληξιν» ὡς ἡ «Ἀνάπλασις» ἀναγγέλλει. Οἱ καὶ ἄκρῳ δακτύλῳ γευσάμενοι τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας, οἱ τὴν Καινὴν Διαθήκην γινώσκοντες καὶ οἱ μὴ ἀγνοοῦντες τὸ πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας παρελθέτωσαν ἵνα βεβαιώσωσιν ἡμᾶς ὅτι οἱαδήποτε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐκλογὴ ἐπιβάλλεται ὑπὸ τῆς παραδόσεως, ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων, ὑπὸ τῶν ἐθίμων καὶ διατυπώσεων τῶν ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ συνεθιζομένων, πρώτιστα δὲ πάντων παρελθέτωσαν ἵνα περὶ τούτων διαφωτίσωσιν ἡμᾶς οἱ τῇ «Ἀναπλάσει» συμφρονοῦντες ἐν τῇ πρωτοφανεῖ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν διδασκαλίᾳ, ἣν ἡμῖν ποιεῖται γράφουσα· «εἰς ἐπισκόπους ἄνδρας μᾶλλον προσήκων τρόπος ἐκλογῆς εἶνε ὁ μετὰ παρρησίας, ὁ διὰ ψήφου φανερᾶς.» Ἀλλ' οὐδεὶς αὐτῶν ἀγνοεῖ τὰ ἐν Α' κεφαλαίῳ (23—26) τῶν Ἀποστολικῶν Πράξεων· «Καὶ ἔστησαν δύο, Ἰωσὴφ τὸν καλούμενον Βαρσαβᾶν, καὶ Ματθίαν· καὶ προσευξάμενοι εἶπον, Σὺ Κύριε, καρδιογνῶστα πάντων, ἀνάδειξον ἐκ τούτων τῶν δύο ἕνα ὃν ἐξελέξω λαβεῖν τὸν κλῆρον τῆς διακονίας ταύτης καὶ ἀποστολῆς, ἐξ ὧν παρέβη Ἰούδας, πορευθῆναι εἰς τὸν τόπον

τὸν ἴδιον. **Καὶ ἔδωκαν κλήρους αὐτῶν** καὶ ἔπεσεν ὁ κλῆρος ἐπὶ Ματθίαν καὶ συγκατεψηφίσθη μετὰ τῶν ἑνδεκα Ἀποστόλων.» Οἱ κλῆροι οἱ μετὰ τὴν προσευχήν, αἱ ψῆφοι δηλονοῦν αἱ κανονικαὶ αἱ μετὰ τὴν ἐπίκλησιν τοῦ παναγίου καὶ τελεταρχικοῦ Πνεύματος, βεβαίως ἐν ἱερῷ ναῷ, οὔτε νῦν ἐγένοντο, κατὰ τὴν «Ἀνάπλασιν», οὔτε κατὰ τέσσαρας προγενεστέρας ἐκλογάς.

Παρακαλοῦμεν τοὺς φρονοῦντας τὰ τῆς «Ἀναπλάσεως» καὶ τοὺς διατυποῦντας καινοφανεῖς ἐν τῷ κανονικῷ δικαίῳ θεωρίας ἵνα εἴπωσιν ἡμῖν πότε ἀρά γε καὶ τίς ἐκλογὴ, τῶν πραγμάτων ὁμαλῶς ἐχόντων, ἐγίνετο κατὰ τὴν καινοφανῆ διδασκαλίαν ταύτην, καὶ ἔτι περισσότερον: ὄχι νὰ βεβαιώσωσινἡμᾶς ἀλλὰ νὰ πιστεύσωσιν ἐν συνειδήσει ὅτι, τρεῖς ἢ τέσσαρες προηγηθεῖσαι παρατυπίαι δύνανται ν' ἀποτελέσωσι κανόνα· ἔτι δὲ μᾶλλον ἐὰν πάντες οἱ καθηγηταὶ τοῦ κανονικοῦ δικαίου καὶ πάντες οἱ τῶν Γραφῶν ἐξηγηταὶ, καὶ πάντες οἱ σοφοὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, δύνανται νηποινεὶ καὶ χωρὶς τῆς ἀποφάνσεως συνόδου μεγάλης καὶ ἱερᾶς νὰ ὑποκαταστήσωσιν εἰς τὸ δισχιλίων ἐτῶν καθεστὼς, ἴδιον, νέον, πρωτοφανὲς, ὡς ζητεῖ νὰ ὑποκαταστήσῃ σήμερον ὁ εὐσεβὴς καὶ ἑλλόγιμος συντάκτης τῆς «Ἀναπλάσεως». Ἐὰν τὸ ἄρθρον τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας», ὡς ἡ «Ἀνάπλασις» βεβαιοῖ, γεννᾷ «κατάπληξιν εὐλογωτάτην ἐν Ἀθήναις, ἠνωμένην μετ' ἀπορίας ἀνεκφράστου», βεβαιοῦμεν τὴν φίλην τῆς «Ἀναπλάσεως» σύνταξιν ὅτι παρ' ἡμῖν ἐγέννησε μεῖζονα τὸ ἄρθρον ἐκείνης τὸ δικαιολογοῦν παρατύπους ἐκλογὰς ὁπουδήποτε γενομένας διὰ τῆς εἰσαγωγῆς καινοφανοῦς ἐν τῷ κανονικῷ δικαίῳ διδασκαλίας. Οἱ ταύτην δὲ διατυποῦντες, καθὸ ἐν τῇ μελέτῃ τῶν Γραφῶν καὶ τῆς ἱστορίας ἐντεθραμμένοι καὶ ζῆλον τρέφοντες ὑπὲρ τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας, γινώσκουσιν ὅτι, κατὰ τὴν ἁγίαν ἐν Καρθαγένῃ Σύνοδον, ἐν παντὶ καὶ πάντοτε δέον ἵνα «τὸ διὰ τῶν Ἀποστόλων παραδοθὲν καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς ἀρχαιότητος κρατηθὲν καὶ ἡμεῖς ὁμοίως φυλάξωμεν», ἵνα πάντα, κατὰ τὸ ἀποστολικὸν, εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν γίνωνται.

Φυλάξομεν δὲ κατὰ καθῆκον, ἵνα μὴ συγχέωμεν τὰς Ἐκκλησίας καὶ τὰ ὅρια, ὧν ἐντὸς ἐκτείνεται τὸ δίκαιον τῆς διοικήσεως ἑκάστης ἐπισκοπῆς καὶ μητροπόλεως καὶ αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας, ἵνα μὴ οὐδαμόθεν οὐδεμία ἐγερθῇ παρατήρησις, ἥτις ἐν ἀδελφικῇ παρρησίᾳ γινομένη οὐδέποτε ἐπιφέρει ψυχρότητα σχέσεων μεταξὺ Ἐκκλησιῶν, ὡς ἡ «Ἀνάπλασις» ἔγραψε νομίσασα ὅτι ἡ «Ἐκκλησιαστ. Ἀλήθεια» ἐταράχθη ἐκ φληναφημάτων δημοσιογραφικῶν ἀναξίων προσοχῆς. Ὅτε ἐγράφοντο τὰ περὶ προσφωνήσεως τοῦ σεβασμιωτ. μητροπολίτου κ. Θεοκλήτου, ὑπ' ὄψιν εἶχεν ἡ «Ἀλήθεια» συνδιάλεξίν τινα τοῦ γερασμίου προέδρου τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἑλλάδος μετὰ συντάκτου τινὸς ἐφημερίδος ἐπισκεψαμένου αὐτὸν, τὰ δὲ γραφέντα ἐν τῷ «Ἀγῶνι» ἔδει νὰ διαψευσθῶσιν ἀμέσως ἢ κατόπιν ἐπισήμως, ὅπερ οὔπω ἐγένετο· καὶ οὕτω μένουσιν ἀδιάψευστοι τέως αἱ δηλώσεις ὅτι ὁ μητροπολίτης Ἀθηνῶν ἐστὶ μητροπολίτης ὅλων τῶν ἑλλήνων, καὶ ὅτι ὁ δεῖνα προϊστάμενος μεγάλης τινὸς καὶ ἐπιφανεστάτης Ἐκκλησίας ἀδυνατεῖ νὰ πράξῃ τὸ δέον. Ἀπέναντι τούτων, περὶ ὧν ἠρωτήσαμεν τὰς ἀναγραψάσας αὐτὰ ἐφημερίδας, ἵνα βεβαιώσωσιν ἢ οὐ τὸ ὑποστατὸν αὐτῶν, καὶ ἐφ' ὧν ἐξεφράσαμεν τὴν γνώμην ἡμῶν ὑπὸ αἵρεσιν, οὕτως εἰπεῖν, κατὰ νομικοὺς, ἡ φίλη «Ἀνάπλασις» βεβαιοῖ ἡμᾶς ὅτι «ἡ ἐν Ἑλλάδι ἱεραρχία δὲν διϊστᾷ ἑαυτὴν πρὸς τὴν ἱεραρχίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, οὐδὲ κατέχεται ὑπὸ βλέψεων ἀλαζονικῶν καὶ ὑπερφιάλων, . . . ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ μητροπολίτου Ἀθηνῶν, ἡ Μ. τοῦ Χ. Ἐκκλησία ἔχει ἕνα τῶν γνησιωτάτων φίλων, τῶν ποθούντων νὰ ἐκλάμψῃ ἐν ὅλῳ τῷ γοήτρῳ αὐτοῦ τὸ κῦρος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὡς κέντρου τῆς Ὀρθοδοξίας».

Αἱ διαβεβαιώσεις αὗται δίδονται βεβαίως ἐξ ἰδίας εὐθύνης καὶ προαιρέσεως τοῦ τῆς «Ἀναπλάσεως» συντάκτου, ὅστις ἀνέγνω ὅτι ἡ «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» δὶς ἐμνήσθη κα-

τὰ καθῆκον τοῦ νέου μητροπολίτου Ἀθηνῶν μετὰ πολλῆς εὐλαβείας καὶ μετὰ πολλῆς τιμῆς πρὸς τὴν δεκαετῆ ποιμαντικὴν αὐτοῦ δρᾶσιν, γνωρίσασα ταύτην τοῖς ἐν τῷ κλίματι τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου πανιερωτάτοις ἱεράρχαις, οἵτινες ἐπίσης εἰσὶ φίλοι τοῦ γοήτρου τῆς ἐν Ἑλλάδι ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας· ὥστε παράδοξον εἰς ἡμᾶς φαίνεται τὸ διαβεβαιοῦν ὅτι ἕλλην ἱεράρχης, λαμπρὰ γνωρίσματα συνέσεως καὶ πείρας ποιμαντορικῆς δοὺς. ἠδύνατο νὰ ἦνε οὐχὶ φίλος τοῦ γοήτρου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ἆρά γε δύναται νὰ εἴπῃ ἡ «Ἀνάπλασις» ὅτι ἕλλην ἀρχιερεὺς, ὁστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς ἡμῶν γενόμενος, εὑρεθήσεταί ποτε ἐχθρὸς τοῦ γοήτρου τούτου, ἢ τοὐλάχιστον ἀδιαφόρως ἔχων πρὸς αὐτό ;

Τόσον γινώσκομεν πάσας ταύτας τὰς ἀληθείας, ὅσον ἐγινώσκομεν καὶ τὰς συγχαρητικὰς προσρήσεις, ἃς ὁ παναγιώτατος οἰκουμενικὸς πρωθιεράρχης ἐπέστειλε τηλεγραφικῶς τῷ σεβασμιωτάτῳ μητροπολίτῃ τῶν Ἀθηνῶν ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ αὐτοῦ, τηλεγραφικῶς ἡμῖν γενομένη γνωστῇ. Ἀλλ' ἐν ἐπισήμῳ συγχαρητικῷ τηλεγραφήματι οὐδόλως ἄλλως ἠδύναντο τὰ πράγματα νὰ λεχθῶσιν ἢ ὡς ἐλέχθησαν, καὶ μάλιστα πρὸ τῶν λεπτομερειῶν τῆς ἐκλογῆς καὶ τῶν μετ' αὐτὴν, ὧν ἐλάβομεν γνῶσιν ἀπὸ τῶν ἐν ταῖς ἐφημερίσι γραφέντων, αὐταῖς σχεδὸν λέξεσιν ἐν πάσαις, καὶ μέχρι σήμερον δυστυχῶς μὴ διαψευσθέντων. Ἀλλὰ ἐπίσημοι σχέσεις ἐκκλησιαστικαὶ ἐμφαίνονται καὶ δηλοῦνται διὰ τῶν ἐπισήμων γραμμάτων, οὐχὶ δὲ διὰ τῶν ἄρθρων τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας».

Ἀκριβῶς δὲ τὸ συμπέρασμα τοῦ παρόντος ἄρθρου προέρχεται λογικῶς ἐκ τῶν τελευταίων τούτων λέξεων. Ἡ Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως συγχαίρει ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ φρονοῦσα ὅτι τηροῦνται παρὰ πάσαις ταῖς ἁγίαις ὀρθοδόξοις τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαις οἱ ἱεροὶ κανόνες πάντες, αἱ συνήθειαι καὶ αἱ διατυπώσεις, οἱ συνοδικοὶ τόμοι καὶ οἱ στηριχθέντες ἐπὶ τούτων ἀνθρώπινοι νόμοι, ὧν ἐμνήσθημεν τῇ 15ῃ νοεμβρίου· ἡ «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» ἐπὶ ταῖς ἀναγραφείσαις ἐν ταῖς ἐφημερίσι λεπτομερείαις τῆς ἐκλογῆς καὶ τῶν μετ' αὐτὴν—μὴ διαψευσθείσαις ἐπισήμως ἄχρι σήμερον — καταπλαγεῖσα διετράνωσε τὴν ἀπορίαν καὶ ἔκπληξιν αὐτῆς. Πῶς ἐκ τούτων δύναται νὰ ἐπέλθῃ παρεξήγησις εἰς τὰς σχέσεις τῶν δύο Ἐκκλησιῶν (κατὰ τὰς ἐν τῇ «Ἀναπλάσει» λέξεις) ἀγνοοῦμεν ἡμεῖς· διὸ καὶ βεβαιοῦμεν αὐτὴν ὅτι τὸ κρίνειν τὸν τρόπον τῆς ἐκλογῆς τοῦ προέδρου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, γενομένης ἐκ μεταθέσεως, οὐδεμίαν ἐπιφέρει ψυχρότητα τοῖς εὖ φρονοῦσι καὶ σοφοῖς, οἵτινες καὶ ἐλεγχόμενοι ἀγαπῶσι τὸν ἐλέγχοντα. Ἐν δὲ ταῖς στήλαις τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» οὔτε τοῦτο ἐγένετο, ἀλλ' ἐξεδηλώθη ἡ ἔκπληξις ἡμῶν ἐπὶ τοῖς ἐν Ἀθήναις πραχθεῖσί τε καὶ λεχθεῖσιν, ὡς ἐν Ἀθήναις ἐξεδηλώθη κατάπληξις ἐπὶ τοῖς ὑφ' ἡμῶν γραφεῖσι. Βεβαιωθήτωσαν ὁ συντάκτης τῆς «Ἀναπλάσεως» καὶ πᾶς ὁ συμφρονῶν αὐτῷ ὅτι, ἐπὶ ἀθετήσει ἢ λησμοσύνῃ τυχὸν τῶν κειμένων ἱερῶν διατάξεων καὶ συνηθειῶν καὶ διατυπώσεων καὶ συνοδικῶν τόμων ὁπουδήποτε γινομένῃ δέον νὰ ἐκπλήττωνται πάντες οἱ ἐν τῷ θεοσώστῳ βασιλείῳ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐν πάσαις ταῖς εὐσεβέσι χώραις εὐσεβεῖς καὶ ὀρθόδοξοι χριστιανοί, γινώσκοντες ὅτι ἄνωθεν ἡμῖν ἐπιτάττεται «Μὴ μεταίρειν ὅρια αἰώνια, ἃ οἱ Πατέρες ἔθεντο.»

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Ἐπειδὴ σὺν τῇ λήξει τοῦ τρέχοντος ἔτους ἐστὶν ἀνάγκη, ἵνα γένηται ἡ ἐκκαθάρισις τῶν λογαριασμῶν τῶν ἐνοριῶν, τῶν λαμβανουσῶν τὰ ὑπὸ τῶν Πατριαρχείων ἐκδιδόμενα «Εὐαγγελ. διδάγματα», παρακαλοῦνται αἱ καθυστεροῦσαι χρήματα ἢ φυλλάδια ἐνορίαι τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ὅπως σπεύσωσι νὰ ἐκκαθαρίσωσι τοὺς λογαριασμοὺς αὐτῶν, μέχρι τῆς 31 τοῦ παρόντος μηνός.

Ἐκ τοῦ γραφείου.

ΝΕΑ ΕΠΙΣΗΜΑ ΤΕ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΔΙΔΟΜΕΝΑ
ΠΡΟΣ ΚΡΙΣΙΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ
ΤΩΝ ΠΑΛΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΩΝ*

Καὶ αὖθις πρὸς διασάφησιν.

(Ἀπάντησις πρὸς τὸν καθηγητὴν τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Καζὰν κ. Α. Θ. Γοῦσεφ).

Ἡ βάσις τῆς διδασκαλίας, ἧς αἱ τῶν παλαιοκαθολικῶν Ἐκκλησίαι ἔχονται στερρῶς καὶ ἣν προτιθεῖσιν εἰς τοὺς πιστοὺς εἰδικῶς περὶ τοῦ Filioque, ἀναζητητέα

α΄] Ἐν ταῖς ἀπαντήσεσιν, ἃς ἡ ἐπιτροπὴ τῆς Ροττερδάμης ἀπηύθυνε πρὸς τὴν συστᾶσαν ὑπὸ τῆς ἁγιωτάτης Συνόδου τῆς Ρωσσίας ἐπιτροπὴν περὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἑνώσεως τῆς ἀνατολικῆς καὶ τῆς δυτικῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ β΄] ἐν ταῖς ἐξ ἐκείνης θέσεσι τῆς ὀγδόης συνεδρίας τοῦ ἐν Βόννῃ κατὰ τὸ ἔτος 1875 συνεδρίου, αἵτινες ὁμοφώνως ἐγένοντο δεκταὶ ὑπὸ τῶν παρόντων αὐτόθι πολυπληθῶν ἀντιπροσώπων τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Αἱ θέσεις αὗται, ἃς ἡμεῖς οἱ ἐν τῇ δύσει καὶ νῦν, ὅπως καὶ πρότερον, κατὰ τὴν γενομένην ἐν Βόννῃ συμφωνίαν, ἐπιδοκιμάζομεν **ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς ἀρχαίας ἀδιαιρέτου** Ἐκκλησίας, καὶ αἵτινες ἐλήφθησαν ἐκ τῶν συγγραμμάτων τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, εἰσὶν αἱ ἑξῆς·

1. Τὸ ᾽Αγιον Πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ Πατρός, ὡς τῆς ἀρχῆς, αἰτίας καὶ πηγῆς τῆς Θεότητος (Περὶ ὀρθ. φρονήμ. 1. Κατὰ Μανιχ. 4).

2. Τὸ ᾽Αγιον Πνεῦμα δὲν ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ Γιοῦ, διότι ἐν τῇ Θεότητι ὑπάρχει μόνον μία ἀρχή, μία αἰτία, ἐξ ἧς προέρχεται πᾶν ὅ,τι ὑπάρχει ἐν τῇ Θεότητι (Ἔκδ. ὀρθ. πίστεως 1, 8 «ἐκ τοῦ Γιοῦ δὲ τὸ Πνεῦμα οὐ λέγομεν, Πνεῦμα δὲ Γιοῦ ὀνομάζομεν»).

3. Τὸ ᾽Αγιον Πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ Πατρὸς δι᾽ Γιοῦ (Ἔκδ ὀρθ. πίστ. 1, 12 «τὸ δὲ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκφαντορικὴ τοῦ κρυφίου τῆς Θεότητος δύναμις τοῦ Πατρὸς μὲν δι᾽ Γιοῦ ἐκπορευομένη». Αὐτόθι. «Γιοῦ δὲ Πνεῦμα, οὐχ ὡς ἐξ αὐτοῦ, ἀλλ᾽ ὡς δι᾽ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον». Κατὰ Μανιχ. 5. «Διὰ τοῦ λόγου αὐτοῦ ἐξ αὐτοῦ τὸ Πνεῦμα αὐτοῦ ἐκπορευόμενον. Περὶ τρισ. ὕμνου 28. «Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ τοῦ Πατρὸς διὰ τοῦ Γιοῦ καὶ Λόγου προϊόν. Ὁμιλ. εἰς τὸ Σάβ. 4 «τοῦθ᾽ ἡμῶν ἐστι τὸ λατρευόμενον. . . Πνεῦμα ἅγιον τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός, ὡς ἐξ αὐτοῦ ἐκπορευόμενον, ὅπερ καὶ τοῦ Γιοῦ λέγεται, ὡς δι᾽ αὐτοῦ φανερούμενον καὶ τῇ κτίσει μεταδιδόμενον, ἀλλ᾽ οὐκ ἐξ αὐτοῦ ἔχον τὴν ὕπαρξιν).

4. Τὸ ᾽Αγ. Πνεῦμά ἐστιν εἰκὼν τοῦ Γιοῦ, τῆς εἰκόνος τοῦ Πατρός, (Ἔκδ. ὀρθ. πίστ. 1, 13, «εἰκὼν τοῦ Πατρὸς ὁ Γιός, καὶ τοῦ Γιοῦ τὸ Πνεῦμα»), προερχομένη ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ ἐν τῷ Γιῷ ἀναπαυομένη ὡς ἐκφαντικὴ δύναμις αὐτοῦ (Ἔκδ. ὀρθ. πίστ. 1, 7 «τοῦ Πατρὸς προερχομένην καὶ ἐν τῷ Λόγῳ ἀναπαυομένην καὶ αὐτοῦ οὖσαν ἐκφαντικὴν δύναμιν». Αὐτόθι 1,12 «Πατήρ . . . διὰ Λόγου προβολεὺς ἐκφαντορικοῦ Πνεύματος»).

5. Τὸ ᾽Αγ. Πνεῦμά ἐστιν ἐνυπόστατον πρόβλημα ἐκ τοῦ Πατρὸς ἴδιον τοῦ Γιοῦ, ἀλλ᾽ οὐκ ἐκ τοῦ Γιοῦ, διότι ἐστὶ τὸ πνεῦμα τοῦ στόματος τῆς Θεότητος ἐξαγγελτικὸν τοῦ λόγου (Περὶ τρισ. ὕμν. 28 «τὸ Πνεῦμα ἐνυπόστατον ἐκπόρευμα καὶ πρόβλημα ἐκ Πατρὸς μέν, Γιοῦ δέ, καὶ μὴ ἐξ Γιοῦ, ὡς πνεῦμα στόματος Θεοῦ, λόγου ἐξαγγελτικόν»).

6. Τὸ ᾽Αγ. Πνεῦμα ἀποτελεῖ τὸ μέσον μεταξὺ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Γιοῦ καὶ διὰ τοῦ Γιοῦ συνάπτεται μετὰ τοῦ Πατρὸς (Ἔκδ. ὀρθ. πίστ. 1, 13 «μέσον τοῦ ἀγεννήτου καὶ δι᾽ Γιοῦ τῷ Πατρὶ συναπτόμενον»)*.

Ἰδοὺ αἱ θέσεις, ἃς ἡμεῖς, κατὰ τὴν ἐπελθοῦσαν ἐν Βόννῃ, ὡς εἴρηται, ἀμοιβαίαν μεταξὺ ἡμῶν καὶ τῶν ἀνατολικῶν συμφωνίαν, ἀνεγνωρίσαμεν ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς ἀρχαίας ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας, ἀναγνωρίζομεν νῦν καὶ πάντοτε θέλομεν ἀναγνωρίζει.

«Τόσον νῦν ἠνώθημεν!», παρετήρησε τότε ὑπὸ τὸ κράτος μεγάλης χαρᾶς ὁ Δοιλίγγερος διὰ τὰς ἐκτεθείσας ἀνωτέρω ἓξ θέσεις· «οἱ θεολόγοι δὲ γινώσκουσιν ὅτι διὰ τούτου τὸ περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ζήτημα κυρίως εἰπεῖν ἐξαντλεῖται· ἐπομένως περὶ τοῦ ζητήματος τούτου μεταξὺ ἡμῶν (τῶν δυτικῶν καὶ ἀνατολικῶν) δὲν ὑπάρχει πλέον δογματικὴ ἀντιλογία. Εἴθε τὸ σημεῖον τοῦτο, ἐν ᾧ ἠνώθημεν ἐνταῦθα, νὰ γίνῃ ἀποδεκτὸν ὑπὸ τῶν ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν ἐν πνεύματι εἰρήνης καὶ διακρίσεως μεταξὺ δόγματος καὶ θεολογικῆς γνώμης». Ἡ εὐχὴ αὕτη τοῦ Δοιλιγγέρου ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ἐπικρατοῦσαν ἐν τῇ ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ τάσιν τῶν κυρίων Γοῦσεφ, Μάλτσεφ καὶ λοιπῶν, ἔμεινε δυστυχῶς ἄχρις ὥρας pium desiderium. Δὲν ἐπληρώθη ἡ εὐχὴ αὕτη, διότι οἱ εἰρημένοι κύριοι δὲν κάμνουσι διάκρισιν μεταξὺ δόγματος καὶ θεολογικῆς γνώμης· οὗτοι δὲν εὐχαριστοῦνται εἰς τὰς ἐκτεθείσας θέσεις ἐκ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ ὡς τὸ **δόγμα** τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ θέλουσιν, ὡς θὰ ἴδωμεν, νὰ ἐπιβάλωσιν ἡμῖν τοῖς δυτικοῖς τὴν διδασκαλίαν περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος **ἐκ μόνου** τοῦ Πατρός. Ἀμέσως ὅμως θὰ γίνῃ κατάδηλον πόσον ἀδίκως πράττουσιν οὗτοι τοῦτο.

Ὁ κύριος Γοῦσεφ, ὡς φαίνεται, συχνάκις σφάλλεται προκειμένου περὶ τῆς διδασκαλίας τῶν

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 494—496.

* Ἴδε ἔκθεσιν περὶ τοῦ συνεδρίου τῆς Βόννης τοῦ 1875 σελ. 92 ἑξ. (ρωσσ).

δυτικῶν παλαιοκαθολικῶν Ἐκκλησιῶν. Οὗτος προσπαθεῖ νὰ ἀποδείξῃ ἡμῖν πολλά, περὶ ὧν δὲν ἀμφιγνοοῦμεν, καὶ πολλὰ νὰ διαφιλονεικήσῃ, ἅπερ δὲν ἀνάγονται εἰς τὴν δογματικὴν διδασκαλίαν τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, μάλιστα δὲ καὶ ἀντιφάσκουσι πρὸς αὐτήν. Κατὰ τὴν ἡμετέραν σαφῆ καὶ πλήρη πεποίθησιν ἡ διδασκαλία αὕτη ἐστὶ καθ' ὁλοκληρίαν σύμφωνος πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀρχαίας ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας τῶν πρώτων ὀκτὼ ἑκατονταετηρίδων, καὶ πᾶσα Ἐκκλησία δεχομένη τὴν διδασκαλίαν ταύτην εἶνε ὀρθόδοξος καθολικὴ Ἐκκλησία. Ἀλλ' ὅμως ἐν ἐν τούτῳ δὲν πρέπει τις νὰ παρίδῃ, ὅπερ ἡμεῖς καὶ ἀνωτέρω ἐθίξαμεν καὶ περὶ οὗ καὶ ἐνταῦθα, ἕνεκα τῆς σπουδαιότητος τοῦ πράγματος, ἐπιθυμοῦμεν νὰ ὁμιλήσωμεν λεπτομερέστερον ἔτι.

Ἀπὸ τοῦ χρόνου τῆς ἐμφανίσεως τοῦ χριστιανισμοῦ ἐν τῷ κόσμῳ, ἡ ἐπιστήμη ἐν τοῖς κόλποις τῆς Ἐκκλησίας προσεπάθει, ὡς ἤδη εἰρηται, ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ὀρθῶς καὶ βαθέως νὰ κατανοήσῃ τὴν ἀπανταχοῦ ἀνεγνωρισμένην καὶ στερρῶς καθωρισμένην δογματικὴν διδασκαλίαν. Ἄλλαις λέξεσι πρὸς τὰ δόγματα τῆς ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἐστρέφετο ἡ **θεολογικὴ θεωρία,** αἱ ἐπιστημονικαὶ δὲ ὑποθέσεις, ἃς αὕτη ἐποιεῖτο ἀναφορικῶς πρὸς τὸ περιεχόμενον ἢ κυρίως εἰπεῖν τὴν ἔννοιαν τῶν δογμάτων, ἐν τοῖς διαφόροις τμήμασι τῆς Ἐκκλησίας, δὲν ἀπέβαινον ὁμοιαι. Κατάφωρον παράδειγμα τοιαύτης ἀνομοιότητος χρησιμεύει ἡ διάφορος ἀντίληψις τῆς σχέσεως τοῦ Ἁγ. Πνεύματος πρὸς τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱόν, ὡς αὕτη ἀνεπτύχθη ἐν τῇ Ἀνατολῇ καὶ ἐν τῇ Δύσει. Τὸ δόγμα ἔχει οὕτω· τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ Πατρός, συμπροσκυνεῖται καὶ συνδοξάζεται τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ, ἐλάλησε διὰ τῶν προφητῶν (τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν προφητῶν). Ἀλλ' ἡ θεολογικὴ θεωρία, ὅπως ἐν τῇ Ἀνατολῇ οὕτω καὶ ἐν τῇ Δύσει, προύχώρησε πολὺ περαιτέρω τοῦ περιεχομένου τοῦ δόγματος ἐν οἷς ἐκεῖ μὲν διισχυρίζετο ὅτι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐκπορεύεται μόνον ἐκ τοῦ Πατρὸς (ἐκ Πατρὸς μόνου), ἐνταῦθα δὲ ὅτι ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ (ἐκ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ). Ἡμεῖς οἱ ἐν τῇ Δύσει προθύμως ἀνεγνωρίσαμεν ὅτι ἡ προσθήκη καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ (Filioque) εἰς τὸ σύμβολον δὲν εἶνε δόγμα, ὅτι δὲ οὐχὶ κανονικῶς εἰσήχθη εἰς τὸ σύμβολον καὶ δύναται ἢ ὀφείλει νὰ ἐκβληθῇ ἐξ αὐτοῦ. Ἀλλ' ἂν ὅμως ἡ ἀντίληψις τῶν ἀνατολικῶν λογίων «ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς» (ἐκ Πατρὸς μόνου) ἦτο πράγματι δόγμα, καὶ αὐτὴ ὡσαύτως θὰ ἠδύνατο ἢ ἀναγκαίως θὰ ὤφειλε νὰ εἰσαχθῇ εἰς τὸ σύμβολον. Ἀλλ' ἂν τοῦτο συνέβαινεν, ἡ Ἐκκλησία θὰ διέβλεπε καὶ ἐνταῦθα τοιαύτην ἐπίσης ἀντικανονικὴν ἐπέκτασιν τοῦ συμβόλου, οἵαν καὶ ἐν τῇ προσθήκῃ τοῦ Filioque.

Ἐντεῦθεν νομίζομεν φανερὸν ὡς ὁ ἥλιός ἐστιν ὅτι ὅπως τὸ δυτικὸν Filioque, οὕτω καὶ τὸ ἀνατολικὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς μόνου οὐδὲν ἄλλο εἰσὶν ἢ ὄψεις θεολογικῆς θεωρίας, εἰς ἃς ἐξ ἴσου προσήκει νὰ ἐπαφεθῇ ἐλευθερία, ἀλλ' αἵτινες ὅμως οὐδαμῶς ἀρρῶσιν εἰς τὴν οὐσίαν τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Αἱ τοιαῦται καὶ αἱ παρεμφερεῖς αὐταῖς θεωρίαι εἶνε καὶ μένουσιν ἐξαγόμενα ἐπιστημονικά. Αὗται ἔχουσι μεγάλην βεβαίως σημασίαν διὰ τὴν βαθυτέραν κατάληψιν τῆς δογματικῆς διδασκαλίας καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην εἶναι ἄξιαι προσοχῆς, ἀλλὰ δέον νὰ μένωσιν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον εἶνε, **ἀνθρώπιναι δηλαδὴ σκέψεις περὶ τοῦ δόγματος** καὶ οὐχὶ θετικὴ διδασκαλία τῆς πίστεως (nicht Glaubenssætze).

(ἕπεται συνέχεια)

ΣΧΕΣΙΣ ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΝ*

Ἡ ἀρχὴ τῆς φιλοσοφίας.

. . . Τῆς γὰρ θείας σοφίας καὶ ἀρετῆς καὶ δυνάμεως οὐ μόνον τὸ ἀγαθοποιεῖν ἀλλὰ κἀκεῖνο μάλιστα, τὸ **διὰ κακῶν τῶν ἐπινοηθέντων** πρός τινων ἀγαθόν τι καὶ χρηστὸν τέλος ἀποτελεῖν» (Στρωμ. I XVII 801. IV 1296).

Ὁ Κλήμης, δῆλον ὅτι, ἐξαίρων διὰ τούτων τὸ καθολικὸν τῆς θείας προνοίας καὶ τὴν ἀγαθοποιὸν αὐτῆς σημασίαν, ἧς ἕνεκα αὕτη τὴν ἐκ κακῆς προθέσεως ἐπὶ μέρους ἀποκαλυπτομένην ὑπὸ τοῦ διαβόλου ἀληθειαν μεταστρέφει καὶ μετάγει εἰς ἀγαθὸν καὶ χρηστὸν τέλος, ἀλλαχοῦ τείνει νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν σημασίαν αὐτῆς τῆς ἀληθείας ὡς ἀληθείας, ἀνεξαρτήτως τῆς ἀξιοπιστίας καὶ τοῦ σκοποῦ, τοῦ ταύτην ὁμολογοῦντος. Ὑποδεικνὺς λοιπὸν «εἰς τοὺς λέγοντας τὴν φιλοσοφίαν ἐκ τοῦ διαβόλου ὁρμᾶσθαι», ὅτι ὁ διάβολος εἰς ἄγγελον φωτὸς μετασχηματιζόμενος, κατὰ τὴν Γραφήν, ἀγγελικὰ καθ' ὁμοιότητα ἐνεργείας καὶ ὠφέλιμα προφητεύει, εἰ καὶ ὁ σκοπὸς αὐ-

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 304 – 305.

τοῦ τυγχάνει πονηρός, τὸ ὑπαγαγεῖν εἰς τὸ ψεῦδος [illegible] διὰ τῶν ἀληθῶν τὸν φιλομαθῆ, ὡς συμπέρασμα ἐπάγει· «**οὐ** τοίνυν **ψευδὴς ἡ φιλοσοφία,** κἂν ὁ **κλέπτης** καὶ ὁ **ψεύστης** κατὰ μετασχηματισμὸν ἐνεργείας **τ' ἀληθῆ λέγῃ** οὐδὲ μὴν **διὰ τὸν λέγοντα προκαταγνωστέον** ἀμαθῶς καὶ **τῶν λεγομένων**· ἀλλὰ τὰ λεγόμενα σκοπητέον εἰ ἀληθείας ἔχεται» (Στρωμ. VI VIII 288).—Ὁ Κλήμης, ὡς εἴδομεν, καίτοι κατ' ἀρχὴν δὲν ἀρνεῖται σχετικήν τινα ὑπὸ τοῦ διαβόλου γνῶσιν τῆς ἀληθείας ἀποκαλυφθεῖσαν μὲν αὐτῷ κατὰ τὴν δημιουργίαν, ὅτε ἀνῆκεν ἔτι εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀγγελικῶν ταγμάτων, διατηρηθεῖσαν δὲ καὶ μετὰ τὴν πτῶσιν, ὅτε ὑπὸ τῆς ἀκρασίας ἀλωθεὶς καὶ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ κάλλους τοῦ μαραινομένου ἐξέπεσε τῆς μακαρίας αὐτοῦ ἐν οὐρανῷ καταστάσεως (Παιδ. Γ. Β. 576. Στρ. III VII 1061), ἀείποτε ὅμως διετέλεσε πολέμιος τῆς γνώμης ὅτι ἡ φιλοσοφία ἀπεκαλύφθη καὶ παρεδόθη τοῖς ἀνθρώποις ὑπὸ τοῦ διαβόλου προβάλλων ἑκάστοτε τὴν ἠθοπλαστικὴν τῆς φιλοσοφίας δύναμιν, καὶ τὴν ἐν αὐτῇ ἐμπεριεχομένην ἀλήθειαν, ὧν ὁ διάβολος ἀμφοτέρων, ἐκ φύσεως φαῦλος ὤν, δὲν δύναται νὰ ᾖνε αἴτιος (Στρ. VI XVII 332). Ἂν δὲ φαίνηται ἐνίοτε, ἐκ λόγων γραφικῶν βιαζόμενος, ἐνδίδων εἰς τὴν γνώμην τῶν ἀντιπάλων, πράττει τοῦτο ὄχι διότι πεπαλδεύεται ὄντως αὐτὴν, ἀλλ' ὅπως ἐπὶ μᾶλλον περιθριγκώσῃ τὴν ἱερότητα καὶ τὸ κῦρος τῆς φιλοσοφικῆς ἀληθείας παρὰ τοῖς τἀναντία φρονοῦσι, παριστὰς τὴν φιλοσοφίαν οὐδόλως παραβλαπτομένην κατὰ τὸ περιεχόμενον ὑπὸ τοῦ διαβόλου, ἅτε ἐκ τοῦ Θεοῦ κατ' ἀρχὰς ὡς ἀλήθειαν ἀπορρέουσαν καὶ πανσόρως διεπομένην ὑπὸ τοῦ γινώσκοντος καὶ δυναμένου τὸ κακοβούλως ἀποκαλυπτόμενον ἀγαθὸν νὰ κατευθύνῃ εἰς αἴσιον πέρας. Ἡ γνώμη, ὅτι ἡ φιλοσοφία πηγάζει ἐκ τοῦ διαβόλου, πάντοτε ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Κλήμεντος ὡς γνώμη ἄλλων (VI VIII 288 I XVII 796). Ἂν δὲ ἐν τῷ χωρίῳ, «οἷς δὴ κἀκεῖνα **προσθήσομεν**· ὡς ἄγγελοι ἐκεῖνοι . . . ἐξεῖπον τὰ ἀπόρρητα ταῖς γυναιξί, ὅσα εἰς γνῶσιν αὐτῶν ἀφῖκτο . . . » (VI 24), δὲν λέγεται τοῦτο ρητῶς ὡς ἀλλαχοῦ, ὑποδεικνύεται ὅμως σαφῶς διὰ τοῦ ἐπεξηγηματικοῦ συνδέσμου «ὡς», ὅστις ἀντὶ τοῦ ὅτι τεθεὶς καὶ συνδέων τὴν πρότασιν ταύτην, προσθήκης τόπον ἔχουσαν, μετὰ τῆς ἐκτεθείσης προηγουμένως γνώμης αὐτοῦ τοῦ Κλήμεντος περὶ ἀρχῆς τῆς φιλοσοφίας, ὑποδείκνυσιν ἅμα διὰ τούτου τὸ περιεχόμενον αὐτῆς ὡς γνώμην ἄλλων καὶ τὴν πρὸς αὐτὸ σχέσιν τοῦ συγγραφέως. Ὁ Τερτυλλιανὸς ἐδίδασκε περὶ ἐκπεσόντων ἐξ ἀκρασίας ἀγγέλων καὶ ἀποκαλυψάντων τήν τε εἰδωλολατρείαν καὶ ἀστρολατρείαν **τοῖς ἀνθρώποις** (De idol. I 9)· τὸ δὲ τοιοῦτον ἐνισχύει τὴν πεποίθησιν ὅτι ὁ Κλήμης παρατίθησι τὸ μνημονευθὲν χωρίον, ἐν ᾧ ἐκτίθεται ἡ ἔννοια αὕτη οὐχὶ ὡς ἰδία, ἀλλ' ὡς γνώμη τῶν μὴ φίλα τῇ φιλο[illegible] χριστιανῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης[1].

Ὁ Κλήμης μὴ συμμεριζόμενος τὴν γνώμην τῶν λεγόντων ὅτι ἡ φιλοσοφία **αἰεὶ** τοῦ διαβόλου **τὴν κίνησιν ἴσχει»**, πῶς ἄρα γε διάκειται πρὸς τὴν ἑτέραν γνώμην, ἡ ὁποία ἐπίσης ἦτο διαδεδομένη ἐν τοῖς χριστιανοῖς τῆς ἐποχῆς ταύτης, ὅτι ἡ φιλοσοφία τυγχάνει προϊὸν τοῦ ἀνθρωπίνου λογισμοῦ;

Ὁ ἡμέτερος συγγραφεύς, ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ τῶν Στρωματέων κεφ. XIV σελ. 809, οἱονεὶ ἐπιχειρῶν νὰ ἐκφράσῃ τὴν τελικὴν αὐτοῦ γνώμην περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς φιλοσοφίας λέγει τὰ ἑπόμενα· «εἶτ' οὖν **κατὰ περίπτωσιν** φασὶν ἀποῤῥιφῆναί τινα τῆς ἀληθοῦς φιλοσοφίας τοὺς ἕλληνας, θείας οἰκονομίας ἡ **περίπτωσις**· οὐ γὰρ ταὐτόματον ἐκθειάτει τις διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς φιλοτιμίαν· εἴτε **κατὰ συντυχίαν** οὐκ ἀπρονόητος ἡ συντυχία· εἴτε **φυσικὴν ἔννοιαν** ἰσχνηκέναι τοὺς ἕλληνας λέγει, τὸν τῆς φύσεως δημιουργὸν ἕνα γινώσκομεν, καθ' ὃ καὶ τὴν **δικαιοσύνην φυσικὴν** εἰρήκαμεν· εἴτε μὴν **κοινὸν** ἰσχνήκεναι **νοῦν,** τίς ὁ **τούτου πατὴρ** καὶ τίς **κατὰ τὴν τοῦ νοῦ διανομὴν δικαιοσύνη,** σκοπήσωμεν». Τὸ χωρίον τοῦτο τὸ ἐκ πρώτης ὄψεως σαφὲς φαινόμενον, πλησιέστερον ἐξεταζόμενον, παρέχει δυσκολίας δεομένας διασαφήσεως. Ἡ σημασία τῶν ὅρων «περιπτώσεως» καὶ «συντυχίας», «φυσικῆς ἐννοίας» καὶ «κοινοῦ νοῦ» συγχέεται ὑπό τινων[2]. Ὁ δὲ Κλήμης χαρακτηρίζεται σκοτεινὸς καὶ ταυτολόγος ἐν αὐτοῖς, ὧν ἡ ἑρμηνεία ἀποβαίνει διὰ τοῦτο ἀπαραίτητος πρὸς κατάληψιν τοῦ χωρίου.

Ὁ Πλούταρχος ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ «περὶ εἱμαρμένης» (τόμ. VIII 262) προσδιορίζει τὴν διαφορὰν τῆς σημασίας τῶν λέξεων «αὐτομάτου» καὶ «τύχης». Ἐπειδὴ δὲ ὁ Κλήμης ἐναλλάσσει ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ τὰς λέξεις **αὐτόματον** καὶ περίπτωσιν, δυνάμεθα, τῷ Πλουτάρχῳ ἐν τῇ παρούσῃ περιστάσει χρώμενοι ὡς ὁδηγῷ, νὰ ἑρμηνεύσωμεν τοὺς ὅρους **περίπτωσιν** καὶ **συντυχίαν,** τὸν μὲν, ὡς τὴν ἐξ ὡρισμένης ἐνεργείας αὐτόματον ἐκδήλωσιν τοῦ δυνατοῦ, τὸν δὲ ὡς τὸ τυχαῖον ἐν τοῖς κατὰ προαίρεσιν[3]. Ὁ Κλήμης δηλαδὴ, λέγων ὅτι οἱ ἕλληνες φιλόσοφοι ἀπερθέγξαντό τινα τῆς ἀληθοῦς φιλοσοφίας **κατὰ περίπτωσιν,** θέλει νὰ δηλώσῃ τὴν αὐτόματον

1. Ἐπιμένομεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ χωρίου τούτου καίπερ λίαν σαφοῦς, διότι ὑπῆρξάν τινες, ἐξ αὐτοῦ συμπεράναντες ὅτι ὁ Κλήμης θεωρεῖ μίαν τῶν πηγῶν τῆς φιλοσοφίας καὶ τὸν διάβολον, ὅπερ δὲν εἶνε ἀληθὲς (Faye).

2. Hofstede de Groot.

3. Ὡς τὸ ἐφ' ἡμῖν τοῦ ἐνδεχομένου· οὕτως ἡ τύχη τοῦ αὐτομάτου. Ἔστι δ' ἑκατέρου ἑκάτερον σύμπτωμα, τὸ μὲν αὐτόματον τοῦ ἐνδεχομένου, ἡ δὲ τύχη τοῦ ἐφ' ἡμῖν, καὶ τούτου οὐχ ἅπαντος, ἀλλ' ὅπερ ἂν κατὰ προαίρεσιν ᾖ· διὸ ὁ τὸ μὲν αὐτόματον κοινὸν ἐμψύχων καὶ ἀψύχων· ἡ δὲ τύχη ἴδιον ἀνθρώπου, ἤδη πράττειν δυναμένου (περὶ εἱμαρμένης 262).

ἐν τῷ πνεύματι τῶν φιλοσόφων ἔλλαμψιν τῆς ἀληθείας, ὡς ἐν αὐτοῖς τοῖς νόμοις τῆς νοήσεως ἐγκειμένης καὶ ὑπὸ ὡρισμένας περιστάσεις ἐκδηλουμένης, οἷα π. χ. τυγχάνει ἡ περὶ τὰ νοητὰ ἀσχολία. Λέγων δὲ ὅτι τοῦτο ἐγένετο **κατὰ συντυχίαν,** ἐννοεῖ τὴν ἐκ συμπτώσεως ἀπροσδόκητον εὕρεσιν τῆς ἀληθείας εἴτε ζητουμένης, εἴτε μή, οἷα π. χ. ἡ κατὰ συμβεβηκὸς γνωριμία τῶν ἑλλήνων φιλοσόφων μετὰ τῶν ἑβραϊκῶν βιβλίων. Ἐκ τῶν δύο δὲ ἄλλων ὅρων, ἡ μὲν **«φυσικὴ ἔννοια»** δηλοῖ τὰς ἐμφύτους ἐννοίας, ἃς ἀλλαχοῦ ὁ Κλήμης καλεῖ στωϊκοφιλωνικῶς τὸ μὲν **«σπέρματα ἀληθείας»** (VI VII 281) ὡς δυνάμει οὖσας ἐν τῇ φύσει ἡμῶν ἀληθείας, ἐντεθείσας κατὰ τὴν πλάσιν ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ· τὸ δὲ **«θρεπτικὰ σπέρματα»** (I III 257), ὡς πρὸς ἐκδήλωσιν ἐπιτηδείους καὶ αὔξησιν· τὰ δὲ **«ἐμφύτημα Θεοῦ»** (Παιδ. Α. Γ. 257) καὶ **«ἀπόρροιαν θεῖκὴν»** (Προτρ. 173), ὡς ἀπαύγασμα οὖσας τῆς θείας ἐν ἡμῖν δυνάμεως. Ἐξ αὐτῶν πηγάζει πᾶσα γνῶσις καὶ ἐπιστήμη[4], ὧν κυριωτάτη τυγχάνει ἡ γνῶσις τοῦ **Θεοῦ**, δι' ἣν ἰδίως καὶ ἐδημιουργήθη ὁ ἄνθρωπος[5] καὶ διακρίνεται τῶν ἄλλων ζώων, διότι μόνῳ αὐτῷ, κατὰ Κλήμεντα, **«ἔννοια** κατὰ τὴν δημιουργίαν **ἐνέστακται Θεοῦ»** (VI II 412). Ἐὰν δὲ Ξενοκράτης ὁ Καρχηδόνιος (;) καὶ Δημόκριτος ὁ Ἀβδηρίτης οὐθ' ἀπὸ τῶν ἀλόγων ζώων ἀποκλείουσι τὴν περὶ τοῦ θείου ἔννοιαν, **«πολλοῦ γε καὶ δεῖ,** λέγει ὁ ἡμέτερος συγγραφεύς, **ἄμοιρον** εἶναι **θείας ἐννοίας τὸν ἄνθρωπον,** ὃς γε **τοῦ ἐμφυτήματος** ἐν τῇ γενέσει μεταλαβεῖν ἀναγέγραπται **καθαρωτέρας οὐσίας** παρὰ τὰ ἄλλα ζῶα **μεταδιδόν»** (V XII 129). Ὑπὸ δὲ τὸν **«κοινὸν νοῦν»** ὁ Κλήμης ἐννοεῖ τὴν ἐν τῷ παντὶ διακεχυμένην καὶ τὰ **πάντα διαπερῶσαν θείαν λογικὴν** δύναμιν, ἡ ὁποία ἐκφαίνεται ὡς σοφὴ μὲν καὶ σκόπιμος τοῦ παντὸς διάταξις ἐν τῷ φυσικῷ κόσμῳ, ὡς φρόνησις δὲ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ καὶ λόγος· **«τὴν κυριωτάτην»** ὡς ἀλλαχοῦ λέγεται, καὶ **«πολυποίκιλον σοφίαν»** τοῦ **Θεοῦ**, ἐξ ἧς λαμβάνουσι **πνεῦμα αἰσθήσεως**[6] οἱ σοφοὶ τῇ διανοίᾳ, ἐπιτηδείους ὁρᾶς αὐτοὺς παραστήσαντες» (I IV 716)· **«τὴν φρόνησιν»,** ὑφ' ἣν νοεῖται οὐ μόνον ἡ λογικὴ τῆς ψυχῆς τοῦ **ἀνθρώπου** δύναμις[7], ἀλλὰ καὶ ἡ δι' ὅλου τοῦ κόσμου τεταμένη σοφία, ἧς ἡ πολύτροπος καὶ πολυμερὴς ἓν τε τῷ φυσικῷ καὶ λογικῷ κόσμῳ ἐκδήλωσις λαμβάνει καὶ ἀνάλογον προσηγορίαν[8].« Πολυμερὴς οὖσα ἡ φρόνησις, λέγει ὁ Κλήμης, δι' ὅλου τοῦ κόσμου τεταμένη διά τε τῶν ἀνθρωπίνων ἁπάντων καθ' ἕκαστον αὐτῶν λαμβάνει τὴν προσηγορίαν· καὶ ἐπειδὰν μὲν ἐπιβάλλῃ τοῖς πρώτοις αἰτίοις, **νόησις** καλεῖται. Ὅτ' ἂν δὲ ταύτην ἀποδεικτικῷ λόγῳ βεβαιώσηται, γνῶσίς τε καὶ σοφία καὶ ἐπιστήμη ὀνομάζεται. Ἐν δὲ τοῖς εἰς εὐλάβειαν συντείνουσι γινομένη, καὶ ἄνευ θεωρίας παραδεξαμένη τὸν ἀρχικὸν λόγον, **πίστις** λέγεται· κἂν τοῖς αἰσθητοῖς πιστωσαμένη, τό γε δοκοῦν ὡς ἐν τούτοις ἀληθέστατον, **δόξα ὀρθή.** Ἔν τε αὖ ταῖς μετὰ χειρουργίας πράξεσιν **τέχνη**· ὅπου δ' ἄνευ θεωρίας τῶν πρώτων αἰτίων, τηρήσει τῶν ὁμοίων καὶ μεταβάσει, ποιήσει τινὰ ὁρμὴν καὶ σύστασιν, **ἐμπειρία** προσαγορεύεται» (VI XVII 388). Ὁ «κοινὸς νοῦς» ἀλλαχοῦ ὑπὸ τοῦ Κλήμεντος ἐν τῇ ἁρμονίᾳ τοῦ σύμπαντος καὶ τῇ σοφῇ αὐτοῦ θεωρούμενος διακοσμήσει καλεῖται **«εὐταξία»** τοῦ Θεοῦ, ἐξ ἧς ἡμεῖς, οἱ ἅμα νοήματι γεγονότες, **«τὴν ἀρίστην»** μεταλαμβάνομεν «καὶ **βεβαιοτάτην** τάξιν» περί τε τὸ σῶμα, τὴν ψυχὴν καὶ τὰς πράξεις. «Ἡμεῖς ἅμα νοήματι νήπιοι γεγόναμεν, **τὴν ἀρίστην καὶ βεβαιοτάτην τάξιν** παρὰ **τῆς αὐτοῦ εὐταξίας** μεταλαμβάνοντες· ἢ **πρῶτον** μὲν ἀμφὶ τὸν **κόσμον** καὶ τὸν **οὐρανόν,** τάς τε ἡλιακὰς περιδονήσεις καὶ τῶν λοιπῶν ἄστρων τὰς φορὰς ἀσχολεῖται. Ἔπειτα δὲ καὶ περὶ τὸν **ἄνθρωπον** αὐτόν· ὃν ἔργον ἡγησαμένη μέγιστον ψυχὴν μὲν αὐτὸν **φρονήσει** καὶ **σωφροσύνῃ** κατηύθυνε, τὸ δὲ **σῶμα κάλλει** καὶ **εὐρυθμίᾳ** συνεκεράσατο· περὶ δὲ τὰς **πράξεις** τό τε ἐν αὐτοῖς **κατορθοῦν** καὶ τὸ **εὔτακτον** ἐνεπνεύσατο τὸ αὐτῆς» (I. B. 286 Παιδ.).

Ἐκ τῶν λεχθέντων ἐξάγεται ὅτι **«ὁ κοινὸς νοῦς»** οὐ μόνον τυγχάνει **ὁ αὐτὸς κατ' οὐσίαν** τῇ **φυσικῇ ἐννοίᾳ** ἢ τῷ σπέρματι τῆς ἀληθείας, ἀλλ' ἅμα καὶ ὁ τροφὸς τοῦ σπέρματος δι' οὗ τὸ δυνάμει ἐν ἡμῖν ὑπάρχον ἐκδηλοῦται, αὐξάνει, ἀναπτύσσεται, παρουσιαζόμενον ἐν τῇ τελείᾳ αὐτοῦ μορφῇ ὡς τὴν δύναμιν ἐκείνην, ἣν καλοῦμεν ἀνθρώπινον λόγον, δι' οὗ θεωρεῖται, κρίνεται καὶ εὑρίσκεται ἡ ἀλήθεια. Ὁ δὲ τῶν σπερμάτων τῆς ἀληθείας φυτουργὸς ἐν τῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων Θεός, αὐτὸς εἶνε καὶ ὁ τούτων τροφός, ὁ ἀναπτύσσων καὶ ζωογονῶν τὰ σπέρματα διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ ἐν τῷ παντὶ ἐπομβρουμένου θείου Λόγου, ἣν ὁ Κλήμης ἀποκαλεῖ ἐνταῦθα **κοινὸν νοῦν**· **«Ψυχὴ ψυχῇ καὶ πνεῦμα πνεύματι συναπτόμενα**

4. Ὁ γεωργὸς οὐ μόνον πυροὺς, σπείρει δὲ καὶ τὰ ἄλλα σπέρματα κριθάς τε καὶ κυάμους καὶ πίσσα καὶ ἄρακα καὶ τὰ κηπευόμενα καὶ αὐθεντικὰ σπέρματα.

5. Ἄνθρωπος προηγουμένως γέγονεν εἰς ἐπίγνωσιν Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ γεωμετρεῖ καὶ γεωργεῖ καὶ φιλοσοφεῖ (VI 288).

6. Τὸ δὲ (πνεῦμα αἰσθήσεως) οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ *φρόνησις*» (VI 388).

7. (Φρόνησις) ἐστὶ δύναμις τῆς ψυχῆς θεωρητικὴ τῶν ὄντων καὶ τοῦ ἀκολούθου, ὁμοίου τε καὶ ἀνομοίου, διακριτική τε αὖ καὶ συνθετικὴ καὶ προστακτικὴ καὶ ἀπαγορευτικὴ καὶ τῶν μελλόντων καταστοχαστική (VI 385).

8. Περὶ διττοῦ τῆς φρονήσεως γένους, τῆς τε «καθόλου, οἰκούσης τὴν σοφίαν καὶ τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ» (κόσμον), καὶ τῆς ἐπὶ μέρους τῆς ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, μεταβαλλούσης κατὰ τὰς ποικίλας ἐκφάνσεις καὶ προσηγορίαν, διδάσκει καὶ ὁ Φίλων παραπλησίως τῷ Κλήμεντι (I Ἀλλ. νόμων 542 Περὶ Φυτουργ. 218 θ.).

κατὰ τὴν τοῦ λόγου σπορὰν, αὔξει τὸ καταβληθὲν καὶ ζωογονεῖ (Στρ. Ι. 689).

'Επιστρέφοντες ἤδη, μετὰ τὸν καθορισμὸν τῆς σημασίας τῶν μνημονευθέντων ὅρων, εἰς τὸ ἐξεταζόμενον χωρίον βλέπομεν ὅτι δὲν πρόκειται ἐν αὐτῷ περὶ τεσσάρων τρόπων εὑρέσεως τῆς ἀληθείας ἀλλὰ περὶ ἑνός, τοῦ **διὰ τοῦ ἀνθρωπίνου λόγου, φυσικῶς ἐνεργοῦντος, συνεπικυρούντων εἰς τὴν εὕρεσιν ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς ἀληθείας καὶ δευτερευόντων τινῶν αἰτίων, τυχαίων** μὲν κατὰ **τὸ φαινόμενον** θεωρουμένων, **περιλαμβανομένων** ὅμως **ἐν τῇ** τὰ πάντα **ἐγκολπουμένῃ** καὶ διὰ πάντων διικνουμένῃ **καθολικῇ τῆς θείας προνοίας ἐνεργείᾳ.**

(ἕπεται συνέχεια)

Θεόδωρος Εὐστρατιάδης.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ «ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ»

Τὸ «γνῶθι σαυτὸν» τοῦτ' ἔπος μὲν οὐ μέγα,
ἔργον δ' ὅπου Ζεὺς μόνος ἐπίσταται βροτῶν.
Σοφὴ δὲ καὶ τὸ «μηδὲν ἄγαν» αἴνησαν περισσῶς.

Δύ' ἐστι, κατὰ Πλούταρχον, τῶν Δελφικῶν γραμμάτων τὰ μάλιστ' ἀναγκαιότατα πρὸς τὸν βίον, τὸ «γνῶσι σαυτὸν» καὶ τὸ «μηδὲν ἄγαν»· ἐκ τούτων γὰρ ἤρτηται καὶ τἆλλα πάντα. Ταῦτα γάρ ἐστιν ἀλλήλοις συνῳδὰ καὶ σύμφωνα, καὶ διὰ θατέρου θάτερον ἔοικε δηλοῦσθαι κατὰ δύναμιν. Ἔν τε γὰρ τῷ γιγνώσκειν ἑαυτὸν περιέχεται τὸ μηδὲν ἄγαν, καὶ ἐν τούτῳ τὸ γιγνώσκειν ἑαυτόν.

Καὶ παρὰ τούτου λοιπὸν τοῦ φιλοσόφου καὶ παρὰ τῶν ἄλλων πάντων ὁμολογεῖται ὅτι τὸ γνῶθι σαυτὸν εἶναι τὸ μέγιστον τῶν ἀγαθῶν καὶ τὸ πρῶτον ἅμα καθῆκον τοῦ ἀνθρώπου. Καίτοι πολλὰς τὰς δυσχερείας παρέχει ἡ τοιαύτη γνῶσις ὀφείλει ὁ ἄνθρωπος οὐ μόνον ταύτας παντὶ τρόπῳ νὰ προθυμῆται, καθ' ὅσον δύναται, νὰ νικᾷ, ἀλλὰ καὶ τὰς μυρίας τέχνας νὰ ματαιοῖ, δι' ὧν ἡ φιλαυτία πειρᾶται νὰ καλύπτῃ αὐτῷ τὰς ἰδίας ἀτελείας καὶ κακίας. Διὰ τούτων τῶν μυρίων τεχνῶν ἐπιχειρεῖ ὁ ἄνθρωπος καίτοι ὁμολογεῖ τὴν σπουδαιότητα αὐτῆς νὰ ἀποφεύγῃ τὴν ἀκριβῆ κατὰ τὸ δυνατὸν γνῶσιν αὐτοῦ, καὶ ἔχει ἴσως δίκαιον· διότι μία τοιαύτη ἐπιχείρησις θὰ ἦτο ἐπικίνδυνος ὡς συνεπαγομένη τὴν ἀποκάλυψιν τῆς ἀθλιότητος αὐτοῦ. 'Αλλ' ὅμως ἐν ᾧ πάσῃ τέχνῃ καὶ μηχανῇ φεύγει τὴν τοιαύτην γνῶσιν, εἶναι πάλιν ἀληθὲς ὅτι κατὰ παράδοξόν τινα τρόπον διώκει δύο πράγματα παντάπασιν ἐναντία, φεύγει δηλονότι καὶ διώκει ἅμα ταύτην. Συμβαίνει λοιπὸν καὶ ἐνταῦθα ὅτι καὶ εἰς τὸ ἡδὺ καὶ τὸ ἐναντίον τούτου, τὸ λυπηρόν· τούτων ὥσπερ ἐκ μιᾶς κορυφῆς, κατὰ Πλάτωνα, συνημμένων ὁ διώκων καὶ λαμβάνων τὸ ἕτερον ἀναγκάζεται ὕστερον νὰ λαμβάνῃ καὶ τὸ ἕτερον.

Οὕτω φεύγομεν μὲν τὴν γνῶσιν ἡμῶν αὐτῶν· διότι, ὡς ἐλέγομεν, τὸ ἐναντίον ποιοῦντες κινδυνεύομεν νὰ ἀποκαλύψωμεν τὴν ἡμετέραν ἀθλιότητα καὶ τὰ ἡμέτερα ἐλαττώματα, διώκομεν δὲ πάλιν ταύτην· διότι ἡ μεγίστη ἡδονὴ ἀνδρὸς ματαίου καὶ ἀλαζόνος εἶναι νὰ θαυμάζῃ τὴν ἰδέαν τὴν περὶ αὐτοῦ σχηματιζομένην. Αὕτη ἡ ἰδέα εἶναι ἡ πηγὴ πάσης αὐτοῦ ἡδονῆς, εἰς ταύτην συνάπτει πᾶν ὅ τι αὐτῷ ἀρέσκει, εἰς οὐδὲν δ' ἄλλο ἀρέσκεται ἢ εἰς ὅ τι συμβάλλεται εἰς τὸ νὰ ἀνυψώσῃ, νὰ μεγαλοποιήσῃ καὶ ζωηροτέραν αὐτὴν καταστήσῃ. 'Αμφότεραι αὗται αἱ τάσεις, ὧν ἡ μὲν κινεῖ ἡμᾶς εἰς τὴν γνῶσιν ἡμῶν αὐτῶν, ἡ δὲ ἀφίστησιν ἡμᾶς ἀπὸ ταύτης, εἶναι ἐξ ἴσου φυσικαὶ εἰς τὸν ἄνθρωπον· γεννῶνται ἐκ τῆς αὐτῆς πηγῆς καὶ συνάπτονται ἀμφότεραι ὥσπερ ἐκ μιᾶς κορυφῆς, καίτοι ἀντίθετοι κατὰ τὸ φαινόμενον.

'Ο ἄνθρωπος λοιπὸν ἐπιθυμεῖ μὲν νὰ ἐξετάσῃ ἑαυτόν· διότι εἶναι μάταιος, ἀποφεύγει δὲ πάλιν τοῦτο· διότι μάταιος ὢν δὲν ἀνέχεται νὰ βλέπῃ τὰ ἐλαττώματα αὐτοῦ καὶ τὰς ἀτελείας. Ὅπως λοιπὸν τὰς δύο ταύτας ἐπιθυμίας διαλλάξῃ πολεμούσας καταφεύγει εἰς τέχνην ἀξίαν τῆς ματαιότητος αὐτοῦ, δι' ἧς κατορθοῖ νὰ ἱκανοποιῇ ἀμφοτέρας· τὰ ἐλαττώματα αὐτοῦ πάντα καὶ τὰς ἀτελείας πάσας καλύπτων διὰ πέπλου καὶ ἐξαλείφων ἀπὸ τῆς εἰκόνος αὐτοῦ, καταλείπει ἐκείνας μόνας τὰς ἰδιότητας καὶ ἐκεῖνα μόνα τὰ χρώματα, ἅτινα εἶναι ἱκανὰ νὰ παραστήσωσιν αὐτὸν ὑψηλότερον εἰς τοὺς ἰδίους ὀφθαλμούς. Ταύτας τὰς ἰδιότητας ἐὰν τυχὸν δὲν ἔχῃ, φαντάζεται αὐτάς, καὶ ἐὰν πάλιν δὲν εὑρίσκῃ αὐτὰς ἐν ἑαυτῷ, τὰς ζητεῖ ἐν ταῖς γνώμαις τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἢ εἰς τὰ ἐξωτερικὰ πράγματα, ἅτινα προσάπτει εἰς τὴν ἰδέαν αὐτοῦ, ὡσεὶ ἀπετέλουν μέρος αὐτῆς. Οὕτως ἀλλοτρίοις χρώμασι καὶ σχήμασι χρῆται οἰκείων, κατὰ Πλάτωνα, κοσμούμενος εὑρίσκεται μακρὰν ἅμα καὶ πλησίον ἑαυτοῦ· θεωρεῖ ἑαυτὸν ἀδιαλείπτως, ἀλλ' οὐδέποτε καθαρὸν καὶ ἀληθῆ· διότι ἀντὶ νὰ ἴδῃ ἑαυτὸν βλέπει μόνον τὸ φάσμα τὸ ἐξ αὐτοῦ σχημα-

τιζόμενον. Ὅταν π. χ. εἰς τῶν ἀγρίων καὶ ἀνθρωποφάγων θεωρῇ ἑαυτόν, οὐδὲν ἄλλο βλέπει ἢ φάσμα τι ὅμοιον πρὸς τὴν ἐν τῷ ὕδατι εἰκόνα αὐτοῦ, θεωρῶν δὲ αὐτὸν δεξιὸν τοξότην ἢ ἁλιέα, δεσπότην πενιχροῦ οἴκου ἢ φονεύσαντα τὸν δεῖνα ἢ τὸν δεῖνα ἐχθρὸν, κατέχεται ὅλος ὑπὸ τούτων τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν ἐξωτερικῶν ἀντικειμένων τῶν ἀνανεούντων αὐτάς, διέρχεται δ' οὕτως ὅλον τὸν βίον χωρὶς διόλου νὰ σκεφθῇ περὶ τούτου τοῦ μορίου τοῦ ὄντος αὐτοῦ, ὅπερ σκέπτεται καὶ κρίνει, χωρὶς διόλου νὰ ἐπιμεληθῇ νὰ μάθῃ τί εἶναι τοῦτο, πόθεν ἔρχεται, τί θὰ ἀποβῇ, οὐδὲ περὶ ἐκείνου, ὅπερ δύναται νὰ καταστήσῃ αὐτὸν εὐτυχῆ ἢ δυστυχῆ.

Τοῦτο τὸ πάθος δὲν πρέπει νὰ φαντασθῶμεν ὅτι πάσχει μόνον οὗτος ὁ ἄγριος καὶ ἀνθρωποφάγος, ἀλλὰ καὶ οἱ λοιποὶ ἄνθρωποι πάντες, ὧν καὶ αὐτῶν ἡ ματαιότης καὶ ἀλαζονεία οὐδόλως ἀλλοιότερον ἐνεργεῖ τῶν ἀθλίων τούτων ἀγρίων λαῶν· διαφέρουσι μόνον ὅτι κάλλιον ἑαυτοὶ κοσμοῦσι ταύτην τὴν εἰκόνα, ἥτις εἶναι τὸ ἀντικείμενον τοῦ πρὸς ἑαυτοὺς ἔρωτος. Ὁ στρατηγὸς θεωρῶν ἑαυτὸν βλέπει φάσμα ἐπὶ ἵππου ἡγούμενον τῆς στρατιᾶς καὶ ἐπιτάττον· ὁ ἡγεμὼν βλέπει ἄνδρα πολυτελῆ ἐσθῆτα ἐνδεδυμένον, ὃν μετὰ πολλοῦ σεβασμοῦ θεῶνται πολλοὶ καὶ πείθονται αὐτῷ· ὁ ἄρχων βλέπει καὶ αὐτὸς ἄνδρα περιβεβλημένον πολὺν καὶ καλὸν κόσμον τῆς ἀξίας αὐτοῦ, ὃν οἱ ἄλλοι σέβονται ὡς δυνάμενον νὰ ποιήσῃ τὸ ἀγαθὸν ἢ τὸ κακόν· ἡ κενόδοξος γυνὴ βλέπει εἴδωλον θέλγον διὰ τοῦ κάλλους αὐτοῦ τοὺς ὁρῶντας· ὁ φιλάργυρος, ὃν «οὐδὲ ὁ οὐρανὸς τέρπει, ὅτι μὴ χρυσίον φέρει, οὐδὲ ὁ ἥλιος εὐφραίνει, ἐπειδὴ μὴ χρυσᾶς ἀκτῖνας ἀφίησιν,» βλέπει ἑαυτὸν μεταξὺ τῶν θησαυρῶν αὐτοῦ, μάτην τῶν δεομένων κεχηνότων καὶ ἀποβλεπόντων εἰς αὐτόν· ὁ φιλόδοξος τέλος καὶ αὐτὸς βλέπει ἑαυτὸν περιστοιχιζόμενον ὑπ' ἀνθρώπων ταπεινουμένων πρὸ τοῦ μεγαλείου αὐτοῦ. Οὕτως ἕκαστος εἰς πάσας αὐτοῦ τὰς πράξεις, ὧν ἀρχὴ εἶναι ἡ φιλαυτία, οὐδὲν ἕτερον θηρεύει ἢ νὰ προσθέτῃ πάντοτε εἰς τὴν ἰδέαν, ἣν περὶ αὐτοῦ ἔχει, νέον κόσμον καὶ νέους τίτλους.

Οἱ ἄνθρωποι λοιπὸν σχηματίζουσιν ἰδέαν περὶ αὐτῶν συγκεχυμένην, λίαν διάφορον τῆς ἀληθοῦς, δυναμένην ὅμως νὰ ὑπαγορεύῃ εἰς τὸ πνεῦμα αὐτῶν πᾶν ὅ,τι περικυκλοῖ καὶ ἀρέσκει αὐτοῖς. Ἕνεκα τούτου τρέμουσι τὴν ἐρημίαν, ἣν οἱ θελήσαντες εἰλικρινῶς καὶ μετὰ τῆς δυνατῆς ἀκριβείας νὰ ἐξετάσωσιν ἑαυτοὺς καὶ γνωρίσωσι τοὐναντίον ἠγάπησαν. Τὸ αἴτιον τούτου τοῦ φόβου δὲν εἶναι ἓν μόνον, ἀλλὰ πλείονα· πρῶτον ὅτι ἐν τῇ ἐρημίᾳ καθαρώτερον ἑαυτοὺς βλέποντες ταράσσονται ὑπὸ τῆς ὄψεως τῆς ἀθλιότητος καὶ τῶν ἐλαττωμάτων αὐτῶν. Τοῦτο εἶναι ἴσως ἓν τῶν αἰτίων τῆς ταραχῆς καὶ λύπης αὐτῶν, δὲν εἶναι ὅμως τὸ μόνον· τὸ ἀληθέστερον αἴτιον εἶναι ὅτι δὲν βλέπουσιν ἐνταῦθα ἑαυτοὺς ἱκανῶς, τὰ δὲ πράγματα τὰ ἀνανεοῦντα τὴν ἰδέαν τοῦ ἐγὼ εἶναι πολὺ ὀλιγώτερα. Αὕτη ἡ ἰδέα ἐνεποίει αὐτοῖς χαρὰν ἐν τῇ ἄλλοτε εὐτυχίᾳ, ἡ χαρὰ δὲ αὕτη λείπει ἐν τῇ παρούσῃ δυσμενείᾳ, εἰς ἣν περιέπεσον. Μάτην πειρῶνται νὰ ἀσχοληθῶσι περὶ ἑαυτῶν ἐν τῇ ἐρημίᾳ· τὰ χρώματα τῶν σχηματιζομένων εἰκόνων εἶναι ἐνταῦθα πολὺ ἀμαυρότερα ἐκείνων, ἅτινα τὰ ἐξωτερικὰ ἀντικείμενα ἄλλοτε παρεῖχον. Οἱ ἐν τέλει ὄντες ἐμάνθανον τότε παρὰ πάντων τῶν προσπιπτόντων αὐτοῖς καὶ ἱκετευόντων ὅτι ἦσαν ἰσχυροί, ὅτι ἠδύναντο νὰ ὠφελήσωσιν ἢ νὰ βλάψωσιν, ὅτι ἦσαν κύριοι ζωῆς καὶ θανάτου. Μυρία πράγματα ἐξήγειρον ζωηρῶς ἐν αὐτοῖς τὴν ἰδέαν τοῦ ἐγὼ συνημμένην μετά τινος τερπνῆς ἰδιότητος. τῆς τοῦ μεγάλου, τοῦ ἰσχυροῦ. τοῦ σεβαστοῦ. Διὰ ταύτην τὴν ἔλλειψιν τὴν λίαν ἐπαισθητὴν αἱ ἔρημοι καὶ οἱ μεμονωμένοι τόποι προξενοῦσι λύπην καὶ ἀνίαν εἰς τοὺς ματαίους καὶ φιλοδόξους ἄνδρας· διότι οὐδεὶς τώρα προσέρχεται, ὅπως προσπέσῃ αὐτοῖς καὶ ἱκετεύσῃ, οὐδένα τώρα περὶ αὐτῶν λόγον ἀκούουσιν, ἐν ᾧ ἡ ἐπιθυμία αὐτῶν εἶναι πάντες μόνον περὶ αὐτῶν, περὶ οὐδενὸς δὲ ἄλλου πράγματος, νὰ ὁμιλῶσι.

Τοῦτο τὸ πάθος ἡ φιλαυτία ὁμολογεῖ εἰλικρινῶς, ὅταν δὲν ὑποκρίνηται, ἀποκαλύπτουσα μετ' ἀφελείας, ὅ,τι αὐτῇ ἀρέσκει ἐν ταῖς ἐπιπόνοις ἀσχολίαις, ἃς ἀναθέτει εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Τούτων αἱ μᾶλλον ἐπίπονοι εἶναι αἱ τῶν ὁμιλούντων δημοσίᾳ, ὁποῖαι αἱ τῶν δικηγόρων. Οὗτοι εἶναι ἠναγκασμένοι νὰ πληρῶσι τὴν κεφαλὴν αὐτῶν μυρίων δυσαρέστων ὑποθέσεων, νὰ φροντίζωσι νὰ ζητῶσι λέξεις καὶ φράσεις εἰς σύνθεσιν καὶ ἐπιτέλεσιν τῶν λόγων αὐτῶν, νὰ ἐξαντλῶσι τὰς σωματικὰς καὶ πνευματικὰς αὐτῶν δυνάμεις ἐπὶ ὕλης, ἣν εὐθὺς ὡς ἐκπληρώσωσι τὴν ἀποστολὴν αὐτῶν εἶναι ἕτοιμοι νὰ λησμονήσωσιν· ἀλλ' ἐπειδὴ πολλὰ ἐν τούτῳ τῷ ἐπαγγέλματι ὑπάρχουσι τὰ ἀνανεοῦντα τὴν ἰδέαν τοῦ ἐγώ, ὅσοι τοῦτο πράττουσιν ἐν τιμῇ λησμονοῦν-

τες τοὺς μακροὺς καὶ συνεχεῖς πόνους αὐτῶν πιστεύουσιν ὅτι εἶναι οἱ εὐδαιμονέστατοι τῶν ἀνθρώπων. Ὅτι τοῦτο εἶναι ἀληθὲς μανθάνομεν παρά τινος τῶν παλαιῶν ρητόρων περὶ τούτου τοῦ πράγματος ὁμιλοῦντος. «Οὐδὲν ἡδύτερον ἀνδρὶ ἐντίμῳ, γεννηθέντι δι' ἡδονὰς ἐντίμους, ἢ νὰ βλέπῃ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ πάντοτε γέμουσαν ἀνδρῶν, νὰ ἠξεύρῃ δὲ ὅτι αἱ πολλαὶ αὗται καὶ πυκναὶ ἐπισκέψεις δὲν γίνονται εἰς αὐτὸν διότι εἶναι πλούσιος, οὔτε ἐξ ἐλπίδος τῶν ἐπισκεπτομένων ὅτι θὰ γείνωσι κληρονόμοι αὐτοῦ, οὔτε δι' ἀρχήν τινα, ἣν κέκτηται, ἀλλὰ μόνον ἕνεκα αὐτοῦ· ἢ νὰ βλέπῃ ἔτι ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ θεραπευόμενοι διὰ τὸν πλοῦτον δι' ἐλπίδα κληρονομίας, καὶ αὐτοὶ οἱ ἐν μεγίστῃ δυνάμει καὶ τιμῇ ὄντες προσέρχονται αὐτῷ, καίπερ πτωχῷ πυκνὰ ὄντι ἢ νέῳ, ὅπως ἀναθέσωσιν αὐτῷ τὰς ἰδίας ἢ τὰς τῶν φίλων ὑποθέσεις. Ὑπάρχει τι ἐν τῷ πλούτῳ ἢ ἐν τῷ μεγαλείῳ τὸ δυνάμενον νὰ παράσχῃ ἡδονὴν ὁμοίαν πρὸς ἣν ὁ ρήτωρ αἰσθάνεται, ὅταν βλέπῃ ἄνδρας ἐπιφανεστάτους, σεβαστοὺς διὰ τὴν ἡλικίαν καὶ πιστευομένους ὑπὸ πάντων τῶν ἀνθρώπων νὰ ὁμολογῶσιν ὅτι, καίπερ πλοῦτον ἄφθονον κεκτημένοι καὶ ἀπολαύοντες, δὲν ἔχουσιν ὅμως τὸ πρῶτον καὶ μέγιστον τῶν ἀνθρωπίνων προτερημάτων, ὅπερ μόνον ὁ ρήτωρ κέκτηται; Τί δὲ νὰ εἴπω περὶ τοῦ πλήθους τῶν ἀνδρῶν τῶν προσερχομένων, ὅπως συνοδεύσωσιν αὐτὸν, ἢ τῶν προπορευομένων αὐτοῦ· περὶ τῆς λάμψεως, μεθ' ἧς ἐμφανίζεται εἰς τὸ δημόσιον, περὶ τοῦ σεβασμοῦ, ὃν ἀπονέμουσιν εἰς τὰς κρίσεις αὐτοῦ, περὶ τῆς χαρᾶς, ἣν αἰσθάνεται, ὁπότε ἀνιστάμενος ὅπως ὁμιλήσῃ ἐνώπιον ἀνθρώπων ἐν σιωπῇ ἀκροωμένων, βλέπει ἔνθεν μὲν τὰ ὄμματα πάντων πρὸς αὐτὸν ἐστραμμένα, ἔνθεν δὲ ἕτερον πλῆθος σπεῦδον καὶ συνωθούμενον, ὅπως ἀκούσῃ αὐτὸν, ὅστις ὁμιλῶν ἐγχαράσσει εἰς πάντα τὰ πνεύματα ὅσας ἐκ τῶν παρισταμένων εἰς τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐκλέγει εἰκόνας». Ταῦτα ἐποίουν τοῦτον τὸν ρωμαῖον ρήτορα νὰ ὑπομένῃ μετὰ καρτερίας τοὺς πολλοὺς πόνους καὶ τὴν πολλὴν ἀνδίαν τούτου τοῦ ἐπαγγέλματος· ἀλλὰ καὶ οἱ ἄλλοι οἱ ἔργα ἐπίπονα ἢ ἐπικίνδυνα πράττοντες, ἐὰν μετὰ τῆς αὐτῆς ἀφελείας ὡμίλουν, θὰ ἔλεγον ἡμῖν ὅτι τὸ ἀρέσκον αὐτοῖς συστέλλεται εἰς ταύτην τὴν ὑπὸ τῶν ἄλλων τιμωμένην καὶ σεβομένην ἰδέαν τοῦ ἐγώ.

Ἐκ τούτων πάντων βλέπει τις ἱκανῶς τίνι τρόπῳ ἡ φιλαυτία μεταχειρίζεται τὰ ἐξωτερικὰ ἀντικείμενα, ὅπως εὐχαριστήσῃ τὰς δύο ταύτας φυσικὰς κλίσεις εἰς τὸν ἄνθρωπον, νὰ γνωρίζῃ ἑαυτὸν ἅμα καὶ νὰ ἀγνοῇ, οὐδόλως μὲν ἐπιτρέπουσα αὐτῷ νὰ θεωρῇ ἑαυτὸν ἄλλως ἢ δι' ἰδέας σκοτεινῆς καὶ συγκεχυμένης, ἥτις ὅμως οὐδὲν ἐλάττωμα οὐδὲ ἀτέλειαν οὐδεμίαν αὐτῷ παρίστησιν, προστιθεῖσα δὲ εἰς ταύτην τὴν ἰδέαν πᾶν ἀντικείμενον ἐξωτερικὸν δυνάμενον νὰ προσάψῃ εἰς αὐτὴν εἰκόνα τινὰ ψευδῆ μεγαλείου. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο δὲν εἶναι ἱκανὸν νὰ πορίσῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον ἣν ζητεῖ ἡσυχίαν καὶ ἡδονὴν, οὐδὲ νὰ ἀπομακρύνῃ αὐτὸν ἀπὸ τῆς γνώσεως τῶν ἐλαττωμάτων αὐτοῦ τῆς τοσαύτην φρίκην εἰς αὐτὸν ἐμποιούσης. Διὰ ταῦτα, ὅπως τὴν ὄψιν ταύτην ἀποφύγῃ, ἔχει ἀνάγκην πολλῶν ἄλλων ἔτι μηχανῶν. Ἐὰν ζητήσῃ τὴν ἀποφυγὴν ταύτην ἐκτὸς ἑαυτοῦ, οὐδὲν θὰ κατορθώσῃ· διότι μυρία πράγματα δύνανται καὶ ἐνταῦθα νὰ θέσωσι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του τὰ ἐλαττώματα αὐτοῦ· θὰ ἴδῃ τὴν εἰκόνα αὐτῶν εἰς πάντα τὰ ἐλαττώματα τῶν ἄλλων, ὧν τὴν ὄψιν οὐδόλως θὰ δυνηθῇ νὰ ἀποφύγῃ, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς τοὐναντίον τῆς περιεργείας θὰ θεωρήσῃ. Ἐπειδὴ λοιπὸν οὐδὲν πλέον ἀνήκει ἐκτὸς ἑαυτοῦ ἢ ἐν ἑαυτῷ, εἶναι πολὺ πιθανὸν ὅτι, ἐὰν ὁ φόβος νὰ ἴδῃ ἑαυτὸν τοιοῦτον, ὁποῖος τῷ ὄντι εἶναι, ἐποίησεν αὐτὸν νὰ ἐξέλθῃ ἐκτὸς ἑαυτοῦ, ἡ αὐτοῦ εἰκὼν, ἣν θὰ παραστήσωσιν αὐτῷ τὰ ἐξωτερικὰ ἀντικείμενα, θὰ ἀναγκάσῃ αὐτὸν νὰ ἐπιστρέψῃ πάλιν εἰς ἑαυτὸν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου, ἂν καὶ πάλιν εὑρίσκηται ἐν αὐτῷ.

(Ἕπεται συνέχεια).

Θ. Παπαθεοδώρου.

ΑΝΑΓΡΑΦΗ ΤΜΝΩΝ ΚΑΙ ΕΓΚΩΜΙΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΕΥΦΗΜΙΑΝ

Ἡ ὀρθόδοξος τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ἐν ταῖς μνήμαις τῶν ἁγίων καὶ τῶν μαρτύρων εἰδυῖα τὸν Θεὸν ἐνδοξαζόμενον, δὶς τοῦ ἐνιαυτοῦ τὴν μνήμην τῆς ἁγίας Εὐφημίας ἀξιοχρέως τελεῖ. Ἐν μὲν τῇ ις' τοῦ σεπτεμβρίου μηνὸς τοὺς ἀθλητικοὺς ἀγῶνας καὶ τὸ μακάριον αὐτῆς τέλος ἐξυμνοῦσα[1]· ἐν δὲ

1 Συναξαριστὴς Νικοδήμου. Μνήμη τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος καὶ πανευφήμου Εὐφημίας.

Βυζαντινὸν μηνολόγιον. Εὐφημίας μάρτυρος.

Μορσελιανὸν μηνολόγιον. Τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος Εὐφημίας τῇ ιθ' σεπτεμβρίου.

τῇ ια' Ἰουλίου τὸ γεγονὸς γεραίρουσα θαῦμα, δι' οὗ τὴν ἀλήθειαν αὐτῆς ἐπεβεβαίωσε τοῦ ὅρου τῆς πίστεως, ἣν ἡ ἐν Χαλκηδόνι γενομένη Δ' οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἐξέθετο[2].

Τοῦ ἐνδόξου τούτου θαύματος μνεία γίνεται ἐν ἁπάσαις ταῖς εἰς τὴν παρθενομάρτυρα ἐξυφασμέναις ὑμνολογίαις καὶ ᾠδαῖς, καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ὑπομνήμασι καὶ συναξαρίοις ὅτι παρόντων ἔτι τῶν πατέρων ἐν Χαλκηδόνι ἐγένετο. Ταῦτα δ' ἐπικυροῖ καὶ πιστοῦται ἐπιστολὴ τοῦ θεοσυλλέκτου τῶν πατέρων, ἣν ἔπεμψαν Λέοντι τῷ Ρώμης ἐπισκόπῳ, τὰ δόξαντα καὶ πεπραγμένα δηλώσοντες. Χωρίον γάρ τι τῆς ἐπιστολῆς οὕτως ἔχει:

«Θεὸς ἦν ὁ ἐνεργῶν καὶ ἡ τὸν σύλλογον τῷ νυμφῶνι στεφανοῦσα καλλίνικος Εὐφημία, ἣ ὥσπερ οἰκείαν ὁμολογίαν τῆς πίστεως παρ' ἡμῶν δεξαμένη τὸν ὅρον, τῷ ἑαυτῆς νυμφίῳ διὰ τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως καὶ τῆς φιλοχρίστου βασιλίδος προσήγαγε, πᾶσαν μὲν τῶν ἀντικειμένων ταραχὴν κατευνάσασα, τὴν δὲ τῆς ἀληθείας ὡς φίλην ὁμολογίαν κρατύνασα, καὶ χειρὶ καὶ γλώσσῃ ταῖς πάντων ψήφοις ἐπιψηφίσασα πρὸς ἀπόδειξιν» (Πρακτ. τόμος Β'). Σαφέστερον δὲ ὁ Ζωναρᾶς τὸ γεγονὸς ἐκτίθησι (ιγ' 24—25). Περὶ δὲ τοῦ ναοῦ αὐτῆς ἀνάγνωθι Εὐάγριον Β. 3. Κωνσταντινιάδος, καὶ Κωνσταντινούπολιν Σκαρλάτου Βυζαντίου τόμ. Α', σελ. 514. Τὴν ἁγίαν Εὐφημίαν ἐγκωμίοις ἐτίμησαν·

α'] Ἀστέριος Ἀμασείας γράψας «ἔκφρασιν περὶ τῆς εἰκόνος τῆς ἁγίας», ἣν ἀναφέρει ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ Ζ' Σύνοδος ἐν τῇ ἕκτῃ πράξει αὐτῆς.

Ἀρχ. Γυνή τις ἱερὰ παρθένος . . . Εὕρηται ἐν τῇ Πατρολογίᾳ Migne τόμ. Κ'.

β'] Εὐάγριος Σχολαστικὸς γράψας «ἔκφρασιν τοῦ εὐκτηρίου οἴκου τῆς μεγαλομάρτυρος Εὐφημίας τῆς ἐν Χαλκηδόνι, καὶ διήγησιν τῶν γενομένων θαυμάτων ἐν αὐτῇ[3] (Πατρολ. Migne τόμ. κς').

γ'] Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Τίου[4]. Ἤκμασε κατὰ τὸ 829· ἔγραψε περὶ τῆς εὑρέσεως τοῦ λειψάνου αὐτῆς. Ἀρχ. Ἥκω τὸ ἐπίταγμα φέρων. Ἐδημοσιεύθη ἐν τοῖς Acta Sanctorum.

δ'] ὁ Μεταφραστής, μαρτύριον, οὗ ἡ ἀρχή· Διοκλητιανοῦ τὰ ρωμαίων σκῆπτρα (Πατρολ. Migne τόμ. ΡΙΕ').

ε'] Θεόδωρος Βέστων (τοῦ μακαρίου Θεοδώρου Βέστωνος ἐγκώμιον, οὗ ἡ ἀρχή· Τίς αὕτη ἡ ἀναβαίνουσα;—ἀντίγραφον τοῦ ὁποίου ἀποστέλλω ἤδη πρὸς δημοσίευσιν ἐν τῇ «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 56, θέσεως Δ λαυριωτικοῦ τεύχους).

ς'] Μακάριος ἱερομόναχος ὁ Μακρῆς (ἤκμασε κατὰ τὸ 1650—90), ὑπόμνημα, οὗ ἡ ἀρχή· Ἀλλὰ πῶς αὕτη μᾶλλον. Σώζεται ἐν τῷ πέμπτῳ πανηγυρικῷ τῆς μονῆς Βατοπεδίου.

ζ'] Νικόδημος ἁγιορείτης, συναξάρια καὶ εἰς τὰς δύο μνήμας μετὰ σημειώσεων.

Ὕμνοι δὲ καὶ ᾠδαῖς ἐτίμησαν τὴν ἁγίαν Εὐφημίαν οἱ ἑξῆς·

α'] Ρωμανὸς ὁ μελῳδός, οὐτινος τὸ κοντάκιον

Τυπικὸν Χ. αἰῶνος (Πατμιακῆς βιβλιοθήκης ἀριθ. 266). Τῆς ἁγίας μάρτυρος Εὐφημίας ἐπὶ Διοκλητιανοῦ βασιλέως. Συναγόμεθα ἐν τῷ ἁγίῳ αὐτῆς οἴκῳ ἐν τῷ Πετρίῳ.

Τυπικὸν τῆς Μ. Ἐκκλησίας (Alex. Dimitrievski). Τῆς ἁγίας καὶ πανευφήμου Εὐφημίας.

Τυπικὸν τῆς εὐαγοῦς μονῆς τῆς Εὐεργέτιδος. Τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος Εὐφημίας τῆς πανευφήμου.

Τυπικὸν ἁγίου Σάββα. Τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος Εὐφημίας τῆς πανευφήμου.

Ἐν τισι χειρογράφοις. Ἄθλησις τῆς ἁγίας Εὐφημίας τῆς πανευφήμου.

2. Συναξαριστὴς Νικοδήμου. Μνήμη τῆς ἁγίας καὶ πανευφήμου Εὐφημίας ὅτι τὸν Τόμον τοῦ τῆς πίστεως ὅρου τῶν 630 θεοφόρων πατέρων τῶν ἐν Χαλκηδόνι συνελθόντων, τουτέστι τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς Δ' Συνόδου, ἐκράτυνε.

Βασιλειανὸν μηνολόγιον. Ἡ ἀνάμνησις τῆς ἐν Χαλκηδόνι ἁγίας Συνόδου τῶν 630 πατέρων.

Μορσελλιανὸν μηνολόγιον. Τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος Εὐφημίας τοῦ Ὄρους, καὶ ἡ σύναξις τῆς ἁγίας Εὐφημίας τοῦ Ὄρους.

Βυζαντινὸν Ἑορτολόγιον. Ἀνάμνησις τοῦ γεγονότος θαύματος τῆς πανευφήμου μάρτυρος Εὐφημίας.

Λαυριωτικὸς Κώδηξ ἀριθ. 39 Δ. Ἡ σύναξις ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ αὐτῆς μαρτυρίῳ τῷ ὄντι ἐν τοῖς Ἀντιόχου πλησίον τοῦ Λαύσου.

Τυπικὸν πατμιακῆς βιβλιοθήκης. Ἡ σύναξις τῆς πανευφήμου Εὐφημίας τοῦ Ὄρους.

Κανονάριον τῶν ἑορτῶν (Α. Δημητριέβσκη). Τῆς ἁγίας Εὐφημίας τῆς ἀρτοπωλητρίας.

Συναξάριον τῆς μονῆς Εὐεργέτιδος Τῆς ἁγίας μάρτυρος Εὐφημίας τοῦ ὅρου τῶν πατέρων.

Τυπικὸν Βατοπαιδινοῦ. Τῆς ἁγίας μάρτυρος Εὐφημίας τοῦ ὅρου τῶν ἁγίων πατέρων.

Τυπικὸν ἁγίου Σάββα. Τῆς ἁγίας καὶ πανευφήμου μάρτυρος Εὐφημίας ἤτοι τοῦ ὅρου τῶν πατέρων.

Χειρόγραφον Λαύρας ἀρ. 14 Γ. Ἡ σύναξις τῆς πανευφήμου μάρτυρος Εὐφημίας τοῦ ὅρου τῆς πίστεως.

---

3. Διαφέρει ἡ ἔκφρασις διηγήματος, ὅτι τὸ μὲν ψιλὴν ἔχει τοῦ πράγματος ἔκθεσιν· ἡ δὲ πειρᾶται θεατὰς ἐργάζεσθαι μικροῦ τοὺς ἀκούοντας· καὶ τὸ μὲν καθόλου ἐξετάζει, ἡ δὲ κατὰ μέρος.

4. Πόλις ἐν Παφλαγονίᾳ.

καὶ τρεῖς οἶκοι μόνον διεσώθησαν ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 28 θέσεως Γ λαυριωτικῷ χειρογράφῳ.

«Μηνὶ σεπτεμβρίῳ ις'.

Κοντάκιον τῆς ἁγίας μάρτυρος Εὐφημίας.

Ἦχος δ'. Πρὸς τὸ « Ὁ ὑψωθεὶς»

Ἐν τῇ ἀθλήσει σου καλῶς ἠγωνίσου,
καὶ μετὰ θάνατον ἡμᾶς ἁγιάζεις,
ταῖς τῶν θαυμάτων βλύσεσι, πανεύφημε·
ὅθεν σου τὴν κοίμησιν τὴν ἁγίαν ὑμνοῦμεν,
πίστει καταφεύγοντες ἐν τῷ θείῳ ναῷ σου,
ἵνα ρυσθῶμεν νόσων ψυχικῶν,
καὶ τῶν θαυμάτων τὴν χάριν ἀντλήσωμεν.

(ἕπεται συνέχεια).

Ἀλέξανδρος Ε. Λαυριώτης

ΑΡΧΕΙΑ ΤΗΣ Μ. ΤΟΥ Γ. ΣΧΟΛΗΣ

Ἡ τῶν μέχρι τοῦ 1850 περὶ τῆς Σχολῆς τοῦ Γένους ἀπολυθέντων πατριαρχικῶν γραμμάτων ἀναγραφὴ ἐγένετο ἤδη ἐπὶ τῇ βάσει κωδήκων, ἐν οἷς ὑπάρχουσι μεταγεγραμμένα τὰ γράμματα ταῦτα· οἱ κώδηκες οὗτοί εἰσιν, ὡς ὑπεδείχθη, οἵ τε τοῦ πατριαρχικοῦ γραμματοφυλακείου καὶ οἱ τῆς Σχολῆς· ἀλλ' ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσιν ἔτι γράμματά τινα πατριαρχικὰ ἐπὶ μεμβράνης ἢ χάρτου, δι' ὧν ὅ τε τῶν ἐπισήμων ἐγγράφων ἀριθμὸς, αἵ τε γνώσεις ἡμῶν περὶ τοῦ παρελθόντος αὐτῆς ἔν τινι μέτρῳ συμπληροῦνται.

Τῶν αὐτογράφων τούτων, τέσσαρα μέν εἰσι σπουδαῖα, τὸ δὲ δεύτερον αὐτῶν ἀπὸ πολλοῦ πεποθημένον ἦν ἡμῖν, καθότι, δωδέκατον ταχθὲν ἄνω καὶ ὑπὸ Σεργίου Μακραίου μόνον ἀναφερόμενον, ὑπετίθετό μοι τέως ὡς κανονισμὸς τῆς οἰκονομικῆς ἐν τῇ Σχολῇ καταστάσεως καὶ λειτουργίας. Χάρις εἰς τὴν ὁδηγίαν τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου Σάρδεων καὶ σχολάρχου κ. Μιχαὴλ Κλεοβούλου, πολλὴν εὐκολίαν παρασχόντος μοι καθ' ὅλην τὴν ἐν τῷ γραμματοφυλακείῳ τῆς Σχολῆς ἔρευναν, μετεγράφη τὸ γράμμα τοῦτο καὶ πρέπει 'να τύχῃ τοῦ φωτὸς τοῦ τύπου, διότι τάξιν τινὰ φαίνεται εἰσάγον ἔν τε τῇ διοικήσει καὶ τῇ οἰκονομικῇ καταστάσει καὶ τῷ παιδευτικῷ τῆς Σχολῆς ἔργῳ. Ἀλλὰ πρὸ τούτου πρέπει 'να τάξωμεν μεταξὺ τοῦ ἐνδεκάτου καὶ δωδεκάτου πατριαρχικοῦ γράμματος ἕτερον ἔγγραφον ἀπολυθὲν ὑπὸ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Γαβριὴλ τοῦ ἀπὸ παλαιῶν Πατρῶν, τὸ παρατιθέμενον ἀμέσως, τοῦτο·

Γαβριὴλ, ἐλέῳ Θεοῦ, ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης καὶ οἰκουμ. πατριάρχης.

† *Οὐχ ὅπως ἔργον προσοφειλόμενον, ἀλλὰ δὴ καὶ πρὸς τῷ χρησίμῳ τὸ ἀναγκαῖον πρόδηλον ἐσχηκὸς καθέστηκε χεῖρα ἀντιλήψεως ὀρέγειν τοῖς ἑκασταχοῦ σχολείοις τε καὶ μουσοτροφείοις| τοῖς κατὰ καιροὺς ἐμπεπιστευμένοις τοὺς πνευματικοὺς οἴακας τοῦ παγκοίνου τούτου σκάφους τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἄλλοις φιλοθέοις ἀνδράσι τοῦ ἡμετέρου γένους, οἷς ἐντέτηκε ζῆλος τῆς παι|δείας πολὺς καὶ διακαέστατος καὶ ἐκ παντὸς τρόπου πραγματεύεσθαι τὴν τῶν αὐτῶν μουσοτροφείων διαμονὴν καὶ συντήρησιν καὶ τὴν προσήκουσαν ἐπισύστασιν καὶ ἐπὶ τὰ κρείττω φο|ρὰν καὶ βελτίωσιν· τοῦτο δὲ οὐκ ἂν ἄλλως γένοιτο, εἰμὴ διὰ διορισμοῦ χρηματικῶν ἐτησίων χορηγιῶν καὶ δόσεων εἰς μισθὸν τῶν ἐν αὐτοῖς διδασκάλων καὶ εἰς περίθαλψιν καὶ πο|ραμυθίαν τῶν ἐν αὐτοῖς θαμιζόντων φοιτητῶν ἔρωτι παιδείας. Ἐπειδὴ τοιγαροῦν καὶ ἡ κατὰ τὸ ἁγιώνυμον Ὄρος σχολὴ τῶν ἑλληνικῶν μαθημάτων ἤκμαζε πρὸ χρό|νων τινῶν, καὶ ὄφελος οὐ μικρὸν ἐκ ταύνης ἅπαντι τῷ ἡμετέρῳ γένει προσεγίνετο, ὡς τοῖς πᾶσι καθωμολόγηται, εἶτα δὲ, συνεργίᾳ τοῦ μισοκάλου, ἐξέλιπεν ἡ ἐκ τῆς| αὐτῆς σχολῆς ὠφέλεια, τῶν ἐν αὐτῇ καθηγητῶν καὶ διδασκάλων ἀναχωρησάντων, ἵνα μὴ εἴπω λιποταξίαν νοσησάντων μεμπτήν· ἀλλὰ πάλιν, πρὸ καιροῦ τινὸς, πρε|στασίᾳ φιλοθέων τινῶν εἰσήχθησαν ἐν αὐτῇ διδάσκαλοι τῶν ἐγκυκλίων μαθημάτων ἑλληνικῶν, καὶ συνέρρευσαν καὶ μαθηταὶ ἱκανοὶ, καὶ ἔκτοτε μέχρι καὶ τῆς σήμερον ὠφελεῖται ἐ|τωσοῦν τὸ γένος ἐκ τῆς αὐτῆς σχολῆς καὶ, θείᾳ συνάρσει καὶ ἀντιλήψει, εἰς τὰ πρόσω χωρεῖ καὶ ὁσημέραι ἐπαύξει ἡ ἐξ αὐτῆς καρποφορία καὶ λυσιτέλεια· διὰ τοῦτο, ἡμεῖς τε καὶ ἡ περὶ| ἡμᾶς ἱερὰ ὁμήγυρις, καὶ οἱ ἐνδοξότατοι καὶ εὐγενέστατοι ἄρχοντες, καὶ οἱ τιμιώτατοι ζηλωταὶ ἐπίτροποι τοῦ Κοινοῦ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας, φροντίδα γενναίαν κατεβαλλόμε|θα εἰς ἐπισύστασιν τῆς αὐτῆς σχολῆς. Καὶ δὴ, πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐπινοηθεῖσι τρόποις καὶ βοηθήμασιν, ἕνεκα τῆς εἰρημένης σχολῆς, εὑρέθη εὔλογον καὶ ἀπεφάνθη καὶ τοῦτο,

* ὅπου λήγει στίχος τις ἐν τῷ πρωτοτύπῳ γράμματι, δηλοῖ τοῦτο ἐν τῷ ἐντύπῳ ἡ κεραία.

ὅπως ἐκ τῶν διδο|μένων ἐτησίως πεντακοσίων γροσίων εἰς τὸ Κοινὸν τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῶν κατὰ τὰς Σέρρας σωζομένων ὑποστατικῶν καὶ μουλ|κίων τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ, Ἐσφιγμένου ἐπικεκλημένου καὶ κειμένου κατὰ τὸ ἁγιώνυμον Ὄρος τοῦ Ἄθωνος (ἅπερ πεντακό|σια γρόσια ὀφειλόμενον ἐστὶ δίδοσθαι κατ' ἔτος εἰς τὸ Κοινὸν, κατὰ τὴν ἔναγχος ἐξενεχθεῖσαν συνοδικὴν ἀπόφασιν), ἐξ αὐτῶν τούτων τῶν πεντακοσίων γροσίων, τὰ δια|κόσια πεντήκοντα γρόσια χορηγῶνται καὶ παρέχωνται καὶ δίδωνται ἀπὸ τοῦ Κοινοῦ τῇ αὐτῇ κατὰ τὸ ἁγιώνυμον Ὄρος σχολῇ, τόνδε τὸν τρόπον· ἐγχειρίζωσι δηλαδὴ ταῦ|τα τὰ διακόσια πεντήκοντα γρόσια οἱ κατὰ καιροὺς τιμιώτατοι ἐπίτροποι τοῦ Κοινοῦ τοῖς εὐγενεστάτοις ἄρχουσι κατὰ καιροὺς ἐπιτρόποις τῆς ἐν βασιλευούσῃ σχολῆς καθ' ἕκαστοι| ἔτος ἀφεύκτως, ἀναντιρρήτως τε καὶ ἀπροφασίστως. οἱ δὲ εὐγενέστατοι ἄρχοντες ἐπίτροποι τῆς ἐν βασιλευούσῃ σχολῆς, λαμβάνοντες ταῦτα, ἐξαποστέλλωσιν εἰς τὸ κατὰ τὸ ἁγιώνυ|μον Ὄρος σχολεῖον τῶν ἑλληνικῶν μαθημάτων, εἰς παραμυθίαν καὶ ἄνεσιν τῶν τε διδασκάλων καὶ τῶν φοιτητῶν τῆς αὐτῆς σχολῆς. Ταύτης οὖν τῆς ἀποφάσεως εὐλόγου πάνυ οὔσης καὶ| λυσιτελοῦς εἰς τὰ μάλιστα τῇ εἰρημένῃ σχολῇ καὶ εἰς θεοφιλῆ σκοπὸν ἀφορώσης καὶ ὀφειλούσης ἔχειν τὸ κῦρος ἀμεταποίητον, δεῖν ἔγνωμεν ἐπιδαψιλεῦσαι τῇ τοιαύτῃ ἀποφάσει τὴν δι' ἐκκλη|σιαστικοῦ καλάμου ἐπικύρωσιν καὶ ἀσφάλειαν. Καὶ δὴ γράφοντες διὰ τοῦ παρόντος ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων, τῶν| ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα, ἐκ τῶν πεντακοσίων γροσίων τῶν διορισθέντων, κοινῇ συνοδικῇ διαγνώσει καὶ ἀποφάσει, δίδοσθαι ἐτησίως| εἰς τὸ Κοινὸν τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας ἐκ τῶν κατὰ τὰς Σέρρας ὑποστατικῶν καὶ μουλκίων τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου τοῦ Ἐσφιγμένου, ἐξ αὐτῶν τούτων τῶν πεντακο|σίων γροσίων, τὰ διακόσια πεντήκοντα γρόσια ἐγχειρίζωνται μὲν ὀφειλομένως καθ' ἕκαστον ἔτος παρὰ τῶν κατὰ καιροὺς τιμιωτάτων ζηλωτῶν ἐπιτρόπων τοῦ Κοινοῦ τῆς καθ' ἡμᾶ|ς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας τοῖς εὐγενεστάτοις ἄρχουσιν ἐπιτρόποις τῆς ἐν βασιλευούσῃ σχολῆς, ἐξαποστέλλωνται δὲ παρὰ τῆς εὐγενείας αὐτῶν ἀσφαλῶς εἰς τὸ κατὰ τὸ ἁγιώνυμον Ὄρος| σχολεῖον τῶν ἑλληνικῶν μαθημάτων, ὡς ἀνωτέρω διείληπται, μηδενὸς τῶν ἁπάντων δυναμένου ἐναντιωθῆναι ἐπὶ τῇ κατ' ἔτος ἀποδόσει τῶν αὐτῶν διακοσίων πεντήκοντα γροσίων| εἰς τὸ κατὰ τὸ ἁγιώνυμον Ὄρος σχολεῖον, ἢ ζητῆσαί ποτε ἀναιρέσαι καὶ ἀνατρέψαι, ἢ παρεμποδίσαι τρόπῳ οἱῳδήτινι, τὴν ἐτήσιον ταύτην δόσιν καὶ χορηγίαν, καὶ κατεπεμβῆναι τῇ παρούσῃ| κοινῇ συνοδικῇ εὐλογοφανεῖ ἀποφάσει, τῇ ἐκ τοῦ κοινωφελοῦς καὶ συμφέροντος τὴν συμμαχίαν καὶ συνηγορίαν πλουτούσῃ καὶ θεοφιλοῦς σκοποῦ ἐχομένῃ. Ὅς δ' ἂν καὶ ὁποῖος τῶι| ἁπάντων τολμήσῃ φανῆναι καταφρονητὴς καὶ ὀλίγωρος καὶ ὑπερόπτης τῆς συνοδικῆς ταύτης ἀποφάσεως, ὁ τοιοῦτος, ὡς ἀλαζὼν καὶ κακότροπος, ὑπεύθυνος ἔσεται ἀραῖς παλο|μναιοτάταις καὶ οὐ δυνήσεται ἀποφυγεῖν τὴν δικαίαν τοῦ Θεοῦ ὀργήν τε καὶ ἀγανάκτησιν, ὡς μισόκαλος καὶ ἐχθρὸς τῆς παιδείας καὶ τῆς τοῦ γένους ὠφελείας πολέμιος. Εἰς γοῦν ἔι|δειξιν καὶ ἀσφάλειαν ἀπελύθη καὶ γέγονε καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν σιγιλλιῶδες ἐν μεμβράναις γράμμα καὶ, καταστρωθὲν ἐν τῷ ἱερῷ κώδηκι τῆς| καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας, ἐδόθη τῇ κατὰ τὸ ἁγιώνυμον Ὄρος σχολῇ. Ἐν ἔτει σωτηρίῳ ᾳψπβ΄, κατὰ μῆνα μάϊον, ἐπινεμήσεως ιε΄.

† Γαβριὴλ, ἐλέῳ Θεοῦ, ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, νέας Ρώμης καὶ οἰκουμ. πατριάρχης.

† ὁ Ἐφέσου Σαμουὴλ — † ὁ Ἡρακλείας Μεθόδιος — † ὁ Κυζίκου Ἄνθιμος — † ὁ Χαλκηδόνος Παρθένιος — † ὁ Δέρκων Ἀνανίας — † ὁ Θεσσαλονίκης Ἰάκωβος — † ὁ Κορίνθου Γαβριὴλ — † ὁ Δράμας Γρηγόριος — † ὁ Χριστιανουπόλεως Ἱερεμίας — † ὁ Σοφίας Ἱερεμίας.

Ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει τοῦ ἐγγράφου τούτου ἀγνοῶ τί δύναταί τις εἰπεῖν ἀσφαλὲς περὶ τῶν τῆς πατριαρχικῆς ἀκαδημίας πρὸς τὴν ἀθωνιάδα σχέσεων; διατί λόγου χάριν οἱ ἐπίτροποι τοῦ Κοινοῦ ἔπρεπε ἵνα παραλαμβάνωσιν εἰσοδήματα μοναστηριακὰ ἐκ Σερρῶν καὶ ἵνα δίδωσι ταῦτα τοῖς ἐφόροις τῆς πατριαρχικῆς ἀκαδημίας, ἵνα διαδιδασθῶσι δι' αὐτῶν εἰς τὴν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει ἀθωνιάδα ἀκαδημίαν; Βεβαίως ἠδύναντο ἵν' ἀποσταλῶσιν ὑπὸ τῶν ἐπιτρόπων τοῦ Κοινοῦ κατ' εὐθεῖαν εἰς Ἅγιον Ὄρος· τὸ δὲ στέλλεσθαι διὰ τῶν ἐφόρων

τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει μεγάλης ἡμῶν ἐθνικῆς καὶ πατριαρχικῆς σχολῆς ἴσως δηλοῖ εἶδός τι ἐξαρτήσεως τῆς ἀθωνιάδος ἀκαδημίας ἀπὸ τῆς πατριαρχικῆς· ἡ εἶδος ἁπλῆς ἐποπτείας· ἔστι δὲ γνωστὸν ὅτι, τῷ 1805 συστήσας ὁ Ζώης Καπλάνης τὴν ἐν Ἰωαννίνοις ἐπώνυμον αὐτῷ σχολήν, ὑπέβαλεν αὐτὴν τῇ προστασίᾳ τῆς ἡμετέρας πατριαρχικῆς. Οὕτως ἐξηγῶ τὴν διὰ τῶν ἐφόρων τῆς ἡμετέρας σχολῆς ἀποστολὴν χρημάτων εἰς τὴν ἀθωνιάδα, οὐδεμίαν λύσιν ἑτέραν εὑρίσκων ἀπορίας.

§

Μετὰ τὸ γράμμα τοῦ Γαβριὴλ ἀριθμητέον τὸ τοῦ Νεοφύτου τοῦ ἀπὸ Μαρωνείας.

(ἕπεται συνέχεια)

Μ. Ι. Γ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

— *Πατριαρχικὴ λειτουργία.* — Ἐν μέσῳ πολυπληθεστάτης συρροῆς εὐσεβοῦς ἐκκλησιάσματος ἐτελέσθη τῷ παρελθόντι σαββάτῳ ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ ἡ ἐπὶ μνήμῃ τοῦ πρωτοκλήτου τῶν Ἀποστόλων ἁγίου Ἀνδρέου, πρώτου ἐπισκόπου τοῦ Βυζαντίου, κατὰ τὴν παράδοσιν, πατριαρχικὴ καὶ συνοδικὴ λειτουργία, καθ' ἣν τῇ Α.Θ.Π. τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ συνιερούργησαν οἱ σεβασμιώτατοι συνοδικοὶ ὡς καί τινες τῶν παρεπιδημούντων μητροπολιτῶν. Κατὰ τὴν εἴσοδον τῶν Τιμίων Δώρων ἡ Α. Θ. Π. ἐμνημόνευσε τοῦ πρὸ πενταετίας ἀποθανόντος ἀοιδίμου ἐθνικοῦ εὐεργέτου Ἀνδρέου Συγγροῦ.

— *Εὐχαριστίαι ἐπὶ κανονικαῖς ψήφοις.* — Ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Χριστουπόλεως κ. Ἰωακεὶμ, ἀφικόμενος τῷ παρελθόντι σαββάτῳ εἰς βασιλεύουσαν ἐδέξατο τὸ μέγα μήνυμα καὶ ἐποιήσατο ἐν τῷ σεπτῷ πατριαρχικῷ ναῷ τὴν νενομισμένην εὐχαριστίαν, συμφώνως τῷ ἀρχαίῳ ἔθει τῆς Ἐκκλησίας, ὅπερ ὅμως ἀπό τινων ἐτῶν ἠθετήθη. Ἐφ' ᾧ ἡ ἱερὰ Σύνοδος, αἰτήσει τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, ἐνέκρινεν ἵνα τὸ ἐντεῦθεν καὶ κατὰ τὴν ψῆφον τῶν τιτουλαρίων ἐπισκόπων τηρῆται τὸ ἔθος, ὑποβάλλωσι δὲ τὴν εὐχαριστίαν τῇ Ἐκκλησίᾳ εἴτε εἰς βασιλεύουσαν ἐπὶ τούτῳ ἀφικνούμενοι, εἴτε ὅτε τοῦτο δυσχερὲς ἀποβαίνει, πρὸ τοῦ μητροπολίτου, οὗ κατ' αἴτησιν χειροτονοῦνται.

— *Μητροπολίτης Ροδοπόλεως.* — Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Ροδοπόλεως κ. Γερβάσιος διὰ τηλεγραφήματος ηὐχαρίστησε τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ αὐτοῦ καὶ ἤγγειλεν ὅτι μετ' οὐ πολὺ ἀφικνεῖται εἰς βασιλεύουσαν.

— *Χειροτονία.* — Τῇ κυριακῇ, 1 μηνὸς ἀρξαμένου, ἐτελέσθη ἐν τῷ κατὰ Γαλατᾶν ἱερῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῶν Χίων ἡ χειροτονία τοῦ θεοφιλ. ἐπισκόπου Χριστουπόλεως κ. Ἰωακεὶμ ὑπὸ τῶν σεβασμ. μητροπολιτῶν Ξάνθης, Δυρραχίου, Βοδενῶν, Λιτίτσης καὶ Καλλιουπόλεως.

— *Τὰ ἐν τοῖς ναοῖς ἀγγελτήρια καὶ γραμμάτια.* — Ἀνεγράψαμεν ἐν προηγουμένῳ φύλλῳ ἡμῶν ὅτι τὰ ἓν τισι τῶν ἱερῶν ναῶν τοῦ κλίματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου χρησιμοποιούμενα ἐκ ναστοχάρτου γραμμάτια δέον νὰ περιορισθῶσι μόνον ἐντὸς αὐτῶν κυκλοφοροῦντα, καὶ ὅτι τὰ ἀγγελτήρια τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν τέλεσιν ἱερῶν τελετῶν πρέπει νὰ τοιχοκολλῶνται μόνον ἐπὶ τῶν θυρῶν τῶν ναῶν, ἐπιτιθεμένου ἐπ' αὐτῶν χαρτοστήμου δέκα παράδων. Ἡ ἱερὰ Σύνοδος εἶχεν ἐγκρίνει τὸν περιορισμὸν τῶν γραμματίων μόνον ἐντὸς τοῦ περιβόλου τῶν ναῶν, οὐχὶ ὅμως καὶ τὴν ἐπικόλλησιν χαρτοστήμου δέκα παράδων ἐπὶ τῶν ἀγγελτηρίων, καθόσον ταῦτα εἶσιν ἀπηλλαγμένα τούτου· ἐφ' ᾧ καὶ ἐπανορθοῦμεν τὴν ἐκ παραδρομῆς γενομένην ταύτην παράλειψιν.

— *Αὐτοκρατορικὴ Ρωσσικὴ ἑορτή.* — Κατὰ τὴν γενομένην χθὲς ἐν τῷ ναῷ τῆς ἐνταῦθα ρωσσικῆς αὐτοκρατορικῆς πρεσβείας δοξολογίαν ἐπὶ τῇ ὀνομαστικῇ ἑορτῇ τῆς Α. Μ. τοῦ αὐτοκράτορος πασῶν τῶν Ρωσσιῶν Νικολάου Β' παρέστη ἐκπροσωπῶν τὴν Α. Θ. Π. τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην ὁ πανοσιολ. Μ. πρωτοσύγκελλος, ᾧ συνῳδεύσεν ὁ διευθυντὴς τοῦ Α' πατριαρχ. γραφείου κ. Ι. Δ. Τανταλίδης. Ὁ πατριαρχικὸς ἀντιπρόσωπος διερμήνευσε τῷ ἐξοχ. πρευσβευτῇ κ. Ζηνόβιεφ τὰς θερμὰς ὑπὲρ τῆς Α. Α. Μ. τοῦ τσάρου εὐχὰς καὶ προσρήσεις τοῦ πανιερωτάτου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου· τὰς προσρήσεις καὶ τὰς εὐχὰς τῶν ἁγίων τόπων καὶ πατριαρχείων οἱ ἐπίτροποι αὐτῶν πανοσιολ. ἀρχιμανδρῖται Γερμανὸς Γρηγορᾶς τοῦ τῆς Ἀλεξανδρείας, Νικόδημος ἁγιοταφίτης, Δανιὴλ πρωτοσύγκελλος Σιναΐτης καὶ γέρων Γεράσιμος Λαυριώτης ἐπίτροπος τοῦ Ἁγίου Ὄρους.

— *Χοροστασία.* — Ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ ἁγίου Νικολάου, ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἐχοροστάτησε κατὰ μὲν τὸν ἑσπερινὸν, τῇ πέμπτῃ, ἐν τῷ ἐν Γαλατᾷ πανηγυρίζοντι ναῷ, κατὰ δὲ τὴν θείαν λειτουργίαν, χθὲς, ἐν τῷ τοῦ Τζιβαλίῳ φερωνύμῳ ναῷ, ἐν μέσῳ πολυπληθοῦς ἐκκλησιάσματος, συρρεύσαντος ἐν ἀμφοτέραις ταῖς χοροστασίαις, καίτοι ἡ ἄλλοτε πολυοίκητος συνοικία τοῦ Τζιβαλίου σήμερον, ἕνεκα πυρκαϊῶν καὶ ἄλλων ἀτυχημάτων, ὑφίσταται λειψανδρίαν αἰσθητὴν, ὡς εἶπεν ἐν τῇ πρὸς τὴν Α. Θ. Π. προσφωνήσει αὐτοῦ ὁ ἐκ τῶν ἐφόρων τῶν ἐν Τζιβαλίῳ σχολῶν ἐλλόγ. κ. Βασ. Κ. Παλαμήδης.

— *Πρωτέκδικος.* — Τῇ τετάρτῃ, κατὰ τὴν ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ χοροστασίαν, ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἐχειροθέτησε πρωτέκδικον τοῦ πατριαρχικοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, κατὰ σεπτὴν πατριαρχικὴν φιλοτιμίαν καὶ κατ' ἐπανειλημμένην σύστασιν τοῦ συμβουλίου τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου, τὸν γραμματέα τοῦ σωματείου τούτου καὶ διευθυντὴν τῆς ἐνταῦθα Μουσικῆς Σχολῆς κ. Γ. Ι. Παπαδόπουλον, ἕνεκα τῶν ὑπὲρ τοῦ Συλλόγου τούτου καὶ τῆς Σχολῆς ἐπωφελῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ.

— *Πατριαρχικαὶ προσρήσεις.* — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης διεβίβασε τῇ κυριακῇ διὰ τοῦ πανοσιολογ. Μ. πρωτοσυγκέλλου κ. Καλλινίκου τὰ συγχαρητήρια αὐτοῦ τῇ Α. Ε. τῷ Στεφανάκῃ βέῃ Μουσούρῳ ἐπὶ τῷ διορισμῷ αὐτοῦ ὡς πρεσβευτοῦ τῆς Τουρκίας ἐν Λονδίνῳ. — Τῇ τετάρτῃ δὲ ἐπισκεψάμενος τὸν ἐκ τῶν σεβασμ. συνοδικῶν μητροπολίτην Ξάνθης κ. Ἰωακεὶμ, συνεχάρη αὐτῷ καὶ τῷ ἐπισκόπῳ αὐτοῦ θεοφιλ. Χριστουπόλεως κ. Ἰωακείμ.

— *Ὀνομαστικὴ ἑορτή.* — Τῇ Α. Ε. τῷ Ἀνδρέᾳ Κοπάσῃ ἐφέντῃ, μέλει τοῦ συμβουλίου τοῦ Κράτους, ἄγοντι τῷ παρελθόντι σαββάτῳ τὴν ἐπέτειον αὐτοῦ ἑορτὴν, ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης διεβίβασε τὰς εὐχετηρίους αὐτοῦ προσρήσεις διὰ τοῦ ἱερολογ. δευτερεύοντος κ. Παρθενίου, ὃς ἐρμηνεὺς ἐγένετο τῶν πατριαρχικῶν εὐχῶν καὶ τῷ ἐνταῦθα πανοσ. ἐπιτρόπῳ τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἑορτα-

ζούσης βατοπεδινῆς σκήτης τοῦ Σεραγίου — Χθὲς δὲ ἡ Α. Θ. Π. τὸν μὲν παρεπιδημοῦντα πανιερ. μητροπολίτην Μαρωνείας κ. Νικόλαον αὐτοπροσώπως ἐπεσκέψατο, τῷ δὲ πανιερ. μητροπολίτῃ Βοσνης κ. Νικολάῳ συνεχάρη τηλεγραφικῶς. Διὰ τοῦ αὐτοῦ μέσου συνεχάρη καὶ τῷ ἐν Ἀθήναις διαμένοντι βουλευτῇ Ἀνδρου κ. Νικολάῳ Ἀλ. Μαυροκορδάτῳ. Διὰ δὲ τοῦ πανοσιολογ. Μ. πρωτοσυγκέλλου κ. Καλλινίκου ηὔξατο τὰ δέοντα τοῖς ἑορτάζουσι κκ. Ν. Σγουρίδῃ ἐφέντῃ, Ν. Φ. Γεωργιάδῃ, καὶ Ν. Δ. Φωτιάδῃ· καὶ διὰ τοῦ ἱερολ. τριτεύοντος κ. Βενιαμὶν τοῖς ἰατροῖς Ν. Βασιλειάδῃ καὶ Ν. Φερμάνογλου καὶ τῷ πατριαρχικῷ ὑπαλλήλῳ Ν. Α. Νικολαΐδῃ ἐφέντῃ — Σήμερον δὲ μνήμη τοῦ ἁγίου Ἀμβροσίου ἐπισκόπου Μεδιολάνων, ἡ Α. Θ. Π. συνεχάρη τηλεγραφικῶς τῷ πανιερ. μητροπολίτῃ Πελαγωνίας κ. Ἀμβροσίῳ.

— *Ἅγιον Ὄρος.* — Περὶ τεσσαρακονθημερίας σχεδὸν ἐν τῇ κατὰ τὸ Ἅγιον Ὄρος βασιλικῇ καὶ πατριαρχικῇ μονῇ τοῦ Ξηροποτάμου ἔθηκε τέρμα εἰς τὸν βίον αὐτοῦ ὁ γνωστὸς ἐπὶ ἐπιχειρηματικῷ πνεύματι πράκτωρ ἀτμοπλοϊκῶν ἑταιριῶν Σωτήριος Παπαγιάννης, στερηθεὶς τότε τῆς ἐπὶ χριστιανοῖς γενομένης κηδείας. Ἐπειδὴ δὲ, συνεπείᾳ ἰατρικῆς ἐκθέσεως καὶ μαρτυριῶν ἐγγράφων τε καὶ προφορικῶν ὑποβληθεισῶν ἁρμοδίως, ἐβεβαιώθη ὅτι ὁ θανὼν οὕτω βιαίως ἔπαθε κατὰ τὰ τελευταῖα τῆς ἐπικήρου ζωῆς αὐτοῦ σοβαρὰν διατάραξιν φρενῶν, ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἔδωκεν ἄδειαν νὰ τελεσθῇ μὲν ἐνταῦθα τεσσαρακονθήμερον μνημόσυνον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ δυστήνου Σωτηρίου Παπαγιάννη, νὰ ψαλῇ δὲ τρισάγιον ἐν τῇ ἱερᾷ μονῇ, ἐν ᾗ ἐτάφη. Τοῦτο δὲ καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἱερᾷ τοῦ Ξηροποτάμου μονῇ, καθ' ἃ τηλεγραφικῶς ἐκεῖθεν ἠγγέλθη.

— *Ἄφιξις.* — Τῷ παρελθόντι σαββάτῳ ἀφίκετο εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν ὁ πανιερ. μητροπολίτης πρώην Μαρωνείας κ. Κωνστάντιος.

— *Ἑορτὴ Μουσικοῦ Συλλόγου.* — Τῇ τετάρτῃ, μετὰ μεσημβρίαν, ἐτελέσθη ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς ἡ ἐπέτειος ἑορτὴ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου, προεδρεύοντος τοῦ παναγ. οἰκουμενικοῦ πατριάρχου μετὰ τῶν μελῶν τῆς ἱερᾶς Συνόδου, παρόντων καὶ τῶν τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου, καθὼς καὶ τῶν ἐπιτεταγμένων Ἑλλάδος καὶ Σερβίας, τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἁγίων Τόπων, καὶ ἐκλεκτῆς καὶ πολυπληθοῦς ὀμηγύρεως Μετά τινα ἱερὰ ἄσματα καὶ τὰς εἰς τὴν Α. Α. Μ. τὸν σουλτάνον καὶ τὴν Α. Θ. Π. τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην ᾠδὰς, ψαλείσας ὑπὸ τῶν μαθητῶν τῆς Μουσικῆς σχολῆς, ὁ γενικὸς γραμματεὺς τοῦ Συλλόγου κ. Γ. Ι. Παπαδόπουλος ἀνέγνω πανηγυρικὸν λόγον, ζητήσαντα ν' ἀποδείξῃ τὴν ἑλληνικὴν καταγωγὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς, καὶ λογοδοτήσαντα περί τε τῆς οἰκονομικῆς τοῦ Συλλόγου καταστάσεως καὶ τῆς σχολῆς αὐτοῦ. Τὰς εὐχὰς τῆς Ἐκκλησίας ὑπὲρ τῶν ἐν τῷ Συλλόγῳ καὶ τῇ Σχολῇ ἐργαζομένων ἐξέφρασεν, ὡς ἱερὰν κατακλεῖδα τῆς ἑορτῆς, ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, ἀνώτερος τοῦ σωματείου προστάτης καὶ ἐπίτιμος αὐτοῦ πρόεδρος.

— *Διάψευσις.* — Περὶ τῶν τελευταίων ἐργασιῶν τῆς Πατριαρχ. Κεντρικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς ἀναγκαζόμεθα νὰ δηλώσωμεν ὅτι ἀνακριβῶς ἐγράφησαν ἐν τῷ τύπῳ εἰδήσεις τινές. Προτάσεις τινὲς τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ἐγένοντο μέν, ἀλλ' ἐπ' οὐδεμιᾶς ἐλήφθη τις ἀπόφασις, ἀφέησαν δὲ νὰ συζητηθῶσι προσεχῶς.

ΒΙΒΛΙΟΛΟΓΙΑ

Ὁ ἐπιφανὴς καθηγητὴς τῆς ἱστορίας τῆς φιλοσοφίας ἐν τῷ ἐν Λειψίᾳ πανεπιστημίῳ κ. Max Heinze, ὁ συγγραφεὺς τοῦ σοφοῦ «Περὶ λόγου» συγγράμματος, κρίνων τὸ ἀρτιφανὲς ἔργον τοῦ κ. Ἀνδρούτσου τὸ ἐν τῷ Σουτσείῳ διαγωνίσματι βραβευθέν, περὶ οὗ δὶς ἐγράψαμεν, ἀποφαίνεται ὧδε :

«Συγχαίρω τῷ κ. Ἀνδρούτσῳ ἐγκαρδίως ἐπί τε τῇ ἀποπερατώσει τοῦ ἔργου καὶ ἐπὶ τῷ τρόπῳ τῆς ἀποπερατώσεως αὐτοῦ. Ἀντελήφθη καὶ παρέστησε κατ' ἐμὴν γνώμην λίαν ἐπιτυχῶς τὸ θέμα, συσχετίσας τὸν Πλάτωνα ἄριστα πρὸς τοὺς πρὸ αὐτοῦ φιλοσοφήσαντας· ὁμοίως ἐξέθηκε τὴν πλατωνικὴν διδασκαλίαν ἄριστα καὶ ἐν μεγίστῃ σαφηνείᾳ ἐπεριδόμενος καὶ ἀντλῶν τὰ πάντα ἐκ τοῦ Πλάτωνος αὐτοῦ, καὶ μὴ ἀναμιγνύων πᾶν ὅ,τι ἀναμιγνύουσι νεώτεροι ἑρμηνευταί. **Οὕτω διὰ τῆς συγγραφῆς τοῦ κ. καθηγητοῦ προάγεται κατὰ τρόπον καθαρώτατον ἡ κατανόησις τῶν πλατωνικῶν ἔργων.** Συγχρόνως οὐδὲν καίριον παρέλιπεν ἐν τῷ ἔργῳ, ἐμφαίνων ἅμα καὶ λαμπρὰν γνῶσιν τῆς πλατωνικῆς φιλοσοφίας, ὅπερ βλέπομεν οἱ γερμανοὶ λίαν εὐχάριστος».

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Ἀριθ. Πρωτ. 7871.

. . . . . .

Διὰ ταῦτα

Δικάζον ἐρήμην τοῦ ἐναγομένου καὶ ἀποφαίζον παμψηφεί,

Δέχεται τὴν ὑπ' ἀριθ. πρωτοκ. 4103 καὶ ἀπὸ 12 Ἰουνίου 1902 περὶ διαζεύξεως ἀγωγὴν τῆς ἐναγούσης Ἀννίκας Χρ. Σάββα, τὸ γένος Δημητρίου Βοσκουδάκη, τὰ οἰκιακὰ ἐπαγγελλομένης καὶ κατοίκου Πέραν (Σαμαντζῆ σοκὰκ) ὡς νόμιμον καὶ ἀποδεδειγμένην,

Κηρύττει διαλελυμένον τὸν μεταξὺ τῶν διαδίκων ὑφιστάμενον γάμον ἐξ ὑπαιτιότητος τοῦ ἐναγομένου Χρήστου Σάββα,

Διατάσσει τὴν ἐν τρισὶν ἀλλεπαλλήλοις φύλλοις τῶν ἐφημερίδων «Ἐκκλησ. Ἀληθείας» καὶ «Κωνσταντινουπόλεως» δημοσίευσιν τοῦ διατακτικοῦ τῆς παρούσης ἀποφάσεως, καὶ

Ἐπιτίθησιν τῷ Χρήστῳ Σάββᾳ τὰ δικαστικὰ ἔξοδα καὶ τέλη τῆς παρούσης ἀποφάσεως, τῶν σχετικῶν πρακτικῶν καὶ δικογράφων καὶ τῶν διαζευκτηρίων ἐγγράφων, συμποσούμενα μὲν εἰς γρόσια τριακόσια καὶ δέκα (ἀριθ. 310), προκαταβαλλόμενα δὲ ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος.

Ἐκρίθη, ἀπεφασίσθη καὶ ἀπηγγέλθη αὐθημερόν.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 6 Νοεμβρίου 1902.

Ὁ Πρόεδρος

† ὁ πρώην Δρυϊνουπόλεως ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ 2

Ὁ Γραμματεὺς

ΑΡΜΟΔΙΟΣ Δ. ΧΑΜΟΓΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΚΒ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 13 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1902 ΑΡΙΘ. 50

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 8
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασ. 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 28

Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται ἀποστελλομένη πρὸς τὸν ταμίαν.

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Μητροπολ. Βοδενῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ (πρόεδρος)
† Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ (ταμίας)
† Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

Ἐπίτιμος διευθυντὴς καὶ συντάκτης ὁ Μ. χαρτοφύλαξ καὶ χρονογράφος τῆς τοῦ Χρ. Μ. Ἐκκλησίας Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Δήλωσις — Τὸ κῦρος τῶν ἀγγλικῶν χειροτονιῶν ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου — Νέα ἐπίσημά τε καὶ ἄλλα διδόμενα πρὸς κρίσιν περὶ τῆς πίστεως τῶν παλαιοκαθολικῶν — Περὶ τοῦ «Γνῶθι σαυτόν» — Τὰ περὶ τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς ἔγγραφα — Ἀναγραφὴ ὕμνων καὶ ἐγκωμίων εἰς τὴν ἁγίαν Εὐφημίαν — Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Παράρτημα «Εὐαγγελικὰ διδάγματα».

ΔΗΛΩΣΙΣ

Ἐν τῇ τελευταίᾳ συνεδρίᾳ τῆς διευθυνούσης τὴν «Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν» καὶ τὸ Πατριαρχικὸν Τυπογραφεῖον Ἐπιτροπῆς, ὑπὸ τὴν προεδρείαν γενομένης τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, σκέψεως μακρᾶς καὶ αὖθις προτεθείσης περὶ τῆς ἐπὶ τὰ κρείττω δυνατῆς διαρρυθμίσεως καὶ ἐπαυξήσεως τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἡμῶν φύλλου ἐνεκρίθησαν τὰ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον μᾶλλον συμβάλλοντα μέτρα, ἅτινα καὶ τίθενται εἰς ἐφαρμογὴν ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ προσεχοῦς νέου ἔτους 1903.

Πρὸς τούτοις, ἐπειδὴ μετὰ λύπης ἐγένετο γνωστὸν ὅτι πολλοὶ τῶν σεβασμ. ἀρχιερέων καθυστεροῦσι τάς τε ἐτησίας συνδρομὰς αὐτῶν εἰς τὴν «Ἐκκλησιαστ. Ἀλήθειαν» καὶ τὰς πρὸς τὸν παναγιώτατον πρώην Κωνσταντινουπόλεως κκ. Κωνσταντῖνον ὀφειλομένας, ἀλλ' εἰς τὸ Πατριαρχικὸν Τυπογραφεῖον χάριν τῆς ἐκδόσεως τῆς Κ. Διαθήκης ὑπ' αὐτοῦ δωρηθείσας ἀρχιερατικὰς ἐπιχορηγήσεις, διὰ ταῦτα ἐνεκρίθη νὰ χορηγηθῇ τοῖς καθυστεροῦσι προθεσμία μέχρι τῆς 31 τοῦ ἐπιόντος μηνὸς δεκεμβρίου.

Ὅθεν παρακαλοῦνται οἵ τε σεβασμ. ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πανοσιώτατοι ἡγούμενοι τῶν σταυροπηγιακῶν μονῶν ὅπως μέχρι τῆς ὁρισθείσης προθεσμίας ἐξοφλήσωσι τὰς καθυστερούσας ὀφειλὰς αὐτῶν. Τῆς ἐν λόγῳ προθεσμίας παρερχομένης, πᾶσα καθυστερουμένη συνδρομὴ θέλει εἰσπραχθῇ διὰ τρόπου, οὗ χρῆσιν ποιοῦνται συνήθως τά τε τραπεζιτικὰ καὶ τὰ ἐμπορικὰ καταστήματα. Πιστεύομεν ὅμως ὅτι, ἐν τῇ φιλομουσίᾳ αὐτῶν, θέλουσι σπεύσει πάντες οἱ ὀφείλοντες εἰς ἐξόφλησιν τῶν ὀφειλομένων, ὑποδαστάζοντες οὕτως ὑλικῶς τὸ μόνον ἐν ὅλῳ τῷ κλίματι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἐκδιδόμενον ἐκκλησιαστικὸν φύλλον.

ΤΟ ΚΥΡΟΣ ΤΩΝ ΑΓΓΛΙΚΩΝ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΩΝ ΕΞ ΕΠΟΨΕΩΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ·

Πρὸς τελείωσιν παντὸς μυστηρίου ἀπαιτοῦνται προδήλως δύο τινά, ἔνθεν μὲν τὸ ἐξωτερικὸν μέρος, τὸ ἐκ λόγων καὶ πράξεων ἀποτελούμενον, δι' οὗ μεταδίδοται ἡ θεία χάρις τοῖς μυουμένοις, ἔνθεν δὲ ἡ πρόθεσις τῆς Ἐκκλησίας, ἐν ᾗ τελεῖται τὸ μυστήριον, μεταδιδούσης καὶ προτιθεμένης νὰ μεταδώσῃ διὰ τῶν ἐξωτερικῶν τούτων μέσων τὴν ἐπηγγελμένην εἰδικὴν δωρεὰν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ὁ πρῶτος ὅρος

· · συνέχεια ἀπὸ σελ. 515—518.

εἶνε προφανὴς, στηριζόμενος προδήλως ἐπί τε τῆς Γραφῆς καὶ τῆς παραδόσεως, καὶ σύμφωνος ἐν γένει πρὸς τὸν γνωστὸν ὁρισμὸν τῶν μυστηρίων, καθ' ὃν ταῦτα ἀποτελοῦνται ἐκ τοῦ «**φυσικοῦ** καὶ **ὑπερφυοῦς**»[1] «τοῦ **ὁρατοῦ** καὶ **ἀοράτου**[2] τοῦ **σημείου** καὶ τῆς **χάριτος**, ἢ ὡς ἄλλως δύναται νὰ ὀνομασθῇ ἡ σύνδεσις τῆς θείας χάριτος πρὸς τὴν διὰ λόγων καὶ πράξεων περαινομένην ἱερουργίαν. Ἡ δὲ δευτέρα συνθήκη δὲν φέρεται μὲν ἐν ταῖς δογματικαῖς καὶ τοῖς κανονικοῖς δικαίοις, ἀλλ' ὅτι εἶνε ἀναγκαία πρὸς σύστασιν τοῦ μυστηρίου δύναται νὰ πεισθῇ τις ἀναλογιζόμενος ἁπλῶς τὰ ἑξῆς: οἱ λόγοι καὶ αἱ πράξεις, ἐξ ὧν ἀποτελεῖται τὸ ὁρατὸν μέρος τοῦ μυστηρίου, δὲν εἶνε μαγικόν τι ὄργανον, ἁπλῶς διὰ τῶν συλλαβῶν καὶ τῶν ἄλλων φυσικῶν κινήσεων ἐνεργοῦν καὶ λοιπὸν μηχανικῶς μετοχετεῦον τὴν θείαν χάριν, ἀλλὰ λογικὴ παράστασις καὶ ἔκφρασις ἐπισήμου πράξεως, δι' ἧς ἡ Ἐκκλησία διὰ τῶν κανονικῶν αὐτῆς ὀργάνων τῶν τὴν θείαν ἐξουσίαν περιβεβλημένων μεταδίδωσι καὶ προτίθεται νὰ μεταδώσῃ τὴν ἐπηγγελμένην εἰδικὴν τοῦ μυστηρίου χάριν, ὡς εὖ καὶ καλῶς παρατηρεῖ ὁ Arthur Hardan[3]. Ἀλλὰ μὴν οἱ λόγοι καὶ αἱ ἄλλαι μυσταγωγικαὶ πράξεις ὡς ἔκφρασις λογικῆς πράξεως καὶ ὡς παράστασις ἰδέας ἐμφαίνουσι τὴν **πρόθεσιν** τῆς Ἐκκλησίας, σκοποῦσης δι' ὧν τελεῖ ὅπως μεταδώσῃ τὴν μυστηριακὴν χάριν. Ἡ **πρόθεσις** λοιπὸν τῆς Ἐκκλησίας ἤτοι τὸ ζῶν καὶ λογικὸν περιεχόμενον τῶν μυστηριακῶν τύπων, ὁ κατὰ τὸν Δοσίθεον «**ἁρμόδιος**» τῷ μυστηρίῳ «**σκοπὸς**»[4], κατὰ τὸν λόγον τοῦτον, εἶνε ὁ ἕτερος οὐσιώδης παράγων τῆς συστάσεως τῶν μυστηρίων. Εἴπομεν ἡ **πρόθεσις** τῆς Ἐκκλησίας οὐχὶ δὲ τοῦ τελοῦντος ἱερέως, διότι τοῦ τοιούτου ἡ πρόθεσις εἶνε ἀναγκαία πρὸς σύστασιν τοῦ μυστηρίου, καθόσον ἐκδηλοῦται ἐξωτερικῶς[5], δίδαγμα δὲ ὑγιὲς καὶ ἀπροσμάχητον ὑπῆρξεν, ὅτι ὡς ἡ ἠθικὴ ποιότης τοῦ τελοῦντος οὐδαμῶς ἐπιδρᾷ ἐπὶ τὸ μυστήριον, οὕτω καὶ τὸ οἱονδήποτε θρησκευτικὸν αὐτοῦ φρόνημα οὐδεμίαν ἀσκεῖ ἐπ' αὐτὸ ροπὴν, ἐφ' ὅσον δὲν ἐκδηλοῦται ἐξωτερικῶς, ἤτοι ἐφ' ὅσον σοβαρῶς οὐχὶ δὲ πρὸς ἐμπαιγμὸν ἢ πρὸς ἁπλῆν ὑποδειγματικὴν διδασκαλίαν τελεῖ τὸ μυστήριον. Βεβαίως πᾶσα διαστροφὴ καὶ ἠμαρτημένη ἀντίληψις τοῦ μυστηρίου ἢ τῆς εἰδικῆς αὐτοῦ χάριτος ἐπιδρᾷ κατ' ἀνάγκην ἐπὶ τὸ μυστήριον, δύναται δὲ καὶ νὰ ἀφανίσῃ τὴν πρόθεσιν τῆς Ἐκκλησίας μεταβάλλουσα τὸ μυστήριον εἰς πᾶν ἄλλο ἢ ὅ,τι διὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ αὐτοῦ φαίνεται ἐπαγγελλόμενον. Καὶ μέχρι τίνος μὲν χωροῦσα ἡ περὶ τὸ μυστήριον πλάνη ἀφανίζει τὴν οὐσίαν αὐτοῦ, τοῦτο εἶνε ζήτημα, ὅπερ, ἐλλείψει αὐθεντικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀποφάνσεως, δύνανται νὰ λύωσιν οἱ θεολόγοι οὕτως ἢ ἄλλως κατὰ τὴν πρᾶξιν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας καὶ τὰς ἰδίας αὐτῶν τάσεις καὶ προϋποθέσεις· ὅτι ὅμως Ἐκκλησία τις εἴτε μὴ σκοποῦσα καθόλου, δι' ὧν τελεῖ, νὰ μεταδώσῃ ὅ,τι ἄλλως διὰ τοῦ μυστηρίου μεταδίδοται, εἴτε διὰ προσθηκῶν καὶ ἀλλοιώσεων παραμορφοῦσα τὴν ἐν χρήσει ἱεροτελεστίαν καὶ τὴν πρόθεσιν ἀφανίζουσα οὐδὲν μυστήριον τελεῖ εἶνε παντὶ που φανερόν[6]. Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ ζητηθῇ ἡ πρόθεσις τῆς Ἐκκλησίας καὶ καθόλου, δι' ὃν εἴπομεν λόγον, καὶ μάλιστα ὅταν τὸ ἱεροτελεστικὸν τοῦ μυστηρίου ἢ παραλλάσσῃ πως παραβαλλόμενον πρὸς τὸ ἐν κοινῇ χρήσει, ἢ ἠλλοιώθη σκοπίμως ἔν τινι χρόνῳ προσλαβὸν διάφορον τῆς μέχρι

1. Δοσιθ. ὁμολ. Kimmel 450.

2. Τὸ ὁρατὸν τοῦτο μέρος ὅπερ καλοῦσιν οἱ ἀρχαῖοι *ὁρατὸν σημεῖον* (signum visibile, signum sensibile) καὶ ὁ Τερτυλλιανὸς res, οἱ δυτικοὶ ἀπὸ τοῦ ΙΓ' αἰῶνος ὑποδιαιροῦσι κατ' Ἀριστοτέλην εἰς *ὕλην* καὶ *μορφὴν* (materia, forma) ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Αὐγουστίνου διελόντος εἰς elementum καὶ verbum, ἅτινα ἡνωμένα ἀποτελοῦσι τὸ *ὁρατὸν ῥῆμα* τὴν *ὁρατὴν μορφὴν* ἢ τὴν τῆς *εὐσεβείας*. Ἡ διαίρεσις αὕτη ἡ ἄλλως καὶ ἐν ταῖς ἡμετέραις δογματικαῖς καὶ κατηχήσεσι φερομένη εἶνε περιττὴ, μᾶλλον δὲ ἀσύστατος, ὡς ὀρθῶς παρετήρησεν ὁ παλαιοκαθολικὸς Friedrich (Rev. intern. de theol. 1895 σελ. 25). Περιττὴ μὲν διότι ἦν ἄγνωστος τῇ ἀρχαίᾳ ἀδιαιρέτῳ Ἐκκλησίᾳ, χωρὶς ἐλλείπουσα νὰ παραβλάπτῃ τὸ παράπαν τὴν ἐνέργειαν τῶν τῆς χάριτος μέσων· ἀσύστατος δὲ, διότι ὁ μὲν ὅρος *ὕλη* παράγει εἰς τὰς ἀνονήτους τῆς σχολαστικῆς θεολογίας ζητήσεις, τίς ἡ ὕλη τοῦ μυστηρίου ἑκάστου, ἧς ἡ μετάνοια, ὁ γάμος καὶ ἡ ἱερωσύνη φαίνονται παντάπασιν ἐστερημέναι· ἡ δὲ *μορφὴ* ἀνακαλεῖ τὰς ἀριστοτελικὰς δόξας περὶ διαμορφώσεως τῆς ἀψύχου ὕλης ὑπὸ τοῦ ζωὴν καὶ *σχῆμα παρεχομένου εἴδους*, κατὰ δὲ τὸν λόγον τοῦτον παραμερίζει τὸ ὑπερφυὲς τοῦ μυστηρίου τὴν κατὰ θείαν ἐπαγγελίαν μεταδιδομένην χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Κατὰ τὴν ἀρχαίαν λοιπὸν διαίρεσιν τοῦ μυστηρίου εἰς *ὁρατὸν* καὶ *ἀόρατον μέρος*, καλοῦμεν τὸ ὁρατὸν φυσικὸν, ἐξωτερικὸν, ἢ καὶ τύπον ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν οὐσίαν, τὴν δι' αὐτοῦ μεταδιδαζομένην θείαν χάριν, ἢ καὶ πρὸς τὴν *πρόθεσιν* τὴν προσδιδοῦσαν αὐτῷ, ὡς θὰ ἴδωμεν, λογικὸν περιεχόμενον.

3. Apostolical Succession in the Chursch of England σ. 266.

4. Kimmel 454.

5. Πρβλ. ἡμετέραν Συμβολ. σελ. 260 καὶ ἑξ.

6. Πρβλ. Hardan ἔνθ' ἀνωτ. σελ. 266.

τότε μορφῆς. Ἐπειδὴ δὲ ἡ πρόθεσις ἡ τὸ λογικὸν περιεχόμενον τῷ τύπῳ ἀπονέμουσα εὑρίσκεται διὰ τῆς ἐπισήμου διδασκαλίας τῆς τελούσης Ἐκκλησίας, εἶνε πρόδηλος ἡ ἀνάγκη τῆς ἀντιβολῆς τῶν τελουμένων πρὸς ταύτην καὶ ἡ κατ' αὐτὴν ἐξήγησις τῆς ἐξωτερικῆς πράξεως. Βεβαίως ἡ δυτικὴ Ἐκκλησία, ἀποδεχομένη καὶ ἰουδαίους καὶ ἐθνικοὺς ὡς δυναμένους νὰ τελέσωσιν ἐν ἀνάγκῃ τὸ βάπτισμα, φαίνεται ἀντικειμένη εἰς τὴν περὶ προθέσεως διδασκαλίαν ταύτην, ἐχομένη δὲ ἄγαν τῆς ἐξωτερικῆς πράξεως. Ἀλλ' ἡ τοιαύτη ἐξάρτησις τῆς θείας χάριτος ἐκ τῶν λέξεων καὶ πράξεων μόνον τοῦ μυστηρίου εἶνε διὰ πολλοὺς λόγους ἐπικίνδυνος. Καθόλου εἰπεῖν φαίνεται ἀπαράδεκτος ἡ ἐκδοχὴ τῆς ἐξωτερικῆς πράξεως ὡς τινος ὀργάνου μηχανικῶς διὰ τοῦ ἔχου τῶν συλλαβῶν καὶ τῶν κινήσεων ἐνεργοῦντος καὶ τὴν θείαν χάριν διοχετεύοντος, εἰς ἣν καταντᾷ τις ἀποδεχόμενος ἰουδαίους καὶ ἐθνικοὺς ὡς δυναμένους ἐγκύρως νὰ βαπτίσωσιν. Ἡ ἐξωτερικὴ πρᾶξις εἶνε καὶ ὀφείλει νὰ εἶνε ἡ ζῶσα ἔκφρασις τῆς πίστεως οὐχὶ μὲν τοῦ τελοῦντος, ἀλλὰ τῆς Ἐκκλησίας, ἐν τῷ ἐδάφει τῆς ὁποίας τελεῖται τὸ μυστήριον, ὅπως ἄλλως ὑποδεικνύουσιν ἱκανῶς οἱ ἐπιφανεῖς τῆς ἀρχαιότητος πατέρες καὶ ἡ Ὁμολογία τοῦ Δοσιθέου. Ὁ μέγας λ. χ. Βασίλειος ἀπεδοκίμασε τὸ βάπτισμα τῶν Μοντανιστῶν οὐχὶ διότι οὗτοι ἐνόσουν περὶ τὸν τύπον, βαπτίζοντες εἰς Πατέρα, Υἱὸν, καὶ ἀντὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰς τὸν Μοντανὸν, ἢ τὴν Πρίσκιλλαν, ὡς ἠμαρτημένως ἡρμήνευσάν τινες τὰ τοῦ μεγάλου Βασιλείου[7], ἀλλὰ διότι εἰς Πατέρα, Υἱὸν καὶ Ἅγιον Πνεῦμα βαπτίζοντες ἐξεδέχοντο τὸν Μοντανὸν ὡς Παράκλητον, νοσοῦντες περὶ τὴν **πρόθεσιν,** ἤτοι τὴν ὀρθὴν δόξαν τῶν λογίων τῆς ἐπικλήσεως. Ἐὰν, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον, τὸ εἶδος τῶν λογίων αὐτὸ ἤρκει πρὸς τὴν τελείωσιν τοῦ μυστηρίου ἢ μᾶλλον τὴν οἰκονομικὴν ἀναγνώρισιν αὐτοῦ, οὐδέν νοῦν θὰ εἶχεν ἡ δικαιολογία αὕτη τῆς ἀθετήσεως. Ὁ δὲ Γρηγόριος ὁ μέγας, ἀθετῶν ὁμοίως τὸ βάπτισμα αὐτῶν, «quia baptisma non fuit quod in errore positi in sanctæ Trinitatis nomine perceperunt»[8], ὑποδεικνύει ὅτι ἁπλῶς ἡ ἐξωτερικὴ πρᾶξις δὲν δύναται νὰ ἀποτελέσῃ τὸ μυστήριον. Καὶ δὲν προσδιωρίσθη μὲν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐπισήμως, ὡς εἴπομεν, μέχρι τίνος εἶνε ἀνεκτὸς ὁ βαθμὸς τῆς περὶ τὸ μυστήριον πλάνης ἐν τῇ οἰκονομικῇ ἀποδοχῇ τῶν ξένων βαπτισμάτων, ἀλλ' ἐκ τούτου δὲν ἔπεται ὅτι ἐν ἀνάγκῃ καὶ ἰουδαῖος καὶ ἐθνικὸς χρώμενος μόνον τῷ εἴδει τῶν λογίων τελεῖ τὸ βάπτισμα, ἀλλὰ μόνον μέλος τῆς Ἐκκλησίας «σκοπὸν ἔχον τὸν ἁρμόδιον τῷ μυστηρίῳ», ὡς παρατηρεῖ ὁ Δοσίθεος. «Ἀποτελεῖται δὲ, λέγει ἡ τοῦ Δοσιθέου Ὁμολογία, (τὸ βάπτισμα) διὰ μόνου τοῦ ἱερέως καὶ κατ' ἀνάγκην ἀπροφάσιστον καὶ δι' ἑτέρου ἀνθρώπου πλὴν **ὀρθοδόξου καὶ σκοπὸν ἔχοντος τὸν ἁρμόδιον τῷ θείῳ βαπτίσματι**»[9]. Τὸ αὐτὸ, ἐννοεῖται, ἰσχύει κατ' ἀναλογίαν καὶ διὰ τὰς ἄλλας χριστιανικὰς κοινότητας, ὧν τὸ βάπτισμα ἀναγνωρίζεται κατ' οἰκονομίαν ὑπὸ τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἡ ἀναγνώρισις τοῦ βαπτίσματος τῶν ἰουδαίων καὶ ἐθνικῶν, ἧς ἔχεται ἡ δυτικὴ Ἐκκλησία ἀπὸ τοῦ πάπα Νικολάου τοῦ Α'[10] εἶνε ἀκολουθία τῆς ἐξάρσεως τῆς ἐξωτερικῆς πράξεως μονομερὴς ἅμα καὶ τοῦ ὅλου δογματικοῦ οἰκοδομήματος τῆς Ρώμης ἀνατρεπτική. Ἀποδεχομένη τῷ ὄντι τὸ τοιοῦτον βάπτισμα ἡ ρωμαϊκὴ Ἐκκλησία ὀφείλει κατ' ἀνάγκην νὰ ἐξαγάγῃ καὶ τὴν ἑτέραν ἀκολουθίαν, διδάσκουσα ὅτι πλὴν τῆς ἱερωσύνης τῆς ἀπαιτούσης ἐπισκοπικὴν διαδοχὴν, καὶ τὰ ἄλλα μυστήρια δύνανται νὰ τελεσθῶσιν ἐξ ἴσου εὖ καὶ καλῶς οὐ μόνον ὑπὸ τῶν αἱρετικῶν καὶ σχισματικῶν ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν μὴ χριστιανῶν χρωμένων τοῖς καθιερωμένοις τύποις. Ἀλλὰ τὸ συμπέρασμα τοῦτο ἀνατρέπον ἄρδην σύνολον τὸ οἰκοδόμημα τῆς ρωμαϊκῆς διδασκαλίας οὐδέποτε ἐξήγαγεν οὔτε ἡ δυτικὴ Ἐκκλησία, οὔτε οἱ θεολόγοι αὐτῆς ἀρκούμενοι νὰ εἴπωσι μόνον ὅτι οἱ ὑπὲρ τοῦ βαπτίσματος τῶν ἀποστατῶν λόγοι συνηγοροῦσι κατ' ἀρχὴν καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων μυστηρίων πλὴν τῆς μετανοίας, δι' ἣν ἀπαιτεῖται ἡ παπικὴ δικαιοδοσία[11] (Jurisdiktion). Ἡ μόνη διέξοδος ὅτι τὸ βάπτισμα εἶνε ἀπολύτως ἀναγκαῖον εἰς σωτηρίαν, ὡς δὲ τοιοῦτον ἐπιτρέπεται νὰ τελῆται ὑπὸ πάντων[12], εἶνε μὲν εὐλογοφα-

7. Πρὸς Ἀμφιλ. κ. 1).
8. Lib XEI pist. 67 ad Quirie.

9. Kimmel 454.
10. Respons. ad Consult. Bulg. cap. 15 παρὰ Mans XV σελ. 408.
11. πρβλ. Real Enkyklop. F. Prst. thesl. A. Aufl. 7 σελ. 537.
12. Ρωμ. Κατήχ. II, 2, 23.

νὴς, ἥκιστα ὅμως ἐπιλύει τὰς θεωρητικὰς τοῦ ζητήματος δυσχερείας. Ἡ δόξα τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀποδεχομένης, κατὰ τὴν ὁμολογίαν τοῦ Δοσιθέου, ὅτι τὸ βάπτισμα δύναται νὰ τελεσθῇ ἐν ἀνάγκῃ καὶ ὑπὸ κοσμικοῦ ἀλλὰ πάντοτε μέλους τῆς Ἐκκλησίας, ἢ καὶ ἐκκλησιαστικῆς κοινότητος προστίθεμεν κατ' ἀναλογίαν ἡμεῖς, κεῖται ἐν τῷ μέσῳ τῆς μηχανικῆς ταύτης θεωρίας τῆς Ρώμης καὶ τῆς ἄγαν συντηρητικῆς καὶ πολλαχῶς διατυπωθείσης δόξης, ὅτι ἡ τελείωσις τῶν μυστηρίων ἤρτηται ἐκ τῆς προσωπικῆς πίστεως καὶ τῆς ἠθικότητος τοῦ τελοῦντος ἱερέως. Ὡς ἐκ περισσοῦ δὲ παρατηροῦμεν ὅτι εἰς τὴν ὀρθόδοξον ταύτην διδασκαλίαν συνεπινεύουσι καὶ ἱκανοὶ τῶν διαμαρτυρομένων, οἷοι ὁ Ebrard[13], ὁ Hœfling[14] καὶ ὁ Eduard Steitz[15].

(ἕπεται συνέχεια)

Χρῆστος Ἀνδρούτσος

ΝΕΑ ΕΠΙΣΗΜΑ ΤΕ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΔΙΔΟΜΕΝΑ
ΠΡΟΣ ΚΡΙΣΙΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ
ΤΩΝ ΠΑΛΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΩΝ*

Καὶ αὖθις πρὸς διασάφησιν.

(Ἀπάντησις πρὸς τὸν καθηγητὴν τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Καζὰν κ. Α. Θ. Γοῦσεφ)

Μετὰ τὰς εἰσαγωγικὰς ταύτας παρατηρήσεις, ὧν ἡ ἀκρίβεια, ἐάν τις κρίνῃ περὶ αὐτῶν συμφώνως πρὸς τὰς καθολικὰς θεμελιώδεις ἀρχάς, παρίσταται ἡμῖν ἀναμφίβολος, μεταβαίνομεν εἰς τὴν ἐξέτασιν μιᾶς ἑκάστης ἐκ τῶν θέσεων τοῦ καθηγητοῦ κ. Γοῦσεφ. Τὰς θέσεις ταύτας ἐκτίθεμεν ὑφ' ὃ εἶδος διεβίβασεν αὐτὰς ἡμῖν ὁ εἰρημένος ἀνωτέρω σοφὸς φίλος τῶν ἡμετέρων πρὸς ἕνωσιν τάσεων, εἰς ἑκάστην δ' αὐτῶν ἐπισυνάπτομεν τὴν ἡμετέραν ἀπάντησιν ἐν εἴδει παρατηρήσεως.

1. **Ἡ ἐν τοῖς ὁμολογουμένοις δόγμασιν αὐστηρὰ συμφωνία** μετὰ τῆς ἀληθοῦς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας παρίσταται ἀναγκαῖος ὅρος πρὸς ἔναρξιν κανονικῆς κοινωνίας πρὸς αὐτήν. Ἐκτὸς τούτου ἀπαιτεῖται ἀπόρριψις ἐκείνων ἐκ τῶν θεολογικῶν γνωμῶν, αἵτινες ἀντὶ ὀρθῆς διασαφήσεως τῶν δογματικῶν ἀληθειῶν τῆς ὀρθοδοξίας ἀντιφάσκουσι καθ' οἱονδήποτε τρόπον πρὸς αὐτὰς ἀναμφιβόλως. Ἐν τῇ σφαίρᾳ ὅμως τῶν ἐπιτρεπομένων γνωμῶν νόμιμός ἐστι βεβαίως πλήρης ἐλευθερία. Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα ἰδεώδης καὶ τελικὸς σκοπὸς δέον νὰ ᾖ οὐχὶ ἡ ἑτεροφροσύνη, ἀλλ' ἡ ὁμοφροσύνη (1 Πέτρ. 3, 8. Ρωμ. 12, 16. 1 Κορ. 1, 10. 1 Θεσσαλ. 5, 21), ἐφ' ὅσον ἡ ὁμοφροσύνη τυγχάνει ἐφικτὴ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς Ἁγίας Γραφῆς, τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως καὶ τῆς ἐπ' αὐτῶν θεμελιουμένης ὑγιοῦς θεολογίας.

Παρατήρησις. Ἵνα καταστῇ δυνατὴ κανονικὴ κοινωνία (ἕνωσις, union) τῶν ὀρθοδόξων ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν πρὸς τὰς καθολικὰς Ἐκκλησίας τῶν ἐν τῇ Δύσει παλαιοκαθολικῶν, οἰκοθεν ἐννοεῖται ὅτι ἀναγκαῖος ὅρος πρὸς τοῦτο τυγχάνει **ἡ συμφωνία ἐν τοῖς δόγμασιν.** Ἐκ τούτου δ' ἕπεται ὅτι αἱ θεολογικαὶ ἐκεῖναι γνῶμαι, αἵτινες **σαφῶς** καὶ **ἀναμφιβόλως** ἀντιφάσκουσι πρὸς τὸ δόγμα, δέον νὰ ἀπορριφθῶσιν ὑπ' ἑκάστης ἐκ τῶν περὶ ὧν πρόκειται Ἐκκλησιῶν ὡς Ἐκκλησίας. Ἀλλὰ τοὐναντίον ἐπιτρεπτέαι, τουτέστι δύνανται καὶ δέον νὰ ὦσιν ἀνεκταί, ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τοιαῦται θεολογικαὶ γνῶμαι, ὧν ἡ πρὸς τὸ δόγμα ἀντίφασις ἢ **δὲν κατεδείχθη ἐξ ὁλοκλήρου** ἢ παρατηρεῖται **ἀσαφῶς** καὶ **οὐχὶ ἀναμφιβόλως.** Αἱ τοιαῦται γνῶμαι χάριν τῆς ἐπιστημονικῆς προόδου ἐν τῇ θεολογίᾳ προσήκει νὰ ὦσιν ἀνεκταὶ καὶ νὰ ἀφίνωνται ἐλεύθεραι, μέχρις οὗ μηδεμία πλέον καταλειφθῇ **ἔλλογος** ἀμφιβολία περὶ τῆς πρὸς τὸ δόγμα ἀντιφάσεως αὐτῶν. Τρέφομεν δὲ, περὶ τούτου προκειμένου, τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἡ προαγομένη θεολογικὴ τε καὶ φιλοσοφικὴ ἐπιστήμη, δι' ἣν τὸ δόγμα ἀποτελεῖ ἄθικτον ἱερὸν κειμήλιον, ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον θέλει προσεγγίζῃ πρὸς τὴν ἑνότητα καὶ ἐν ταῖς ἀντιφατικαῖς ἔτι τέως ἀντιλήψεσι τοῦ δόγματος ἢ ταῖς περὶ αὐτοῦ γνώμαις. Τὴν πλήρη καὶ ἐν τούτοις ἑνότητα θεωροῦμεν ἡμεῖς ὡς **τὸ ἰδεῶδες τῆς ἐπιστημονικῆς γνώσεως,** τὴν σοβαρὰν δὲ τάσιν πρὸς πραγμάτωσιν τοῦ ἰδεώδους τούτου θεωροῦμεν **ὡς ὑποχρέωσιν,** ἐν τῇ εὐσυνειδήτῳ ἐκπληρώσει τῆς ὁποίας διαβλέπουσι τὸ ἄριστον καὶ σπουδαιότερον θέμα αὐτῶν οἱ σύγχρονοι λόγιοι ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις τῶν ἐν τῇ Δύσει παλαιοκαθολικῶν, ὡς πιστοὶ διάδοχοι τῶν ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει ἤδη γενομένων Δοιλιγγέρου, Ρέϊγκενς, Ρέϊς, Λάγγεν, Χίλγερς, Κνώδτ κλπ.

2. **Ὁ καθηγητὴς Γοῦσεφ διισχυρίζεται.**

Ὡς δόγμα πρέπει νὰ ἀναγνωρισθῇ οὐ μόνον ὅ,τι ἐλέχθη σαφῶς ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ ἢ ὅ,τι ἀνεκηρύχθη ὑπὸ τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων, ἀλλὰ καὶ ὅ,τι ἔχει ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὴν ὁμόφωνον μαρτυρίαν τῶν ἀρχαίων πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὅ,τε ἑπομένως κατὰ τὴν παράδοσιν ὑπάρχει ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησιαστικῇ συνειδήσει. Ἡ ἰδέα αὕτη ἐξεφράσθη ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Ὀσίνην ἐν τῷ συνεδρίῳ τῆς Βόννης καὶ ὡς καθ' ὁλοκλη-

13. Christl. Dogmat. II, 600.

14. Das Sacrament der Taufe 71. 15. Real Enkyklop. 9, 539.

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 527—528.

φίαν δικαία ὁμοφώνως ἐγένετο ἀσπαστὴ ὑπὸ πάντων τῶν παρισταμένων ἐν τῷ συνεδρίῳ τούτῳ (σελ. 7—9 ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τοῦ Πετροπολιτικοῦ τμήματος τοῦ «Συλλόγου τῶν φίλων τῆς ἐκκλησιαστικῆς παιδείας», τῶν ἐτῶν 1875—6). Αὗται αὗται αἱ οἰκουμενικαὶ σύνοδοι οὕτω θεωροῦσι τὰ δόγματα. Τοῦτο καταφαίνεται, π. χ., ἐκ τοῦ ὅρου τῆς τετάρτης οἰκουμενικῆς συνόδου τοῦ περὶ τῶν δύο φύσεων ἐν τῷ ἑνὶ προσώπῳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὁ ὅρος οὗτος ἄρχεται διὰ τῶν λέξεων («ἑπόμενοι τοῖς ἁγίοις πατράσι συμφώνως ἅπαντες ἐκδιδάσκομεν ὁμολογεῖν» κτλ. «Ὅταν δὲ ὑπάρχῃ διαφωνία τις ἐν ταῖς γνώμαις τῶν ἀρχαίων ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων, ἀπαιτεῖται, κατὰ τὸν Βικέντιον τὸν ἐκ Λειρίνου, ὡς γενικῶς ὑποχρεωτικὴ διδασκαλία νὰ γίνηται ἀποδεκτὴ ἐκείνη, ὑπὲρ ἧς ἵστανται οἱ μᾶλλον σεβαστοὶ καὶ ἀδιασάλευτοι ἐν τῇ ὀρθοδοξίᾳ πατέρες καὶ διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας (Commonit. cap. 3 καὶ 17—18). Τοιαύτης δὲ γνώμης εἶχοντο καὶ αἱ οἰκουμενικαὶ σύνοδοι. Διὸ δὴ καὶ ἡ ἐν Ἐφέσῳ οἰκουμενικὴ σύνοδος ἀνεγνώρισεν ὡς ὁμόθυμον συμφωνίαν πάντων τῶν ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων τὰς μαρτυρίας μόνον δέκα, τῶν διασημοτέρων μεταξὺ αὐτῶν. Ἡ αὐθεντικὴ δὲ καθ' ὅλα διαπίστωσις τῆς τοιαύτης συμφωνίας εἶνε βεβαίως ἔργον αὐτῆς τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ προσώπῳ τῶν πληρεξουσίων ἀντιπροσώπων αὐτῆς.

Παρατήρησις. Πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς θέσεως ταύτης εἴμεθα σύμφωνοι. Δόγμα ἄνευ ἀμφιβολίας εἶνε 1] πᾶν ὅ,τι σαφῶς καὶ ὡρισμένως ἐκφράζεται ὑπὸ τῆς Ἁγίας Γραφῆς· 2] ὅ,τι ἀναγνωρίζουσιν ὡς δόγμα αἱ οἰκουμενικαὶ σύνοδοι ἐπὶ τῇ βάσει τῆς Γραφῆς καὶ τῆς διασαφηνιζούσης αὐτὴν παραδόσεως· καὶ τέλος 3] ὅ,τι ἐπίσης ὁμοφώνως μαρτυροῦσιν οἱ ἀρχαῖοι πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, ὅ,τι ἑπομένως κατὰ τὴν παράδοσιν ὑπάρχει ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησιαστικῇ συνειδήσει, ἐφ' ὅσον τοῦτο ἐκλαμβάνεται ὡς διεσαφήθη ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Ὀσίνην ἀνωτέρω, ἐν τῇ θέσει 3, 6, καὶ ἐγένετο ὑπὸ πάντων ἀποδεκτὸν ἐν Βόννῃ κατὰ τὸ 1875. Ἀλλ' ἐν τῇ περαιτέρω ἐκθέσει τῆς θέσεως ταύτης ὁ καθηγητὴς Γοῦσερ τοὐναντίον ἐκφράζει τοιαύτην ἰδέαν, ἥτις δύναται νὰ ἀναγνωρισθῇ ὡς ὀρθὴ μόνον ὑπὸ ἐπιφύλαξιν. Ἐννοοῦμεν τὸν διισχυρισμόν, ὅτι ἐν περιπτώσει διαφωνίας ἐν ταῖς γνώμαις τῶν ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων ἀπαιτεῖται νὰ ἀναγνωρίζηται **ὡς γενικῶς ὑποχρεωτικὴ διδασκαλία** ἐκείνη, ὑπὲρ ἧς ἵστανται οἱ μᾶλλον σεβαστοὶ καὶ ἀδιασάλευτοι ἐν τῇ ὀρθοδοξίᾳ πατέρες καὶ διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας. Διότι, ἐὰν αἱ τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας γνῶμαι ἀναφορικῶς πρὸς διδασκαλίαν τινὰ διίστανται, πρὸ παντὸς οὐδεμία ἐκ τῶν γνωμῶν τούτων εἶνε ὑποχρεωτικὴ διὰ τοὺς πιστοὺς ἀλήθεια, τουτέστι δόγμα. Ἡ δεῖνα ἢ ἡ δεῖνα ἐκ τῶν γνωμῶν τοῦτων δύναται νὰ γείνῃ δόγμα μόνον τότε, ὅταν οἰκουμενικὴ σύνοδος ἀνακηρύξῃ αὐτὴν ὡς ὀρθὴν ἔκφρασιν ἀποκεκαλυμμένης θεόθεν ἀληθείας καὶ ὅταν αὕτη ὡς δόγμα γίνηται δεκτὴ ὑφ' ἁπάσης τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ἡ ἔκφρασις δὲ αὕτη τοῦ Γοῦσερ, ὅτι ἡ ἀνακήρυξις αὕτη «εἶνε ἔργον τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ προσώπῳ τῶν πληρεξουσίων αὐτῆς ἀντιπροσώπων» χωλαίνει κατὰ τοῦτο, ὅτι δὲν ἀποκλείει τὴν ἐσφαλμένην ἐκδοχήν. Ὑπὸ τὴν φράσιν «τῶν πληρεξουσίων αὐτῆς ἀντιπροσώπων» εὐκόλως δύναται νὰ ὑποκρυβῇ ἡ ἰδέα, ὅτι δῆθεν ἡ Ἐκκλησία ὡς Ἐκκλησία συνίσταται ἐκ τῶν προσώπων τῶν ἀποτελούντων τὴν οἰκουμενικὴν σύνοδον, ἑπομένως κατ' ἐξοχὴν ἐκ τῶν ἐπισκόπων ἢ ἐν εὐρυτέρῳ κύκλῳ ἐκ τῆς ἱεραρχίας, ἐνῷ τὰ μέλη τῶν συνόδων εἶνε ἁπλῆ ἀντιπροσωπεία (Repræsentation) τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' οὐχὶ καὶ αὐτὴ ἡ Ἐκκλησία. Ἐὰν δὲ ὁ κύριος Γοῦσερ πράγματι οὕτως ἐφρόνει, ἡ γνώμη αὐτοῦ αὕτη θὰ ἦτο πλάνη καὶ δὴ πλάνη λίαν ἐπικίνδυνος. Οἱ ἐπίσκοποι (ἡ ἱεραρχία) ἀναμφηρίστως εἶνε ἓν ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων μελῶν ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ ὀργανισμῷ, ἀλλὰ παρ' ὅλην τὴν ἐξέχουσαν αὐτῶν θέσιν δὲν εἶνε ὅμως Ἐκκλησία ὡς Ἐκκλησία. Ὡς δεύτερον, τοσοῦτον ἐπίσης οὐσιῶδες, τοῦ ὅλου μέρος, εἰς τὴν Ἐκκλησιαν ἀνήκουσιν ὡσαύτως οἱ πιστεύοντες λαϊκοί. Ἡ Ἐκκλησία ὡς Ἐκκλησία εἶνε τὸ **ἄθροισμα** ἢ τὸ **σύνολον** (Gesamtheit) **πάντων τῶν ὀρθοδόξων.** Οἱ «πληρεξούσιοι ἀντιπρόσωποι τῆς Ἐκκλησίας», ἤτοι τὰ μέλη οἰκουμενικῆς τινὸς συνόδου, δὲν ἔχουσιν ἕνεκα τούτου οὔτε δικαίωμα οὔτε ἐξουσίαν ἁπλῶς νὰ «ἀνακηρύξωσι» τί εἶνε ἢ τί δέον νὰ εἶνε δόγμα, ἀλλ' ὀφείλουσι διὰ πάντων τῶν ὑπαρχόντων μέσων **νὰ ἐρευνῶσιν ἐν ταῖς πηγαῖς τῆς θείας ἀποκαλύψεως, τουτέστιν ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ καὶ τῇ παραδόσει, τὸ δόγμα ἢ, ὅπερ ταὐτόν, ὀφείλουσι νὰ ἐπιμαρτυρῶσι τὴν δογματικὴν συνείδησιν τῆς ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας.** Οὗτοί εἰσι testes fidei, οὐχὶ δὲ auctores. Μόνον δὲ τότε, ὅταν ἡ ἀντιπροσωπεία τῆς Ἐκκλησίας ἐκτελῇ τὸ ἔργον τοῦτο ἐν οἰκουμενικῇ συνόδῳ, ὑπεσχέθη τῇ Ἐκκλησίᾳ ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τὸ ἀλάθητον. Καὶ ἐν τῇ ἱστορίᾳ δὲ ὑπάρχουσιν ἀποδείξεις, ὅτι μόνον **ἡ ὅλη Ἐκκλησία,** οὐχὶ δὲ **μέρος αὐτῆς,** ἡ ἱεραρχία, ἐκληρονόμησεν ἀπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τὸ ἀψευδὲς χάρισμα τῆς **διαφυλακῆς τῆς πίστεως ἐν τῇ καθαρότητι.** Κατὰ τὴν ις' ἑκατονταετηρίδα ἐν τῇ δυτικῇ Ρωσσίᾳ ἐξέπεσον πρὸς τὴν Ρώμην οἱ ἀνώτεροι ἱεράρχαι, ὁ Κιέβου μητροπολίτης Μιχαὴλ Ραγόζας, οἱ ἐπίσκοποι Πο-

τσαΐος καὶ Τερλέτσκης, ἐνῷ ὁ λαὸς ἔμεινε πιστὸς εἰς τὴν ἀρχαίαν διδασκαλίαν[1]. Τὸ αὐτὸ συνέβη καὶ ἐν τῇ κεντρικῇ Εὐρώπῃ μετὰ τὴν σύνοδον τοῦ Βατικανοῦ. Πάντες οἱ ἐπίσκοποι, καὶ αὐτοὶ ἔτι οἱ σοφώτατοι, βαθμηδὸν προέδωκαν τὴν ἀποκεκαλυμμένην ἀλήθειαν καὶ ἐγένοντο συνομολογηταὶ τῆς ρωμαϊκῆς ἑτεροδοξίας.

(ἕπεται συνέχεια)

ΠΕΡΙ ΤΟΥ «ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ»

Ἀλλ' ὅπως ἔτι κάλλιον ἐννοήσωμεν τίνι τρόπῳ ὁ ἄνθρωπος θὰ ἦν ἠναγκασμένος νὰ ἴδῃ αὐτὸς ἑαυτὸν διὰ τῶν ἐξωτερικῶν ἀντικειμένων καὶ τίνα διαφυγὴν μηχανᾶται, ἀνάγκη νὰ ἐνθυμηθῶμεν πρῶτον μὲν ὅτι δὲν θεωρεῖ ἑαυτὸν μόνον διὰ τῆς ἰδίας εἰκόνος ἀλλὰ καὶ δι' ἑτέρας τινὸς, ἥτις εἶναι μὲν ἔργον τῆς φαντασίας τῶν ἄλλων, θεωρεῖται ὅμως ὑπ' αὐτῶν ἀντίγραφον τῆς πραγματικῆς· ἔπειτα ὅτι δὲν πλάττει τὴν αὐτοῦ εἰκόνα μόνον ἐξ ὅσων αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ γνωρίζει, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ὄψεως τῶν εἰκόνων, ἃς περὶ αὐτοῦ ἀποκαλύπτει ἐν τῷ πνεύματι τῶν ἄλλων· διότι εἴμεθα πάντες παραβαλλόμενοι πρὸς ἀλλήλους παρόμοιοι πρὸς ἐκεῖνον τὸν ἄνθρωπον, ὅστις χρησιμεύει ὡς ὑπόδειγμα εἰς τοὺς μαθητὰς ἐν ταῖς σχολαῖς τῶν ζωγράφων. Ἕκαστος τούτων ποιεῖ εἰκόνα ἡμῶν, ἐπειδὴ δὲ κατὰ διάφορον τρόπον ἕκαστος θεωρεῖ τὰς ἡμετέρας πράξεις, εἶναι ἐπόμενον καὶ αἱ εἰκόνες νὰ εἶναι οὐ μόνον διάφοροι ἀλλὰ καὶ σχεδὸν ἄπειροι τὸ πλῆθος.

Ὅτι δὲ ἰδίᾳ διακρίνει τοὺς μεγάλους ἀπὸ τῶν μικρῶν, τοὺς ἐν τιμῇ καὶ ὑπολήψει ὄντας ἀπὸ τῶν μή, εἶναι ὅτι πλείονες ποιοῦσι τὰς εἰκόνας ἐκείνων ἢ τούτων. Πόσοι ποιοῦσι τὴν εἰκόνα ἡγεμόνος! Ὅλον αὐτοῦ τὸ βασίλειον, πᾶσαι αἱ ξέναι χῶραι εἰσὶν αὐτῷ σχολὴ ζωγράφων, οἷς αὐτὸς εἶναι τὸ ὑπόδειγμα. Οἱ μὲν ὄντες μακρὰν χρωματίζουσι τὴν εἰκόνα αὐτοῦ μὲ χρώματα ἀμυδρὰ, οἱ δὲ πλησίον τοὐναντίον, κάλλιον ἀπεικάζοντες, μὲ τὰ ζωηρότατα τῶν χρωμάτων. Περὶ δὲ τῶν εἰκόνων τῶν ἰδιωτῶν, ἃς μόνον οἱ γινώσκοντες αὐτοὺς ποιοῦσι, αὗται καὶ ὀλίγαι εἶναι καὶ σχεδὸν πᾶσαι μένουσιν ἀκίνητοι ἐν ᾗ πόλει γίνονται. Τὸ δὲ μᾶλλον ἀξιοσημείωτον εἶναι ὅτι οἱ ἄνθρωποι δὲν ποιοῦσι μόνοι αὐτοὶ τὰς εἰκόνας τῶν ἄλλων, ἀλλὰ καὶ οἱ ἄλλοι τὰς αὐτῶν, ἃς δύνανται νὰ ἴδωσι. Ταύτας ἐὰν ἤθελον εἰλικρινῶς νὰ θεωρήσωσιν, οὐδὲν θὰ ἦν ἐπιτηδειότερον νὰ θεραπεύσῃ τὴν νόσον αὐτῶν, τὴν ἐπισφαλῆ καὶ πολλῆς εὐλαβείας διομένην ἀλαζονείαν, οὐδὲν θὰ ἠδύνατο μᾶλλον τῆς ὄψεως τούτων τῶν εἰκόνων νὰ χρησιμεύσῃ αὐτοῖς εἰς ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῆς ἰδίας ἀπάτης.

Ἐκλέξωμεν τὸν μέγιστον καὶ ἐνδοξότατον τῶν ἀνδρῶν καὶ δῶμεν αὐτῷ πνεῦμα ἱκανῶς εὐρὺ, ὥστε νὰ δυνηθῇ νὰ θεωρήσῃ μετὰ προσοχῆς καὶ ἐξετάσῃ συλλήβδην ταύτην τὴν ποικιλίαν τῶν κρίσεων, ἃς ἡμεῖς περὶ αὐτοῦ ποιοῦμεν, καὶ ἀπολαύσῃ ὁλοσχερῶς τῆς θέας τῶν σκέψεων καὶ τῶν φρονημάτων, ἅτινα αὐτὸς διεγείρει ἐν ἡμῖν· οὐδεμία θὰ εὑρεθῇ ἀλαζονεία ἐκτὸς κινδύνου ἀπωλείας ὑπὸ ταύτης τῆς ὄψεως· διότι πάσας ταύτας τὰς κρίσεις, πλὴν ὀλιγίστων, θὰ εὕρῃ ἀπαρεσκούσας αὐτῷ· θὰ ἴδῃ ὅτι τὰ ἐλαττώματα, ἅτινα αὐτὸς ἀποκρύπτει ἢ παντάπασιν ἀγνοεῖ, οὐδόλως λανθάνουσι τοὺς πλείστους τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ὅτι πυκνὰ οὗτοι περὶ οὐδενὸς ἄλλου συνδιαλέγονται ἢ περὶ τούτων τῶν ἐλαττωμάτων, δι' ὧν μόνον θεωροῦσιν αὐτόν· θὰ ἴδῃ ἔτι ὅτι οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἥκιστα προσέχουσι τὸν νοῦν εἰς τὰς ἀρετὰς, ἐφ' αἷς αὐτὸς σεμνύνεται, καὶ ὅτι οἱ μὲν οὐδὲ βλέπουσιν αὐτὰς, οἱ δὲ θεωροῦσιν αὐτὰς μετὰ ψυχρότητος, ἄλλοι δὲ πάλιν εὑρίσκουσιν αὐτὰς ἀντὶ ἀρετῶν κακίας καὶ ἄλλοι τέλος ἐπισκοτίζουσι καὶ παραμορφοῦσι συνάπτοντες αὐταῖς κακίας, ἃς ἐν αὐτῷ ἀποκαλύπτουσι, καὶ ὅτι ἐκ πάντων τούτων σχηματίζεται εἰκὼν διαφθείρουσα καὶ λυμαινομένη τὴν ἀλαζονείαν αὐτοῦ. Ὅπως λοιπὸν μάθωμεν νὰ εἰμεθα ταπεινοὶ, θὰ ἐξήρκει καὶ αὐτῷ καὶ ἡμῖν νὰ ἀνοίξωμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς πάσας ταύτας τὰς ποικίλας κρίσεις, ἃς οἱ ἄλλοι περὶ ἡμῶν ποιοῦσι, τὸ δὲ λογικὸν θὰ ἠδύνατο νὰ διίδῃ, ἐὰν ἐπεθυμοῦμεν εἰλικρινῶς νὰ γνωρίσωμεν αὐτάς. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ματαιότης εἶναι νόσος, ἣν ἀρνούμεθα νὰ θεραπεύσωμεν, τὴν δὲ ἡμετέραν εὐδαιμονίαν ἐξαρτῶμεν ἐκ τοῦ νὰ μένῃ αὕτη ἀνίατος, εἰς σωτηρίαν καὶ ἀπαλλαγὴν ἀπὸ ταύτης τῆς ὄψεως καταφεύγομεν εἰς μηχανὴν, ἥτις καίπερ εὐτελὴς οὖσα δὲν μένει ὅμως ἄνευ ἀποτελέσματος· καί-

1. Πρβλ. ἐν Revue internationale de Théologie XI, 505, τὸ διδακτικώτατον ἄρθρον τοῦ Α. Πάπκωφ.

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 531—533.

τοι ἐξ ὅσων περὶ ἀλλήλων σκεπτόμεθα καὶ αὐτὸ δὲ ἔτι τὸ λογικὸν τὸ ἡμέτερον εἶναι πεπεισμένον ὅτι τις ποιεῖ περὶ ἡμῶν κρίσεις ἥκιστα εὐνοϊκὰς, ἡμεῖς τὰς ἀπαρεσκούσας τούτων τῶν κρίσεων πάσας ἀτιμάζοντες καὶ ἐκβάλλοντες ἀσπαζόμεθα καὶ τιμῶμεν μόνας τὰς ἀρεσκούσας ἡμῖν. Οὕτως ἀπομακρύνοντες ἀπὸ τοῦ πνεύματος ἡμῶν πᾶν τὸ δυνάμενον νὰ δυσαρεστήσῃ ἡμᾶς, προσέχοντες τὸν νοῦν μόνον εἰς τὸ ἀρέσκον, ἀπατῶντες ἡμᾶς αὐτοὺς ἑκουσίως καὶ οὐδόλως ἐπιμελούμενοι νὰ μεταπείσωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ ἐξαγάγωμεν οὕτω τῆς αὐταπάτης, ποιοῦμεν ὥστε ἡ ματαιότης κατὰ τὸ ἥμισυ ἱκανοποιημένη μένουσα ταύτην τὴν κενὴν ἡδονὴν νὰ πορίζηται, ἐξ ἧς οἱ ἄνθρωποι ἐξαρτῶσι τὴν ψευδῆ αὐτῶν εὐδαιμονίαν.

Ἐν ταύτῃ τῇ ἀπάτῃ ἔχονται μᾶλλον οἱ μεγάλοι ἢ οἱ μικροί· διότι ἐν ᾧ τῶν ἄλλων μίαν μόνην εἰκόνα, ἐκείνων, τῶν μεγάλων, δύο ποιοῦμεν, μίαν ἐσωτερικὴν καὶ μίαν ἐξωτερικὴν, εἰς ἣν μεταχειριζόμεθα μόνον ὅσα τῶν χρωμάτων νομίζομεν ἀρεστὰ εἰς αὐτούς. Τούτων τῶν εἰκόνων μόνον τὴν ἑτέραν, τὴν ψευδῆ, τιθέντες πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, ταύτην παντὶ τρόπῳ προσπαθοῦμεν νὰ πείσωμεν αὐτοὺς νὰ ὑπολάβωσιν ἀληθῆ. Ἐνταῦθα θὰ ἠδύναντο εὐκολώτατα νὰ ἀποφύγωσι ταύτην τὴν ἀπάτην καὶ νὰ πεισθῶσιν ὅτι οὐδὲν ψευδέστερον εἶναι οὐδὲ κενώτερον τούτων τῶν ἐνδείξεων τιμῆς, ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως, ἣν αὐτοῖς ἀπονέμομεν. Γινώσκουσι κάλλιστα τί σκέπτονται πυκνὰ αὐτοὶ περὶ ἐκείνων, εἰς οὓς τὰ αὐτὰ ποιοῦσιν, οὐδένα δὲ λόγον ἔχουσι νὰ κρίνωσι τοὺς ἄλλους εἰλικρινεστέρους αὐτῶν· ἀλλὰ χαίρουσι πολὺ νὰ μὴ ἐμβαθύνωσιν εἰς ταῦτα, μηδὲ νὰ χωρῶσι πορρωτέρω. Διὰ ταῦτα εἰς ταύτην τὴν ἀπατηλὴν ἐπιφάνειαν εὐχαριστούμενοι ἐῶσι χαίρειν ταύτας τὰς ἐσωτερικὰς εἰκόνας, ἃς φοβοῦνται νὰ ἐκκαλύψωσι, καὶ σταματῶσι μόνον εἰς τὰς ἑτέρας, τὰς μεστὰς κολακείας ἐξωτερικὰς εἰκόνας, ἃς ἐπίτηδες αὐτοῖς ἐποιήσαμεν, ὅπως πάντων, ὧν δεόμεθα, τύχωμεν. «Τοὺς δὲ κόλακας οὐδ' ὅλως ἰδεῖν ἔστι πράγμασι ξηροῖς καὶ κατεψυγμένοις προσιόντας, ἀλλὰ ταῖς δόξαις καὶ ταῖς δυνάμεσιν ἐπιτίθενται καὶ αὔξονται».

Τὴν αὐτὴν ἔτι τέχνην μεταχειριζόμεθα, ὅπως αἱ κακίαι καὶ αἱ ἀτέλειαι τῶν ἄλλων καὶ αἱ περὶ αὐτῶν κρίσεις μὴ ἀναφέρωνται μηδόλως εἰς ἡμᾶς, μηδὲ ἀποκαλύπτωσι τὴν ἰδίαν ἡμῶν ἀπάτην. Τὸ πνεῦμα βοηθούμενον ὑπὸ τῆς φιλαυτίας ἀφαιρεῖ πάσας τὰς σκέψεις, ἃς θὰ ἠδύνατο νὰ ποιήσῃ, ἃ ἐπιμελεῖται τόσον ὀλίγον ὥστε σμικροτάτην αὖται παριστάμεναι ἐντύπωσιν νὰ ποιῶσιν. Ἀκούομεν πυκνὰ νὰ ὁμιλῶσι περὶ ἀνθρώπων ἐξαπατώντων ἑαυτούς· βλέπομεν τούτους ὄντας εἰς τοὺς ἄλλους σύνηθες ἀντικείμενον χλευῆς· διότι οὐδὲν γελοιότερον ἀνθρώπου ὑπὸ τῆς αὐτοῦ ματαιότητος ἐξαπατωμένου· καὶ ὅμως, (τυφλοῦται γὰρ τὸ φιλοῦν περὶ τὸ φιλούμενον) οὐδέποτε σκεπτόμεθα ὅτι οὗτοι οἱ ἑαυτοὺς ἐξαπατῶντες καὶ καταγέλαστοι οὕτω γινόμενοι εἴμεθα ἴσως ἡμεῖς, ὅτι λέγουσιν ἴσως περὶ ἡμῶν ἁπάντων ὅ,τι καὶ περὶ ἐκείνων, ὅτι δίδομεν τὰς αὐτὰς μὲ ἐκείνους ἀφορμὰς καὶ ὅτι δὲν ὑπάρχουσι λόγοι νὰ εὐλαβῶνται μᾶλλον ἡμᾶς ἢ τοὺς ἄλλους πάντας ἀνθρώπους. Ἀλλ' ὁ θεῖος Πλάτων, ὁσάκις ἀσχημονοῦσιν ἀνθρώποις παραγένοιτο, πρὸς αὐτοὺς, κατὰ Πλούταρχον, εἰώθει λέγειν «Μή που ἄρ' ἐγὼ τοιοῦτος;»

Ταῦτα πάντα καίπερ πολλὰ καὶ βέβαια ὄντα οὐδὲν ὅμως ἰσχύουσι νὰ ἀναγκάσωσι τὸ ἡμέτερον πνεῦμα νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς ἑαυτὸ καὶ ἴδῃ τὰ αὐτὰ ἐλαττώματα καὶ τὰς αὐτὰς ἀθλιότητας, ἃς ἐν τοῖς ἄλλοις βλέπει. Σκεπτόμεθα ἆρά γε περὶ τοῦ θανάτου, ὅπως μάθωμεν ἢ ἴδωμεν καθ' ἑκάστην τὸν θάνατον ἐκείνων, μεθ' ὧν συζῶμεν; Τοῦτο τὸ θέαμα φεύγομεν, ἐὰν δυνάμεθα, εἰ δὲ μὴ, φεύγομεν τὰς σκέψεις, ἃς τοῦτο ὤφειλε νὰ ἐξεγείρῃ ἐν ἡμῖν· ἐὰν τυχὸν καὶ ταύτας δὲν δυνάμεθα νὰ καταστείλωμεν παντάπασι καὶ ἐκκύψωμεν, ἀποστρέφομεν ἀπ' αὐτῶν ὅσον δυνάμεθα τὸ πνεῦμα ἡμῶν. Ὅ,τι περὶ τοῦ θανάτου λέγομεν τοῦτο δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν καὶ περὶ ὅλων τῶν ἄλλων ἀθλιοτήτων, καὶ περὶ ὅλων τῶν ἀνθρωπίνων ἐλαττωμάτων, ἅτινα θὰ ἠδύναντο νὰ παραστήσωσιν ἡμῖν τὰ ἡμέτερα. Αἱ εἰκόνες ἐκείνων προσβάλλουσιν ἑκάστην στιγμὴν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν, ἀλλὰ κλείομεν αὐτοὺς, ὅπως μὴ ἴδωμεν αὐτάς· ἐξαπατῶμεν ἡμᾶς αὐτοὺς, ἐὰν δυνάμεθα, εἰ δὲ μὴ, διαστρέφομεν τοὐλάχιστον τὰς περὶ αὐτῶν σκέψεις ἡμῶν.

(Ἕπεται συνέχεια).

Θ. Παπαθεοδώρου.

ΑΡΧΕΙΑ ΤΗΣ Μ. ΤΟΥ Γ. ΣΧΟΛΗΣ*

Τὸ γράμμα τοῦ Νεοφύτου Ζ' ἐκδίδωμι ἐνταῦθα καὶ διότι συμπληροῖ τὴν ἐν τοῖς πατριαρχικοῖς κώδηξι σειρὰν τῶν ἐπισήμων γραμμάτων, καὶ διότι πολλὰ μανθάνει ἡμᾶς περὶ τῆς σχολῆς, καὶ τῶν ὑλικῶν θυσιῶν, εἰς ἃς ὑπὲρ αὐτῆς ὑπεβάλλετο κατὰ καιροὺς ἡ ὀρθόδοξος ἱεραρχία πρὸς συντήρησιν καὶ προαγωγήν, ἵνα καὶ κληρικοὶ δόκιμοι καὶ ἀνώτεροι τῶν παρὰ τὸν Δούναβιν ἡγεμονιῶν ὑπάλληλοι ἐκπαιδεύωνται ἐν αὐτῇ· τὸ γράμμα δηλοῖ ἅμα καὶ τὰς αἰτίας τὰς ἐπενεγκούσας ἐνίοτε ἐν τῷ βίῳ τῆς Σχολῆς μικρὰν ἀνάπαυλαν, καὶ ἃς ὑπέδειξα προηγουμένως. Ἐξ αὐτοῦ δὲ φαίνεται καὶ πόσον χρηματικῶς αὐτῇ συνέδραμεν ὁ πατριάρχης Νεόφυτος, οὗ τὴν γνώμην ἐφώρασε κίβδηλον ὁ Μακραῖος.

Ἀτυχῶς ἐν τῷ ἐπὶ μεμβράνης σιγιλλιώδει γράμματι ὁ ἀπρόσεκτος πατριαρχικὸς γραμματεὺς παρέλιπε τὸν μῆνα, καθ' ὃν ἀπελύθη τὸ γράμμα, ἔχον ὧδε :

Νεόφυτος, ἐλέῳ Θεοῦ, ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης καὶ οἰκουμ. πατριάρχης.

† Μακροὶ μὲν πολλάκις ἀποτείνονται λόγοι καὶ οὐκ εὐαρίθμοις τοῖς γράμμασιν ἐνετύχομεν περὶ τῆς συστάσεως καὶ διαμονῆς τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει σχολῆς πρὸς μαθημάτων καὶ λόγων ἐπίδοσιν, ὡς τὴν παιδείαν οὖσαν οἷον οὐκ ἄλλο θεόσδοτον καὶ κοινῇ τῷ γένει ἀγαθόν· ταύτην γὰρ εἶναι, ἥτις τὴν θεωρίαν τῶν ὄντων τοῖς ἀνθρώποις περιποιεῖ ἐπί τε τῶν φυσικῶν καὶ θεολογικῶν, καὶ ἐν οἷς τὰ τῶν μεγεθῶν καὶ ἀριθμῶν πρόκειται, ὡς ἔχουσι, λαβεῖν, ἀχλὺν μὲν πᾶσαν τοῦ ψεύδους διασκεδάζουσαν, λαμπρὰν δὲ τὴν ἀλήθειαν ὡς ἀπὸ πυρσοῦ ἡμῖν προφαίνουσαν, καὶ ἀφ' οὗ μὲν ἀποσπῶσα, πρὸς ἣν δὲ κατὰ βραχὺ προβιβάζουσα, καὶ πάσαις ταῖς διανοητικαῖς τὸν ἄνθρωπον κοσμοῦσα ἀρεταῖς· ταύτην εἶναι, ἥτις τὴν τοῦ ἀγαθοῦ διάγνωσιν θαυμασίως ὡς ἡμῖν περιτίθησι, τὰ μὲν ἑλέσθαι, τὰ δὲ φυγεῖν παραινοῦσα· δι' αὐτῆς τοῖς ἤθεσι καταρτίζεσθαι ἡμᾶς φρονήσει, σωφροσύνῃ, δικαιοσύνῃ, ἐγκρατείᾳ τε καὶ καρτερίᾳ καὶ ταῖς λοιπαῖς ἐγκαλλωπιζομένους ἠθικαῖς ἀρεταῖς· δι' αὐτῆς ἐκδιδάσκεσθαι ὅπως τὰ κατ' οἶκον εὖ διῳκημένα ἕξομεν πρός τε γυναῖκας καὶ παῖδας, καὶ πρὸς δούλους καὶ κτήματα· καὶ ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ πρὸς πᾶν εἶδος πολιτεύματος ἀρίστους ἐκτιθεῖσα τοὺς νόμους, καὶ πῶς τοῖς πολιτικοῖς χρηστέον πράγμασιν ἐκδιδάσκουσα, ἄρχοντάς τε καὶ ἀρχομένους καὶ πολίτας ἀγαθοὺς ἁπλῶς τε καὶ πρὸς ὡρισμένον πολίτευμα ἀποφαίνουσα· καὶ συνελόντι φάναι, ταύτην εἶναι τὴν τὸν ἄνθρωπον μέγαν μὲν ταῖς θεωρητικαῖς, μέγαν δὲ ταῖς πρακτικαῖς αἴρουσαν ἀρεταῖς καὶ ὅμοιον τῷ Θεῷ, ᾗ δυνατὸν, παρεχομένην. Τοιαῦτα μὲν οὖν διὰ μακρῶν προεκδέδοται γράμματα, ἐπαίνους μὲν πλείστους ὅσους τῇ παιδείᾳ περιάπτοντα, τῆς δὲ σχολῆς περὶ πολλοῦ ποιούμενα εἴ τις ἐπιμελεῖτο πρὸς τὴν τοῦ γένους ὠφέλειαν. Ὅμως δ' οὖν τά γε κατὰ τὴν σχολὴν ταύτην γλίσχρως ἔχοντα ταῖς προσόδοις κατελάβομεν, καὶ διδασκάλους μὲν μεψιμοιροῦντας ὅτι μόλις ποτὲ καὶ πονήρως τὰ διδασκάλια ἀποφέρουσι, τῶν δὲ μαθητῶν τοὺς ἐνδεεῖς καὶ ἀπόρους θύραν ἐκ θύρας ἀμείβοντας καὶ μονονουχὶ προσαιτοῦντας, ἔστι δ' ὅπου καὶ τῶν οἰκιῶν ἀπελαυνομένους ἐπὶ προῦπτῳ κινδύνῳ, καὶ τὸν μόλις διασωζόμενον σπινθῆρα παιδείας ἀποσβεσθέντα ἀπολιπεῖν τὸ πάλαι ποτὲ ἐπὶ λόγοις μέγα ὄνομα ἐσχηκὸς γένος ἡμέτερον. Ταύτῃ τοι ἡμῖν τε μετὰ τῆς περὶ ἡμᾶς ἱερᾶς ἀδελφότητος καὶ πάσῃ τῇ ἐκλάμπρῳ καὶ εὐγενεῖ χορείᾳ μετὰ τῶν λοιπῶν προκριτωτέρων τοῦ γένους ἡμῶν βουλευομένοις ὅπως τά γ' ἐς δύναμιν ἀνακτησόμεθα ἀναλαβόντες τὸ ἐπὶ παιδείᾳ κλέος, ἔδοξεν ἐκ μέσου ποιήσασθαι ὅσα περ ἂν ἐν ποδῶν προσταίη ἡμῖν πρὸν τὸν σκοπὸν, πᾶσαν μὲν ἀπορίαν λύσαντας διδασκάλων καὶ μαθητῶν, ἆθλα δὲ προθέντες ἀνελέσθαι, οἵτινες ἂν τῶν μαθητῶν ἀξίους ἑαυτοὺς παράσχωνται τῇ τε ἐν τοῖς μαθήμασιν ἐπιδόσει καὶ τῇ τῶν ἠθῶν κοσμιότητι· οὐκ ἔστι γὰρ, οὐκ ἔστι τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀποροῦντα καὶ λιμῷ πιεζόμενον τῶν πρὸς εὐζωΐαν ἀντέχεσθαι τῷ νοΐ, οὔτε, ἄθλων μὴ προκειμένων, εἰς μάτην ἀποδύεσθαι πρὸς ἀγῶνας. Πρὸς λύσιν οὖν τούτων ἁπάντων καὶ ἐφ' ᾧ τὸ σκοπούμενον κατεργάσασθαι, ἔγνωμεν ἤδη διδάσκαλον ἐπὶ δύο ὑποδιδασκάλους ἀποδείξαντες, καὶ δυοκαίδεκα μαθητὰς ὑποτρόφους εἰσποιησάμενοι, συμβαλέσθαι τὰ ἀρκοῦντα πρὸς μισθούς τε καὶ τροφὴν,

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 535 – 537 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

καὶ τὴν ἄλλην τούτων ἐπιμέλειαν, ὅρους ἐκθέντες, καθ' οὓς τὰ τῆς σχολῆς ταύτης διοικηθήσεται. Καὶ δὴ, ἀπὸ κοινῆς συνεισφορᾶς μεγαλοπρεπῶς προσεγένετο εἰς τὴν σχολὴν ταύτην, τό γε νῦν εἶναι, πεντήκοντα καὶ ὀκτακόσια ἐπὶ ταῖς ἑξήκοντα τέσσαρσι χιλιάσι τῶν γροσίων, εἰκοσιτρεῖς μὲν χιλιάδες καὶ ὀκτακόσια φαμὲν τὰ προϋπάρχοντα παρὰ τῆς ἱερᾶς ἀδελφότητος τῶν ἁγίων ἀρχιερέων, ἐν οἷς καὶ πεντακόσια τῆς ἡμῶν μετριότητος, τὰ δὲ ἤδη προσγεγνημένα εἰς τὴν σχολὴν, δύο μὲν χιλιάδες καὶ πεντακόσια γρόσια παρὰ τῆς ἡμῶν αὖθις μετριότητος, ἐννέα δὲ χιλιάδες καὶ τετρακόσια πεντήκοντα αὖθις παρὰ τῶν ἱερωτάτων συναδελφῶν ἡμῖν ἁγίων ἀρχιερέων, χίλια δὲ παρὰ τοῦ μακαριωτάτου καὶ ἁγιωτάτου πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητοῦ καὶ περιποθήτου ἡμῶν ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ κυρίου κυρίου Ἀνθίμου· παρὰ δὲ τῶν εὐσεβεστάτων καὶ ὑψηλοτάτων αὐθεντῶν ἡμετέρων κατὰ Πνεῦμα υἱῶν ἀγαπητῶν καὶ περιποθήτων, τρεῖς χιλιάδες μὲν παρὰ τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου αὐθέντου πάσης Οὐγγροβλαχίας κυρίου κυρίου Ἀλεξάνδρου Κωνσταντίνου Μουρούζη βοεβόδα καὶ ἔτι χίλια ἑξακόσια παρὰ τῆς Αὐτοῦ Ὑψηλότητος τὸ ἤδη ἀπὸ Βλαχίας ἀποδεδειγμένον ἐτήσιον δι' ἐκλάμπρου αὐθεντικοῦ αὐτοῦ χρυσοβούλλου, τρεῖς χιλιάδες δὲ παρὰ τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου αὐθέντου πάσης Μολδαυΐας κυρίου κυρίου Κωνσταντίνου Σούτζου βοεβόδα, παρὰ δὲ τῶν ἐκλαμπροτάτων καὶ περιβλέπτων μπεηζαδέδων ἡμετέρων κατὰ Πνεῦμα υἱῶν ἀγαπητῶν καὶ περιποθήτων, δύο μὲν χιλιάδες καὶ πεντακόσια γρόσια παρὰ τοῦ περιβλέπτου μπεηζαδὲ καὶ μεγάλου ἑρμηνέως τῆς κραταιᾶς βασιλείας κυρίου Γεωργίου Μουρούζη, δύο δὲ χιλιάδες παρὰ τοῦ ἐκλαμπροτάτου ἀδελφοῦ αὐτοῦ κυρίου Δημητρίου Μουρούζη, δύο δὲ χιλιάδες παρὰ τοῦ ἐκλαμπροτάτου μπεηζαδὲ κυρίου Γρηγορίου Σούτζου, παρὰ δὲ τῶν εὐγενεστάτων ἀρχόντων ἡμετέρων κατὰ Πνεῦμα υἱῶν ἀγαπητῶν καὶ περιποθήτων, πεντακόσια μὲν γρόσια παρὰ τοῦ ἄρχοντος σπαθάρη καὶ δραγομάνου τοῦ βασιλικοῦ στόλου κυρίου Κωστάκη Χαντζερλῆ, χίλια δὲ παρὰ τοῦ ἄρχοντος χατμάνου κυρίου Χουρμουζάκη, χίλια δὲ παρὰ τοῦ ἄρχοντας ποστελνίκου κυρίου Εὐσταθίου, χίλια πεντακόσια δὲ τὸ βανᾶτον τῆς ἐν Μολδαυΐᾳ μοσίας τῆς προανατεθειμένης εἰς τὴν σχολὴν ταύτην παρὰ τοῦ ἀοιδίμου καὶ ἀειμνήστου αὐθέντου Κωνσταντίνου Μουρούζη βοεβόδα, τέσσαρες δὲ χιλιάδες τὰ δι' ἐμβατοικίων εἰς τὴν σχολὴν ταύτην χρεωστούμενα, παρὰ αὐθεντικῶν προσώπων καὶ ταῦτα προανατεθειμένα, τέσσαρες δὲ χιλιάδες καὶ πεντακόσια ἀπὸ τοῦ παγκαρίου τοῦ ἡμετέρου πατριαρχικοῦ ναοῦ, κοινῇ γνώμῃ ἤδη ἀνατεθέντα, καὶ χίλια πεντακόσια γρόσια ἀπὸ ψυχομεριδίων, πεντακόσια μὲν τοῦ ἀοιδίμου πατριάρχου Καλλινίκου, πεντακόσια δὲ τοῦ μακαρίτου Σισανίου Κυρίλλου, καὶ πεντακόσια διὰ τοῦ ἱερωτάτου καὶ περιποθήτου συναδελφοῦ ἡμῶν ἁγίου Ἡρακλείας κὺρ Μεθοδίου. Ταῦτα μὲν οὖν, τὰ μὲν πρότερον τὰ δὲ ἤδη προσγεγενημένα εἰσὶν εἰς τὴν σχολὴν ταύτην, ὡς ἐν τῷ περὶ τούτων ἐνυπογράφῳ φαίνεται καταστίχῳ· οὕτω δὲ προθύμως καὶ θᾶττον ἢ ὡς αὐτὴ ἤλπιζε προχωρησάσης τῆς ἐπ' αὐτῷ χρηματολογίας, χαίρομέν τε πρὸς σαίνουσαν τὴν ἐλπίδα καὶ ἡδίσταις, ὡς εἰκὸς, ταῖς ἐλπίσι κατέστημεν εἰπως ἀλλὰ νῦν γε ἐγγένοιτο ἡμῖν τὴν τοῦ γένους ἐν λόγοις δυνατὴν ἐπίδοσιν ἐπιδεῖν· ταῦτα ἄρα ἀπροὶξ τοῦ ἔργου ἐχόμενοι τοὺς κοινοῦ δόξαντας περὶ τῆς σχολῆς ὅρους τούς δε τιθέαμεν· α') μὲν οὖν ἔστω συνοδικὸν κατάστιχον τῶν τε πρότερον καὶ τῶν ἤδη προσγενημένων εἰς τὴν σχολὴν, ὡς ἀνωτέρω, πόσα καὶ παρὰ τίνος ἐδόθησαν· β') δὲ ἔστωσαν ἐπίτροποι τῆς σχολῆς, δύο μὲν ὡς παρὰ τοῦ ἀεὶ παναγιωτάτου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου καὶ τῆς ἱερᾶς συνόδου ἀρχιερεῖς, οἵτινες ἂν τύχωσι μᾶλλον τῶν ἄλλων παιδείας μετειληφότες, δύο δὲ ἄρχοντες ὡς ἀπὸ τῆς πανεκλάμπρου καὶ εὐγενοῦς χορείας, δύο δὲ ὡς παρὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει δύο εὐλογημένων ρουφετίων τῶν χριστιανῶν γουναράδων καὶ τζεβαερτζήδων· ἔφοροι δὲ καὶ ναζίριδες ἐπ' αὐτοῖς, ὅ,τε ἀεὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης καὶ ὁ ἀεὶ μέγας διερμηνευτὴς τῆς κραταιᾶς βασιλείας· γ') δὲ τὰ τῆς σχολῆς χρήματα διδόσθοσαν ἐπὶ τόκῳ, μὴ μέντοι παρὰ ἐμπόροις ἢ ἄλλοις τισὶν, ἀλλὰ μόνον εἰς ἐπαρχίας ἀρχιερέων καὶ δι' αὐλικῶν ὁμολογιῶν· δ') δὲ διδάσκαλοι ἀποκαθιστάσθωσαν τρεῖς, πρῶτος, δεύτερος καὶ τρίτος, ὁ μὲν πρῶτος τῇ αἱρέσει καὶ συναινέσει τῶν τε ναζίριδων καὶ ἐπιτρόπων, οἱ δὲ λοιποὶ δύο τῇ συναινέσει καὶ αἱρέσει τῶν τε ἐπιτρόπων καὶ τοῦ πρώτου

διδασκάλου, ὅστις, ἐπειδὰν ἀποκαταστῇ, ἔστω καὶ αὐτὸς εἷς τῶν ἐπιτρόπων καὶ τὰ αὐτὰ ἐκείνοις δυνάμενος· ε΄) δὲ ἔστωσαν καὶ μαθηταὶ ὑπότροφοι δυοκαίδεκα, οἵτινες πένητες καὶ ἄποροι ὄντες εὐφυΐαν τε καὶ ἐπιμέλειαν πρὸς τὴν περὶ τὰ μαθήματα ἐμφαίνουσιν ἐπίδοσιν, καὶ οἷοι ὑπὸ ἐγγυηταῖς ἀξιοπίστοις προσκαρτερῆσαι τῇ σχολῇ, λιπαρῶς προσανέχοντες τοῖς μαθήμασι, μέχρις οὗ οἱ ἐπίτροποι ἀρχιερεῖς καὶ ὁ πρῶτος διδάσκαλος ἕκαστον αὐτῶν ἄλις ἔχοντα μαθήσεως κατιδόντες ἀπολύσωσι τῆς σχολῆς· τούτοις δ' ἀπὸ τῶν τῆς σχολῆς προσόδων προκείσθω τὰ πρὸς τροφὴν καὶ ἐσθῆτα, ὅπως ἂν κοινῇ δόξῃ, ἐπὶ κοινοβιακὴν φοιτώντων τράπεζαν· ς΄) αἱ τῆς σχολῆς ὁμολογίαι ἐν σιδηρῷ κιβωτίῳ ἐπὶ γκιαργκιρίου τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας παρακατατεθείσθων ὑπὸ κλειδὶ καὶ σφραγῖσι, καὶ τὰς μὲν σφραγίδας ἐπιθήσουσιν οἱ ἐπίτροποι ἀρχιερεῖς, ἡ δὲ κλεὶς ἐπιτραπήσεται τοῖς ἐκ τῶν εἰρημένων ῥουφετίων ἐπιτρόποις· ζ΄) τοῖς ἐπιτρόποις προκείσθω ἔργον, ἴδιον μὲν τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἐπιμελεῖσθαι καὶ διερευνᾶν τὰ περὶ τῆς ἐν τοῖς μαθήμασιν ἐπιδόσεως τῆς σχολῆς, κοινὸν δὲ, παραλαμβάνοντας τὰς προσόδους, ποιεῖσθαι τὰς εἰρημένας ἤδη δαπάνας, τάς τε ἄλλας καὶ τὰς πρὸς μισθοὺς καὶ τροφὰς διδασκάλων καὶ μαθητῶν· η΄) δ', ἐπειδὴ πολλάκις λοιμὸς κατασκήψας, ἀπορίᾳ συνοικίας, διασπαρέντων τῇδε κἀκεῖσε διδασκάλων καὶ μαθητῶν, διέσχε καὶ διέκοψε τὴν τῶν μαθημάτων παράδοσιν, ἵνα μηκέτι τοιοῦτον γίγνηται, ἔστω κοινὴ ἐπιμέλεια καὶ αὕτη τοῖς ἐπιτρόποις, ὅπως πρὸς τὰς τοιαύτας χρείας ἀποδειχθήσεται μετοίκησις τῆς σχολῆς ἀσφαλὴς καὶ ἐπιτηδεία· θ΄) δὲ, τοῖς διδασκάλοις ἀποδεδεχθω κατ' ἔτος, τῷ μὲν πρώτῳ χίλια πεντακόσια γρόσια, τῷ δὲ δευτέρῳ χίλια, τῷ δὲ τρίτῳ πεντακόσια, ὧν τινων διδόσθωσαν αὐτοῖς ἐκ τοῦ παραυτίκα κατὰ τετραμηνίαν ἑκάστην ἄνευ τινὸς ἀναβολῆς· μετεχέτωσαν δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ διδάσκαλοι πρὸς τῷ μισθῷ καὶ τῶν εἰς τροφὴν ὡρισμένων, καὶ οἱ μὲν δύο ὑποδιδάσκαλοι τῆς κοινῆς τοῦ κοινοβίου μετεχόντων τραπέζης, ὁ δὲ ἤδη πρῶτος διδάσκαλος, ὡς διὰ τὸν γάμον μηδόλως ταύτης μετέχων, ἀπολαμβανέτω κατ' ἔτος, πρὸς τῷ ἐτησίῳ μισθῷ, καὶ πεντακόσια γρόσια εἰς βοήθειαν τῶν πρὸς τροφὴν αὐτοῦ κατ' οἶκον δαπανημάτων, καθ' ἑκάστην τετραμηνίαν ἀνὰ ἑκατὸν ἑξήκοντα καὶ ἓξ γρόσια καὶ ἄσπρα ὀγδοήκοντα· ι΄) δὲ, τὰ μὲν ἐν ἔθει καὶ ὡρισμένα δαπανήματα καθ' ἑαυτοὺς οἱ ἐπίτροποι ποιήσονται, τὰς δὲ μὴ ὡρισμένας μηδὲ κοινῇ δεδογμένας περὶ τὴν σχολὴν δαπάνας μηδόλως ἐξέστω τοῖς ἐπιτρόποις ἐφ' ἑαυτῶν ποιεῖσθαι, πρὶν ἂν ἀνακοινωσάμενοι συναινοῦντας παραλάβωσι καὶ τοὺς ἀεὶ ἐφόρους· καὶ ἑκάστου ἔτους α΄ ἀπριλλίου, μηδὲν ὑπερθέμενοι, λόγον διδότωσαν ἐπὶ συνόδου διὰ καθαρῶν καταστίχων, παρόντων καὶ τῶν προκριτωτέρων χριστιανῶν τῶν ῥηθέντων δύο ῥουφετίων, περὶ τῶν προσόδων καὶ δαπανημάτων τῆς σχολῆς· τῶν δὲ προσόδων, ἀφαιρεθέντων τῶν δαπανημάτων, αἱ καταλειπόμεναι, εἰ οὕτω τύχοι, καὶ ὅσα περ ἂν τοῦ λοιποῦ προσγένηται κἀκεῖνα, προστιθέμενα τῷ ῥηθέντι συνοδικῷ καταστίχῳ, ἐπιτραπήσεται τοῖς ἐπιτρόποις, ἐφ' ᾧ ὁμοίως τοῖς προτέροις τε καὶ ἀρχαίοις τοκίζεσθαί τε καὶ φυλάττεσθαι· ια΄) ἡ τῶν ὑποτρόφων μαθητῶν ἀποκατάστασις καὶ ἡ δι' ἀμέλειαν ἢ κακοήθειαν αὐτῶν ἀποβολὴ ἰδία ἔστω τῶν ἀρχιερέων ἐπιτρόπων καὶ τοῦ πρώτου διδασκάλου, μηδενὸς ἄλλου ἀντεπεισάγοντος τὸν οὕτως ἀποβληθέντα· ιβ΄) δὲ καὶ τελευταῖον, ὅσοι περ ἂν τῶν μαθητῶν ἀναφανῶσιν ἐπιδεδοκότες μὲν ἐν τοῖς μαθήμασι, κόσμιοι δὲ τοῖς ἤθεσι καὶ ἄξιοι, τούτοις προκείσθω ἀνελέσθαι γέρα καὶ ἆθλα, τοῖς μὲν ἐκ τοῦ βήματος ἐπαρχίας τὰς προσηκούσας, γνώμῃ κοινῇ καὶ διὰ ψήφων κανονικῶν, τοῖς δὲ λαϊκοῖς ἐπιδιδόσθω γράμματα τῶν ἀρχιερέων ἐπιτρόπων καὶ τοῦ πρώτου διδασκάλου, ἀποδεικτικὰ τῆς ἐπιδόσεως αὐτῶν καὶ κοσμιότητος, καθ' ἃ εἰς ὑπουργίας προαχθήσονται αὐθεντειῶν καὶ τῆς λοιπῆς ἀξιωθήσονται ὠφελείας καὶ τιμῆς τῆς προσηκούσης. Ὅρους οὖν τούτους περὶ τῆς κοινῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ταύτης σχολῆς, γνώμῃ κοινῇ, τεθειμένους, ἐδοξε κρατῦναι καὶ ἐπικυρῶσαι καὶ διὰ τοῦ παρόντος ἡμετέρου πατριαρχικοῦ συνοδικοῦ σιγιλλιώδους ἐν μεμβράναις γράμματος. Καὶ δὴ γράφοντες ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν τάδε: α΄) μὲν ἵνα ἐς ἀεὶ διαμένῃ συνοδικὸν κατάστιχον περὶ πάντων τῶν προσόντων εἰς τὴν σχολὴν ὅσα τε καὶ παρ' οὕτινος ἂν δεδομένα ὦσι· β΄) δὲ ἵνα ὦσιν ἐπίτροποι τῆς

σχολῆς, δύο μὲν ὡς παρὰ τοῦ ἀεὶ παναγιωτάτου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου καὶ τῆς ἱερᾶς συνόδου ἀρχιερεῖς οἱ μᾶλλον τῶν ἄλλων παιδείας μετειληφότες, δύο δὲ ἄρχοντες ὡς παρὰ τῆς πανεκλάμπρου καὶ εὐγενοῦς χορείας, δύο δὲ ὡς παρὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει δύο εὐλογημένων ρουφετίων, γουναράδων καὶ τζεβαερτζίδων, ἔφοροι δὲ καὶ ναζήριδες ἐπ᾽ αὐτοῖς ὅ,τε ἀεὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης καὶ ὁ ἀεὶ διερμηνευτὴς τῆς κραταιᾶς βασιλείας· γ΄) δὲ, τὰ τῆς σχολῆς χρήματα διδόσθωσαν ἐπὶ τόκῳ, μὴ μέντοι παρὰ ἐμπόροις ἢ ἄλλοις τισὶν, ἀλλὰ μόνον εἰς ἐπαρχίας ἀρχιερέων· δ΄) δὲ, διδάσκαλοι καθεστῶτες ὧσι τρεῖς, πρῶτος, δεύτερος, καὶ τρίτος, ὁ μὲν πρῶτος τῇ αἱρέσει καὶ συναινέσει τῶν ἐφόρων καὶ ἐπιτρόπων, οἱ δὲ λοιποὶ δύο τῇ συναινέσει καὶ αἱρέσει τῶν τε ἐπιτρόπων καὶ τοῦ πρώτου διδασκάλου, ὅστις, ἐπειδὰν ἀποκαταστῇ, ἔστω καὶ αὐτὸς εἷς τῶν ἐπιτρόπων καὶ τὰ αὐτὰ ἐκείνοις δυνάμενος· ε΄) δὲ, ἵνα παρατρέφωνται εἰς τὴν σχολὴν ταύτην δυοκαίδεκα μαθηταὶ, οἷς τισιν ἂν πένησι καὶ ἀπόροις οὖσιν εὐφυΐα τε καὶ ἐπιμέλεια περὶ τὰ μαθήματα ἐμφαίνηται, καὶ οἵοι ὑπὸ ἐγγυηταῖς ἀξιοπίστοις ἐγκαρτερῆσαι τοῖς μαθήμασιν ἐπιμελῶς ἄχρις ἂν οἱ ἐπίτροποι ἀρχιερεῖς καὶ ὁ πρῶτος διδάσκαλος ἀπολύσωσιν αὐτοὺς ὡς ἱκανῶς τῆς παιδείας μετασχόντας καὶ μαθήσεως· οὗτοι δὲ ἀπὸ τῶν τῆς σχολῆς προσόντων ἀπολαμβάνωσι τὰ πρὸς τροφὴν καὶ ἐσθῆτα, ὅπως ἂν κοινῇ δόξῃ, ἐπὶ τὴν κοινοβιακὴν φοιτῶντες τράπεζαν· ς΄) δὲ, αἱ τῆς σχολῆς ὁμολογίαι ἐπὶ τοῦ γκιαργκιρίου τῆς καθ᾽ ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας ἐν σιδηρῷ κιβωτίῳ διαφυλάττωνται, ὑπὸ κλειδὶ καὶ σφραγίσιν, ὧν τὰς μὲν σφραγίδας ἐπιθήσουσιν ἀεὶ οἱ ἐπίτροποι ἀρχιερεῖς, τὴν δὲ κλεῖν παραλήψονται οἱ ἐκ τῶν εἰρημένων ρουφετίων ἐπίτροποι· ζ΄) δὲ, οἱ ἐπίτροποι, ἰδίως δὲ οἱ ἀρχιερεῖς, ἐπιμελῶνται καὶ διερευνῶσι τὰ περὶ τῆς ἐν τοῖς μαθήμασι] ἐπιδόσεως τῆς σχολῆς, κοινῶς δὲ σύμπαντες παραλαμβάνωσι μὲν τὰς προσόδους, ποιῶνται δὲ τὰς εἰρημένας ἤδη δαπάνας, τάς τε ἄλλας καὶ τὰς εἰς μισθοὺς καὶ τροφὰς διδασκάλων καὶ μαθητῶν· η΄) ἐπεὶ δὲ πολλάκις διὰ κατασκήψαντα λοιμὸν, ἀπορίᾳ συνοικίας, διεσπάρησαν μὲν τῇδε κἀκεῖσε διδάσκαλοι καὶ μαθηταὶ, διέλιπε δὲ καὶ διεκόπη ἡ τῶν μαθημάτων παράδοσις, ὡς ἂν τοῦ λοιποῦ μὴ τοιοῦτόν τι γίγνηται, ἐπιμελῶνται κοινῶς καὶ τούτου οἱ ἐπίτροποι, ὅπως πρὸς τὰς τοιαύτας χρείας ἀποδεδειγμένη ἔσται μετοίκησις τῆς σχολῆς ἀσφαλής τε καὶ ἐπιτηδεία· θ΄) δὲ, οἱ διδάσκαλοι ἀποφέρωσι κατ᾽ ἔτος καὶ διδασκάλια, ὁ μὲν πρῶτος γρόσια χίλια πεντακόσια, ὁ δὲ δεύτερος χίλια, ὁ δὲ τρίτος πεντακόσια, καὶ τούτων δοθήσονται αὐτοῖς ἐκ τοῦ παραχρῆμα, καθ᾽ ἑκάστην τετραμηνίαν ἀρχομένην, ἄνευ τινὸς ἀναβολῆς, μετέχωσι δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ διδάσκαλοι πρὸς τῷ μισθῷ καὶ τῶν εἰς τροφὴν ὡρισμένων, οἱ μὲν δύο ὑποδιδάσκαλοι τῆς κοινῆς τοῦ κοινοβίου δηλονότι τραπέζης, ὁ δὲ ἤδη πρῶτος διδάσκαλος, ὡς διὰ τὸν γάμον μὴ μετὸν αὐτῷ ταύτης, ἀπολαμβάνῃ κατ᾽ ἔτος, πρὸς τῷ ἐτησίῳ μισθῷ, καὶ πεντακόσια γρόσια πρὸς βοήθειαν τῶν πρὸς τροφὴν αὐτοῦ κατ᾽ οἶκον δαπανημάτων, καθ᾽ ἑκάστην τετραμηνίαν ἀνὰ ἑκατὸν ἑξήκοντα ἓξ γρόσια καὶ ἄσπρα ὀγδοήκοντα· ι΄) δὲ τὰς μὲν ἔθει καὶ ὡρισμένας δαπάνας ἐφ᾽ ἑαυτῶν οἱ ἐπίτροποι δαπανῶσι, τὰ δὲ μὴ ὡρισμένα μηδὲ κοινῇ δεδογμένα περὶ τὴν σχολὴν δαπανήματα μηδόλως δύνωνται οἱ ἐπίτροποι καθ᾽ ἑαυτοὺς ποιεῖν, πρὶν ἂν ἀνακοινωσάμενοι συναινούντων πειραθῶσι καὶ τῶν ἀεὶ ἐφόρων· ἑκάστου δὲ ἔτους ἀπριλλίου α΄, μηδὲν ὑπερθέμενοι, λόγον διδότωσαν ἐπὶ συνόδου διὰ καθαρῶν καταστίχων, παρόντων καὶ τῶν προκριτωτέρων χριστιανῶν τῶν ῥηθέντων δύο ρουφετίων περὶ τῶν προσόδων καὶ δαπανημάτων τῆς σχολῆς ταύτης, ἀφαιρεθέντων δὲ τῶν δαπανημάτων, εἰ τύχοιεν καταλιπόμεναι πρόσοδοι, αὗταί τε καὶ ὅσα περ ἂν τοῦ λοιποῦ προσγένηται, κακεῖνα προστιθέμενα τῷ ῥηθέντι συνοδικῷ καταστίχῳ, ἐπιτρέπωνται τοῖς ἐπιτρόποις ὡς ἂν τοῖς προτέροις τε καὶ ἀρχαίοις τοκίζωνταί τε καὶ φυλάττωνται· ια΄) δὲ, ἡ τῶν ὑποτρόφων μαθητῶν ἀποκατάστασις καὶ ἡ δι᾽ ἀμέλειαν ἢ κακοήθειαν αὐτῶν ἀποβολὴ ἰδία ἔστω τῶν ἀρχιερέων ἐπιτρόπων καὶ τοῦ πρώτου διδασκάλου, μηδενὸς ἄλλου ἀντεπεισάγοντος τὸν οὕτως ἀποβληθέντα· ιβ΄) δὲ, ὅσοι περ ἂν τῶν μαθητῶν παράσχωνται ἑαυτοὺς ἐπιδεδοκότας μὲν ἐν τοῖς μαθήμασι, κοσμίους δὲ τοῖς ἤθεσι καὶ ἀξίους, τούτοις προκείσθω ἀνελέσθαι γέρα καὶ ἆθλα, τοῖς μὲν ἐκ τοῦ βήματος ἐπαρχίας τὰς προσηκούσας, γνώμῃ κοινῇ καὶ διὰ κανονικῶν ψήφων, τοῖς δὲ λαϊκοῖς ἐπιδίδωνται γράμματα τῶν ἀρχιερέων ἐπιτρόπων καὶ τοῦ πρώτου διδα-

σκάλου, ἀποδεικτικὰ τῆς ἐπιδόσεως καὶ κοσμιότητος αὐτῶν, καθ' ἃ εἰς ὑπουργίας προαχθήσονται αὐθεντειῶν, καὶ τῆς λοιπῆς ἀξιωθήσονται ὠφελείας καὶ τιμῆς τῆς προσηκούσης. Ταῦτα μὲν οὖν ὡς κοινῇ δεδογμένα ἐπαναλαβόντες καὶ ἀπαριθμησάμενοι κατὰ κοινὴν αἴτησιν τοῦ γένους ἡμῶν ἐπικυροῦμεν, ἵνα ἔχωσι τὸ κῦρος ἐς ἀεὶ ἀμετάτρεπτον καὶ διαφυλάττωνται πάντῃ ἀπαρασάλευτα. Ὅς,τις δ' ἂν καὶ ὁποῖος τῶν χριστιανῶν, μικρὸς ἢ μέγας, ἱερωμένος ἢ λαϊκὸς, ὁποιασοῦν τάξεως καὶ βαθμοῦ, ἐπιχειρήσῃ ποτὲ ἀνελεῖν καὶ ἀνατρέψαι τὰ ἐν τῷ παρόντι γνώμῃ κοινῇ τοῦ γένους ἡμῶν καὶ συνοδικῇ ἀποφανθέντα, ἢ ἐν νῷ βάλληται τὴν κατάλυσιν τῆς θείᾳ χάριτι συνεστηκυίας ταύτης σχολῆς καὶ διακώλυσιν τῆς ἐν τοῖς μαθήμασιν ἐπιδόσεως, ἢ ὑπὸ εὐφήμους λόγους καὶ προσχήματι ζήλου κακοβούλως καὶ κακοήθως τὴν ἀναίρεσιν τοῦ κοινωφελοῦς τουτουὶ βουλεύσει ἔργου, καὶ ὁ κατ' ἄγνοιαν ἢ ἑκουσίως τοῖς τοιούτοις συγκατατιθέμενος ἀφωρισμένος εἴη ἀπὸ Θεοῦ Κυρίου Παντοκράτορος καὶ κατηραμένος καὶ ἀσυγχώρητος, καὶ τῷ αἰωνίῳ ἀναθέματι ὑπόδικος, καὶ ἔνοχος τῷ ἀσβέστῳ πυρὶ τῆς γεέννης, καὶ πάσαις ταῖς πατρικαῖς καὶ συνοδικαῖς ἀραῖς ὑπεύθυνος, καὶ ἡ μερὶς αὐτοῦ μετὰ τοῦ προδότου Ἰούδα καὶ τῶν θεομάχων ἰουδαίων τῶν σταυρωσάντων τὸν Κύριον τῆς δόξης, καὶ προκοπὴν μήποτε ἴδοι ἐν οἷς ἐργάζεται. Καὶ ταῦτα μὲν ἀπεφάνθη καὶ κεκύρωται συνοδικῶς. Εἰς δὲ τὴν περὶ τούτων ἔνδειξιν καὶ διηνεκῆ τὴν ἀσφάλειαν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν σιγιλλιῶδες ἐν μεμβράναις γράμμα, κατὰ κοινὴν αἴτησιν τῶν προκριτωτέρων τοῦ γένους ἡμῶν, καταστρωθὲν κὰν τῷ περὶ τούτων ἱερῷ κώδηκι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας, καὶ ἐδόθη τοῖς ἐπιτρόποις τῆς σχολῆς ταύτης.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ ᾳψγ', κατὰ μῆνα.

† Νεόφυτος ἔλεῳ, Θεοῦ, ἀρχιεπίσκοπος Κων. σταντινουπόλεως νέας Ρώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

† Ὁ Καισαρείας Γρηγόριος— † ὁ Ἐφέσου Σαμουὴλ— † ὁ Ἡρακλείας Μεθόδιος— † ὁ Κυζίκου Ἀγάπιος— † ὁ Νικομηδείας Ἀθανάσιος— † ὁ Χαλκηδόνος Ἱερεμίας— † ὁ Δέρκων Γεράσιμος— † . . . .— † ὁ Ἄρτης Μακάριος— † ὁ Ἀγκύρας Ἰωαννίκιος— † ὁ Μελενίκου Λεόντιος— † ὁ Ἀγχιάλου Φιλόθεος— † ὁ Βάρνης Φιλόθεος— † ὁ Ξάνθης Μαθαναὴλ— † ὁ Πόσνας Παΐσιος.

ΑΝΑΓΡΑΦΗ ΤΜΝΩΝ ΚΑΙ ΕΓΚΩΜΙΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΕΥΦΗΜΙΑΝ

Οἱ οἶκοι ἔχοντες ἀκροστιχίδα «Τῷ . . .»

1. Τῆς πανευφήμου ὁ ναὸς παράδεισος ἐδείχθη, ἐν μέσῳ κεκτημένος φυτὸν ἀθανασίας, τὸ σῶμα ταύτης τὸ σεπτόν. Τούτου οἱ τρυγῶντες καρποὺς τοὺς εὐθαλεῖς συντόμως ἁγιάζονται· ὁρῶντες δὲ θαυμάζουσιν ὅτι πῶς ὄντα νεκρὸν σῶμα ὥσπερ ζῶντα ἐκβλυστάνει τὰ αἵματα, μυρίζουσα πάντας. Διὸ μετὰ σπουδῆς δεῦτε πάντες σὺν ἐμοὶ τῷ ταπεινῷ κεκαθαρθέντες μολυσμοῦ παντὸς περιπτυξώμεθα τοῦτο, καὶ τῶν θαυμάτων τὴν χάριν ἀντλήσωμεν.

2. Οἱ μετασχόντες τῶν πολλῶν θαυμάτων καὶ μεγάλων παρὰ τῆς ἀθλοφόρου, καθήσατε ἐνταῦθα· καὶ διαλέξομαι ὑμῖν ταύτης τὴν πατρίδα, καὶ βίον τὸν σεμνὸν, θαρρήσας ταῖς εὐχαῖς ὑμῶν. Χριστιανῆς μητρὸς μὲν καθέστηκε Καλχηδόνος· εὐπρεπὴς δὲ τῇ ἰδέᾳ καὶ φρόνιμος τῇ ψυχῇ προθύμως πολλὰς πρὸς τοὺς πτωχοὺς ἐλεημοσύνας ἐκτελοῦσα ἱλαρῶς τε σὺν τῇ τεκούσῃ· τὸν δὲ λυτρωτὴν ὑμνοῦσα καὶ προσκυνοῦσα· καὶ τῶν θαυμάτων τὴν χάριν ἀντλήσωμεν.

3. Ὑπὸ τῆς ἄγαν τοῦ ἐχθροῦ μανίας ἐκτραπέντες, ὁ ἄναξ σὺν τοῖς ὄχλοις προσφέρων τὰς θυσίας τοῖς ἀναισθήτοις καὶ γλυπτοῖς προστάγμασι θέντες, εἰς πᾶσαν τὴν γῆν Χριστὸν μὴ ὀνομάζεσθαι· Τούτου δὲ τοῦ προστάγματος ἀθέου περιαγγελθέντος καὶ τῇ πόλει Καλχηδόνων κατέλαβεν ὥσπερ νὺξ βαθεῖα, ἐν ᾗ ἡ θαυμαστὴ Εὐφημία διαλάμπουσα φαιδρῶς εἰς τὸ μέσον, ὡς περιστερὰ ἀμώμητος καὶ ἁγία· καὶ τῶν θαυμάτων τὴν χάριν ἀντλήσωμεν.

β'. Κανόνες.

Ποίημα Ἀνδρέου ἦχος δ'.[1]

Ὠδὴ α'. Ἅρματα Φαραώ.

Σήμερον πιστοὶ ἑορτάσωμεν φαιδρῶς.

---

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 533—535.

1. Ἄδηλον ἂν τοῦ Κρήτης· ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ Ἀκολουθίᾳ τῆς ἁγίας ἐκ τοῦ πατριαρχ. τυπογραφείου ἐκ χειρογράφου τῆς κατὰ τὴν Χάλκην Θεολογικῆς Σχολῆς. Ἐν τούτῳ περιέχεται καὶ ἡ Β' ᾠδή.

γ'. Κανὼν Ἰωσήφ.

Ἦχος πλ. δ'. οὗ ἡ ἀκροστιχίς
Ὕμνοις γεραίρω τὴν πανεύφημον κόρην.
ᾠδὴ α'. Ὡς ἐν ἠπείρῳ.
Ὑμνολογίαις σε θείαις ἀνευφημεῖν.
δ'. Κανὼν Ἰωσήφ[2].
ᾠδὴ α'. Ἁρματηλάτην Φαραώ.
Ταῖς καθαραῖς μαρμαρυγαῖς τοῦ πνεύματος.
ε'] Ἀνωνύμου, οὗ ἡ ἀκροστιχίς, Ἐγκωμιάζω τὴν πανεύφημον κόρην.
ϛ'] Ἀνωνύμου.
ᾠδὴ α'. Ἦχος δ'.
Ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ τῷ παραδόξως.

ΣΗΜ. Ὁ πρῶτος εὕρηται ἐν τοῖς ἐντύποις Μηναίοις κατὰ τὴν ιϛ' σεπτεμβρίου· ὁ δεύτερος ἐν τοῖς ἀρχαίοις Μηναίοις, ἀντικατασταθεὶς ὑπὸ τοῦ Κανόνος τοῦ πρωτοψάλτου Ἰακώβου ἐν ταῖς νεωτέραις ἐκδόσεσι.

ζ'] Κανὼν Ἰακώβου πρωτοψάλτου.
ᾠδὴ α'. Ἦχος δ'. Ἀνοίξω τὸ στόμα μου.
Ἀνοίξω τὸ στόμα μου.

ℰ

Οἱ γράψαντες τὰ ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ δοξαστικά.

1. Δοξαστικὸν ἑσπερινὸν Ἦχος πλ. δ'. Ἀνατολίου.
Ἡ διηνθισμένη ταῖς ἀρεταῖς.

2. Δοξαστικὸν ἀποστίχων Ἦχος πλ. δ'. Βυζαντίου.
Πᾶσα γλῶσσα κινείσθω . . . . . ἐγκωμίοις καταστέψωμεν[3].

3. Στιχηρὰ τῶν αἴνων. Ἰωάννου μοναχοῦ.
Ἦχος γ'. Ἰδιόμελα.

1. Ἀθλητικὴν πανήγυριν . . . . . εὐχαριστήριον ὕμνον μελῳδήσωμεν[3].

2. Ἀληθείας κρατῆρα . . . . . ἀρύσασθε πόμα τῆς ἀναστάσεως μαρτύριον, τῶν ἀπίστων διωκτήριον, παθῶν καθαρτήριον[3].

3. Οἱ τῷ αἵματι Χριστοῦ . . . . . καὶ τῆς ἀειζώου δόξης[3].

(ἕπεται συνέχεια)

Ἀλέξανδρος Ε. Λαυριώτης

---

2. Σῴζεται ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 42 Δ λαυριωτικῷ χειρογράφῳ, καὶ ὂν ὁ ἀείμνηστος Βαρθολομαῖος [ἀποκαλεῖ γλαφυρώτατον καὶ ἁρμονικώτατον.

3. Ἡ διάφορος γραφὴ ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 156 Ε ἀρχαίου Λαυριωτικοῦ κώδηκος.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

— *Συνεδρία Δύο Σωμάτων.* — Τὰ δύο διοικητικὰ τῆς Ἐκκλησίας Σώματα συνεδριάσαντα τῇ δευτέρᾳ, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, ἐσκέψαντο ἐπὶ μακρὸν περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν δύναται νὰ ἐνεργηθῇ ἔρανος παρὰ τῇ ὀρθοδόξῳ πληρώματι τοῦ κλίματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου πρὸς ἀνακούφισιν τῆς οἰκονομικῆς τοῦ ἱεροσολυμητικοῦ θρόνου καταστάσεως ἐπιδεινωθείσης ἐσχάτως ἕνεκα τῆς ἐνσκηψάσης αὐτόθι χολέρας.

— *Ἔξοδος εἰς Σμύρνην.* — Ἀποράσει τῆς ἱερᾶς Συνόδου, ἀπῆλθεν εἰς Σμύρνην ὁ πανοσιολογ. ἀρχιμανδρίτης καὶ νομικὸς σύμβουλος τῶν Πατριαρχείων κ. Κωνσταντῖνος Βοντζαλῆς, ὡς βοηθὸς ἐν τῷ ἔργῳ, ὃ συνοδικῶς ἀνετέθη τῷ σεβασμ. μητροπολίτῃ Χίου κ. Κωνσταντίνῳ, ἀναγκαζομένῳ ν' ἀπέλθῃ εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ, χάριν τῶν ἑορταζόντων ἑορτῶν.

— *Μητρόπολις Φιλαδελφείας.* — Τῷ πανιερ. μητροπολίτῃ Φιλαδελφείας κ. Λεοντίῳ τηλεγραφικῶς ἐστάλη διαταγὴ νὰ σπεύσῃ εἰς θεραπείαν τῶν θρησκευτικῶν ἀναγκῶν τῶν ὀρθοδόξων Κολόης (Κούλων) δι' ἀποστολῆς ἱερέων καταλλήλων, καθὰ καὶ διὰ γράμματος οὗ πρὸ πολλοῦ συνεστήθη αὐτῷ, συνοδικῇ ἀποφάσει.

— *Ἱερὰ Θεολογικὴ Σχολή.* — Γνωσθέντος ὅτι σπουδάζει χρηματικαὶ δόσεις καθυστεροῦνται τῇ ἐν Χάλκῃ ἱερᾷ Θεολογικῇ Σχολῇ, ἀποστέλλονται πατριαρχικὰ γράμματα, τὴν ὀφειλὴν μὲν ἑκάστου ὑπομιμνήσκοντα, συνιστῶντα δὲ τὴν εἰς τὸ ταμεῖον αὐτῆς ἀποστολὴν τῶν ὀφειλομένων. Ἡ ὑποστήριξις τῆς ἱερᾶς ταύτης Σχολῆς ἐπιβάλλεται πᾶσι μέν, ἰδίᾳ δὲ τοῖς ἐγγύθεν ἐκτιμήσασι τὴν ἀποστολὴν καὶ τὸν προορισμὸν αὐτῆς, ἀπὸ ἐξηκονταετίας σχεδὸν ἐκθρεψάσης καὶ παιδευσάσης τοὺς εἰς ἔργον διακονίας κληθέντας κήρυκας καὶ ποιμένας τῆς ὀρθοδόξου καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας.

— *Χριστιανικὰ κειμήλια μονῆς Σωσίνου.* — Κατὰ τὴν συνοδικὴν συνεδρίαν τῆς τρίτης, ἀναγνωσθείσης ἐκθέσεως τοῦ θεοφιλ. ἐπισκόπου Ξανθουπόλεως κ. Ἰωάννου, ἡ ἱερὰ Σύνοδος ἐνετείλατο τῷ ἡγουμένῳ τῆς ἱερᾶς σταυροπηγιακῆς μονῆς τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου Σωσίνου ὅπως περισυλλέξας ἀποστείλῃ εἰς τὸ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις χριστιανικὸν ἀρχαιολογικὸν μουσεῖον πάντα τὰ ἐν τῇ μονῇ ταύτῃ περισωθέντα χριστιανικὰ κειμήλια.

— *Ἐπιτροπὴ μοναστηριακῶν κτημάτων.* — Εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν ταύτην ἀνετέθη σήμερον ὑπὸ τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου νὰ συντάξῃ νέον Κανονισμόν, ὃς ὑποβληθήσεται πρὸς συζήτησιν καὶ κύρωσιν εἰς τὰ Δύο Σώματα. Τῇ Ἐπιτροπῇ ταύτῃ ἀνατίθεται ἡ τε ἐξασφάλισις τῆς κτηματικῆς, ἐκκλησιαστικῆς τε καὶ μοναστηριακῆς, περιουσίας τῶν ἐν τῷ κλίματι τοῦ πατριαρχικοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἱερῶν μονῶν, ὡς καὶ ὁ ἔλεγχος τῆς οἰκονομικῆς διαχειρίσεως τῶν ἱερῶν τούτων σεμνείων. Ἐνεκρίθη δ' ἵνα, μέχρις ἐπιψηφίσεως τοῦ Κανονισμοῦ αὐτῆς, ἡ Ἐπιτροπὴ τῶν μοναστηριακῶν κτημάτων σκέπτηται καὶ ἀποφασίζῃ ἐπισήμως ἐπὶ πάντων τῶν ζητημάτων τῶν παραπεμπομένων αὐτῇ ὑπὸ τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου, [οὗ ἐστιν ἐξάρτημα· ζητήσῃ δ' ἀπὸ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ἡ Ἐπιτροπή, διὰ τοῦ Συμβουλίου, τὴν ἀποστολὴν ἐγκυκλίων ταῖς ἱεραῖς ἑκασταχοῦ μοναῖς, διατασσομένας ὅπως ἀποστείλωσιν ἀπολογισμοὺς τῆς οἰκονομικῆς αὐτῶν διαχειρίσεως.

— *Ἐπισκευαὶ πατριαρχικοῦ οἴκου.* — Οἱ ἐνταῦθα διαμένοντες ῥοδοπολῖται, τεκμηριοῦντες τὴν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν εὐγνωμοσύνην αὐτῶν ἐπὶ τῇ ἀνασυστάσει τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Ῥοδοπόλεως, συνέλεξαν δι' ἐράνου λίρας τουρκικὰς 20 ὑπὲρ τῶν ἐπισκευῶν, ἐπιδοθείσας τῇ Α. Θ. Π. — Ἀνὰ μίαν λίραν γαλλικὴν ἀπέστειλαν ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ σκοποῦ ὁ πανοσιολ. πρωτοσύγκελλος τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Χαλκηδόνος κ. Γερμανὸς Ἀναστασιάδης καὶ ὁ ἐν Βραΐλᾳ ἀξιότιμος κ. Ι. Ἀποστολίδης.

— *Ἐπιτροπὴ ἐράνων.* — Μέλος τῆς ἐπὶ τῶν ἐράνων τῶν ὑπὲρ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου διαρκοῦς ἐπιτροπῆς ὠνομάσθη σήμερον ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου ὁ ἀξιότιμος κ. Θεόφιλος Χρυσοστόμου, ἀντικαθιστῶν τὸν ὑποβαλόντα παραίτησιν κ. Ξενοφῶντα Σιδερίδην.

— *Κοινοτικὰ Βλάχικα.* — Ἐν τῇ προχθεσινῇ αὐτοῦ συνεδρίᾳ (11 ἰσταμένου) τὸ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβούλιον ὑπ' ὄψιν ἔλαβε τὴν ἀπὸ 20 νοεμβρίου παρελθόντος αἴτησιν ἐνοριτῶν Βλάχας περὶ ἀνακλήσεως προτέρας ἀποφάσεως αὐτοῦ ἐγκρινάσης τὴν ἐν τοῖς πράγμασι παραμονὴν ἐπὶ ἓν ἔτος ἔτι τῶν ὑφισταμένων ἐν Βλάχᾳ κοινοτικῶν ἀρχῶν. Κατὰ τὴν ἐπὶ ταύτης διάσκεψιν καὶ μετὰ τὴν ἱστορικὴν ἀνέλιξιν τοῦ ὅλου ζητήματος τῆς ὑφεστώσης κοινοτικῆς ἐν Βλάχᾳ καταστάσεως, ἐξηκριβώθη ὅτι, γενομένης πέρισυ κανονικῆς ἐκλογῆς, συνῳδὰ τοῖς ὑπάρχουσιν ἐκλογικοῖς καταλόγοις, τὰ μέλη τῆς ἐκλεγείσης ἐπιτροπῆς παρητήθησαν ἀλληλοδιαδόχως, οὕτως ὥστε ἡ ὅλη διαχείρισις τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων τῆς ἐνορίας ταύτης περιῆλθεν εἰς δύο πρόσωπα μόνον, ὧν τὸ ἓν ἀπῆν ἐν Εὐρώπῃ, τοῦθ' ὅπερ, καὶ λόγῳ τοῦ ὑπάρχοντος ἐν τῇ κοινότητι ἀναβρασμοῦ καὶ κατόπιν τῆς ἐπιτοπίας ἐξετάσεως τῶν αὐτόθι πραγμάτων ὑπὸ πατριαρχικοῦ ἐξάρχου, ἤγαγε τὸ Συμβούλιον εἰς τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ περὶ διορισμοῦ ἐξ ὀρρικίου ἐπιτροπῆς, ἐν ᾗ συμπεριελαμβάνοντο καὶ δύο τῶν ὑπὸ τῆς κοινότητος ἐκλεγέντων, ὧν ὁ εἷς, ἀκολουθούμενος καὶ ὑπὸ τοῦ ἑτέρου συναδέλφου αὐτοῦ καθὼς καὶ ὑπὸ τῆς ἐφορίας, ὑπέβαλε παραίτησιν γενομένην μὲν δεκτὴν ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου, συνίπειαν δ' ἔχουσαν τὴν ἀντικατάστασιν τῶν παραιτησαμένων τὴν ἀρχήν, δι' ἑτέρων. Ἐπειδὴ δὲ διὰ τῆς οὕτως καταρτισθείσης καὶ συμπληρωθείσης ἐπιτροπῆς, τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα Βλάχας εἰσῆλθον εἰς πορείαν αἰσίαν καὶ λυσιτελῆ τοῖς συμφέρουσι τῆς ὀρθοδόξου ταύτης κοινότητος, καὶ ἡ λυσιτελὴς ὑπηρεσία τῶν ἐξ ὀρρικίου διορισθεισῶν ἀρχῶν συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀποδοχὴν αἰτήσεως ἐνοριτῶν περὶ παραμονῆς ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τῶν ἰδίων ἐνοριακῶν ἀρχῶν ἐπὶ ἓν ἔτος ἔτι, τοσούτῳ μᾶλλον ὅσῳ τῶν πλημμελῶς κατηρτισμένων ἐνοριακῶν καταλόγων ἡ ἀναθεώρησις δέον ἵνα γένηται σύμφωνα τῇ κατὰ νόμον προθεσμίᾳ, ἐνῷ καὶ ἡ ὑπάρχουσα κοινοτικὴ ἀνωμαλία, κατὰ τὰς βαθειδαιώσεις τῶν τελευταίως ἀνενεχθέντων ἐνοριτῶν, ἐθεωρήθη δικαιολογοῦσα τὴν ἀνάγκην τῆς ἀπορυγῆς συγκλήσεως ἐνοριακῆς συνελεύσεως, τὸ Συμβούλιον λαβὸν ὑπ' ὄψιν ὅτι, μετὰ ταῦτα πάντα, οὐδεὶς εὐλογοφανὴς ὑφίσταται λόγος περὶ ἀνακλήσεως τῆς προτέρας αὐτοῦ ἀποφάσεως, ἐνέκρινε τὴν ἐμμονὴν αὐτοῦ ἐν τῇ προγεγονυίᾳ περὶ ἧς ὁ λόγος ἀποφάσει, ἀπορριπτομένης τῆς αἰτήσεως, δι' ἧς ἐζητεῖτο ἡ ἀνάκλησις τῆς ἐν λόγῳ ἀποφάσεως αὐτοῦ.

— *Ἐπιτροπὴ ἐλεῶν.* — Ὑπὸ τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου ὠνομάσθη σήμερον ἐπιτροπὴ ἐλεῶν, διανεμηθησομένων ἐπὶ ταῖς σεπταῖς ἑορταῖς τῶν Χριστουγέννων, ἐκ τῶν σεβασμ. μητροπολιτῶν Λιτίτζης καὶ Ἡλιουπόλεως καὶ τοῦ ἀξιοτίμου κ. Ἐμμ. Ῥακτιβάν.

— *Δικαιώματα Ἐθνικοῦ Ταμείου.* — Γνωσθέντος ὅτι τινὲς τῶν ἐκλεγεισῶν ἐπιτροπῶν ἔλαβον κατοχὴν τῶν ἀξιωμάτων, δι' ὧν περιεβλήθησαν ὑπὸ τῶν ἐνοριακῶν συνελεύσεων, πρὶν ἐκδοθῶσι τὰ νενομισμένα πατριαρχικὰ γράμματα τὰ κυροῦντα τὴν ἐκλογὴν αὐτῶν, τὸ Συμβούλιον ἀπεφάσισε σήμερον ὅπως μηδεμία τῶν ἐπιτροπῶν καὶ ἐφοριῶν ἐγκαθιδρυθῇ ἐν ταῖς ἀρχαῖς ταύταις πρὶν κατα βληθῶσι τὰ κεκανονισμένα δικαιώματα τοῦ Ἐθν. Ταμείου καὶ συνεπῶς ἐκδοθῇ τὸ πατριαρχικὸν γράμμα· διέταξε δ' ἅμα ὅπως οἱ παρὰ τὰ τεθεσπισμένα καταλαβόντες τὴν ἀρχὴν ἀπομακρυνθῶσιν αὐτῆς.

— *Ἐπισκέψεις.* — Τῇ δευτέρᾳ ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π. τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην ὁ σύμβουλος τῆς ἐνταῦθα βελγικῆς πρεσβείας, κόμης Φρειδερῖκος Jehay, μετὰ τῆς συζύγου αὐτοῦ. — Τῇ τρίτῃ ἡ Α. Ἐξ ὁ ἐν Λονδίνῳ πρεσβευτὴς τῆς Τουρκίας Στέφανος βέης Μουσοῦρος συνοδευόμενος ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ, εὐχαριστήσας διὰ τὰς ἐγκαίρους διαβιβασθείσας αὐτῷ πατριαρχικὰς προσρήσεις ἐπὶ τῷ γενεσίῳ αὐτοῦ. — Χθὲς δὲ τὴν Α. Θ Π. ἐπεσκέψατο ἡ Α. Ἐξ ὁ ἀνακτορικὸς ἀρχιτέκτων Ἰω. βέης Ἰωαννίδης — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἀπέδωκε χθὲς τὴν ἐπίσκεψιν τῇ Α. Ἐξ. τῷ Στεφάνῳ Μουσούρῳ βέῃ αὐτοπροσώπως.

— *Εὐσεβεῖς δωρεαί.* — Ὑπὲρ τῶν ἀναγκῶν τοῦ παρ' ἡμῖν Ἐκκλησιαστικοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου ἀπέστειλαν ἐσχάτως τῷ σεβασμ. αὐτοῦ προέδρῳ μητροπολίτῃ Νεοκαισαρείας κ. Ἀλεξάνδρῳ ἀνὰ 15 λίρας γαλλικὰς ἡ εὐγενεστάτη κυρία Ἑλένη Γ. Ζαρίφη καὶ ὁ ἐρίτιμος κ. Κ. Ἡλιάσκος, τεκμηριοῦντες οὕτω τὴν ἐκτίμησιν, ἣν τρέφουσι πρὸς τὸν κοινωφελῆ τοῦ σωματείου τούτου σκοπόν.

— *Κτέτειοι ὀνόματος.* — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμ. πατριάρχης διεβιβάσθη χθὲς τὰς συγχαρητηρίους αὐτοῦ προσρήσεις διὰ τοῦ δευτερεύοντος κ. Παυθενίου τῷ ἀξιοτίμῳ ἰατρῷ κ. Σπυρίδωνι Ζαβιτσιάνῳ καὶ τῷ ἐλλογίμῳ κ. Σπυρίδωνι Καραγιαννίδῃ, διευθυντῇ καὶ ἀρχισυντάκτῃ τῆς «Νέας Ἐφημερίδος», ἄγουσι τὴν ἑπέτειον ὀνομαστικὴν αὐτῶν ἑορτήν· τηλεγραφικῶς δὲ τῷ ἐν Νεοχωρίῳ μακαρ. πατριάρχῃ πρώην Ἀντιοχείας κ. Σπυρίδωνι καὶ τῷ ἐν Μακροχωρίῳ Σπυράκῃ Λαζαρίδῃ ἐφέντῃ.

— *Ἐνοριακῶν ἐκλογῶν ἐπικύρωσις.* — Τὸ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβούλιον, ἐν τῇ σημερινῇ διοικητικῇ αὐτοῦ συνεδρίᾳ, ἐκύρωσε τὰς ἐκλογὰς ἐφοριῶν καὶ ἐπιτροπῶν Μεγάλου Ρεύματος, Βαφεοχωρίου καὶ Κοιμήσεως Διπλοκιονίου — τῶν ἐπιτροπῶν τῶν ἱερῶν ναῶν Ἁγίου Μηνᾶ Ὑψωμαθείων καὶ Κοιμήσεως Μουχλίου — καὶ τὴν ἐκλογὴν τριῶν μελῶν τῆς ἐφορίας τῶν ἡνωμένων ἐκπαιδευτηρίων Κοντοσκαλίου — Ἡ αἴτησις ἐνοριτῶν τινῶν τοῦ Φερίκιοϊ, ζητούντων τὴν ἐκλογὴν νέων ἐφόρων καὶ ἐπιτρόπων ἀπερρίφθη. — Ἡ ἐκλογὴ μόνον ἐπιτροπῆς τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ Σαρμασικίου διετάχθη ἵνα γένηται τῇ μεθεπομένῃ κυριακῇ. — Τῇ ἐξελεγκτικῇ Ἐπιτροπῇ τῶν κοινοτικῶν λογαριασμῶν Τζιβαλίου ἐδόθη ἐντολὴ νὰ ἐξελέγξῃ οὐχὶ τὴν διαχείρισιν τοῦ τελευταίου ἔτους, ἀλλὰ καὶ τῶν προηγουμένων ἐτῶν, ὅσων οἱ ἰσολογισμοὶ μένουσι τέως ἀνεξέλεγκτοι. — Προκειμένου δὲ περὶ ἐξελεγκτικῶν ἐπιτροπῶν ὑπομνησθήσεται ἁρμοδίως προϊσταμένους τισὶν ὅτι οἱανδήποτε μεταβολὴν προσωπικὴν ἐν ταῖς Ἐπιτροπαῖς ταύταις δέον νὰ ὑποβάλλωσι διὰ τῆς νομίμου ὁδοῦ, ἵνα πρότερον λαμβάνῃ γνῶσιν τῶν παραιτήσεων τούτων τὸ Συμβούλιον καὶ οὕτως ἀποφασίζῃ τὰ δέοντα.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Ὁ Ζαχαρίας Κουρατζόγλους, τέως ἔμπορος, ὁρμώμενος ἐκ Κόκεσαρ τῆς ἐπαρχίας Ἰκονίου, ἤδη δὲ ἀγνώστου διαμονῆς κατοικίας καὶ ἐπαγγέλματος, χριστιανὸς ὀρθόδοξος καὶ ὑπήκοος Ὀθωμανῆς, προσκαλεῖται ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον πέμπτην καὶ ὥραν 2 εὐρωπαϊστὶ μετὰ μεσημβρίαν μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως, ἐμφανισθῇ εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διωρισμένου, πρὸ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις πνευματικοῦ δικαστηρίου, ὡς ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς Μαρίας Ζαχαρίου, χριστιανῆς ὀρθοδόξου, ὑπηκόου ὀθωμανῆς, κατοίκου Φερίχιοϊ Κωνσταντινουπόλεως τὰ εἰκιακὰ ἐπαγγελλομένης, ἐπὶ διαζεύξει. Ἄλλως ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ περὶ διαζυγίου θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ.

Ἡ παροῦσα κλῆσις δημοσιευθήσεται τρὶς κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων φύλλων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Κωνσταντινουπόλεως».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 3 δεκεμβρίου 1902. 1

Ὁ Πρόεδρος

† ὁ πρ. Δρυϊνουπόλεως ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς

Ἀριστόδιος Δ. Χαμουδόπουλος

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΟΡΥΤΣΑΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Προσκαλεῖται ὁ Σωτήριος Ἀναστασίου, ὑπήκοος Ὀθωμανὸς τέως μὲν κάτοικος τοῦ χωρίου Δάρδα τῆς ἐπαρχίας Καστορίας, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτην Τρίτην καὶ ὥραν 5ην τῆς ἡμέρας τουρκιστὶ μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως, ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ δικαστηρίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κορυτσᾶς, αὐτοπροσώπως, ἢ δι' ἀντιπροσώπου, ὡς ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ Μαρίνας Κωνσταντίνου κατοίκου Κορυτσᾶς, ἐπὶ διαζεύξει· ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παροῦσα κλῆσις δημοσιευθήσεται τρὶς κατὰ συνέχειαν διὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένης ἐφημερίδος «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας».

Ἐν Κορυτσᾷ, τῇ 12 Νοεμβρίου 1902.

Ὁ Πρόεδρος

† Ὁ Κορυτσᾶς ΦΩΤΙΟΣ

Τ. Σ. Ὁ Γραμματεὺς

2 ΓΕΩΡΓΙΟΣ Δ. ΩΡΟΛΟΓΑΣ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΟΡΥΤΣΑΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Προσκαλεῖται ὁ Σπύρος Ἀντωνίου Καραμπίνα, ὑπήκοος Ὀθωμανὸς, τέως μὲν κάτοικος Κορυτσᾶς νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος ὅπως τὴν πρώτην Τρίτην καὶ ὥραν 4ην τουρκιστὶ τῆς ἡμέρας μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως, ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ δικαστηρίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κορυτσᾶς, αὐτοπροσώπως ἢ δι' ἀντιπροσώπου, ὡς ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ Βασίλως Δημητρίου κατοίκου Κορυτσᾶς ἐπὶ διαζεύξει· ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παροῦσα κλῆσις δημοσιευθήσεται τρὶς κατὰ συνέχειαν διὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένης ἐφημερίδος «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας».

Ἐν Κορυτσᾷ, τῇ 22 Νοεμβρίου 1902. 2

Ὁ Πρόεδρος

† Ὁ Κορυτσᾶς ΦΩΤΙΟΣ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΟΡΥΤΣΑΣ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Προσκαλεῖται ὁ Πέτρος Παναγιώτου Κατούντη, ὑπήκοος Ὀθωμανὸς, ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτην Τρίτην καὶ ὥραν 5ην τῆς ἡμέρας τουρκιστὶ μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ Πνευματικοῦ δικαστηρίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κορυτσᾶς, αὐτοπροσώπως ἢ δι' ἀντιπροσώπου, ὡς ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ Σοφίας Σπυρίδωνος Ἠλία Στρατομπέρδα κατοίκου Κορυτσᾶς, ἐπὶ διαζεύξει· ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παροῦσα κλῆσις δημοσιευθήσεται τρὶς κατὰ συνέχειαν διὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένης ἐφημερίδος «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια».

Ἐν Κορυτσᾷ, τῇ 1 Νοεμβρίου 1902.

Ὁ Πρόεδρος 2

† Ὁ Κορυτσᾶς ΦΩΤΙΟΣ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΝΙΚΑΙΑΣ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ἡ Σοφία Νικολάου, χριστιανὴ ὀρθόδοξος καταγομένη ἐκ Δ'γ τῆς περιφερείας Βακοῦ (Ρωσσίας), νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς, ὅπως ἐντὸς ἑξήκοντα καὶ μιᾶς (61) ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε διὰ νομίμου ἀντιπροσώπου ἐνώπιον τοῦ ἐν Κίῳ Πνευματικοῦ Δικαστηρίου ὡς ἐναγομένη ὑπὸ τοῦ συζύγου αὐτῆς Γεωργίου Κανλῆ ὀγλοῦ, χριστιανοῦ ὀρθοδόξου, κατοίκου Ὀρτάκιοϊ (Βιθυνίας), ὑπηκόου ὀθωμανοῦ ἐπὶ διαζεύξει· ἄλλως ἡ κατ' αὐτῆς ἀγωγὴ περὶ διαζυγίου θεωρηθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κων]πόλει ἐφημερίδων «Ἐκκλ. Ἀλήθειας» καὶ «Ταχυδρόμου».

Ἐν Ὀρτάκιοϊ (Βιθυνίας), τῇ 30 ὀκτωβρίου 1902.

Ὁ πρόεδρος 3

† Ὁ Νικαίας ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ὁ Ἰωακεὶμ Χαραλάμπους, χριστιανὸς ὀρθόδοξος ὑπήκοος ὀθωμανὸς καὶ κάτοικος Κωνσταντινουπόλεως, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον πέμπτην καὶ ὥραν 2 μ. μ. εὐρωπαϊστὶ μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ εἴτε αὐτοπροσώπως, εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διωρισμένου, πρὸ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ὡς ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς Ἑλένης Ἰωακεὶμ Χαραλάμπους, ὑπηρετρίας, ὑπηκόου ὀθωμανῆς, χριστιανῆς ὀρθοδόξου καὶ κατοίκου Φαναρίου ἐπὶ διαζυγίου, ἄλλως ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ περὶ διαζυγίου θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ.

Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων φύλλων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Κωνσταντινουπόλεως».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῇ 18 Ὀκτωβρίου 1902.

Ὁ Πρόεδρος

† ὁ πρ. Δρυϊνουπόλεως ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ 2

Ὁ Γραμματεὺς

ΑΡΜΟΔ. Δ. ΧΑΜΟΥΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΔΡΑΜΑΣ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Προσκαλεῖται ὁ Τάσιος Χρήστου, ὑπήκοος ὀθωμανὸς, τὸ ἐπάγγελμα νυκτοφύλαξ, ὁρμώμενος ἐκ Δαρμίτσας τῆς ἐπαρχίας Θεσσαλονίκης, τέως κάτοικος Τσατάλτζας τῆς ἐπαρχίας Δράμας, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτη νικάσιμον περὶ ὥραν τρίτην τουρκιστὶ μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Δράμας αὐτοπροσώπως ἢ δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διωρισμένου, ὡς ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ Θεοδοσίας Μαργαρίτου Τσεσμετζῆ ἐπὶ διαζυξει. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει δικασθήσεται ἐρήμην. Ἡ παροῦσα κλῆσις δημοσιευθήσεται τρὶς κατὰ συνέχειαν διὰ τῆς ἐν Κων]πόλει ἐκδιδομένης «Ἐκκλ. Ἀληθείας».

Ἐν Δράμᾳ, τῇ 2 Ὀκτωβρίου 1902.

Ὁ πρόεδρος

† Ὁ Δράμας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ 2

Ὁ γραμματεὺς

Ἀρχιδιάκονος Θεμιστοκλῆς

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Ἀριθ. Πρωτ. 7871.

. . . . . .

Διὰ ταῦτα

Δικάζον ἐρήμην τοῦ ἐναγομένου καὶ ἀποφαίζον παμψηφεὶ,

Δέχεται τὴν ὑπ' ἀριθ. πρωτοκ. 4103 καὶ ἀπὸ 12 Ἰουνίου 1902 περὶ διαζεύξεως ἀγωγὴν τῆς ἐναγούσης Ἀννίκας Χρ. Σάββα, τὸ γένος Δημητρίου Βοσκουδάκη, τὰ οἰκιακὰ ἐπαγγελλομένης καὶ κατοίκου Πέραν (Σαμαντζῆ σοκὰκ) ὡς νόμιμον καὶ ἀποδεδειγμένην,

Κηρύττει διαλελυμένον τὸν μεταξὺ τῶν διαδίκων ὑφισταμένον γάμον ἐξ ὑπαιτιότητος τοῦ ἐναγομένου Χρήστου Σαββα,

Διατάσσει τὴν ἐν τρισὶν ἀλλεπαλλήλοις φύλλοις τῶν ἐφημερίδων «Ἐκκλησ. Ἀληθείας» καὶ «Κωνσταντινουπόλεως» δημοσίευσιν τοῦ διατακτικοῦ τῆς παρούσης ἀποφάσεως, καὶ

Ἐπιτίθησιν τῷ Χρήστῳ Σάββᾳ τὰ δικαστικὰ ἔξοδα καὶ τέλη τῆς παρούσης ἀποφάσεως, τῶν σχετικῶν πρακτικῶν καὶ δικογράφων καὶ τῶν διαζευκτηρίων ἐγγράφων, συμποσούμενα μὲν εἰς γρόσια τριακόσια καὶ δέκα (ἀριθ. 310), προκαταβαλλόμενα δὲ ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος.

Ἐκρίθη, ἀπεφασίσθη καὶ ἀπηγγέλθη αὐθημερόν.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 6 Νοεμβρίου 1902.

Ὁ Πρόεδρος

† ὁ πρώην Δρυϊνουπόλεως ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ 3

Ὁ Γραμματεὺς

ΑΡΜΟΔΙΟΣ Δ. ΧΑΜΟΥΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΗΛΩΣΙΣ

Ἐπειδὴ σὺν τῇ λήξει τοῦ τρέχοντος ἔτους ἐστὶν ἀνάγκη, ἵνα γένηται ἡ ἐκκαθάρισις τῶν λογαριασμῶν τῶν ἐνοριῶν, τῶν λαμβανουσῶν τὰ ὑπὸ τῶν Πατριαρχείων ἐκδιδόμενα «Εὐαγγελ. διδάγματα», παρακαλοῦνται αἱ καθυστεροῦσαι χρήματα ἢ φυλλάδια ἐνορίαι τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ὅπως σπεύσωσι νὰ ἐκκαθαρίσωσι τοὺς λογαριασμοὺς αὐτῶν, μέχρι τῆς 31 τοῦ παρόντος μηνός.

Ἐκ τοῦ γραφείου.

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΚΒ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 20 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1902 ΑΡΙΘ. 51

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25

Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται

ἀποστελλομένη πρὸς τὸν ταμίαν.

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Μητροπολ. Βοδενῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ (πρόεδρος)

† Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ (ταμίας)

† Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

Ἐπίτιμος διευθυντὴς καὶ συντάκτης ὁ Μ. χαρτοφύλαξ καὶ χρονογράφος τῆς τοῦ Χρ. Μ. Ἐκκλησίας Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων—Τὸ ἐν προσώποις τριαδικὸν τοῦ Θεοῦ — Μνημεῖα χριστιανικῆς τέχνης ἐν Ἄθῳ — Ἀρχεῖα τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς—Διάψευσις—Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά—Παράρτημα: «Εὐαγγελικὰ διδάγματα».

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΩΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Ἐγκαίρως ἀνηγγέλθη διὰ τῶν καθ' ἡμᾶς ἐφημερίδων ἡ κατὰ τὸ δυνατὸν ἀρωγὴ τῆς τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας πρὸς τὴν ἀδελφὴν Ἐκκλησίαν Ἱεροσολύμων διὰ τῆς παροχῆς προσωρινοῦ δανείου πρὸς ἐξοικονόμησιν ἀπαραιτήτων τινων ἀναγκῶν αὐτῆς. Σύνοδος ἱερὰ καὶ Συμβούλιον εὐσεβῶν λογάδων τοῦ γένους, συμπαθῶς ἀκούσαντες τὴν πρὸς τὴν Α. Θ. Π. τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην ἀδελφικὴν ἀνακοίνωσιν τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου τῆς Ἁγίας Γῆς, οὐδὲ στιγμὴν ἀνέβαλον τὴν περὶ τῆς ὑλικῆς ταύτης ἀρωγῆς σκέψιν αὐτῶν, οἱ δ' ὁμογενεῖς πάντες συνεμερίσθησαν τὰ αἰσθήματα ταῦτα τῆς εὐλαβοῦς συμπαθείας πρὸς τὴν ἁγιωτάτην Ἐκκλησίαν τῶν Ἱεροσολύμων.

Τὰ τοιαῦτα αἰσθήματα ἐθέρμαινον τὰ στήθη πάντων τῶν ὀρθοδόξων καὶ ἀπέναντι μὲν πασῶν τῶν ἁγιωτάτων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν κατὰ τὴν Ἀνατολὴν ἁγίων προσκυνημάτων, ἀλλὰ κυρίως ἀπέναντι τῆς γεραρᾶς Ἐκκλησίας τοῦ Ἀδελφοθέου, ὅπου φύλαξ τοῦ Παναγίου καὶ θεοδέγμονος Τάφου τέτακται ἡ εὐσεβὴς ἁγιοταφιτικὴ ἀδελφότης· τῶν αἰσθημάτων δὲ τούτων λαμπρὰ τεκμήρια παρεῖχε τὸ ἡμέτερον ἔθνος καὶ πᾶς ὀρθόδοξος ἐν δυπραγίαις ὑλικαῖς τε καὶ ἠθικαῖς, καθ' ὧν ἐπάλαιον οἱ θεόθεν τεταγμένοι φρουροὶ τοῦ Παναγίου Τάφου. Τὰ μέλη τῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας τὰ ἐν Ἱεροσολύμοις τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἀγωνιζόμενα ἀνῆκον εἰς τὸ αὐτὸ «σῶμα Χριστοῦ», εἰς ὃ καὶ ἡ στρατευομένη Ἐκκλησία ἡ τὴν δυνατὴν ἐντεῦθεν ἀρωγὴν ἐκείνη παρεχομένη, καθ' ὃ μέλη τοῦ αὐτοῦ σώματος, ἔχοντα καθῆκον, ἵνα «τὸ αὐτὸ ὑπὲρ ἀλλήλων μεριμνῶσι», κατὰ τὸν ἀπόστολον· ὅπου δ' αἱ δυσχερεῖς αὗται περιστάσεις ἐπίεζον περισσότερον, ἀφαιροῦσαι τὰ νεῦρα τῆς ἐνεργείας, ἡ Μ. Ἐκκλησία πάντα τρόπον δυνατὸν ἐμηχανᾶτο, ἵνα προσέλθῃ ἐπίκουρος τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς ἁγίας Σιών. Ἡ πρώτη τῶν κατὰ τὴν ἑῴαν λαῖξιν ἁγιωτάτων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν, καὶ πενομένη, καὶ μυρίοις συναντῶσα ἀτυχήμασι, καὶ μόλις εἰς ἐπούλωσιν ἐρχομένη πληγῶν πολλῶν, ἐζημίου ἑαυτήν, ἵνα παρασκευάσῃ σχετικὴν ταῖς ἀδελφαῖς Ἐκκλησίαις εὐμάρειαν καὶ προκοπὴν οἰκονομικὴν τοῖς ἱεροῖς ἐν Ἀνατολῇ προσκυνήμασιν. Ἀφ' ἑαυτῆς ἀφαιροῦσα, κατάχρεως αὐτή, γινομένη φιλαδελφείας χριστιανικῆς ὑπογραμμός, παρεχώρει τῇ τῆς Ἀλεξανδρείας κτῆμά τι ἐν Βλαχίᾳ μετὰ ναοῦ, καθίδρυε δὲ ἐν πᾶσι τοῖς ναοῖς τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως κιβώτια συνδρομῶν ὑπὲρ τοῦ Ἁγίου Ὄρους,

τῆς ἱερᾶς τοῦ Σινᾶ μονῆς καὶ πρὸ πάντων ὑπὲρ τοῦ Παναγίου Τάφου, συνιστῶσα πανταχοῦ τοὺς ὑπὸ τῶν πατριαρχῶν τῆς Ἁγίας Πόλεως ἀποστελλομένους ταξειδιώτας πρὸς συλλογὴν ἐλεημοσυνῶν καὶ διὰ πατρικῶν ἐγκυκλίων παραθήγουσα καὶ προτρεπομένη πρὸς τοῦτο τοὺς ὀρθοδόξους. Ἐγίνετο τὸ δυνατὸν καὶ πρέπον ἐν ἐκείναις ταῖς περιστάσεσιν· οἱ δὲ πατέρες ἡμῶν εἶδον πρὸ σχεδὸν ἑβδομήκοντα ἐτῶν τὴν τῆς Μ. Ἐκκλησίας συμμετοχὴν εἰς τὸ μέγα τῆς Ἱεροσολυμιτικῆς ἀδελφότητος ἔργον τῆς οἰκονομικῆς αὐτῆς ἀνορθώσεως.

Τὸ δυνατὸν καὶ πρέπον ἐγένετο καὶ παρ' ἡμῖν ἤδη καὶ γενήσεται, τῆς μὲν ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ σεβαστοῦ Συμβουλίου λαβόντων γνῶσιν τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις δυσπραγίας καὶ ἐκτελεσάντων τὸ πρὸς ἀδελφὴν Ἐκκλησίαν καθῆκον, πάντων δὲ τῶν ὁμογενῶν ἤδη μαθόντων ἀπὸ τῆς ἀποφάσεως ταύτης Συνόδου καὶ Συμβουλίου τὰς ὑλικὰς δυσχερείας τῆς ἁγιοταφιτικῆς ἀδελφότητος. Οὔτε διὰ τῶν ἐφημερίδων ἐφάνη γράμμα τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου ἢ τινος τῶν ἀνωτέρων κληρικῶν τῆς Ἁγίας Σιών, οὔτε ἔδει νὰ φανῇ τοιοῦτον, ἵνα μὴ, γινόμενον ἀνάγνωσμα παντὸς διὰ τῶν καθ' ἡμᾶς ἐφημερίδων, προκαλῇ παρ' οἷς οὐκ ἔδει σχόλια καὶ κρίσεις οὐκ εὐμενεῖς. Διὸ παραδόξως ἐν φύλλοις ἀθηναϊκοῖς εἴδομεν ἐκδιδομένην ἐπιστολὴν τοῦ πατριάρχου Ἱεροσολύμων πρὸς τὸν πρωθυπουργὸν τῆς Ἑλλάδος, ἣν ἐπιγράφουσιν ἔκκλησιν πρὸς τὰ εὐσεβῆ καὶ φιλάδελφα αἰσθήματα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, καίτοι ἡ ἐπιστολὴ αὕτη πέμπεται πρὸς τὸν πρόεδρον τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου ἵνα δι' αὐτοῦ ζητηθῇ ἡ συμμετοχὴ τοῦ εὐσεβοῦς ἐν Ἑλλάδι λαοῦ «ὑπὲρ τῶν ἱερῶν προσκυνημάτων καὶ τοῦ πτωχοῦ ποιμνίου διὰ τὴν ἐνεστῶσαν συμφορὰν», ἤτοι τὸν ἕνεκα νόσων ἐπιδημικῶν ἀποκλεισμὸν τῆς Ἁγίας Γῆς. Τὸ δυστύχημα βεβαίως ἐστὶ παροδικὸν, καὶ τὰ πλήθη τῶν προσκυνητῶν ἄρξονται μεταβαίνοντα εἰς Ἁγίαν Γῆν μετὰ τὴν κατάπαυσιν τῶν ἐπιδημικῶν νόσων· ὥστε ἡ τῆς πατριαρχικῆς ἐπιστολῆς διὰ τοῦ τύπου διάδοσις ἦν ἐπιζήμιος καὶ διὰ τοῦτο περιττὴ, καθότι ἥ τε κυβέρνησις τοῦ θεοφρουρήτου βασιλείου τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ βεβαίως ἤθελον καταστήσει γνωστὴν τὴν ὑλικὴν δυσπραγίαν τῆς ἐν τοῖς χρόνοις ἡμῶν ἀπὸ τριακονταετίας πενομένης ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων.

Ἀσχέτως δὲ πρὸς τὴν διὰ τῶν ἐφημερίδων γνωστοποίησιν τῆς ἐπιστολῆς, εὐχόμεθα ὑπὲρ ταχείας παρόδου τῆς δοκιμασίας, ἣν ὑφίσταται ἡ ἁγιοταφιτικὴ ἀδελφότης, ὑπὲρ ἧς οὐδὲ μίαν ἀμφιβολίαν ἔχομεν ὅτι ὁ εὐσεβὴς ἑλληνικὸς λαὸς θέλει πράξει πᾶν ὅ,τι αἱ περιστάσεις ἐπιβάλλουσιν. Ἀλλ' ἐπίσης ἐγκαρδίως εὐχόμεθα νὰ καταβληθῶσι στερρὰ τὰ θεμέλια τῆς οἰκονομικῆς ἀνορθώσεως τῆς Ἐκκλησίας τοῦ ἀδελφοθέου καὶ διὰ κοινῆς εἰλικρινοῦς συμπράξεως πάντων τῶν μελῶν αὐτῆς καὶ διὰ τῶν αὐτοθυσιῶν, ἃς ἀπαιτεῖ πᾶν μέγα καὶ κοινωφελὲς ἔργον. Οἱοςδήποτε κανονισμὸς ὀργανισμοῦ καὶ διοικήσεως συστήματος ἀνθρώπων, ὅσον ἄριστος. ὅσον ἔξοχος κἂν ᾖ, ἐλάχιστα δύναται νὰ συντελέσῃ πρὸς ἀνόρθωσιν τοῦ τυχὸν παρ' ἡμῖν καταρρέοντος ἢ βελτίωσιν τῶν οὐ καλῶς ἐχόντων, ἂν μὴ τεθῇ βάσις πάσης ἡμῶν ἐπ' ἀγαθῷ ἐργασίας ἡ θυσία τῶν ἰδίων ὑπὲρ τῶν κοινῶν. Οὐδεὶς ἀντιλέγει βεβαίως εἰς τὴν ἀλήθειαν, ὅτι γενναία καὶ μεγάλη πρᾶξις οἱαδήποτε συνετελέσθη ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων κατόπιν αὐτοθυσίας καὶ ὅτι, ταύτης ἐλλειπούσης, οὔτε νόμοι καὶ θεσμοὶ ἄριστοι καὶ τέλειοι ἐπέτυχον τῆς εὐδαιμονίας τῶν κοινοτήτων, οὔτε προτρεπτικοὶ λόγοι καὶ ἐγκύκλιοι, κἂν ὑποτεθῶσι μυριάδες, ἠδυνήθησαν νὰ μεταρρυθμίσωσιν οὔτε ἐν συνόλῳ οὔτε βαθμηδὸν τὸ οὐχὶ καλῶς ἔχον. Καὶ θεσμοὶ καλοὶ καὶ συναίσθησις καθήκοντος καὶ γενναῖαι πρὸς αὐτοθυσίαν ἀποφάσεις συντελοῦσιν εἰς τὴν ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταβολὴν τοῦ καθεστῶτος, ὅταν τοῦτο κρίνηται παρὰ πᾶσιν ἀνεξαιρέτως ὡς ἀπαιτοῦν μεταβολὴν καὶ διαρρύθμισιν· ἐν ἐκ τούτων ἐὰν ἐλλείπῃ, οὐδὲν κατορθοῦται βεβαίως, ἴσως δέ τις ἀπογοήτευσις καὶ θλῖψις εἰσχωρήσῃ καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς ἐφιεμένοις καὶ ποθοῦσι συντελεῖν μακρόθεν ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ πρέποντος. Τοῦτο πάντες φρονοῦμεν, καὶ πιστεύομεν ὅτι συμφρονοῦσιν ἡμῖν ἐν τούτῳ πάντες οἱ τὴν ἱερὰν ἁγιοταφικὴν ἀποτελοῦντες ἀδελφότητα. Διότι πάντες συμμεριζόμεθα τὴν λύπην αὐτῆς ἐπὶ τῇ οἰκονομικῇ παρακμῇ καὶ δυσπραγίᾳ· πάντες ἐσμὲν πρόθυμοι νὰ συντελέσωμεν εἰς ἀνακούφισιν τοῦ πιέζοντος αὐτὴν βάρους καὶ πάντες εὐχόμεθα ὅπως ἀπαλλαγῇ πάσης οἰκονομικῆς καὶ πάσης ἠθικῆς δοκιμασίας ἡ πρωτόγονος Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων, ἧς ἡ ἱστορία χορηγεῖ ἡμῖν αὐταπαρνησίας καὶ ζήλου κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας ἔξοχα παραδείγματα τοὺς

ὑπὲρ αὐτῆς καὶ τῶν ἐν γένει συμφερόντων τῆς ὀρθοδοξίας ἀγωνισαμένους πατριάρχας Γερμανὸν καὶ Παίσιον καὶ Δοσίθεον καὶ Ἄνθιμον, ὧν ἡ μνήμη ἔσται εἰς αἰῶνας ἄληστος. Οἱ τιμῶντες τὴν μνήμην αὐτῶν ἀληθῆ πρὸς αὐτὴν εὐλάβειαν θέλουσι δείξει μιμούμενοι τὸ ὅσιον ἐκείνων παράδειγμα, ἐὰν φρονῶμεν ὅτι εὐφημίαι καὶ ἔπαινοι τῆς ἀρετῆς ἐκείνων οὐδὲν ὀφελοῦσι τοὺς μὴ πιστεύοντας εἰς τὸ δυνατὸν τοῦ ἀκολουθῆσαι τῇ ὑπ' ἐκείνων, ὡς πατριαρχῶν καὶ φρουρῶν τῶν Ἁγίων Τόπων, κεχαραγμένῃ πορείᾳ. Διῆλθον ἐπισκεπτόμενοι ἐκεῖνοι χώρας πολλὰς ἐγγύς τε καὶ μακρὰν αὐτῶν, οὐχὶ δαπανῶντες εἰς ἀνωφελῆ ταξείδια καὶ δῶρα, ἀλλὰ πρὸς ὑπέκκαυσιν τῆς πρὸς τὴν Ἁγίαν Πόλιν εὐλαβείας τῶν πιστῶν, πρὸς συνάθροισιν ὀβολῶν καὶ ταλάντων ὑπὲρ τῶν ἁγίων προσκυνημάτων, ὑπὲρ ὧν ἡ προσεπόριζον ἢ ἐκ τοῦ ὑστερήματος προσεκτῶντο κτήματα, δι' ὧν ἠδύνατο νὰ συντηρῆται τὸ κοινὸν τοῦ Παναγίου Τάφου. Οὔτε πρὸς τέρψιν βεβαίως ἤγειρον οἰκοδομὰς, οὔτε προσεπόριζον ἑαυτοῖς ἐπαύλεις, οὔτε πρὸς ὑποδοχὴν συγγενῶν ἐδαπάνων ἐκ τῶν κοινῶν, ἀλλὰ τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον ἀποδυόμενοι, ἄνθρωποι καὶ αὐτοὶ, καθὼς πάντες οἱ παρ' ἡμῖν τὰ κοινὰ πράττοντες, ὑπερεῖχον ἄλλων κατὰ τὴν ἀρετὴν τῆς αὐταπαρνησίας. Στενοχωρηθέντες πρὸς ὥραν, κατέλιπον τοῖς ἐπιγινομένοις ἀξιομίμητον παράδειγμα ζήλου καὶ αὐτοθυσίας, εὐφημούμενοι δικαίως καὶ μακαριζόμενοι. Τί δὲ ἐμποδίζει ἡμᾶς ἵνα τὸν ζῆλον ἐκείνων ἔχωμεν πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν, καὶ τί τάχα κωλύει νὰ βαίνωμεν εἰς τὰ ἴχνη τῶν προηγησαμένων, ἐὰν ὦμεν βέβαιοι ὅτι πᾶς ὀρθόδοξος καὶ πᾶς ὁμογενὴς θέλει συνδράμει ἡμῖν ἐν τῷ ἔργῳ τῆς ποθητῆς ὑλικῆς καὶ ἠθικῆς ἀνορθώσεως.

ΤΟ ΕΝ ΠΡΟΣΩΠΟΙΣ ΤΡΙΑΔΙΚΟΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Σύντομος εὐσεβὴς μελέτη.

Α'. Ὁ εἷς Θεὸς τῇ οὐσίᾳ ὑπάρχει ἐν τρισὶ προσώποις καὶ ὑποστάσεσι, Πατὴρ καὶ Υἱὸς καὶ Ἅγιον Πνεῦμα, εἷς Θεὸς ἀληθινὸς ἐν μιᾷ οὐσίᾳ καὶ φύσει λατρευόμενός τε καὶ δοξαζόμενος ὑπὸ τῶν ἐν Χριστῷ ἀναγεγεννημένων πιστῶν. Ἕκαστον τῶν τριῶν προσκυνητῶν προσώπων τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου καὶ ἀδιαιρέτου Τριάδος τὰς μὲν οὐσιώδεις, ἤτοι τὰς τῆς θεικῆς οὐσίας, ἰδιότητάς τε καὶ τελειότητας ἔχει κοινὰς πρὸς τὰ ἕτερα καὶ ἴσας, οἷον τὴν πανσοφίαν, τὴν ἀγαθότητα, τὴν παντοδυναμίαν, τὴν παγγνωσίαν, τὴν δικαιοσύνην καὶ λοιπὰς, τὰς δὲ προσωπικὰς τῆς ὑποστάσεως ἰδιότητας ἰδίας κέκτηται καὶ ἀσυγχύτους. Οἷον ἐπὶ τῶν οὐσιωδῶν, ἄκτιστος καὶ ἀΐδιος ὁ Πατὴρ, ἄκτιστος καὶ συναΐδιος ὁ Υἱὸς διὰ τὴν τῆς οὐσίας ταὐτότητα, ἄκτιστον καὶ συναΐδιον τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, διὰ τὸν αὐτὸν λόγον. Ὡσαύτως πάνσοφος ὁ Πατὴρ, πάνσοφος καὶ ὁ Υἱὸς διὰ τὴν ὁμοουσιότητα, πάνσοφον καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα διὰ τὸν αὐτὸν τῆς ὁμοουσιότητος λόγον, καὶ τὰ λοιπὰ ὁμοίως. Ἐπὶ δὲ τῶν προσωπικῶν ἰδιοτήτων, ἀγέννητος ὁ πατὴρ, γεννητὸς ὁ Υἱὸς ἐκ τοῦ Πατρὸς ἀχρόνως, γεννητὸν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐκ τοῦ Πατρὸς[1], ὁμοίως ἀχρόνως. Καὶ αἱ μὲν προσωπικαὶ, εἴτ' οὖν ὑποστατικαί, ἰδιότητές εἰσι καὶ λέγονται ἀδιαχώρητοι, αἱ δὲ οὐσιώδεις, κοιναὶ διαχωρηταὶ τοῖς τρισὶ θείοις προσώποις ἀμοιβαίως.

Β'. Τὸ τῆς θεότητος ἑνιαῖον κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ τριττὸν κατὰ τὰς ὑποστάσεις καὶ τὰ πρόσωπα, ὑπερβαῖνον ἀληθῶς τὴν ἀνθρωπίνην διάνοιαν καὶ κατάληψιν, κατανοεῖται μόνον διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς πίστεως· διὸ καὶ ὡς μυστήριον ὁξολογεῖται ἀποκαλυφθὲν ἡμῖν διὰ τῆς ὑπερφυοῦς ἐνανθρωπήσεως τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐὰν δὲ ὑπάρχῃ ἀνάγκη παραδείγματός τινος παρεμφεροῦς πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ ὑπερφυοῦς μυστηρίου τοῦ τρισυποστάτου τῆς θεότητος τοῖς ἀσθενεστέραν ἔχουσι τὴν πίστιν, ἢ λόγον ζητοῦσι τῆς πίστεως, κείσθω τοιοῦτον αὐτῇ ἡ ἀνθρωπότης. Πᾶς τις ἐκ τῶν πραγμάτων πιστούμενος ὁμολογεῖ ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη οὐσία καὶ φύσις ἐστὶ μία, τὰ δὲ πρόσωπα, οἷον Πέτρος, Παῦλος, Ἄννα, Μαρία, πολλὰ καὶ ἀναρίθμητα, ἐξ ἑνὸς προσώπου ἔχοντα τὴν ἀρχὴν τοῦ πρωτοπλάστου Ἀδὰμ, οὗ ἐκ τῆς πλευρᾶς ἐπλάσθη ἡ Εὔα[2] καὶ διὰ γεννήσεως ἐπ' ἄπειρον πληθυνόμενα μέχρι συντελείας τοῦ κόσμου, ὧν ἕκαστον ζῇ καὶ ὑπάρχει ἐν ἰδίᾳ ὑποστάσει διακεκριμένως καὶ ἀσυγχύτως πρὸς ἕτερον· καθότι ἡ μὲν ἐσωτερικὴ καὶ ἄχρονος πρόοδος τῆς θείας φύσεως μέχρι Τριάδος ἔστη, ὥς πού φησιν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, ἡ δὲ πρὸς τὰ ἔξω ἐκφαντορικὴ πρόοδος αὐτῆς διὰ τῆς δημιουργικῆς δυνάμεως ἀδιάλει-

1. Ἰωάν. ιε', 26.
2. Γεν. α', 26. β', 7. 18. 21.

πτός ἐστι μέχρι συντελείας τοῦ νῦν αἰῶνος, διαιωνιζομένης τῆς ὁρατῆς κτίσεως τῇ γενέσει τε καὶ ἐπαναλήψει ἑκάστου γένους καὶ εἴδους καθ' ὁμοιότητα συντηρουμένου τε καὶ πολλαπλασιαζομένου. Ἕκαστον τοίνυν πρόσωπον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, οἱασδήποτε φυλῆς καὶ ἂν ᾖ κατὰ συμβεβηκός, τὰς μὲν φυσικὰς ἰδιότητας καὶ δυνάμεις ἔχει κοινὰς πρὸς πάντα τὰ ἄλλα πρόσωπα, τὰς δὲ προσωπικὰς ἰδίας καὶ ἀσυγχύτους. Ἡ νόησις, ἡ βούλησις, τὸ λογικὸν, ἡ ἀγαθότης, τὸ πεινᾶν, τὸ διψᾶν καὶ τὰ παρόμοια, κοινά εἰσι παντὶ ἀνθρώπῳ, ἀνδρὶ ἢ γυναικί. Ὁ μέν τοι ἀνὴρ, ἤτοι τὸ ἄρρεν γένος τῆς ἀνθρωπότητος, ἄλλα προσωπικὰ ἰδιώματα ἔχει προσιδιάζοντα, καὶ ἄλλα ἡ γυνὴ, ἤτοι τὸ θῆλυ γένος· καὶ κατὰ τὸν τῆς σχέσεως λόγον πάλιν ὁ μέν ἐστι πατὴρ, ἡ δὲ μήτηρ, καὶ ὁ μὲν υἱὸς, ἡ δὲ θυγάτηρ, καὶ ἄλλος ἄλλο τι. Ἀλλ' ἐπὶ μὲν τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ ἡ θεία φύσις ἐστὶ παντέλειος καὶ ἁπροσδεὴς καθ' ἑαυτὴν καὶ πᾶσι τοῖς ἰδιώμασι καὶ ταῖς τελειότησι καὶ ἀνεπίδεκτος ἀλλοιώσεως, διὰ ταῦτα καὶ τὰ φυσικὰ καὶ οὐσιώδη ἰδιώματα ἐπικοινωνοῦσιν ὁμογρόνως τε καὶ ὁμοδυνάμως καὶ ἰσοβαθμίως πρὸς ἄλληλα ἐν τοῖς τρισὶ προσκυνητοῖς προσώποις τῆς μιᾶς ἀδιαιρέτου Θεότητος. Ὅθεν ἡ αὐτὴ ταὐτόχρονος θέλησις ἐν Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ Ἁγίῳ Πνεύματι ἀνυμνεῖται, ἡ αὐτὴ βουλὴ καὶ σοφια καὶ γνῶσις, ἡ αὐτὴ παντοδυναμία καὶ ἀγαθότης, καὶ τὰ λοιπὰ ὡσαύτως, καὶ πᾶσα ἐντεῦθεν διαφωνία πόρρω ἀπελήλαται τῶν προσκυνητῶν προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος. Οὐ τὸ αὐτὸ δὲ συμβαίνει ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου διά τε τὴν ἀτέλειαν καὶ τὸ περιωρισμένον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, καὶ διὰ τὸ σάρκινον τοῦτο σκῆνος, καὶ ἰδίᾳ διὰ τὴν ἐκ τῆς ἐπεισάκτου ἁμαρτίας ἐξασθένησιν τοῦ λογικοῦ καὶ τῶν λοιπῶν πνευματικῶν δυνάμεων, ἧς ἕνεκα ποικιλία γνωμῶν καὶ προαιρέσεων καὶ διανοητικῶν δυνάμεων καὶ φρονημάτων καὶ ἐρίδων τυγχάνει ὑπάρχουσα ἐν τοῖς διαφόροις προσώποις τῆς μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἐν πᾶσιν ἀνθρωπίνης φύσεως· ὑλικῶν καὶ κοσμικῶν λόγων καὶ συμφερόντων ἕνεκα, πολλάκις δὲ δυστυχῶς καὶ μεταξὺ προσώπων στενῶς συνδεδεμένων δι' εἰδικῆς κατὰ σάρκα συγγενείας καὶ διὰ τῆς ταὐτότητος τῶν δογμάτων τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως[3].

Γ'. Ὡς λοιπὸν νοοῦμεν τῇ πίστει καὶ ὁμολογοῦμεν ὅτι ὁ Θεὸς εἷς ἐστὶ τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν, ἐν τρισὶ δὲ προσώποις καὶ ὑποστάσεσι προσκυνεῖται καὶ λατρεύεται ὑπὸ τῶν τέκνων τῆς εὐσεβείας, οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος εἷς ἐστὶ τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν, ἐν πολλοῖς δὲ τοῖς προσώποις ὑφιστάμενος, καὶ καθ' ἑκάστην γενεὰν πολλαπλασιαζόμενος, διὰ γεννήσεως ἄνευ οὐδεμιᾶς διαφορᾶς ἢ ἐλαττώσεως τῶν τῆς οὐσίας καὶ φύσεως ἰδιοτήτων· διότι τὸ ὄνομα **ἄνθρωπος** οὐ προσώπου, ἀλλ' οὐσίας δηλωτικὸν τυγχάνει ὄν, ὥσπερ καὶ τὸ **Θεός**. Καὶ δὴ ὅταν ἡ θεόπνευστος Γραφὴ λέγῃ «καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτὸν[4], καθ' ὅλου περὶ δημιουργίας τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως λέγει· καὶ δὴ καὶ ἡμεῖς ὅταν λέγωμεν, ὅτι ὁ ἄνθρωπός ἐστι πλάσμα Θεοῦ λογικὸν, φύσει ἀγαθὸς πλασθεὶς προαιρέσει δὲ γενόμενος κακὸς, οὐ νοοῦμεν διὰ τούτων ὅτι ὁ δεῖνα ἢ ὁ δεῖνα, ἢ πρόσωπον, ἐστὶ τοιοῦτος, ἀλλ' ὅτι πᾶς ὁ μετέχων τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τυγχάνει ὢν τοιοῦτος, ἤτοι κέκτηται πλή-

3. Ἀφοῦ πάντες καθόλου οἱ πανταχοῦ γῆς συνδεόμεθα πρὸς ἀλλήλους ὡς τῆς αὐτῆς φύσεως καὶ πλάσμα τοῦ Θεοῦ ὄντες, πολλῷ δὴ μᾶλλον συνδεόμεθα πρὸς ἀλλήλους οἱ ἐν Χριστῷ ἀναγεγεννημένοι καὶ τὸν Χριστὸν ἐνδυθέντες διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, καὶ υἱοὶ Θεοῦ ὄντες, διὰ τῆς πίστεως καὶ πάντες εἷς ἐσμὲν, ὡς ὁ θεόπνευστος καὶ οὐρανοβάμων ἀπόστολος Παῦλος ἀποφαίνεται, λέγων· «Πάντες γὰρ ὑμεῖς υἱοὶ θεοῦ ἐστε διὰ τῆς πίστεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Ὅσοι γὰρ εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε· οὐκ ἔνι Ἰουδαῖος, οὐδὲ Ἕλλην· οὐκ ἔνι δοῦλος οὐδὲ ἐλεύθερος· οὐκ ἔνι ἄρσεν, οὐδὲ θῆλυ· πάντες γὰρ ὑμεῖς εἷς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» (Γαλ. γ', 26. Πρβλ. Κολοσ. γ', 11). Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν ἐν ἀγωνίᾳ προσευχόμενος πρὸς τὸν οὐράνιον αὐτοῦ Πατέρα πρὸ τοῦ πάθους παρεκάλει ὑπὲρ τῶν πιστευσόντων εἰς αὐτὸν διὰ τοῦ ἀποστολικοῦ κηρύγματος ἵνα πάντες ἓν ὦσι, λέγων· «Οὐ περὶ τούτων δὲ (τῶν ἀποστόλων) ἐρωτῶ μόνον, ἀλλὰ περὶ τῶν πιστευσόντων διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν εἰς ἐμὲ, ἵνα πάντες ἓν ὦσι Καθὼς σὺ, Πάτερ, ἐν ἐμοὶ, κἀγὼ ἐν σοὶ, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἓν ὦσιν, ἵνα ὁ κόσμος πιστεύσῃ ὅτι σύ με ἀπέστειλας· καὶ ἐγὼ τὴν δόξαν, ἣν δέδωκάς μοι, δέδωκα αὐτοῖς, ἵνα ὦσιν ἓν, καθὼς ἡμεῖς ἓν ἐσμέν· ἐγὼ ἐν αὐτοῖς, καὶ σὺ ἐν ἐμοὶ, ἵνα ὦσι τετελειωμένοι εἰς ἕνα (Ἰωάν. ιζ', 20). Καὶ ὅμως οἱ ἐθνικοὶ ἐγωϊσμοὶ καὶ αἱ ἐθνικαὶ κενοδοξίαι βασιλεύουσι δυστυχῶς μεταξὺ τῶν χριστιανῶν, καὶ μεταξὺ αὐτῶν ἔτι τῶν ὁμοδόξων λαῶν, καὶ πόλεμοι κατὰ καιροὺς ἀνθρωποκτόνοι γίνονται κατακτήσεις, ὡσεὶ προὔκειτο περὶ αἰωνιότητος τοῦ ἐν τῷ παρόντι ματαίῳ κόσμῳ βίου, καίτοι βοᾷ πάλιν ὁ θεορρήμων Παῦλος, λέγων θεοπνεύστως· «Ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει, ἐξ οὗ καὶ σωτῆρα ἀπεκδεχόμεθα Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, ὃς μετασχηματίσει τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως γενέσθαι αὐτὸ σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ· οὐ γὰρ ἔχομεν ὧδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν, τὴν τοὺς θεμελίους ἔχουσαν πόλιν, ἧς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ Θεὸς» (Φιλιπ. γ', 28. Ἑβρ. ιγ', 14. ια', 10).

4. Γενέσ. α', 27. ϛ', 7.

ρεις τὰς φυσικὰς καὶ οὐσιώδεις τῆς ἀνθρωπότητος ἰδιότητας, εἰ καὶ ποικίλη διαφορὰ βαθμοῦ τελειότητος παρατηρεῖται ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα διαφόροις προσώποις διὰ τὴν τῆς ἁμαρτίας ἐπήρειαν καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῆς προαιρέσεως τοῦ ἐκλέγειν τὸ ἀγαθὸν, ἢ τὸ ἐπείσακτον κακόν· καὶ διὰ τὸν τρόπον τῆς ἀνατροφῆς. Διό, ὅταν περὶ προσώπων ᾖ ὁ λόγος, διακρίνομεν τότε τὰ πρόσωπα, καθ' ἣν ἕκαστον ποιεῖται ἐλευθέρως χρῆσιν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν ἐμφύτων ἰδιοτήτων καὶ λογικῶν δυνάμεων καὶ κατὰ τὰ ἴδια προσωπικὰ χαρακτηριστικὰ καὶ συμβεβηκότα. Οἷον, ὁ Πέτρος ἀγαθὸς, δίκαιος, σοφὸς, πολυμαθὴς, εὐσεβὴς, ἐλεήμων καὶ τὰ παρόμοια. Ὁ Ἰούδας ἐστὶ κακὸς, προδότης, φιλάργυρος, ἄσπλαγχνος, ἀμαθὴς, ἄσοφος, κλέπτης καὶ τὰ παρόμοια. Ὁ Ἀδὰμ πρῶτος ἐπλάσθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἡ Εὔα ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ Ἀδάμ. Ὁ Ἄβελ ἐγεννήθη ἐκ τοῦ Ἀδὰμ καὶ τῆς Εὔας, καὶ οὕτω καθεξῆς περὶ ἑκάστου προσώπου. Τοῦ λόγου δὲ ὄντος περὶ φυσικῶν ἰδιωμάτων κοινῶν ἑκάστῳ προσώπῳ, λέγομεν, ὁ Ἄβελ ἐστὶν ἄνθρωπος οὐχ ὁ αὐτὸς τῷ Ἀδὰμ κατὰ τὴν ὑπόστασιν καὶ τὸ πρόσωπον, υἱὸς δὲ τοῦ Ἀδὰμ ἐκ τῆς αὐτῆς οὐσίας καὶ φύσεως, ὁμοούσιος τῷ ἑαυτοῦ πατρὶ, λογικὸς, μετέχων ὁμοίως αὐτῷ βουλήσεως, σοφίας, ἀγαθότητος καὶ τῶν λοιπῶν κοινῶν τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει ἰδιοτήτων. Οὕτω λέγομεν καὶ περὶ τῶν προσκυνητῶν προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος, ὁ Υἱός ἐστι Θεὸς, οὐκ ὢν ὁ αὐτὸς τῷ Πατρὶ μετὰ τὴν ὑπόστασιν, ἀλλ' ὁμοούσιος τῷ Πατρὶ, ἔχων τὴν αὐτὴν βούλησιν, τὴν αὐτὴν σοφίαν καὶ δύναμιν καὶ πάντα τὰ ἄλλα ἰδιώματα τῆς θείας φύσεως ἐν τῇ αὐτῇ τελειότητι, πλὴν τῶν προσωπικῶν ἰδιοτήτων. Ὡσαύτως, τὸ Ἅγιον Πνεῦμά ἐστι Θεὸς, οὐχὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ κατὰ τὴν ὑπόστασιν, ἀλλ' ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ, τὴν αὐτὴν ἔχον βούλησιν, τὴν αὐτὴν σοφίαν καὶ δύναμιν καὶ πάντα τὰ ἄλλα τῆς θείας φύσεως ἰδιώματα ἐν τῇ αὐτῇ τελειότητι, πλὴν τῶν προσωπικῶν ἰδιοτήτων τῶν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ προσιδιαζουσῶν· διὰ ταῦτα μίαν Θεότητα δοξάζομεν ἐν τρισὶ προσώποις εὐσεβοφρόνως κηρύττοντες, καθάπερ καὶ μίαν ἀνθρωπότητα γινώσκομεν ἐν μυρίοις προσώποις ὑπάρχουσαν, καὶ ἕνα Θεὸν λατρεύομεν τρισυπόστατον, Πατέρα, Υἱὸν καὶ Ἅγιον Πνεῦμα, Τριάδα ὁμοούσιον καὶ ἀχώριστον. Ἂν δέ τις καὶ οὕτως εἴπῃ ὅτι οὐ δύναται νοῆσαι τὸ τρισυπόστατον τῆς Θεότητος, δειξάτω ἡμῖν πῶς νοεῖ τὸ πολυϋπόστατον καὶ μυριοϋπόστατον τῆς ἀνθρωπότητος, ὅπερ καὶ τοῖς σωματικοῖς καθορᾷ ὀφθαλμοῖς. «Ὁ γὰρ ἄνθρωπον εἰπὼν, λέγει ὁ μέγας Βασίλειος, ἐσκεδασμένην τινὰ διάνοιαν τῇ ἀοριστίᾳ τῆς σημασίας τῇ ἀκοῇ ἐνεποίησεν· ὥστε τὴν μὲν φύσιν ἐκ τοῦ ὀνόματος δηλωθῆναι, τὸ δὲ ὑφεστὼς καὶ δηλούμενον ἰδίως ὑπὸ τοῦ ὀνόματος πρᾶγμα μὴ σημανθῆναι. Ὁ δὲ Παῦλον εἰπὼν, ἔδειξεν ἐν τῷ δηλουμένῳ ὑπὸ τοῦ ὀνόματος πράγματι ὑφεστῶσαν τὴν φύσιν. Τοῦτο οὖν ἐστὶν ὑπόστασις, οὐχ ἡ ἀόριστος τῆς οὐσίας ἔννοια, μηδεμίαν ἐκ τῆς κοινότητος τοῦ σημαινομένου στάσιν εὑρίσκουσα, ἀλλ' ἡ τὸ κοινόν τε καὶ ἀπερίγραπτον ἐν τῷ τινὶ πράγματι διὰ τῶν ἐπιφαινομένων ἰδιωμάτων παριστῶσα καὶ περιγράφουσα· ὃν τοίνυν ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς ἔγνως διαφορᾶς λόγον ἐπί τε τῆς οὐσίας καὶ τῆς ὑποστάσεως, τοῦτον μετατιθεὶς καὶ ἐπὶ τῶν θείων δογμάτων οὐχ ἁμαρτήσεις.—Ὁ γὰρ τοῦ ἀκτίστου καὶ τοῦ ἀκαταλήπτου λόγος εἷς καὶ ὁ αὐτὸς ἐπί τε τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματός ἐστιν»[5].

Δ'. Καὶ ἐπὶ μὲν τῶν θείων προσκυνητῶν προσώπων, ἐπειδὴ ἡ θεία φύσις ἐστὶ παντέλειος ἐν πᾶσι τοῖς ἰδιώμασι καὶ καθαρωτάτη, αἱ φυσικαὶ ἰδιότητές τε καὶ τελειότητες τῆς θείας φύσεως αἱ αὐταί εἰσιν ἐν ἑνὶ ἑκάστῳ τῶν τριῶν προσκυνητῶν προσώπων καὶ κοιναὶ, ὁμοίως καὶ αἱ ἐνέργειαι· ἐπὶ δὲ τῆς ἀνθρωπότητος ἀδύνατόν τι τυγχάνει ἡ ταυτότης τῶν ἄλλως τε κοινῶν ἰδιωμάτων παντὶ προσώπῳ καὶ ἡ πάντων ἀπὸ κοινοῦ ὁμοφωνία καὶ ἐνέργεια ἐν πᾶσιν, οὐ μόνον διὰ τὴν ἀτέλειαν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καθόλου καὶ τὸν μετὰ τῆς ὕλης δεσμὸν τοῦ πνεύματος, ἀλλὰ ἰδίᾳ καὶ διὰ τὴν πτῶσιν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν ἁμαρτίαν, καὶ τὴν ἐντεῦθεν σκότωσιν τοῦ νοὸς καὶ ἐξασθένησιν τῶν πνευματικῶν αὐτοῦ δυνάμεων. Τούτου ἕνεκα αἱ μὲν καθολικαὶ ἰδέαι περὶ δικαιοσύνης, περὶ εὐσεβείας, περὶ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ καὶ τῶν ὁμοίων, εἰσὶν ἰδέαι κοιναὶ παντὶ ἀνθρώπῳ, διὰ τὴν κοινότητα καὶ τὸ ἐνιαῖον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐν παντὶ προσώπῳ· ἀλλ' ἐν τῇ ἐκλογῇ καὶ τῇ πράξει ὃς μὲν τοῦτο θεωρεῖ νὰ κρίνῃ καλὸν, ἢ δίκαιον, ἢ ἀγαθὸν, ἢ κακὸν, ὃς δὲ ἐκεῖνο· καὶ ὁ μὲν τοῦτο ἐπιθυμεῖ καὶ θέλει καὶ παντὶ σθένει ἐπιδιώκει, ὁ δὲ ἐκεῖνο· πολλάκις δὲ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον νῦν μὲν τοῦτο βούλεται καὶ πράττει, νῦν δὲ ἐκεῖνο, καίτοι τοῦτο ἐκ διαμέτρου ἀντίκειται πρὸς ἐκεῖνο, πρὸς δὲ ἄλλα μὲν ἐν νῷ κεύθει, ἄλλα δὲ ἐπὶ γλώττης φέρει· καὶ οὕτω διαφωνοῦσι τὰ πρόσωπα οὐ

5. Ἐπιστ. λη'.

μόνον πρὸς ἄλληλα, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἑαυτὰ ἕκαστον πολλάκις, καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ τὸ δὴ χεῖρον, καὶ μάχονται ἀλλήλοις διαπληκτιζόμενοι καὶ παντοίων δὴ κακῶν αἴτιοι γίνονται πρὸς ἀλλήλους οἱ ἄνθρωποι ἢ ὡς ἄτομα, ἢ ὡς ἔθνη, ἢ ὡς ἑταιρία, ἢ ὡς οἰκογένεια, ἡ δὲ τοιαύτη ὀδυνηρὰ καὶ ἀντιφατικὴ κατάστασις τῶν μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς φύσεως ὄντων !οὐκ ἔστι τρανὴ καὶ προφανεστάτη ἀπόδειξις ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ἔπαθέ τι τῶν ἀλογίστων οὕτως, ὅπερ περιήγαγεν αὐτὴν εἰς ἀδυναμίαν ἠθικὴν, καταστᾶσαν φυσικὴν, οὕτως εἰπεῖν, μὴ χρῄζουσαν ὑπερφυσικῆς βοηθείας καὶ χάριτος πρὸς συντριβὴν τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀρχεκάκου καὶ πρὸς ἀνακαίνισιν καὶ ἀναζωπύρησιν τῶν πνευματικῶν ἰδιοτήτων καὶ δυνάμεων τοῦ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν Θεοῦ πλασθέντος ἀνθρώπου; Τὴν ἀπόλυτον ταύτην ἀνάγκην τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐξεπλήρωσεν ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ ἐλέους ἐν τῇ ἀπείρῳ αὐτοῦ ἀγαθότητι διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ, Ὃς, ἐλθὼν εἰς τὸν κόσμον πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἐδίδαξε τὴν ἀγάπην ὡς πρωτίστην ἀρετὴν συνάπτουσαν αὖθις τὸν πεπτωκότα ἄνθρωπον μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τῶν ἰδίων παθημάτων καὶ τῆς πίστεως ἰάσατο τὸ πάθημα τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ συνδιήλαξε τὸν ἄνθρωπον τῷ οὐρανίῳ Πατρὶ, ὅτι «ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται, ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσεται» (Μάρκ. ιστ'. 16.). Πᾶσα δὲ κακία καὶ πονηρία καὶ πᾶν ἐλάττωμα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ὡς ἀποτέλεσμα τῆς προπατορικῆς ἁμαρτίας ἐκλείπει καὶ ἐξαλείφεται διὰ τῆς θείας χάριτος παρὰ τοῖς ἀναγεγεννημένοις ἐν Χριστῷ διὰ τῆς πίστεως καὶ τοῦ βαπτίσματος εἰς ζωὴν καινὴν καὶ πνευματικὴν, οἵτινες καὶ ἐνισχύονται ἄνωθεν ὑπὸ τῆς θείας χάριτος εἰς τὸ φρονεῖν τὸ αὐτὸ ἐν Χριστῷ καὶ κατεργάζεσθαι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ [6] καὶ βιοῦν ἐν ἀγάπῃ καὶ εἰρήνῃ πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἐν πάσῃ ἀγαθοσύνῃ, ὡς τέκνα Θεοῦ ἀγαπητὰ καὶ ἄξια τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ἧς κέκληνται κληρονόμοι ἐν ἁγιασμῷ ψυχῆς καὶ σώματος, ἄνευ διακρίσεως φυλῆς καὶ γλώσσης, ἄρχοντος καὶ ἀρχομένου, ἢ ἐλευθέρου καὶ δούλου· διότι ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ οὐδὲν ἄλλο ἰσχύει πρὸς σωτηρίαν καὶ κληρονομίαν τῆς ἐνδόξου βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, εἰμὴ πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη. [7].

6. Φιλιπ. β'. 2 Ἐφες. στ'. 6.

7. Γαλατ. ε'. 6. στ'. 15.

Ε'· Καθάπερ τοίνυν ὁ ἄνθρωπος καθόλου θεωρούμενος εἷς ἐστι κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν, εἰς πολλὰ πρόσωπα μεριζομένην διὰ γεννήσεως, ἐν ἰδίᾳ ἕκαστον ὑποστάσει ὑπάρχοντα καὶ ὁμοούσια πάντα διὰ τὸ ἑνιαῖον τῆς φύσεως, καὶ οὐδεὶς γνωρίζει τὸν λόγον καὶ τὸν τρόπον, οὐδὲ κατανοῆσαι δύναται, οὕτω δὴ καὶ ὁ Θεὸς, ὁ τοῦ παντὸς δημιουργὸς καὶ τοῦ ἀνθρώπου πλάστης, εἷς ἐστιν ἐν τρισὶ προσώποις προσκυνούμενος, καὶ μία ἡ θεότης ἐν τρισὶν ἀρρήτως ταῖς ὑποστάσεσι διακρινομένη. Τὰ τρία ταῦτα θεῖα πρόσωπα, Πατὴρ καὶ Υἱὸς καὶ Ἅγιον Πνεῦμα ἄλλος καὶ ἄλλος καὶ ἄλλος ταῖς ὑποστατικαῖς ἰδιότησιν, ἓν εἰσὶ κατὰ τὴν οὐσίαν, ὁμοούσια καὶ ὁμοδύναμα, καὶ εἷς Θεὸς ἀληθινὸς δημιουργὸς τοῦ παντὸς, ὁ ὢν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας. «Ὅ τρεῖς εἰσιν οἱ μαρτυροῦντες ἐν τῷ οὐρανῷ, ὁ Πατὴρ, ὁ Λόγος καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, καὶ οὗτοι οἱ τρεῖς ἕν εἰσί [8] Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε. Ὁ μονογενὴς Υἱὸς, ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ Πατρὸς, ἐκεῖνος ἐξηγήσατο» [9] Αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος [10] σὺν τῷ ἀνάρχῳ αὐτοῦ Πατρὶ καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ αὐτοῦ Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· Ἀμήν.

Ἐν Φαναρίῳ, τῇ 15 δεκεμβρίου 1902.

† Ὁ Σμύρνης ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ.

8. α' ἐπιστ. Ἰωάν. ε' 7.

9. Ἰωάν. α' 18.

10. Τροπάριον τριαδικοῦ κανόνος τῆς Παρακλητικῆς, ᾠδ. γ' ᾠδὴ ά.

«Νοῦν καὶ Λόγον καὶ Πνεῦμα, οἱ θεολόγοι προσφόρως, συμβολικῶς σε καλοῦσιν, ἀπαθῆ γέννησιν, ἐξ ἀγεννήτου Πατρὸς, τοῦ Υἱοῦ σημαίνοντες, Θεὲ μονάρχε τῶν ὅλων, ἅμα καὶ τοῦ πνεύματος θείαν ἐκπόρευσιν».

Ἕτερον, αὐτόθι· ᾠδὴ ζ.

« Θεότητος τὴν μορφὴν μίαν καταγγέλλομεν ἐν τρισὶν ὑποστατικαῖς καὶ διαιρεταῖς ἰδιότησι, Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ Πνεύματος, εὐλογητὸς εἶ, κράζοντες, ὁ Θεὸς ὁ τῶν πατέρων ἡμῶν.»

ΜΝΗΜΕΙΑ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΕΝ ΑΘΩ

Τοιοῦτον φέρει τίτλον βιβλίον, ἐκδοθὲν κατὰ σεπτέμβριον ἐ. ἔ. ὑπὸ τῆς ἐν Πετρουπόλει αὐτοκρατορικῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν, ὀφειλόμενον εἰς τὸν κάλαμον ἐλλογίμου ἀνδρὸς, τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ κ. Ν. Κοντακώφ, ἀπὸ τριακονταετίας περίπου ἀσχολουμένου περὶ τὴν ἱστορίαν τῆς χριστιανικῆς ἀρχαιολογίας καὶ τέχνης

ἰδίᾳ τῆς βυζαντινῆς, κοσμούμενον δὲ καὶ δι' 152 διαφόρων φωτοτυπικῶν εἰκόνων. Ἡ ἐν λόγῳ βίβλος, ἡ μετὰ περισσῆς φιλοκαλίας ἐκδεδομένη καὶ πλουσιωτάτη ἔν τε εἰκόσι, καὶ ἐργασίᾳ ἐπιστημονικῇ, ἀποτέλεσμα καὶ πόρισμα τυγχάνει ἀποστολῆς ἐπιστημονικῆς, ἣν ἀνέθετο τῷ ἀξιοτίμῳ καθηγητῇ ἡ αὐτοκρατορικὴ Ἀκαδημία πρὸ τετραετίας, πρὸς μελέτην καὶ περιγραφὴν τῶν ἐν ταῖς μοναῖς τοῦ Ἁγίου Ὄρους μνημείων τέχνης χριστιανικῆς καὶ τῆς γείτονος Μακεδονίας.

Ἐφ' ὅσον τυγχάνει ἡμῖν γνωστόν, ἡ ρωσσικὴ αὕτη ἀποστολὴ εἰς Ἄθω, δι' ἐπιστημονικὴν τοιαύτην ἐργασίαν, δὲν εἶναι ἡ πρώτη κατὰ τὴν ἄρτι λήξασαν ἑκατονταετηρίδα· οὐκ ἄγνωστοι τοῖς παρ' ἡμῖν λογίοις καὶ ἰδίᾳ τοῖς ἀρχαιολογοῦσιν αἱ εἰς Ἀνατολὴν καὶ ἰδίᾳ εἰς Ἄθω καὶ Ἱεροσόλυμα περιοδεῖαι τοῦ πολλοῦ Πορφυρίου τοῦ Οὐσπένσκη κατὰ τὰ ἔτη 1845 (πρώτη αὐτοῦ περιοδεία) καὶ 1852, 1859 καὶ 1861 (δευτέρα περιοδεία), καὶ αἱ πλουσιώταται εἰς ἐργασίαν καὶ συλλογὴν πολυτίμων πληροφοριῶν, ἱστορικῶν τε καὶ παλαιογραφικῶν, συγγραφαὶ αὐτοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα «Χριστιανικὴ Ἀνατολὴ» (Christianskii Vostok), ἐν αἷς ἀπεθησαύρισεν ὁ χαλκέντερος καὶ βιβλιοφάγος ἀλλὰ καὶ ἑλληνοφάγος οὗτος ρῶσσος μεσαιωνοδίφης πληθὺν ἱστορικῶν καὶ ἄλλων παλαιογραφικῶν εἰδήσεων, ἀληθῶς καταπλήσσουσαν· εἰ καὶ κατ' ἀκρίβειαν καὶ ἀλήθειαν εἰπεῖν ὁ Πορφύριος οὐκ ἦν ἐξ ἐπιστήμης ἀρχαιολόγος, οὐδὲ περὶ τὴν παλαιογραφίαν εἰδικότης, αἱ ἀρχαιολογικαὶ οὐχ ἧττον καὶ παλαιογραφικαὶ αὐτοῦ ἔρευναι καὶ μελέται, περὶ Ἄθω ἰδίᾳ, ἐπὶ πολὺν ἔτι χρόνον ἔσονται πολύτιμον βοήθημα καὶ πηγὴ εἰς ἐργασίαν ἐπιστημονικὴν πολυχεύμων διὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παλαιογραφίαν, ἱστορίαν καὶ τέχνην τῆς Ἀνατολῆς· ἀληθῶς δύναταί τις εἰπεῖν ὅτι μέχρι τοῦ Πορφυρίου ἐλαχίστη ἢ οὐδεμία ἐδημοσιεύθη βίβλος, δυναμένη νὰ παραβληθῇ καὶ πόρρωθεν κἂν πρὸς τὴν κολοσσιαίαν ἐργασίαν τοῦ ρώσσου τούτου λογίου. Οὐχ ἧττον γνωστὴ τοῖς ἀρχαιολογοῦσι τυγχάνει καὶ ἡ ἐργασία ἑτέρου ρώσσου περιηγητοῦ μεταβάντος εἰς Ἄθω κατὰ τὰ αὐτὰ περίπου ἔτη, ἐν συνοδείᾳ πολυμελοῦς ἀκολουθίας τεχνιτῶν, ζωγράφων, φωτογράφων, ἀντιγραφέων, ἰχνογράφων κλπ. ἐν ἐπισήμῳ ἰδιότητι ἐπιστημονικῆς ἀποστολῆς, δαπάνῃ δαψιλεῖ τῆς αὐτοκρατορικῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν, ἧς οὐσιῶδες ἀποτέλεσμα ὑπῆρξε κυρίως ἡ λῆψις πληθύος φωτογραφικῶν ἀντιτύπων, ὑπερβαινόντων τὰς 6000, διαφόρων ἀρχαίων εἰκόνων καὶ καλλιτεχνημάτων, σωζομένων ἐν βιβλίοις χειρογράφοις καὶ ἄλλοις ἀρχαίοις σκεύεσι τῶν ἱερῶν μονῶν τοῦ Ἄθωνος· ἡ ἐργασία τοῦ Σεβαστιάνωφ, ἡ μᾶλλον καλλιτεχνικὴ καὶ ὀλιγώτερον ἀρχαιολογικῶς ἐπιστημονική, εἶναι ἡ κυρία καὶ μεγάλη ὠθησις ἡ δοῦσα ἐν Ρωσσίᾳ, διὰ τῶν παρασκευασθεισῶν ἰδίως ἐν Μόσχᾳ καὶ Πετρουπόλει ἐκθέσεων τῶν ἀθωϊκῶν καλλιτεχνημάτων, τὴν πρώτην σπουδαίαν κίνησιν εἰς σπουδαίας ἀρχαιολογικὰς καὶ παλαιογραφικὰς μελέτας, ἐν πνεύματι ἐπιστημονικῆς ἐργασίας, ἀφορώσης ἰδίᾳ εἰς τὴν ἐν Ἀνατολῇ χριστιανικὴν τέχνην καὶ ὡρισμένως εἰς τὴν ἐν Ἄθῳ τοιαύτην, ὡς τὴν κατ' ἐξοχὴν οὖσαν ἀντιπρόσωπον τῆς βυζαντινῆς τέχνης.

Μετὰ τὰς ἀνωτέρω ἐπιστημονικὰς εἰς Ἄθω ἀποστολὰς ρώσσων λογίων, ὧν ἐμνημονεύσαμεν ἀνωτέρω καὶ αἵτινες προσεκόμισαν εἰς τὴν ρωσσικὴν ἀρχαιολογικὴν ἐπιστήμην τὸ πρῶτον καὶ μᾶλλον ἀκατέργαστον ὑλικὸν διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς χριστιανικῆς τέχνης, ἐπακολουθεῖ τῷ 1898 ἑτέρα τρίτη ἐπίσημος εἰς Ἄθω ἀποστολὴ τῆς ἐν Πετρουπόλει αὐτοκρατορικῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν ὑπὸ τὸν γνωστὸν καὶ διακεκριμένον ἀκαδημαϊκὸν κύριον Ν. Π. Κοντακῶφ, ἧς τὰ πορίσματα καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ ἐν ταῖς ἱεραῖς τοῦ Ἄθω ἀρχαίαις μοναῖς ἐργασία ἀπεταμιεύθησαν ὑπὸ τοῦ ἐλλογίμου συγγραφέως ἐν τῇ πρὸ ὀλίγου ἐκτυπωθείσῃ, δαπάναις τῆς ἐν λόγῳ Ἀκαδημίας, ἀξιολόγῳ αὐτοῦ βίβλῳ, ἀφιερωμένῃ εἰς τὴν Α. Α. Ὑψηλότητα τὸν μέγαν δοῦκα Κωνσταντῖνον Κωνσταντίνοβιτζ, πρόεδρον τῆς αὐτοκρατορικῆς Ἀκαδημίας, καὶ περὶ ἧς ὁ βραχὺς ἐνταῦθα λόγος.

Τὸ βιβλίον διαιρεῖται εἰς ὀκτὼ μεγάλα κεφάλαια, ἀνάλογα πρὸς τὸ διάφορον αὐτῶν ἀλλ' ἐσωτερικῶς συνεχόμενον περιεχόμενον τῆς συλλεγείσης καὶ ἐπιστημονικῶς ἐπεξειργασμένης ἐν αὐτῷ ὕλης· ἤτοι Α' σημασία τῶν μνημείων τῆς χριστιανικῆς τέχνης ἐν Ἄθῳ ἐν τῇ γενικῇ βυζαντινῇ ἀρχαιολογίᾳ, ἐν ᾧ κρίνεται ἡ ἀξία τῆς πρὸ αὐτοῦ ὑπὸ ρώσσων καὶ εὐρωπαίων ἀρχαιολόγων ἐπιστημόνων γενομένης ἐργασίας (σελ. 1—21), οἷον Πορφυρίου τοῦ Οὐσπένσκη, Σεβαστιάνωφ, τῶν γάλλων C. Bayet (Mission au Mont-Athos), Didron (Annales archéologiques),

Langlois (Mont-Athos), Neyrat (L'Athos), Voguë (Syrie, Palestine, Mont-Athos) καὶ τοῦ γερμανοῦ Brokchause H. (Die kunst in d. Athos-klœstern) 1891. Β' γενικὸς χαρακτηρισμὸς τῶν ἀρχιτεκτονικῶν μνημείων τοῦ Ἄθω καὶ ὁ διὰ γλυπτικῆς ἐργασίας διάκοσμος αὐτῶν (σελ. 22—50). Γ' ἡ τοιχογραφία ἐν τοῖς ναοῖς τοῦ Ἄθω καὶ τὰ μᾶλλον σπουδῆς καὶ ἰδίας μελέτης ἄξια μνημεῖα αὐτῆς, ἐν οἷς σπουδαίαν κατέχουσι θέσιν αἱ τοιχογραφίαι, πρωτίστως μὲν τοῦ Πρωτάτου, καὶ εἶτα αἱ τῆς τραπέζης τῆς Μεγ. Λαύρας καὶ τοῦ Βατοπαιδίου (50—120). Δ' τὰ μνημεῖα εἰκονογραφίας ἐν Ἄθῳ τουτέστι ὁ Παντοκράτωρ, αἱ θαυματουργοὶ εἰκόνες τῆς Θεομήτορος, αἱ ἰδιαζόντως ἐν Ἄθῳ τιμώμεναι καὶ περιγραφὴ τινων ἐξ αὐτῶν τῶν μᾶλλον ἐξεχουσῶν ἐν τοῖς ἀθωνικοῖς καθολικοῖς καὶ σκευοφυλακείοις (σελ. 120—182). Ε' περιβλήματα, ἐνδύματα τουτέστι, περιγραφὴ τῆς ἀρχαίας τέχνης αὐτῶν, ἐκπροσωπουμένης εἰς ἐνδύματα ἀργυρᾶ ἢ χρυσᾶ ἐπὶ εἰκόνων, εὐαγγελίων, κιβωτίων ἁγίων λειψάνων καὶ σταυρῶν, κανδυλίων, θυμιατηρίων κλπ. τοιούτων (σελ. 182—220). ΣΤ' περιγραφὴ ποτηρίου (ἁγίου) τοῦ αὐτοκράτορος Μανουὴλ τοῦ Παλαιολόγου (ἔτ. 1391—1425), σωζομένου ἐν τῇ ἱερᾷ μονῇ τοῦ Βατοπεδίου, ἐξ ἰάσπιδος, περιδεδεμένου καλλιτεχνικῶς δι' ἀργύρου κεχρυσωμένου, μνημείου ἀρχαιολογικοῦ λίαν περισπουδάστου· καὶ καλλιτεχνικῆς ἀρτοκλασίας, ἀποκειμένης ἐν τῇ μονῇ τῆς Μ. Λαύρας, διαφόρων ἀργυροχρύσων ἀρχαίων δίσκων ἀντιδώρου καὶ τῶν μεγάλων ὀρειχαλκίνων θυρῶν τοῦ καθολικοῦ ναοῦ τῆς σεβ. μεγίστης μονῆς τοῦ Βατοπεδίου, ἀποτελουμένων ἐξ 87 διαφόρων, σχήματος τραπεζίου, τεμαχίων, συνδεομένων πρὸς ἄλληλα λίαν ἐντέχνως μετὰ προσηλωμένης κατὰ τὰς γωνίας ἑνὸς ἑκάστου ἐξ αὐτῶν πόρπης, ὀρειχαλκίνου καὶ κεχαραγμένου ὡς ἐμβλήματος ἐπὶ τῶν 32 τεμαχίων δικεφάλου ἀετοῦ καὶ βασιλίσκου, δράκοντος πτερωτοῦ, μετὰ λεοντείων ποδῶν καὶ ὀνύχων, ἐπὶ δύο δὲ ἐξ αὐτῶν, ὀλίγον ὑπερθεν τοῦ μέσου, ἑκατέρωθεν ἐνηρμοσμένων ὀρειχαλκίνων ἱερῶν εἰκόνων ἰδίας τέχνης τοῦ Ἀγγέλου καὶ τῆς Θεοτόκου (Εὐαγγελισμὸς)[1], (σελ. 220—240). Ζ' ἀναγραφὴ καὶ περιγραφὴ διαφόρων ἀρχαίων ἱερῶν ἀμφίων, κεντημένων, ἐπιταφίων, καλυμμάτων, ὡραίων πυλῶν κλπ. οὐ μόνον τούτων ἀθωνικῶν, ἀλλὰ καὶ ἄλλων ἐν Μακεδονίᾳ, Βουκοβίνῃ καὶ Ρωσσίᾳ μοναστηρίων (σελ. 240—281) καὶ Η' εἰκόνες διάφοροι χειρογράφων βιβλίων τῶν τοῦ Ἄθω βιβλιοθηκῶν (σελ. 281—300).

Ὁ ἀξιότιμος συγγραφεὺς καὶ ἀκαδημαϊκὸς κ. Κοντακὼφ ἐν τῇ ἐπὶ μέρους ἐργασίᾳ καὶ ἐπιστημονικῇ τῶν ἀνωτέρω θεμάτων αὐτοῦ μελέτῃ ἐκφέρει κρίσεις, ἐν πολλοῖς πολὺ διαφόρους τῶν μέχρι τοῦδε ἐξενεχθεισῶν ὑπὸ τῶν πρὸ αὐτοῦ περὶ χριστιανικῆς τέχνης ἐν Ἄθῳ γραψάντων ρώσσων τε καὶ εὐρωπαίων.

(ἕπεται συνέχεια)

† Ἀρχιμ. Ἰάκωβος Βατοπαιδινὸς

1. Καθ' ὑπάρχουσαν καὶ προφορικῶς ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν μεταδιδομένην παράδοσιν, αἱ ὀρειχάλκινοι αὗται θύραι τοῦ ναοῦ τοῦ Βατοπεδίου μετηνέχθησαν ἐκ τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ ἱεροῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας καὶ ἐχρησιμοποιήθησαν ὡς ταιριάζουσαι ἐν ταῖς θύραις τοῦ εἰρημένου ἱεροῦ ναοῦ. Σημ. ἡμετ.

ΑΡΧΕΙΑ ΤΗΣ Μ. ΤΟΥ Γ. ΣΧΟΛΗΣ*

Μετὰ τὸ 18 ἐπίσημον πατριαρχικὸν γράμμα τακτέα δύο ἕτερα·

τὸ πρῶτον τούτων τροποποιεῖ τὸ ὑπ' ἐμοῦ 18ον ἀριθμηθὲν καὶ ἀπελύθη τῇ 18 ἰουλίου 1809 ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου Δ' τοῦ ἀπὸ Μιτυλήνης, διακελευόμενον, ἵνα, ἐπειδὴ ἥ τε σχολὴ καὶ τὰ νοσοκομεῖα «ἀρίστως καὶ εὐκλεῶς ἀμφότερα διεξαγόμενα, ἀνεφάνησαν μερικῆς τινος βοηθείας ἐπιδεόμενα καὶ αὐτῆς (γρπτ. αὐτοῖς) κατὰ πάντα λόγον δικαίου εὐγνωμόνως τε καὶ φιλοτίμως πρὸς αὐτὰ ὀφειλομένης» τῇ σχολῇ τὰ διδόμενα παρὰ τῶν εἰς ἐπαρχίαν τινα διοριζομένων ἀρχιερέων 1500 γρόσια τῆς πρώτης τάξεως, 1000 τῆς δευτέρας καὶ 500 τῆς τρίτης διαμοιράζωνται μεταξὺ σχολῆς καὶ νοσοκομείων ἐξ ἴσου·[1]

τὸ δεύτερον ἀπολυθὲν κατὰ μάϊον τοῦ 1817 ἔστιν ὁροθετήριον γράμμα, οὗ θέμα «ἡ διευθέτησις τῶν κατὰ τὴν ἐν Φαναρίῳ ἑλληνικὴν τοῦ γένους Σχολὴν συμβαινόντων». Ἐπειδὴ ἔμεινον ἐντὸς αὐτῆς οἱ στερούμενοι κατοικίας ἄποροι καὶ ξένοι μαθηταὶ «πεφώραται ἤδη — γράφουσι πατριάρχης καὶ σύνοδος — οἰκουμένη τὸ πλεῖστον ὑπ' ἀνθρώπων ἀέργων, ἢ ἐν ἑτέραις ἰδέαις βίου ἐνασχολουμένων καὶ μὴ τοῖς ἐν αὐτῇ διδασκομένοις μαθήμασιν ὀργιαζόντων, καὶ ὡς εἰπεῖν εἰς πανδοχεῖον ἡ σχολὴ

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 535—537 καὶ τέλος.

μεταβέβληται, θορύβων ἀνάπλεως καὶ ἀταξίας καὶ ἀκαταστασίας πολλῆς, τοσούτων ὄντων τῶν ἐν αὐτῇ ξυγκλύδων καὶ κηφήνων, καὶ τῇ ἐπιδόσει τῶν γνησίων τῆς σχολῆς μαθητῶν ἐπιπροσθούντων, αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ἐν αὐτῇ διδασκάλοις ἀνησυχίαν παρεχομένων πολλήν». Διὰ τοῦτο πατριάρχης καὶ σύνοδος ἐμποδίζουσιν, ὑπὸ βαρυτάταις ἀραῖς, τὴν ἐν τῇ σχολῇ παρείσδυσιν ἐπὶ κατοικίᾳ τῶν τοιούτων κηφήνων καὶ ξυγκλύδων, ἱερωμένων τε καὶ λαϊκῶν, διορίζουσι δὲ ταύτην εἰς κατοικίαν μόνον τῶν μαθητῶν αὐτῆς «οἷς καὶ χρέος ἐπίκειται ἄρυκτον πείθεσθαι τῷ διδασκάλῳ».[2]

Σαφῶν ὄντων τῶν δύο ἐγγράφων καὶ σχεδὸν ὑλικὸν θέμα πραγματευομένων, οὐδὲν πορίζόμεθα περὶ τοῦ μορφωτικοῦ τῆς σχολῆς ἔργου· ἐν ἑνὶ σημείῳ, δυστυχῶς, ἐν ᾧ προσεδόκων χειραγωγίαν πρὸς συμπλήρωσιν ἱστορικῶν εἰδήσεων, τὸ δεύτερον ἔγγραφον τοῦτο προξενεῖ δισταγμόν ἡμῖν. Πρόκειται περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐν τῇ σχολῇ τοῦ Φαναρίου διδασκόντων, οἵτινες ἴσως ἦσαν δύο, καίπερ τῆς ἐπὶ Πρωΐου ἀλληλογραφίας τῆς σχολῆς ὁριζούσης ἕνα διδάσκαλον· τὸ γράμμα τοῦ πατριάρχου Κυρίλλου γράφει ἐν ἀρχῇ μὲν **τοῖς ἐν αὐτῇ διδασκάλοις**, ἐν δὲ τῷ τέλει **τῷ διδασκάλῳ**, ἐκτὸς ἂν ἐννοῇ τοὺς ὑπὸ ἑκάτερον τῶν διδασκάλων μαθητεύοντας.

Οὕτω τῶν ἐπισήμων ὑπὲρ τῆς σχολῆς πατριαρχικῶν γραμμάτων τῶν γνωστῶν ἡμῖν ὁ ἀριθμὸς ἀνέρχεται εἰς 22, οἷς σὺν τῷ χρόνῳ προστεθήσονται πιθανῶς ἕτερα. Ἐπὶ τῇ βάσει δὲ τούτων καὶ τῶν ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς μεγαλωνύμου σχολῆς ἐγνωσμένων ἡμῖν ἀναμφισβητήτως ὁ νῦν ἐκδιδόμενος ἱστορικὸς συνετάχθη πίναξ.

Πίναξ Α' ἱστορικὸς τῆς σχολῆς[3].

1454 σύστασις τῆς πατριαρχικῆς ἀκαδημίας ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Γενναδίου τοῦ Σχολαρίου ἢ μᾶλλον ἀνασύστασις

1663 σύστασις τοῦ φιλοσοφικοῦ τμήματος ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Διονυσίου τοῦ Βάρβαλι, δαπάναις Μανωλάκη τοῦ ἐκ Καστορίας

1691 ἀνασύστασις τῆς σχολῆς ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Καλλινίκου Β' τοῦ ἀπὸ Προύσης, προστασίᾳ τοῦ αὐτοῦ Μανωλάκη

171;—1726 ἀναγνώρισις τῆς πατριαρχικῆς ἀκαδημίας ὡς ἐχούσης προορισμὸν καὶ θεολογικῆς σχολῆς ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου Γ' τοῦ ἀπὸ Καισαρείας[4]

1748 καθορισμὸς τακτικῶν πόρων ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Παϊσίου Β' τοῦ ἀπὸ Νικομηδείας

1759 καθορισμὸς καὶ ἐξασφάλισις πάλιν πόρων ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Σεραφεὶμ τοῦ ἀπὸ Φιλιππουπόλεως

1769 ἐξασφάλισις τῶν πόρων καὶ οἰκήματος, ἅμα δὲ καὶ ἵδρυσις βιβλιοθήκης ἐν τῇ σχολῇ ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Μελετίου Β' τοῦ ἀπὸ Λαρίσης, ἀναγνωρίζοντος αὐτῇ καὶ προορισμὸν θεολογικῆς σχολῆς

1778 ἐξασφάλισις τῆς ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων ἐτησίας χορηγίας καὶ ἀνασύστασις τοῦ φιλοσοφικοῦ τμήματος ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Σωφρονίου Β' τοῦ ἀπὸ Ἱεροσολύμων

1793 σύστασις διαρκῶν πόρων, καθορισμὸς διαρκοῦς ἐφορίας καὶ ἐπιτρόπων καὶ καθηκόντων αὐτῶν, προσόντων τῶν ὑποτρόφων μαθητῶν καὶ κύρωσις τοῦ χαρακτῆρος τῆς σχολῆς, ὡς ἐκπαιδευούσης ὑποψηφίους ἀρχιερεῖς καὶ ὑπαλλήλους ἡγεμονικούς, ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Νεοφύτου Ζ' τοῦ ἀπὸ Μαρωνείας

1797 καθορισμὸς τῶν καθηκόντων τῶν ἐπιτρόπων τῆς σχολῆς, ὡς βοηθῶν τῶν διαρκῶν ἐφόρων

1798 προσήλωσις τῇ σχολῇ τῆς ἐν Πριγκήπῳ μονῆς τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ ἀπὸ Σμύρνης· (τῷ 1799 Νεόφυτος ὁ ἀπὸ Μαρωνείας ἀπέσπασε τὴν μονὴν ἀπὸ τῆς σχολῆς)

1804 μεταβίβασις τῆς σχολῆς εἰς Κουρούτσεσμε· ἐμπέδωσις καὶ πάλιν τῶν ὅρων τῆς ὑπάρξεως

---

1. ὑπογράφουσιν οἱ συνοδικοὶ Φιλόθεος Καισαρείας, Διονύσιος Ἐφέσου, Μελέτιος Ἡρακλείας, Μακάριος Κυζίκου, Ἀθανάσιος Νικομηδείας, Δανιὴλ Νικαίας, Ἱερεμίας Χαλκηδόνος, Γρηγόριος Δέρκων, Γεράσιμος Θεσσαλονίκης, Ἡσαΐας Νεοκαισαρείας καὶ Κύριλλος Ἰκονίου.

2. ὑπογράφουσιν οἱ συνοδικοὶ μητροπολῖται Διονύσιος Ἐφέσου, Μελέτιος Ἡρακλείας, Κωνσταντίου Κυζίκου, Ἀθανάσιος Νικομηδείας, Ἰωαννίκιος Νικαίας, Γεράσιμος Χαλκηδόνος, Ἰωαννίκιος Προύσης, Ζαχαρίας Βερροίας καὶ Πανάρετος Μεθύμνης.

3. κατά τε τὰ γεγραμμένα ἐν «Χρονικοῖς πατριαρχικῆς ἀκαδημίας» καὶ τὴν γενομένην ὧδε συμπλήρωσιν διὰ τῆς ἐκδόσεως τῶν τέως ἀγνώστων ἐμοὶ πατριαρχικῶν γραμμάτων, κατήρτισα τὸν ἱστορικὸν πίνακα τοῦτον, ἐν ᾧ δείκνυνται τοῦ βίου τῆς μεγαλωνύμου καὶ βυζαντινῆς παναρχαίας σχολῆς ἡμῶν αἱ σπουδαιότεραι ἐποχαί· ταύτας ἐνόμισα ὅτι καθῆκον ἔχουσι ἵνα γινώσκωσιν οἱ διδάσκαλοι καὶ οἱ μαθηταὶ τοὐλάχιστον τῆς σχολῆς, εἰ οὐχὶ καὶ πάντες οἱ μελετῶντες τὴν ἱστορίαν τῆς ἐν Ἀνατολῇ καθ' ἡμᾶς ἐκπαιδεύσεως.

4. Μ. Ι. Γεδεών, Κανονικαὶ διατάξεις· τόμ. Α', σελ. 179.

καὶ λειτουργίας αὐτῆς· ἔφοροι καὶ σχολάρχης ἀποκαλοῦσιν ἤδη ταύτην πατριαρχικὴν ἀκαδημίαν· ἐξασφάλισις (δῆθεν) τῆς βιβλιοθήκης αὐτῆς καὶ πόρων νέων μονίμων· τίθενται τὰ θεμέλια τῆς μεγάλης ἐπιχειρήσεως τῆς «Κιβωτοῦ» λεξικοῦ τῆς ἑλλην. γλώσσης, δαπάναις τῶν Ζωσιμαδῶν

1805 ἡ ἐν Ἰωαννίνοις Καπλαναία σχολή, ἐπιθυμίᾳ φιλογενεῖ τοῦ ἱδρυτοῦ Ζώη Καπλάνη, ὑποβάλλεται τῇ προστασίᾳ τῆς πατριαρχικῆς[5]

1809 τροποποίησις τῆς περὶ πόρων μονίμων προγενεστέρας διατάξεως ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου τοῦ ἀπὸ Μιτυλήνης

1817 προσδιορισμὸς τοῦ οἰκοδομήματος τῆς ἐν Φαναρίῳ προκαταρκτικῆς σχολῆς πρὸς ἐνοίκησιν πτωχῶν μαθητῶν ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως

1826 προσήλωσις τῇ σχολῇ τῆς ἐν Χάλκῃ μονῆς Καμαριωτίσσης (ἀποσπασθείσης σιωπηρῶς (ὡς ἔοικε) μετὰ πενταετίαν)· πρόσκαιρος ἐν Φαναρίῳ τῆς σχολῆς ἐγκατάστασις καὶ λειτουργία

1837 ἄνοδος αὖθις εἰς Κουροῦ τσεσμὲ

1847 καθιδρυσις ἐκτάκτου πολυμελοῦς ἐπιτροπείας σκεψαμένης περὶ τῆς ἠθικῆς καὶ ὑλικῆς βελτιώσεως τῆς σχολῆς, καίτοι ἡ ἐπιτροπεία διετάχθη ἵνα σκεφθῇ περὶ νοσοκομείων, περὶ σχολείων, περὶ τῶν οἰκονομικῶν τοῦ Πατριαρχείου κ.λ.π.

1850 κάθοδος εἰς Φανάριον, ἐν ᾧ ἡ σωτηρία τῆς σχολῆς

1862 καθιδρυσις ἐπιτροπείας ἐκτάκτου πρὸς σκέψιν περὶ ἠθικῆς καὶ ὑλικῆς προαγωγῆς τῆς σχολῆς

1864 ἀναβίωσις τῶν περὶ προορισμοῦ τῆς σχολῆς ὡς ἀκαδημίας πατρίων παραδόσεων διὰ τοῦ τότε διορισθέντος σχολάρχου πολυμαθεστάτου ἀρχιμανδρίτου Εὐσταθίου Κλεοβούλου

1882 συμπλήρωσις τῆς ἐν Φαναρίῳ μεγαλοπρεποῦς οἰκοδομῆς, προνοίᾳ καὶ ἐνεργείᾳ τοῦ πατριάρχου Ἰωακείμ Γ' τοῦ ἀπὸ Θεσσαλονίκης, συνδρομῇ δὲ χρηματικῇ τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει ἱερᾶς τοῦ Βατοπεδίου μονῆς καὶ τοῦ προστάτου τῆς ἑλληνικῆς παιδείας Γεωργίου Ἰωάννου Ζαρίφη.

5. ἐν τούτοις μετὰ δεκαπενταετίαν ἐκάκιζον ἐν τῷ «Λογίῳ Ἑρμῇ» τὴν κατάστασιν τῆς πατριαρχικῆς σχολῆς· «φαίνεται ὅτι τῶν μεγάλων πόλεων οἱ κάτοικοι (ἔγραφον) εἶναι καταδικασμένοι νὰ μένουν κατώτεροι τῶν ἄλλων ὁμογενῶν. Ἀπόδειξιν τούτου ἔχω τὸ παράδειγμα τῆς *Κωνσταντινουπόλεως*, τῆς Σμύρνης, καὶ τῆς Θεσσαλονίκης. *Τῆς πρώτης πόλεως* οἱ προὄχοντες καὶ παιδείαν καὶ ὑπὲρ πάντας τοὺς λοιποὺς ὁμογενεῖς μέσα μεγαλήτερα ἔχουν· καὶ ὅμως κατεδέχθησαν νὰ ζητήσουν ἔρανον ἀπὸ ὅλον τὸ γένος, καὶ τὸ σχολετὸν των μόλις ἔλαμψεν ὀλίγον χρόνον καὶ ἔπειτα κατήντησε τῆς δευτέρας ἢ καὶ τῆς τρίτης ἴσως τάξεως». Λόγιος Ἑρμῆς τοῦ 1820, αὐγούστου 15, σελ. 480.

ΔΙΑΨΕΥΣΙΣ

Εἰς τὴν «Ἑστίαν» Ἀθηνῶν ἀπέστειλαν ἐντεῦθεν ὑπὸ ἡμερ. 12 λήγοντος τὰ ἑπόμενα :

«Τὸ περὶ διαθηκῶν προνομιακὸν ζήτημα, ὅπερ ἄρτι ἀναφυὲν μεταξὺ Πύλης καὶ Πατριαρχείων ἠπείλει νὰ λάβῃ διαστάσεις, ἔλαβεν εὐτυχῶς αἴσιον ὑπὲρ ἡμῶν πέρας. Δι' ὑπουργικοῦ τεσκερὲ ἐκοινοποιήθη εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ὅτι τὸ Σεϊχουλισλαμᾶτον ἀναγνωρίζει τὴν ἀδιαφιλονείκητον τῶν Πατριαρχείων δικαιοδοσίαν ἐπὶ ζητημάτων διαδοχῆς ἐκ διαθήκης».

Τὰ ἀνωτέρω τῆς συναδέλφου διαψεύδομεν διαρρήδην λέγοντες ὅτι οὔτε προνομιακὸν ζήτημα περὶ διαθηκῶν ὑφίσταται, οὔτε διαφωνία τις μεταξὺ Πατριαρχείων καὶ Πύλης ἐπὶ διαθηκῶν ὑπῆρξεν, ἀλλ' ἁπλῶς ἐσχάτως ἐπὶ μιᾶς διαθήκης, ἣν οἱ ἐνδιαφερόμενοι προσδάλλοντες ἠθέλησαν νὰ θεωρήσωσιν ἐνώπιον τῶν ὀθωμανικῶν δικαστηρίων, τὸ Σεϊχουσλαμᾶτον ἀπεφάνθη ὅτι προκειμένου περὶ διαθηκῶν τῶν χριστιανῶν μόνον τὸ Πατριαρχεῖόν ἐστιν ἁρμόδιον νὰ ἐπιληφθῇ τῆς ὑποθέσεως συμφώνως τῷ κεκυρωμένῳ καθεστῶτι.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἐν τοῖς ἀνακτόροις. — Ἀγομένων ἀπὸ τῆς προχθὲς, τετάρτης, τῶν μουσουλμανικῶν ἑορτῶν τοῦ Βαϊραμίου, τριήμερον διαρκουσῶν, ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, ἐν συνοδείᾳ τοῦ Ἐξ. ἄρχοντος Μ. λογοθέτου Σταυράκη βέη Ἀριστάρχου, μεταβὰς εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Γιλδίζ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ, ὑπέβαλε τῇ Α. Α. Μ. τῷ φιλολάῳ Ἀνακτι, διὰ τοῦ Ἐξ. ἀρχιθαλαμηπόλου Χατζῆ Ἀλῆ πασᾶ, τὰ ἐπὶ τῇ ἑορτῇ θερμὰ συγχαρητήρια τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ πιστοῦ ρωμαϊκοῦ ἔθνους. — Ἐπεσκέψατο δὲ κατόπι τὸν Ἐξ. ἀρχιγραμματέα τῶν ἀνακτόρων Ταχσὶν πασᾶν. — Ἡ Α. Θ. Π. ἐπεσκέψατο κατ' οἶκον τὰς ΑΑ. Ὑψ. τόν τε πρωθυπουργὸν Σαΐδ πασᾶν καὶ τὸν ὑπουργὸν τῆς δικαιοσύνης καὶ τῶν θρησκευμάτων Ἀβδουρραχμὰν πασᾶν καὶ τοὺς Ἐξ. ὑπουργοὺς τῶν ἐσωτερικῶν Μεμδοὺχ πασᾶν καὶ τῶν

ναυτικῶν Χασὰν πασᾶν.—Ἀνωτέροις δέ τισι λειτουργοῖς τοῦ Κράτους καὶ μεγιστᾶσιν, ὡς καὶ τῷ πρεσβευτῇ τῆς Περσίας, ἡ Α. Θ. Π. συνεχάρη διὰ τοῦ πανοσιολ. Μ πρωτοσυγκέλλου συνοδευομένου ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος καπουκεχαγιᾶ Ἀντωνίου Οἰκιάδου ἐφέντη.

— *Ἀρχιεπισκοπικὸν ζήτημα Κύπρου.* — Ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς τρίτης ἀνεγνώσθη ἐπιστολὴ τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Κυρηνείας κ. Κυρίλλου, προέδρου τῆς ἁγίας Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου, ἀγγέλλοντος τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Κιτίου κ. Κύριλλος προσκληθεὶς ἠρνήθη νὰ προσέλθῃ καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐν τῷ προσκλητηρίῳ ὑποδεικνυμένων αὐτῷ, ἤτοι τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ ἐθῶν καὶ θεσμίων τῆς αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας, συνεργασθῇ μετὰ τῆς συνόδου αὐτῆς εἰς λύσιν τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ ζητήματος.— Ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει τοῦ γράμματος ἡ ἱερὰ Σύνοδος, τηλεγραφικῶς ἀπαντήσασα τῷ σεβασμ. μητροπολίτῃ Κυρηνίας, ἀνεκοίνωσαν ὅτι ἡ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου, μετὰ τὴν ἄρνησιν ταύτην τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Κιτίου, δύναται νὰ προβῇ εἰς τὴν προπαρασκευὴν καὶ τὸν καταρτισμὸν τῶν ἀπαιτουμένων πρὸς ἐκλογὴν ἀρχιεπισκόπου Κύπρου.— Τὴν ἀπόφασιν αὐτῆς ταύτην ἡ ἱερὰ Σύνοδος γνωστὴν κατέστησε καὶ τῷ μακαριστάτῳ πατριάρχῃ Ἱεροσολύμων κ. Δαμιανῷ.

— *Ἱερὰ Σύνοδος.* — Ὁ ἐκ τῶν μελῶν τῆς ἱερᾶς Συνόδου σεβασμ. μητροπολίτης Προύσης κ. Ναθαναὴλ, ἔλαβε τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἄδειαν ὅπως ἑορτάσῃ τὰς προτελεῖς ἑορτὰς ἐν μέσῳ τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ. — Μετὰ τὰς ἑορτὰς ἐπανακάμπτει εἰς βασιλεύουσαν, καθὼς ἤγγειλε τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Ἰκονίου κ. Ἀθανάσιος. — Ἕνεκα τῆς ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς ἐπικειμένης διακοπῆς τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς ἡ ἱερὰ Σύνοδος, ἐργασθεῖσα κατὰ τὰς πρωϊνὰς ὥρας τῶν τακτῶν αὐτῆς ἡμερῶν, ἐξηκολούθησε τὰς συνεδρίας καὶ μετὰ μεσημβρίαν. — Χθὲς δὲ μετὰ μεσημβρίαν, ἀπόντος τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ἕνεκα τῶν ἐπισκέψεων, ἡ συνεδρία ἐγένετο ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ πρώτου τῇ τάξει τῶν σεβασμ. συνοδικῶν γέροντος Ἐφέσου κ. Ἰωακείμ.

— *Ἀντιπρόσωπος Οἰκουμ. Πατριαρχείου παρὰ τῷ πατριαρχ. θρόνῳ Ἱεροσολύμων.* — Ἀποδεκτῆς, ὡς ἀνεγράψαμεν ἐγκαίρως, γενομένης ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου προτάσεως τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμεν. πατριάρχου περὶ διορισμοῦ ἀντιπροσώπων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου παρὰ τοῖς λοιποῖς πατριαρχικοῖς θρόνοις, ἔργον ἐχόντων τὴν στενὴν καὶ ἄμεσον σχέσιν καὶ ἐπικοινωνίαν τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου μετὰ τῶν λοιπῶν αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν καὶ παροχὴν ἀσφαλῶν εἰδήσεων περὶ διαφόρων παρεμπιπτόντων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων, ἐν τῇ προχθεσινῇ συνεδρίᾳ τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον ἀπεδέξατο τὸν διορισμὸν ἀντιπροσώπου τό γε νῦν παρὰ τῷ πατριαρχικῷ θρόνῳ Ἱεροσολύμων ὁρίσαν μηνιαῖον μισθὸν δεκαπέντε λιρῶν ὀθωμανικῶν. Ἡ ἐκλογὴ τοῦ ἁρμοδίου προσώπου ἀνετέθη τῇ Α. Θ. Π. τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ.

— *Ἀρχιεπίσκοπος Κανταβριγίας.* — Ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς τρίτης, ἡ ἱερὰ Σύνοδος, ἐξ ἀνακοινώσεως τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου μαθοῦσα τὸν θάνατον τοῦ γηραιοῦ ἀρχιεπισκόπου Κανταβριγίας καὶ ἐξάρχου τῆς ἀγγλικ. Ἐκκλησίας Φριδερίκου, ἐνέκρινεν ὅπως διὰ τηλεγραφήματος τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ἐκφρασθῇ ἡ θλῖψις τῆς Μ. Ἐκκλησίας πρὸς τὸν σεβασμ. ἀρχιεπίσκοπον Γόρκης ἐπὶ τῇ πρὸς Κύριον μεταστάσει τοῦ ἀειμνήστου ἱεράρχου.

— *Συνεδρία δύο Σωμάτων.* — Τῇ δευτέρᾳ τὰ Δύο διακριτὰ Σώματα συνεδρίασιν, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ παναγ. οἰκουμενικοῦ πατριάρχου. Ἐν τῇ συνεδρίᾳ ταύτῃ ἡ Α. Θ. Π. διατρανοῦσα πατρικὴν μέριμναν ὑπὲρ ἐνίων τῶν πατριαρχικῶν ὑπαλλήλων, οἵτινες πιεζόμενοι ἐνίοτε ὑπὸ ἐκτάκτων οἰκονομικῶν ἀναγκῶν προσφεύγουσιν εἰς σύναψιν δανείων ἐκτὸς τοῦ περιβόλου τῶν Πατριαρχείων ἐπὶ τόκῳ ὑπερόγκῳ, καὶ φιλάδελφον πρόνοιαν ὑπὲρ τῶν εἰς τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα προαγομένων κληρικῶν, οἵτινες ἐπὶ τῷ περιστάσει ταύτῃ εἰς ἐκτάκτους δαπάνας ὑποβαλλόμενοι μέχρι τῆς ἐγκαταστάσεως, ἀναγκάζονται καὶ οὗτοι νὰ καταφεύγωσιν εἰς δάνεια, πρυτάνευεν ὅπως συσταθῇ, διὰ ἀποθεματικοῦ κεφαλαίου χιλίων λιρῶν, ὑπὸ τοῦ ἐθνικοῦ ταμείου καταβαλλομένων, ἰδιαίτερον ταμεῖον, διαχειριζόμενον ὑπὸ τριμελοῦς Ἐπιτροπῆς καὶ σκοπὸν ἔχον νὰ παρέχῃ δάνεια ἐπὶ μετρίῳ τόκῳ κατ' ἀμφοτέρας τὰς ἀνωτέρω περιπτώσεις ἀποσβεννύμενα βαθμηδὸν διὰ τοῦ προσήκοντος χρεωλυσίου. — Ὡσαύτως ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἀφορμὴν λαβὼν ἐκ τῆς ἐκθέσεως τῆς εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς, εἰς ἣν εἶχεν ἀνατεθῇ ἡ ἐξεύρεσις τοῦ προσφορωτέρου τρόπου τῆς εἰσπράξεως τῆς τε πατριαρχικῆς καὶ τῆς ἀρχιερατικῆς ἐπιχορηγήσεως, προὔτεινεν ὡσαύτως ὅπως προκειμένου μὲν περὶ τῆς πατριαρχικῆς ἐπιχορηγήσεως τὸ ἐθνικὸν ταμεῖον καταβάλλῃ πᾶσαν τὴν καθυστεροῦσαν τυχὸν ταιαύτην ἅμα τῇ ἀπὸ τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου, οἱωνδήποτε λόγων ἕνεκα, ἀποχωρήσει τοῦ πατριάρχου, φροντίζῃ δὲ τοῦτο κατόπιν περὶ τῆς εἰσπράξεως αὐτῆς ἀπὸ τῶν πανιερ. ἀρχιερέων καὶ τῶν ναῶν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως· προκειμένου δὲ περὶτ ῆς ἐπιχορηγήσεως ἀρχιερέως πάυομένου ἢ μετατιθεμένου, νὰ μὴ προβαίνῃ εἰς τὸ μέτρον τοῦτο πρὶν βεβαιωθῇ περὶ τῆς ἀσφαλοῦς εἰσπράξεως πάσης τῆς ὑπὸ διαφόρων κοινοτήτων τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης ὀφειλομένης ἀρχιερατικῆς ἐπιχορηγήσεως. — Τῶν δύο τούτων προτάσεων τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ἀποδεκτῶν γενομένων ὑπὸ τῶν δύο Σωμάτων, ἐνεκρίθη ἅμα ὅπως κυρωθῶσιν αὗται συνταχθησομένων ἰδιαιτέρων ἄρθρων.

— *Ἱερὰ μητρόπολις Σμύρνης.* — Ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Χίου κ. Κωνσταντῖνος καὶ ὁ βοηθὸς ἔξαρχος ἀρχιμ. Κωνσταντῖνος Βοντζαλίδης ἤγγειλαν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι ἐν πλήρει τάξει καὶ ἡσυχίᾳ ἐγένετο προχθὲς ἡ ἐκλογὴ τῶν τριάκοντα ἐγκρίτων πολιτῶν, οἵτινες μέλλουσι νὰ ἐκλέξωσι τὴν δημογεροντίαν τῆς ὀρθοδόξου ἐν τῇ πόλει ταύτῃ κοινότητος ἀφοῦ ἡ κεντρικὴ ἐπιτροπὴ ἠρνήθη ν' ἀποδεχθῇ τὸν προταθέντα αὐτῇ συμβιβασμόν. Ἡ ἐκλογὴ τῆς δημογεροντίας συντελεσθήσεται πρὸ τῶν ἑορτῶν, καθ' ἃ τηλεγραφικῶς ἀνεκοινώθη τοῖς ἐξάρχοις.

— *Ἱερὰ μητρόπολις Στρωμνίτσης* — Ὁ πανιερ. μητροπολίτης Τιβεριουπόλεως καὶ Στρωμνίτσης κ. Γρηγόριος τηλεγραφικῶς ἤγγειλε τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν αἰσίαν ἄφιξιν εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ καὶ τὴν ἐκ μέρους τοῦ ποιμνίου ἐγκάρδιον ὑποδοχήν. Ἐπίσης ἡ δημογεροντία Στρωμνίτσης, ἀγγείλασα τὴν αἰσίαν ἄφιξιν αὐτοῦ, ὑπέβαλεν εὐχαριστίας ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ τοῦ μητροπολίτου.

— *Μητροπολίτης Ροδοπόλεως.* — Προχθὲς ἀφίκετο εἰς βασιλεύουσαν ὁ πανιερ. μητροπολίτης Ροδοπόλεως κ. Γερβάσιος, ὃς χθὲς ἐνώπιον τῆς ἱερᾶς Συνόδου παρεστὰς ἐπὶ τῷ εἰθισμένῳ μηνύματι ἐποιήσατο καὶ ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ τὴν νενομισμένην εὐχαριστίαν.

— *Ἐτήσιαι δόσεις Ἐθν. Ταμείου.* — Ἐν συνοδικῇ συ-

νεδρία ἀναγνωσθὲν ἐνεκρίθη σχέδιον ἐγκυκλίου, δι' ἧς προτρέπονται πάντες οἱ μητροπολῖται τοῦ Οἰκουμ. Θρόνου ὅπως συντόνως μεριμνῶντες εἰσπράξωσι καὶ ἀποστείλωσιν ὡς τάχος πρὸς τὸ ἐθν. ταμεῖον ὡρισμένην ἐτησίαν χορηγίαν τῶν ἱερῶν ναῶν.

— *Ἐθνικὰ Φιλανθρωπικὰ Καταστήματα.* — Ἐν τῇ κοινῇ συνεδρίᾳ τῶν δύο Σωμάτων, ἐξελέγησαν μέλη τῆς ἐφορείας τῶν Ἐθν. Φιλανθρ. Καταστημάτων ἀντὶ τῶν κκ. Ἰωάννου Καστέλη, Θεοδώρου Κουρτζῆ καὶ Ἀριστ. Αὐγουστοπούλου, ὧν ἡ περίοδος ἐληξεν, οἱ κκ. Μάρκος Πορτοκάλογλους, Νικόλαος Θ. Χατζόπουλος καὶ Α. Αὐγουστόπουλος, ὧν αὖθις ἐκλέξιμος.

— *Ἐνοριακαὶ ἐκλογαί.* — Ἐν τῇ σημερινῇ διοικητικῇ τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου συνεδρίᾳ ἐπεκυρώθησαν αἱ ἐκλογαί, τῆς ἐφορεπιτροπῆς τῆς θείας Ἀναλήψεως (Ψαμμαθία)— καὶ τῆς ἐπιτροπῆς ἁγίου Γεωργίου Ποτηρᾶ.— Ἐν Σωσθενείῳ ἐνεκρίθη νὰ παραμείνῃ διαχειριζομένη τὰ κοινὰ ἐπὶ ἓνέτος ἡ νῦν ἐφορεπιτροπή.— Ἐν τῇ ἐνορίᾳ Βελιγραδίου, ληφθεισῶν ὑπ' ὄψιν ἐνστάσεών τινων ἐναντίον δύο ἐκ τῶν ἐκλεγέντων μελῶν τῆς ἐφορεπιτροπῆς, προσετέθησαν ἐξ ὀφφικίου δύο ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου. — Ἕνεκεν ἐνστάσεων κατὰ τῆς ἐκλογῆς ἐφορίας καὶ ἐπιτροπῆς Ὀρτάκιοϊ διωρίσθη πρὸς ἐξέτασιν τοῦ ὑποστατοῦ τῶν ἐνστάσεων ὁ ἐκ τῶν πατριαρχικῶν διακόνων ἱερολογ. κ. Ἱερόθεος Ἀνθουλίδης. —Τὸ Συμβούλιον ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης τετάρτης ἐπεκύρωσε τὰς ἐκλογὰς ἐφορίας καὶ ἐπιτροπῆς τῆς ἐνορίας Ταξιαρχῶν Παλατᾶ καὶ ἐπιτροπῆς ἐν τῇ συνοικίᾳ Βαλίνου. — Ἐν προηγουμένῃ δὲ συνεδρίᾳ ἐπεκύρωσε τὴν ἐκλογὴν τῆς τε ἐπιτροπῆς καὶ τῆς ἐφορίας τῆς ἐνορίας ἁγίας Παρασκευῆς Χάσκιοϊ.

—*Ἀρχιγραμματεὺς Ἱερᾶς Συνόδου.* — Ἀναρρώσας ἐκ τῆς προσβαλούσης αὐτὸν ἀσθενείας καὶ λαβὼν ἤδη τὴν ἄδειαν τῶν ἰατρῶν περὶ τῆς ἐξακολουθήσεως τῶν σπουδαίων αὐτοῦ καθηκόντων ὁ πανσοιολογ. ἀρχιμανδρίτης κ. Γεννάδιος Ἀλεξιάδης, ἀρχιγραμματεὺς τῆς ἱερᾶς Συνόδου, κατῆλθε σήμερον εἰς Φανάριον καὶ ὑπέβαλε τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτοῦ τῇ Α. Θ. Π. τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ δι' ἣν ἐπεδείξατο αὐτῷ στοργήν. Ὁ πανσ. ἀρχιγραμματεὺς, μετὰ διαμονὴν ἡμερῶν τινῶν ἐν Μακροχωρίῳ, θέλει ἀναλάβει τὰ καθήκοντα αὐτοῦ μετὰ τὰς ἑορτὰς τῶν Θεοφανείων.

— *Νέα πονήματα.* — Ἀναγνωσθεισῶν αἰτήσεων τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Πενταπόλεως κ. Νεκταρίου Κεφαλᾶ ἐκδιδόντος «Εὐαγγελικὴν Ἱστορίαν» καὶ τοῦ ἱερολ. διακόνου κ. Σωφρονίου Εὐστρατιάδου ἐκδιδόντος ἀνεκδότους Ἐκκλησιαστικοὺς λόγους ἐκ βυζαντινοῦ χειρογράφου, ἡ ἱερὰ Σύνοδος ἐνέκρινεν ἵνα προσέλθωσιν ἀρωγοὶ εἰς τὰς ὑλικὰς δαπάνας τῶν ἐκδιδόντων τὰ βιβλία ταῦτα τὸ ἰδιαίτερον ταμεῖον τῆς ἱ. Συνόδου, τὸ Ἐθν. Ταμεῖον, ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμ. πατριάρχης καὶ οἱ σεβασμ. ἀρχιερεῖς.

— *Θάνατος ἐπισκόπου Κισάμου.* — Ὁ πανιερ. μητροπολίτης Κρήτης κ. Εὐμένιος τηλεγραφικῶς ἤγγειλε τῇ Ἐκκλησίᾳ τὸν θάνατον τοῦ ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπου Κισάμου καὶ Σελίνου Δωροθέου. Ἐγκρίσει τῆς Ἱ. Συνόδου διεβιβάσθη τὸ προσῆκον συλλυπητήριον γράμμα τῷ μητροπολίτῃ Κρήτης.

— *Ἐπισκευαὶ πατριαρχικοῦ οἴκου.* — Ὁ περιοδεύων ἡμέτερος ἀνταποκριτὴς καὶ ἀπεσταλμένος τῶν Πατριαρχείων κ. Παῦλος Φωτιάδης ἀπέστειλε γρ. 5070 προϊὸν ἐράνων ὑπὲρ τῶν ἐπισκευῶν.

— *Ἐπισκέψεις.* — Τῇ δευτέρᾳ ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π. τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην ὁ ἐρίτιμος τραπεζίτης κ. Εὐστάθιος Εὐγενίδης — τῇ τρίτῃ δὲ προσῆλθεν εἰς ἐπίσκεψιν τῆς Α. Θ. Π., ἐν ὥρᾳ συνοδικῆς συνεδρίας, ἡ Α. Ἐξ. ὁ ἐνταῦθα πρεσβευτὴς τῆς Ρουμανίας κ. Δαχωβάρης, δεκτὸς γενόμενος ὑπὸ τοῦ πανοσιολ. Μ. πρωτοσυγκέλλου.

— *Περιοδευταί.* — Χθὲς ἀνεχώρησεν ἐντεῦθεν ὁ θεοφιλ. ἐπίσκοπος Εἰρηνουπόλεως κ. Ἀρσένιος, βοηθὸς τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Ἐφέσου. — Τῇ δευτέρᾳ δὲ προαπῆλθεν ὁ θεοφιλ. ἐπίσκοπος Χριστοπόλεως κ. Ἰωακεὶμ, βοηθὸς τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Ξάνθης.

— *Γάμος.* — Κατὰ τὴν τῇ κυριακῇ τελεσθέντα ὑπὸ τοῦ πανιερ μητροπολίτου πρώην Δρυϊνουπόλεως κ. Γρηγορίου γάμον τῆς θυγατρὸς τοῦ ἐντιμολογιωτάτου ἄρχοντος πριμικηρίου κ. Α. Κ. Γαζιάδου δεσποσύνης Ὄλγας μετὰ τοῦ χρηστοῦ καὶ ἐλλογίμου νέου κ. Ἀδαμ. Ἀναγνωστοπούλου, παρέστη διερμηνεύων τὰς εὐχὰς τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ὁ ἐκ τῶν πατριαρχικῶν διακόνων ἱερολογ. κ. Ἱερόθεος Ἀνθουλίδης.

— *Ἐπέτειος ὀνόματος.* — Τοῖς ἐκ τῶν ὁμογενῶν Ἐλευθεράκη πασῇ Ἐλευθεριάδῃ, καὶ Ἐλευθερίῳ ἐφέντῃ Ταπεινῷ, ἄγουσι τῇ παρελθούσῃ κυριακῇ τὴν ἐπέτειον ὀνοματικὴν αὐτῶν ἑορτὴν, ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης διεβίβασε τὰς πατριαρχικὰς αὐτοῦ προσρήσεις καὶ εὐχὰς διὰ τοῦ ἱερολογ. δευτερεύοντος κ. Παρθενίου. — Ὡσαύτως διὰ τοῦ αὐτοῦ διεβιβάσθησαν αἱ συγχαρητήριοι πατριαρχικαὶ προσρήσεις καὶ τῷ ἐνταῦθα ἐπιτρόπῳ τοῦ Ὄρους Σινᾶ πανοσιολ. πρωτοσυγκέλλῳ κ. Δανιὴλ Σουλίδῃ, ἄγοντι προχθὲς τὴν ἐπέτειον ὀνοματικὴν αὐτοῦ ἑορτήν.

— *Εὐσεβεῖς δωρεαί.* — Πρὸς ἀνέγερσιν μητροπολιτικοῦ οἰκήματος ἐν Διδυμοτείχῳ ὁ πανιερ. μητροπολίτης Διδυμοτείχου κ. Φιλάρετος Βαφείδης ἐδωρήσατο λίρας τουρκικὰς ἑκατόν. — Ὑπὲρ δὲ τοῦ παρ' ἡμῖν Ἐκκλησιαστικοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου προσηνέχθησαν ἀνωνύμως, διὰ χειρὸς τῆς Δ. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, λίραι τουρκικαὶ δέκα. Ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ σωματείου καὶ πρὸς ὑποστήριξιν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς Σχολῆς, ὑπὲρ ἧς προηγουμένως ἡ εὐγεν. κ. Ἑλένη Νικολάου Ζαρίφη ἐπέστειλε λίρας γαλλικὰς 15, προσήνεγκεν ἄρτι καὶ ἡ εὐγενεστάτη κ. Ἑλένη Γεωργίου Ζαρίφη λίρας τουρκικὰς εἴκοσι.

— *«Παιδικὸς Κόσμος»* — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης νέον παρεχομένη δεῖγμα φιλοστόργου μερίμνης ὑπὲρ προκοπῆς καὶ εὐσεβώσεως τοῦ «Παιδικοῦ Κόσμου», οὗ ἡ λυσιτελεστάτη πρὸς μόρφωσιν καὶ ἠθικὴν διαπαιδαγώγησιν τῆς σπουδαζούσης νεολαίας ἐπιρροὴ ἀπὸ πολλοῦ κατεδείχθη, ἐνετείλατο τὴν ἀπόλυσιν ἰδίας ἐγκυκλίου τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας συνιστώσης ἐνθύμως τὴν ὑποστήριξιν τοῦ πολυτίμου τούτου παράγοντος πάσῃ ὀρθοδόξῳ οἰκογενείᾳ καὶ παντὶ ὁμογενεῖ. Πιστεύομεν ὅτι καὶ αἱ ἱεραὶ μητροπόλεις θέλουσι συστήσει τὸ ἔργον προσηκόντως ταῖς ὑπ' αὐτὰς ὁμογενέσιν οἰκογενείαις.

— *Ἄρσις.* — Μετὰ ἱκανῶν μηνῶν περιοδείαν ἐπανέκαμψεν εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν ὁ ἡμέτερος ἀνταποκριτὴς καὶ ἀπεσταλμένος τῶν Πατριαρχείων κ. Βασίλειος Ἀσμανίδης, οὐ μόνον μετὰ ζήλου πολλοῦ ἐκπληρώσας τὴν ἀνατεθεῖσαν αὐτῷ ἐντολὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκτίμησιν καὶ ὑπόληψιν πάντων μεθ' ὧν ἀνεστράφη ἐπισπασάμενος καὶ ἐπαξίως ἐκπροσωπήσας τὰ Πατριαρχεῖα, καθ' ἃ τούτου μνείαν εὐφήμως ἐποιήσατο ὁ ἐπαρχιακὸς τύπος, ἐπαινέσας τὴν ἀβρότητα τῶν τρόπων αὐτοῦ.

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΚΒ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1902 ΑΡΙΘ. 52

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 8
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 28

Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται ἀποστελλομένη πρὸς τὸν ταμίαν.

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Μητροπολ. Βοδενῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ (πρόεδρος)
† Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ (ταμίας)
† Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

Ἐπίτιμος διευθυντὴς καὶ συντάκτης ὁ Μ. χαρτοφύλαξ καὶ χρονογράφος τῆς τοῦ Χρ. Μ. Ἐκκλησίας Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Δωρεὰ εὐγενής — Ὁ πρὸ Χριστοῦ κόσμος — Τὸ κῦρος τῶν ἀγγλικῶν χειροτονιῶν ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου — Νέα ἐπίσημά τε καὶ ἄλλα διδόμενα πρὸς κρίσιν περὶ τῆς πίστεως τῶν παλαιοκαθολικῶν — Μνημεῖα χριστιανικῆς τέχνης ἐν Ἄθῳ — Περὶ τοῦ «Γνῶθι σαυτόν» — Αἱ ἑορταὶ τῶν Χριστουγέννων ἐν τοῖς πατριαρχείοις — Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Παράρτημα: «Εὐαγγελικὰ διδάγματα».

ΔΩΡΕΑ ΕΥΓΕΝΗΣ

ἀγγέλλεται πρὸς τὴν Α. Θ. Π. τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην ἐκ Ρουμανίας διὰ τῆς παρὰ πόδας ἐκδιδομένης ἐπιστολῆς· εὐγενὴς ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν, ὑπ' ὄψιν ἔχουσα τὴν τύχην τῶν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς κοινωνίᾳ τὸ εὖ ζῆν παρεχομένων. Ἀγγέλλονται πολὺ συνεχῶς ὑπὲρ ἱδρύσεως καὶ παγιώσεως ἐκπαιδευτηρίων ἀνωτέρων καὶ κατωτέρων, κλασικῶν καὶ πρακτικῶν, ὡς κοινῇ λέγεται, σπουδῶν δωρεαί· ἀγγέλλονται δωρεαί, πολλάκις ἠγεμονικαί, ὑπὲρ ἐκδόσεως βιβλίων χρησίμων, οἷον ἔστιν ἡ σπουδαιοτάτη καὶ χρησιμωτάτη τῷ Γένει Βιβλιοθήκη Μαρασλῆ· ἀγγέλλονται καὶ δωρεαὶ ἰδιωτῶν τε καὶ σωματείων ὑπὲρ ὑποστηρίξεως ἀπόρων μαθητῶν. Ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ἀνακουφίσεως τῶν ἀπομάχων τοῦ καματώδους διδασκαλικοῦ ἐπαγγέλματος πρὸς τὴν Μ. Ἐκκλησίαν, τὴν ἀπὸ δεκαπέντε καὶ πλέον ἑκατονταετηρίδων θεόθεν τεταγμένην ἐπόπτην καὶ προστάτιδα τῆς εὐσεβοῦς παιδεύσεως, δωρεὰ τοσοῦτον πρακτικὴ καὶ τοσοῦτον ἅμα εὐγενής, οὐδεμία μέχρι σήμερον ἀνηγγέλθη. Πολὺ πιθανῶς εὑρέθησαν ὁμογενεῖς συμπαθήσαντες, διὰ λόγον τοιοῦτον ἢ τοιοῦτον, διδασκάλῳ τινὶ καὶ τὰς τελευταίας ἡμέρας τῆς ἐπὶ γῆς ὑποσκαζούσης αὐτοῦ πορείας ὑλικῶς ὑποστηρίξαντες, ἢ τὰ τέκνα αὐτοῦ εἰς στάδιόν τι βιοποριστικὸν χειραγωγήσαντες. Οὐδεὶς ὅμως ἄχρι σήμερον κατέβαλε τὰ θεμέλια ἀπομαχικοῦ ταμείου τῶν διδασκάλων, οὐδεὶς ἦλθε πρῶτος εἰς ἐνσάρκωσιν οὕτως εἰπεῖν τῆς ἰδέας ὅτι πᾶσα κοινωνία, τοὺς χαρακτῆρας ἠθικῆς εὐεξίας καὶ ἀρτίας πνευματικῆς ἀναπτύξεως φέρουσα, καθῆκον ἔχει νὰ τεκμηριώσῃ τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτῆς πρὸς τὴν ἐν αὐτῇ τάξιν τῶν δημιουργῶν, οὕτως εἰπεῖν, καὶ πρὸς τοὺς διδασκάλους, οἵτινες γλίσχρως ἐν πάσῃ ἐποχῇ μισθοδοτούμενοι σπανιώτατα παρεσκεύασαν εἰς ἑαυτούς τε τέκνα καὶ τοὺς ἀπογόνους αὐτῶν μέλλον εὐδαιμον.

Ἐκ Ρουμανίας εὐσεβὴς κυρία στέλλει πρὸς τὸν παναγιώτατον οἰκουμενικὸν πατριάρχην ἄξιον λόγου ποσὸν, κατατιθεῖσα πυρῆνα μικρὸν ἀπέναντι τοῦ προσδοκωμένου μεγάλου χρηματικοῦ κεφαλαίου, προλαμβάνουσα δωρεὰς ἀνδρῶν καὶ λαμπρὸν ἡμῖν δίδαγμα παρεχομένη

οὐ μόνον τοῦ δέοντος γενέσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν πρέπει νὰ πραγματωθῇ καθῆκον ἐπιβαλλόμενον. Ὑπὲρ τῆς ἀνακουφίσεως τῶν ἀπομάχων τοῦ διδασκαλικοῦ ἐπαγγέλματος ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἀπὸ πολλοῦ σκεπτόμενος, παραστάτης αὐτὸς θεοπρόβλητος ἐπιφανοῦς δολίχου, εὐλογεῖ πατρικῶς τὰ πρακτικῶς ὑποβαλλόμενα θεμέλια θεσμοῦ εὐγενοῦς, τείνοντος ν' ἀποδείξῃ ὅτι πατρικῇ μερίμνῃ καὶ προστασίᾳ τῆς Μ. Ἐκκλησίας, ἀποδίδοται δίκαιον ἐκείνοις, πρὸς οὓς ἐδεικνύομεν αἰωνόβιον ὀλιγωρίαν.

Ἑκατοντάδες ἐτῶν παρῆλθον, καθ' ἃ, τῶν καθ' ἡμᾶς σχολείων ὡς ἡμέραι πληθυνομένων, ἑταιρίαι φιλολογικαὶ καὶ ἐπιστημονικαὶ συνιστῶντο, φιλόπτωχοι δέ τινες ἀδελφότητες καὶ φιλανθρωπικαὶ παρ' ἡμῖν ἀναθρώσκουσαι, καὶ ἐπὶ πολὺ ἢ ὀλίγον ἐργαζόμεναι, κατὰ τὸ δυνατὸν ἐβοήθουν ἀπόροις καὶ πτωχοῖς καὶ ἀσθενέσιν· ἀλλ' οὐδεμία τούτων εἰδικῶς ἐσκέψατο περὶ διδασκάλων, εἰ δὲ ποτέ τις ἀδελφότης διδασκάλων ἀνέγραψε συστάσεως καὶ λειτουργίας σκοπὸν τὴν δυνατὴν ὑλικὴν ὑποστήριξιν τῶν ἕνεκα γήρατος ἀνικάνων πρὸς ἐργασίαν διδασκάλων, ὁ σκοπὸς ὁ εὐγενὴς περιωρίσθη μέχρι λόγων. Ἡ Ἐκκλησία, τετρακόσια καὶ πεντήκοντα ἔτη συστάσεις σχολείων εὐλογοῦσα, τιμῶσα καὶ περιέπουσα διδασκάλους δοκίμους, συντρέχουσα μαθηταῖς πτωχοῖς ἐν ταῖς σπουδαῖς αὐτῶν, κανονίζουσα καὶ ρυθμίζουσα καὶ ἐμπεδοῦσα τὴν ὑλικὴν εὐμάρειαν καὶ τὴν ἠθικὴν εὐεξίαν τῶν καθ' ἡμᾶς σχολείων, ἐμερίμνα μὲν ὑπὲρ τοῦ παρόντος οὕτως εἰπεῖν τῶν διδασκάλων, ἀνέβαλλε δὲ τὴν περὶ μέλλοντος πρόνοιαν εἰς καιροὺς αἰσιωτέρους. Καὶ πρὸ πεντήκοντα καὶ ἑπτὰ μόλις ἐνιαυτῶν, κανονισμοὺς ἐκδιδοῦσα, περιεφρούρει τὰ ὑλικὰ δικαιώματα τῶν διδασκόντων ἐν κοινοτικοῖς σχολείοις τῆς μέσης καὶ κατωτέρας παιδεύσεως, καὶ ἠρκεῖτο εἰς τοῦτο μόνον. Ἴσως ἡ τόσον εὐγενὴς ἰδέα τῆς ἀνακουφίσεως τῶν ἀπομάχων διδασκάλων ἔδει νὰ ὡριμάσῃ παρ' ἡμῖν, διαδιδομένη. Νῦν ἡ ὡς τῆς ποθουμένης ἡμέρας ἐπέλαμψε.

Μετὰ τὴν δωρεὰν τῆς ἐν Ρουμανίᾳ εὐσεβοῦς κυρίας, ἐπιφανὲς ἀγώνισμα πρόκειται τοῖς παρ' ἡμῖν δυναμένοις, ὅσοι πλουτοῦσιν αἰσθήματα φιλομουσίας ἅμα τε καὶ φιλανθρωπίας καὶ πρακτικὸν νοῦν, πρώτιστα δὲ τοῖς διδασκάλοις αὐτοῖς τῶν παρ' ἡμῖν κοινοτικῶν σχολῶν, οἵτινες ἔχουσι πρὸ αὐτῶν θεσμὸν κοινωφελέστατον ἀπὸ βραχυτάτων κεφαλαίων ἀρξάμενον καὶ ἐντὸς τετραετίας ἀρκούντως εὐοδούμενον, τὸ ταμεῖον τοῦ ἐνοριακοῦ κλήρου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως· διὰ μηνιαίων καταθέσεων ἀσημάντων ἐκ 4, 6 καὶ 10 γροσίων διδομένων ὑφ' ἑκάστου πρεσβυτέρου καὶ διακόνου ἀναλόγως τῶν προσόδων τῆς διακονίας αὐτοῦ, συναπετελέσθη ἐν τετραετίᾳ σχεδὸν ἀποθεματικὸν κεφάλαιον ἓξ ἑκατὸν ὀθωμ. περίπου λιρῶν, ἐπὶ τέσσαρα δὲ ἔτη χορηγοῦνται μικρά τινα χρηματικὰ βοηθήματα εἰς τρεῖς ἢ τέσσαρας ἱερεῖς ἀναξιοπαθοῦντας ἢ γηράσαντας. Ἐὰν ὁ θεσμὸς οὗτος ὁ τοσοῦτον ὠφέλιμος τῶν λαϊκῶν ἀποταμιευτηρίων ἐφαρμοσθῇ ἐπὶ τῶν διδασκάλων μόνον τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως, οὐδεμίαν ἔχομεν ἀμφιβολίαν ὅτι τὰ ὑλικὰ ἀποτελέσματα ἔσονται τριπλάσια καὶ τετραπλάσια ἴσως τῶν παρὰ τῷ ἱερατικῷ ταμείῳ γενομένων, ἡ δὲ ὑπὲρ τοῦ διδασκαλικοῦ ταμείου κηδὼ καὶ μέριμνα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους περιθριγγοῦσα καὶ ἐξασφαλίζουσα τὴν ἀπαράθραυστον καὶ ἀσινῆ τοῦ κοινωφελοῦς τούτου θεσμοῦ λειτουργίαν διὰ πατριαρχικῶν καὶ συνοδικῶν γραμμάτων καὶ σχετικῶν κανονισμῶν, καὶ ἐπὶ πᾶσι διὰ τῆς ἀποτελεσματικῆς ὑπὸ τῶν δύο διοικητικῶν τῆς Ἐκκλησίας Σωμάτων ἐποπτείας καὶ διαχειρίσεως, θέλει ἐξασφαλίσει τοῖς διδασκάλοις τῆς μέσης καὶ κατωτέρας παιδεύσεως τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ βίου αὐτῶν οὐχὶ δυσχερεῖς, εἰς ἀνήλικα δὲ τέκνα καὶ θυγατέρας ἀπροστατεύτους ἡμέρας τινὰς εὐτυχεῖς σχετικῶς πρὸς ἣν διανύουσι σήμερον ὑλικὴν δυσπραγίαν· ἄλλαις λέξεσι, δυνατὸν ἵνα γένηται καὶ περὶ τῶν κατωτέρων παρ' ἡμῖν ἐκπαιδευτηρίων ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ ὅ,τι ἐγένετο περὶ τῶν ἐν ταῖς ἀνωτέραις ἐθνικαῖς σχολαῖς διδασκόντων. Μέτρα τινὰ προταθέντα πέρυσιν ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου δυνατὸν νὰ περιβληθῶσιν ὀστᾶ καὶ σάρκα, οὕτω δὲ τὸ κοινωφελὲς ταμεῖον τοῦτο νὰ ἐπαρκῇ εἴς τε τὴν πλήρωσιν τῆς κοινωνικῆς ταύτης ἀνάγκης καὶ ἑτέρων ἐκπαιδευτικῶν ἀναγκῶν.

Ἡ ἐκ Ρουμανίας δωρεὰ εὐσεβοῦς κυρίας, ἧς τὴν ἐπιστολὴν ὁ ἀναγνώστης βλέπει ἀμέσως, ἴσως οὖσα κατακλεὶς τῶν κατὰ τὸ λῆγον ἔτος φιλογενῶν δωρεῶν, δωρεὰ δ' ἐξόχως πρακτική,

εὐχόμεθα νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ὕσπληγξ εὐγενοῦς σταδιοδρομίας καλοῦσα πρὸς μίμησιν ὁμογενεῖς ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας.

ΠΡΟΣ ΤΗΝ Α. Θ. ΠΑΝΑΓΙΟΤΗΤΑ
ΤΟΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΝ Κ. Κ. ΙΩΑΚΕΙΜ Γ'.

Βουκουρέστιον, 22 Δεκεμβρίου 1902

Παναγιώτατε

Εὐλαβὴς κυρία, κάτοικος Ρωμουνίας, πιστὴ εἰς τὰ δόγματα τῆς ἁγιωτάτης ἡμῶν ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, μετὰ δακρύων χαρᾶς καὶ ψυχικῆς ἀγαλλιάσεως χαιρετίσασα τὴν τὸ δεύτερον ἐθνοσωτήριον ἄνοδον τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος ἐπὶ τὸν πάνσεπτον Οἰκουμενικὸν Θρόνον, της ὁποίας ἰδιαίτερος πόθος εἶναι ὅπως τὸ ὄνομά τινι τηρηθῇ ἄγνωστον, ἀνέθηκεν ἡμῖν τὴν εὐχάριστον ἐντολὴν ὅπως ἐκ τῶν οἰκονομιῶν αὐτῆς ἀποστείλωμεν τῇ Ὑμετέρᾳ Παναγιότητι τρεῖς (ἀριθ. 3) ὁμολογίας τοῦ λαχειοφόρου δανείου τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος 3 0/0, τὰς ὁποίας, φερούσας ἀριθ. 123, 706. 126,623 καὶ 166,947, ἐπέμψαμεν διὰ τοῦ σημερινοῦ ταχυδρομείου ἐν ἰδιαιτέρῳ φακέλλῳ ἐπ' ὀνόματι τῆς Ὑμ. Π. ὅπως αὗται χρησιμεύσωσιν ὡς ἀπαρχὴ σχηματισμοῦ κεφαλαίου πρὸς ἵδρυσιν ἀπομαχικοῦ ταμείου ὑπὲρ τῶν διδασκάλων τοῦ Γένους ἀμφοτέρων τῶν φύλων.

Ἐκφράζοντες τῇ Ὑμ. Π. τὰς ἐνδομύχους εὐχὰς τῆς εἰρημένης κυρίας, ὅπως ἡ ἀπαρχὴ αὕτη ἀποβῇ, προϊόντος τοῦ χρόνου, ἀνάλογον κεφάλαιον διὰ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ περὶ οὗ πρόκειται σκοποῦ, ἐπὶ τῆς εὐκλεοῦς πατριαρχείας τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος, ὑποβάλλομεν τὰ σεβάσματα καθὼς καὶ τὴν ἀφοσίωσιν τῆς τε ἀνωτέρω κυρίας καὶ ἡμῶν πρὸς τὸν πάνσεπτον Οἰκουμενικὸν Θρόνον τῶν Φωτίων, οὗ τόσον περικλεῶς προΐστασθε, καὶ κατασπαζόμενοι τὴν ἁγίαν δεξιὰν τῆς Ὑμετέρας Θ. Παναγιότητος, διατελοῦμεν ἐπικαλούμενοι τὰς εὐλογίας Αὐτῆς

πειθήνια τέκνα

Ἀδελφοὶ Χάϊτα.

Ο ΠΡΟ ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΟΣΜΟΣ

Τὸ κέντρον πάντων τῶν αἰώνων καὶ ὁ ἄξων, περὶ ὃν στρέφεται ἡ παγκόσμιος ἱστορία, εἶνε ὁμολογουμένως ἡ ἐνανθρώπησις τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅστις ὑπερκείμενος πάντων, ἵσταται ὡς φάρος τηλαυγής, οὗ αἱ ἀκτῖνες ὄπισθεν μὲν ἐξικνοῦνται μέχρι τῆς ἀρχῆς τοῦ χρόνου, ἤτοι τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου, ἔμπροσθεν δὲ ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. Ἡ ἐνανθρώπησις δ' αὐτὴ ἐγένετο, κατὰ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον (Γαλ. 4,4), «ὅτε ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου», τοῦτ' ἔστιν ὅτε συνεπληρώθη καὶ ἔληξεν ὁ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ προωρισμένος καὶ προτεταγμένος χρόνος. Ἀλλ' ἡ λέξις «πλήρωμα» σημαίνει τὴν διάπραξιν ἢ μᾶλλον τὴν διεξαγωγὴν ἑνὸς πράγματος μέχρι τοῦ σημείου, ἐν ᾧ εἶνε, ἢ ἐν ᾧ πρέπει νὰ ᾖ. Ὥστε μετὰ τῆς ἐννοίας τοῦ πληρώματος εἶνε συνηνωμένη καὶ ἡ ἔννοια προηγουμένης ἀναπτύξεως ἢ προπαρασκευῆς. Κατὰ τὴν ῥῆσιν ἄρα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, σύμπασα ἡ ἱστορικὴ ἀνάπτυξις τοῦ πρὸ Χριστοῦ κόσμου οὐδὲν ἄλλο ἔστιν ἢ προπαρασκευὴ πρὸς τὸν χρόνον, καθ' ὃν ἐγένετο ἡ ἐνανθρώπησις τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Ἐπειδὴ δ' οὕτω στενὴ καὶ ἐσωτερική, φυσικὴ καὶ ἀδιάσπαστος τυγχάνει ἡ σχέσις ἀμφοτέρων τούτων, διὰ τοῦτο ἡ ἱστορία τῆς ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς ἱδρυθείσης βασιλείας ἔμελλε νὰ ᾖ ἐν πολλοῖς σκοτεινὴ καὶ ἐλλιπὴς ἄνευ τῆς γνώσεως τῆς ταύτην προπαρασκευασάσης ἱστορικῆς ἀναπτύξεως τοῦ πρὸ Χριστοῦ κόσμου.

Κατὰ τὴν ἀψευδῆ μαρτυρίαν τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τὰς παρεφθαρμένας καὶ συγκεχυμένας παραδόσεις τῶν ἐθνικῶν θρησκειῶν, ἡ πρώτη κατάστασις τοῦ ἀνθρώπου, καλοῦ λίαν κατ' εἰκόνα Θεοῦ καὶ ὁμοίωσιν ποιηθέντος, ἦτο ἄμεσός τις καὶ μακαρία ἐν ἀθῳότητι καὶ ἁγιότητι κοινωνία αὐτοῦ μετὰ τοῦ Θεοῦ· ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος οὐχὶ ἐν τῷ Θεῷ ἀλλ' ἐν ἑαυτῷ καὶ τῷ κόσμῳ ἐπιζητήσας τὴν ἰδίαν τελείωσιν καὶ μακαριότητα καὶ διὰ καταχρήσεως τοῦ ἰδίου αὐτεξουσίου ἐπειγόμενος νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν ὑψηλὸν προορισμόν, ὃν ἔθηκεν αὐτῷ ὁ Θεός, διέρρηξε τὴν μετὰ τοῦ Θεοῦ σχέσιν, καὶ ἀπολέσας τὰς πνευματικὰς καὶ ἠθικὰς αὐτοῦ δυνάμεις καὶ τελειότητας, ἔμελλε νὰ ματαιώσῃ τὸν ὑψηλὸν αὐτοῦ προορισμόν, ἐὰν μὴ αὐτὸς ὁ Θεὸς ηὐδόκει νὰ συνάψῃ καὶ πάλιν τὸν διαρραγέντα δεσμόν. «Εἰ μὲν οὖν ἐμείναμεν, ὅπερ ἦμεν, καὶ τὴν ἐντολὴν ἐφυλάξαμεν, ἐγενόμεθα ἂν ὅπερ οὐκ ἦμεν, τῷ ξύλῳ τῆς ζωῆς προσελθόντες μετὰ τὸ ξύλον τῆς γνώσεως· καὶ τί γεγονότες; ἀπαθανατισθέντες καὶ Θεῷ πλησιάσαντες» (Γρηγορ. Θεολόγ. λόγ. 44, 4). Ἔκτοτε ἀπεκαλύφθη ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἡ περὶ σωτηρίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους προαιώνιος βουλὴ τοῦ Θεοῦ, διότι εὐθὺς μετὰ τὴν πτῶσιν

ἀπαγγέλλεται ἡ παρήγορος ἐπαγγελία, τὸ Πρωτευαγγέλιον, ὅτι ἐκ τοῦ σπέρματος τῆς γυναικὸς ἔμελλε νὰ ἀναβλαστήσῃ ὁ καρπὸς τῆς σωτηρίας, ὅστις ὡριμάσας ἔμελλε νὰ μεταδοθῇ εἰς πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς. Ἀλλ' ἡ σωτηρία αὕτη θὰ ἦτο ἀδύνατος, ἂν προήρχετο ὅλως ἔξωθεν κατηναγκασμένη, διότι ὁ ἄνθρωπος εἶνε ἐλεύθερος καὶ αὐτεξούσιος. Ὁ ἄνθρωπος ἔπρεπε διὰ μακρᾶς καὶ πικρᾶς πείρας νὰ καταναοήσῃ τὸ μέγεθος τῆς πτώσεως αὐτοῦ, τὰς συνεπείας τοῦ ἁμαρτήματος καὶ τὴν ἐλεεινότητα τῆς καταστάσεως, εἰς ἣν περιῆλθεν· ἔπρεπε νὰ συναισθανθῇ οἰκοθεν τὴν ἀνάγκην τῆς σωτηρίας καὶ νὰ ἐπιθυμήσῃ αὐτῆς ἐξ ὅλης καρδίας. Ἦτο ἀνάγκη ἡ κατάστασις αὕτη νὰ φθάσῃ εἰς τὸ ἔπακρον τῆς νοσηρᾶς αὐτῆς ἀναπτύξεως, ὅπως ἐπέλθῃ καὶ ριζικὴ θεραπεία· ἔπρεπε νὰ προειδοποιηθῇ ὁ ἄνθρωπος περὶ τοῦ μέλλοντος ἰατροῦ καὶ σωτῆρος αὐτοῦ, ἵνα δεόντως προπαρασκευασθῇ πρὸς ἀποδοχὴν αὐτοῦ τε καὶ τῆς σωτηριώδους αὐτοῦ διδασκαλίας καὶ θεραπείας. Ὥστε ἦτο ἀνάγκη μακρᾶς καὶ πολυχρονίου προπαρασκευαστικῆς ἀναπτύξεως, καὶ διὰ τοῦτο ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου κατῆλθεν ἐπὶ τῆς γῆς, «ὅτε ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου».

Ἡ προπαρασκευαστικὴ αὕτη ἀνάπτυξις ἤρξατο εὐθὺς μετὰ τὴν πτῶσιν τοῦ ἀνθρώπου ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅστις ἄλλοτε μὲν ἀποκαλυπτόμενος διαφόροις ἀνδράσιν, ἐπὶ εὐσεβείᾳ διακρινομένοις, ἄλλοτε δ' ἀπειλῶν ἢ κολάζων ἢ καὶ διὰ θαυμάτων καὶ σημείων ἐπαναγων εἰς τὴν ὁδὸν τῆς εὐσεβείας τοὺς ἐξ αὐτῆς ἀποπλανωμένους, προπαρεσκεύαζεν αὐτοὺς εἰς τὴν μέλλουσαν σωτηρίαν. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολύ, διαφθαρέντος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους καὶ εἰς πᾶσαν ἀσέβειαν καὶ κακίαν περιπεσόντος, ἐπήχθη ὑπὸ τῆς θείας δικαιοσύνης ὁ κατακλυσμός, διακόπτων τὴν προπαρασκευαστικὴν αὐτοῦ ἀνάπτυξιν. Ἄνθρωπός τις, Νῶε καλούμενος, ὅστις μόνος μετὰ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ διεσώθη ἐκ τούτου, ἐγένετο διὰ νέας διαθήκης ἀρχηγὸς νέας προπαρασκευαστικῆς ἀναπτύξεως, σκοπὸν ἐχούσης τὴν μέλλουσαν σωτηρίαν. Ἀλλὰ καὶ τούτου πάλιν οἱ ἀπόγονοι τοσοῦτον διεφθάρησαν μετ' ὀλίγον, ὥστε οὐ μόνον ἄχρηστοι καὶ ἀνίκανοι ἐδείχθησαν εἰς τὸ ἔργον τῆς πρὸς τὴν μέλλουσαν σωτηρίαν προπαρασκευαστικῆς ἀναπτύξεως, ἀλλὰ καὶ προύκάλεσαν τὴν εἰς τὰ διάφορα μέρη τῆς γῆς διασπορὰν αὐτῶν. Οὕτω λοιπὸν ἐγένετο ἀνάγκη νὰ γένηται τὸ τρίτον ἤδη ἀρχὴ νέας προπαρασκευαστικῆς ἀναπτύξεως. Ἀρχηγὸς ταύτης, ὡς γνωστόν, εἶνε ὁ Ἀβραάμ, ὃν ὁ Θεὸς ἐκλεξάμενος καὶ ἐκ τῆς πατρίδος αὐτοῦ καλέσας, συνέθετο μετ' αὐτοῦ διαθήκην, δι' ἧς καθίστα αὐτὸν καὶ τοὺς ἀπογόνους αὐτοῦ ἀποκλειστικοὺς φύλακας τῆς εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὸν μέλλοντα νὰ ἔλθῃ Σωτῆρα πίστεως. Ἐκτοτε τὰ μὲν λοιπὰ ἔθνη ἐπορεύετο ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν (Πράξ. 14, 16), ἀφεθέντα μόνα, ἵνα διὰ τῶν ἰδίων δυνάμεων ζητήσωσι νὰ εὕρωσι τὴν σωτηρίαν αὐτῶν, οἱ δὲ ἀπόγονοι τοῦ Ἀβραάμ, (τὸ ἰουδαϊκὸν ἔθνος), ὑπὸ τὴν ἄμεσον προστασίαν καὶ ἐπιστασίαν τοῦ Θεοῦ τεθέντες καὶ τούτου ἕνεκα ἐκλεκτὸς καὶ περιούσιος λαὸς κληθέντες, ἐγένοντο οἱ φύλακες, οἱ φορεῖς καὶ τὰ δοχεῖα τῆς εἰς τὸν ἀληθινὸν Θεὸν καὶ τὸν μέλλοντα Σωτῆρα πίστεως. Ὥστε ὁλόκληρος ὁ πρὸ Χριστοῦ κόσμος διῃρέθη εἰς δύο μεγάλους κλάδους, ἐξ ὧν ὁ μὲν εἷς, περιλαμβάνων πάντα τὰ ἄλλα ἔθνη πλὴν τοῦ ἰουδαϊκοῦ, καλεῖται συνήθως Ἐθνισμός, ὁ δ' ἕτερος, περιλαμβάνων μόνον τὸ ἰουδαϊκὸν ἔθνος, καλεῖται Ἰουδαϊσμός.

Ἀλλ' ὁ Θεὸς εἴασε μὲν πάντα τὰ ἔθνη πορεύεσθαι ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν, «ζητεῖν τὸν Κύριον, εἰ ἄρα γε ψηλαφήσειαν αὐτὸν καὶ εὕροιεν» (Πράξ. 17,27), δὲν ἐγκατέλιπεν ὅμως αὐτὰ καὶ ὁλοτελῶς οὐδ' ἀμάρτυρον ἑαυτὸν παρ' αὐτοῖς ἀφῆκε. Καθὼς ἡ βροχὴ τοῦ οὐρανοῦ κυρίως μὲν καὶ ἀρθόνως πίπτει ἐπὶ τὰ δάση καὶ τοὺς καλῶς κεκαλλιεργημένους ἀγρούς, μετρίως δὲ ἐπὶ τοὺς ξηροὺς βράχους καὶ τὰ ἔρημα καὶ φαλακρὰ ὄρη, οὕτω καὶ ἡ πνευματικὴ δρόσος τοῦ Θεοῦ, ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια, δαψιλῶς μὲν χορηγεῖται τῷ ἐκλεκτῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ, ἐν μέρει δὲ καὶ τοῖς ἔθνεσιν ἅπασιν, ἅτινα δὲν φαίνονται ὅλως ἀπόκληρα τῆς πατρικῆς τοῦ Θεοῦ ἀγαθότητος καὶ εὐσπλαγχνίας· καὶ ταῦτα λοιπὸν πανσόφως κυβερνῶν καὶ διαπαιδαγωγῶν, ἐνέθηκεν αὐτοῖς ἴδιόν τινα προορισμὸν καὶ ἰδίαν τινὰ προπαρασκευαστικὴν ἀνάπτυξιν, ἧς οἱ καρποὶ οὐ μικρὸν συνετέλεσαν εἰς τὴν διάδοσιν καὶ τὰς προόδους τοῦ κατὰ τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου ἐπιφανέντος χριστιανισμοῦ. Ἡ προπαρασκευαστικὴ αὕτη ἀνάπτυξις ἐγένετο κατὰ διαφόρους τρόπους: α') Βασιζόμενα ἐπὶ τῶν λειψάνων τῆς ἐξ ἀποκαλύψεως θρησκείας, ἅτινα ὡς ἀμυδρά τινα καὶ πολλαχῶς ἠλλοιωμένην καὶ διεφθαρμένην ἀρχαίων χρόνων ἀνάμνησιν διετήρησαν, καὶ ὧν ἓν ἦτο καὶ ἡ ἰδέα τῆς πτώσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς προσδοκίας λυτρωτοῦ καὶ σωτῆρος, ὑψώθησαν πολλάκις θαυμασίως διὰ τοῦ φυσικοῦ λόγου καὶ πολλὰς καὶ πολυτίμους ἐδίδαξαν ἀληθείας, διότι, κατὰ τὴν παρατήρησιν τοῦ Τερτυλλιανοῦ, ἡ ψυχὴ εἶνε φύσει χριστιανή, μετὰ μακρὸν ὅμως ἀγῶνας πρὸς εὕρεσιν τῆς ἀληθείας ἔλαβον πικρὰν πεῖραν τῆς ἀνεπαρκείας τῶν ἰδίων δυνάμεων, καὶ οἱ ἐξοχώτεροι καὶ εὐγενέστεροι ἀντιπρόσωποι αὐτῶν ἐχαρακτήρισαν τὸν ἀνθρώπινον λόγον ὡς σχεδίαν, ἐφ' ἧς κινδυνεύων διαπλέει τις τὸν βίον, καὶ ὡμολόγησαν τὴν ἀνάγκην «βεβαιοτέρου ὀχήματος ἢ λόγου θείου τινός», ἵνα δυνηθῇ ὁ ἄνθρωπος ἀσφαλέστερον καὶ ἀκινδυνότερον νὰ διαπλεύσῃ τὸ πέλαγος τοῦ βίου τούτου (Πλάτ. Φαίδ. XXXV. D σελ. 85), καὶ ὅ,τι εἶπεν ὁ Σωκράτης περὶ τῶν Ἀθηναίων, οἷον εἰ προφητεύων ἐν τῇ ἐξόδῳ αὐτοῦ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου,

ἐφαρμόζεται ἐπὶ πάντων τῶν ἀνθρώπων, ὅτι «ἀκαθεύδοντες διατελοῖτε ἄν, εἰ μή τινα ἄλλον ὑμῖν ὁ Θεὸς ἐπιπέμψειε, κηδόμενος ὑμῶν» (Πλάτ. Ἀπολογ. XVIII. A, 31). β') Διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῶν ἐπιστημῶν ἔπλασαν (ἰδίως οἱ Ἕλληνες) τοὺς ἀθανάτους ἐκείνους τύπους τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, οἵτινες διὰ τῆς εὐκρινείας, ἀκριβείας καὶ ποικιλίας αὐτῶν κατέστησαν τῷ ἐκ τῆς ἁγίας Σιὼν ἐκχυθέντι πνευματικῷ θησαυρῷ τὰ προσφορώτερα μέσα πρὸς τὴν τούτου ἔκθεσιν καὶ ἀνάπτυξιν, περιβαλόντες δὲ καὶ ἐνδύσαντες τὰς θείας καὶ ὑπερφυεῖς τοῦ χριστιανισμοῦ ἀληθείας, κατέστησαν αὐτὰς προσιτοτέρας τοῖς ἀνθρώποις καὶ οὐμικρὸν συνετέλεσαν εἰς τὴν πρόοδον καὶ διάδοσιν αὐτῶν· πρόδηλον δ' ὅτι καὶ διὰ τῆς βαθείας παρατηρήσεως καὶ μελέτης καὶ σπουδῆς τοῦ τε ἐξωτερικοῦ καὶ τοῦ πνευματικοῦ κόσμου καὶ τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ βίου καθ' ὅλου μεγάλως προπαρεσκεύασαν τὸ ἔδαφος πρὸς ὑποδοχὴν καὶ καρποφορίαν τῆς εὐαγγελικῆς ἀληθείας. γ') Διὰ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ φυσικοῦ λόγου διὰ τῆς φιλοσοφίας συνετέλεσαν εἰς τὴν πτῶσιν τῶν εἰδωλολατρικῶν θρησκευμάτων καὶ τὴν ἐπικράτησιν τῶν μᾶλλον ἀντιθέτων πλανῶν καὶ διαστροφῶν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, τῆς ἀσεβείας καὶ τῆς δεισιδαιμονίας, (διότι καὶ τὰ φιλοσοφικὰ συστήματα, τὰ ἀντικαταστήσαντα τὰς θρησκείας, κατέπεσον τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο), καὶ οὕτως ἅπαντας ἐκάλυψε σκότος καὶ σκιὰ θανάτου. Τοῦτο δὲ μάλιστα συνέβη ἐπὶ τῶν τελευταίων χρόνων τῆς ρωμαϊκῆς δημοκρατίας, καὶ τὸ κακὸν ἐκορυρώθη ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ Αὐγούστου.

Ἐκ τῶν εἰρημένων καταφαίνεται ὅτι τὰ δύο μεγάλα στοιχεῖα τοῦ πρὸ Χριστοῦ κόσμου, ὁ Ἰουδαϊσμὸς καὶ ὁ Ἐθνισμός, προπαρεσκεύασαν τὸν Χριστιανισμόν, ἑκάτερον καθ' ὅλως ἀντίθετον τρόπον· ἤτοι ὁ μὲν ἰουδαϊσμὸς προπαρεσκεύασεν αὐτὸν θετικῶς, διότι διετήρησε καὶ προήγαγε τὴν εἰς τὸν ἀληθινὸν Θεὸν καὶ τὴν εἰς τὸν Σωτῆρα καὶ Λυτρωτὴν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους πίστιν, ἐφ' ἧς βασισθεὶς ἐφεξῆς ὁ χριστιανισμὸς ἀνέπλασε καὶ ἀνεζωογόνησε καὶ ἀνεκαίνισε τὸ ἀνθρώπινον γένος· ὁ ἰουδαϊσμὸς παριστᾷ τὴν πεπτωκυῖαν ἀνθρωπότητα ὑπὸ τὴν ἔκτακτον καὶ ἄμεσον ἐπιρροὴν καὶ ἐπιστασίαν τοῦ Θεοῦ παιδαγωγουμένην εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῶν διαφόρων λαῶν τοῦ κόσμου παρίσταται ὡς πιστὸς θεματοφύλαξ καὶ μάρτυς σιωπηλὸς τῆς ἀληθείας, διότι ἐν αὐτῷ ἔχομεν συνεχῆ παράδοσιν καὶ ἀδιάρρηκτον σειρὰν πιστῶν εἰς τὸν Κύριον καὶ τὰς ἐπαγγελίας αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ Ἀβραὰμ μέχρι τοῦ πρεσβύτου Συμεών. Ὁ δὲ ἐθνισμὸς προπαρεσκεύασεν αὐτὸν ἀντιθετικῶς, διότι ἡ θρησκευτικὴ καὶ ἠθικὴ διαφθορά, εἰς ἣν ἔρριψεν αὐτὸν ἡ εἰδωλολατρεία καὶ ἡ ἕνεκα τῆς πτώσεως τῶν εἰδωλολατρικῶν θρησκειῶν, τῆς προξενηθείσης ἐκ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ φυσικοῦ λόγου, ἤτοι τῆς φιλοσοφίας, παρὰ πᾶσι τοῖς ἀρχαίοις λαοῖς ἐπικρατήσασα τρομερὰ ἀσέβεια καὶ βδελυρὰ δεισιδαιμονία συνετέλεσαν ἵνα οἱ ἄνθρωποι συναισθανθῶσι τὴν ἐλεεινότητα καὶ τὴν ἀθλιότητα τῆς καταστάσεως, ἐν ᾗ εὑρίσκοντο, καὶ καταντήσωσιν εἰς τὴν ἰδέαν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶνε ἀνίκανος νὰ γνωρίσῃ οἴκοθεν τὸν Θεὸν καὶ νὰ πράξῃ τὸ ἀγαθόν, καὶ ὅτι πρὸς τοῦτο ἦτο ἀνάγκη νὰ ἔλθῃ αὐτὸς ὁ Θεὸς εἰς βοήθειαν καὶ ἀντίληψιν αὐτοῦ, ἄλλαις λέξεσι συνετέλεσαν ἵνα οἱ ἄνθρωποι καταστῶσιν ἐπιδεκτικοὶ τῶν θείων ἀληθειῶν καὶ διδασκαλιῶν τοῦ χριστιανισμοῦ. Τούτου ἕνεκεν εἴασεν ὁ Θεὸς πάντα τὰ ἔθνη ἐπὶ τόσους αἰῶνας «πορεύεσθαι ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν» ὅπως τέλεον ἡ ἐκ τῆς ἁμαρτίας φθορὰ ἐκδηλωθῇ καὶ ἡ ἀσθένεια μεθ' ὅλων τῶν πνευματικῶν καὶ ἠθικῶν αὐτῆς συμπτωμάτων ἀναπτυχθῇ καὶ ἐπικρατήσῃ, ἡ δὲ ἀνθρωπότης κατανοήσασα τὴν ἐλεεινὴν αὐτῆς κατάστασιν καὶ ὁμολογήσασα τὴν ἑαυτῆς ἀδυναμίαν πρὸς θεραπείαν τοῦ κακοῦ, ἐπικαλέσηται τὸν ἰατρόν. Ὁ Θεὸς ἤθελε νὰ δείξῃ τοῖς ἀνθρώποις, τί οὗτοι ἠδύναντο διὰ τῶν ἰδίων δυνάμεων, ἐπειδὴ ὁ ἐθνισμὸς ὡς ὁ ἄτεκνος υἱὸς τοῦ Εὐαγγελίου ὤφειλεν αὐτὸς νὰ λάβῃ πεῖραν τῆς ματαιότητος τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνεπαρκοῦς τῶν ἰδίων δυνάμεων, καὶ οὕτως, ἐλεγχθεὶς ἀνάξιος ζωῆς ἐκ τῶν ἰδίων δυνάμεων καὶ ἔργων, ἀξιωθῇ τῆς σωτηρίας παρὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. Λίαν εὐσεβῶς καὶ βαθέως διετύπωσε τὰς ἰδέας ταύτας πρῶτος ὁ ἅγιος ἀποστολικὸς Πατὴρ, ὁ συγγραφεὺς τῆς πρὸς Διόγνητον ἐπιστολῆς· «μέχρι μὲν τοῦ πρόσθεν χρόνου εἴασεν ἡμᾶς ὡς ἐβουλόμεθα ἀτάκτοις φοραῖς φέρεσθαι, ἡδοναῖς καὶ ἐπιθυμίαις ἀπαγομένους, οὐ πάντως ἐφηδόμενος τοῖς ἁμαρτήμασιν ἡμῶν, ἀλλ' ἀνεχόμενος, οὐδὲ τῷ τότε τῆς ἀδικίας καιρῷ συνευδοκῶν, ἀλλὰ τὸν νῦν τῆς δικαιοσύνης δημιουργῶν, ἵνα, ἐν τῷ τότε χρόνῳ ἐλεγχθέντες ἐκ τῶν ἰδίων ἔργων ἀνάξιοι ζωῆς, νῦν ὑπὸ τῆς τοῦ Θεοῦ χρηστότητος ἀξιωθῶμεν καὶ τὸ καθ' ἑαυτοὺς φανερώσαντες ἀδύνατον εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, τῇ δυνάμει τοῦ Θεοῦ δυνατοὶ γεννηθῶμεν· ἐπεὶ δὲ πεπλήρωτο μὲν ἡ ἡμετέρα ἀδικία, καὶ τελείως πεφανέρωτο ὅτι ὁ μισθὸς αὐτῆς κόλασις καὶ θάνατος προσεδοκᾶτο, ἦλθε δὲ ὁ καιρὸς, ὃν Θεὸς προέθετο λοιπὸν φανερῶσαι τὴν ἑαυτοῦ χρηστότητα καὶ δύναμιν . . . ἐλέγξας οὖν ἐν μὲν τῷ πρόσθεν χρόνῳ τὸ ἀδύνατον τῆς ἡμετέρας φύσεως εἰς τὸ τυχεῖν ζωῆς, νῦν δὲ τὸν Σωτῆρα δείξας δυνατὸν σῴζειν καὶ τὰ ἀδύνατα, ἐξ ἀμφοτέρων ἐβουλήθη πιστεύειν ἡμᾶς τῇ χρηστότητι αὐτοῦ, αὐτὸν ἡγεῖσθαι τροφέα, πατέρα, διδάσκαλον, σύμβουλον, ἰατρὸν, νοῦν, φῶς, τιμὴν, δόξαν, ἰσχὺν, ζωὴν (Ἐπιστολ. πρὸς Διόγνητ. IX). Ἔπρεπεν ἄρα ὁ ἐθνισμὸς νὰ ἐξαντλήσῃ ὅλας αὐτοῦ τὰς δυνάμεις καὶ νὰ ἐκποιήσῃ τὸ πάνθεον αὐτοῦ, ἵνα ἐπέλθῃ ἡ νίκη τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ πνευματικὴ καὶ δικαία· ἐν τούτῳ κα-

ταφαίνεται ἡ πολυποίκιλος παιδαγωγικὴ σοφία τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἅμα καὶ ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ, ἥτις ἀπαιτεῖ ὅπως ἡ ἀδικία αὐτὴ φανερώσῃ τὴν ἀπόφασιν καὶ καταδίκην ἑαυτῆς, ὅτι τὰ ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας θάνατος (Ρωμ. 6,23). Ὅτι ὅμως τῇ ἀποκαλύψει τῆς δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ ἔμελλε νὰ ἐπακολουθήσῃ μεγαλοπρεπῶς ἡ ἀποκάλυψις τῆς φιλανθρωπίας καὶ χρηττότητος καὶ ἀγάπης αὐτοῦ, οὐ μόνον ὁ Ἰσραὴλ θεοπνεύστως προεῖπεν, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐθνισμὸς ἀμυδρῶς προῃσθάνθη. Ἐν τῷ πρὸ Χριστοῦ κόσμῳ παρατηρεῖται διπλῆ τις ἱστορία, ἡ μὲν πηγάζουσα ἐκ τῆς καρδίας τοῦ ἀνθρώπου, ἡ δὲ πηγάζουσα ἐκ τῆς καρδίας τοῦ Θεοῦ. Ἐν τῇ πρώτῃ κατὰ σμικρὸν ἐκδηλοῦται καὶ ἀναπτύσσεται ὅ,τι ὑπάρχει ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ἤτοι τὰ πλούσια δῶρα, δι' ὧν ἐπροίκισεν ὁ Θεὸς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, τὸ αἴσθημα καὶ ἡ τάσις πρὸς τὸ θεῖον, ὑψηλὸν καὶ εὐγενές, διότι, κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη, φύσει ὁ ἄνθρωπος ὀρέγεται τοῦ εἰδέναι, ἀλλ' ἅμα καὶ ἡ διάστασις, τὸ μῖσος, ἡ ἔχθρα καὶ τὰ λοιπὰ πονηρὰ πνεύματα, ἅτινα ἐνεδρεύουσι καὶ στρατεύονται ἐν τῷ σκοτεινῷ μέρει τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς καὶ τὴν γῆν εἰς τόπον ἁμαρτίας, παλαίστραν παθῶν καὶ κοιλάδα κλαυθμῶνος μεταβάλλουσιν· ἡ εἰκὼν δ' αὕτη παρίσταται ἡμῖν κυρίως ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν μεγάλων καὶ πλουσίως παρὰ Θεοῦ πεπροικισμένων ἐθνῶν, ἐν οἷς ἡ ἀνθρωπότης προήχθη καὶ ὑψώθη εἰς τὴν ὑψίστην καὶ πλουσιωτάτην καὶ ἀμφιλαφεστάτην αὐτῆς ἀνάπτυξιν. Ἀλλὰ τὸ τέλος ἦτο χρεωκοπία, πνευματικὴ καὶ ἠθική· ἠφανίσθη ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ αἰδώς, οὐδεμία ἀλήθεια ὑπάρχει, ὡμολόγουν καὶ παρεπονοῦντο οἱ φρονιμώτεροι καὶ νηφαλιώτεροι· ὑψίστη ἀλήθεια ἦτο τὸ ὀρέγεσθαι καὶ ἐκζητεῖν αὐτήν, τελεία ἠθικὴ τὸ ὁμολογεῖν τὴν ἰδίαν ἀδυναμίαν καὶ ποθεῖν καὶ ἐξαιτεῖσθαι ἀνωτέραν δύναμιν, τὸ δὲ κεφάλαιον καὶ συμπέρασμα τῆς ὅλης πρὸ Χριστοῦ ἱστορίας παρέστησεν ἐθνικός τις φιλόσοφος, εἰπών, ἀφ' οὗ οἱ ἄνθρωποι δὲν δύνανται νὰ ἀνέλθωσι πρὸς τοὺς Θεούς, πρέπει οἱ Θεοὶ νὰ καταβῶσι πρὸς τοὺς ἀνθρώπους. Τοῦτο ἀκριβῶς συμβαίνει ἐν τῇ ἑτέρᾳ ἱστορίᾳ τῇ πηγαζούσῃ ἐκ τοῦ Θεοῦ, ἧς καρπὸς ἡ ἐξ ἀγάπης καὶ χάριτος σωτηρία· καὶ ἐν ᾧ ἡ πρώτη ἱστορία πληροῖ ὅλην τὴν γῆν, ἡ δευτέρα ἐξελίσσεται ἀθορύβως καὶ ἡσύχως ἔν τινι στενῇ λωρίδι τῆς γῆς, διότι ἐκεῖ ὁ Θεός, ἐν ᾧ τὰ ἔθνη ὀνειρεύονται τὴν σωτηρίαν, παρασκευάζει καὶ κατὰ μικρὸν δημιουργεῖ αὐτήν, βαθμηδὸν καταβαίνων καὶ καθ' ἑκάστην ἐγγύτερον τῷ ἀνθρώπῳ γιγνόμενος, ἕως οὗ ἐγένετο ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν. Ἐν τῇ πρώτῃ ἱστορίᾳ παρίσταται ἡ ἀνθρωπότης ἐκτείνουσα τὰς χεῖρας αὐτῆς εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ διὰ τῶν ἐσκοτισμένων καὶ μελαγχολικῶν αὐτῆς ὀφθαλμῶν τὸν Θεὸν τῆς ἀληθείας ζητοῦσα, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ αὐτὸς ὁ Θεὸς ἐκτείνει τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐν ἀγάπῃ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ζητοῦσι τὸν πλανηθέντα.

(ἕπεται συνέχεια)

ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ
Ἀρχιδιάκονος τοῦ ἀποστολικοῦ καὶ πατριαρχικοῦ Θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων.

ΤΟ ΚΥΡΟΣ ΤΩΝ ΑΓΓΛΙΚΩΝ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΩΝ ΕΞ ΕΠΟΨΕΩΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ·

Δ'.

Ἀλλ' ἂν τὸ ὁρατὸν μέρος καὶ ἡ πρόθεσις τῆς Ἐκκλησίας εἶνε κατὰ τὰ εἰρημένα οἱ ἀναγκαῖοι ὅροι παντὸς ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἱδρυθέντος μυστηρίου, εὔδηλον ὅτι καὶ τὸ μυστήριον τῆς ἱερωσύνης ἀνάγκη πᾶσα νὰ φέρῃ τὰ δύο ταῦτα οὐσιώδη συστατικά, ἅτινα κυρίως εἶνε αἱ διάφοροι ὄψεις τοῦ αὐτοῦ πράγματος. Ἐκ τούτων τὴν ὁρατὴν πρᾶξιν δὲν καθώρισε μὲν οἰκουμενική τις ἢ τοπικὴ σύνοδος, ἀλλ' ὡς ἐξάγεται ἐκ τῆς Γραφῆς, τῆς πράξεως τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἀρχαίων χειροτονικῶν, τὸ ὁρατὸν τῆς ἱερωσύνης εἶνε ἡ ἐπίθεσις τῶν χειρῶν μετὰ τῆς συμπαρομαρτούσης ἐπικλήσεως τῆς θείας χάριτος. Ἐν ταῖς Πράξεσι τῶν Ἀποστόλων ὑποκειμένου λόγου περὶ ἐκλογῆς τῶν ἑπτὰ διακόνων εἴρηται ἁπλῶς, ὅτι οἱ ἀπόστολοι «**προσευξάμενοι ἐπέθηκαν αὐτοῖς τὰς χεῖρας**»[1]. Ὁ δὲ ἀπόστολος Παῦλος ἐπιστέλλων τῷ Τιμοθέῳ λέγει «ἀναμιμνήσκω σε ἀναζωπυρεῖν τὸ χάρισμα τοῦ Θεοῦ, ὅ ἐστιν ἐν σοὶ **διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν μου**»[2]. Ὁμοίως δὲ καὶ τὰ σωζόμενα χειροτονικὰ ἀποτελοῦνται ἐκ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν καὶ μιᾶς ἢ πλειόνων εὐχῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ ὑποψηφίου κάθοδον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, εἰς ἀμφότερα δὲ ταῦτα τὴν ἐπίθεσιν τῶν χειρῶν καὶ τὴν συνεκφωνουμένην δέησιν ἀναφέρονται καὶ αἱ παρὰ τοῖς πατράσι καὶ ταῖς συνόδοις περὶ χειροτονίας ὑποδείξεις. Ἐν τῷ ἀρχαίῳ χειροτονικῷ τῷ ἐν ταῖς ἀποστολικαῖς διαταγαῖς ἐμφερομένῳ ἡ χειροτονία τελεῖται δι' ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν[3] καὶ δεήσεως ὅπως ἐμ-

---

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 539—542.

1. Πράξ. Ἀποστ. 6, 6.

2. Β' Τιμ. 1, 6. πρβλ. καὶ Α' Τιμ. 4, 148.

3. *πρεσβύτερον χειροτονῶν. ὦ ἐπίσκοπε, τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐτιτίθεις* Βιβλ. 8, 16.

πλησθῶσιν ὁ μὲν διάκονος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πρὸς τὸ λειτουργεῖν «**τὴν ἐγχειρισθεῖσαν αὐτῷ διακονίαν ἀμέμπτως**», ὁ δὲ ἱερεὺς τοῦ Πνεύματος τῆς χάριτος πρὸς τὸ παιδεύειν τὸν λαὸν καὶ «τὰς ὑπὲρ τοῦ λαοῦ ἱερουργίας ἀμώμους ἐκτελεῖν», ὁ δὲ ἐπίσκοπος λάβῃ **τὴν μετουσίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος**, ὥστε «ἔχειν ἐξουσίαν ἀφιέναι **ἁμαρτίας, ποιμαίνειν τὴν ἁγίαν ποίμνην καὶ προσφέρειν τὰ δῶρα τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας**». Ἐν τῇ χειροτονίᾳ ταύτῃ τοῦ ἐπισκόπου παραγγέλλεται ρητῶς ὅπως «οἱ διάκονοι τὰ θεῖα εὐαγγέλια ἐπὶ τῆς τοῦ χειροτονουμένου κεφαλῆς ἀνεπτυγμένα κατέχωσιν»[1]. Εἶνε δὲ οἱ χειροτονικοὶ οὗτοι τύποι τῶν ἀποστολικῶν διαταγῶν τοσούτῳ μᾶλλον ἄξιοι μνείας, ὅσῳ κατ' οὐσίαν συνάδουσι πρὸς τοὺς τέσσαρας περὶ χειροτονίας κανόνας τοὺς ἐν τῇ τετάρτῃ συνόδῳ τῆς Καρθαγένης θεσπισθέντας[5]. Βεβαίως τοῦ χρόνου προϊόντος ἡ ἁπλῆ αὕτη ἱερουργία ἐκοσμήθη πολυειδῶς δι' εὐχῶν καὶ λιτανειῶν καὶ ἄλλων τελετῶν ἐξαιρουσῶν τὸν χαρακτῆρα καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης καὶ παριστανουσῶν, ὡς λέγει ὁ Βοσσουέτος, «ἐν ἑνότητι ἅπαντα τὰ ἀποτελέσματα καὶ ὡς εἰπεῖν ἅπασαν τὴν ἔποψιν τοῦ θείου μυστηρίου»[6]. Πλὴν τῷ ὄντι τῆς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ χειροτονουμένου ἐπιθέσεως τοῦ Εὐαγγελίου τῆς μαρτυρουμένης ὑπὸ τῶν Ἀποστολικῶν διαταγῶν καὶ τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου, καὶ ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ διατηρουμένης, ἐπεκόσμησαν τὴν χειροτονίαν βαθμηδὸν καὶ ἄλλαι τελεταί, οἷαι ἡ χρίσις τῶν χειρῶν καὶ τῆς κεφαλῆς τῶν χειροτονουμένων, ἡ παράδοσις τοῦ δισκοποτηρίου, ἡ ἐγχείρισις τοῦ ἐπισκοπικοῦ δακτυλίου καὶ τῆς ῥάβδου, ἡ παρὰ λατῖνοις καὶ ἄγγλοις παράδοσις τῶν Γραφῶν κτλ. Ἀλλ' αὗται καίπερ καλαὶ καὶ ἀναδεικνύουσαι τὸ ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης, ἅτε ἐλλείπουσαι μὲν σχεδὸν πᾶσαι ἐν τοῖς ἀρχαίοις χειροτονικοῖς, αἱ πλεῖσται δὲ καὶ ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ δὲν εἶνε καὶ ἀπολύτως ἀναγκαῖαι, οὕτως ὥστε παραλειπόμεναι νὰ ἀποδείξωσιν ἀπόβλητον καὶ ἀπαράδεκτον τὸ μυστήριον τῆς ἱερωσύνης. Τὸ κυριώτατον μέρος τῆς χειροτονίας, ἐφ' οὗ ἐρείδονται ἅπαντα ἀνεξαιρέτως τὰ χειροτονικά, ὅπερ ὁμολογεῖται παρὰ πάντων[7] ὡς τὸ οὐσιῶδες τοῦ μυστηρίου εἶνε, ὡς εἴπομεν, ἡ μετ' ἐπικλήσεως τῆς θείας χάριτος ἐπίθεσις τῶν χειρῶν.

Σημεῖον ὅμως ἀντιλεγόμενον καὶ μακρᾶς ἔριδος ὑποκείμενον ἐγένετο τὸ εἶδος τῶν λογίων, ὧν ἐκφωνουμένων κατέρχεται ἡ θεία χάρις, τινῶν μὴ ἀποδεχομένων τὴν ὅλην ἱερουργίαν, τινῶν δὲ ὡρισμένην στιγμὴν καὶ εὐχὴν ἢ λέξεις ὡρισμένας τῆς μεταδόσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, περὶ ἃς ὡς περὶ κέντρον στρέφεται ἅπας ὁ λοιπὸς τῶν τελετῶν διάκοσμος. Ὁ ἐν τοῖς Δυτικοῖς καὶ δὴ καὶ τῷ Ἀγγλικῷ χειροτονικῷ κατὰ προστακτικὴν τύπος «λάβε πνεῦμα ἅγιον» κτλ. ἀντὶ τοῦ ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ ἱκετευτικοῦ, ἤγαγε φυσικῶς τοὺς Λατίνους συγγραφεῖς εἰς διακρίσεις τῆς οὐσιώδους τῆς καθιερώσεως μορφῆς ἀπὸ τῶν ἐπουσιωδῶν τελετῶν, τοῦ πυρῆνος τῆς χειροτονίας ἀπὸ τῶν εἰσαγωγικῶς ἢ συμπληρωματικῶς λεγομένων, καὶ τὸν Λέοντα τὸν ΙΓ' εἰς τὴν ἀξίωσιν ὅτι ἐν τῇ χειροτονίᾳ ἀνάγκη πᾶσα νὰ ὑπάρχῃ μορφή τις μνείαν ποιουμένη τοῦ ἱερατικοῦ βαθμοῦ ἢ τῆς χορηγητέας δυνάμεως, εἰ καὶ «μήτε ἐν τῇ Γραφῇ φέρεται τοιαύτη πρὸς ἀπαράβατον χρῆσιν μορφή, μήτε ἔθος ἦν ποτε ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τὸ χειροτονεῖν διὰ μιᾶς καὶ οὐχὶ διὰ πλειόνων εὐχῶν»[8].

Τοιοῦτο πράγματι ὡρισμένον εἶδος λέξεων φαίνεται ὑπονοῶν Λέων ὁ ΙΓ' ἐν ταῖς καλουμέναις Apostolicis curis, ἐν αἷς τῷ 1896 ἠκύρωσε

4. Βιβλ. 8. κεφ. 4.

5. Ὅρ. τοὺς κανόνας παρὰ Μορίνῳ de sanctis ordinationibus III, 260.

6. Ἅπαντ. τόμ. 8, σελ. 452.

7. «Ἐν τῇ τοῦ ἱερέως χειροτονίᾳ οἱ πεπαιδευμένοι δὲν ἀμοιβαίλλουσι σχεδὸν πλέον μετὰ τοσαῦτα ἀρχαῖα εὐχολόγια ἀνιχνευθέντα πανταχόθεν, ὅτι τὸ κυριώτατον εἶνε ἡ ἐπίθεσις τῶν χειρῶν μετὰ τῆς συμπαρομαρτούσης εὐχῆς». Βοσσουέτου Ἅπαντα, 8, 451. «Communion jam evasit sententia quæ in sola manuum impositione et oratione sitam esse materiam et formam ordinum tuetur. (Martinus παρὰ Lée the validity of the holy orders of the Ghurch of En gland. 54) Τὰ ῥήματα τῆς ἐπικλήσεως (τῆς θείας χάριτος) μετὰ τῆς τῶν χειρῶν ἐπιθέσεώς εἰσιν ἡ οὐσία τοῦ μυστηρίου, τὰ δὲ περὶ τὸ μυστήριον θεωρούμενα καὶ ἐπουσιώδη δυνατὸν διαφέρειν ὡς ἐπὶ τῆς χειροτονίας τοῦ ἐπισκόπου . . . .» Βασιλ. Σμύρνης Πραγματ. περὶ τοῦ κύρους τῆς χειροτ. κληρικῶν σελ. 228). Καὶ ὁ Λέων ὁ ΙΓ' ἐν τῇ μνημονευθείσῃ κατὰ τῆς Ἀγγλικῆς ἱερωσύνης βούλλᾳ ἐκδέχεται τὴν ἐπίθεσιν τῶν χειρῶν ὡς ὕλην τοῦ μυστηρίου κατὰ τοὺς τῶν σχολαστικῶν ὁρισμούς, ἀντιφάσκων τῷ πάπᾳ Εὐγενίῳ τῷ Δ', ὅστις τῷ 1439 ἐθέσπισε ὡς τοιαύτην τὴν παράδοσιν τῶν ἀναγκαίων σκευῶν, τὴν τοῦ δισκοποτηρίου τῷ ἱερεῖ καὶ τὴν παράδοσιν τῶν Γραφῶν τῷ διακόνῳ.

8. (Vindication of anglican orders βιβλ. Α'. Lowndes κυρωθεῖσαν ὑπὸ τῶν ἐπισκόπων τῆς Ἀμερικῆς Ι 481).

τὰς Ἀγγλικὰς χειροτονίας δι' ἔλλειψιν μορφῆς ἅμα καὶ προθέσεως. Ἐν αὐταῖς ἐλέγχων τὸ χειροτονικὸν τῆς Ἀγγλικῆς Ἐκκλησίας ὡς κατὰ τὴν μορφὴν ἐλλιπὲς, διότι δὲν ἐκφράζει **«τὸ τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα, ἤτοι τὴν χάριν καὶ τὴν δύναμιν αὐτῆς τὴν οὖσαν κατ' ἐξοχὴν δύναμιν τοῦ ἁγιάζειν καὶ προσφέρειν τὸ ἀληθινὸν σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Κυρίου διὰ τῆς θυσίας ταύτης, ἥτις εἶνε οὐχὶ μόνον ψιλὴ ἀνάμνησις τῆς ἐπὶ τοῦ σταυροῦ συντελεσθείσης θυσίας»**, ὑπονοεῖ βεβαίως ὅτι ὁ τοιοῦτος χαρακτὴρ τῆς ἱερωσύνης ὡς συνδεομένης πρὸς τὴν ἁγίαν εὐχαριστίαν καὶ δὴ τὴν ἐν αὐτῇ θυσίαν πρέπει νὰ ἐκφαίνηται ἐν τῇ χειροτονίᾳ τοῦ ἱερέως ὅπως καὶ ἡ ἀρχιερωσύνη (summum sacerdotium) ἐν τῇ τοῦ ἐπισκόπου. Ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη δὲν στηρίζεται οὔτε ἐπὶ τῆς Γραφῆς οὔτε ἐπὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς πράξεως. Ἡ μὲν Γραφὴ προσδιορίζουσα τὸ ὁρατὸν τῆς χειροτονίας οὐδαμοῦ, ὡς εἴπομεν, ὑπεμφαίνει τὸ εἰδικὸν τοῦτο τοῦ ἱερέως ἔργον ἢ τὴν «ἀρχιερωσύνην» ὡς ὀφείλοντα νὰ ἐκφράζωνται ἐν τῇ χειροτονίᾳ. Τὰ δὲ σωζόμενα ἀρχαῖα χειροτονικὰ καὶ δὴ τὰ τῶν Ὀρθοδόξων, τῶν Ἰακωβιτῶν, Νεστοριανῶν, Ἀρμενίων τὸ Missale Francorum οὔτε ἔχουσιν εὐχήν τινα καθιερώσεως, ὡς παρεξέλαβόν τινες τὴν παρ' Ὀρθοδόξοις εὐχὴν «**Ἡ θεία χάρις προχειρίζεται**», οὔτε εἰδικεύουσι τὴν ἱερατικὴν λειτουργίαν διὰ τῆς μνείας τοῦ ἁγιασμοῦ καὶ τῆς θυσίας τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου. Ἐν πρώτοις ἐπιπολαίως πάνυ ὑπελήφθη τὸ «ἡ θεία χάρις προχειρίζεται» ὡς εὐχὴ τῆς καθιερώσεως, ἧς ἐκφωνουμένης κατέρχεται τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ἀνάλογος πρὸς τὸ ἐν τοῖς μεταγενεστέροις χειροτονικοῖς τῆς Δύσεως «λάβε πνεῦμα ἅγιον». Ἀρκεῖ ἀναγινώσκων τις τὴν εὐχὴν μέχρι τέλους νὰ ἴδῃ τὸ **«εὐξώμεθα οὖν ὑπὲρ αὐτοῦ ἵνα ἔλθῃ ἐπ' αὐτὸν ἡ χάρις τοῦ παναγίου Πνεύματος»**, ἵνα πεισθῇ ὅτι ἡ εὐχὴ αὕτη εἶνε δέησις ὑπὲρ τῆς καθόδου τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπὶ τοῦ χειροτονουμένου, οὐδαμῶς οὔτε ἐκ τοῦ περιεχομένου οὔτε κατ' ἄλλον τινα λόγον διακρινομένη ἐκ τῶν λοιπῶν (ἐν τῇ εἰς διάκονον προχειρίσει ὑπάρχει μία εὐχὴ, δύο δὲ ἐν τοῖς ἄλλοις βαθμοῖς) ὡς ἐπουσιωδῶν, μᾶλλον δὲ μετ' αὐτῶν ἀποτελοῦσα τὸ ἑνιαῖον καὶ ἁρμονικὸν ὅλον, δι' οὗ παρ' ὀρθοδόξοις περαίνεται ἡ χειροτονία. Λέγομεν οὐδαμῶς διακρινομένη τῶν λοιπῶν, διότι πᾶσαι μὲν ὁμοῦ αἱ χειροτονικαὶ εὐχαὶ εἶνε δεήσεις ὑπὲρ τῆς δωρεᾶς καὶ καθόδου τοῦ Ἁγ. Πνεύματος ἐπὶ τοῦ ὑποψηφίου, συμφώνως πρὸς τὸν ἱκετευτικὸν ἐν γένει τύπον, καθ' ὃν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἐκκλησίᾳ καὶ δὴ καὶ ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ γίνεται ἡ ἐπίκλησις καὶ ἡ μετάδοσις τῆς θείας χάριτος, πᾶσαι δὲ λέγονται ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου **ἐπικειμένην** ἔχοντος τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ χειροτονουμένου. Ἔπειτα δὲ οὐδαμοῦ τῶν ὀρθοδόξων καὶ τῶν ἀρχαίων χειροτονικῶν εὑρίσκομεν μνημονευόμενον τὸν ἁγιασμὸν καὶ τὴν τέλεσιν τῆς ἀναιμάκτου θυσίας ὡς εἰδικὸν ἔργον τοῦ ἱερέως ἐξαγγελλόμενον ἐν τῇ χειροτονίᾳ, οὐδ' ἐν πᾶσι τοῖς χειροτονικοῖς φερομένην τὴν λέξιν «**ἀρχιερωσύνη**». Ὡς ἐν τῷ βαπτίσματι τῷ εἰς **ἄφεσιν ἁμαρτιῶν** κυρίως τελουμένῳ δὲν μνημονεύεται ἡ ἄφεσις τῶν ἁμαρτιῶν, ἀλλ' εἴρηται ἐν γένει «βαπτίζεται ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος» κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ Κυρίου, οὕτω καὶ ἐν τῇ χειροτονίᾳ καὶ ἄλλαι ἱερατικαὶ ἐνέργειαι καὶ δὴ καὶ ἡ δύναμις τοῦ ἁγιάζειν καὶ θυσιάζειν τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Κυρίου, ἣν χορηγεῖ τῷ χειροτονουμένῳ τὸ χάρισμα τῆς ἱερωσύνης, οὐδεμιᾶς τυγχάνει μνείας ἐν ταῖς τῆς καθιερώσεως εὐχαῖς. Τῷ ὄντι πλὴν τοῦ ἀρμενικοῦ χειροτονικοῦ τοῦ μνημονεύοντος τοῦ ἁγιασμοῦ τῆς θείας εὐχαριστίας ἐν μὲν τῷ ἀρχαιοτάτῳ χειροτονικῷ τοῦ Γ΄ αἰῶνος τῷ ἐν τοῖς κανόσι τοῦ Ἱππολύτου φερομένῳ δὲν ἐξαγγέλλεται ἡ λέξις **ἀρχιερωσύνη** ἢ **ἱερωσύνη** ἢ ἡ θυσία τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ τῶν ἀποστολικῶν διαταγῶν οὐδεμίαν μνείαν ποιεῖται τῶν λέξεων **ἀρχιερωσύνη** ἢ **ἱερωσύνη** ἢ τῆς προσφορᾶς τῆς ἀναιμάκτου θυσίας πλὴν τῶν ἐν τῇ ἐπισκοπικῇ χειροτονίᾳ φερομένων λέξεων «προσφέροντά σοι καθαρὰν καὶ ἀναίμακτον θυσίαν ἣν διὰ Χριστοῦ διετάξω τὸ μυστήριον τῆς Καινῆς Διαθήκης» ἐλλείπουσιν ἐν τῷ βαρσκιανῷ τῆς Ὀξωνίας κώδηκι, ὁ δὲ τίτλος ὁ τῷ 1853 ἐκδοθεὶς τῆς ἀποστολικῆς διαταγῆς ὑπολαμβάνει τὸ τοιοῦτον ἄνευ τῶν λέξεων τούτων χειροτονικὸν τύπον tum indole tum antiquitate vulgatam textus girmam cujus compendium a quibusdam temere judicatur longe superare videtur» σελ. 197.

(ἕπεται συνέχεια)

Χρῆστος Ἀνδρούτσος

---

9. Βλ. 8. κεφ. ε΄. Σημειωτέον ὅμως ὅτι αἱ λέξεις «καθαρὰν καὶ ἀναίμακτον θυσίαν ἣν διὰ Χριστοῦ διετάξω τὸ μυστήριον τῆς Καινῆς Διαθήκης» ἐλλείπουσιν ἐν τῷ βαρσκιανῷ τῆς Ὀξωνίας κώδηκι, ὁ δὲ τίτλος ὁ τῷ 1853 ἐκδοθεὶς τῆς ἀποστολικῆς διαταγῆς ὑπολαμβάνει τὸ τοιοῦτον ἄνευ τῶν λέξεων τούτων χειροτονικὸν τύπον tum indole tum antiquitate vulgatam textus girmam cujus compendium a quibusdam temere judicatur longe superare videtur» σελ. 197.

ΝΕΑ ΕΠΙΣΗΜΑ ΤΕ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΔΙΔΟΜΕΝΑ
ΠΡΟΣ ΚΡΙΣΙΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ
ΤΩΝ ΠΑΛΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΩΝ*

Καὶ αὖθις πρὸς διασάφησιν

('Απάντησις πρὸς τὸν καθηγητὴν τῆς 'Ακαδημίας τοῦ Καζὰν κ. Α. Θ. Γοῦσεφ)

3. 'Η μᾶλλον λεπτομερὴς ἔκθεσις τῆς ὀρθοδόξου δογματικῆς διδασκαλίας περιέχεται α') ἐν τῇ ὁρθοδόξῳ ὁμολογίᾳ τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἀνατολικῆς 'Εκκλησίας καὶ β') ἐν τοῖς Γράμμασι τῶν πατριαρχῶν τῆς ὀρθοδόξου καθολικῆς 'Εκκλησίας περὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Τὰ βιβλία ταῦτα, καίπερ συνταχθέντα ἐν τοπικαῖς συνόδοις, ἐπειδὴ ὅμως ἐπεδοκιμάσθησαν καὶ ἐγένοντο δεκτὰ ὑπὸ *πασῶν* τῶν τοπικῶν 'Εκκλησιῶν τῶν ἀποτελουσῶν τὴν μίαν ὑπάρχουσαν ἐπὶ τῆς γῆς οἰκουμενικὴν τοῦ Χριστοῦ 'Εκκλησίαν, δικαίως λογίζονται ἐν αὐτῇ ὡς εἰδός τι συμβολικῶν βιβλίων. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι πρὸς ταῖς καθαρῶς δογματικαῖς ἀληθείαις ἀπαντῶσιν ἐν τοῖς βιβλίοις τούτοις καὶ θεολογικαὶ γνῶμαι. 'Αλλ' ἡ διδασκαλία τῶν βιβλίων τούτων, π. χ. περὶ τῆς εἰς τὸ εἶναι ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐκ μόνου τοῦ *Πατρὸς* καὶ περὶ τῆς *μεταποιήσεως* ἐν τῷ μυστηρίῳ τῆς εὐχαριστίας, ἔχει σημασίαν οὐχὶ θεολογικῆς γνώμης, ἀλλὰ καθαρῶς δογματικῆς ἀληθείας. Τοῦτο καταφαίνεται ἤδη καὶ ἐκ τοῦδε, ὅτι κατὰ τὴν τάξιν τῆς ἐκλογῆς καὶ χειροτονίας ἀρχιερέως ἡ ὀρθόδοξος 'Εκκλησία ἀπαιτεῖ παρ' ἑκάστου προσώπου, ὅπερ διορίζεται ἐπίσκοπος, πανηγυρικὴν καὶ ἔνορκον ὑπόσχεσιν, ὅτι αὐτός τε οὗτος πάντοτε θέλει ὁμολογεῖ, καὶ εἰς τὸ ποίμνιον δὲ αὐτοῦ θέλει ἐμβάλλει, ἐξίσου πρὸς τὰ ἄλλα ἀναμφίβολα δόγματα, καὶ τὴν διδασκαλίαν περὶ τῆς εἰς τὸ εἶναι ἐκπορεύσεως τοῦ 'Αγίου Πνεύματος ἐκ *μόνου* τοῦ Πατρὸς (τουτέστι ἄνευ οὐδεμιᾶς τοῦ Υἱοῦ συνεργείας) καὶ περὶ τῆς *μεταποιήσεως* ἐν τῷ μυστηρίῳ τῆς εὐχαριστίας.

Παρατήρησις. 'Εν πρώτοις ἡ ἀρχὴ τῆς θέσεως περιέχει σειρὰν ἀνακριβῶν παραστάσεων. Τὰ ἐξονομασθέντα ὑπὸ τὰ στοιχεῖα **α** καὶ **β** συγγράμματα, καίπερ μεγάλην, βεβαίως, ἀποκτήσαντα ὑπόληψιν ἐν τῇ ἀνατολικῇ 'Εκκλησίᾳ, δὲν εἶνε ὅμως δηλώσεις οἰκουμενικῆς συνόδου, ὡς πᾶς τις συμφωνεῖ καὶ ὀφείλει νὰ συμφωνήσῃ πρὸς τοῦτο. Ταῦτα οὔτε ἐξητάσθησαν οὔτε ἐπεκυρώθησαν ὑπὸ τοιαύτης συνόδου, ὡς ἐγένετο προκειμένου περὶ τῆς γνωστῆς ἐπιστολῆς τοῦ πάπα Λέοντος πρὸς τὸν πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως Φλαβιανὸν ἐν τῇ ἐν Χαλκηδόνι συνόδῳ κατὰ τὸ ἔτος 451. Διὸ καὶ δὲν ἀποτελοῦσι ταῦτα «εἰδός τι συμβολικῶν βιβλίων», ὡς νομίζει ὁ Γοῦσεφ. Τοὐναντίον, ταῦτα κατ' οὐδένα τρόπον δύνανται νὰ συγκαταριθμηθῶσιν ἐν τοῖς **συμβολικοῖς βιβλίοις**, τουτέστιν ἐν τοῖς τοιούτοις συγγράμμασιν, ἐν οἷς **ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀμφιβολίας** ἐκφράζεται τὸ σύμβολον καὶ μόνον αὐτό. Καὶ τοῦτο ἀναμφηρίστως, διότι αὐτὸς ὁ Γοῦσεφ παραδέχεται ὑπαρχούσας ἐν τοῖς βιβλίοις τούτοις «πρὸς ταῖς δογματικαῖς ἀληθείαις καὶ θεολογικὰς γνώμας». Πῶς θὰ ἐθεώρει ἡ 'Εκκλησία ὡς 'Εκκλησίαν ἐκεῖνον, ὅστις θὰ προήγετο νὰ ἰσχυρισθῇ τοιοῦτόν τι περὶ πράγματι καὶ γενικῶς ἀνεγνωρισμένου **συμβολικοῦ** τινος συγγράμματος, π.χ. περὶ τοῦ συμβόλου τῆς πίστεως τῆς Νικαίας καὶ Κωνσταντινουπόλεως ἐὰν οὗτος δηλ. ἐφαντάζετο νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ ὁμολογία αὕτη τῆς πίστεως πρὸς τοῖς δόγμασι περιέχει καὶ θεολογικὰς γνώμας; Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι ἡ 'Εκκλησία ὡς 'Εκκλησία θὰ ἐθεώρει αὐτὸν ὡς ἀποστάτην.

'Εὰν δέ τις ἐρωτήσῃ, πόθεν προῆλθεν ἡ ἀνασκευασθεῖσα αὕτη ἀνωτέρω πλάνη τοῦ Γοῦσεφ, δὲν εἶνε δύσκολον νὰ μάθῃ ὅτι τὴν ῥίζαν αὐτῆς ἔχει αὕτη ἐν τῇ διαστροφῇ **ἐννοίᾳ τῆς 'Εκκλησίας** ἢ ἐν τῇ ἐσφαλμένῃ ἐκδοχῇ **τῆς 'Εκκλησίας ὡς 'Εκκλησίας.** Ὁ Γοῦσεφ δηλ. διαβλέπει τὴν 'Εκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, τουτέστι τὴν μίαν, ἁγίαν, καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν 'Εκκλησίαν τοῦ συμβόλου τῆς Νικαίας, ἐν ταῖς «τοπικαῖς (ἀνατολικαῖς) 'Εκκλησίαις» ἐκείναις, αἵτινες ἐπεδοκίμασαν καὶ ἀνεγνώρισαν τὰ μνημονευθέντα ἀνωτέρω ὑπὸ τὰ στοιχεῖα **α** καὶ **β** συγγράμματα. Ἡ τοιαύτη ἐκδοχὴ εἶνε ἀσύστατος. 'Εὰν αὕτη ἦτο ὀρθή, αἱ διαληφθεῖσαι τοπικαὶ 'Εκκλησίαι, ὡς παριστῶσαι τὴν ἀληθῆ τοῦ Χριστοῦ 'Εκκλησίαν, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν πρώτων ἑπτὰ οἰκουμενικῶν συνόδων, θὰ ἠδύναντο νὰ συγκαλῶσιν οἰκουμενικὰς συνόδους ἐξ ἴσου ὑποχρεωτικὰς διὰ τὰς τοπικὰς 'Εκκλησίας ὅπως τῆς 'Ανατολῆς οὕτω καὶ τῆς Δύσεως. 'Αλλὰ τοῦτο οὐδαμοῦ θεωροῦσι δυνατόν, οὔτε ἐν τῇ 'Ανατολῇ οὔτε ἐν τῇ Δύσει, διότι παντοχοῦ ὑπάρχει ἡ πεποίθησις, ὅτι αἱ ἀληθεῖς **οἰκουμενικαὶ** 'Εκκλησίαι εἶναι μόνον ἑπτὰ καὶ ὅτι ἀπὸ τοῦ χρόνου τοῦ χωρισμοῦ τῆς 'Ανατολῆς καὶ τῆς Δύσεως καὶ ἐφ' ὅσον ὁ χωρισμὸς οὗτος παρατείνεται τοιαύτη σύνοδος δὲν εἶνε πλέον δυνατή. Ἡ ἀληθὴς ἀδιαίρετος τοῦ Χριστοῦ 'Εκκλησία, ἑπομένως ἡ 'Εκκλησία τοῦ συμβόλου τῆς Νικαίας, ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει περιορίζεται ἐν ὡρισμένῳ ἀριθμῷ ὑπαρχουσῶν νῦν τοπικῶν 'Εκκλησιῶν, ἀλλὰ συνίσταται ἐν τῷ **συνόλῳ** (Totalität =ὁλότητι) **πασῶν τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ὀρθοδόξων 'Εκκλησιῶν.** Πᾶς ὅστις συγκαταριθμεῖ ἑαυτὸν πρὸς τὴν 'Εκκλησίαν ταύτην, ὅστις ἑπομένως ὁμολογεῖ τὴν ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ προερχομένην πα-

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 542—544.

ρακαταθήκην (depositum) τῆς πίστεως ἄνευ διαφθορᾶς αὐτῆς διὰ προσθέσεώς τινος ἢ δι' ἀφαιρέσεως, εἶνε μέλος αὐτῆς, εἰς ὁποιανδήποτε καὶ ἂν ἀνήκῃ **ἐξωτερικῶς** τοπικὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀνατολῆς ἢ τῆς Δύσεως[1]. Ἐὰν τοὺς νομίμους ἀντιπροσώπους πάντων τούτων τῶν ὀρθοδόξως πιστευόντων ἦτο δυνατόν, (ἀλλ' ἐπὶ τοῦ παρόντος, τίς δὲ γνωρίζει καὶ ἐπὶ πόσον εἰσέτι μακρὸν χρόνον, ἐξ αἰτίας ἀνθρωπίνης τοῦτο δὲν εἶνε δυνατόν), ἐὰν ἦτο δυνατὸν νὰ συγκαλέσῃ τις εἰς μίαν συνέλευσιν, ἡ συνέλευσις αὕτη θὰ παρίστα πράγματι ἀληθῶς οἰκουμενικὴν σύνοδον, ἐὰν δὲ ἐν αὐτῇ ἐλαμβάνοντο διὰ νομίμου τρόπου δογματικαὶ ἀποφάσεις, ἡ τοιαύτη συνέλευσις θὰ εἶχε τὸ δικαίωμα καὶ τὴν πληρεξουσιότητα νὰ ἐξαγγείλῃ αὐτὰς εἰς τοὺς πιστοὺς διὰ τῶν λέξεων τῆς ἀποστολικῆς συνόδου «ἔδοξε τῷ ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν».

1. Ὁ ἀνωτέρω ὁρισμὸς τῆς ἐννοίας τῆς ἀληθοῦς ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας ὡς τοῦ *συνόλου* (τῆς ὁλότητος Totalität) *πάντων τῶν ὀρθοδόξων* χρήζει πιθανῶς εἰσέτι διασαφήσεως διὰ πολλοὺς ἐκ τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν. Ἰδοὺ λοιπὸν ἡ ἐπεξήγησις αὕτη. Οὐδεμία ἐκ τῶν ὑπαρχουσῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν εἶνε, ὡς εἴρηται, οἰκουμενικὴ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία. Καὶ ὅμως ἐπὶ τῆς γῆς δέον εἰσέτι νὰ ὑπάρχῃ οἰκουμενικὴ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, διότι αὐτὸς ὁ Κύριος ἐδωρήσατο αὐτῇ τὸ ὄφρον τοῦ *ἀκαταλύτου* μέχρι τῆς δευτέρας αὐτοῦ καθόδου ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ. Ποῦ λοιπὸν αὕτη εὑρίσκεται; Ποῦ, ἐρωτῶμεν ἡμεῖς, δύναται νὰ εὑρίσκηται, εἰμὴ *ἐντὸς τῶν διαφόρων ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν*; Καὶ ἐντὸς δὲ τῶν Ἐκκλησιῶν τούτων τίς δύναται νὰ ἀνήκῃ εἰς αὐτήν; Τίς εἶνε ζῶν μέλος αὐτῆς; Ἀπαντῶμεν· πάντες οἱ μετὰ πάσης πίστεως διαφυλάττοντες τοὺς θησαυροὺς, οὓς ἀρῆκε τοῖς ἑαυτοῦ ὁ Χριστὸς, συμφώνως πρὸς τὴν ὁμολογίαν καὶ τὴν πρᾶξιν τῆς Ἐκκλησίας τῶν ἑπτὰ οἰκουμενικῶν συνόδων, καὶ προσπαθοῦντες, ἐφ' ὅσον ἐξαρτᾶται ἐξ αὐτῶν, νὰ ὑπερασπίζωσι τοὺς θησαυροὺς τούτους ἀπὸ πάσης διαστροφῆς. Καίτοι δὲ οὗτοι εἶνε διεσπαρμένοι καὶ εὑρηνται ἐν πολλαῖς ἐπὶ μέρους Ἐκκλησίαις, πρὸς αὐτὰς ὅμως ἀναφέρεται ὁ λόγος τοῦ ἀποστόλου ἓν σῶμα καὶ ἓν πνεῦμα, καθὼς καὶ ἐκλήθητε ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ὑμῶν· εἷς Κύριος, μία πίστις, ἓν βάπτισμα· εἷς Θεὸς καὶ πατὴρ πάντων, ὁ ἐπὶ πάντων καὶ διὰ πάντων καὶ ἐν πᾶσιν ὑμῖν» (Ἐφ. 4, 46). Τὰ πιστὰ δὲ ταῦτα μέλη τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ἐνισχυόμενα διὰ τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ Κυρίου αὐτῶν, μετὰ χαρμοσύνου ἐλπίδος δύνανται νὰ ἀναμένωσι καὶ τὸν χρόνον ἐκεῖνον, ὅτε οὗτος, ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς, θὰ συναγάγῃ πάλιν αὐτὰ ἐκ τῶν διαφόρων ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν εἰς *ἕνα ἐκκλησιαστικὸν ὀργανισμὸν* καὶ ὅτε τοιουτοτρόπως θὰ πληρωθῇ ἡ μεγάλη ῥῆσις ἀκαὶ γενήσεται μία ποίμνη, εἷς ποιμὴν» (Ἰω. 10, 16). Ἡ τοιαύτη ἀντίληψις δὲν ἀντιφάσκει εἰς τὸν ὁρισμὸν τῆς Ἐκκλησίας τὸν δοθέντα ὑπὸ τοῦ Φιλαρέτου ἐν τῇ Κατηχήσει αὐτοῦ. Ἴδε ὡσαύτως τὴν πραγματείαν De la visibilité de l'ancienne Eglise catholique en Occident, du IX siècle à l'époque actuelle τοῦ καθηγητοῦ Μισὼ ἐν Revue intern. de théol. 1896, σελ. 264—280.

Ἀλλ' ὡς ἐλέχθη, ἡ τοιαύτη συνέλευσις ἀποτελεῖ ἐπὶ τοῦ παρόντος εὐσεβῆ πόθον. Καὶ ὅμως ταύτην ἰσχυρῶς ἐπιθυμοῦσι πάντες οἱ βαθέως λυπούμενοι ἐπὶ τῷ οὐχὶ εὐαρέστῳ τῷ Θεῷ χωρισμῷ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ καὶ, ἐφ' ὅσον ἐξ αὐτῶν ἐξαρτᾶται, ὑπ'οὐδενὸς κόπου καταπονούμενοι, ὅπως πάντες οἱ ὀρθόδοξοι ἐπὶ τῆς γῆς ἑνωθῶσι καὶ **ἐξωτερικῶς** εἰς **μίαν** ἐκκλησιαστικὴν κοινότητα καὶ τοιουτοτρόπως ἀποκαταστῇ, κατὰ τὴν ἀξίωσιν τοῦ ἀποστόλου, ἡ Ἐκκλησία ὡς Ἐκκλησία «μὴ ἔχουσα σπίλον ἢ ῥυτίδα ἤ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἵνα ᾖ ἁγία καὶ ἄμωμος» (Ἐφ. 5, 27).

* Περὶ δὲ ὅσων ὁ καθηγητὴς κ. Γοῦσερ ἐν τῇ 3ῃ θέσει λέγει περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς καὶ περὶ τῆς μετουσιώσεως, παραπέμπων ὡρισμένως εἰς τὴν τάξιν τῆς ἀκολουθίας τῆς χειροτονίας ἐπισκόπου, θὰ γίνῃ λόγος κατωτέρω.

(ἕπεται συνέχεια)

ΜΝΗΜΕΙΑ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΕΝ ΑΘΩ*

Ἐν πρώτοις τὴν κρατοῦσαν εἰς τοὺς ἀθωϊκοὺς ναοὺς ἀρχιτεκτονικὴν, μὴ ἐξαιρουμένων καὶ αὐτῶν τῶν τῆς Μ. Λαύρας, τοῦ Βατοπεδίου καὶ τοῦ Χιλιανδαρίου, οἵτινες «δύνανται νὰ χαρακτηρισθῶσιν ὡς ἀρχαιότατοι καὶ πρότυπα», θεωρεῖ ἥκιστα συμβάλλουσαν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς βυζαντινῆς τέχνης λόγῳ σχεδίου θεμελιώδους καὶ οἰκοδομητικῆς τέχνης (style σελ. 28). Οἱ ναοὶ τοῦ Ἄθω, ὧν οἱ πλείους ἀνάγονται ὡς οἰκοδομηθέντες κατὰ τὸν ΙΒ'—ΙΕ' αἰῶνα, ὀλίγιστοι δὲ εἰς τὸν Ι' ἢ ΙΑ', εἰσὶν ἀποκλειστικῶς οἰκοδομαὶ ἱερῶς ὑπηρεσιακαὶ, καθαρῶς μοναστηριακαὶ καὶ ὄχι ἔργα τέχνης, ἔργα ἀξίας ἀρχιτεκτονικῆς, ὡς ἀπαιτεῖ ἡ ὑψηλὴ περὶ τέχνης ἔννοια· διήρηνται οὗτοι ἐσωτερικῶς διὰ παχέων τοίχων πολλάκις ὅλως ἀχρήστων, ὡς ἐκ τούτου δὲ παρὰ τοῖς πλείοσι καὶ ἐν πλήρει φαεινῇ ἡμέρᾳ βασιλεύει καταφανὲς ἐν ἀντιθέσει σκότος· ἐξαίρεσιν ἀποτελοῦσι τὰ καθολικὰ τοῦ Βατοπεδίου καὶ τῶν Ἰβήρων, ὧν τὸ ἐσωτερικὸν καὶ κύριον, ὑπὸ τὸν κεντρικὸν τροῦλλον, μέρος ἔστι μᾶλλον ἐμφανὲς καὶ ἐλεύθερον, μὴ στερούμενον καλλιτεχνικῆς τινὸς ἐντυπώσεως. Γενικῶς εἰπεῖν, προσθέτει ὁ κ. Κοντακώφ, πᾶν τὸ ἐν τοῖς

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 560—562.

ἀθωϊκοῖς ναοῖς διακρίνει φόρτος βαρὺς πεζῆς τεκτονικῆς ἐργασίας· δὲν παραδέχεται δὲ τὴν γνώμην ἀρχαιοτέρων καὶ ὡρισμένως τὴν τοῦ βερολινείου Brockhaus, ἀνάγοντος τὸ καθολικὸν τοῦ Βατοπεδίου εἰς λίαν μεμακρυσμένην ἐποχὴν ὑπὸ ἔποψιν τέχνης (σελ. 31).

Ἡ καλλιτεχνικὴ ἀξία τῆς τοιχογραφίας τῶν ναῶν τοῦ Ἄθωνος, ἡ τόσον ἐξυμνηθεῖσα ὑπὸ τῶν ἀρχαιοτέρων συγγραφέων τῆς χριστιανικῆς ἀρχαιολογίας, ἰδίως δυτικῶν, καταπίπτει νῦν ὑπὸ τὴν ἄμεσον γνῶσιν καὶ μελέτην τῶν μνημείων τούτων τῆς Ἀνατολῆς· ὅπερ δὲ χαρακτηριστικόν, ἡ κατάπτωσις αὕτη ἀνεγνωρίσθη καὶ ἐγεννήθη παρὰ ρώσσοις λογίοις, «δι' οὓς ἡ ἀθωικὴ ἐκκλησιαστικὴ τοιχογραφία ἦν οὐ μόνον ἱστορικὴ ἀπήχησις ἐν τῇ μακρᾷ καὶ συνεχεῖ σειρᾷ μνημείων τῶν διαφόρων κλάδων τῆς βυζαντινῆς τέχνης, ἀλλ' εἰς τὸ εἶδος αὐτῆς πρότυπον καὶ ὁδηγός». Οὕτω π. χ. οἱ ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων ρώσσων Barsckii καὶ Mouravief ἦσαν κατενθουσιασμένοι ἐπὶ ταῖς ἀθωϊκαῖς ἀρχαιότησιν· ὅτε τῷ 1839 ὁ γνωστὸς γάλλος Didron, ἐπισκεψάμενος τὸν Ἄθω, εὗρεν ἐκεῖ ἔτι ἐν χρήσει τὴν «Ἑρμηνείαν», τοῦτο ἐθεωρήθη ὑπὸ τῶν εὐρωπαίων λογίων ὡς ἀληθὴς ἀνακάλυψις, ἡ «Ἑρμηνεία» δ' αὕτη ἐτέθη ὡς βάσις τῶν περὶ εἰκονογραφίας μελετῶν, ἐνδιαφέρουσα τὴν εὐρωπαϊκὴν ἐπιστήμην, ὡς πρώτη βαθμὶς ἱστορικοῦ δοκιμίου εἰς τὴν ἀναγεννωμένην θρησκευτικὴν τέχνην τῆς Εὐρώπης[2]· ἕτεροι γάλλοι τεχνῖται, ὡς ὁ Papeti, ὁ Paul Dyran, Emile Dyran, Ant. Proust καὶ ἄλλοι διὰ τῶν ἐξ Ἄθωνος κομισθέντων ἀντιγράφων, esquisses, προσεπάθησαν νὰ ἀναστήσωσιν ἐν τῇ Δύσει τὴν μέχρι τοῦδε κεκρυμμένην θρησκευτικὴν ζωγραφίαν. Τοὐναντίον ὅμως συνέβη παρὰ τοῖς νέοις ρώσσοις λογίοις Rovinskii, Bouslaef, Jabelin, Filimonof, Viajemskii Saharof, Grigorief κλπ., οἵτινες ἐγνώριζον ἤδη τὸ πρωτότυπον, οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ ἐξέδοντο αὐτὸ μετὰ κριτικῆς ἐπισκοπήσεως[3], καὶ οἵτινες εὐθὺς ἐν ἀρχῇ ἐτέθησαν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς κριτικῆς, ἰδίᾳ δὲ τινὲς μὲν, ὡς ὁ ἀρχιμ. Ἀντώνιος καὶ ὁ Πορφύριος Οὐσπένσκης, οἵτινες ζήσαντες ἐπὶ μακρὸν ἐν Ἀνατολῇ σκοπὸν τοῦ βίου αὐτῶν ἔθεντο τὴν ὀρθοδοξίαν καὶ τὴν μελέτην τῶν μνημείων αὐτῆς, ἄλλοι δὲ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ εὕρωσιν ἐνταῦθα τὰ ἀναμενόμενα μνημεῖα ἀρχαίας βυζαντινῆς τέχνης, ὡς ὁ καθηγητὴς N. Pokrofs'kii, ὁ τὸν Ἄθω ἐπὶ τούτῳ ἐπισκεψάμενος καὶ λεπτομερέστερον περιγράψας τινὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ παρατηρηθέντων μνημείων ὡς καὶ οἱ ἐκ τῶν δυτικῶν Bayet καὶ Duchesne (Mémoire sur une mission au Mont Athos), τῆς αὐτῆς καὶ οἱ ρῶσσοι ἐπιστήμονες ἀντεχόμενοι ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου κριτικῆς. Τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐπιστήμης οὕτω διακειμένης πρὸς τὸ ὑποκείμενον ζήτημα, συνάγεται ἐκ γενικωτέρας ἀπόψεως τὸ συμπέρασμα ὅτι αἱ ἀθωικαὶ τοιχογραφίαι φέρουσι χαρακτῆρα ἱερᾶς σκηνογραφίας, κοσμητικόν, ὡς πᾶσαι πάντων τῶν χρόνων αἱ βυζαντιναὶ τοιαῦται· ὡς εἰς τοιαύτας δὲ ἀπιδόντες καὶ πολλοὶ τῶν ἐκ Δύσεως λογίων ἀπέδωκαν αὐταῖς τὸ ὄνομα ὡς εἶδος «ὡραίας τέχνης» (grand art) ἐλαυνόμενοι ὡς εἰπεῖν ὑπὸ τοῦ πόθου, ὡς εἶπεν ὁ Bite, τοῦ εὑρεῖν ἐν αὐταῖς «ἀναλογίαν πρὸς τὰς εἰκόνας τοῦ Παρθενῶνος» τουτέστιν ὡς μνημεῖα ζωγραφικῆς τέχνης, ἐν οἷς περιεσώθη, παρ' ὅλην τὴν ἀτέλειαν αὐτῶν, ἡ σύνθεσις γεγονότων καὶ προσώπων ἐν συμβολικῷ ἐδάφει ἀρχαίας βυζαντινῆς τέχνης, ἐξ οὗ ἴσως προέκυψε καὶ ἡ ὑπερβολικὴ ἐνίων ἐξερευνητῶν ἐκτίμησις τῶν ἀθωϊκῶν τοιχογραφιῶν ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἀρχαῖα βυζαντινὰ πρωτότυπα, μαρτυροῦσα αὕτη οὐχ ἧττον ἔλλειψιν ἱστορικῆς κριτικῆς ἐξ ἀπόψεως ἐπιστημονικῆς.

Καθ' ὑπαρχούσας ἐπιγραφὰς καὶ εἰδήσεις ἱστορικὰς, συλλεγείσας ὑπὸ τοῦ Πορφυρίου, «αἱ τοιχογραφίαι τοῦ Ἄθω δὲν εἶνε πολὺ ἀρχαῖαι· μέχρι τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνος δύο μόνον, λέγει οὗτος[4], καθολικοὶ ναοὶ ἦσαν ἐζωγραφισμένοι· τοῦ Χιλιανδαρίου, περὶ τὸ 1198, καὶ τοῦ Βατοπεδίου, περὶ τὸ 1312, καὶ ἐν παρεκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Παύλου, περὶ τὸ 1393· ἀλλὰ τῆς πρώτης οὔτε ἴχνος σώζεται πλέον· διότι ὁ ναὸς κατέπεσε περὶ τὰ τέλη τοῦ Π' αἰῶνος, τῶν δὲ τοῦ Βατοπεδίου καὶ τοῦ Ἁγίου Παύλου, εἰ καὶ διεσώθησαν μέχρι

2. Περὶ τῆς «Ἑρμηνείας» (τῆς συγγραφικῆς τέχνης) ὅρα ὅσα γεγραφὼς ἔχει ὁ διαπρεπὴς παλαιογράφος κ. Α. Π. Κεραμεὺς ἐν τοῖς προλεγομένοις τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθέντος πρώτου τεύχους τῆς «Ἑρμηνείας» ταύτης (ἐν Πετρουπόλει 1900 α'—Κ').

3. Πάντως ὁ ἀξιότιμος καθηγητὴς ἐννοεῖ ἐνταῦθα τὸ χειρόγραφον τῆς «Ἑρμηνείας», ὅπερ εὑρὼν ὁ Πορφύριος Οὐσπένσκης ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ ἀντιγράψας ἐξέδωκεν ἐν Κιέβῳ τῷ 1867 (troudi kievck. Douch. Acad. t. 3 σ. 120—164 καὶ 266—292. ὅρ. ἐνθ. ἀνωτ. Α. Κερκμέως σ. ιδ').

4. Jografitseskagia letopis Athona.

τοῦδε ἀκέραιαι, ἐν τούτοις δὲν ἐχρησίμευσαν ὡς ὑποδείγματα τέχνης εἰς οὐδεμίαν ἁγιορειτικὴν μονὴν μέχρι τοῦ 1526». Ἄγνωστον ποῦ στηρίζει τὰς εἰδήσεις ταύτας ὁ ῥῶσσος ἀρχαιοδίφης· διότι, ἐν Βατοπεδίῳ τοὐλάχιστον, ἐκτὸς τῶν μωσαϊκῶν, ὄντων ὁμολογουμένως περισπουδάστων μνημείων τέχνης χριστιανικῆς, ἡ λοιπὴ τοιχογραφία φαίνεται ἀντιγραφεῖσα (ἴσως ἐκ παλαιοτέρας ἐξαφανισθείσης) τῷ 1789 ἐκ νέου καὶ ἱστορηθεῖσα «ζήλῳ τοῦ ἐξ Ἰσβόρου ἱερέως», καθὰ μαρτυρεῖ ἐπιγραφὴ σωζομένη ἐν τῷ νάρθηκι τοῦ βατοπεδινοῦ καθολικοῦ[1]. Ἐκ πολλῶν δεδομένων ἱστορικῶν καὶ ἐξ ἐπιμελοῦς ἐρεύνης καὶ μελέτης τῆς ζωγραφικῆς τέχνης ἐν Ἄθῳ μετὰ βεβαιότητος συνάγεται ὅτι τοπικὴ ζωγραφικὴ σχολὴ ἐν Ἄθῳ τ. ἔ. style ἀθωϊκὸν γνήσιον δὲν ὑπῆρχε μέχρι τοῦ δευτέρου ἡμίσεως τοῦ ΙΗ' αἰῶνος, πᾶσης τῆς σωζομένης ἐργασίας τοιχογραφίας ἀνηκούσης εἰς τεχνίτας ἔξωθεν ἐλθόντας ἢ καὶ ἐπὶ τούτῳ ἐκεῖ προσκληθέντας (ἐκ Θεσσαλίας, Ἠπείρου, Κρήτης, Χίου, Βλαχίας, Βουλγαρίας, Μακεδονίας κλπ.), ἐν οἷς ἐπιφανεστέραν θέσιν κατέχουσι Πανσέλινος ὁ Θεσσαλονικεύς, Θεοφάνης ὁ Κρής, Μάρκος ἱερομόναχος ὁ ἐκ Γεωργίας, Φραλγὴς (;) ὁ ἐκ Βοιωτίας, κατὰ τὰ ὀνόματα τῶν ὁποίων δύνανται νὰ διαιρεθῶσιν ἴσως καὶ τὰ σωζόμενα ἔργα τοιχογραφίας αὐτῶν (Θεσσαλονικῆς σχολῆς, Κρητικῆς κλπ.) ὅ,τι κυρίως δύναταί τις νὰ θεωρήσῃ ὡς ἰδίας ἀθωϊκῆς προελεύσεως προϊόν, διαρκῶς εἰς τελειοποίησιν κατατεινούσης, εἶνε ἡ γλυπτικὴ ἐργασία, τ.ἔ. ἡ κατεργασία τοῦ ξύλου, ὁστοῦ καὶ ἐλεφαντόδοντος εἰς διάφορα εἴδη ἱερᾶς ἐργασίας (σταυροὺς, ἐγκόλπια, εἰκόνας κλπ.), δυναμένη νὰ προσδώσῃ ἑαυτῇ μετ' ἀληθείας τίτλον «ἀθωϊκῆς τέχνης», φερούσης τὴν σφραγῖδα καθαρᾶς μοναχικῆς ἐρχασίας.

Τοιουτοτρόπως ἄρα, κατὰ τὸν ἡμέτερον ἀκαδημαϊκὸν κ. Κοντακὼφ, ὑπὸ ἔποψιν ἱστορικῆς ἀναπτύξεως τῆς βυζαντινῆς εἰκονογραφίας αἱ ἀθωϊκαὶ τοιχογραφίαι δὲν ἔχουσι τὴν ὑπὸ εὐρωπαίων ἀρχαιολόγων ἀποδιδομένην αὐτοῖς σπουδαιότητα, ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς συγχρόνους τοιαύτας τῶν ἐν Ρωσσίᾳ ἱερῶν ναῶν, οὓς ἀγνοοῦσιν οὗτοι. Διὰ τοὺς ῥώσσους ἀρχαιολόγους, τὰ ἔργα, ἅτινα παρουσιάζει ἡ ἁγιορειτικὴ τοιχογραφία, μικρὰν κέκτηνται σημασίαν πρὸς τὴν κατάστρωσιν κριτικῆς ἱστορίας διὰ τὸν κυριώτατον λόγον, ὅτι ἀπὸ τῆς βυζαντινῆς μέχρι τῆς ἀθωϊκῆς τέχνης ἐκτείνεται μέγα χρονικὸν χάσμα δύο ὅλων αἰώνων ΙΔ' καὶ ΙΕ', ὧν ἔργα δὲν ἀπαντῶσιν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ Ἄθω. Οὕτω δὲ, ἐφ' ὅσον δὲν ἐξερευνηθῶσι καὶ μελετηθῶσι καλῶς αἱ ἁγιογραφίαι τῶν ἀρχαίων ναῶν Σερβίας, Βουλγαρίας καὶ Μακεδονίας, πᾶσαι αἱ ἀπόπειραι τοῦ καταρτῖσαι ἐπιστημονικὴν ἢ κριτικὴν ἱστορίαν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἁγιογραφιῶν ἐν Ἀνατολῇ ἔσονται κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἀνωφελεῖς. Ἄλλως ὅμως ἔχει τὸ πρᾶγμα, ὑπὸ ἔποψιν καθαρῶς καλλιτεχνικὴν, προκειμένου περὶ τῆς τοιχογραφίας τοῦ ἐν Καρυαῖς τοῦ Ἄθω καθεδρικοῦ ναοῦ τοῦ Πρωτάτου, ὅστις ἀποτελεῖ μοναδικὴν ἀληθῶς ἐξαίρεσιν, δυνάμενος, κατὰ τὸν κ. Κοντακὼφ, νὰ ὀνομασθῇ «μοναδικὸν καὶ

---

5. Κατ' ἀκριβεῖς τοῦ Πορφυρίου ἱστορικὰς μελέτας αἱ ἀθωϊκαὶ τοιχογραφίαι χρονολογικῶς τάσσονται ὡς ἑξῆς: Τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Πρωτάτου ἐπ' ὀνόματι ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου ἐζωγραφήθη τῷ 1526. Τὸ Πρωτάτον αὐτὸ ἐν ἔτει 1535—1536 ὑπὸ τοῦ Μανουὴλ Πανσελήνου θεσσαλονικέως, γράψαντος εἶτα, ἔτει 1577, καὶ τὸ παρὰ τὰς Καρυὰς κελλίον Μολυβοκλησιὰ καὶ τὸ καθολικὸν τῆς μονῆς τοῦ Χιλιανδαρίου κατὰ τὸ 1582. Τὸ ἔτος 1535 ἐζωγραφήθη τὸ καθολικὸν τῆς Λαύρας τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου ὑπὸ Θεοφάνους τοῦ Κρητὸς, τῷ δὲ 1536 ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἡ ὅλη τράπεζα τῆς αὐτῆς μονῆς· τῷ 1540, 1545 καὶ 1546 ἡ τράπεζα τῆς μονῆς τοῦ Φιλοθέου καὶ οἱ ναοὶ τῶν μονῶν Ξενοφῶντος καὶ τοῦ Σταυρονικήτα, ὁ τελευταῖος ὑπὸ Θεοφάνους τοῦ Κρητός· τῷ 1560 ἐζωγραφήθη τὸ ἐπ' ὀνόματι Νικολάου τοῦ θαυματουργοῦ παρεκκλήσιον τῆς Μεγίστης Λαύρας· τῷ 1564 οἱ χοροὶ τῶν μαρτύρων ἐν τῇ τοῦ Ξενοφῶντος ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Θεοφάνους· τῷ 1567 ἡ τράπεζα τῆς αὐτῆς μονῆς· τῷ 1568 ἐτοιχογραφήθη τὸ καθολικὸν τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ Δοχειαρίου (ἀνενεώθη τῷ 1855), καὶ τῷ 1600 ἐζωγραφήθη ὁ ναὸς τῆς μονῆς τῶν Ἰβήρων, ἀνακαινισθείσης τῆς ζωγραφίας τῷ 1842. Πολλοὶ τῶν καθολικῶν ναῶν καὶ παρεκκλησίων τῶν μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἐζωγραφήθησαν ἤδη κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα· τὸ καθολικὸν τῆς μονῆς τοῦ Διονυσίου τῷ 1647, ἡ τράπεζα τοῦ Χιλιανδαρίου ὁ ναὸς τῆς Σίμωνος Πέτρας, ἡ φιάλη τῆς Λαύρας, τὸ καθολικὸν τοῦ Κουτλουμουσίου καὶ τοῦ Παντοκράτορος τῷ 1640· τὸ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Μιχαὴλ τοῦ Συνάδων παρεκκλήσιον τῆς Μ. Λαύρας καὶ ὁ πρόναος τοῦ καθολικοῦ τοῦ Ξενοφῶντος παριστῶν τὴν θείαν ἀποκάλυψιν ἐζωγραφήθησαν τῷ 1653. Τὸ ἔτος 1672—1674 ἐζωγραφήθησαν τὰ ἐν τῷ καθολικῷ τῆς μονῆς τῶν Ἰβήρων παρεκκλήσια καὶ ἡ τράπεζα· τὸ 1678 ἐτοιχογραφήθη τὸ ἐν τῇ μονῇ τοῦ Βατοπεδίου παρεκκλήσιον τὸ ἐπ' ὀνόματι τῆς Παραμυθίας δαπάνῃ τοῦ μητροπολίτου Λαοδικείας Γρηγορίου τὸ 1683 τὸ παρεκκλήσιον τῆς «Πορταϊτίσσης» ἐν τῇ τῶν Ἰβήρων. Ἐν τέλει εἰς τὴν ΙΗ' ἑκατονταετηρίδα ἐτοιχογραφήθησαν τὰ καθολικὰ τῶν ἱερῶν μονῶν Καρακάλλου καὶ Φιλοθέου καὶ τὰ παρεκκλήσια τῶν ἱερῶν μονῶν Λαύρας («Οἰκονομίσσης») Ἰβήρων, Χιλιανδαρίου, Δοχειαρίου, Παντοκράτορος, Βατοπεδίου, (τοῦ ἁγ. Νικολάου) Ζωγράφου καὶ Κουτλουμουσίου.

θαυμάσιον μνημεῖον τοῦ "Αθωνος», περὶ οὗ χαράσσομεν τὰς ἑπομένας γραμμάς, ἐπισκοποῦντες τὰς σχετικὰς μελέτας τοῦ ἀξιοτίμου συγγραφέως.

(ἕπεται συνέχεια)

† Ἀρχιμ. Ἰάκωβος Βατοπαιδινός

ΠΕΡΙ ΤΟΥ «ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ»*

Τί θὰ ἐλέγομεν περὶ τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις βλέπων ἑκάστην ἡμέραν ἐν κατόπτρῳ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ καὶ θεωρῶν αὐτὴν ἀδιαλείπτως δὲν θὰ ἀνεγνώριζεν ἑαυτὸν καὶ δὲν θὰ ἀνεφώνει, Ἰδοὺ ἐγώ; Δὲν θὰ κατεγιγνώσκομεν αὐτοῦ εὐήθειαν ἥκιστα τῆς μανίας διαφέρουσαν; Καὶ ὅμως τοῦτο οὐ μόνον πάσχομεν πάντες, ἀλλὰ καὶ θεωροῦμεν τὸ μόνον μυστικὸν, ὅπερ εὕρομεν, ὅπως καταστῶμεν εὐτυχεῖς. Βλέποντες ἑκάστην ἡμέραν καὶ ὥραν τὴν εἰκόνα τῶν ἡμετέρων ἐλαττωμάτων ἐν ταῖς τῶν ἄλλων πάντων ἀρνούμεθα νὰ ἀναγνωρίσωμεν αὐτήν· τὸ νὰ εἴμεθα ὅμως πλήρεις ἀθλιοτήτων, χωρὶς νὰ βλέπωμεν αὐτὰς, νὰ ἀγνοῶμεν τὰ ἐλαττώματα ἡμῶν, ἅτινα οὐδένα λανθάνουσι, νὰ εἴμεθα εἰς πολλοὺς ἀντικείμενον χλευῆς, χωρὶς οὐδὲν νὰ θέλωμεν νὰ γνωρίσωμεν, νὰ βοσκώμεθα τέλος κεναῖς φαντασίαις, χωρὶς νὰ πειθώμεθα ὅτι αὗται εἶναι τοιαῦται, πάντα ταῦτα εἶναι ἥκιστα εὐκταῖα. Καὶ ὅμως ταῦτα εἶναι τὰ ἀπεργαζόμενα τὴν εὐδαιμονίαν τῶν ἀνθρώπων, μάλιστα τὴν τῶν μεγάλων. Οὕτω λοιπὸν πάσῃ τέχνῃ καὶ μηχανῇ φεύγομεν τὴν ὄψιν τῆς ἀληθείας, περὶ τῆς θήρας τῆς ὁποίας ἄξιον θὰ ἦν νὰ φροντίζωμεν. Ἀλλ' ὑπάρχουσι στιγμαὶ, καθ' ἃς ἡ ἀλήθεια αὐτὴ ἔρχεται, ὅπως εὑρῃ ἡμᾶς. Ἐνταῦθα θὰ ἤμεθα ἠναγκασμένοι νὰ ἴδωμεν αὐτὴν, ἐὰν πάλιν δὲν μετεχειριζόμεθα πολλοὺς τρόπους εἰς ἀποφυγὴν τῆς ὄψεως αὐτῆς. Ὑπάρχουσί τινες ἄνθρωποι ἱκανῶς ἀγαθοὶ, οἵτινες θὰ προυθυμοῦντο νὰ ἐξαγάγωσιν ἡμᾶς ἐκ τῆς ἀπάτης, μεθ' ἧς συζῶμεν. Ἡ φιλαυτία λοιπὸν δὲν στερεῖται καὶ ἐνταῦθα μεθόδου καὶ τέχνης, ὅπως καὶ ταύτην τὴν ἀγαθὴν προθυμίαν ματαιώσῃ· διότι δείκνυσι τόσην ἀπαρέσκειαν καὶ τόσην κακὴν διάθεσιν πρὸς ὅσους θὰ ἐπεχείρουν νὰ ὑπηρετήσωσιν ἡμῖν ταύτην τὴν πολύτιμον ὑπηρεσίαν, εὑρίσκει τόσας προφάσεις, ὅπως μὴ πιστεύῃ ὅ,τι περὶ τῶν ἡμετέρων ἐλαττωμάτων ἀποκαλύπτουσιν ἡμῖν, εἶναι τόσον ἐπιτηδεία νὰ εὑρίσκῃ μείζονα ἐλαττώματα εἰς τοὺς παρατηροῦντας τὰ ἡμέτερα, καὶ νὰ ποιῇ αἱ περὶ ἡμῶν ἀλλότριαι γνῶμαι νὰ θεωρῶνται κακοβουλία, ὥστε οὐδεὶς δέχεται νὰ κινδυνεύσῃ τοῦτον τὸν κίνδυνον, νὰ εἴπῃ ἡμῖν αὐτάς· «Οἱ πολλοὶ λοιδορούμενοι οὐ σκοποῦσιν εἰ πρόσεστιν αὐτοῖς τὸ λεγόμενον, ἀλλὰ τί πρόσεστιν ἕτερον τῷ λοιδοροῦντι».

Ἡ φιλαυτία ὁρμᾶται ἀπὸ τῆς γενικῆς ἀρχῆς, ὅτι οὐδὲν ἡμῶν δύναταί τις νὰ καταδικάσῃ μετ' εὐθύτητος καὶ δικαιοσύνης. Διὰ ταύτην τὴν ἀρχὴν, εὐθὺς ὡς ὑποδείξῃ τις ὅτι δὲν ἐπαινεῖ ἡμᾶς εἰς πάντα, προσάπτομεν εἰς τὴν ἰδέαν, ἣν περὶ αὐτοῦ ἔχομεν, τὰς ἰδιότητας τῆς προκαταλήψεως, τῆς ζηλοτυπίας ἢ ἄλλης τινὸς κακίας χείρονος. Ἐπειδὴ δὲ οὐδεὶς ἀγαπᾷ νὰ νομίζηται τοιοῦτος, ποιοῦμεν σχεδὸν πάντες εἶδος συνωμοσίας νὰ ἀποκρύπτωμεν τὰ ἀλλήλων φρονήματα, εἰς ἣν παντὸς μᾶλλον ἐμμένομεν· διότι ἐρείδεται ἐπὶ συναισθήματος τῆς φιλαυτίας, οὗτινος ὀλίγιστοι τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἀπηλλαγμένοι.

Δὲν πρέπει δὲ νὰ φανταζώμεθα ὅτι τις προθυμεῖται νὰ κρύπτῃ τὴν ἀλήθειαν μόνον ἀπὸ ὅσους φοβεῖται ἢ παρ' ὧν ἐλπίζει τι· τοῦτο γίνεται σχεδὸν εἰς πάντας, μόνη δὲ διαφορὰ εἶναι ὅτι ὅσῳ τις μᾶλλον φροντίζει νὰ ἐξαπατᾷ τοὺς μεγάλους, τοσούτῳ μᾶλλον ὀλιγωρεῖ νὰ ἐξάγῃ τοὺς μικροὺς τῆς ἀπάτης. Εἰς οὐδένα λοιπὸν λέγομεν τὴν ἀλήθειαν· διότι ὑπ' οὐδενὸς ἀγαπῶμεν νὰ μισώμεθα, ἄλλως δὲ γινώσκομεν ὅτι ὅπως αὕτη γείνῃ ἀποδεκτὴ καὶ μὴ ἐκβληθῇ, θὰ ἦν ἀνάγκη τρόπων μαλακῶν καὶ λεπτῶν καὶ λόγων ἐσκεμμένων. Τούτων ἕνεκα κρύπτομεν τὴν ἀλήθειαν καὶ ἀπὸ τοὺς δύο, καὶ ἀπὸ τοὺς μεγάλους, διότι συμφέρει ἡμῖν τοῦτο· καὶ ἀπὸ τοὺς μικροὺς, διότι ἥκιστα ἐνδιαφερόμεθα, ὡς σμικρὸν μᾶλλον δ' οὐδὲν ἐκ τούτων ὄφελος ἔχοντες.

Ἀλλ' αὕτη ἡ εὐλάβεια, ἣν ἔχομεν πρὸς ἀλλήλους περὶ τῶν ἀλλήλων δυσαρέστων βουλευμάτων, νὰ μὴ ἐκφέρωμεν αὐτὰ, ἀλλὰ νὰ ἀποκρύπτωμεν, δὲν εἶναι ἄνευ ὁρίων τινῶν· διότι ὑπάρχουσιν ἐνίοτε λόγοι ἀναγκάζοντες ἡμᾶς νὰ μὴ ἐμμένωμεν αὐτῇ. Μικρὰ μάλιστα συχνὴ ταραχὴ ἀρκεῖ νὰ ἀναγκάσῃ ἡμᾶς νὰ ἐκφέρωμεν αἴφνης ὅ,τι ἐπὶ χρόνον ἱκανὸν κατείχομεν, ταύτην δὲ τὴν εὐλάβειαν ἔτι ἔχομεν μόνον ὁμιλοῦντες πρὸς ἀνθρώπους, ὧν τὰ ἐλαττώματα γνω-

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 544—545.

ρίζομεν. Ὅ,τι λοιπὸν ἀποκρύπτομεν, αὐτῶν παρόντων, τοῦτο λέγομεν συχνὰ ἐν τῇ ἀπουσίᾳ αὐτῶν μετὰ τοσαύτης ἐλευθερίας, μεθ' ὅσης δυσκολίας κατείχομεν αὐτό. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι προσέχομεν ὀλίγον τι μᾶλλον καὶ ἀποφεύγομεν νὰ ἐκφέρωμεν τὰς ἡμετέρας σκέψεις περὶ ἐκείνων, οἵτινες θὰ ἠδύναντο νὰ βλάψωσιν ἡμᾶς, ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ ἀεὶ κατέχειν καὶ ἀποκρύπτειν ταύτας τὰς σκέψεις εἶναι λίαν ὀχληρόν, ἡ πολλὴ ἐπιθυμία, ἣν ἔχομεν νὰ ἀπαλλαγῶμεν τέλος αὐτῶν, ποιεῖ ἡμᾶς νὰ τολμῶμεν ἄνευ ἰσχυρῶν λόγων νὰ ἐκφέρωμεν μετὰ παρρησίας τὰ περὶ αὐτῶν ἡμέτερα φρονήματα εἰς ἄλλους, οὓς εὐκόλως πιστοὺς ὑπολαμβάνομεν. Οὕτως ἐνῷ ἡ καλοκάγαθία ἀπαιτεῖ νὰ εἰδοποιῶμεν αὐτοὺς τοὺς ἰδίους περὶ τῶν ἰδίων ἁμαρτημάτων, ὅπως παρέχωμεν αὐτοῖς τὸν τρόπον νὰ ἐπανορθῶσιν αὐτά, καὶ ἀποκρύπτωμεν οὕτως αὐτὰ ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ἵνα μὴ τὴν αὐτῶν ὑπόληψιν διαφθείρωμεν, ἡμεῖς πᾶν τοὐναντίον ποιοῦντες ὁμιλοῦμεν περὶ τούτων τῶν ἐλαττωμάτων πρὸς πάντας σχεδὸν τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, πλὴν πρὸς ἐκείνους, οὓς μόνον θὰ ἦτο καλὸν νὰ εἰδοποιῶμεν περὶ αὐτῶν.

Ἐκ τούτου τοῦ τρόπου τοῦ συνήθους μὲν ἡμῖν ἐν ταῖς πρὸς ἀλλήλους ὁμιλίαις, ἀλλὰ μοχθηροῦ ὁμολογουμένως καθ' ἑαυτόν, θὰ ἠδυνάμεθα οὐχ ἧττον νὰ ἔχωμεν ὄφελός τι, ἐὰν ἠθέλομεν· διότι οὗτοι οἱ λόγοι, οἵτινες κατ' ἀρχὰς μὲν ἠρέμα καὶ ἡσυχῇ ἰδίᾳ λέγονται, εἶτα δὲ κατὰ μικρὸν διαδιδόμενοι μέγαν θόρυβον ποιοῦσι, φθάνουσι πυκνὰ καὶ εἰς ἡμᾶς, εἰς οὓς τείνουσι· διότι ὑπάρχουσιν οὐκ ὀλίγοι ἄνθρωποι, οἵτινες δι' ἔλλειψιν ἱκανῆς καλοκαγαθίας ἢ ἰσχύος νὰ εἴπωσιν ἡμῖν αὐτοὶ ἀφ' ἑαυτῶν ὅ,τι περὶ ἡμῶν φρονοῦσι, ἀποδίδουσι τοὺς πρὸς ἡμᾶς λόγους αὐτῶν καὶ τὰ περὶ ἡμῶν φρονήματα εἰς ἄλλους. Τοῦτο λοιπὸν θὰ ἦτο εἰς ἡμᾶς, εἰς οὓς αὐτοὶ τὰ ἀφανῆ καὶ ἀποκεκρυμμένα ἀποκαλύπτουσιν, τρόπος ὅπως δίκαιοι καὶ ἀδέκαστοι ἡμῶν αὐτῶν κριταὶ γενόμενοι ἀπαλλαγῶμεν οὕτως ἀπὸ τῆς ἀπάτης, μεθ' ἧς συζῶμεν· ἀλλ' ἔχομεν τὴν καρδίαν τόσον διεφθαρμένην, τόσον ἀποστρεφομένην τὴν ἀλήθειαν, τὴν ἀρχὴν κατὰ Πλάτωνα πάντων μὲν ἀγαθῶν θεοῖς πάντων δ' ἀνθρώποις, ὥστε καὶ τοῦτον τὸν τρόπον πολλάκις καταχρώμενοι καθιστῶμεν ἀνωφελῆ· διότι ἀντὶ νὰ σκεφθῶμεν, ὅπως ὠφείλομεν, ὅτι οὗτοι οἱ λόγοι καὶ αὗται αἱ κρίσεις, οἵτινες ταράττουσι καὶ τιτρώσκουσιν ἡμᾶς, διεδόθησαν εἰς πολλοὺς καὶ ὅτι δὲν δικαιούμεθα διὰ τοῦτο νὰ ἀναφέρωμεν αὐτοὺς εἰς μόνον τὸν πρὸς ἡμᾶς ὁμιλοῦντα, ἡ κλίσις, ἣν ἔχομεν νὰ ἐξαπατῶμεν ἡμᾶς αὐτούς, ποιεῖ ἡμᾶς νὰ στρέφωμεν ὅλην ἡμῶν τὴν δυσαρέσκειαν πρὸς τὸν τολμήσαντα νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς ἡμᾶς, καὶ νὰ πειθώμεθα ὅτι αὐτὸς μόνος φρονεῖ ταῦτα περὶ ἡμῶν διὰ μῖσος ἢ διὰ συμφέρον. Ὅπως δὲ μετὰ πλείονος ὀρθότητος ἀπορρίπτωμεν τὰ περὶ ἡμῶν φρονήματα ταῦτα, δὲν διστάζομεν συχνὰ νὰ ἀποφαινώμεθα ὅτι οἱ λόγοι αὐτοῦ δὲν εἶναι ἀπηλλαγμένοι οὔτε ἀσυνεσίας τινὸς οὔτε ὑπερβολῆς. Διὰ ταύτης τῆς ἐκουσίας αὐταπάτης πιέζομεν καὶ καταστέλλομεν τὴν ἐντύπωσιν, ἣν οἱ λόγοι οὗτοι θὰ ἠδύναντο νὰ ποιήσωσιν ἡμῖν, ἐξακολουθοῦμεν νὰ ἔχωμεν ἐν τιμῇ ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ ἀποφεύγομεν οὐχὶ παντάπασιν ἀλλ' ἐν μέρει μόνον νὰ βλέπωμεν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ὅ,τι ἡμῶν οἱ ἄλλοι ἀποδοκιμάζουσι καὶ δὲν ἐπαινοῦσι· διότι τοῦτο εἶναι θέαμα, ὅπερ ἡ ματαιότης ἀδυνατεῖ νὰ ὑπομείνῃ.

(ἕπεται τὸ τέλος)

Θ. Παπαθεοδώρου

ΑΙ ΕΟΡΤΑΙ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΙΣ

Μετὰ πολλῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐπρεπείας, ἐν μέσῳ δὲ μεγάλης συρροῆς εὐσεβοῦς ἐκκλησιάσματος, ἐτελέσθη τῇ παρελθούσῃ τετάρτῃ, ἡμέρᾳ τῆς κατὰ σάρκα γεννήσεως τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ πατριαρχικὴ καὶ συνοδικὴ λειτουργία ἐν τῷ σεπτῷ πατριαρχικῷ ναῷ. Τῇ Α. Θ. Π. τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ κ. Ἰωακεὶμ συνιερούργησαν οἱ σεβασμιώτατοι συνοδικοὶ μητροπολῖται Ἐφέσου, Νεοκαισαρείας, Σμύρνης, Ξάνθης, Βοδενῶν, Ἡλιουπόλεως καὶ Καλλιουπόλεως καὶ οἱ παρεπιδημοῦντες μητροπολῖται Μυρωνείας, Κασσανδρείας καὶ Ροδοπόλεως. Παρέστη δὲ συμπροσευξάμενος, ἐν στολῇ, ἡ Α. Ἐξ. ὁ ἄρχων Μ. λογοθέτης Σταυράκης βέης Ἀριστάρχης, οὗ ἡ Α. Θ. Π. ἐμνημόνευσε τὸ ὄνομα κατὰ τὴν εἴσοδον τῶν τιμίων δώρων.

Τῇ τετάρτῃ καὶ τῇ πέμπτῃ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἐδέχετο συγχαρητηρίους ἐπισκέψεις. Ἐπεσκέψαντο δὲ Αὐτὸν οἵ τε συνοδικοὶ καὶ οἱ παρεπιδημοῦντες μητροπολῖται, οἱ Ἐξ. πρεσβευταὶ Ρωσίας κ. Ζηνόβιεφ συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ β' γραμματέως τῆς πρεσβείας

Τσερμπάσκη καὶ Ρουμανίας κ. Α. Ἀαχωβάχης, ὁ ἐπιτετραμμένος τῆς ἑλληνικῆς πρεσβείας κ. Ποτέν, ὡς καὶ οἱ ἀνώτεροι ὑπάλληλοι τῆς πρεσβείας, ὁ ἐπιτετραμμένος τῆς σερβικῆς πρεσβείας κ. Χρίστιτς, οἱ ἐπίτροποι τῶν ἁγίων Τόπων, τὰ μέλη τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου, πρὸς τούτοις οἱ ἐκ τῶν ὁμογενῶν βχθμούχων καὶ λογάδων ἐξοχώτατοι Ἀλέξανδρος Καραθεοδωρῆ πασᾶς ἀρχιμεταφράστης τῶν ἀνακτόρων, καὶ Στέφανος Μουσοῦρος πασᾶς πρεσβευτὴς τῆς Τουρκίας ἐν Λονδίνῳ, καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς σεβ. κυβερνήσεως ὁμογενεῖς, αἱ ἐφορίαι καὶ ἐπιτροπαὶ τῶν παρ' ἡμῖν ἐθνικῶν καταστημάτων, ἐκπαιδευτικῶν καὶ ἀγαθοεργῶν, οἱ καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι τῶν ἐν τῇ πρωτευούσῃ σχολείων, οἱ διδάσκαλοι τῆς ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς Σχολῆς μετὰ τοῦ διευθυντοῦ αὐτῆς Μ. πρωτεκδίκου κ. Γ. Ι. Παπαδοπούλου, καὶ πάντες οἱ παρ' ἡμῖν τὰ κοινὰ πράττοντες.

Ἐκ τῶν ἀρχηγῶν τῶν λοιπῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν τῇ Α. Θ. Π. τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ συνεχάρησαν οἱ μακαριώτατοι πατριάρχαι τῶν ἀνατολικῶν καὶ τῶν καθολικῶν ἀρμενίων διὰ τῶν πανοσιολ. πρωτοσυγκέλλων αὐτῶν, ἔτι δὲ ὁ ἱερεὺς τῆς ἀγγλικανικῆς ἐκκλησίας αἰδεσ. κ. Μ. Σουένβυ. Τηλεγραφικῶς δὲ συνεχάρησαν τῷ παναγιωτάτῳ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ οἱ ἐν ταῖς νήσοις ἐφησυχάζοντες παναγιώτατοι πατριάρχαι πρώην Κωνσταντινουπόλεως Νεόφυτος ὁ ἀπὸ Νικοπόλεως, Ἄνθιμος ὁ ἀπὸ Λέρου καὶ Κωνσταντῖνος ὁ ἀπὸ Ἐφέσου, οἱ μακαριώτατοι πατριάρχαι Ἀλεξανδρείας κ. Φώτιος καὶ Ἱεροσολύμων κ. Δαμιανὸς, οἱ μητροπολῖται Πετρουπόλεως καὶ Ἀκδόγης κ. Ἀντώνιος, πρωτεῦον μέλος τῆς ἁγιωτάτης Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας, Ἀθηνῶν κ. Θεόκλητος, Βελιγραδίου κ. Ἰννοκέντιος, Οὐγγροβλαχίας κ. Ἰωσὴφ, Μαυροβουνίου κ. Μητροφάνης, ὁ Δαλματίας καὶ Ἰστρίας κ. Νικόδημος καὶ πάντες οἱ μητροπολῖται καὶ ἐπίσκοποι τοῦ κλίματος τοῦ Οἰκουμεν. Θρόνου, οἱ μὲν διὰ τηλεγραφημάτων, οἱ δὲ διὰ γραμμάτων ὡς καὶ οἱ προϊστάμενοι ξῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ὀρθοδόξων παροικιῶν.

— Διὰ τῶν ἀνωτέρων κληρικῶν πατριαρχικῶν ὑπαλλήλων ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ηὐχαρίστησεν ἐπὶ ταῖς ἐπισκέψεσι ταύταις πάντας τοὺς ἐκ τοῦ λαοῦ λογάδας, καὶ διὰ τοῦ πανοσιολ. Μ. πρωτοσυγκέλλου τῷ μακαριωτάτῳ πατριάρχῃ τῶν καθολικῶν ἀρμενίων κ. Π. Ἐμμανουελιάν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Εὐεργέτης τοῦ πατριαρχικοῦ οἴκου. — Χθὲς ἡ ἱερὰ Σύνοδος, ἐκτάκτως συνελθοῦσα πρὸς σύσκεψιν ἐπὶ ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων, ὑπ' ὄψιν λαβοῦσα τὰς ὑπὲρ τοῦ πατριαρχικοῦ οἴκου γενναίας δωρεὰς τοῦ ἐριτίμου τραπεζίτου κ. Εὐσταθίου Εὐγενδου, ἀπένειμεν ὁμοψήφως αὐτῷ τὸν τίτλον εὐεργέτου τοῦ πατριαρχικοῦ οἴκου.

—*Ἱερὰ Σύνοδος.*—Τῇ πρωΐᾳ τῆς κυριακῆς, 22 λήξαντος, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ, ὅπως ἐν αὐτῇ διέλθῃ τὰς σεπτὰς ταύτας ἑορτὰς, ὁ ἐκ τῶν μελῶν τῆς ἱερᾶς Συνόδου σεβασμ. μητροπολίτης Προύσης κ. Ναθαναήλ. — Ἀπῆλθεν ἐπίσης ἐκ Σμύρνης εἰς Χίον, ὅπως ἱερουργήσῃ κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Χριστουγέννων καὶ τὰς μετ' αὐτὴν, ὁ ἐκ τῶν σεβασμ. συνοδικῶν καὶ πατριαρχικὸς ἔξαρχος ἐν Σμύρνῃ μητροπολίτης Χίου κ. Κωνσταντῖνος.

—*Διανομὴ ἐλεῶν.*—Ὑπὸ ταῖς ἑορταῖς τῶν Χριστουγέννων τὸ Ἐθν. Ταμεῖον, ἀποφάσει τοῦ Δ.Ε Μ. Συμβουλίου, διένειμε κατ' ἔθος εἰς ἐνδεεῖς καὶ ἀπόρους εἴκοσι τρεῖς καὶ πλέον χιλιγροσίων Ὁμοίως διενεμήθησαν ἐλεῆ καὶ τοῖς ἐν ταῖς φυλαῖς κακαῖς, ἄνευ διακρίσεως φυλῆς καὶ θρησκεύματος, διὰ τοῦ πανοσιολ. Μ. πρωτοσυγκέλλου κ. Καλλινίκου συνοδευομένου καὶ ὑπὸ τοῦ ἐκ τῶν πατριαρχικῶν διαγγελέων Μιχαὴλ Δανεζῆ ἐφέντη.

— *Αὐτοκρατορικὴ ἐπέμνεια.* — Εὐαρέστως ἀναγράφομεν ὅτι ἡ Α. Α. Μ. ὁ σεπτὸς ἡμῶν Ἄναξ εὐηρεστήθη ὅπως, συστάσει τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, ἀπονείμῃ ἐσχάτως τὰ ἑξῆς παράσημα: Ὀσμανιὲ Α' τάξεως τῷ σεβασμ. μητροπολίτῃ Ἐφέσου κ. Ἰωακεὶμ, τὸ αὐτὸ Β' τάξεως τῷ σεβασμ. μητροπολίτῃ Νεοκαισαρείας κ. Ἀλεξάνδρῳ, καὶ τὸ αὐτὸ Γ' τάξεως τοῖς ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου κκ. Ζήσῃ Θ. Ζήσῃ, Ἀλεξάνδρῳ Γάγκῳ, Ἰωάννῃ Χατζοπούλῳ καὶ Ἐμμ. Ραχτιβάν. — Τὸ Μετζηδιὲ Γ' τάξεως τοῖς πανοσιολογ. Μ. πρωτοσυγκέλλῳ κ. Καλλινίκῳ καὶ Μ. ἀρχιδιακόνῳ κ. Λαυρεντίῳ. — Τὸ Μετζηδιὲ Α' τάξεως τῷ ἐξοχωτάτῳ Συμεὼν ἐφέντῃ Σινιόσογλου, τὸ Μετζηδιὲ Β' τάξεως τῷ Ἱπποκράτῃ ἐφέντῃ Ταυλαρίῳ, τὸ Ὀσμανιὲ Δ' τάξεως τῷ ἀπὸ εἰκοσιδύο ἐτῶν ἀκαμάτως δημοσιογραφοῦντι συντάκτῃ καὶ διαχειριστῇ τῆς «Κωνσταντινουπόλεως» κ. Δημητρίῳ Σωφρονιάδῃ ἐφέντῃ καὶ τῷ φωτογράφῳ τῆς Α. Θ. Π. κ. Νικολάῳ Ἀνδρειωμένῳ· ὡς καὶ τῷ ἀπὸ τεσσαράκοντα πέντε ἐτῶν εὐδοκίμως ἐν Τζιβαλίῳ διδάσκοντι κ. Θεοδώρῳ Πανίδῃ—καὶ τὸ Μετζηδιὲ Ε' τῷ ἐκ τῶν προκρίτων Βερροίας κ. Χρήστῳ Βασιλείου.—Ἐπίσης τὸ Μεδζιτιὲ Γ' τάξεως τῷ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἐπιτίμῳ χημικῷ τῶν Ἐθν. Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων κ. Π. Ἀπέρῃ.

— *Ἐγκύκλιος τοῖς προϊσταμένοις.* — Ἐπὶ ταῖς ἁγίαις ἑορταῖς τοῦ Δωδεκαημέρου, πατρικῇ μερίμνῃ τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, ἡ Μ. Πρωτοσυγκελλία ἀπέλυσε τοῖς προϊσταμένοις τῶν ἐνοριῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐγκύκλιον, ὑπὸ ἡμερομηνίαν 17 λήξαντος, προτρεπομένη αὐτοὺς εἰς τήρησιν τῆς δυνατῆς τάξεως καὶ εὐκοσμίας ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς, καὶ νουθετοῦσα περὶ συχνοτέρας ἐκκλησιάσεως τῆς ἐν τοῖς σχολείοις διδασκομένης νεολαίας.

—*Ἐπισκέψεις.*—Τῇ παρασκευῇ, 20, ἐπεσκέψαντο τὴν Α. Θ. Π. τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην ὁ ἐπιτετραμμένος τῆς Ἑλ-

λάδος κ. Ἀρμάνδος Ποτὲν, καὶ μετ' αὐτὸν οἱ διερμηνεῖς τῆς σερβικῆς πρεσβείας Ποκάνατς καὶ Κρούπτσεβιτς. — Τῷ σαββάτῳ, 21, ὁ ἐρίτιμος τραπεζίτης καὶ ἐπίτιμος πρόεδρος τῆς ἐφορίας τῆς Πατριαρχικῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς κ. Λεωνίδας Γ. Ζαρίφης. — Προχθὲς ὁ πράκτωρ τῆς ἡγεμονίας τῆς Βουλγαρίας κ. Γκέσωφ ἐφέντης, ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς. - Χθὲς δὲ ὁ ἐρίτιμος τραπεζίτης κ. Εὐστάθιος Εὐγενίδης καὶ ἡ ἐκ Σμύρνης διὰ τὸ δημιουργηθὲν αὐτόσε κοινοτικὸν ζήτημα ἀποσταλεῖσα τριμελὴς ἐπιτροπεία.

— *Ὀνομαστικαὶ ἑορταί.* — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης διεβίβασε τὰς εὐχὰς αὐτοῦ καὶ προσρήσεις, διὰ τοῦ ἱερολογ. τριτεύοντος κ. Βενιαμὶν, τῷ κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τῶν ἑορτῶν ἄγοντι τὴν ἰδίαν ἑορτὴν ἐλλογίμῳ γυμνασιάρχῃ κ. Χρήστῳ Χατζηχρήστου, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ τοῖς ἑορτάζουσι Στεφανάκῃ βέῃ Ἰωαηρίδῃ, συνταγματάρχῃ ἰατρῷ, καὶ Στεφανάκῃ βέῃ Καραθεοδωρῇ· διὰ δὲ τοῦ ἱερολογ. δευτερεύοντος κ. Παρθενίου τοῖς κκ. Στεφάνῳ Τσικαλιώτῃ καὶ Στεράνῳ Πεσματζόγλου, ὡς καὶ τοῖς τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ τῶν Χριστουγέννων ἑορτάζουσι κκ. Ἐμμ. Καβάδᾳ καὶ Ἐμμ. Ἀλ. Δεβετζῇ. Ὁ ἱερολογ. δευτερεύων διεβίβασε τὰς εὐχὰς καὶ προσρήσεις τῆς Α. Θ. Π. καὶ τῷ Μ. χαρτοφύλακι καὶ χρονογράφῳ τῆς Μ. Ἐκκλησίας κ. Μ. Ι. Γεδεών. — Τηλεγραφικῶς ἡ Α. Θ. Π. συνεχάρη τῇ παρελθούσῃ παρασκευῇ, 27 λήξαντος, τῷ πανιερ. μητροπολίτῃ Μεθύμνης κ. Στεφάνῳ, τῷ πρώην ἐν Βρυξέλλαις πρεσβευτῇ τῆς Τουρκίας Στεφάνῳ βέῃ Καραθεοδωρῇ, καὶ τοῖς βοηθοῖς τῶν νομαρχῶν Ἰωαννίνων Στεφάνῳ βέῃ Χρυσίδῃ καὶ Μοναστηρίου (Πελαγονίας) Στεφάνῳ βέῃ Κρέστοβιτς.

— *Πατριαρχικαὶ προσρήσεις.* — Τῷ χθὲς ἐξ Ἑσπερίας ἀφικομένῳ μετὰ τῆς εὐγενεστάτης αὐτοῦ συζύγου Ἐξ. Ἀλεξάνδρῳ Παντζίρη βέῃ, νομικῷ συμβούλῳ τῆς Α. Ὑθωμ. Τραπέζης, ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης διεβίβασε τὰς προσρήσεις αὐτοῦ διὰ τοῦ ἱερολογ. τριτεύοντος κ. Βενιαμίν.

— *Εὐσεβεῖς δωρεαί.* — Πρὸς οἰκοδομὴν εὐπρεποῦς οἰκήματος ἐν Σωκίοις τῆς ἐπισκοπῆς Ἀνέων, ἐπὶ διαμονῇ τοῦ ἐπισκόπου, ὁ θεοφιλ. ἐπίσκοπος Ἀνέων κ. Ἄνθιμος προσήνεγκε χίλια γρόσια. Συνήχθησαν δ' ἐκ συνδρομῶν προαιρετικῶν τῶν εὐσεβῶν κατοίκων μέχρι τοῦδε περὶ τὰς εἴκοσι χιλιάδας γροσίων.

— *Ἀγαθοεργὰ σωματεῖα.* — Τῇ προχθὲς, κυριακῇ, ἡ ἐν Φαναρίῳ Ἐπιτροπὴ ἐπὶ τῶν ἐκθέτων, ὧν τὴν ἰατρικὴν ἐπιμέλειαν ἀπὸ τετραετίας σχεδὸν ἀνέλαβεν ὁ ἑλλόγ. ἰατρὸς κ. Ν. Βασιλειάδης, ἐκπληρῶν μετὰ ζήλου τὸ φιλάνθρωπον τοῦτο καθῆκον, συνήγειρε φιλάνθρωπον δημήγυριν ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς πατριαρχικῆς ἀστικῆς σχολῆς Μαρασλῆ, πρὸς διανομὴν ἐνδυμάτων τοῖς ὀρφανοῖς Ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου προέστη ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Ἡλιουπόλεως καὶ Θυατείρων κ. Ταράσιος.

— *Φιλόπτωχος Ἀδελφότης Φαναρίου.* — Τῇ κυριακῇ, 20 λήξαντος, συνελθόντες ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Καινοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις οἱ ἱδρυταὶ τῆς Φιλοπτώχου Ἀδελφότητος Φαναρίου καὶ τῶν πέριξ συνοικιῶν, ἐξελέξαντο, ὑπὸ πρόεδρον τὸν πανοσ. Μ. πρωτοσύγκελλον, ἀντιπρόεδρους τὸν καθηγητὴν κ. Κ. Ζαχαριάδην καὶ τὸν ἰατρὸν κ. Ν. Φερμάνογλουν, γενικὸν γραμματέα τὸν νομοδιδάκτορα κ. Ἐλευθ. Ταπεινὸν, εἰδικὸν τὸν ἐκ τῶν πατριαρχ. γραμματέων κ. Ἀλ. Ξανθόπουλον, ταμίαν τοῦ κ. Θεοδ. Θεοδοσιάδην καὶ λογιστὴν τὸν κ. Βασ. Παλαμήδην· συμβούλους δὲ τοὺς κκ. Κρ. Χριστοφορίδην, Στ. Ἠλιάδην, Ἀχ. Πρώϊον, Ἰω. Τζαζόπουλον, Ἀλ. Μελαχρινὸν ἰατροὺς καὶ Θ. Καραμάνον. Ἡ Ἀδελφότης ὑπέβαλε τῇ Ἐκκλησίᾳ τὸν Κανονισμὸν αὐτῆς πρὸς ἔγκρισιν.

— *Ἀντεπισκέψεις.* — Τῇ παρασκευῇ ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἀντεπεσκέψατο τοὺς Ἐξ. πρεσβευτὰς Ρωσίας καὶ Ρουμανίας καὶ τοὺς ἐπιτετραμμένους Ἑλλάδος καὶ Σερβίας, ὡς καὶ τὸν ἐν Λονδίνῳ πρεσβευτὴν τῆς Τουρκίας Ἐξ. Στέφανον Μουσοῦρον πασᾶν, ἄγοντα καὶ τὴν ὀνοματικὴν ἑορτὴν αὐτοῦ.

— *Ἀναχωρήσεις.* — Τῇ παρασκευῇ ἑσπέρας ἀνεχώρησαν εἰς τὰς ἐπαρχίας αὐτῶν οἱ πανιερ. μητροπολῖται Ἀγκύρας κ. Σωφρόνιος καὶ Μαρωνείας κ. Νικόλαος.

— *Σπουδὴ Μουσικῆς ἐκκλησιαστικῆς.* — Ἐν ταῖς ἐφημερίσιν ἀνέγνωμεν ὅτι γίνεται σκέψις ἐν Ἀθήναις ὅπως ἀποσταλῶσιν εἰς Κίεβον νέοι τινὲς πρὸς σπουδὴν τῆς ἡμετέρας ἱερᾶς μουσικῆς. Εἰς τοὺς ποθοῦντας σπουδᾶσαι τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν μουσικὴν πλησιέστερον τοῦ Κιέβου κεῖται ἡ Κωνσταντινούπολις καὶ ἡ ἡμετέρα Σχολὴ τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, οἱ δὲ χοροὶ τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ δύνανται νὰ μορφώσωσιν ἄριστα εἰς τὴν ἱερὰν τέχνην τοὺς ζητοῦντας εἰς ξένας χώρας τὸ σεμνὸν πατριαρχικὸν ὕφος.

Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων.

— *Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπή.* — Γραμματεὺς καὶ μέλος ἅμα τῆς παρὰ τῷ πατριαρχ. ἀποστολικῷ θρόνῳ τῶν Ἱεροσολύμων Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπείας διωρίσθη ὁ τέως ἐνταῦθα συνεπίτροπος τοῦ Παναγίου Τάφου πανοσιολ. ἀρχιμανδρίτης κ. Καλλίστος. Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπείας ἐστὶν ὁ πανοσιολ. ἀρχιγραμματεὺς τῆς ἁγιοταφιτικῆς Συνόδου κ. Μελέτιος Μεταξάκης, τρίτον δὲ μέλος ὁ ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Σταυροῦ καθηγητὴς ὁσιολογ. μοναχὸς κ. Νικόλαος Χριστοδούλου, τελειόφοιτος τῆς ἐν Μόσχᾳ θεολογικῆς ἀκαδημίας.

ΒΙΒΛΙΟΛΟΓΙΑ

— *Διαρκὲς ἡμερολόγιον.* — Ὑπὸ τοῦ αἰδεσιμωτάτου ἱερέως Κώνστα Χ'' Δημητρίου συντελεσθὲν ἐξεδόθη τὸ ἀγγελθὲν «Διαρκὲς ἡμερολόγιον» ἐπὶ πίνακος καλλιτεχνικοῦ, μεγάλου σχήματος, περιέχον δὲ ἐκ τῶν ὄπισθεν ἐπὶ δύο σελίδων γαλλιστὶ καὶ ἑλληνιστὶ ὁδηγίας πρὸς χρῆσιν αὐτοῦ.

Τὸ πρωτότυπον τοῦτο ἡμερολόγιον τοῦ εὐπαιδεύτου καὶ φερεπόνου ἱερέως ἀποδείκνυσι χρησιμώτατον ἐσαεὶ κτῆμα παντὶ καὶ θερμῶς συνιστῶμεν τὴν πρόσκτησιν αὐτοῦ, θαρρύνουσαν αὐτὸν ὅπως προβῇ εἰς ἄλλα παραπλησίας πρακτικότητος καὶ ἀνυσιμότητος ἔργα, πρὸς ἃ ἰδιαιτέραν φαίνεται ἔχων κλίσιν.

ΔΗΛΩΣΙΣ

Ὁ τέως γραμματεὺς τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Βερροίας καὶ Ναούσης Λάζαρος Γρ. Ὑετίων, κεκτημένος πολυετῆ πεῖραν καὶ κάτοχος τῆς ὀθωμανικῆς γλώσσης, ζητεῖ θέσιν παρά τιν Ἱ. Μητροπόλει. Ἀπευθυντέον τῷ κυρίῳ Συμεὼν Παπαδάκῃ ταμίᾳ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΤΟΥ ΚΒ' ΕΤΟΥΣ

Α' ΧΡΟΝΙΚΑ

Α.

Ἀντεπισκέψεις σελ. 16.
Ἀμασείας ἐπαρχία σελ. 47,126,151,365,367,417,441.
Ἀπονομὴ παρασήμων σελ. 55,111,175,236,396,496,512 520,581.
Ἀγχιάλου ἐπαρχία σελ. 55,511.
Ἀγγλικανὴ Ἐκκλησία σελ. 82,159,203,350,476,565.
Ἀδελφότης Σταυροδρομίου σελ. 134.
Ἀδριανουπόλεως μητροπολ. σελ. 151.
Αὐστρίας πρεσβευτὴς σελ. 151.
Ἀρχιερατ. ἐπιχορηγήσεις σελ 158.
Ἀρμενίων Πατριάρχης σελ. 172,173.
Ἀλεξάνδρα αὐτοκράτειρα πρώην Ρωσσίας σελ. 181.
Ἀρχιγένεια σελ. 182.
Ἀντιπροσωπεία Οἰκουμ. Πατριαρχ. σελ. 207,365.
Ἀρχιγραμμ. Συνόδου σελ. 214,227,442,476,520,565.
Αἴνου μητροπολ. σελ. 215.
Ἄνθιμος πρώην Κωνσταντινουπόλεως σελ. 228.
Ἅγιον Ὄρος σελ. 243,263,284,366,382,489,497,513,538.
Ἀθηνσσυνίας Ἐκκλησία σελ. 314,331.
Ἀγκύρας μητροπολ. σελ. 342,461,475.
Αὐστρίας αὐτοκράτωρ σελ. 342.
Ἀρμενίων πατριαρχ. σελ. 342.
Ἅγιον Μῦρον σελ. 431.
Ἀνέων ἐπίσκοπ. σελ. 475,496.
Αὐστρίας ἐκκλησία σελ. 497.

Β.

Βιβλιολογίαι σελ. 10,27,109,204,258,382,397,428,538, 582.
Βαϊραμίου ἑορταὶ σελ. 15.110.
Βιβλία πωλούμενα σελ. 16,23,32,80.
Βιβλία νεοφανῆ σελ.39,80,208,453,477,489,497,513,566.
Βελλᾶς μητροπολίτης σελ. 55.
Βοδενῶν μητροπολίτης σελ. 103,111,135,200,242.
Βηρυτοῦ κοινότης σελ. 135.
Βάρνης μητροπολίτης σελ. 151,182.
Βεράτια αὐτοκρατ. σελ. 153,277,295.
Βαφειοχωρίου ἐκπαιδευτήρια σελ. 199.
Βερροίας μητροπολίτης σελ. 342.
Βόσνης μητροπολίτης σελ. 396,475.

Γ.

Γηρομερίου ἔξαρχία σελ. 104.
Γεώργιος Βασιλεὺς σελ. 181.
Γάνου καὶ χώρας μητροπολίτης σελ. 200.
Γάμοι σελ. 284,409,417,488,566.

Δ.

Δύο σώματα σελ. 47,53,70,93,111,134,198,214,263, 306,342,375,441.511,551.
Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον σελ. 94,101,111,154,236,242,253, 255,381,441,442,453,496,565.
Δρυϊνουπόλεως ἐπαρχία σελ. 94.
Δωρεαὶ σελ. 112,159,160,175,180,254,329,351,453,462, 489,513,552,566,567,581.
Δηλώσεις σελ. 176,181,201,236,265,514,515,526,539, 582.
Διορισμοὶ σελ. 198,242.
Διάψευσις σελ. 213,308,343,409,538,562.
Διδυμοτείχου μητροπολίτης σελ. 215,228,255,307.
Δράμας μητροπ. σελ. 217,219,227,243,263,315,328.
Δέρκων μητροπολίτης σελ. 255.
Δαλματίας ἐπίσκοπος σελ. 396,475.

Ε.

Ἐκκλησιαστικὰ ἔγγραφα σελ. 14,30,46,91,125,158,197, 252,349.
Ἐπέτειος ὀνόματος σελ. 15,24,32,48,71,103,111,181,182, 228,283,342,351,380,383 (πατριάρχου). 453,476,496,552.
Ἐκκλησία Ἀλεξανδρείας σελ. 15,71,486,513.
Ἐκκλησιαστικὸν μουσεῖον σελ. 16,48,104,135,243,263, 307.
Ἐπισκευαὶ Πατριαρχείων σελ. 16,23,79,104,112,128,135, 151,160,24?.263,274,283,307,316,329,342,351,366,376, 380,409,430,441,442,453,488,496,512,520,566.
Ἐπιτροπὴ ἀρχιερατ. περιουσιῶν σελ. 21,73,243,417.
Ἐκκλησιαστικὸς Μουσικ. Σύλλογος σελ. 22,71,127,128, 216,227,264,284,417,497,538.
Εὐαγγελικὰ Διδάγματα σελ. 31,48,136,160,175,476.
Ἐπισκέψεις σελ. 32,47,72,79,94,104,112,127,135,151, 160,174,182,200,216,243,263,296,329,366,376,430,453, 512,581.
Ἐθν. Φιλανθρ. Καταστήματα σελ. 55,127,342,396,431, 441,453,465.
Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια σελ. 72,151,158,366,376,453.
Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ σελ. 97,104.
Ἐθνικὸν Ταμεῖον σελ. 97,254,351,552,565.
Ἐγκύκλιος πατριάρχου σελ. 104,254.
Ἐγγραφὴ ἐκλεξίμου σελ. 135,409.
Ἐκκλησ. Μικτὰ Δικαστήρια σελ. 158.
Ἐφέσου μητροπολίτης σελ. 159.
Ἐλέη σελ. 1755,52,581.
Ἐξ μαρμάρων ἐνορία σελ. 182,208,316,329.
Ἐθν. Ὀρφανοτροφεῖον σελ. 200,265,273.
Εὐγενίδου δωρεαὶ σελ. 218,581.
Εὐκτήριος οἶκος πατριάρχου σελ. 227,242.

Ἑλλην. Φιλολογ. Σύλλογος σελ. 243,257.
Ἐκκλησις σελ. 244.
Ἑταιρεία πρὸς προαγωγὴν ἑνότητος χριστιανῶν σελ. 255.
Ἐμπορικὴ Σχολὴ Χάλκης σελ. 264.
Ἐκκλησία Ἑλλάδος σελ 316,352,409,490,513,521.
Ἐκκλησίαι ἐν τῇ διασπορᾷ σελ. 316,443,477,489,513.
Ἐδουάρδου στέψις σελ. 328,339.
Ἐφέσου μητροπολίτης σελ. 396.
Ἔνατος Κανονισμὸς σελ. 409.
Ἐκκλησ. Ἐπιτροπὴ σελ. 441.
Ἐρυθρῶν ἐπίσκοπ. σελ. 488,511.

Ζ.

Ζωγράφειον Γυμνάσιον σελ. 274.
Ζάππειον Παρθεναγωγεῖον σελ. 274,351.
Ζωσιμαία σχολὴ σελ. 381.
Ζαφειροπούλεια κληροδοτήματα σελ. 453.

Η.

Ἡλιουπόλεως μητροπολίτης σελ. 79,103.
Ἡρακλείας ἐπαρχία σελ. 103,218,274,283,295.

Θ.

Θεολογ. Σχολὴ Χάλκης σελ. 15,71,72,200,283,295,307,315,351,362,380,551.
Θεράποντος ἁγίασμα σᾶλ. 139,242,255.
Θεόκλητος μητροπολίτης Ἀθηνῶν σελ. 491.

Ι.

Ἱερὰ Σύνοδος σελ. 33,101,102,111,181,227,441,581.
Ἱεροσολύμων Ἐκκλησία σελ. 93,135,150,175,200,207,216,236,256,296,330,376,417,477,510,513,555,582.
Ἰκονίου μητροπολίτης σελ. 153,159,417,453.
Ἱερὸς Σύνδεσμος σελ. 112.
Ἱερισσοῦ Ἐπίσκοπος σελ. 160
Ἰωαννίνων μητροπολ. σελ. 218,235,274,312,376,409.
Ἴμβρου μητροπολ. σελ. 217,307,328,365.
Ἰωακείμειον σελ. 264,381,520.
Ἰνδικτιὼν νέα σελ. 380.

Κ.

Κλήσεις σελ. 16,24,32,48,55,72,80,95,128,136,151,160,176,182,216,228,244,256,274,308,344,352,367,396,409,417,430,478,552.
Κορυτσᾶς ἐπαρχία σελ. 22,79,101,104,135,159,214,227,283,295,307.
Κουρτζῆ διαγώνισμα σελ. 32,45.
Κυπριακὸν ζήτημα σελ. 51,57,79,127,194,214,296,330,497,564.
Καλλιουπόλεως μητροπολ. σελ. 71,103,151,182,365.
Καισαρείας ἐπαρχία σελ. 95,207,255,307,328,365.
Καρπάθου μητροπολ. σελ. 104,351.
Κωνσταντίνειον διαγώνισμα σελ. 112.
Κολωνίας μητροπολίτης σελ. 135.
Κῶου μητροπολίτης σελ. 151.
Καισαρείας Ἰωάννης σελ. 198.
Κρήτης μητροπολίτης σελ. 207.274.
Κωνσταντῖνος πρώην Κωνσταντινουπόλεως σελ. 228.
Κασσανδρίας μητροπολίτης σελ. 243,475.
Καβάλλας κοινότης σελ. 264.
Κήρυγμα θείου λόγου σελ 406,315,365,375,512.
Κορέας ἱεραποστολ. σελ. 330
Καρλοβιτσίου ἀρχιεπίσκοπος σελ. 350
Κίτρους ἐπισκ. σελ. 351,453.
Καινὴ Διαθήκη πατριαρχ. σελ. 382,475.
Καστορίας μητροπολίτης σελ. 430.
Κρήνης ἐπίσκοπος σελ. 441,511,520.
Κησσάμου σελ. 566.

Λ.

Ληξιαρχικὸν Γραφεῖον σελ. 23,294,442.
Λύκειον Νούκα σελ. 94.
Λέρου-Καλύμνου μητροπολ. σελ. 135.
Λύκειον Χατζηχρήστου σελ. 274.
Λαμπάκης σελ. 381,382.

Μ.

Μονὴ ἁγίου Παύλου σελ. 23.
Μονὴ ἁγίου Γρηγορίου σελ. 23.
Μαρασλῆ Σχολὴ σελ. 47,228,284,316,512.
Μυρέων ἐπίσκοπος σελ. 93,112,159.
Μνημόσυνα σελ. 94.
Μετσόβου ἐξαρχία σελ. 94,182.
Μονὴ ἁγίας Ἀναστασίας σελ. 94,488,511.
Μασσονισμὸς σελ. 135.
Μονὴ Σταυρονικήτα σελ. 158.
Μηθύμνης μητροπολίτης σελ. 159.
Μαρασλῆς σελ. 182,366.
Μεσημβρίας μητροπολίτης σελ. 208,380.
Μέγας Πρωτοσύγκελλος σελ. 222,328,380.
Μ. Δοὺξ Γεώργιος Μ. Δούκισσα Μαρία σελ. 229.
Μ. τοῦ Γ. Σχολὴ σελ. 23,236,243,256,329,381,397,417,442,476.
Μονὴ Σουμελᾶ σελ. 255.
Μοναστηριακὰ κτήματα σελ. 264,380,551.
Μονὴ Εἰκοσιφοινίσσης σελ. 264,476.
Μονὴ ἐν Ἀντιγόνῃ σελ. 274.
Μονὴ Βαζελῶν σελ. 307,375,476.
Μελχῖται σελ. 308.
Μονὴ Φανερωμένη σελ. 315.
Μονὴ Κουτλουμουσίου σελ. 342.
Μαρία μεγάλη Δούκισσα σελ.366.
Μελενίκου μητροπολίτου σελ. 396.
Μέγας Λογοθέτης σελ 409.
Μονὴ Προδρόμου ἐν Σέρραις σελ.
Μαυρογορδάτειον ἐγχειρητήριον σελ. 431.
Μετόχιον ἐν Μόσχᾳ σελ. 441.
Μαρωνείας μητροπολίτου σελ. 461,488,496.
Μαυροκορδᾶτος Ν. σελ. 476.
Μονὴ Κανάλων-Πέτρα σελ. 488.
Μαρωνείας πρώην σελ. 511.
Μακεδονικὴ ἀδελφότης σελ. 520.
Μέγας Πρωτέκδικος σελ. 537.
Μονὴ Σωσίνου σελ. 551

Ν.

Νέον ἔτος σελ. 14.
Νεκρολογίαι σελ. 21,31,133,176,198,296,329,477.
Νικοπόλεως μητρόπολις σελ. 71,79.
Νεαπόλεως ἀρχιεπίσκ. σελ. 129.
Νεοκαισαρείας μητροπολ. σελ 151.
Νικαίας μητροπολ. σελ. 218,235,283,295.
Νεόφυτος πρώην Κωνσταντινουπόλεως σελ. 228.
Νικόλαος πρίγκηψ Ἑλλάδος σελ. 366.

Ξ.

Ξανθουπόλεως ἐπίσκοπος σελ. 103,199,274.
Ξάνθης μητροπολίτης σελ. 151,200,215,396.
Ξένος τύπος σελ. 159,316.

Ο.

Ὁμολογίας τύπος σελ. 22.
Οὐγγροβλαχίας μητροπολ. σελ. 127.
Ὀδησσοῦ πανεπιστήμιον σελ. 264.
Ὀρθόδοξοι ἐν Ἰαπωνία σελ. 306.

Π.

Παπικὴ ἐγκύκλιος σελ. 15.
Παράρτημα Προτεσταντισμοῦ σελ. 19.
Πατριαρχ. προσρήσεις σελ. 22,79,182,228,307,442,376, 381,430,488,512,537,581.
Πατριαρχ. συλλυπητ. σελ. 23,31,55,79,95,127,442,472.
Παλαιοκαθολικοὶ σελ. 26.
Προτάσεις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος σελ. 18,31,83,93,209, 315,327.
Πατριαρχ. λειτουργία σελ. 54,111,215,512,537.
Πατριάρχης ἐν τοῖς ἀνακτόροις σελ. 70,150,174,235,510, 562.
Πατριαρχ. συγχαρητήρια σελ. 79,104,111,174,255.
Προγκρὲς ἐφημερὶς σελ. 136.
Προύσης μητροπολ. σελ. 151,175,562.
Πατριαρχ. Τυπογραφεῖον σελ. 151,158.
Πάσχα ἑορταὶ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις σελ. 161.
Πνευματικὸν Δικαστήριον σελ. 199.227,254.
Πατριάρχου ἐπετηρὶς σελ 236.
Πληρεξούσιος Πατριαρχείων σελ. 263.
Παραμυθίας μητροπολ. σελ. 329,462.
Προικοννήσου μητροπολ. σελ. 351.
Πελαγωνείας μητροπολ. σελ. 351.
Περιοδευταὶ σελ. 366,376,462,496,520,566.
Παῦλος Στεφάνοβικ σελ. 376.
Παπαδάκης Συμεὼν σελ. 381,409.
Πάτμου Ἱεροσπουδαστήριον σελ. 441.
Προϋπολογισμὸς Πατριαρχείων σελ. 453.
Παιδικὸς Κόσμος σελ. 566.

Ρ.

Ρουστσουκίου κοινότης σελ. 23.
Ρωσικὰ σεμινάρια σελ. 31.
Ρουμανίας πρεσβευτὴς σελ. 160,200,208.
Ρωσίας Ἐκκλησία σελ. 235,330,417,486,497,513.
Ρωσίας αὐτοκράτειρα σελ. 236.
Ροβέρτειος σχολὴ σελ. 255.
Ρουμανίας Ἐκκλησία σελ 346,343.
Ρόδου μητροπολίτης σελ. 396.
Ροδοπόλεως μητροπολ. σελ. 417,510,511,520,537,565.

Σ.

Συγχαρητήριαι ἐπιστολαὶ σελ. 3,20,22
Σάμου ἡγεμονία σελ. 79,135,159,200,512.
Σταυροπηγιακαὶ Μοναὶ σελ. 94,200.
Σμύρνης μητροπολ. σελ. 127,182,551,565.
Σκευοφύλαξ Π. Τάφου σελ 160.
Σωζουαγαθουπόλεως μητροπολ. σελ. 200.
Σταυροδρομίου κοινότης σελ. 208,228,511.
Σάμου Γαβριὴλ σελ. 214.
Σκοπίων μητροπολίτης σελ. 255,263,274,453,488,496, 510,520.
Σερβίας πρεσβευτὴς σελ. 255.
Σισανίου μητροπολ. σελ. 274,315.
Σπανούδη ἱστορ. σελίδ. σελ. 296,331.
Σερβίων-Κοζάνης σχολαὶ σελ. 328,511.
Σερβίας βασιλεὺς σελ. 329.
Σχέδιον διαθήκης σελ. 342.
Σουλτάνου ἀνάρρησις σελ. 353,431,463.
Σινιόσογλους Συμεὼν σελ. 382.
Στέφανος Ράλλης σελ. 382.
Σοκολὼφ Ἰωάννης σελ. 396.
Σακελλαρίδου χάρτης σελ. 397.
Σιναΐου ἀρχιεπισκοπὴ σελ. 454,462,513,526,521.
Στρωμνίτσης μητροπολίτης σελ. 461,475,511,565.
Σύγκελλος σελ. 488.
Σχολὴ ξένων γλωσσῶν σελ. 511.

Τ.

Τραπεζοῦντος μητροπολίτης σελ. 151,263,429.
Τσάρος σελ. 208,215,462,537.
Ταταούλων κοινότης σελ. 511.

Υ.

Ὑπογραμματεὺς Ἱ. Συνόδου σελ. 214.
Ὑπότροφοι Σουλτάνου σελ. 376,380.
Ὑπουργικὰ ἔγγραφα σελ. 523.

Φ.

Φόρμιγξ σελ. 95,409.
Φιλαδελφείας μητροπολίτης σελ. 510,551.

Χ.

Χειροτονία πρεσβυτέρου σελ. 127,342.
Χορῳδιασία πατριαρχ. σελ. 181,227,235,255,296,342, 351,366,376,396,442,476,488,496,537.
Χίου μητροπολ σελ 207,227,273,283,307,381,462,475.
Χαλκηδόνος μητροπολ σελ. 215.
Χαμηδιὲ γέρας σελ. 307,381.
Χριστουπόλεως σελ. 520,537.
Χριστούγεννα ἐν τοῖς Πατριαρχείοις σελ. 580.

Β' ΔΙΑΤΡΙΒΑΙ

Τὸ ἔτος 1901 καὶ ἡ παρ' ἡμῖν κίνησις σελ. 1.

Ἡ καλλιτεχν. ὁράσις τοῦ εὐαγγ. Λουκᾶ σελ. 4,105.

Αἱ περὶ τῆς λειτουργ. τοῦ ἁγ. Ἰακ. γνῶμαι σελ. 8,27,40.

Λαϊκὴ Κατήχησις σελ. 9,34,64,101.

Καθολικὸς συγγραφεὺς περὶ ἑνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν σελ. 25,33,49.

Ἐκκλησιαστικὴ ἐπιθεώρησις σελ. 26,

Ὑμνογράφος Ἰγνάτιος σελ. 37,60,80.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ ἡ ἀληθὴς εἰρήνη σελ. 41.

Νομολογία οἰκουμ. πατριαρχ. σελ. 44,149,326,486.

Ἑορτὴ τῶν τριῶν ἱεραρχῶν σελ. 50.

Νομικὴ γνωμοδότησις σελ. 50.

Ἐρωτήματα καὶ ἀπαντήσεις σελ. 61.

Ἡ πρώτη μορφὴ καὶ ὁ βαθμιαῖος καταρτισμὸς τοῦ Μηνολογίου ἢ Συναξαρίου σελ. 67,251,261,269.

Ἵδρυσις ἱερατικῶν σχολῶν σελ. 73.

Ὀλίγαι λέξεις περὶ τῶν ὀρθοδόξων Κίνας σελ. 74.

Τινὰ περὶ τῆς ἐν γάμῳ ἐπισκοπ. ἀδείας σελ. 75.83, 100,114,131,141,193.

Μελέτη περὶ ἐξωτερικῆς θείας λατρείας σελ. 77,86.

Σκέψεις περὶ διεξαγωγῆς θείου κηρύγμ. σελ. 81,137.

Θρησκευτικοδιδακτικοὶ πίνακες σελ. 97,160,182.

Ἡ εὐποιία διδακτὴ σελ. 107,117,139.

Δίκαιον παράπονον σελ. 113.

Αἴτια ἀπιστίας σελ. 114,139,170.

Περὶ τοῦ χαρακτηρ. τῶν Ἱ. εἰκόνων σελ. 121,144.

Ὁ Χαλκοῦς ὄφις, ἢ τὸ μυστήριον τῆς θείας ἀπολυτρώσεως σελ. 123,146.

Θαύματα καὶ ὑπνωτισμὸς σελ. 141.

Ὁ Μασσονισμὸς ἐν Ἑλλάδι ἀποκαλυπτ. σελ. 156.

Λόγος ἐκφωνηθεὶς τῇ Μ. Παρασκευῇ ὑπὸ τοῦ Μ. πρωτοσυγκέλλου Χρυσοστόμου σελ. 164.

Ἐκκλησιαστ. Ἐπιθεώρησις σελ. 169.

Ἐπιστ. πρὸς τὴν Α.Θ.Π. Ἀρσενίου ἡγουμ. σελ. 171.

Βιβλιολογικὸν πάρεργον σελ. 177.

Πρὸς τοὺς αὐτοκλήτως ἀποφαινομένους σελ. 185.

Σχολεῖα μέσου αἰῶνος σελ. 188,202,288,297,312.

Θλιβεραὶ συγκρούσεις σελ. 196.

Ἡ παλαιὰ καὶ νῦν κατάστασις μητροπολ. Ἀγκύρας σελ. 206,235.

Ἡ νέα ἐγκύκλιος τοῦ Πάπα σελ. 210.

Περὶ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Ἀρκαδιουπόλεως σελ. 213.

Δύο παλαιὰ κείμενα Κων]τίνου τοῦ Μ. σελ. 221,230.

Ἱστορία τοῦ Δικαίου σελ. 224,437.

Ἡ Θεσσαλονίκη «Κολώνεια» σελ. 233.

Ἀποστασία τῆς τέως βασιλίσσης Ναθαλίας σελ. 237.

Ἀνέκδοτος ἐπιστ. τοῦ Πατρ. Ἱερεμίου Γ' σελ. 237.

Ὑπὲρ τῆς ἱστ. τῆς ἐν ἁγ. ὄρει Μ. Λαύρας σελ. 237.

Σκέψεις περὶ ἱδρύσεως Θεολ. φροντιστηρίου ἐν Βενετίᾳ σελ. 245.

Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία Ρουμανίας σελ. 248.

Βυζαντινὸν κοιμητήριον σελ. 250.

Περιγραφὴ ἀρχαίου χειρογρ. κώδικος σελ. 260,492.

Ἐπικουρικὴ τῆς μορφουμ. νεύσεπτος δύναμις σελ. 266.

Σχέσεις Κλήμεντ ς τοῦ Ἀλεξανδρέως πρὸς τὴν ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν σελ. 268,280,304,405,528.

Ἡ τετράφωνος μουσικὴ σελ. 271.

Ἐπὶ ταῖς ἐξετάσεσι τῆς Θ. Σχολῆς Χάλκης σελ. 271.

Ἡ ἑλλην. ἐκκλησ. Μουσικὴ καὶ ἡ ἁρμονικὴ πολυφωνία σελ. 275,295,301,309,335,359.

Ἐκκλησιαστ. πάρεργα σελ. 782,292.

Ἡ μόρφωσις τῆς οἰκογενείας παρ' ἡμῖν σελ. 293.

Ἐπιτύμβιος ἐπιγραφὴ σελ. 305,337.

Ἡ διδασκαλία τῆς μουσικῆς ἐν τοῖς ἡμετέροις σχολείοις σελ. 317,433.

Οἱ ψυχολογικοὶ νόμοι τῆς βιολογικῆς ἀναπτύξεως τῆς ἀνθρωπότητος σελ. 321.

Ἐπίσκεψις εἰς τὴν Μονὴν Σκαλωτῆς σελ. 324.

Ὀρθοδοξία καὶ παλαιοκαθολικισμὸς σελ. 333,345

Βασιλικαὶ στεφηφορίαι σελ. 339.

Ἀπρεπεῖς ἀγγελίαι σελ. 357.

Εὐχαὶ τοῖς ἐν ἁγίῳ ὄρει πνευματικῶς πανηγυρίζουσιν σελ. 261.

Ἱστορικαὶ σημ. περὶ τῆς Θ. σχολῆς Χάλκης σελ. 362.

Σύντομος μελέτη περὶ ἀληθοῦς ὀρθοδ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας σελ. 369.

Ἱστ. τοῦ ἑλληνορ. δικαίου σελ. 371,376,403,423.

Ἐπιβαλλομένη διαφώτισις σελ. 375.

Ἐντυπώσεις ξένου περὶ ἡμετ. ἐκκλ. μουσ. σελ. 385.

Τὰ περὶ τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς ἐπίσημα γράμματα σελ. 367,413,419,446,457,467.

Καθήκοντος ὑπόμνησις σελ. 399.

Προσφώνημα Σταυροπόλεως σελ. 401.

Νέα ἐπίσημά τε καὶ διδόμενα περὶ παλαιοκαθολικῶν σελ. 393,907,450,455,494,527,542,575.

Διαδόσεις ἀνυπόστατοι σελ. 411.

Ἔθιμα ἐν Ζακύνθῳ σελ. 416,426,139.

Φιλόπτωχος Ἀδελφότης Φαναρίου σελ. 461,462,582.

Περὶ τῆς ἠθικῆς ἀγωγῆς ἐν γένει καὶ πειθαρχίας σελ. 470,479,506.

Σημείωμα περὶ Καμαριωτίσσης σελ. 473,482,508.

Αἱ Μεταρρυθμίσεις σελ. 499.

Καθηκόντων ἀντίληψις σελ. 501.

Τὸ κῦρος τῶν ἁγγλ. χειροτ. σελ. 504,515,539,572.

Ἱστορικῆς ἀληθείας διαστροφὴ σελ. 518.

Ἐξήγησις πρὸς τὴν «Ἀνάπλασιν» σελ. 524.

Περὶ τοῦ γνῶθι σαυτὸν σελ. 531,544,579.

Ἀναγρ. ὑμν. καὶ ἐγκ. εἰς ἁγ. Εὐφημ. σελ. 533.550.

Ἀρχεῖα Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς σελ. 535,546,562.

Τὸ ἐν προσώποις Τριαδικὸν τοῦ Θεοῦ σελ. 557.

Μνημεῖα χριστιανικῆς τέχνης ἐν Ἄθῳ σελ. 561,576.

Ὁ πρὸ Χριστοῦ κόσμος σελ. 569.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΚΒ'. ΕΤΟΥΣ